

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

Journal of Legal Entity Management and Local Innovation

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

วัตถุประสงค์

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น เดิมชื่อ "วารสารเสถภูมิวิชาการ" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม การศึกษา และสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN (Print): 2630-0842 ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1: 2558 และได้เริ่มจัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN (Online): 2673-0928 ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1: 2562 เป็นต้นไป วารสารเสถภูมิวิชาการ แจ้งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" ISSN: 2697-6161 มีกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 12 ฉบับ ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นไป

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณานูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เลขานุการ: นายสมยศ พันโคคา ศิลปกรรม: นายสุรชัย บุญพิทักษ์, นายคมสัน จันทร์แจ้ง
พิสูจน์อักษร: นายวิชัย ชัยบำรุง, นายไพศาล วิเศษชาติ, นางสาวณิชาภัทร เกิดฤทธิ์

วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น

เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์

99/173 ม. 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 31170

โทรศัพท์ : 08-4147-6164 e-mail: selaphum.academic@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 31170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สมชัย ศรีนोक	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กัญญาณทน กาญจนาทวีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ดร.ศิวัช ศรีโสภากุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศักรินทร์ วรวัฒน์ประปัญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.วิษุกร นาครชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร.นงศ์ลักษณ์ ใจฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วรรณธร วรวิรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ธิดาภูมิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เสกสรร สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.ประทีป พิษทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ.ดร.ธีรภัทร กิจจารักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) (ต่อ)

ผศ.ดร.จิตติวรา พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ญาณัญญา ศิริภักธธาดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.จิตติพร อุ๋นใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.กมลวิช ลอยมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.เอกอนงค์ ศรีสำอางค์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุกชัย ตริทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.บงกช นิมิตระกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.อาจารย์ ประจวบเหมาะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ อุดมธนวังค์	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
ผศ.ดร.ปรัธมาศ พลสิทธิ์กุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผศ.ดร.นพพร บัวอินทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ไชยะ เทพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์
ผศ.ว่าที่ร้อยตรีพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.มานิตย์ อรรถชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ขจรอรรถพล พงศ์วิริทธิ์ธร	ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น(กิจการเพื่อสังคม)
อ.ดร.ณัฐพัชร์ วรพงศ์พัชร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อ.ดร.ทศพร มะหะหมัด	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อ.ดร.เพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยพะเยา
อ.ดร.มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.กรกต ชาบันขิต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อ.ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อ.ดร.อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด	วิทยาลัยนครราชสีมา
อ.ดร.สาลินี ชัยวัฒนพร	มหาวิทยาลัยสแตมฟอร์ด
อ.ดร.ณัฐพัชร์ มณีโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.ผกามาศ ชัยรัตน์	มหาวิทยาลัยพะเยา

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น ฉบับนี้เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน มีนาคม 2565 ที่ได้รับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความทั้ง 32 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถาม และการสัมภาษณ์ ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้มีพหุปัญญาในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ กระสังข์
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ (Editorial Board)	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers)	(2)
บทบรรณาธิการ (Editorial)	(4)
คุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ รองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก.....	1
วัชรพงษ์ ขำแก้ว, ลลิตา ยาวิละ, รัตนา สิทธิอ่วม	
ความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย.....	13
สมภาพ ระงับทุกข์	
แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัย มงคล ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด.....	21
เรือนแก้ว โพธิ์ชัย, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	
ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรม ระดับ 4 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร.....	39
สาลินี ชัยวัฒนพร, อัญชลี ประเสริฐศิลปะกุล, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร	
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.....	51
รัฐพล จิตมณี, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร	
บุศรา เชื้อดี, บัณฑิต คำเฉลา, กิตติกวินเดชน์ วงศ์หมั่น	
การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.....	63
ปิยทัศน์ ตะโหนดงาม, สันฐาน ชยมนนท์	
การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาระดับ สังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning.....	73
วีรวิทย์ บุญส่ง	
การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอลำดวน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.....	87
พิชามญช์ หอยสังข์, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร, บุศรา เชื้อดี,	

สารบัญ (Content)

หน้า

มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา, บัณฑิต คำเฉลา, กิตติกวินเดชน์ วงศ์หมั่น สังสิทธิ์ แสงฤทธิ์	
การอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	99
พระครูสมุห์พลสวัสดิ์ จิตลีโล (เตี้ยพานิช)	
บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี.....	113
พระพุฒิพันธ์ จันทวโร (จุลคณานุกิจ)	
การพยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นของ บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปประเทศญี่ปุ่น.....	125
ภัทรานิธิ กิรติปัญญศิริคุณ, เฉลิมพล จตุพร, วสุ สุวรรณวิหค	
ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัท จำหน่ายเครื่องนอน ย่านบางบอน.....	139
หฤทัย วรรณพวงศพล, มณีกัญญา นากามัทลี	
ประชากรผู้พิการพัฒนากลยุทธ์ชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมชุมชนปลอดภัย ในพื้นที่อำเภอมัวป่า จังหวัดสมุทรสงคราม.....	149
ภาวิณี ไสระเวช, สักพัก แสงฉาย, ตรัยคุณ รอดเกษม, ชีลาภรณ์ ภัทพันธ์เกียรติ	
ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ได้รับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก.....	163
พิษณุ คงเมือง, พุฒิพงศ์ มากมาย, ขจรอรุณพนธ์ พงศ์วิริทธิ์ธร	
ชวลิต หงส์เลิศสกุล, วลัยลักษณ์ พันธุ์รี, เมธี สุทธิศิลป์	
พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน สู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด.....	175
อนันต์ อุปสอด, ชุตินิษฐ์ ปานคำ, วิศว์ เศรษฐกร	
แนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องผู้โดยสารขาออก อาคาร ผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย.....	193
นาตยา ไยเจริญ	
แนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่จังหวัด สมุทรปราการ.....	211
พฤติยา ฉายชุมพล	

สารบัญ (Content)

หน้า

รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบดั้งเดิมของ วัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี.....	225
พระเอกกวี ญาณวโร (แก่นวงษ์คำ)	
รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตลาดสีเขียวและความสามารถเชิง นวัตกรรมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย.....	241
ฤดี เสริมชยุต, ลีลา เตี้ยสูงเนิน, ศิริเดช คำสุพรหม	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครนายก.....	253
ประภาพร ธรรมรัตน์, อีระวัฒน์ มอนไธสง	
การพัฒนาโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย- สังเกต-อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	265
ศิวพร ไตรทิพย์, นิติกร อ่อนโยน	
แนวทางการแก้ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลดอยงาม อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย.....	277
อรรวรรณ เชื้อเมืองพาน, วรณนัรัตน์ ไชยวงศ์	
การจัดการโซ่อุปทานแพะเนื้อในภาคใต้ของประเทศไทย.....	293
พิไลวรรณ ประพฤติ, ศรัณยู กาญจนสุวรรณ, อีรศักดิ์ จินดาบถ	
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคำตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงาน กรณีศึกษา : พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้ บริษัท ท่าอากาศยาน ไทย จำกัด (มหาชน).....	303
นเรศร์ อนันตโต	
จิตวิทยาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร.....	317
สุรารักษ์ สุปพัฒน์มงคล, อภินันท์ จันทะนี	
สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในการดำเนินชีวิต.....	331
พระครูวิมลสุวรรณกร, พระครูโสภาสนนทกิตติ์	
การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนโยบายประชารัฐ ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติ.....	341
มนัสชัย อันทะแสง, วิจิตรรา ศรีสอน, สันฐาน ชยนนท์	
กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกับความไม่เท่าเทียมในหน่วยงานภาครัฐ....	351
กীরติวรรณ กลยาณมิตร, จักรวาล สุขไมตรี, สืบสวัสดิ์ วุฒิวิโรดิษฐ์	

สารบัญ (Content)	หน้า
นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงระบบภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561–2580).... ไกรสร วันละ, ภักดี โพธิ์สิงห์	361
นวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดิน แก้ปัญหาน้ำทั้งระบบแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี..... ธนกฤต รุ่งแสนทวี, ภักดี โพธิ์สิงห์ และขวัญใจ เปื่อยหนองแซ่	373
กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชานิยม..... สิริมาส หมั่นสาย, ธนาภรณ์ แสงทอง, ภวัต พัฒนนิภากร	383
การวางแผนนโยบายสาธารณะโดยใช้กระบวนการทัศน์แบบองค์รวมและการมีส่วนร่วม ของประชาชน..... อาทิตย์ บริหาร, ยุภาพร ยุภาศ	397
ภาคผนวก..... หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	405

คุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ
รองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก
Brand Equity Brand Personality and Values that Affects the Decision
to buy Basketball Shoes of Basketball Players in Phitsanulok Province

วัชรพงษ์ ขำแก้ว¹ ลัสดา ยาวิละ² รัตนา สิทธิอ่วม³

Watcharaphong Khamkaew, Lassada Yawila, Rattana Sittioum

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก 2) ศึกษาบุคลิกภาพของตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก 3) เพื่อศึกษาค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก โดยไม่ทราบกลุ่มจำนวนประชากร ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงพื้นที่จำนวน 323 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า คุณค่าตราสินค้าด้านการรู้จักตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 1.43 บุคลิกภาพของตราสินค้าด้านนวัตกรรมและด้านความโก้หรู ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 3.61 ค่านิยมด้านทางสังคมและด้านส่วนบุคคล ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 2.67

คำสำคัญ (Keywords): การตัดสินใจซื้อ; ค่านิยม; คุณค่าตราสินค้า; บุคลิกภาพตราสินค้า

Received: 2021-08-12 Revised: 2021-08-22 Accepted: 2021-08-23

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการประยุกต์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Business Administration in Applied Management Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: watcharapong.khamkaew@gmail.com

² หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการประยุกต์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Business Administration in Applied Management Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University.

³ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการประยุกต์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Business Administration in Applied Management Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University.

Abstract

This research is a quantitative research. The objectives were to 1) study the Brand Equity that affect the decision to buy basketball shoes of basketball players in Phitsanulok Province. 2) Study the Personality of the brand that affects the decision to buy basketball shoes of basketball players in Phitsanulok Province. 3) To study the Values that affect the decision to buy basketball shoes of basketball players in Phitsanulok Province. Without knowing the population Area-specific randomization was used for 323 people. The research instruments were questionnaires, 5-level estimation scales, using multiple regression analysis. Affects the decision to buy basketball shoes of basketball players in Phitsanulok province. The statistical significance of 0.05 was predictive of 1.43%. Brand personality in innovation and luxury. Affects the decision to buy basketball shoes of basketball players in Phitsanulok province. The statistical significance at 0.05 was predictive of 3.61%. Social and personal values. Affects the decision to buy basketball shoes of basketball players in Phitsanulok province. statistically significant at 0.05 can predict 2.67%.

Keywords: Purchase decision; Value; Brand Equity; Brand personality

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพของประชาชนในประเทศไทยเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการเลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพและการออกกำลังกาย โดยจากเดิมการออกกำลังกายอยู่ในวงจำกัดเฉพาะผู้สูงอายุ แต่ปัจจุบันกระแสการรักสุขภาพยังมีแนวโน้มเป็นที่นิยมไปถึงกลุ่มคนวัยทำงานและเด็กรุ่นใหม่ (ณัฐธิดา ชุมลาลัยวงศ์, 2558) คนส่วนใหญ่จึงนิยมออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดกระแสนิยมในการเล่นกีฬาเพิ่มขึ้นในแทบทุกชนิดกีฬาอย่างต่อเนื่อง และผู้ที่เริ่มเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายจึงมีความต้องการในการใช้รองเท้ากีฬาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้แม้ว่าปริมาณผู้ใช้รองเท้ากีฬาเพื่อการออกกำลังกายหรือใช้ในชีวิตรประจำวันจะเพิ่มสูงขึ้น แต่ภายใต้สถานการณ์การแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงในปัจจุบัน ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการในการทำธุรกิจ เพื่อให้สินค้ามีความแตกต่าง โดดเด่นจากสินค้าอื่นและเป็นที่นิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงคุณค่าจากสินค้าภายใต้ตราสินค้านั้น เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจที่จะเลือกใช้สินค้า (บุปผา ลาภะวัฒนาพันธ์, 2559)

รองเท้ากีฬาที่เป็นที่นิยมไม่แพ้กันกับรองเท้ากีฬาประเภทอื่นๆ คือ รองเท้ากีฬาสเกตบอล โดยเกิดจากความสำเร็จของกีฬาสเกตบอลที่ทำให้เป็นกีฬาที่คนทั้งโลกให้ความสนใจและเล่นกันทั่วท้องถิ่น เกิดจากบทบาทของนักกีฬาที่สำคัญอย่าง “ไมเคิล จอร์แดน” จนทำให้เกิดรูปแบบของรองเท้ากีฬาสเกตบอลเป็นที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก (ไมเคิล จอร์แดน” แบรินด์ที่ยิ่งใหญ่เสมอ, 2561) ดังนั้นจึงทำให้เกิดตลาดรองเท้ากีฬาที่หายาก รวมไปถึงรองเท้า

กีฬาบาสเกตบอลด้วยเช่นกัน การแข่งขันในตลาดรองเท้ากีฬาโดยเฉพาะรองเท้ากีฬาบาสเกตบอลได้มีการขยายและเติบโตอย่างมากในประเทศจีน (ตลาดรองเท้ากีฬาในจีน, 2562) ส่วนในประเทศไทยก็ยังมีผู้นำตลาดรองเท้ากีฬาต่างๆ รวมไปถึงรองเท้ากีฬาบาสเกตบอลมี 3 อันดับต้นๆ ได้แก่ Nike, Adidas Jordan และ Reebok ตามลำดับ (“กระแสสุขภาพแรงตลาดอุปกรณ์กีฬาโต, 2558) นอกจากนี้ยังมีตราสินค้าอื่นในตลาดอีกเป็นจำนวนมาก ได้แก่ Puma, Under Armour, New Balance, Converse, Asics, K-Swiss และ Mizuno เป็นต้น เป็นสาเหตุให้ตลาดรองเท้ากีฬาบาสเกตบอลมีการแข่งขันสูงขึ้น ดังนั้นแต่ละบริษัทจึงจำเป็นต้องหาวิธีสร้างคุณสมบัติทางกายภาพที่ต่างกันแต่มีคุณภาพทัดเทียมกัน หรือเหนือกว่าคู่แข่ง เพื่อสร้างความแตกต่างให้กับตัวสินค้า (ปัทมพร จิระบุญมา, 2556) รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายโดยกลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญ คือ การสร้างตราสินค้า (Brand) เพื่อสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับสินค้า โดยมีเป้าหมายในการสร้างคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ให้เป็นที่นิยมและรู้จัก เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และไว้วางใจในสินค้า ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้า นอกจากนั้นการสร้างบุคลิกภาพให้กับตราสินค้า (Brand Personality) ก็เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ใช้สร้างการรับรู้ สร้างความแตกต่าง และเพิ่มคุณค่าระหว่างตราสินค้าและผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถสร้างความแตกต่างด้านความรู้สึกนึกคิดในการสื่อสารกับผู้บริโภคได้ (Su, J., & Tong, X. (2015))

จากบริบทที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงเรื่อง คุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่จำหน่ายสินค้านักกีฬาบาสเกตบอลได้รับทราบถึงเกณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลของผู้บริโภค จึงได้มีการศึกษาเพื่อให้ผู้ประกอบการรองเท้ากีฬาบาสเกตบอลสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งการวิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาคุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากทางผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรกำหนดขนาดตัวอย่างของ สูตร W.G.Cochran (1953) ผู้วิจัยต้องการระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง 0.05 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะคำนวณ ได้คือ $P = 0.30$ (30%) $Z = 1.96$ (95%) $d = 0.05$ (5%) ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 323 ตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเลือกพื้นที่ จากนั้นในแต่ละสถานที่ใช้วิธีแบบสะดวก (Convenience Sampling) ในการเก็บข้อมูลของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดย ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตราสินค้านักกีฬาบาสเกตบอล และราคาเฉลี่ยของรองเท้าบาสเกตบอล ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิดแบบให้เลือกคำตอบ ส่วนที่ 2 คำถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการรู้จักตราสินค้า ด้านคุณภาพที่รับรู้ และด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก Su, J., & Tong, X. (2015); Uslu, A., Durmus, B., & Kolivar, B. (2013); จักรพันธ์ อุพันธ์วัน (2556) ส่วนที่ 3) คำถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพตราสินค้า แบ่งเป็น 8 ด้าน คือ ด้านความจริงใจ ด้านความตื่นตัว ด้านความสามารถ ด้านความแข็งแรง ด้านความน่าดึงดูดใจ ด้านนวัตกรรม ด้านความเคลื่อนไหว และด้านความโก้หรู แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก Avis, M. (2015); Usakil, A., & Baloglu, S. (2011) ส่วนที่ 4) คำถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยม แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ค่านิยมทางสังคม และค่านิยมส่วนบุคคล แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก Blackwell, R. D., Miniard, P. W., & Engel, J. F. (2006) ส่วนที่ 5) คำถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม

ชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ปรับปรุงจาก จักรพันธ์ อุพันธ์ (2556) โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับ คุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือระดับเห็นด้วยมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนถึงระดับการเห็นด้วยน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่ง อันตรภาค (Interval scale) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แสดงระดับการตัดสินใจมากที่สุด จนถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด โดย เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.965 ถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ จึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น โดยรวบรวมจากการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามโดยตรงและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม – พฤศจิกายน 2563 มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้มาตรวัดแบบนามบัญญัติสำหรับการบรรยายคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้นสถิติที่เหมาะสม คือ ค่าความถี่ (จำนวน) และค่าร้อยละ ส่วนที่ใช้มาตรวัดอันตรภาคใช้สำหรับตัวแปรด้านระดับความคิดเห็น เนื่องจากผู้วิจัยต้องการทราบจำนวนตัวอย่างและค่าเฉลี่ยคะแนนของแต่ละระดับความคิดเห็น สถิติที่ใช้จึงได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistic) ใช้การวิเคราะห์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ในลักษณะของการส่งผลกระทบต่อกันระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัว ซึ่งใช้มาตรวัดอันตรภาค ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 323 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 17 - 26 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 24,999 บาท ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อรองเท้ากีฬาตรา Nike โดยราคาเฉลี่ยของรองเท้ากีฬาที่ซื้ออยู่ระหว่าง 2,000 - 2,999 บาท

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสดเกตบอล ของนักกีฬาบาสดเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผล

ต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=4.08$, $S.D=0.515$) ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อบุคลิกภาพตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=3.76$, $S.D=0.440$) ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=3.87$, $S.D=0.505$) ระดับความคิดเห็นโดยรวมของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X}=3.61$, $S.D=0.517$)

การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของคุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าบุคลิกภาพของตราสินค้า ด้านความโก้หรู ($\beta = 0.295$, $\text{Sig.} = 0.000$) รองลงมา คือด้านนวัตกรรม ($\beta = 0.199$, $\text{Sig.} = 0.020$) คุณค่าตราสินค้าด้านการรู้จักตราสินค้า ($\beta = 0.175$, $\text{Sig.} = 0.036$) ค่านิยม ด้านค่านิยมทางสังคม ($\beta = 0.162$, $\text{Sig.} = 0.009$) และด้านค่านิยมส่วนบุคคล ($\beta = 0.128$, $\text{Sig.} = 0.032$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ

สรุปผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า อิทธิพลคุณค่าตราสินค้าด้านการรู้จักตราสินค้า ($R^2=0.143$) บุคลิกภาพของตราสินค้าด้านนวัตกรรมและด้านความโก้หรู ($R^2=0.361$) ค่านิยมด้านทางสังคมและด้านส่วนบุคคล ($R^2=0.267$) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุของคุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก

คุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพ ของตราสินค้า และค่านิยม	การตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก				
	S.E.	B	β	t	Sig.
คุณค่าตราสินค้า					
-ด้านการรู้จักตราสินค้า	0.032	0.047	0.175*	1.457	0.036
-ด้านคุณภาพที่รับรู้	0.063	-0.014	-0.015	-0.228	0.820
-ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า	0.061	0.024	0.024	0.391	0.696

$$R^2 = 0.143, F = 18.861, *P < 0.05$$

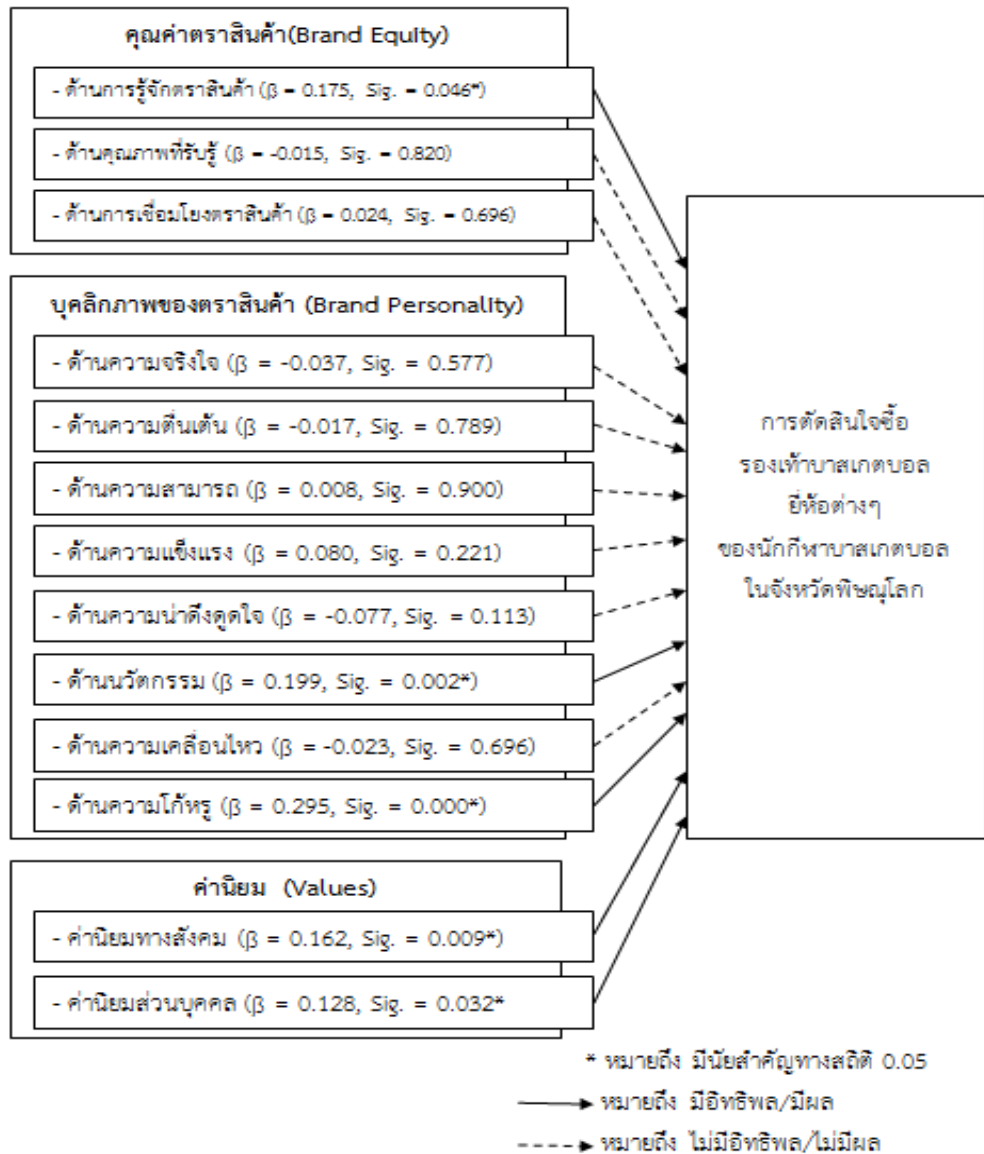
บุคลิกภาพของตราสินค้า					
-ด้านความจริงใจ	0.066	-0.037	-0.037	-0.559	0.577
-ด้านความตื่นตัว	0.050	-0.013	-0.017	-0.268	0.789
-ด้านความสามารถ	0.062	0.008	0.008	0.126	0.900
-ด้านความแข็งแรง	0.069	0.084	0.080	1.226	0.221
-ด้านความน่าดึงดูดใจ	0.026	-0.042	-0.077	-1.591	0.113
-ด้านนวัตกรรม	0.054	0.167	0.199*	3.076	0.002
-ด้านความเคลื่อนไหว	0.052	-0.020	-0.023	-0.392	0.696
-ด้านความโก้หรู	0.053	0.236	0.295*	4.454	0.000

$R^2 = 0.361$, $F = 23.778$, $*P < 0.05$

ค่านิยม					
-ค่านิยมทางสังคม	0.060	0.159	0.162*	2.636	0.009
-ค่านิยมส่วนบุคคล	0.051	0.110	0.128*	2.150	0.032

$R^2 = 0.267$, $F = 59.733$, $*P < 0.05$

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุของคุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง คุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ได้นำผลสรุปมาเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎีและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คุณค่าตราสินค้าด้านการรู้จักตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่สามารถจดจำตราสินค้ารองเท้าบาสเกตบอลที่ผู้บริโภคเลือกซื้อได้ และส่วนใหญ่พบเห็นตราสินค้ารองเท้าบาสเกตบอลที่ซื้อจากสื่อโฆษณาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทมน หมทอง (2555) ได้ศึกษาคุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการรู้จักตราสินค้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งในเรื่องคุณค่าตราสินค้า และจัดว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพันธ์ อู่พันธุ์ (2556) ได้ศึกษาคุณค่าตราสินค้าและความต้องการในการใช้นาฬิกาแบรนด์เนมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อนาฬิกา G-SHOCK ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อผู้บริโภครู้จักตราสินค้าจะเอื้อประโยชน์ต่อการสื่อสารคุณสมบัติของสินค้าไปสู่ผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคสามารถเชื่อมโยงตราสินค้าเข้ากับคุณสมบัติของสินค้าได้ทันที การรู้จักตราสินค้าจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความคุ้นเคยกับตราสินค้าและสามารถพัฒนาสู่การขึ้นชอบต่อตราสินค้า การรู้จักตราสินค้าเป็นการแสดงออกถึงความมีตัวตน คำมั่นสัญญา และคุณลักษณะของสินค้าต่อผู้บริโภคผ่านการสื่อสารการตลาดเพื่อแสดงให้ตราสินค้ามีความแตกต่างหรือน่าสนใจกว่าสินค้าคู่แข่ง การรู้จักตราสินค้าทำให้ผู้บริโภคนำตราสินค้านั้นๆ เข้ามารวมอยู่ในตราสินค้าที่อาจได้รับการพิจารณาคัดเลือกในกระบวนการตัดสินใจซื้อ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า บุคลิกภาพของตราสินค้าด้านนวัตกรรม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับตราสินค้ารองเท้ากีฬาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว บ่งบอกถึงอิสระมีนวัตกรรมที่ใหม่ สามารถบ่งบอกความเป็นตัวของตัวเองได้ และรู้สึกว่าการซื้อตราสินค้ารองเท้าบาสเกตบอลที่ซื้อมีการพัฒนาใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tong, X., & Su, J. (2014) ได้ศึกษา บุคลิกภาพของตราสินค้ากีฬา (Exploring the personality of sportswear brands) พบว่า ผู้บริโภคจะรับรู้ถึงบุคลิกภาพตราสินค้ากีฬาที่แตกต่างกันได้ 7 มิติ ซึ่งได้แก่ ด้านความจริงใจ ด้านความตื่นเต้น ด้านความสามารถ ด้านความแข็งแรง ด้านความน่าดึงดูดใจ ด้านนวัตกรรม และด้านความเคลื่อนไหว และลักษณะบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพของตราสินค้าด้านความโก้หรู ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับตราสินค้ารองเท้ากีฬาที่ดูดีมีระดับ หูหรา มีเสน่ห์ มีความเรียบหรู และรู้สึกว่าการซื้อตราสินค้ารองเท้าบาสเกตบอลที่ซื้อดีมีเสน่ห์และเป็นที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Romeo, M., & Gomez, M. (2015) ได้ศึกษา บุคลิกภาพตราสินค้าและความตั้งใจซื้อ พบว่า บุคลิกภาพทันสมัย ร่าเริง บุคลิกภาพด้านความสำเร็จ บุคลิกภาพด้านความจริงใจ และบุคลิกภาพด้านความโก้หรู เป็นตัวแปรที่สำคัญของความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งอาจส่งผลถึงการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาต่อไป

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ค่านิยมด้านค่านิยมทางสังคม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริโภคส่วนใหญ่

ใหญ่สามารถจัดจําตราสินค้าและมีความคุ้นเคยกับตราสินค้ารองเท่าเทียมกับผู้บริโภคเลือกซื้อ ส่วนใหญ่เป็นตราสินค้าที่เป็นที่นิยม ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบรนด์ที่ออกแบบได้ทันตามกระแสนิยมของสังคม สามารถพบเห็นตราสินค้ารองเท่าเทียมตามสื่อโฆษณาต่างๆ และเป็นที่นิยมเหมาะกับผู้ที่ชอบเล่นกีฬาบาสเกตบอล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Denys, V., & Mendes, J. (2014) ได้ศึกษา Consumption Values and Destination Evaluation in Destination Decision Making พบว่า พบว่า ค่านิยมทางสังคมเป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่ดีที่ผู้บริโภคมีความคิดเห็นในใจที่ต้องคำนึงถึง ซึ่งเอามาเป็นเกณฑ์การตัดสินใจทางเลือกของตัวเอง

ค่านิยมด้านค่านิยมส่วนบุคคล ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้เนื่องจาก รองเท้ากีฬาบาสเกตบอลเป็นที่ชื่นชอบและเป็นที่สนใจของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคอยากเป็นเจ้าของสินค้านั้น จึงทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา ทิพย์ทัศน์ (2551) ได้ศึกษา การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ค่านิยม เป็นสิ่งที่มีในตัวของผู้บริโภคแต่ละคนและมีอิทธิพลต่อสิ่งที่คิด และสิ่งที่ทำของคนทุกคน หรือ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะมีค่านิยมประจากรวมซึ่งแตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัย เรื่อง คุณค่าตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้า และค่านิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คุณค่าตราสินค้าด้านการรู้จักตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจที่จำหน่ายสินค้ารองเท้าบาสเกตบอล ควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์โฆษณา หรือจัดการส่งเสริมการขายต่างๆ ทั้งในด้านออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ และสามารถจดจำตราสินค้ารองเท่าเทียมบาสเกตบอล ซึ่งการที่ผู้บริโภคสามารถจดจำตราสินค้ารองเท่าเทียมบาสเกตบอลได้นั้น จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลต่อไปได้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า บุคลิกภาพของตราสินค้าด้านความโก้หรูและบุคลิกภาพของตราสินค้าด้านนวัตกรรมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจที่จำหน่ายสินค้ารองเท้าบาสเกตบอล ควรดำเนินการ ดังนี้

ควรมุ่งเน้นในการออกแบบตราสินค้ารองเท่าเทียมบาสเกตบอลให้มีความหรูหรา ทันสมัย ดูดี มีระดับ และเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้บริโภค เพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลได้ง่ายขึ้นและควบคู่ไปกับการมุ่งเน้นในการออกแบบตราสินค้ารองเท่าเทียมบาสเกตบอล ให้แสดงออกถึงความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการพัฒนาในเรื่องของการใช้นวัตกรรมใหม่ๆเสมอ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ค่านิยมด้านค่านิยมทางสังคมและค่านิยมด้านค่านิยมส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจที่จำหน่ายสินค้ารองเท้าบาสเกตบอล ควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมุ่งเน้นให้ตราสินค้าเป็นที่นิยมทั่วไปในสังคม และมีการออกแบบได้ทันสมัยตามกระแสนิยมของสังคม หรือที่กำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มนักกีฬาบาสเกตบอล เพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอลได้ง่ายขึ้น และควบคู่ไปกับการมุ่งเน้นในการออกแบบที่ทันสมัย หรือที่กำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มนักกีฬาบาสเกตบอล และเมื่อผู้บริโภคสวมใส่แล้วเกิดความภาคภูมิใจ คล่องแคล่วเวลาใช้งาน และทำให้บุคลิกภาพดีขึ้นเมื่อสวมใส่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ คุณค่าตราสินค้าด้านการรู้จักตราสินค้า บุคลิกภาพของตราสินค้าด้านความโก้หรู บุคลิกภาพของตราสินค้าด้านนวัตกรรม และค่านิยมด้านค่านิยมทางสังคม ค่านิยมด้าน ค่านิยมส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของนักกีฬาบาสเกตบอลในจังหวัดพิษณุโลก สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคตได้ โดยควรให้ความสำคัญกับตัวแปรที่คาดว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสำหรับประเด็นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้สื่อโฆษณาวัฒนธรรม และความเชื่อของตราสินค้า เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ทราบสาเหตุในการตัดสินใจซื้อรองเท้าบาสเกตบอล ของผู้บริโภคในมิติอื่นๆ ได้มากขึ้น และการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มประชากรในระดับอาเซียน เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของตลาดรองเท้าบาสเกตบอล ทั้งในประเทศและในระดับอาเซียน สามารถเข้าถึงความต้องการของตลาดได้กว้างยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- จักรพันธ์ อุพันธ์. (2556). *คุณค่าตราสินค้าและความต้องการในการใช้นาฬิกาแบรนด์เนมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อนาฬิกา G-SHOCK ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐธิดา ชุมลียงค์. (2558). *กระแส Clean food ของคนรักสุขภาพ*. สืบค้น 9 เมษายน 2563, จาก: <http://www.manager.co.th/Marsmag/ViewNew>.
- นันทมน หมทอง. (2555). *คุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุปผา ลาภะวัฒนาพันธ์. (2559). *การบริหารจัดการแบรนด์สู่การเป็นผู้นำระดับแชมป์*. การค้นคว้าอิสระ กรุงเทพฯ: สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.

- ปัทมพร จิระบุญมา. (2556). บุคลิกภาพตราสินค้าที่มีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. *วารสารการตลาดและการสื่อสาร*. 1(2), 282-296.
- พัชรา ทิพย์ทัศน์. (2551). *การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. สืบค้น 30 สิงหาคม 2563, จาก <http://goo.gl/Luydrg>.
- Avis, M. (2015). Brand personality factor-based models: A critical review. *Australasian Marketing Journal*. 20(20), 89-96
- Blackwell, R. D., Miniard, P. W., & Engel, J. F. (2006). *Consumer behavior* (10th ed.). Canada: Thomson South-Western.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.
- Denys, V., & Mendes, J. (2014). *Consumption values and destination evaluation in destination decision making*. Unpublished master's thesis, University of Algarve, Faro, Portugal.
- Marketeer Team. (2561). *ไมเคิล จอร์แดน” แปรนด์ที่ยังยิ่งใหญ่เสมอ*. สืบค้น 15 เมษายน 2563, จาก: <https://marketeeronline.co/archives/75737>.
- Marketeer Team. (2558). *กระแสสุขภาพแรงตลาดอุปกรณ์กีฬาโต*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563, จาก: <https://marketeeronline.co/archives/29133>.
- Romeo, M., & Gomez, M. (2015). Brand personality and purchase intention. *European Business Review*. 27(5), 462-476.
- Siwarotemarketeer. (2562). *ตลาดรองเท้ากีฬาในจีน*. สืบค้น 9 เมษายน 2563, จาก: <https://marketeeronline.co/archives/127370>.
- Su, J., & Tong, X. (2015). Brand personality and brand equity: Evidence from the sportswear industry. *Journal of Product & Brand Management*. 24(2), 124-133.
- Tong, X., & Su, J. (2014). Exploring the personality of sportswear brands. *Sport Business and Management: An International Journal*. 4(2), 178-192.
- Uslu, A., Durmus, B., & Kolivar, B. (2013). *Analyzing the brand equity of Turkish airlines services: comparing the Japanese and Turkish perspectives*. In 9th International Strategic Management Conference. Turkey: Marmara University. 446 - 454.
- Usakil, A., & Baloglu, S. (2011). Brand personality of tourist destinations: An application of self-congruity theory. *Tourism Management*. 32, 114 - 127.

**ความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย**
**Political Expectations of Political Science Studentsmaster's Degree
in Buddhism That Affects Thai People**

สมภพ ระจับทุกซ์¹

Sompop Rangubtook

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 20 รูป/คน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสรุปความ ผลการวิจัยพบว่า 1) ฉันทะ ด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจที่มีสิทธิกระทำการต่างๆได้ ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจเสรีภาพของตน ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีความพอใจในความเสมอภาค ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจหน้าที่ของตน 2) วิริยะ ด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีความพยายามเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งความเสมอภาค ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ของตน 3) จิตตะ ด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบสิทธิของตน ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบเสรีภาพของตนเอง ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากสนใจรับผิดชอบความเสมอภาค ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง 4) วิมังสา ด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลในการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตย ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลในใช้เสรีภาพของตนเอง ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลเกี่ยวกับความเสมอภาค ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่ของตน โดยความพอใจก็ดี ความพยายามก็ดี ความสนใจรับผิดชอบก็ดี และการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลก็ดี เพื่อต้องการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

Received: 2020-12-29 Revised: 2021-01-17 Accepted: 2021-02-10

¹ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย graduate school Mahamakut Wittayalai University. Corresponding Author e-mail: popr1@hotmail.co.th

ประชาธิปไตย ทั้งนี้ประชาชนมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติต่อประชาชนให้มีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ (Keywords): เสรีภาพ; ความเสมอภาค; หน้าที่

Abstract

The objective of this research is to study the political expectations of students in the Master of Political Science program according to the Buddhist principles that influence to Thai people. The samples used in the research were 20 students in the Master of Political Science program/person using qualitative research. The research tool was a structured in-depth interview. Data were analyzed by content analysis and summed up. The results showed that Passion for rights: Most of the people are satisfied with their rights to perform various actions. Freedom: Most people are satisfied with their freedom. Quality: Most of the people are satisfied with the equality on the front. They are satisfied with their duties. 2) Grit on rights: Many people have made an effort to obtain the right to the protection of the law. Liberty, most people have made an effort to attain the equality. Equality: Most of the people have made efforts to achieve equality. Responsibility, most of the people have tried to perform their duties. 3) Focus on Rights: Most of the people are interested in taking responsibility for their rights. In the aspect of liberty, most of the people are interested in taking responsibility for their freedom. Equality: Most of the people are interested in taking responsibility for equality. On duty, most people are interested in taking their responsibilities. 4) Monitoring: In terms of rights, most people use their wisdom to brainstorm and find reasons for exercising their rights under the democratic regime of liberty. Equality, most of the people use their intelligence to think about equality. On the duty, most of the people use their intelligence to reflect on their duties, satisfaction, effort and responsibility to follow in accordance to the constitution and principles of governance in this regard. People have suggested that the government officially treats the people with rights, liberties, equality and duties under the constitution and democratic regime.

Keywords: Liberty; Equality; Duty

บทนำ (Introduction)

การเมืองเป็นเรื่องการปกครองประเทศ ประเทศไทยใช้การเมืองแบบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เพราะการเมืองแบบประชาธิปไตยอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ มีความเสมอภาคกัน และหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ บุคคลใดหรือกลุ่มใดจะใดเป็นผู้ปกครองหรือรัฐบาลต้องได้รับฉันทานุมัติด้วยความยินยอมจากประชาชนให้เป็นตัวแทน คือมาจากการเลือกตั้งของประชาชน อันเป็นการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่คือเสียงข้างมากของประชาชน ดังคำกล่าวที่ว่าประชาธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนนั่นเอง ผู้ปกครองหรือรัฐบาลต้องบริหารงานอย่างเปิดเผยและตรวจสอบได้ ดังนั้นประเทศที่มีการเมืองแบบประชาธิปไตยรัฐบาลของประเทศนั้นต้องมีรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชน และรัฐบาลต้องดำเนินการให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการจัดการให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยด้วย (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2551)

ประเทศไทยใช้การเมืองแบบประชาธิปไตยมาตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นเวลา 88 ปี มีรัฐธรรมนูญมาแล้วจำนวน 20 ฉบับ โดยมีการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองมาแล้วจำนวน 13 ครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และคณะ ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศไทยจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และต่อมาได้ทำการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นและได้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 20 โดยได้บัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ในรัฐธรรมนูญ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ราชกิจจานุเบกษา (2560) เล่ม 134 ตอน 40 ก) เนื่องจากสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชน เป็นเรื่องสำคัญในทางการเมืองแบบ แต่ก็ยังมีการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ตลอดจนหน้าที่ประชาชน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งมีทั้งพระภิกษุสงฆ์ และบุคคลทั่วไป ได้เข้ามาเป็นนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต จะมีคาดหวังทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทยอย่างไร โดยใช้หลักพุทธธรรมเรื่องหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เพราะเป็นหลักธรรมที่เป็นแนวทางมาศึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จจึงมีความเหมาะสมในการศึกษาความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย ในส่วนที่เป็นหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่

1.1. ฉันทะ ความพอใจหรือมีศรัทธาเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

1.2. วิริยะ ความเพียรพยายามเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

1.3. จิตตะ ความสนใจและรับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

1.4. วิมังสา การใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่เรียนระดับปริญญาโทหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ที่กำลังทำการศึกษาในปีการศึกษา 2563 ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง และทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรซึ่งเป็นนักศึกษาที่กำหนดเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการเลือกโดยใช้วิจารณญาณของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์เป็นอาจารย์สอนนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตมาเป็นเวลา 10 ปี จึงมีความรู้ความเข้าใจและรู้จักนักศึกษาเป็นอย่างดี และสามารถเลือกนักศึกษาที่จะให้ข้อมูลได้กระจ่างและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย ในครั้งนี้ได้อย่างดียิ่ง คือนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 20 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้างสำหรับใช้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์เจาะลึกดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจแบบสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้วจึงนำไปทำการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร ชันโต อาจารย์ ดร.ลัดดา ผลวัฒน์ อาจารย์ ดร.สุมานพ ศิวารัตน์ อาจารย์ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ และอาจารย์ปริญญา ตรีธัญญา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ซึ่งอยู่ในส่วนกลาง โดยการเก็บข้อมูลพิจารณาจากความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาควบคู่กันไปด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคที่สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปของเอกสารหรือข้อเขียนและคำพูดที่ได้จาก

การสัมภาษณ์หรือสนทนา เป็นการวิเคราะห์ทั้งความหมายทางภาษาโดยตรงจากเอกสารหรือตัวบท และความหมายทางความรู้สึกหรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ รวมถึงการตีความทางบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่น่าวิเคราะห์ด้วย (สุรางค์ จันทวนิช, 2551) มีการวางแผนโครงสร้างของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลทางแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่ได้จากกา สัมภาษณ์เจาะลึกมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีดังนี้

1. ความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย เรื่องอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ ประชาชนมีความพอใจด้านสิทธิ ตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพ ประชาชนมีความพอใจเสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาค ประชาชนมีความพอใจความเสมอภาคตามกฎหมาย และด้านหน้าที่ประชาชนมีความพอใจหน้าที่ของตนตามกฎหมาย 2) วิริยะ มีความเพียรพยายามด้านสิทธิในการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิ ตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพมีความพยายามให้มีเสรีภาพของตนเองตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาคมีความพยายามเรียกร้องความเสมอภาคตามกฎหมาย และด้านหน้าที่มีความพยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนตามกฎหมาย 3) จิตตะ ประชาชนความสนใจรับผิดชอบด้านสิทธิรับตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพประชาชนมีความสนใจรับผิดชอบเสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาคประชาชนมีความสนใจรับผิดชอบความเสมอภาคตามกฎหมาย และด้านหน้าที่ประชาชนมีความสนใจรับผิดชอบหน้าที่ตามกฎหมาย 4) วิมังสา การใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลด้านสิทธิตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพประชาชนใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการใช้เสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาคประชาชนใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการคุ้มครองความเสมอภาคตามกฎหมาย และด้านหน้าที่ประชาชนใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนตามกฎหมาย

2. ข้อเสนอแนะความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย เรื่องอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ ประชาชนมีความพอใจการเรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชนตามกฎหมาย ส่วนด้านหน้าที่ประชาชนต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย 2) วิริยะ ประชาชนต้องมีความเพียรพยายามเรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ส่วนด้านหน้าที่ประชาชนต้องไม่หลีกเลี่ยงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย 3) จิตตะ ประชาชนมีความสนใจรับผิดชอบเรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ตามกฎหมาย ด้านหน้าที่ประชาชนต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามกฎหมาย 4) วิมังสา ประชาชนใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลให้รัฐบาลยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ตามกฎหมาย ส่วนหน้าที่ประชาชนต้องใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ความคาดหวังทางการเมืองของนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตตามหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อปวงชนชาวไทย ในส่วนที่เป็นหลักอิทธิบาท 4 เรื่องฉันทะ ได้แก่ ความพอใจเกี่ยวกับสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจที่มีสิทธิกระทำการต่างๆได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ความพอใจเกี่ยวกับเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจเสรีภาพของตนตามกฎหมาย ความพอใจเกี่ยวกับความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีความพอใจในความเสมอภาคตามกฎหมาย ความพอใจเกี่ยวกับหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความพอใจหน้าที่ตามที่กฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกากฤษณะ สิริคุตโต (ผลประดิษฐ์) ได้วิจัยเรื่องการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารเทศบาลตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ชาติรี ปริบุญณสีโล (เต่าทอง) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องวิริยะ ได้แก่ความเพียรพยายามด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามเรียกร้องเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ความเพียรพยายามด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากพยายามเรียกร้องเสรีภาพตามกฎหมาย ความเพียรพยายามด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากพยายามเรียกร้องความเสมอภาคตามกฎหมาย ความเพียรพยายามด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความพยายามปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร สุจิตโต (ทองดี) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ ทุกคนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านวิริยะ ต้องทำงานอย่างเต็มที่ ด้านจิตตะ บุคลากรมีความรับผิดชอบด้านวิมangsa บุคลากรช่วยแก้ปัญหาเพื่อความสุขของประชาชนในตำบลมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระทิวชัย ธมมธโช (ถั่วเถื่อน) ได้วิจัยเรื่อง การใช้สิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องจิตตะ ได้แก่ความสนใจรับผิดชอบด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบการมีเสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากสนใจรับผิดชอบตามกฎหมาย ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีความสนใจรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระศักดิ์นรินทร์ สมจิตโต (ธรรมสุรีย์) ได้วิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์ โอภาสี ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ มีการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรื่องวิมangsa ได้แก่ การใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลด้านสิทธิ ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรอง

หาเหตุผลการใช้สิทธิตามกฎหมาย ด้านเสรีภาพ ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลการใช้สิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ด้านความเสมอภาค ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลความเสมอภาคตามกฎหมาย ด้านหน้าที่ ประชาชนส่วนมากมีการใช้ปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผลของหน้าที่ตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร สุจิตโต (ทองดี) ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ ทุกคนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านวิริยะ ต้องทำงานอย่างเต็มที่ ด้านจิตตะ บุคลากรมีความรับผิดชอบด้านวิมังสา บุคลากรช่วยแก้ปัญหาเพื่อความสุขของประชาชนในตำบลมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวัฒน์ชัย ธรรมธโช (ถั่วเถื่อน) ได้วิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ รัฐบาลรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนตามกฎหมาย นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนตามนักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตก็ควรส่งเสริมให้มีความรู้การเมืองตามหลักพุทธธรรมเรื่องอิทธิบาท 4 ได้แก่ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และหน้าที่ของประชาชนชาวไทย
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัยกับแนวคิดทางการเมืองของนักศึกษาไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กวี อิศริวรรณ. (2530). *20 ความคิดทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: บริษัท สยามบรรณ จำกัด.
- จิรัช (บรรพต) วีระชัยและคณะ. (2547). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชิษณุกร พรภาณุวิชัย. (2540). *ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาจังหวัดแพร่*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2556). *รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ ครบรอบ 31 ปี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. (2563). *การเมืองไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ศูนย์การพิมพ์ แก่นจันทร์ จำกัด.
- พระครูสมุห์ชาติรี ปริบุญณสีโล (เต่าทอง) (2557) การดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรวิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย.

- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2551). รัฐศาสตร์: ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การเมือง. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2555). การเมืองไทย ระบบที่ไม่มีสูตรสำเร็จรูปในการแก้ปัญหา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2547). การเมืองการบริหารไทย ภาระของชาติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- วิทยา เชียงกร. (2551). การปฏิบัติประชาธิปไตยเพื่อแก้ไขวิกฤติของชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และคณะ. (2552). การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศิริพร เชาวลิท. (2555). การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริพร เชาวลิท. (2557). การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2551). อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: เอส.พี.วี. การพิมพ์ (2550).
- สิริวรรณ อัสกุล. (2528). ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถในการทำงานที่กำหนดของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขุม นวลสกุลและคณะ. (2552). การเมือง และการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์.
- สุรพล นิติไกรพจน์และคณะ. (2548). รวมกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: บริษัทโพธิ์รังผึ้ง จำกัด.
- อัญชลี ด้านวิรุฬหนิช. (2539). ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของเด็กहुหนวกในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขา สังคมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล
ตำบลพานาย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

Guidelines for Managing Cultural Attractions Case Study of
Phramahachedichaimongkol Phanumyoi Sub - District, Nong Phok
District, Roi Et Province

เรือนแก้ว โพธิ์ชัย¹ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์²

Rounkaew Phochai, Pongsawut Rachjun

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 2. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 3) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 4) ประชาชน 5) ปราชญ์ชาวบ้าน และ 6) พระสงฆ์ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร วรรณกรรมและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาประเด็นแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า มีการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยสร้างเครือข่ายกับองค์กรระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ประชุมและวางแผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้มีคุณภาพ มีทักษะในการทำงานด้านการจัดการข้อมูลข่าวสาร ด้านอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการ และการติดตามผลพร้อมกับตรวจสอบ และประเมินผลเพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และผลการศึกษาประเด็น แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ควรจะส่งเสริมและดำเนินการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา รวมทั้งบริการข้อมูลข่าวสาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และควรจะสำรวจความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการ; แหล่งท่องเที่ยว; วัฒนธรรม

Received: 2021-10-12 Revised: 2021-11-01 Accepted: 2021-11-04

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ; Student of Political Science Program in Political Science On Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: seat007@outlook.com

² สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ; Assistant Professor of Political Science Program in Political Science On Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the management of cultural attractions and 2. to suggest solutions to problems and obstacles in the management of cultural attractions. It is a qualitative research. The research tools were in-depth interviews with 6 target groups : 1) Sub - District Administrative Organization 2) Permanent-Secretary of Sub - District Administrative Organization 3) Sub - District Administrative Organization Members 4) People 5) village philosophers and 6) monks. Literature and interview form to analyze the content The results of the study on cultural tourist attraction management guidelines revealed that there was coordination with the agencies responsible for the development of tourist attractions by building a network with local organizations, district levels and provincial levels. Meeting and planning to develop personnel for quality have the skills to work in information management Facilitate the provision of services and follow-up along with the inspection and evaluated in order to improve the management and development of tourist attractions And the results of the study on the issues of solutions and obstacles in the management of cultural attractions, it was found that activities should be promoted and carried out. holy days including information services Various amenities and satisfaction should be explored. from tourists as a guideline for improving and developing Phra Maha Chedi Chaimongkol tourist attractions to be more efficient.

Keywords: Management; Attraction; Culture

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวแต่ละประเภทยังมีความแตกต่างกันและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นไม่เหมือนกัน แต่สิ่งที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวนั้นคือ ความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ยังส่งผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวทำให้สถานที่นั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้า เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงานและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ซึ่งการท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่งรวมถึงการค้าและการลงทุนขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของไทยเพิ่มขึ้นในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนาครอบคลุมมากขึ้น และการบริการทางสังคมทุกด้านที่

มีความครอบคลุมทั่วถึงทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้นปัญหาความยากจนลดลงและคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

เจดีย์คือสิ่งที่ก่อสร้างอันควรค่าแก่การบูชาในพระพุทธศาสนาคติโบราณ หมายถึงสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าและยังเป็นเครื่องระลึกถึงพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์มีต้นกำเนิดมาจากประเทศอินเดียโบราณครั้งเมื่อแพร่หลายออกไปสู่ดินแดนต่าง ๆ ก็มีความคลี่คลายทั้งด้านรูปแบบและความหมายมีการปรับปรุง ให้เข้ากับความต้องการของสุนทรียภาพของดินแดนต่าง ๆ เหล่านั้น แต่การใช้คำว่าเจดีย์ตามที่เข้าใจกันทั่วไปลักษณะของสิ่งก่อสร้างเจดีย์มีคำที่มีความหมายพร้อมกับเจดีย์คือสถูปซึ่งมีที่รวบรวมว่าสถูปเจดีย์ คำว่า สถูปเจดีย์ทางพระพุทธศาสนาหมายถึงสิ่งก่อสร้างเพื่อประดิษฐานพระบรมธาตุหรือสร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิธาตุของบุคคลเป็นธรรมเนียมมาเมื่อครั้งพุทธกาลและเป็นแนวคิดข้างต้นของการสร้างเจดีย์ที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญในพระพุทธศาสนา (สันติ เล็กสุขุม, 2557)

พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ถูกสร้างขึ้นมาในบริเวณที่ใกล้กันกับวัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วนาราม หรือผาน้ำย้อยเป็นพุทธอุทยานอีสาน ตั้งอยู่ที่บ้านโคกกลาง ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จึงกลายเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะเป็นวัดที่ประดิษฐานพระมหาเจดีย์ชัยมงคล มาเป็นเวลานาน จนกระทั่งได้จัดตั้งเป็นวัดเจดีย์ชัยมงคลขึ้น จนถึงวันนี้หลายคนก็ยังคงเรียกพระมหาเจดีย์ชัยมงคลว่า “วัดผาน้ำทิพย์” พระมหาเจดีย์ชัยมงคลเป็นเจดีย์องค์ใหญ่และมีความงดงามตระการตามากที่สุดองค์หนึ่งของประเทศไทย ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาและความภาคภูมิใจของชาวร้อยเอ็ดและชาวอีสานทั้งมวล พระมหาเจดีย์ชัยมงคลเป็นพระธาตุเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุอันเป็นที่เคารพสักการะและยังถือเป็นศาสนสถานสำคัญที่สะท้อนถึงพลังแห่งศรัทธาที่แรงกล้าของประชาชนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ร่วมกันประกาศความรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนาให้คงอยู่พระมหาเจดีย์ชัยมงคลได้ออกแบบก่อสร้างโดยกรมศิลปากรเป็นศิลปะผสมผสานของศิลปะแบบอีสานและศิลปะแบบไทยภาคกลาง (องค์การบริหารส่วนตำบลผาน้ำย้อย, 2563)

ดังนั้น การสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมและประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว เป็นจำนวนมาก หากชุมชนท้องถิ่นสามารถดึงศักยภาพการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ในชุมชนมาพัฒนาเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมย่อมจะทำให้การพัฒนาประเทศบรรลุวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ที่ได้ตั้งไว้มีลักษณะเด่นหลายอย่างคือ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติทั้งดงมีแหล่งอารยธรรมทางประวัติศาสตร์มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่รุ่งเรืองมาแต่อดีตที่ทรงคุณค่า วัฒนธรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิตที่เรียบง่าย ความมีน้ำใจของชุมชนเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมีความหลากหลายของอาหารพื้นบ้าน ซึ่งมีความโดดเด่นไม่เหมือนที่ใด ซึ่งในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่น จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างมีอาชีพ ซึ่งหากการพัฒนาเป็นระบบแล้วก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน (บานเย็น ชาญธนะวัฒน์, 2545)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research objectives)

การศึกษานี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 3) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 4) ประชาชน 5) ปราชญ์ชาวบ้าน และ 6) พระสงฆ์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน 2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน 3) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน 4) ประชาชน จำนวน 8 คน 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน และ 6) พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย โดยอยู่ภายใต้ประเด็นการวิจัย ดังนี้คือ

- 1) ประเด็นแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2) ประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (document research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์การวิจัย “แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้คือ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- ด้านการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากร
- ด้านลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น
- ด้านรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ
- ด้านดำเนินการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น
- ด้านการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
- ด้านประชุมและปรึกษาหารือกับผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วม
- ด้านการพัฒนาบุคลากร
- ด้านการจัดข้อมูลบริการข่าวสารการท่องเที่ยว
- ด้านประเมินผลตรวจสอบและวิจัย

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- ด้านการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากร
- ด้านลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น
- ด้านรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ
- ด้านดำเนินการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น
- ด้านการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
- ด้านประชุมและปรึกษาหารือกับผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วม
- ด้านการพัฒนาบุคลากร
- ด้านการจัดข้อมูลบริการข่าวสารการท่องเที่ยว
- ด้านประเมินผลตรวจสอบและวิจัย

แนวทางการจัดการ
แหล่งท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม กรณีศึกษา
พระมหาเจดีย์ชัยมงคล
ตำบลผาน้ำย้อย
อำเภอหนองพอก
จังหวัดร้อยเอ็ด

แผนภาพที่ 1 : กรอบการวิเคราะห์การวิจัย**การวิเคราะห์ข้อมูล**

ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

ตามความมุ่งหมายของการศึกษาและตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคลตำบลพาน้ำน้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลพาน้ำน้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากร พบว่า มีการจัดการใช้ทรัพยากรรวมทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงต้นทุนด้านคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติและต้นทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งในการอนุรักษ์นั้นมีการกระจายการใช้ทรัพยากรอย่างทั่วถึงเพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาเพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมการปลูกต้นไม้และทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ พระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้สวยงามและร่มรื่น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น พบว่ามีการร่วมกันวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณภาพหรือคุณสมบัติเหมือนกันมาใช้ทดแทนเพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก และยังมีการส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุผลิตจากธรรมชาติสามารถย่อยสลายได้ ซึ่งเป็นการลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น พร้อมกับการรณรงค์ในเรื่องของการลดการตัดไม้และการใช้ถุงพลาสติกในการใส่อาหาร พร้อมกับการปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรและวัฒนธรรมที่มีอยู่ไว้ให้กับคนรุ่นหลัง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่พระมหาเจดีย์ชัยมงคลมากขึ้น และส่งเสริมการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนาประเพณีของท้องถิ่นโดยมีประชาชนในท้องถิ่น ได้ช่วยกันดูแลรักษาวัฒนธรรมไม่ให้เสื่อม เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมความงดงามของพระมหาเจดีย์ชัยมงคล และได้มีการจัดกิจกรรมขึ้น เช่น การตักบาตร กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา การจัดนิทรรศการความเป็นมา เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้และรักษาวัฒนธรรมของพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ให้คงอยู่ให้กับคนรุ่นหลัง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านดำเนินการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น พบว่ามีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นโดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นและส่งเสริมในด้านงานฝีมือหัตถกรรม เพื่อที่จะนำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาวางจัดจำหน่ายที่ศูนย์ OTOP เพื่อให้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมพระมหาเจดีย์ชัยมงคลได้ซื้อกลับไปเป็นของฝาก ซึ่งเป็นการกระจายรายได้สู่ประชาชนที่ประกอบการในท้องถิ่น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น พบว่า ได้มีการร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบองค์รวมโดยการเข้าร่วมเป็นหน่วยงานร่วมดำเนินการจัดงาน ร่วมวิเคราะห์ และร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยว ร่วมประเมินผล การท่องเที่ยวโดยมีการสร้างเครือข่ายชุมชน มีการประสานงานขอความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านประชุมและปรึกษาหารือกับผู้ที่มิใช่ผลประโยชน์ร่วม พบว่ามีการประสานงานกับชุมชนและประชาชนในพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา หน่วยงานข้าราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อร่วมการประชุม ปรึกษาหารือในการที่จะเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินทบทวนการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดผลกระทบในด้านของสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาดเพื่อร่วมกันปฏิบัติไปในทางเดียวกัน โดยได้มีการจัดการประชุมภายในทุกเดือนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ อันจะนำมาสู่การปรับปรุงและแก้ไขการพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคล

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า มีการให้ความรู้และฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่ ในด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและควบคู่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรม และการรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ พร้อมทั้งมีการไปศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ มีแนวคิดและวิธีปฏิบัติ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กรและเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานของการบริการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านการจัดข้อมูลบริการข่าวสารการท่องเที่ยว พบว่า มีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวและการให้บริการ โดยได้มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ และมีการติดต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะช่วยในการประชาสัมพันธ์หรือร่วมในการจัดกิจกรรม พร้อมกับการช่วยในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกการเดินทาง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นด้านประเมินผลตรวจสอบและวิจัย พบว่า มีการช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่มคุณค่า รวมถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวผู้ที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวมีการประเมินตรวจสอบผลกระทบและศึกษาวิจัยเพื่อทราบผลของการบริการแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประเมินผ่านการทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงและแก้ไขพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านอนุรักษ์และใช้ทรัพยากร พบว่า ควรจะมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการณรงค์การใช้ทรัพยากร เพื่อให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดพร้อมกับการปลูกฝังให้ประชาชนในท้องถิ่นตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด และส่งเสริมการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งในการแก้ไขปัญหาประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทรัพยากรและอนุรักษ์วัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่น มีการช่วยกันในเรื่องของการวางแผนการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด และส่งเสริมให้ประชากรไม่ตัดไม้ทำลายป่ามีการช่วยกันในเรื่องของการปลูกป่ารอบ ๆ พระมหาเจดีย์ชัยมงคลเพื่อให้ร่มรื่นและมีความอุดมสมบูรณ์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น พบว่า ควรจะดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวโดยการวางแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการรณรงค์ในการลดการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น และส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรที่สามารถใช้ทดแทนได้และสามารถย่อยสลายได้ง่ายโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการประชุมและการจัดตั้งกฎระเบียบในการที่ให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องลดการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น และมีการรณรงค์ให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ที่สุด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม พบว่า ควรจะมีการจัดกิจกรรมหรืองานประจำปี โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมการจัดงาน และยังจะต้องมีการวางแผนด้านการบริหารและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นทางธรรมชาติหรือศิลปวัฒนธรรม ให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อที่จะได้ช่วยกันในการส่งเสริมพัฒนาพร้อมกับการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านดำเนินการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น พบว่า ควรจะมีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะส่งเสริมรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นด้วยการจัดอบรมฝึกวิชาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่นฝึกงานฝีมือ เพื่อที่จะนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากฝีมือการทำของชุมชนหรือกลุ่มวิสาหกิจมาจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจที่จะซื้อกลับไปเป็นของฝาก ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น พบว่า ควรจะแก้ไขปัญหาพร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวและประสานงานระหว่างเครือข่ายองค์กรของท้องถิ่น เพื่อที่จะยกระดับคุณภาพของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น การจัดให้มีมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นเพื่อจะแนะนำสถานที่และอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนกับแหล่งท่องเที่ยวด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านของ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเจดีย์ชัยมงคลและรักษาทรัพยากรให้คงอยู่

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านประชุมและปรึกษาหารือกับผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วม พบว่า ควรจะมีการจัดประชุมระหว่างผู้ที่มีผลประโยชน์

ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะหาแนวทางการแก้ไขและปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งมีการปรึกษาหารือในเรื่องการพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคลในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านการพัฒนาบุคลากรพบว่า ควรจะมีการฝึกอบรมสัมมนาให้ความรู้ด้านการปฏิบัติงานแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และแนวคิดวิธีปฏิบัติในการพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยกกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวพร้อมกับควบคุมการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยที่แต่ละคนจะสามารถทำงานได้หลากหลายและหมุนเวียนตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สามารถทำงานได้ทุกตำแหน่ง พร้อมกันได้มีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน การทำงานให้กับบุคลากรเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดข้อมูลบริการข่าวสาร การท่องเที่ยว พบว่า ควรจะดำเนินการด้านการจัดการข้อมูลข่าวสาร จัดเตรียมข้อมูลบริการเพื่อที่จะใช้ในการเผยแพร่ด้วยการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันสำคัญทางศาสนาและงานประจำปีที่เคยจัดมา รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยในด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านประเมินผลตรวจสอบและวิจัย พบว่า ควรจะมีการสำรวจโพล์ของนักท่องเที่ยวและการทำแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพมากขึ้น ด้วยการให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ให้ข้อมูลโดยการกรอกแบบสอบถามความพึงพอใจในด้านการบริการ เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

การอภิปรายผล (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ การอภิปรายผล 2 ประเด็น ดังนี้

1. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

“ด้านการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากร” กล่าวคือ มีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพใช้อย่างประหยัดคำนึงถึงต้นทุนด้านคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติและต้นทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่มากที่สุดและสามารถที่จะมีใช้ได้เป็นเวลานานที่สุดซึ่งต้องสูญเสียประโยชน์ให้น้อยที่สุด ทั้งนี้ต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงมากที่สุดและพยายามให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดของสุภัตรา สุภาพ (2518) ที่กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรม มีความหมายครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ใช้ในการปฏิบัติการจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และสอดคล้องกับแนวคิดของเกษม จันทร แก้ว (2536) ที่กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา สงวนและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้อำนวยให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไปหรืออีกความหมายหนึ่งคือ เป็นการใช้อย่างมีความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต

“ด้านลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น” กล่าวคือ มีการร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพหรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติมีคุณภาพเหมือนกันหรือใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายากซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสร้อยตระกูล อรรถมานะ (2545) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการหมายถึง กระบวนการดำเนินงานจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไรที่ไหน เมื่อใดโดยใคร นอกจากจะเป็นการลดความไม่แน่นอนแล้ว ยังทำให้สมาชิกในองค์กรมีความมั่นใจในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับการทำงานที่ดีไม่ควรมียกย่องตายตัวต้องยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์อาจมีการปรับปรุงแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนลำดับการทำงานได้เสมอส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้นด้วย

“ด้านรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม” กล่าวคือ ได้มีการวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น ในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้นหรือกลับไปเที่ยวอีก ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดำเกิง โภทอง และคณะ (2550) ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการการเรียนรู้ไปในโลกกว้าง ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือการศึกษาดูงานในหน่วยงานบูรณาการหลากหลายรูปแบบ “ด้านประสานแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว” กล่าวคือ ได้มีการประสานแผนด้านการพัฒนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อให้งานในสถานที่ท่องเที่ยว มีศักยภาพรับรองนักท่องเที่ยวและการวางแผนในการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราทิพย์ แก่นการ (2562) ที่กล่าวไว้ว่า ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมหลากหลายอันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่บ่งบอกความเป็นตัวตนคนอีสานมีสถาปัตยกรรมโบราณที่น่าสนใจอันอุดมไปด้วยคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมความต้องการพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นมีรวมมากที่สุดในกิจกรรมการรักษาและสืบสานเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมรองลงมาคือ การมีส่วนร่วมใน

การมีโอกาสได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวโดยมีส่วนร่วมน้อยที่สุดใน การเป็นกรรมการที่มีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยว สรุปชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และวัฒนธรรมทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุนด้านการตลาดการ ประชาสัมพันธ์รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือของเครือข่ายเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

“ด้านดำเนินการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น” กล่าวคือ การประสานงานกับ องค์การปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นและส่งเสริมในด้านงานฝีมือ งานศิลปหัตถกรรม เพื่อที่จะได้นำมาจัดจำหน่ายที่ศูนย์ OTOP เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาได้ซื้อกลับไปเป็นของฝากซึ่งเป็นการกระจายสู่ประชาชนที่ประกอบการในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรวิทย์ วิชาสวัสดิ์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่า บริบทการดำเนินงานประกอบด้วยผู้นำกลุ่มสมาชิกของกลุ่มผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่และภาวะผู้นำในการพัฒนา เครือข่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอสามโคก พบว่า ส่วนใหญ่จะแสดงออกด้านการสร้างแรงบันดาลใจการใส่ใจต่อสมาชิกรวมถึงการมีศีลธรรมในการ ดำเนินงานการวางแผน การดำเนินงานและการเปิดใจกว้างรับสิ่งต่าง ๆ โดยที่ด้านการเสริมสร้าง จิตสำนึกต่อสังคมยังแสดงออกได้ไม่เด่นชัดนัก

“ด้านการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น” กล่าวคือ การ เข้าเป็นหน่วยงานร่วมจัดร่วมวิเคราะห์หรือร่วมแก้ปัญหาพร้อมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวร่วม ประเมินผลการท่องเที่ยวออกนอกนั้นต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับ คุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติยา พุกพากิจ และ บุญสม เกษมประดิษฐ์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่ามีชาวบ้านในพื้นที่จำนวน 6 คร้วเรือน มีการแลกเปลี่ยน พูดคุยใช้ภาษาของดำเนินชีวิตด้วยการใช้อาหารจากสมุนไพรปลูกพืชผักสมุนไพรตามวิถีชีวิต แบบพอเพียงอนุรักษ์งานหัตถกรรมพื้นบ้าน เสื้อผ้าแพ เสื้อคลุม การสานกระบุง กระดัง เป็นต้น มี การรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรแบบของตลอดจนความเชื่อทางไสยศาสตร์ ดูดวงชะตาทำนายทายทัก ในเรื่องต่าง ๆ โดยใช้ขันนํ้ามนต์ เป็นต้น ด้านการแสดงเอกลักษณ์วัฒนธรรมมีการรำ การแสดง เพื่อให้เห็นวัฒนธรรมวิถีชีวิตแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จัดให้มีการ นำเสนอรูปแบบการสร้างหมู่บ้าน พื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน การ สร้างสาธารณูปโภคถนนทางเข้าหมู่บ้านระบบน้ำประปาไฟฟ้าที่ยังคงมีสภาพปัญหาให้เข้าถึงหมู่บ้าน ได้สะดวกสบายมากขึ้น การจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน การปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชน การประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ ทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐเอกชนตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

“ด้านประชุมและปรึกษาหารือกับผู้ที่มิผลประโยชน์ร่วม” กล่าวคือ ได้มีการประสานกับ ชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาสถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อร่วมประชุม

ปรึกษาหารือในการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยวการประเมินผลกระทบการท่องเที่ยวการแก้ไขปัญหาที่เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาดเพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

“ด้านการพัฒนาบุคลากร” กล่าวคือ มีการให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งพนักงานดูงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความรู้มีแนวคิดและมีวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กรและช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวและการปรับทัศนคติซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิตยา สุวรรณชฎ (2522) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนา คือกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดสรรทรัพยากรของสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่สังคมนั้นได้เลือกสรรแล้ว ด้วยการควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่ง และสอดคล้องกับแนวคิดของวิทยากร เชียงกูล (2527) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม และจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการได้รับการพัฒนาทางการศึกษาสิ่งแวดล้อมที่ดี พักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่า “การพัฒนาคุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า

“ด้านการจัดข้อมูลบริการข่าวสารการท่องเที่ยว” กล่าวคือ มีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวและการบริการขายให้พร้อมมีเพียงพอต่อการเผยแพร่ซึ่งจัดทำในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ การติดป้ายประกาศ การโปรโมทในโซเชียล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสร้อยตระกูล อรรถมานะ (2545 : 421) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด โดยใครนอกจากจะเป็นการลดความไม่แน่นอนแล้วยังทำให้สมาชิกในองค์กรมีความมั่นใจในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับการทำงานที่ดีไม่ควรมีลักษณะตายตัวต้องยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์อาจมีการปรับปรุงแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนลำดับการทำงานได้เสมอส่งผลให้การปฏิบัติงาน เกิดประสิทธิผลมากขึ้นด้วย

“ด้านประเมินผลตรวจสอบและวิจัย” กล่าวคือ ได้มีการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่ารวมถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องมีการประเมินผลการตรวจสอบผลกระทบและการศึกษาวิจัยเพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547) ที่กล่าวไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านพัฒนาบริหารศาสตร์ มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละ

ขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้ มีลักษณะเป็นพลวัตคือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้ เป็นแผนโครงการคือเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใดด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า เป็นวิธีการการพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจการพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง เป็นปฏิบัติการคือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริง จึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เพราะมนุษย์ เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการในการที่จะพัฒนาดินแดนและสิ่งต่าง ๆ

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา พระมหาเจดีย์ชัยมงคล ตำบลผาน้ำน้อย อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

“ด้านอนุรักษ์และใช้ทรัพยากร” กล่าวคือ ได้มีแนวทางในการแก้ไขโดยมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการรณรงค์การใช้ทรัพยากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดพร้อมกับการปลูกฝังให้ประชาชนในท้องถิ่นตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด และส่งเสริมการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาซึ่งในการแก้ไขปัญหาประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทรัพยากรและอนุรักษ์วัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่น มีการช่วยกันในเรื่องของการวางแผนการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด และส่งเสริมให้ประชากรไม่ตัดไม้ทำลายป่ามีการช่วยกันในเรื่องของการปลูกป่ารอบ ๆ พระมหาเจดีย์ชัยมงคลเพื่อให้ร่มรื่นและมีความอุดมสมบูรณ์

“ด้านลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น” กล่าวคือ ได้มีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยการวางแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการรณรงค์ในการลดการใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็น และส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรที่สามารถใช้ทดแทนได้และสามารถย่อยสลายได้ง่ายโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมีการประชุมและการจัดตั้งกฎระเบียบในการที่ให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องลดการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น และมีการรณรงค์ให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ที่สุด

“ด้านรักษาและส่งเสริมความหลากหลายทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม” กล่าวคือ ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีการจัดกิจกรรมหรืองานประจำปี โดยที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมการจัดงานกับท้องถิ่นมีการวางแผนในด้านการบริหารและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมทั้งทางธรรมชาติหรือศิลปวัฒนธรรมของสังคม โดยมีการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้สนใจได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชนเพื่อที่จะได้ช่วยกันในการส่งเสริมพัฒนาอนุรักษ์วัฒนธรรมพร้อมกับการ

ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น และมีการปลูกฝังให้ประชาชนได้รักชาววัฒนธรรมและการช่วยกันในการพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม

“ด้านดำเนินการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น กล่าวคือ มีแนวทางการแก้ไข โดยมีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะส่งเสริมรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นด้วยการจัดอบรมฝึกวิชาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่นฝึกงานฝีมือ เพื่อที่จะนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากฝีมือการทำของชุมชนหรือกลุ่มวิสาหกิจ มาจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจที่จะซื้อกลับไปเป็นของฝาก เพื่อที่จะเป็นการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น และการขยายตัวของเศรษฐกิจในด้านการท่องเที่ยว โดยการจัดให้มีการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมส่งเสริมการพัฒนาและพระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืน

“ด้านการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น” กล่าวคือ มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการแก้ไขปัญหาพร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์ปัญหารวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวและประเมินผลมีการประสานงานระหว่างเครือข่ายองค์กรของท้องถิ่น เพื่อที่จะยกระดับคุณภาพของการท่องเที่ยวในท้องถิ่นในด้านวัฒนธรรมและการรักษาทรัพยากรด้วยการจัดให้มีมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นที่จะแนะนำสถานที่และอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวโดยรอบพระมหาเจดีย์ชัยมงคลและการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนกับแหล่งท่องเที่ยวด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านของการอนุรักษ์วัฒนธรรม และการสร้างเครือข่ายเพื่อที่จะพัฒนาเจดีย์ชัยมงคลในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและรักษาทรัพยากรให้คงอยู่

“ด้านประชุมและปรึกษาหารือกับผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วม” กล่าวคือ ได้มีแนวทางการแก้ไขมีการจัดประชุมระหว่างผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะหาข้อเสนอแนะและปัญหาที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่ายและต่อสถานที่ท่องเที่ยวในการพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยมีการจัดประชุมระหว่างผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อที่จะหาข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายและเป็นประโยชน์ต่อสถานที่ท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด พร้อมทั้งมีการปรึกษาหารือในเรื่องการพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคลในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

“ด้านการพัฒนาบุคลากร” กล่าวคือ ได้มีแนวทางในการแก้ไขโดยการฝึกอบรมสัมมนาให้ความรู้ ด้านการปฏิบัติงานแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และแนวคิดวิธีปฏิบัติในการพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และยกระดับมาตรฐานการบริหารของการท่องเที่ยวพร้อมกับควบคู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วยการจัดอบรมเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยที่แต่ละคนจะสามารถทำงานได้หลากหลายและหมุนเวียนตำแหน่ง เพื่อที่จะให้เจ้าหน้าที่สามารถทำงานได้ทุกตำแหน่งพร้อมกับได้มีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนการทำงานให้กับบุคลากรเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ พร้อมกับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบและ

เจ้าหน้าที่ทุกคนจะสามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปในทางเดียวกันพร้อมกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อที่จะง่ายต่อการปฏิบัติและส่งเสริมในเรื่องของการรักษาวัฒนธรรมและยังได้มีการจัดให้มีมัคคุเทศก์ที่จะสามารถแนะนำสถานที่ต่าง ๆ ที่เชื่อมกับพระมหาเจดีย์ชัยมงคล คอยแนะนำนักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

“ด้านการจัดข้อมูลบริการข่าวสารการท่องเที่ยว” กล่าวคือ ในการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการบริหารการข้อมูลข่าวสารได้มีการจัดเตรียมข้อมูลบริการ เพื่อที่จะใช้ในการเผยแพร่ด้วยการประชาสัมพันธ์โปรโมทในการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันสำคัญทางศาสนาและงานประจำปีที่เคยจัดมา และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยในเรื่องให้ข้อมูลข่าวสารทางในการเดินทางบริการสิ่งอำนวยความสะดวก เรื่องของการเข้าร่วมการทำกิจกรรมไม่มีการจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อที่จะรับข้อมูลข่าวสารในการที่จะนำไปประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้ตรงกับที่การรับข้อมูลข่าวสาร

“ด้านประเมินผลตรวจสอบและวิจัย” กล่าวคือ การแก้ไขด้านประเมินตรวจสอบผลการวิจัย มีการแก้ไขปัญหาด้วยการสำรวจโพลล์ของนักท่องเที่ยวและการทำแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพมากขึ้น ด้วยการที่ให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ให้ข้อมูลโดยการกรอกแบบสอบถามความพึงพอใจในด้านของการบริการเพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขเพื่อที่จะพัฒนาพระมหาเจดีย์ชัยมงคล ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย โดยแยกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้คือ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ประชาชนในท้องถิ่นควรจะเข้ามาสนใจในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น
2. ประชาชนในท้องถิ่นควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการส่งเสริมวัฒนธรรมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ในการดำรงชีวิต
2. ควรมีการจัดการด้านอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว
3. ควรศึกษาการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการศึกษาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติยา พุกพากิจ และ บุญสม เกษมประดิษฐ์. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*. 10(1), 61.
- เกษม จันทรแก้ว. (2536). *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- คำเกิง โถทองและคณะ. (2550). *เส้นทางการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในประเทศไทย กัมพูชาลาว*. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จิตติยา สุวรรณขง. (2522). พัฒนาสังคม: ขอบเขตและแนวความคิด. *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์* 19(3), 25
- บานเย็น ชาญชนะวัฒน์. (2545). *การท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อชุมชนชาวไทยใหญ่ กรณีศึกษา หมู่บ้านถ้ำลอด ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ประชา อินทร์แก้ว. (2542). *ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: คอนฟอร์ม.
- ระบบออนไลน์. (2563). *องค์การบริหารส่วนตำบลผาน้ำย้อย*. สืบค้นวันที่ 15 ธันวาคม 2563, จาก www.phanamyai.com
- วชิรวิทย์ วิชาสวัสดิ์. (2561). ภาวะผู้นำในการพัฒนาเครือข่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 13(2), 57
- วราทิพย์ แก่นการ. (2562). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนรอบอุทยานบึงบัว จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 7(2), 79
- วิทยากร เชียงกุล. (2527). *การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมไทย: บทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ฉบับกระแส.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2545). *พฤติกรรมองค์กร: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติ เล็กสุขุม. (2557). *งานช่าง คำช่างโบราณ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุพัตรา สุภาพ. (2518). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2543). *การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จามจุรี.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). *ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรม
ระดับ 4 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร
Marketing Mix Factors Affect Decision of Choosing
a 4-Star Hotel of Thai tourists In Bangkok

สาลิณี ชัยวัฒนพร¹ อัญชลี ประเสริฐศิลปกุล² ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร³

Salinee Chaiwattanaporn, Anchalee Prasertsillapakul, Kajornatthapol Pongwiritthorn

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมระดับ 4 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสอบถาม และใช้สถิติพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมระดับ 4 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ทุกระดับมากทุกปัจจัยได้แก่ ผลិតภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.36) ราคา ($\bar{X} = 3.98$, S.D = 0.53) ช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.37) ส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.54$, S.D = 0.43) บุคลากร ($\bar{X} = 4.43$, S.D = 0.37) ลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.17$, S.D = 0.40) และกระบวนการ ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.37) สามารถสรุปตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโดยเรียงตามความสำคัญดังนี้ 1) บุคลากร 2) ช่องทางการจัดจำหน่าย 3) กระบวนการ 4) ลักษณะทางกายภาพ 5) ผลิตภัณฑ์ 6) ราคา 7) การส่งเสริมการตลาด การทดสอบสมมติฐานของผู้บริโภคที่มีข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีค่าเฉลี่ยความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมระดับ 4 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ (Keyword): ส่วนประสมทางการตลาด; พฤติกรรมผู้บริโภค; นักท่องเที่ยวชาวไทย

Received: 2021-05-28 Revised: 2021-06-23 Accepted: 2021-06-25

¹ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด, Faculty of Business and Technology, Stamford University. Corresponding Author e-mail: salijung52@gmail.com

² นักวิจัยอิสระ, Independent Researcher

³ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น , Graduate of Western University.

Abstract

The objectives of this research are to study Marketing mix factors affect decision making on for-star hotels in Bangkok. Populations used in this study were 400 Thai tourists in Bangkok. Questionnaires were used as tool. Frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. In addition, results indicated that the overall marketing-mix factors were rated at the high level for all factors, namely, product ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.36), price ($\bar{X} = 3.98$, S.D = 0.53), Distribution ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.37), Promotion ($\bar{X} = 3.54$, S.D = 0.43), people ($\bar{X} = 4.43$, S.D = 0.37), Physical Evidence ($\bar{X} = 4.17$, S.D = 4.00), Process ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.37) and summarize the variables that affect the decision to use the service, sorted by 1) People 2) Distribution 3) Process 4) Physical Evidence 5) Promotion. The hypothesis testing showed that the different demographic characteristics of the consumers in terms of sex, age, education, education level, carrer, and average income per month reflected no significant difference on the mean of the marketing mix in terms of product, price, distribution channel, promotion, physical evidence and process that affected decision making on for-star hotels in Bangkok.

Keyword: Marketing Mix; Consumer behavior; Thai tourists

บทนำ (Introduction)

ธุรกิจการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะสามารถทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมหาศาลต่อปี เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะต้องใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ จึงก่อให้เกิดธุรกิจด้านการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ และกลายมาเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีการผลิตเพื่อการอุปโภคและบริโภคซึ่งเป็นผลประโยชน์จากการดำเนินงานเช่นเดียวกับการผลิตสินค้าชนิดอื่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลายประเภท ได้แก่ เช่น ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจด้านที่พัก ธุรกิจด้านอาหารและธุรกิจการนำเที่ยว ซึ่งธุรกิจหลักที่นักท่องเที่ยวซื้อโดยตรงและธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรกรรมและหัตถกรรม เป็นต้น

อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร กล่าวว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) (อ้างอิงในแผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ประจำปี 2562 โดยยุทธศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วยการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการโดยส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับระบบนิเวศน์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์ สนับสนุนคนไทยให้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้นเพื่อลดการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศ

กรุงเทพมหานคร มีบทบาทและความสำคัญทั้งในฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ อีกทั้งยังถูกจัดอันดับเมืองหลวงที่มีความเพียบพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง โดยพิสูจน์จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

ธุรกิจโรงแรมและที่พัก เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งทำรายได้ให้กับประเทศไทยในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น ทำธุรกิจประชุมสัมมนา เยี่ยมญาติมิตร จากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง ทำให้ธุรกิจโรงแรมและที่พักมีความจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากธุรกิจโรงแรมและที่พักจะได้รับประโยชน์และธุรกิจอื่นๆ ก็ได้รับเป็นอย่างมาก เช่น การจัดจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม การจัดเลี้ยง และการจัดประชุม สัมมนา เป็นต้น (กนกกร อ่อนเรือง, 2556) ดังนั้น ธุรกิจโรงแรมนอกจากความสะดวกสบาย อัตราค่าที่พัก สถานที่ตั้ง ขนาดของโรงแรม และการบริการของพนักงานทุกฝ่าย จะต้องมีความได้มาตรฐานตอบสนองแก่ผู้มาใช้บริการ ผู้ประกอบการจึงควรปรับกลยุทธ์ขององค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้ธุรกิจดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามจำนวนโรงแรมที่มากขึ้นเกินความต้องการของนักท่องเที่ยว(อนุภา สายบัวทอง, 2550, อังโน ชลธิชา เตชวีชมงคล, 2559) ส่งผลให้เกิดการแข่งขันด้านกลยุทธ์ทางการตลาด และการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตได้จากการขยายตัวของห้องพักที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นี่คือ สาเหตุหลักที่ทำให้ผู้ประกอบการต้องตระหนักถึงปัญหาและต้องปรับกลยุทธ์สู้กันอย่างเชื่องช้า ยกตัวอย่างในปี 2557 เป็นปีที่ธุรกิจโรงแรมไทยกำลังจะปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่โรงแรมระดับ 5 ดาว เป็นโรงแรมที่มีความต้องการสูงจนทำให้เกิดกระแสโรงแรม 5 ดาว เติบโตจนกลายเป็นดอกเห็ดประกอบกับช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาการเมือง (กระแสโรงแรม 5 ดาว, 2558) ทำให้โรงแรม 5 ดาว ต้องลดราคาห้องพักลงมาเพื่อให้อยู่รอดรวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เคยใช้บริการโรงแรมต่าง ๆ เริ่มหันไปใช้บริการโรงแรมหรือรีสอร์ท และกลุ่มธุรกิจคอนโดที่ราคาไม่แตกต่างกัน

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยนั้น เป็นเมืองที่เพียบพร้อมสำหรับการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นเมืองยอดนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวเสมอ และโรงแรม 4 ดาวยังเป็นโรงแรมที่มีชื่อเสียงในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย จะเห็นได้จากการรีวิวผ่านเว็บไซต์ต่างๆ ที่น่าเชื่อถือและยอดจองห้องพัก จึงศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อเลือกใช้โรงแรมระดับ 4 ดาวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลในการใช้เป็นแนวทางและปรับกลยุทธ์ในการส่งเสริมการตลาดในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลในการเลือกใช้โรงแรมระดับ 4 ดาวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการวิจัย (Research Hypothesis)

ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการเลือกใช้บริการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดตัวแปรที่ศึกษา คือตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ และตัวแปรตาม ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาพื้นที่โดยรอบกรุงเทพมหานคร ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น คำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran (1953) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบอาศัยความไม่น่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) จากกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามแบบเชิงสำรวจ ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนววัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนที่ 2) ข้อมูลด้านพฤติกรรมส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรม ส่วนที่ 3) ข้อมูลด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรม โดยข้อมูลในส่วนที่ 2 และ 3 นั้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุดและค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 คะแนน หมายถึง มีระดับความสำคัญมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำข้อคำถามมาจากตัวแปรงานวิจัยและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity test) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คำนวณค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.5-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง และหาความเชื่อมั่น (Reliability) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ระดับ 0.934 ถือว่าเป็นแบบสอบถามที่เหมาะสมในการนำไปใช้เก็บข้อมูลภาคสนาม

สถิติที่ใช้เป็นเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ทดสอบ T และทดสอบ F และวิเคราะห์ความแปรปรวน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 249 คน (ร้อยละ 62) มีอายุระหว่าง 21 ถึง 30 ปี จำนวน 296 คน (ร้อยละ 74) ระดับการศึกษาคือ ปริญญาตรี จำนวน 280 คน (ร้อยละ 70) ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/พนักงานเอกชน จำนวน 235 คน (ร้อยละ 58.8) ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 156 คน (ร้อยละ 39.0)

พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการโรงแรมระดับ 4 ดาวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุผลที่ท่านเลือกใช้บริการโรงแรม คือ ชื่อเสียงของโรงแรม จำนวน 118 คน (ร้อยละ 29.5) รองลงมาคือ ที่ตั้ง จำนวน 109 คน (ร้อยละ 27.3) และระยะเวลาที่ท่านเคยเข้าพักต่อครั้ง คือ 1 คืน จำนวน 301 คน (ร้อยละ 75.2) รองลงมา คือ เข้าพัก 2 คืน จำนวน 56 คน (ร้อยละ 14.0) ส่วนใหญ่บุคคลที่ท่านเดินทางมากับท่าน คือ แฟน/คู่รัก จำนวน 193 คน (ร้อยละ 45.2) รองลงมาคือ เดินทางกับเพื่อน จำนวน 167 คน (ร้อยละ 41.0) โดยเฉลี่ยใช้บริการโรงแรมกี่ครั้งต่อปี คือ 1 ครั้ง จำนวน 249 คน (ร้อยละ 62.2) รองลงมา คือ 2 ครั้ง/ปี จำนวน 143 คน (ร้อยละ 35.8) ส่วนใหญ่จองห้องพักผ่านผ่านเว็บไซต์ OTA จำนวน 298 คน (ร้อยละ 74.2) ลงลงมาคือ เว็บไซต์ของโรงแรม จำนวน 43 คน (ร้อยละ 11.0)

ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริการโรงแรมระดับ 4 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมให้ความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, S.D = 0.21) โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.36) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ได้แก่ ห้องพักมีความสะอาด ($\bar{X} = 4.47$, S.D = 0.50) ห้องพักมีการตกแต่งสวยงาม มีสไตล์ ($\bar{X} = 3.89$, S.D = 0.62) และห้องพักมีขนาดเหมาะสม ($\bar{X} = 3.84$, S.D = 0.71)

ราคา ($\bar{X} = 3.98$, S.D = 0.53) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสองลำดับ ได้แก่ ห้องพักมีความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่าย ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.67) ราคาห้องพักเหมาะสมกับระดับโรงแรม ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.83) และระดับความสำคัญเท่ากันสองลำดับ ได้แก่ ราคาห้องพักมีให้เลือกหลากหลาย ($\bar{X} = 3.83$, S.D = 0.60) และราคาพิเศษสำหรับช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวและนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.83$, S.D = 0.91)

ช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.37) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ได้แก่ ลูกค้าสามารถจองห้องพักได้หลายช่องทาง ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.48) โรงแรมมีเว็บไซต์สำหรับการจองห้องพัก ($\bar{X} = 4.31$, S.D = 0.73) และทำเลที่ตั้งของโรงแรมสามารถเข้าถึงได้สะดวก ($\bar{X} = 4.13$, S.D = 0.43)

ส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.54$, S.D = 0.43) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีส่วนลดในเทศกาลต่างๆ เช่น ปีใหม่ วันเกิด ($\bar{X} = 3.75$, S.D = 0.52) และมีการปรับเปลี่ยนประเภทของห้องพักในระดับที่สูงขึ้นให้กับลูกค้า ($\bar{X} = 3.67$, S.D = 0.61) และโรงแรมมีการออกบูธงานท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ($\bar{X} = 3.43$, S.D = 0.74)

บุคลากร ($\bar{X} = 4.43$, S.D = 0.37) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ได้แก่ พนักงานมีความสุภาพในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.58$, S.D = 0.498) พนักงานมีความชำนาญในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.55$, S.D = 0.51) และพนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ อธิบายดีในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.40$, S.D = 0.51)

ลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.17$, S.D = 4.00) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีที่จอดรถเพียงพอสำหรับลูกค้า ($\bar{X} = 4.48$, S.D = 0.50) โรงแรมมีป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.39) และความสะอาดโดยรวมของโรงแรม ($\bar{X} = 4.04$, S.D = 0.20)

ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.37) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ได้แก่ พนักงานให้บริการลูกค้าอย่างเสมอภาค ($\bar{X} = 4.54$, S.D = 0.52) พนักงานสามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.49) และมีการให้บริการที่รวดเร็ว ($\bar{X} = 3.82$, S.D = 0.62)

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนประสมทางการตลาด	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้
ผลิตภัณฑ์	2.015	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
ราคา	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
ช่องทางการจัดจำหน่าย	0.009*	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
ส่งเสริมทางการตลาด	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
บุคลากร/พนักงาน	0.028*	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
ลักษณะทางกายภาพ	0.330	0.000*	0.040*	0.000*	0.000*
กระบวนการ	0.077	0.000*	0.142	0.000*	0.000*

*หมายถึงระดับนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานที่ 1 ความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านเพศกับส่วนประสมทางการตลาดทางด้านผลิตภัณฑ์ ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ มีค่าเฉลี่ยความสำคัญที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อย่างไรก็ตามความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านเพศกับส่วนประสมทางการตลาดทางด้านราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมทางการตลาด บุคลากร มีค่าเฉลี่ยความสำคัญที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านอายุกับส่วนประสมทางการตลาดทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ มีค่าเฉลี่ยความสำคัญที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านระดับการศึกษากับส่วนประสมทางการตลาดทางด้าน กระบวนการ มีค่าเฉลี่ยความสำคัญที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อย่างไรก็ตามความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านเพศกับส่วนประสมทางการตลาดทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยความสำคัญที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 4 ความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านอาชีพกับส่วนประสมทางการตลาดทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ มีค่าเฉลี่ยความสำคัญที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านรายได้ของผู้บริโภคกับส่วนประสมทางการตลาดทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ มีค่าเฉลี่ยความสำคัญที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่าเป็นเพศหญิง การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/พนักงานเอกชน และมีรายได้มากกว่า 25,000 บาท ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอัตราการตอบกลับของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย เพราะเป็นเพศที่ให้ความสนใจและความสำคัญของคนอื่นมากกว่า อีกทั้งการตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามจึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของของ อรอนงค์ ทองแท้ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางการตลาดในการเลือกเข้าพักโรงแรมของนักท่องเที่ยวต่างประเทศในเขตตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ลูกค้ำส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้วและมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 1.6-2.0 ล้านบาท เดินทางมาท่องเที่ยวมากับครอบครัว 3-7 วัน จองผ่านเว็บไซต์ อัตราค่าที่พัก 3,001-5,000 เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์การศึกษาพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรมระดับ 4 ดาวของนักท่องเที่ยวชาวไทยการตัดสินใจเลือกใช้บริการ พบว่า เหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้บริการโรงแรม คือ ชื่อเสียงของโรงแรม ระยะเวลาที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้าพักต่อครั้ง คือ 1 คืน บุคคลที่เดินทางมากับผู้ตอบแบบสอบถามคือ คู่แฟน/คู่รัก โดยใช้บริการโรงแรม 1 ครั้ง/ปี และส่วนใหญ่จะจองห้องพักผ่านเว็บไซต์ OTA จำนวน 298 คน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการตัดสินใจเลือกใช้บริการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่นั่นส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการพักผ่อนชั่วคราว ซึ่งสิ่งแรกที่เป็นเหตุจูงใจในการเข้ารับบริการนั้นต้องมองชื่อเสียงของโรงแรมหรือสถานที่เข้าพักเป็นสำคัญจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุราสินี คำสำราญ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยที่

มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกโรงแรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ กรณีศึกษา โรงแรมรีสอร์ทและ บังกะโลในอำเภอเกาะสมุย ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์มาเพื่อพักผ่อน เดินทางมา อำเภอเกาะสมุยครั้งนี้เป็นครั้งแรก โดยมีผู้ร่วมเดินทาง 1-2 คน มาพักแรม 3-4 วัน มาโดย เครื่องบิน และส่วนมากทำการสำรวจ ห้องพักรับทางตัวแทน รวมถึงเว็บไซต์ของตัวแทน

ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรม ระดับ 4 ดาวของนักท่องเที่ยวชาวไทยการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สามารถอธิบายเป็นรายด้านตาม ตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวได้ 7 ตัวแปร โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

บุคลากร พบว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้เป็นอันดับที่หนึ่ง ซึ่งนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับพนักงานมีความสุภาพในการให้บริการ พนักงานมีความชำนาญในการให้บริการ พนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ อธิบายดีในการให้บริการและพนักงานให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทักษะที่เกิดจากตัวบุคลากรของผู้ให้บริการและผู้ประกอบการต้องพิจารณาตั้งแต่ กระบวนการทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มจนถึงที่สุด พร้อมใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้เข้าพักทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน อาทิ การให้ข้อมูลข่าวที่เป็นประโยชน์ การพิจารณาถึงสิ่งที่ผู้เข้าพักไม่พึงประสงค์ ทักษะการ ปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้ให้บริการที่มีจริยธรรมซึ่งแสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง ตลอดจนการจัดสรรบริการพิเศษแบบรายบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นการเปิดประสบการณ์ครั้งใหม่แก่ผู้ เข้าพักที่ยังไม่เคยได้รับจากที่ไหนมาก่อน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสกร พวงผกา (2553) ได้ ทำการศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาโรงแรมใน เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า บุคลากรและการบริการของ โรงแรม มีความสำคัญ ต่อการให้บริการมากเป็นอันดับหนึ่งและให้ความสำคัญกับด้านห้องอาหารและความปลอดภัย

ช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้เป็นอันดับที่สอง ซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าพักโรงแรมที่มีทำเลที่ตั้งเข้าถึงได้โดยสะดวกและสามารถจองห้องพักได้หลาย ช่องทาง (จองกับโรงแรมโดยตรง, เว็บไซต์, เอเจนซี่) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้ประกอบการจะต้องให้ ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงแรมเป็นสิ่งสำคัญจึงจะเป็นจุดขายสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธนัษพร ราตรีโชติ (2559) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อ พฤติกรรมการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันในการจองโรงแรมที่พักในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การ ตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชันในการจองโรงแรมที่พักส่วนมากจะให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วน ประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยผู้บริโภคใช้แอปพลิเคชันในการเลือกจองเข้า รับบริการ เพราะสะดวกรวดเร็วและประหยัดเวลา อีกทั้งสามารถเปรียบเทียบราคาได้มากกว่าการ ของผ่านเคาเตอร์โรงแรม ซึ่งราคาจะช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจจองโรงแรมมากที่สุด รองลงมาคือ การให้ส่วนลดและความสะดวกในการเข้ารับบริการ

กระบวนการ พบว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้เป็นอันดับที่สาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญด้านกระบวนการเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ เรือนแก้ว (2553) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเลือกใช้บริการโรงแรมบูติกในจังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งได้กล่าวว่า เมื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยใน

การเลือกใช้บริการโรงแรมบูติคในจังหวัดเชียงใหม่ ให้ความสำคัญระดับมาก ได้แก่ บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ ราคา กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดให้ความสำคัญในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **จันทิมา รักมันเจริญ (2558)** ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการที่พักประเภทโรงแรม และรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักมีความสำคัญต่อการใช้บริการ

ลักษณะทางกายภาพ พบว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้เป็นอันดับที่สี่ ซึ่งนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความสะอาดโดยรอบของโรงแรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าลักษณะทางกายภาพ รวมถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ให้บริการเป็นจุดสร้างความประทับใจตั้งแต่แรกเห็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรตารา หลวงเจริญ (2552)** ศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโรงแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยพิจารณาเลือกที่พักโดยพิจารณาจากปัจจัยด้านสภาพบรรยากาศ ด้านความสะอาดของห้องพักและห้องน้ำ ด้านสถานที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งอำนวยความสะดวก ด้านการสำรองห้องพัก

ผลิตภัณฑ์ พบว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้เป็นอันดับที่ห้า ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวต้องการห้องพักที่มีขนาดเหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเหมาะสมกับระดับของที่พัก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสิ่งที่สัมผัสได้โดยตรงจากผู้รับบริการในครั้งแรก คือการบริการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างอาคาร อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในโรงแรม ซึ่งผู้ประกอบการจะเลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาให้บริการแก่ผู้ที่เข้าพักเพื่อให้ได้รับความสะดวกสบาย รวมถึงการออกแบบพื้นที่ทั้งภายในและภายนอกโรงแรมเพื่อให้เกิดความสวยงามและความเป็นระเบียบ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นการสร้างความประทับใจตั้งแต่แรกเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **มาลิน เมรียนนท์ (2554)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการโรงแรมธุรกิจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตวัฒนาซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้เข้าพักตัดสินใจจะตัดสินใจใช้บริการโรงแรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ด้วย เช่น ห้องคาราโอเกะ ผับ คาเฟ่ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น สระน้ำ ฟิตเนส ห้องอาหาร ห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยง

ราคา พบว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้เป็นอันดับที่หก โดยปกติแล้วนักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าพักที่โรงแรมที่ให้ความรู้สึกว่าการเข้าพักมีความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่าย ในราคาห้องพักเหมาะสมกับระดับโรงแรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในฐานะผู้บริโภคราคาคือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริโภคสินค้าและบริการ ว่าผู้ที่ได้รับบริการจะต้องได้ผลตอบแทนที่เหมาะสมกับราคาหรือจำนวนเงินที่ไปจนทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ **รสสุคนธ์ แซ่เฮีย (2556)** ศึกษาเรื่อง ปัจจัยพฤติกรรมการใช้บริการโรงแรม คุณภาพการบริการ ส่วนผสมการตลาด บริการ และคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าชาวต่างชาติที่ใช้บริการโรงแรม ระดับห้าดาวแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องราคาอาหารและเครื่องดื่มและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของโรงแรม มีความเหมาะสมและคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่เสียไป

การส่งเสริมทางการตลาด พบว่าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้น้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมการตลาดเปรียบเหมือนกับการโฆษณาจึงใจผู้ใช้บริการ สังเกตได้จากนักท่องเที่ยวบางส่วนนั้น รู้จักโรงแรมจากการออกบูธงานท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น งานไทยเที่ยวไทย เป็นต้น และมีความต้องการให้โรงแรมการส่งเสริมการตลาดร่วมกับบัตรเครดิต เช่น แลกคะแนนสะสม และมีส่วนลดในเทศกาลต่าง ๆ เช่น ปีใหม่ วันเกิด เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการให้ความสำคัญกับข่าวสารและกิจกรรมในการขายในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การให้ส่วนลดบางช่วงฤดูกาล การแสดงรายชื่อเข้าพักที่ชำระเงินแล้ว ผ่านระบบเว็บไซต์ของโรงแรม รวมถึงกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่างๆ ได้แก่ เฟสบุ๊ก หรืออื่นๆ เมื่อผู้เข้าพักเดินทางมาถึงที่พักจะได้รับสิทธิพิเศษตามที่แจ้งไว้ล่วงหน้าก่อนเข้ารับบริการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่น (Reliability) แก่ผู้ที่เข้ารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล ทองคำ (2551) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการเลือกใช้บริการที่พักโรงแรมของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาบริเวณอ่าวนาง จังหวัดกระบี่ ได้กล่าวว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดผู้ประกอบการควรมีการทำโปรแกรมท่องเที่ยว ร่วมกับทางบริษัททัวร์ต่าง ๆ ในราคาพิเศษ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. บุคลากร ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าควรกำหนดมาตรฐานในการบริการของโรงแรม โดยจัดฝึกอบรมเรื่องการบริการเป็นระยะ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับพนักงานทุกคน
2. ช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้วิจัยขอเสนอแนะควรเพิ่มช่องทางการโทรหรือจองผ่านออนไลน์ Traveloka, Trivago, Agoda ฯลฯ อีกทั้งหากสามารถเพิ่มช่องทางการจองผ่านร้านสะดวกซื้อ ทั้งนี้เพื่อความง่ายสะดวกต่อการจองห้องพักได้มากยิ่งขึ้น
3. กระบวนการ ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า กระบวนการในการจองห้องพักด้วยตนเอง หรือทางโทรศัพท์ ตลอดจนถึงเช็คเอาท์ ควรกระชับ รวดเร็ว ใช้งานง่าย
4. ลักษณะทางกายภาพ ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า ควรติดตามข่าวสารความนิยม/ความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ เพื่อที่พัฒนาปรับปรุงให้ตรงกับสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ
5. ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าควรบริการอาหารต่างๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยรวมค่าอาหารเข้าไปกับอัตราค่าห้องพักที่เหมาะสม
6. ราคา ผู้ประกอบการควรกำหนดราคาห้องพักให้เหมาะสมกับประเภทของห้องพักในระดับราคาที่ต่างกันจากสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพิ่มมากขึ้น
7. ส่งเสริมการตลาด ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่านอกจากการร่วมทำการตลาดกับบัตรเครดิต เช่น แลกคะแนนสะสมส่วนลด อีกทั้งจัดกิจกรรมออกบูธงานท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ และปรับเปลี่ยนประเภทของห้องพักให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นให้กับลูกค้า อีกทั้งมีส่วนลดแจกในเทศกาลต่างๆ เช่น ปีใหม่ วันเกิด ฯลฯ ควรจัดโปรโมชั่นผ่านเว็บไซต์โรงแรมเองโดยให้ส่วนลดเป็นระยะและทำโปรโมชั่นร่วมกับเว็บไซต์ต่างๆ หรือบรรดา YouTube หรือบล็อกเกอร์การเดินทางของบรรดาเหล่านักเดินทาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลของการวิจัยในเชิงลึก ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นอีกทั้งศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และขยายฐานลูกค้าให้กว้างขึ้นและคิดค้นผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาการให้บริการของโรงแรมให้ตรงความต้องการของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกอร อ่อนเรือง. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การจัดการองค์กรสมัยใหม่และความได้เปรียบทางการแข่งขันของโรงแรมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรมการท่องเที่ยว. มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวประเภทโรงแรมระดับ 1-4 ดาว. สืบค้นวันที่ 2 สิงหาคม 2562, จาก <http://tts.dot.go.th/knowledge/standard/28/detail>.
- กระแสนโรงแรม 5 ดาว. (2558). โพสต์ทูเดย์. สืบค้นวันที่ 2 สิงหาคม 2562, จาก http://m.posttoday.com/article.php?id=250411&channel_id=6000.
- จันทิมา รักมั่นเจริญ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการที่พักประเภทโรงแรมและรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลธิชา เดชวัชรมงคล. (2559). การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงแรม ระดับ 5 ดาวในพื้นที่ อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธนพร ราชโชติ (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจแอปพลิเคชันในการจองโรงแรมที่พักในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- พรดารา หลวงเจริญ. (2552). พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการโรงแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. แบบฝึกหัดการวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนวิชา 751409 (Research Exercise in Economics). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรินทร์ เรือนแก้ว. (2553). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเลือกใช้บริการโรงแรมบูติคในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพศาล ทองคำ. (2551). พฤติกรรมและความต้องการเลือกใช้บริการที่พักแรมของนักท่องเที่ยวกรณีศึกษาบริเวณอ่าวนาง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

- ภาสกร พวงผกา. (2553). ความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา โรงแรมในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาลิน เมธิยานนท์. (2554). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการโรงแรม ธุรกิจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพัฒนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รสสุคนธ์ แซ่เฮีย. (2556). ปัจจัยพฤติกรรมการใช้บริการโรงแรม คุณภาพการบริการ ส่วนผสม การตลาด บริการ และคุณค่าตรา สินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าชาวต่างชาติที่ใช้บริการโรงแรม ระดับห้าดาวแห่งหนึ่งในจังหวัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560 – 2564. สืบค้นวันที่ 2 สิงหาคม 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สุธาสินี คำสำราญ. (2551). พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ: กรณีศึกษา โรงแรม รีสอร์ท และบังกะโลในอำเภอเกาะสมุย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อณูภา สายบัวทอง. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการโรงแรมฮิลตัน หัวหิน รีสอร์ท แอนด์สปา ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรอนงค์ ทองแท้. (2552). ปัจจัยทางการตลาดในการเลือกเข้าพักโรงแรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในเขตตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York : John Wiley & Sons. Inc.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับ
วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

Application of Good Governance Principles in Administration of the
School Administrators and Organizational Culture of the Schools under
Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1

รัฐพล จิตmani¹ มาลัย วงศ์ทัยวัฒนา² ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร³
บุศรา เชื้อดี⁴ บัวพรรณ คำเฉลา⁵ กิตติกวินเดชน์ วงศ์หมั่น⁶

Rattapon Jitmanee, Malai Wongruethaiwattana, Kajornatthapol Pongwiritthon,
Busara Chuadee, Buaphan Khamchalour, Kitkawindet Wongmun

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์กรและความสัมพันธ์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 134 คน และนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร สำหรับกำหนดการวัดเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.74, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พบว่าทุกด้านมีระดับ

Received: 2020-12-26 Revised: 2021-02-16 Accepted: 2021-02-21

¹ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 Ban Huaiyakrue School
Primary Educational Service Area Office 1. Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

⁶ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University

ระดับมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักความสำนึกรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม และหลักนิติธรรม ส่วนระดับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมแบบเครือข่าย และวัฒนธรรมแบบราชการ การทดสอบสมมติฐานการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.49$)

คำสำคัญ (Keywords): หลักธรรมาภิบาล; วัฒนธรรมองค์กร; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The research had the objectives to study the level of the application of good governance principles in administration, the level of organizational culture, and the relationship of the application of the good governance principles in administration of the school administrators and organizational culture of the schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. The population and sample were 134 school administrators under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1, using the table of Krejcie and Morgan at a 95% confidence level, then applied using the purposive sample method. Because of the importance of the data, the respondents must voluntarily provide the information. The research tool was a questionnaire, with the parts of checklist and 5-level rating scale. The quantitative data were analyzed by the descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, as well as the statistics to test the relationship of variable to define the measurement of Pearson's correlation coefficient. The results showed that the level of the application of good governance principles in administration of the school administrators and organizational culture of the schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 in overall was at a high level ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.77). When considering each aspect, it was found that all aspects were at the high levels of the good governance principles in administration in descending order as follows: cost-effectiveness or economy, accountability, participation, transparency, morality, and rule of law, respectively. The level of organizational culture of the schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 in overall was at a high level ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.76). When considering each aspect, it was found that all aspects were at the high levels in descending order as follows: adaptability culture, achievement culture, clan culture, and bureaucratic culture, respectively. The hypothesis testing on the application of good governance principles in administration of the school administrators and organizational

culture of the schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 showed the positive relationship at a relatively high level with the statistically significant at the level of 0.01 ($r = 0.49$).

Keywords: Good Governance Principles; Organizational Culture; School Administrators

บทนำ (Introduction)

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยภายใต้การบริหารและการดำเนินงานทั้งในหน่วยงานองค์กรของรัฐบาลและเอกชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการวางแผนทางด้านการบริหารงานเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้เกิดจากวิกฤตในอดีตที่ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารกิจการบ้านเมือง ด้านการบริหารราชการ การกำหนดและการกำกับนโยบายสาธารณะ ตลอดจนการทุจริตมิชอบ คอร์รัปชันในส่วนงานราชการ (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และพงษ์เสถียร เหลืองอลงกต, 2559) ทำให้มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อกำหนดให้ทุกส่วนราชการนำแนวคิดหลักธรรมาภิบาลไปประพฤติปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยยึดถือหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประกอบ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า (อนิวัช แก้วจันทน์, 2556) หน่วยงานในองค์กรของรัฐบาล ซึ่งมีระบบราชการที่มีขนาดองค์กรใหญ่ ส่งผลให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากการบริหารราชการแบบระบบอุปถัมภ์ และรวมอำนาจ ขาดประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการการบริหารงานภายในองค์กรภายใต้การนำหลักธรรมาภิบาลมายึดถือและปฏิบัติย่อมจะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในหรือสมาชิกที่มีความเกี่ยวข้อง กับองค์กร ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวทางการปฏิบัติเสริมสร้างพฤติกรรมบนพื้นฐานของความยุติธรรม โปร่งใส และการมีส่วนร่วมที่มีต่อสังคม เพื่อเสริมสร้างค่านิยมและความเชื่อที่ดีอย่างสม่ำเสมอและกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรแบบธรรมาภิบาล ซึ่งในหน่วยงานของรัฐบาลมุ่งเน้นให้องค์กรดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์และยุติธรรมต่อองค์กร (ศุภณัฐ กุมภาวและธัชชัย จิตรนนท์, 2563) ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลได้มีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยงานภายในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมการบริหารสถาบันอุดมศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการเองก็ให้ความสำคัญของการสร้างให้เกิดระบบ การบริหาร การจัดการและการกำกับดูแลกิจการที่ดีของประเทศ และได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีในส่วนของภาครัฐนั้นในระยะหลายปีที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามปรับตัวเข้าสู่ระบบธรรมาภิบาลอย่างเห็นได้ชัด เพื่อปรับปรุงงานในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลการที่จะทำใหคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นการบริหารจัดการด้านการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนองค์การด้านการศึกษาให้เกิดการพัฒนาและส่งผลให้คนในองค์กรเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อม โดยการบริหารจัดการที่ดีนั้นจะต้องมีการกระจายอำนาจ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีความหลากหลายทั้งในด้านนโยบายและทางปฏิบัติให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากระปีการศึกษาและสถานศึกษา กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง นอกจากนี้ จะต้องมีความคณะกรรมการคอยกำกับดูแลโดยมีทั้งหมด 3 ระดับ คือ ระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการของแต่ละระดับจะเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานการกำหนดนโยบายเพื่อให้ทุกส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นทำให้สถานศึกษาจึงต้องตระหนักในการบริหารใหม่ให้มีความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความเชื่อถือในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีย่อมส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์กรให้มีประสิทธิภาพโดยผู้บริหารสามารถปลูกฝัง ค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจ ความคิดในรูปแบบพฤติกรรมปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในองค์กรอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และพัฒนา แบบแผนหรือมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติ ที่มีลักษณะเฉพาะร่วมกันของคนในองค์กรใช้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในองค์กร ซึ่งเป็นทั้งส่วนที่มองเห็นโดยการรับรู้ผ่านสัญลักษณ์และพิธีกรรม และส่วนที่อยู่ภายในซึ่งเป็นค่านิยม ความเชื่อพื้นฐานขององค์กร บรรทัดฐานอุดมการณ์ และความเข้าใจของสมาชิกในองค์กร ซึ่งสามารถถ่ายทอดไปยังสมาชิกใหม่เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในองค์กร (ภริวัตร ประเสริฐยา, 2556)

ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้พบปัญหาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้บริหาร การมอบหมายและการนิเทศติดตามของเจ้าหน้าที่ นโยบายการบริหารงาน ทัศนคติต่องานที่ปฏิบัติ การยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์กับครูผู้สอน ความรู้เรื่องการพัฒนาเด็ก สภาพการทำงานขาดการเปรียบเทียบและประเมินผลการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่น ผู้บริหารขาดความเป็นภาวะผู้นำทางการบริหารงานทางด้านการจัดการศึกษา มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลไม่ครบตามแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งขาดมุมมอง และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1, 2563)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในการนำไปปรับใช้ในโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลดน้อยลงไปได้ และสามารถนำไปพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรและระบบการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายของการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กร 6 ด้าน ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความสำนึกรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ซึ่งการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 134 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 134 คน และนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) จำนวน 4 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า ระดับมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มากที่สุดจนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า มีมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ มีวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงมีวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า ระดับมีวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุดจนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า มีวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่

ได้มีค่าเท่ากับ 0.88 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornatthapol et al., 2020)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปรโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ซึ่งทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรสำหรับกำหนดการวัดเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 103 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทหรือต่ำกว่า จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 89.30 และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 61.10

การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับระดับมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักความคุ้มค่า ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.72) หลักความสำนึกรับผิดชอบ ($\bar{X}=3.82$, S.D.= 0.80) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.75) หลักความโปร่งใส ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.73) หลักคุณธรรม ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.79) หลักนิติธรรม ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.76) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	หลักนิติธรรม	3.55	0.76	มาก
2	หลักคุณธรรม	3.80	0.79	มาก
3	หลักความโปร่งใส	3.67	0.73	มาก
4	หลักการมีส่วนร่วม	3.80	0.75	มาก
5	หลักความสำนึกรับผิดชอบ	3.82	0.80	มาก
6	หลักความคุ้มค่า	3.81	0.76	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.74	0.77	มาก

การวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ วัฒนธรรมแบบปรับตัว ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.73) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.77) วัฒนธรรมแบบเครือข่าย ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.81) และวัฒนธรรมแบบราชการ ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.75) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	วัฒนธรรมแบบปรับตัว	4.02	0.73	มาก
2	วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ	3.87	0.77	มาก
3	วัฒนธรรมแบบเครือข่าย	3.81	0.81	มาก
4	วัฒนธรรมแบบราชการ	3.53	0.75	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.80	0.76	มาก

การทดสอบสมมติฐานการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r= 0.49$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ตัวแปร	Pearson Correlation (r)									
	Y1	ระดับ	Y2	ระดับ	Y3	ระดับ	Y4	ระดับ	Yt	ระดับ
X1	0.28**	ค่อนข้างน้อย	0.21*	ค่อนข้างน้อย	0.05	ค่อนข้างน้อย	0.31**	ค่อนข้างสูง	0.38**	ค่อนข้างสูง
X2	0.52**	ค่อนข้างสูง	0.28**	ค่อนข้างน้อย	0.01	ค่อนข้างน้อย	0.01	ค่อนข้างน้อย	0.34**	ค่อนข้างสูง
X3	0.61**	ค่อนข้างสูง	0.28**	ค่อนข้างน้อย	0.12	ค่อนข้างน้อย	-0.01	ค่อนข้างน้อย	0.41**	ค่อนข้างสูง
X4	0.41**	ค่อนข้างสูง	0.33**	ค่อนข้างสูง	0.15	ค่อนข้างน้อย	0.29**	ค่อนข้างน้อย	0.53**	ค่อนข้างสูง
X5	0.09	ค่อนข้างน้อย	0.32**	ค่อนข้างสูง	0.15	ค่อนข้างน้อย	0.46**	ค่อนข้างสูง	0.20*	ค่อนข้างน้อย
X6	0.21*	ค่อนข้างน้อย	-0.31**	ค่อนข้างสูง	0.14	ค่อนข้างน้อย	0.40**	ค่อนข้างสูง	0.21*	ค่อนข้างน้อย
Xt	0.50**	ค่อนข้างสูง	0.39	ค่อนข้างสูง	0.15	ค่อนข้างน้อย	0.37**	ค่อนข้างสูง	0.49**	ค่อนข้างสูง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

X1	แทน	หลักนิติธรรม	X2	แทน	หลักคุณธรรม
X3	แทน	หลักความโปร่งใส	X4	แทน	หลักการมีส่วนร่วม
X5	แทน	หลักความสำนึกรับผิดชอบ	X6	แทน	หลักความคุ้มค่า
Xt	แทน	รวมเฉลี่ยทั้ง 6 ด้านของหลักธรรมาภิบาล			
Y1	แทน	วัฒนธรรมแบบปรับตัว	Y2	แทน	วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ
Y3	แทน	วัฒนธรรมแบบเครือข่าย	Y4	แทน	วัฒนธรรมแบบราชการ
Yt	แทน	รวมเฉลี่ยทั้ง 4 ด้านของวัฒนธรรมองค์กร			
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)			

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประเด็นดังนี้

1. ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการบริหาร อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ หลักความสำนึกรับผิดชอบ, หลักความคุ้มค่า, หลักการมีส่วนร่วม, หลักคุณธรรม, หลักความโปร่งใส, หลักนิติธรรม ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลรัตน์ ฝ่ายดี (2559) ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอตำบองพระยา อยู่ในระดับมาก (หลักความรับผิดชอบ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักความเสมอภาค หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ โคชะกา และพงษ์เทพ จันทสุวรรณ (2559)

ผลการวิจัยพบว่า ระดับธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือ แต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริรัตน์ ปานศุภวัชร, ดารุพัสตร์ ฤทธิมนตรี และพลอยชมพู กิตติกุลโชติวุฒิ, (2561) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรแบบธรรมาภิบาลโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ระดับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ วัฒนธรรมแบบปรับตัว, วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ, วัฒนธรรมแบบเครือข่าย และวัฒนธรรมแบบราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย กมลลักษณ์ ธนาคันต์เมธี (2559) ผลการศึกษาพบว่า ระดับค่าเฉลี่ยของธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์กร ซึ่งประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ รูปแบบวัฒนธรรมส่วนร่วม (Involvement Culture) รูปแบบวัฒนธรรมเอกภาพ (Consistency Culture) รูปแบบวัฒนธรรมการปรับตัว (Adaptability Culture) และรูปแบบวัฒนธรรมพันธกิจ (Mission Culture) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ โคชะธนา และพงษ์เทพ จันทสุวรรณ (2559) ผลการวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือ แต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.49$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ศรีสกุล เจริญศรี, ไซยา ยัมวิไล และปิยากร หวังมหาพร (2559) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร โดยมีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ โคชะธนา และพงษ์เทพ จันทสุวรรณ (2559) ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กร ธรรมาภิบาลและประสิทธิผลโรงเรียนในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริรัตน์ ปานศุภวัชร, ดารุพัสตร์ ฤทธิมนตรี และพลอยชมพู กิตติกุลโชติวุฒิ, (2561) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบธรรมาภิบาล ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมุ่งเน้นดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีการพัฒนาแนวทางการกำหนดให้บุคลากรตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานร่วมกันในสถานศึกษาให้มีความชัดเจน เพื่อให้บุคลากรสามารถนำไปปฏิบัติได้ทุกคน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีการสร้างความยุติธรรมแก่บุคลากรในสถานศึกษาในการพิจารณาผลการปฏิบัติงานที่เป็นผลงานดีเด่น

และผู้ที่มีการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์อย่างเป็นธรรมเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับบุคลากรต่อผู้บริหารในการมีความยุติธรรมในการดำเนินงาน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีการประชุมวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบและตรวจสอบไว้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสกับทุกฝ่าย

4. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีการสนับสนุนให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบภายใน เพื่อให้บุคลากรเกิดการตระหนักในการมีส่วนร่วมตรวจสอบในทุกกระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

5. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

6. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรกำหนดให้มีโครงสร้างการบริหารงาน มอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรได้ปฏิบัติอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานมากที่สุด

7. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีการพัฒนาและอยู่ร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคมอย่างสันติโดยเฉพาะบุคลากรในองค์กร เพื่อป้องกันการกระทบกันที่อาจเกิดความรุนแรงในอนาคต

8. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีการใช้เหตุผล ใช้ข้อมูลตัวเลขต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินใจการดำเนินงานที่ชัดเจนตรงประเด็น

9. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีความยืดหยุ่นแต่มุ่งมั่นภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

10. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมีการมุ่งมั่นเรื่องให้ยึดและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ยึดหลักการประหยัด ความสำเร็จของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและเกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคตได้แก่ ควรให้มีการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อพัฒนาคุณภาพวัฒนธรรมองค์กรแบบธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพหรือมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 และในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลลักษณ์ ธนาคันต์เมธี. (2560). อิทธิพลของธรรมาภิบาลและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 21(1), 135- 142.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และพงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*. 5(1), 126-156.
- ประจักษ์ โคชะภา และพงษ์เทพ จันทสุวรรณ. (2559). วัฒนธรรมองค์การและธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือ. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. 4(2), 116-130.
- ภูริวัตร ประเสริฐยา. (2556). วัฒนธรรมองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท โต๊ะตะเค (ประเทศไทย) จำกัด. การค้นคว้าอิสระ. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิไลรัตน์ ฝ่ายดี. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอดำพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรีสกุล เจริญศรี, ไชยา ยิ้มวิไล และปิยากร หวังมหาพร. (2559). ธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์การ กับประสิทธิภาพของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ. *วารสารช่อพะยอม*. 27(1), 47-62.
- ศุภณัฐ กุมภาว และธัชชัย จิตรนนท์. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 7(7), 289-303.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (2563). *ข้อมูลทั่วไป*. สุโขทัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.
- อนิวัช แก้วจำนงค์. (2556). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- อารีรัตน์ ปานสุภาวัชร, ดารุพัสดุ ฤทธิมนตร์ และพลอยชมพู กิตติกุลโชติวุฒิ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรแบบธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพขององค์กรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*. 11(1), 175-185.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Kajornatthapol Pongwiritthon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiroj. (2020). Development Guidelines of

Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.

การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
Participation in determining local development policy of people in
the area of Bang Sakae Subdistrict Administrative Organization, Bang
Khonthi District, Samut Songkhram Province

ปิยทัศน์ ตะโหนดงาม¹ สันฐาน ชยอนันท์² พิสินันท์ สุสวัสดิ์ทองคำ³
Piyatat Tanodngam, Sunthan Chayanon, Pisanan Susawatthongkam

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก จำนวน 361 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิงใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม และ F-test ใช้สำหรับวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ การทดสอบสมมุติฐานปัจจัยส่วนบุคคล ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการ

Received: 2021-06-23 Revised: 2021-07-23 Accepted: 2021-07-27

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: pipat6156@gmail.com

^{2 3} วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

พัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นก็ต่อเมื่อมีผลประโยชน์ที่จะได้รับ

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วม; การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research was to study the level of participation in the local development policy of the people in the Bang Sakae Subdistrict Administrative Organization area. To compare the participation in local development policy formulation classified by individual factors and to study the guidelines for participation in the local development policy formulation of people in the Bang Sakae Subdistrict Administrative Organization area. This research study was a mixed research consisting of quantitative and qualitative research. In quantitative research, the researcher used questionnaires. It is a tool for collecting information. The sample used was 361 people in the Bang Sakae Subdistrict Administrative Organization area using a simple random sampling. Descriptive statistics, mean, percentage and standard deviation were used. Referential statistics The F-test was used for individual factor differences with variables divided into 2 groups, and the F-test was used for one-way ANOVA. qualitative research Use an in-depth interview and participative observations. Data examined by a triangular method. The results showed that the overall participation in local development policy formulation was at a high level. If considered on a case-by-case basis, every item has a high level. First, the aspect of participation in benefits. Participation in operations Participation in the evaluation and participation in decision-making, respectively. The test of personal factor hypothesis was different. There were different levels of opinion towards participation in local development policy making. no different The interview results revealed that people will take part in the formulation of local development policies only when there are benefits to be gained.

Keywords: Participation; Local Development

บทนำ (Introduction)

การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทั้งในระดับองค์กร ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด เนื่องจาก

เป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผ่านท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารและพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุดด้วยการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะหรือการเสนอความต้องการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในรูปของการใช้สิทธิ์เลือกทางเลือกเพื่อให้เป็นฉันทามติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลให้การดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านกระบวนการนโยบายสาธารณะที่สำคัญ 3 ส่วนหลัก คือ (1) การมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบาย (2) การติดตามและประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ (3) การสะท้อนกลับถึงค่านิยมต่อของประชาชน นโยบาย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงนโยบาย ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวาง โดยมีใช้เพียงจะมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไปรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย และเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาคมท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารงานและการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ส่วนราชการมีหน้าที่ในการส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น (ณัฐหทัย เดโชพัฒน์ ชาญานิน, 2556)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ.2546) มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่รัฐให้อิสระในการบริหารงาน มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอำนาจหน้าที่อื่นๆ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสปกครองตนเองตามหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยการที่ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารงานหรือพัฒนาชุมชนของตนเองได้โดยตรง ดังนั้น ประชาชนในชุมชนควรรับรู้ว่าคุณสมบัติที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และมีบทบาทในการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ ภารกิจของการพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นได้มีการกำหนดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลและตามแผนพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่องค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเพราะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่องค์กรชุมชนขนาดเล็กในชนบทจนถึงการพัฒนาประเทศที่ต้องใช้มติของภาคประชาชนในการจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดพลังของทุกฝ่ายในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผลตอบแทนจากการที่ได้ทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ เพราะผลจากการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ

นำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ (ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ, 2548) อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามความต้องการของประชาชนได้ เนื่องจากเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้ ความเข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ของตน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ขาดการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และดำเนินการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นอย่างจริงจัง อีกทั้งยังขาดการประสานงานที่ดีกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทำให้การบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารพัฒนา (จาริณี แจ่มจำ, 2553)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ขาดการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจของประชาชนไม่สามารถแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุดและไม่สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงทำให้เกิดปัญหา เช่น ผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ราคา ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายมากขึ้น ยิ่งพัฒนาเท่าไรก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้ประชาชนพ้นจากสภาพความยากจนได้ ภาคประชาชนจึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้การพัฒนาเป็นไปตามความต้องการของชุมชน เพราะเป็นการพัฒนาจากการรับรู้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริงทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ อันส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดความสุขความสมบูรณ์ขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม” ว่าอยู่ในระดับใด และมีแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามได้อย่างไร ซึ่งผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น อันเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาของชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และสร้างรากฐานให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Purpose or Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 3,707 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก ณ เดือนมกราคม 2564)

กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 361 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1.1 แบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2 แบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.3 แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น

1.4 ปัญหาและอุปสรรค

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและข้อคำถาม

2.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากำหนดเป็นตัวแปรต้น และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นตัวแปรตาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (สมนึก ภัททิยธนี, 2546 : 125-139) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามสาระการเรียนรู้ที่ใช้ได้ โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ผลปรากฏว่า ข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .69-1.00

2.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายข้อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .35 - .75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .61 เก็บไว้ จำนวน 30 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ จากนั้นได้นำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) ค่าความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์เท่ากับ .78

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 361 คน และได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสาร และค้นคว้าจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามอายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentages)

การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้คู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายข้อมูล

สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

T-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ

F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เช่น อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ (Least Significant Different: LSD)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล(ระดับ)	ลำดับที่
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.64	.514	มาก	4
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.91	.784	มาก	2
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.97	.485	มาก	1
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.72	.766	มาก	3
รวม	3.81	.637	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และลำดับสุดท้าย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นก็ต่อเมื่อมีผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งหมด เนื่องจากการได้มีส่วนร่วมในการกำหนดการใช้ทรัพยากร แหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น การให้ความร่วมมือดำเนินกิจกรรม/โครงการตามนโยบายที่วางไว้ร่วมทั้งการมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาท้องถิ่น และ แนวทางการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมที่ประชาชนสนใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแสดงความคิดเห็น รวมไปถึงเกิดการประสานงานซึ่งกันและกัน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งในการทำกิจกรรมและเรียนรู้การบริหารจัดการอย่างทั่วถึง อันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนตามแนวทางสู่ความยั่งยืน ทั้งนี้ การเข้าไปมีส่วนร่วมจะต้องเกิดจากความสมัครใจของประชาชนเอง และควรสร้างความตระหนักถึงปัญหาที่จะต้องวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาสังคม ร่วมกันกำหนดนโยบายการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน ร่วมสนับสนุนกิจกรรมหรือการบริจาค เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ให้แก่ท้องถิ่นของตน ตลอดจนสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนทุกคน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรากร พันธุ์หอม (2559) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) กรณีศึกษาบ้านเนินกระบก หมู่ที่ 12 ตำบลท่าตะเียบ อำเภوتاตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการขั้นตอนบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 8 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูล การเตรียมการประชุมหมู่บ้าน การประชุมหมู่บ้าน

การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การให้ความเห็นชอบและรับรองแผนฯ การประสานและการใช้แผนฯ การตรวจสอบและติดตามผล และการทบทวนปรับปรุงแผนฯ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และ สถานภาพ ไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการขั้นตอนบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 8 ขั้นตอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ข้อเสนอแนะจากการศึกษารั้งนี้ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ควรจัดประชุมประชาคมในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำ อุบโศก บริโศก และจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในด้าน การเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม และสร้างอาชีพเสริมด้านการเกษตร โดยวิทยากรในพื้นที่และจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา รับประทานอาหาร ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาหมู่บ้านอย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลดา อินฉัตร และอนันต์ ธรรมชาลัย (2560) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของ พื้นที่ภาคอีสานตอนใต้ ผลการศึกษพบว่า 1. สภาพและปัญหาการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของพื้นที่ ภาคอีสานตอนใต้ พบปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านทรัพยากร ปัญหาด้านกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ร่วมของกลุ่มต่างๆ โดยภาครัฐ และปัญหาด้านการประกอบอาชีพของชุมชน 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของ พื้นที่ภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) เมื่อ พิจารณาเป็นรายกรณีพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ได้แก่ ด้านการเมือง และด้าน การศึกษา ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ได้แก่ ด้านความพึงพอใจ ด้านการจัดการ เชิงกลยุทธ์ และวัฒนธรรมองค์กร/ท้องถิ่น ด้านกระบวนการบริการ ด้านสังคม ด้านตัวแบบการมีส่วนร่วม ด้านรูปแบบนโยบายสาธารณะและเศรษฐกิจ ตามลำดับ 3. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในระดับ ท้องถิ่นของพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้ พบว่า ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคลของผู้มีส่วนร่วมที่แตกต่างกันมีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ยกเว้น เพศ อาชีพ 4. แนวทางการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของพื้นที่ภาคอีสาน ตอนใต้ พบว่า ภาครัฐควรดำเนินการสนับสนุนปัจจัยด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ ด้านกระบวนการบริหาร ด้านตัวแบบการมีส่วนร่วม ด้านสังคม และด้านการศึกษา ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อการบริหารนโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการในรูปแบบของตัวแทนภาคประชาชนให้มากขึ้น เช่น การร่วมในการพิจารณาจัดซื้อ จัดจ้าง การตรวจสอบการดำเนินงานของการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล และร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนป้องกันต่างๆ และเร่งรัดให้เกิดกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนในทุกรูปแบบ เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่กับการบริหารปกครองท้องถิ่น
2. ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

เอกสารอ้างอิง (References)

- จริญญา บันเทิง. (2548). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: โอเอ พรินติ้งการพิมพ์.
- จาริณี แจ่มจำ. (2553). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐหทัย เดโชพัฒนชัยนัน. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมและคุณภาพชีวิตของแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2554 – 2556) ของเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- นิรากร พันธุ์หอม. (2559). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) กรณีศึกษาบ้านเนินกระบก หมู่ที่ 12 ตำบลท่าตะเกียบ อำเภوتاตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ วิลัยเสถียร และคณะ. (2548). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิลดา อินฉัตร และอนันต์ ธรรมชาลย์. (2560). *แนวทางการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชา
สังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning
Development of Analytical and Critical Thinking Abilities of 3rd year
Students, Program in Social Studied Using Active Learning Activities

วีรวิทย์ บุญส่ง¹

Veeravit Boonsong

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ให้นักศึกษาร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 หรือระดับดีขึ้นไป เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ประชากร คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2563 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning แบบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการวิจัยพบว่า ผลการวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ นักศึกษาจำนวน 60 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54$)

คำสำคัญ (Keywords): ความสามารถในการคิดวิเคราะห์; การคิดวิเคราะห์วิจารณ์; การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

Received: 2021-06-05 Revised: 2021-06-30 Accepted: 2021-07-04

¹ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี Bachelor of Education Program in Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: nookcm2000@gmail.com

Abstract

This study aimed to investigate the analytical and critical thinking abilities of 75% of students who passed 75% criteria or at a good level or more, to compare academic achievement before and after learning, and to investigate the satisfaction of the 3rd- year students, Program in Social Studies toward the Active Learning management. The population was the 3rd - year students, Program in Social Studies who studied the SS 2211302 subject with course and social studies instruction in semester 1/2020, using Active Learning activities plans, analytical and critical thinking ability test, academic achievement test and learning satisfaction assessment form as the tools used for analysis. The statistics used for research were percentage, mean (μ) and standard deviation (σ). The results of analytical and critical thinking ability measurement of total 60 students found that the students passed 75% criteria assessment of 45 students or 75.00%. The comparative results of academic achievement before and after learning suggested that the academic achievement after learning was higher than before learning. and students were satisfied with Active Learning management at a highest level ($\mu = 4.54$).

Keywords: Analytical Thinking Ability; Student Teams-Achievement Divisions (STAD); Conventional Learning Management

บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 (2) เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และ (3) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เกี่ยวกับการคิด มีการกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต โดยการจัดการศึกษาให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการพัฒนาของสมอง เน้นความรู้และคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมาย ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ส่งผลให้

ผู้เรียนต้องมีการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการแสวงหาความรู้ตลอดเวลา เพราะการเรียนรู้จากภายในห้องเรียนอย่างเดียว นั้น ไม่สามารถจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในห้องเรียนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากอดีตที่ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดมาเป็นผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้ให้ผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ อันจะเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์หาคำอธิบายอย่างมีเหตุมีผล รอบคอบ รู้เท่าทันสื่อ ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (ทิศนา ขัมมณี, 2555) การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นความสามารถ ในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร มีอะไรเป็นสาเหตุ มีอะไรเป็นผลและที่เป็นอย่างนั้นด้วยหลักการอะไร เพื่อแก้ปัญหาชนิดหนึ่ง โดยผู้คิดจะต้องพิจารณาตัดสินเรื่องราวต่าง ๆ ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการประเมินหรือหรือการจัดหมวดหมู่โดยอาศัยเกณฑ์ที่เคยยอมรับกันมาก่อน แล้วสรุปหรือพิจารณาตัดสินอย่างชาญฉลาด (Bloom,1956) ซึ่งหากผู้สอนสามารถฝึกฝนผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์หาคำอธิบายได้ แล้วผู้เรียนจะมีสติ และเกิดมั่นใจที่จะตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นคล้อยตามข้ออ้างที่น่าเสนอ เกิดการตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้งข้ออ้างนั้น เพื่อเป็นแนวทางความคิดออกสู่ทางต่างๆ ที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลมากกว่าข้ออ้างเดิม โดยหากนำกระบวนการฝึกฝนดังกล่าวร่วมกับการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มโดยใช้รูปแบบ Active Learning ด้วยแล้วนั้นจะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Gleason, B.L. et al,2011) ซึ่งการจัดกิจกรรมแบบ Active Learning เป็นรูปแบบกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเอง กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว โดยมีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า (Bonwell & Eison, 1991)

จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา พบว่า นักศึกษาศาสาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มีปัญหาหลายประการ อาทิ กระบวนการในการคิดวิเคราะห์หาคำอธิบายอย่างเป็นเหตุเป็นผล ขาดวิจารณ์ญาณ กระบวนการคิดขาดประสบการณ์ โดยการคิดไม่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างชาญฉลาดและสร้างสรรค์ ไม่สามารถนำหลักการและเหตุผล แนวคิด ทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรมาเชื่อมโยง เพื่อสนับสนุนเป็นกรอบในการออกแบบหลักสูตรของตนเองได้ (รายงานรายวิชา มคอ.5, 2562 : 9) จากปัญหา

ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ จึงต้องการการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และเพื่อฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาอันจะส่งผลต่อทักษะที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต และผลจากการวิจัยนี้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้นักศึกษาร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 75 หรือระดับดีขึ้น
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2563 จำนวนทั้งสิ้น 60 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ระหว่างเดือน มิถุนายน – กันยายน 2563 จำนวน 16 สัปดาห์ คาบเรียนละ 3 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา จำนวน 16 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้วยวิธีการกำหนดดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการสอน 2) ด้านการสอนสังคมศึกษา 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยได้ผลการประเมินอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

2. แบบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นแบบความเรียง (Essay Test) เขียนตอบ เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบ (Scoring Rubric) จำนวน 3 ข้อ รวม 30 คะแนน โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม ด้วยวิธีการกำหนดดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการสอน 2) ด้านการสอนสังคมศึกษา 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คนเพื่อตรวจสอบคุณภาพและข้อคำถาม

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ รวม 15 คะแนน และแบบความเรียง (Essay Test) เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบ (Scoring Rubric) จำนวน 3 ข้อ รวม 15 คะแนน รวมทั้งหมด 30 คะแนน โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม ด้วยวิธีการกำหนดดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการสอน 2) ด้านการสอนสังคมศึกษา 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยได้ผลการประเมินอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณค่าความยากง่าย ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.35 - 0.75 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.30-0.74 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

4. แบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียน รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน 30 ข้อ คือ ด้านความพึงพอใจด้านเนื้อหา 10 ข้อ ด้านความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรม 10 ข้อ และด้านความพึงพอใจด้านการวัดและประเมินผล 10 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้วยวิธีการกำหนดดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยได้ผลการประเมินอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีของ Cronbach (α - Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.86 โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ระยะเวลาในการสอน 16 สัปดาห์ รวม 48 ชั่วโมง โดยก่อนทำการสอนนั้นผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ และแบบความเรียง (Essay Test) จำนวน 3 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

2. หลังจากสอนเสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนทำการทดสอบหลังเรียน (Post - Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ และแบบความเรียง (Essay Test) จำนวน 3 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

3. หลังจากทำการทดสอบหลังเรียน (Post - Test) เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นแบบความเรียง (Essay Test) เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบ (Scoring Rubric) จำนวน 3 ข้อ รวม 30 คะแนน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

4. หลังจากทำการวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 3 ด้าน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการเขียนตอบในแบบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ นำมาเทียบเกณฑ์จากเกณฑ์การประเมิน (Scoring Rubric) แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

3. คะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์การแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาดและ บุญส่ง นิลแก้ว (2545, หน้า 22-25) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 ร้อยละของนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของแบบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์

(N = 60)

ช่วงคะแนน	ผลการประเมิน	จำนวนนักศึกษา	คิดเป็นร้อยละ
23.25 - 30.00	ดีมาก	13	21.67
16.50 - 23.24	ดี	32	53.33
9.75 - 16.49	พอใช้	11	18.33
3.00 - 9.74	ควรปรับปรุง	4	6.67
รวม		60	100

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์อยู่ใน ช่วงคะแนน 16.50 - 23.24 (ระดับดี) มากที่สุด คือ 32 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาคือช่วงคะแนน 23.25 - 30.00 (ระดับดีมาก) คือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 21.67 และน้อยที่สุด คือ ช่วงคะแนน 3.00 - 9.74 (ระดับควรปรับปรุง) คือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ซึ่งสรุปได้ว่านักศึกษาทั้งหมด 60 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอน สังคมศึกษา ก่อน – หลังเรียน

(คะแนนเต็ม 30 คะแนน, N = 60)

การทดสอบ	คะแนนเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	การทดสอบ	คะแนนเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ผลต่าง
ก่อนเรียน	24.33	2.325	หลังเรียน	28.96	1.358	+4.63

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาที่เรียนในรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอน สังคมศึกษา หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีผลต่างเท่ากับ +4.63

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา

(N = 60)

ด้าน	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	แปลผล
ด้านเนื้อหา	4.53	1.052	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรม	4.68	0.925	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.45	2.156	มาก
รวม	4.54		มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักศึกษามีความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมมากที่สุด ($\mu = 4.68$, (σ)= 0.925) รองลงมาคือด้านเนื้อหา ($\mu = 4.53$, (σ)= 1.052) และด้านการวัดและประเมินผล ($\mu = 4.45$, (σ)= 2.156) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning มีประเด็นเพื่อนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้นักศึกษาร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 หรือระดับดีขึ้นไป พบว่า นักศึกษาจำนวน 60 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของนักศึกษาทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน เริ่มจากการวางแผนให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่จริงไปศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากการลงพื้นที่จริง กลับมาช่วยกันคิดวิเคราะห์วิจารณ์ หาความสอดคล้องความเหมือนและความแตกต่าง ของหลักสูตรสถานศึกษากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงลักษณะเด่นของหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยอาศัยความรู้ หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการเรียนในรายวิชา มาปรับประยุกต์ใช้ โดยผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ คัดเลือกสมาชิกภายในกลุ่ม คัดเลือกโรงเรียนที่จะเข้าไปศึกษา และระดมความคิดเห็น มีการอภิปราย วิเคราะห์ปัญหาในกลุ่มย่อย ทำให้นักศึกษามีโอกาสได้แย้งวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผยเป็นผล ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายและเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในระหว่างการเรียนรู้ วงจรการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงประกอบด้วยการปฏิบัติจริง (Practice/Project Based Learning หรือ Action Learning) ซึ่งเกิดจากการะบวนการจัดกิจกรรมแบบ Active Learning สอดคล้องกับ Carter and Hogan (2013: 3) ที่กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้แบบ Active Learning ของผู้เรียนเป็นการแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ในระดับกลุ่มเล็กของการเรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้ที่เป็นแบบผิวเผิน โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถนำมาเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียนได้มากกว่าการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย สอดคล้องผลการวิจัยของ ญาณัญญา ศิริภักธธาดา (2553) ที่พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้การสอนแบบมีส่วนร่วมดีขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาแต่ละคนทราบจุดเด่นจุดด้อยของผู้อื่น และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มมีการกล้าแสดงออกกล้าแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์ รวมถึงมีวางแผนร่วมกันรองรับร่วมกันภายในกลุ่มก่อนการนำเสนอสะท้อนคิดจากโจทย์ปัญหาที่ให้ จึงทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมทางการเรียนที่มีคุณลักษณะจิตพิสัยเชิงบวกและคุณธรรมที่พึงประสงค์ และสอดคล้องผลการวิจัยของ เกษรา บัวแว่นซ้อย (2558) ที่พบว่า พฤติกรรมทางการเรียน เรื่องทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 หลังการได้รับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ดีขึ้นทั้งใน

ด้านการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกเพื่อสะท้อนความคิดเห็นร่วมกันจากการสังเกตและประเมินของผู้สอน

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning พบว่า นักศึกษาที่เรียนในรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ผู้วิจัยออกแบบและสร้างขึ้น ได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการออกแบบอย่างถูกต้อง ดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างระบบ และใช้วิธีการที่เหมาะสม เริ่มจากการศึกษาคำอธิบายรายวิชา จุดเน้นรายวิชา (Curriculum Mapping) การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผลให้สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติและผลักดันให้นักศึกษาเกิดความพยายามในการเรียนรู้ ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยผู้สอนได้มอบหมายให้ผู้เรียน ลงพื้นที่จริงไปศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาแต่ละคนได้รับประสบการณ์ตรงจากสถานศึกษา ฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า นับตั้งแต่การเลือกโรงเรียน การนัดวันเพื่อเข้าพบเพื่อขอเอกสารหลักสูตร และเมื่อได้ตัวเล่มหลักสูตรมาแล้ว ผู้เรียนต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งเป็นการแบ่งงานกันอย่างเป็นระบบภายในกลุ่มหากข้อมูลไม่ครบหรือไม่สามารถเปรียบเทียบหลักสูตรได้ผู้เรียนต้องกลับไปโรงเรียนอีกครั้งเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม ในประเด็นนี้ทำให้ผู้เรียน ตั้งใจในการเปรียบเทียบหลักสูตรอย่างมาก และในกระบวนการกลุ่มขั้นตอนการอภิปราย (discussion) ผู้เรียนต้องถอดองค์ความรู้จากหลักสูตรที่ไปศึกษาเพื่อตอบคำถามของผู้สอนให้ได้ ซึ่งในกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้อาจส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์ (2553) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning หลังการจัดการเรียนการสอนมีคะแนนจากการทดสอบสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) นั้นนักศึกษาจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะทำการเรียนมาก่อน อีกทั้งยังเป็นการศึกษาค้นคว้าที่เป็นกระบวนการกลุ่ม จึงต้องมีการปรึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในระหว่างกลุ่ม โดยมีอาจารย์เป็นผู้แนะนำ เมื่อเสร็จสิ้นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้ากิจกรรมอาจารย์ผู้สอนได้มีการบรรยายเพิ่มเติมในส่วนของเนื้อหาที่ขาดตกบกพร่องไป จึงทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่จะเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐธีร์ เรขะพรประสิทธิ์ (2555) ที่พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ

Active Learning อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอน ออกแบบและสร้างขึ้นมานั้น มีกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยให้ผู้เรียนลงพื้นที่ศึกษา หลักสูตรจริงจากสถานศึกษาในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย จากนั้นนักศึกษาต้องนำหลักสูตร ดังกล่าวกลับมาคิดวิเคราะห์วิจารณ์ว่าสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือไม่ อย่างไร จากนั้นนำเสนอให้สมาชิกกลุ่มอื่นได้แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ อภิปรายให้เหตุและ ผลร่วมกัน ก่อนที่นำไปสู่การฝึกสร้างหลักสูตรของตนเอง ตามกรอบและจุดประสงค์ที่ผู้สอนวางไว้ จึงทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงพื้นที่จริง สามารถทำความเข้าใจผ่านการฝึกปฏิบัติ โดยมีการ กำหนดวัตถุประสงค์ และออกแบบหลักสูตร การออกแบบ Theme ที่ใช้เป็นฐานความคิดในการ แก้ปัญหาหรือพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งการ ออกแบบหลักสูตรนั้นผู้เรียนจะต้องเข้ารับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ทำให้ได้เนื้อหา ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษากำหนด ไว้ในคำอธิบายรายวิชา จึงทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจทางการเรียน โดยเฉพาะในด้านการจัด กิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของวรวรรณ เพชรอุไร (2555) ที่พบว่า นักศึกษามีความพึง พอใจต่อการจัดการเรียนการสอนใช้ Active Learning อยู่ในระดับมากเนื่องจากการจัดการเรียน การสอนแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มี กิจกรรมหลากหลาย ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มได้แสดงออกเกิด ความสนุกในการเรียนและมีความมั่นใจในการนำเสนอผลงาน ซึ่งมีความน่าสนใจมากกว่าการสอน แบบบรรยายเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในกระบวนการวิจัยหรือในขณะปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนควรแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยละให้หลากหลายตามความเหมาะสมเพราะจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการเข้าสังคมและได้ เรียนรู้กับผู้เรียนคนอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้กิจกรรม Active Learning ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

1.2 ผู้สอนควรนำเอาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไปประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อความพึงพอใจของ นักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ผู้สอนควรสร้างความเข้าใจ โดย ชี้แจง วัตถุประสงค์ กำหนดกรอบแนวคิด แนะนำวิธีการดำเนินการปฏิบัติตนเมื่อลงพื้นที่จริง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนเกณฑ์การให้คะแนนให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนการ จัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนเองต้องทำหน้าที่เป็นเพียงที่ปรึกษา คอยติดตาม กำกับ ดูแล และใน บางครั้งอาจต้องคอยช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในกลุ่มของนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการเปรียบเทียบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning กับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning แล้วนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาในกลุ่มอื่นๆ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของบทเรียนว่าจะเป็นไปตามเกณฑ์หรือแตกต่างไปจากการทดลองที่ผู้วิจัยศึกษาทำมาแล้วหรือไม่

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือการใช้หลักสูตรสังคมศึกษา พ.ศ. 2551 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เกษรา บ่าวเข้มข้อย. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning). วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 13(2), กรกฎาคม - ธันวาคม 2559.

ญาณัญญา ศิริภักธธาดา. (2553). การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning). รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ณัฐธิดา ทรัพย์อุปถัมภ์. (2553). การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรายวิชาภูมิปัญญาไทย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (0021311) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. รายงานวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ณัฐธีร เรขะพรประสิทธิ์. (2555). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้กระตุ้นในการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือ สื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์แบบออนไลน์สำหรับวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทฤษฎีฟัสดังคลัง. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ทิตนา แหมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม. 3(1)ม 22-25.

- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 8.
- วรวรรณ เพชรอุไร. (2555). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แบบแอคทีฟในรายวิชา อย 341 การแปรรูปยาง. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- วีรวิชัย บุญส่ง (2562). มคอ.5 รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*, Handbook: The Cognitive Domain. David McKay, New York.
- Bonwell, C.C. & Eison, J.A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. ERIC Clearinghouse on Higher Education Washington DC. | George Washington Univ. Washington DC.
- Carter F. L., & Hogan, p. T. (2013). Integrating active learning and assessment in the accounting classroom. *Journal of Instructional Pedagogies*. 4(1),16.
- Gleason, B.L., Peeters, M.J., Resman - Targoff, B.H., Karr, S., McBane, S., Kelley, K., Thomas, T and Denetclaw, T.H. (2011). An Active - Learning Strategies Primer for Achieving Ability - Based Educational Outcomes. *American Journal of Pharmaceutical Education*. 75(9), 186.

การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
ในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
The Quality of Working Life and Leadership Traits of the School
Administrators in Wang Chao District School Cluster under
Tak Primary Educational Service Area Office 1

พิชามณู หอยสังข์¹ ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร² บุศรา เชื้อดี³ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา⁴
บัวพรรณ คำเฉลา⁵ กิตติกวินเดชน์ วงศ์หมั่น⁶ สังสิทธิ์ แสนฤทธิ์⁷

Pichamon Hoisang, Kajornatthapol Pongwiritthon, Busara Chuadee,
Malai Wongruethaiwattana, Buaphan Khamchalour,
Kitkawindet Wongmun, Sungsinh Saenrith

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ระดับคุณลักษณะผู้นำ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 113 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครซี่และมอร์แกนและนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถาม การสนใจในการให้ข้อมูลของการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยายค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงาน และคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร สำหรับ

Received: 2020-12-26 Revised: 2021-03-31 Accepted: 2021-04-08

¹ โรงเรียนบ้านศรีศิริรักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 Ban Srikehrirak School Primary Educational Service Area Office 1. Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁶ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University

⁷ โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 Bantalookklangtung School Primary Educational Service Area Office 1

กำหนดการวัดเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.78) และระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.77) การทดสอบระดับคุณภาพชีวิตการทำงานกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.41$)

คำสำคัญ (Keywords): คุณภาพชีวิตการทำงาน; คุณลักษณะผู้นำ; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study the level of the quality of working life, the level of leadership traits, and study the relationship between the quality of working life and the leadership traits of the school administrators in Wang Chao District School Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1. The population and sample were 113 schools administrators and educational personnel in Wang Chao School Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1. The researcher used the table of Krejcie and Morgan to determine the sampling, and then used the purposive sampling method. As the data of the respondents were important, the respondents must voluntarily provide the information. The research tool was a questionnaire, which contained the checklist section and the 5-level rating scale section. The quantitative data were analyzed using the descriptive statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation, which the researcher used the statistics to analyze the quality of working life and leadership traits of the school administrators in Wang Chao District School Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1 by using the computer program to test the relationship of variable and to define the measurement of Pearson's correlation coefficient. The results of the study showed that the level of the quality of working life of the school administrators in Wang Chao District School Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1 in overall was at a high level ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.78). Also, the level of leadership traits of the school administrators in Wang Chao District School Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1 in overall was at a high level ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.77). The level tests on the quality of working life and the leadership traits of the school administrators in Wang Chao District School Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 1 showed the relatively high level of the positive relationship with the statistically significant at the level of 0.05 ($r = 0.41$).

Keywords: Quality of Working Life; Leadership Traits; School Administrators

บทนำ (Introduction)

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเกิดจากปัจจัยการก้าวกระโดดของ เทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้การศึกษาามีบทบาทสำคัญเพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันของ ประเทศ และยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา การศึกษาเป็น เครื่องมือและกลไกสำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง เกิดทักษะความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาประเทศและดำรงชีวิต ในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ โรงเรียนในฐานะองค์การหลักในการจัดการศึกษาต้องพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้หมั่นเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ และนำไปสู่การเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี (Quality of life) จึงเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีความสำคัญต่อบุคคล และสังคมที่มนุษย์สามารถที่จะกำหนดการสร้างมาตรฐาน เพื่อให้มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น การมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงปรารถนา มีความพึงพอใจในการมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพดี มีอาหารการกิน มีสิ่งของ มีเงินใช้ตามความจำเป็น อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีย่อมมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความรู้ ความสามารถทั้งด้านวิชาการ ด้านสังคมและด้านอื่น ๆ ในการบริหารงานนั้น ๆ ย่อมจะส่งผลให้ชุมชน สังคม สถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้เรียน บังเกิดผลในด้านที่ดี แต่ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ต่ำ หรือมีปัญหา ก็จะส่งผลให้ สถานศึกษามีปัญหาด้วย ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไปเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิดกับองค์กรได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

สภาพการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านคุณภาพของการบริหารงานวิชาการที่ไม่เสมอภาคกัน แม้จะอยู่ในหน่วยงานสังกัดนัยงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ภาระหน้าที่ต่าง ๆ ก็ยังอยู่ในขั้นปรับตัวไม่เป็นไปในแนวเดียวกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการศึกษา สาเหตุที่สำคัญในการวัดความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาก็คือ คุณลักษณะผู้นำของผู้ที่จะใช้ความรู้ความสามารถในการคิดค้นรูปแบบและวิธีการในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีข้อบกพร่องในด้านการขาดเทคนิคและเทคโนโลยีการบริหารที่ดี ทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ได้เต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณลักษณะของการเป็นผู้บริหารที่ดีต่อการทำงานและการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ขาดแรงจูงใจ และขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน เนื่องจากขาดการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกตามลักษณะและคุณภาพของงาน ขาดข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอถูกต้องและชัดเจน อันเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน นอกจากนี้สภาวะปัญหาด้านเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาประสบปัญหาเรื่องภาระหนี้สิน และได้รับแรงกดดันจากการทำงานที่ต้องเลื่อนวิทยฐานะ ส่งผลทำให้ผู้บริหารขาดความ

กระตือรือร้นในการทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพและเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2563)

จากความสำคัญและปัญหาคุณลักษณะของผู้นำและคุณภาพชีวิตการทำงานจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี มีขวัญและกำลังใจ รวมทั้งมีความพึงพอใจในการทำงาน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหาร ผู้บริหารจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอลำปางเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีขึ้นซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอลำปางเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอลำปางเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอลำปางเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายคุณภาพชีวิตการทำงานและคุณลักษณะผู้นำ โดยผู้ศึกษาได้ประมวลความรู้จากคุณภาพชีวิต เป็นแนวคิดของวอลตัน (Walton, R.E., 1974) ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ 1) การให้เงินตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม (Adequate and Fair Compensation) 2) สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพอนามัย (Safe and Healthy Environment) 3) โอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนางาน (Development of Human Capacities) 4) โอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงาน (Growth and Security) 5) การยอมรับทางสังคมในองค์กร (Social Integration) 6) การกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร (Constitutionalism) 7) ความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่ การงานและเวลาส่วนบุคคล (Total Life Space) 8) บทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (Social Relevance) และคุณลักษณะของผู้นำเป็นแนวคิดของ สโตกดิลล์ (Stogdill, 1981) โดยแบ่งคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 5 ด้านคือ 1) ลักษณะทางกาย (Physical Characteristics) 2) ลักษณะทางสติปัญญา (Intelligence) 3) ลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality) 4)

ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Task-Related Characteristics) และ 5) ลักษณะทางสังคม (Social Characteristics)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 162 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน และนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 คือ 1) การให้เงินตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม (Adequate and Fair Compensation) 2) สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพอนามัย (safe and healthy environment) 3) โอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนางาน (Development of Human Capacities) 4) โอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงาน (Growth and Security) 5) การยอมรับทางสังคมในองค์กร (Social Integration) 6) การกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร (constitutionalism) 7) ความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การงานและเวลาส่วนบุคคล (Total Life Space) 8) บทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (Social Relevance) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ คุณภาพชีวิตการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนถึงคุณภาพชีวิตการทำงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนั้นค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุดจนถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า มีคุณภาพชีวิตการทำงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.86 ถือว่ายอมรับได้สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ลักษณะทางกาย (Physical Characteristics) 2) ลักษณะทางสติปัญญา (Intelligence) 3) ลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality) 4) ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Task-Related Characteristics) และ 5) ลักษณะทางสังคม (Social Characteristics) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมี

ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ คือ คุณลักษณะผู้นำ อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนถึงคุณลักษณะผู้นำ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนั้นค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า ระดับคุณลักษณะผู้นำ อยู่ในระดับมากที่สุดจนถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า มีคุณลักษณะผู้นำ อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.81 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornatthapol et al., 2020)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานและคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร สำหรับกำหนดการวัดเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 113 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 64.6 มีอายุ 35-45 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 78.80

การวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.78) พบว่า ทุกด้านมีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านโอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนางาน ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.79) ด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิต่างบุคคลในองค์กร ($\bar{X}=3.90$,

S.D.= 0.80) ด้านการยอมรับทางสังคมในองค์กร ($\bar{X}$ =3.87, S.D.=0.78) ด้านความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การทำงานและเวลาส่วนบุคคล ($\bar{X}$ =3.81, S.D.=0.76) ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพอนามัย ($\bar{X}$ =3.65, S.D.=0.76) ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การทำงาน ($\bar{X}$ $\bar{X}$ =3.60, S.D.=0.78) ด้านบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X}$ =3.59, S.D.=0.77)และด้านการให้เงินตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ($\bar{X}$ =3.52, S.D.=0.76) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยภาพรวม

ด้านที่	คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน
1	ด้านการให้เงินตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม (X_1)	3.52	0.76	มาก
2	ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพอนามัย (X_2)	3.65	0.76	มาก
3	ด้านโอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนางาน (X_3)	3.93	0.79	มาก
4	ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การทำงาน (X_4)	3.60	0.78	มาก
5	ด้านการยอมรับทางสังคมในองค์กร (X_5)	3.87	0.78	มาก
6	ด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคลในองค์กร (X_6)	3.90	0.80	มาก
7	ด้านความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การทำงานและเวลาส่วนบุคคล (X_7)	3.81	0.76	มาก
8	ด้านบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (X_8)	3.59	0.77	มาก
รวมเฉลี่ยคุณภาพชีวิตการทำงาน (X_9)		3.73	0.78	มาก

การวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.75, S.D.=0.77) พบว่า ทุกด้านมีระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านลักษณะทางกาย ($\bar{X}$ =3.94, S.D.=0.74) ด้านสติปัญญา ($\bar{X}$ =3.88, S.D.= 0.77) ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}$ =3.73, S.D.=0.80) ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน ($\bar{X}$ =3.64, S.D.=0.77) และด้านลักษณะทางสังคม ($\bar{X}$ =3.57, S.D.=0.78) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยภาพรวม

ด้านที่	คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณลักษณะผู้นำ
1	ด้านลักษณะทางกาย (Y ₁)	3.94	0.74	มาก
2	ด้านสติปัญญา (Y ₂)	3.88	0.77	มาก
3	ด้านบุคลิกภาพ (Y ₃)	3.73	0.80	มาก
4	ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (Y ₄)	3.64	0.77	มาก
5	ด้านลักษณะทางสังคม (Y ₅)	3.57	0.78	มาก
รวมเฉลี่ยคุณลักษณะผู้นำ (Y _๕)		3.75	0.77	มาก

การทดสอบระดับคุณภาพชีวิตการทำงานกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.41$) แสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

Pearson Correlation (r)										
ตัวแปร	Y ₁	ระดับ	Y ₂	ระดับ	Y ₃	ระดับ	Y ₄	ระดับ	Y ₅	ระดับ
X ₁	0.31*	ค่อนข้างสูง	0.25*	ค่อนข้างต่ำ	0.15	ค่อนข้างต่ำ	0.21*	ค่อนข้างต่ำ	0.25*	ค่อนข้างต่ำ
X ₂	0.50*	ค่อนข้างสูง	0.34*	ค่อนข้างสูง	0.13	ค่อนข้างต่ำ	0.14	ค่อนข้างต่ำ	0.04	ค่อนข้างต่ำ
X ₃	0.36*	ค่อนข้างสูง	0.23*	ค่อนข้างต่ำ	0.01	ค่อนข้างต่ำ	-0.09	ค่อนข้างต่ำ	-0.04	ค่อนข้างต่ำ
X ₄	0.01	ค่อนข้างต่ำ	0.09	ค่อนข้างต่ำ	0.10	ค่อนข้างต่ำ	-0.01	ค่อนข้างต่ำ	0.14	ค่อนข้างต่ำ
X ₅	0.32*	ค่อนข้างสูง	0.08	ค่อนข้างต่ำ	0.05	ค่อนข้างต่ำ	0.19*	ค่อนข้างต่ำ	0.39*	ค่อนข้างสูง
X ₆	-0.04	ค่อนข้างต่ำ	-0.32*	ค่อนข้างสูง	-0.03	ค่อนข้างต่ำ	0.03	ค่อนข้างต่ำ	0.45*	ค่อนข้างสูง
X ₇	0.20*	ค่อนข้างต่ำ	-0.22*	ค่อนข้างต่ำ	-0.04	ค่อนข้างต่ำ	0.13	ค่อนข้างต่ำ	0.37*	ค่อนข้างสูง
X ₈	0.48*	ค่อนข้างสูง	0.20*	ค่อนข้างต่ำ	0.05	ค่อนข้างต่ำ	0.26*	ค่อนข้างต่ำ	-0.06	ค่อนข้างต่ำ
X ₉	0.45*	ค่อนข้างสูง	0.13	ค่อนข้างต่ำ	0.09	ค่อนข้างต่ำ	0.17	ค่อนข้างต่ำ	0.32*	ค่อนข้างสูง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 X₁ แทน ด้านการให้เงินเดือนและโบนัส X₂ แทน ด้านสภาพการทำงานที่ด้านสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก X₃ แทน ด้านโอกาสในการใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนางาน X₄ แทน ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน X₅ แทน ด้านการยอมรับทางสังคมในองค์กร X₆ แทน ด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิริส่วนบุคคลในองค์กร X₇ แทน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเวลาของหน้าที่การงานและเวลาส่วนบุคคล X₈ แทน ด้านบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม X₉ แทน รวมเฉลี่ยคุณภาพชีวิตการทำงาน Y₁ แทน ด้านลักษณะทางกาย Y₂ แทน ด้านสติปัญญา Y₃ แทน ด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน Y₄ แทน ด้านลักษณะทางสังคม Y₅ แทน ด้านลักษณะทางสังคม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.78) โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านโอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนางาน ด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับความเป็นสิทธิส่วนบุคคล ในองค์กร ด้านการยอมรับทางสังคมในองค์กร ด้านความสมดุลอันเหมาะสมระหว่างเวลาของหน้าที่การงานและเวลาส่วนบุคคล ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงาน ด้านบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และด้านการให้เงินตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ตามลำดับ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้รับเงินเดือนหรือผลประโยชน์เกื้อกูลค่าตอบแทนอื่น ๆ อย่างเพียงพอ ได้รับผลประโยชน์ที่ยุติธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน ได้รับผลประโยชน์ที่สามารถทำให้มีชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐาน ปฏิบัติงานที่มีความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างเพียงพอ สามารถเปิดโอกาสให้ตนเองได้แสดงความรู้ความสามารถโดยใช้ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกัน เปิดโอกาสให้ตนเองได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนางาน มีความรู้เพิ่มพูนไม่ล้าสมัย มีความมั่นคงในงานที่ทำมีรายได้ที่ประจำและแน่นอน ได้รับการยอมรับจากบุคลากร ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในการทำงานร่วมกัน การกำหนดระเบียบข้อบังคับบางประการที่จะคุ้มครองไม่ให้บุคลากรในสถานศึกษาถูกเอารัดเอาเปรียบ ให้สิทธิบุคลากรในการพูดอย่างอิสระ ให้ความเสมอภาคต่อบุคลากร มีการแบ่งเวลาเพื่อให้ตนเองสามารถทำงานอดิเรกได้อย่างอิสระ มีความรู้สึกว่าการกิจกรรมหรืองานที่ทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคม เกิดความรู้สึก มีคุณค่าเห็นความสำคัญของงานและอาชีพของตนเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมกับชุมชนตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ในการกระทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มินตรา แดงสว่าง (2561) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนันทนิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านลักษณะทางกาย ด้านสติปัญญา ด้านบุคลิกภาพ ด้านลักษณะที่เกี่ยวกับงาน และด้านลักษณะทางสังคม ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ที่สุขภาพแข็งแรง มี การแสดงออกทางท่าทางที่หน้าเชื่อถือ มีกิริยา มารยาทที่ดี มีศักยภาพทางความรู้หรือทักษะที่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีความเฉลียวฉลาดฉับไวทางความคิด มีความสามารถในงานทุกอย่าง ทุกงาน และเป็นผู้เ็นเทศและติดตามงานได้ดี มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ แต่งกายดี เหมาะกับกาลเทศะ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีทัศนคติในการทำงานที่ดี มีความสามารถในการจัดการงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มี

ความสามารถส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือและไว้วางใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร และมีการมองโลกในแง่ดี มีการดูแลเอาใจใส่ และมีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ไกรสอน (2562) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ในภาพรวม คุณภาพชีวิตการทำงานกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.41$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธาดำ แต่งคำ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน บางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลโดยรวมของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านโอกาสในการใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนางาน โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ตนเองได้แสดงความรู้ความสามารถโดยใช้ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกัน เพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองให้พร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วจากภายนอกได้เป็นอย่างดี และในเชิงคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารนั้นลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสถานศึกษาเป็นอย่างดี ผู้บริหารที่มีรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ที่สุขภาพเรียบร้อย มีการแสดงออกทางท่าทางที่หน้าเชื่อถือ กริยา มารยาทที่ดี ย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าต่อไปได้ อีกทั้งคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีย่อมมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีตามมาด้วย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตควรให้มีการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้นำของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพหรือมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน เพื่อพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณัฐธา แดงก่า. (2560). คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มินตรา แดงสว่าง. (2561). คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาสนา ไกรสอน. (2562). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามความต้องการของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. (2563). ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. ตาก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574. กรุงเทพฯ: สำนักการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Kajornatthapol Pongwiritthorn, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiriroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Stogdill Ralph M. (1981). *Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research*. New York: The Free Press.
- Walton, R.E. (1974). Improving the Quality of Working Life. *Harvard Business Review*. 12(16), 155.

การอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Conservation of Buddhist Sites of Wat at Maharat District,
Ayutthaya Province

พระครูสมุห์พูลสวัสดิ์ ฐิตสีโล (เตี้ยพานิช)¹
Phrakhrusamuphoonsawat Thitasilo (Tiaphanit)

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจด้วยแบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.903 กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 194 รูป และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.920) 2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน และมีระดับการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. ปัญหา อุปสรรคพบว่า 1) ด้านการดูแลรักษา คือ ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากรไม่มียกงบประมาณ ต้องหางบประมาณเอง หน่วยงานของรัฐมีความสัมพันธ์กันไม่ชัดเจน แล้วแต่ยุคผู้นำของรัฐ บางยุคก็ดี บางยุคก็ไม่สนใจ 2) ด้านการปกป้องคุ้มครอง คือ ขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะให้คำแนะนำปรึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจทางหลักวิชาการในการอนุรักษ์ 3) ด้านการเสริมความมั่นคง คือ ขาดการประสานงานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เมื่ออยู่ในอำนาจของกรมศิลปากร วัดย่อมไม่อาจปฏิบัติงานได้ 4) ด้านการใช้ประโยชน์ คือ ใช้สถานที่ไม่คุ้มค่า คนในชุมชนเองไม่ได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พุทธสถานของตนเอง

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารจัดการ; การอนุรักษ์; พุทธสถาน

Received: 2021-06-08 Revised: 2021-07-06 Accepted: 2022-02-22

¹ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Buddhist Management Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: kemodji@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the opinions of the monks; 2) to compare the opinions of the monks classified by personal factors; 3) to study the problems. Obstacles and recommendations for the conservation of Buddhist temples in Maharat District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Research methodology is a combination of methods. during quantitative research It was a survey with a questionnaire which had a confidence value of 0.903 in the whole sample 155 persons with the sample group was monks in Maharat district. and qualitative research by in-depth interviews with 8 key informants or persons. The results showed that: 1. The monks had a high level of overall opinion. ($\bar{X}$ =3.86, S.D.=0.920). 2. The results of the research hypothesis test found that monks of different ages and have different levels of moral education There are different opinions overall. Therefore, the research hypothesis was accepted. monks of different ages There are no different opinions in general. therefore reject the research hypothesis 3. problems and obstacles found 1) The problem is that most of the problems are in the care of the Department of Arts, there is no budget, the budget must be budgeted, the government agencies have an unclear relationship, whichever is the era of the state leadership. Some eras are good. 2) The protection of protection is the lack of experts to advise, lack of academic cognition in conservation, 3) the lack of coordination from the responsible agencies. When in the power of the Department of Arts, the temple cannot perform its work. 4) The use is that the use of the premises is not worth it. People in the community themselves do not play a role or participate in determining their own Buddhist conservation practices.

Keywords: Management; Conservation; Buddhist place

บทนำ (Introduction)

วัดทางพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไป เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด ศิลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ไปสู่ชุมชน หรือจะเรียกได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน จากอดีตวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษาอบรมให้มีความรู้ด้านวิชาชีพ ตำราแพทย์แผนไทยและศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ วัดจึงเป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งสถานที่บำเพ็ญบุญ บำเพ็ญกุศล ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย และเป็นสถานที่สงเคราะห์ทางจิตใจให้แก่ประชาชน (พินิจ ลาภธนานนท์, 2529) อันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา กลายมาเป็นสมบัติของชนชาติไทยให้ประชาชนชาวไทยได้เกิดความภาคภูมิใจ (นนท์ ธรรมสถิตย์ และชำนะ พาซื่อ, 2542) วัดและพระสงฆ์ จึงมีภาพพจน์ในทาง

สังคมไทย วัดและพระสงฆ์ในอดีตจึงเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่งนักด้วยบทบาทที่กล่าวมา (พุทธทาสภิกขุ, 2549)

การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการทุกรูปต้องรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการ เป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการขอคำปรึกษากับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบขั้นตอนการดำเนินการก่อสร้าง การบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่ดี และต้องรู้จักวิธีการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและพัฒนาวัดให้สง่างามขึ้น เป็นศูนย์กลางพัฒนาของชุมชนโดยกำหนดยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ การรักษาดูแลทะนุบำรุงศาสนวัตถุ และการจัดทำวัดให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ถึงกระนั้นก็ตามพระสงฆ์จะมีเพียงหน้าที่ในการทำหน้าที่บำรุงรักษาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ต้องมีการอนุรักษ์ศาสนสถาน คือดูแลรักษาสถานที่ให้มีมั่นคงถาวรและเป็นการอนุรักษ์สถานแก่อนุชนรุ่นหลัง (พระเทพโสภณ, 2546)

ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นในสมัยที่เป็นอยุธยาเป็นราชธานีเป็นจำนวนมากและมีคุณค่าต่อการอนุรักษ์เป็นอย่างยิ่ง และปัญหาทั่ว ๆ ไปในการดูแลรักษามหาวิหารมีมากมาย เช่น พระภิกษุสงฆ์ในระดับปกครองยังขาดความรู้ทักษะในการดูแลรักษา กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้ ก็ไม่ได้ทำอะไรเพื่อเป็นการอนุรักษ์ที่ชัดเจน แล้วก็ไม่มีกำลังที่จะมาช่วยรักษามหาวิหารไว้ ประชาชนทั่วไปก็ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการรักษา และประชาชนบางพวกยังมีความโลภที่จะได้ชุดทำลายโบราณสถานเพื่อมาครอบครองเสียเองอีกซึ่งเป็นปัญหามากมาย ในอำเภอมหาราชเองก็มีวัดเก่าแก่อายุสองวัด คือ วัดเทพสุวรรณกับวัดใหม่ปากบาง ที่มีพุทธสถานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เป็นอย่างมาก เช่น วัดเทพสุวรรณ มีวิหารเก่าแก่ที่เสียโทรมเป็นอย่างมากที่ทางวัดได้บูรณะให้กับมาคงสภาพเดิมที่ใกล้เคียงได้ วัดใหม่ปากบาง ได้ทุบทำลายเป็นเกาทัณฑ์เสียและได้สร้างใหม่ขึ้นมาทดแทน ซึ่งไม่ได้อนุรักษ์ของเกาทัณฑ์เดิมไว้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องอนุรักษ์พุทธสถานให้คงสืบไว้เป็นสมบัติของชาติสืบไป

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อหารูปแบบการอนุรักษ์พุทธสถานในเขตพื้นที่วัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องด้วยพระสงฆ์และ พุทธศาสนิกชน ยังขาดทักษะ ความรู้ การอนุรักษ์พุทธสถาน ความรู้ความเข้าใจในการบูรณะซ่อมแซมอาคารที่ถูกต้องจึงทำให้รูปแบบพุทธสถานผิดแบบแผนไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นการอนุรักษ์พุทธสถาน ในการเริ่มต้นปรับปรุงอาคารสถาปัตยกรรม จำเป็นต้องค้นคว้ารูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม แล้วนำมาวิเคราะห์ผสมผสานความต้องการโครงสร้างและระบบวิศวกรรมที่จำเป็นต่อการบูรณะอาคารตามสถานะในปัจจุบัน นอกจากนี้ควรมีการกำหนดนโยบายและแผนการควบคุมบูรณะอาคาร โบราณสถานให้ชัดเจน เพื่อป้องกันสถานะความเสี่ยง ซึ่งอาจ ส่งผลเสียต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรมอาคารพุทธสถาน พร้อมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พุทธสถานที่มีคุณค่าทางจิตใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในอำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในอำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในอำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

พระภิกษุสงฆ์ในอำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 155 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 รูปหรือคน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดอำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ อายุ พรรษา การศึกษานักธรรม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดอำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม 4 ด้าน จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดอำเภอเมืองราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม 4 ด้าน จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยผู้วิจัย ระหว่างวันที่ 1-6 กุมภาพันธ์ 2564 รวมใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน 155 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ สถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage : %) และพรรณนาความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard : S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน ทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษานักธรรม ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance : ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีสามกลุ่มขึ้นไป เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD (Least Significant Difference) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 8 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยภาพรวม

1. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.920 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน คือ ปัจจัยการบริหาร PDCA และการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ

การอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอ มหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ปัจจัยการบริหาร PDCA	3.85	0.939	มาก
2.การอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอ มหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	3.87	0.922	มาก
รวม	3.86	0.920	มาก

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีอายุต่างกัน และมีระดับการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็น โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	อายุ	การอนุรักษ์พุทธสถาน	-	9.347**	0.000	✓	-
2.	พรรษา	การอนุรักษ์พุทธสถาน	-	0.909	0.439	-	✓
3.	การศึกษานักธรรม	การอนุรักษ์พุทธสถาน	-	2.089	0.129	✓	-

3. ปัญหา อุปสรรค การอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) ด้านการดูแลรักษา คือ ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากรไม่มั่งบประมาณ ต้องหางบประมาณเอง หน่วยงานของรัฐมีความสัมพันธ์กันไม่ชัดเจน แล้วแต่ยุคผู้นำของรัฐ บางยุคก็ดี บางยุคก็ไม่สนใจ 2) ด้านการปกป้องคุ้มครอง คือ ขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะให้คำแนะนำปรึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจทางหลักวิชาการในการอนุรักษ์ 3) ด้านการเสริมความมั่นคง คือ ขาดการประสานงานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เมื่ออยู่ในอำนาจของกรมศิลปากร วัดย่อมไม่อาจปฏิบัติงานได้ 4) ด้านการใช้ประโยชน์ คือ ใช้สถานที่ไม่คุ้มค่า คนในชุมชนเองไม่ได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์พุทธสถานของตนเอง

ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการดูแลพุทธสถาน ภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนให้ความรู้ในการทะนุบำรุงดูแลรักษาพุทธสถาน ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดูแลรักษาพุทธสถานภายในพื้นที่ อำเภอมหาราช มีการรวมกลุ่มเพื่อหยิบยืมเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน ควรเร่งรัดหน่วยงานให้มีการกำหนดแนวทางไว้เป็นหลักปฏิบัติ พระสงฆ์ในพื้นที่ควรมีคำแนะนำบอกต่อเพื่อให้คนรุ่นหลังเห็นความสำคัญของพุทธสถาน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายผล โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ด้านการวางแผน จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วัดมีการวางแผนและกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน และไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของพุทธสถาน มีการวางแผนป้องกันดูแลรักษา บำรุงไม่ให้พุทธสถานเกิดการเสียหายเนื่องมาจากการใช้งาน มีการวางแผนเผยแพร่เอกสารประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการอนุรักษ์พุทธสถานแก่พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมพร ฐรี** (2552) ได้วิจัยเรื่อง “เอกลักษณ์ รูปแบบ และสี ของจิตรกรรมฝาผนังในจังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า จากการเสื่อมสภาพของจิตรกรรมฝาผนังทำให้ความสวยงามขาดหายไป เนื้อเรื่องลบเลือนไปทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลอาจจะคลาดเคลื่อนการบันทึกข้อมูลเอกสารมีน้อย ผู้ให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาต้องทำครบวงจรคืออนุรักษ์ พื้นฟู ส่งเสริมและพัฒนา ให้เห็นคุณค่าอย่างแท้จริงเพื่อนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น

ด้านการลงมือปฏิบัติ จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ด้านการลงมือปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วัดมีการดำเนินการตามแผนและกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน และไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของพุทธสถานแจ้งให้กรมศิลปากรมาทำการซ่อมแซมพุทธสถานที่เกิดการชำรุดเสียหาย ดำเนินการตามแผนป้องกันดูแลรักษา บำรุงไม่ให้พุทธสถานเกิดการเสียหายเนื่องมาจากการใช้งาน วัดได้ดำเนินการตามแผนเผยแพร่เอกสารประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการอนุรักษ์พุทธสถานแก่พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส (เฉยประทุม)** (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการอนุรักษ์โบราณสถานของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบรูปแบบการอนุรักษ์โบราณสถานของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในการอนุรักษ์โบราณสถาน กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานในการกำหนดกรอบและวิธีการ หรือแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างชัดเจน เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการของทุกฝ่าย ซึ่งต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติของกรมศิลปากรในการอนุรักษ์โบราณสถานของวัดได้มีการสำรวจโบราณสถานอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกที่มา รูปพรรณสัณฐาน เพื่อให้การสำรวจโบราณสถานเป็นไปอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน 2. สภาพทั่วไปและปัญหาการอนุรักษ์โบราณสถานของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า 1) ด้านการดูแลรักษา มีการดำเนินการรักษาทำความสะอาดโดยรอบโบราณสถานภายในวัดเป็นประจำ ตรวจสอบความเสียหายและความเสื่อมโทรมของโบราณสถานในวัดอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการปกป้องคุ้มครอง มีการป้องกัน สำรวจไม่ให้มีสิ่งบดบังทัศนียภาพของโบราณสถาน และ มีการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกทำลายหรือขุดหาโบราณวัตถุในเขตโบราณสถาน 3) ด้านการเสริมความมั่นคง พิจารณาถึงคุณค่าโบราณสถานไม่ให้เสื่อมลง ซ่อมแซมโบราณสถานส่วนที่ชำรุด ให้เลือกวัสดุที่เหมาะสมและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และ 4) ด้านการใช้ประโยชน์ มีการเปิดเป็นสถานที่เพื่อบริการค้นคว้าวิจัยวัดที่มีโบราณสถาน วัดมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนในเชิงวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีและการอนุรักษ์เบื้องต้นของโบราณสถานนั้น

ด้านการตรวจสอบ จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ด้านการตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วัดมีการดำเนินการแจ้งให้กรมศิลปากรมาทำการตรวจสอบพุทธสถานที่เกิดการชำรุดเสียหาย ดำเนินการตรวจสอบความสะอาดโดยรอบพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ ป้องกันตรวจตราพุทธสถานที่เสี่ยงต่อการถูกทำลายจากภัยธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วสุ โปษะนันท์ (2551) ได้วิจัยเรื่อง “อนัสติโลซิสเพื่อการบูรณะปราสาทสติกก้อกรม” ผลการศึกษาพบว่า ในการดำเนินการที่ปราสาทพระธาตุนา ซึ่งเป็หัวใจสำคัญของพุทธสถานได้ทดลองนำแนวคิดด้านการสื่อความหมายมาผสมผสานกับความแท้ตามทิศทางของแนวคิดการอนุรักษ์ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และกำหนดขั้นตอนวิธีการทำงานเพิ่มเติมขึ้นเพื่อจะได้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตถือว่าได้บรรลุตามเป้าหมาย สามารถสื่อสารให้ผู้มาเยี่ยมชมได้เข้าใจถึงคุณค่า และความหมายของพุทธสถานได้เป็นอย่างดี เป็นพัฒนาการของแนวทางที่นำมาใช้เป็นตัวกำหนดในการออกแบบอนุรักษ์ อย่างไรก็ตามในรายละเอียดยังคงมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขอยู่ ซึ่งได้สรุปไว้เป็นข้อเสนอแนะต่อกรมศิลปากรสำหรับการปรับแก้ไขและใช้กับแหล่งพุทธสถานประเภทหินอื่น ๆ ที่มีปัจจัยแวดล้อมในลักษณะเดียวกันต่อไป ทั้งทางด้านการบริหารจัดการ แนวความคิดในการอนุรักษ์ และในแต่ละขั้นตอนของการทำงาน

ด้านปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ด้านการปรับปรุงแก้ไข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วัดได้นำแผนที่แก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่แก่พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปให้สามารถเข้ามาใช้พื้นที่เขตพุทธสถานได้ วัดได้นำแผนที่แก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านโครงสร้างอาคารพุทธสถาน วัดได้นำแผนที่แก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านโครงสร้างหลังคาพุทธสถาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพงศ์ สุวรรณเกษร์ (2546) ได้วิจัยเรื่อง “สารสนเทศทางภูมิศาสตร์กับพุทธสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนในจังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับการสำรวจและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพุทธสถานเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของการจัดการข้อมูลที่ได้จากการสำรวจอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถนำเสนอข้อมูลแก่ผู้ใช้ได้อย่างสะดวกและครบถ้วน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผลการวิจัยเบื้องต้นนี้น่าจะเป็นแนวทางให้กับการทำงานในลักษณะเดียวกันได้ต่อไปในอนาคต

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ในภาพรวม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการวางแผน จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วัดมีการวางแผนและกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน และไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของพุทธสถาน วัดมีการวางแผนป้องกันดูแลรักษาบำรุงไม่ให้พุทธสถานเกิดการเสียหายเนื่องมาจากการใช้งาน วัดมีการวางแผนเผยแพร่เอกสารประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการอนุรักษ์พุทธสถานแก่พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ศาสนสถานที่สำคัญของวัด

ที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีองค์ประกอบสำคัญ คือ วัดทั้ง 40 แห่ง มีศาสนสถานสำคัญ คือ พระพุทธรูป พระอุโบสถ เจดีย์ พระปรางค์ พระวิหารหลวง ความสำคัญของศาสนสถานคือ เป็นวัดอุทธรณ์ที่แสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาและพระรัตนตรัย มักเป็นสถาปัตยกรรมและภาพจิตรกรรมอันแสดงถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความสำคัญของศาสนสถานสิ่งแรก คือ เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากแรงศรัทธาทางพระพุทธศาสนาและเป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนิกชนยึดถือทางด้านจิตใจและยึดถือเพื่อประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

ด้านการลงมือปฏิบัติ จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ด้านการลงมือปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วัดมีการดำเนินการตามแผนและกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน และไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของพุทธสถานแจ้งให้กรมศิลปากรมาทำการซ่อมแซมพุทธสถานที่เกิดการชำรุดเสียหาย วัดดำเนินการตามแผนป้องกันดูแลรักษาบำรุงไม่ให้พุทธสถานเกิดการเสียหายเนื่องมาจากการใช้งาน วัดได้ดำเนินการตามแผนเผยแพร่เอกสารประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการอนุรักษ์พุทธสถานแก่พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง แสงไสย (2542) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาหอพระไตรปิฎกในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการศึกษาพบว่า หอพระไตรปิฎกในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ที่วัดใหญ่สุวรรณาราม วัดคงคาราม วัดยางและวัดพระพุทไธยาสน์ หอพระไตรปิฎกวัดใหญ่สุวรรณารามสร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นหอไตรที่มีเสาสามเสา ปัจจุบันหอไตรหลายแห่งทรุดโทรมลงมาก การบูรณะจะต้องผ่านกรมศิลปากร ซึ่งมีขั้นตอนมาก หอพระไตรปิฎกแสดงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม คุณค่าทางคุณธรรมและทางจริยธรรม ควรจะได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์และอนุรักษ์ไว้สืบไป

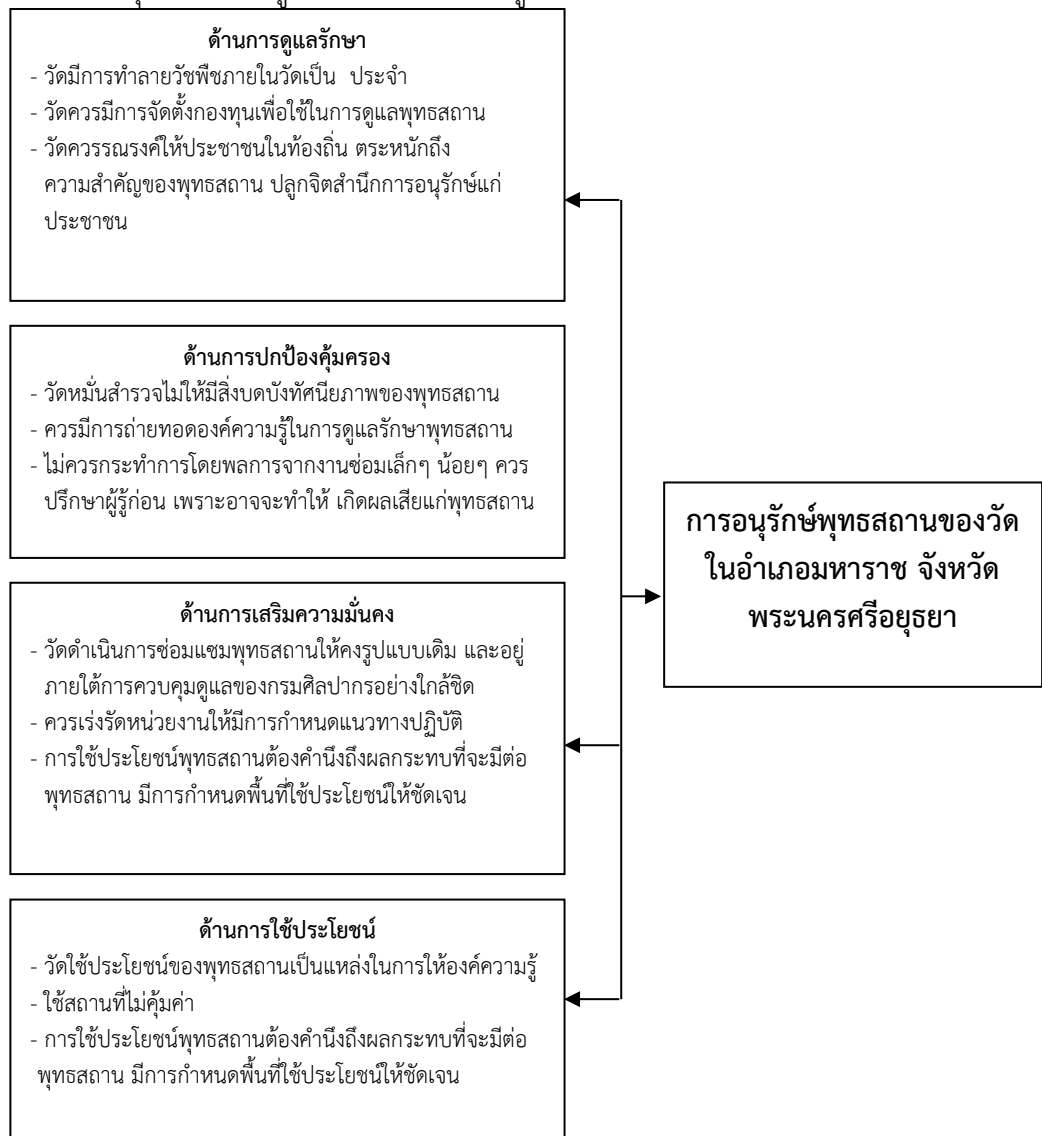
ด้านการตรวจสอบ จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ด้านการตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วัดมีการดำเนินการแจ้งให้กรมศิลปากรมาทำการตรวจสอบพุทธสถานที่เกิดการชำรุดเสียหาย ดำเนินการตรวจสอบความสะอาดโดยรอบพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ ป้องกันตรวจตราพุทธสถานที่เสี่ยงต่อการถูกทำลายจากภัยธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพงศ์ สุวรรณเกษร์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “เรื่องสารสนเทศทางภูมิศาสตร์กับโบราณสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนในจังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ มาประยุกต์ใช้กับการสำรวจและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของการจัดการข้อมูลที่ได้จากการสำรวจอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถนำเสนอข้อมูลแก่ผู้ใช้ได้อย่างสะดวกและครบถ้วน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผลการวิจัยเบื้องต้นนี้จะเป็นแนวทางให้กับการทำงานในลักษณะเดียวกันได้ต่อไปในอนาคต

ด้านปรับปรุงแก้ไข จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการบริหาร PDCA ด้านการปรับปรุงแก้ไข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า วัดได้นำแผนที่แก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่แก่พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปให้สามารถเข้ามาใช้พื้นที่เขตพุทธสถานได้ วัดได้นำแผนที่แก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านโครงสร้างอาคารพุทธสถาน วัดได้นำแผนที่แก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านโครงสร้างหลังคาพุทธสถาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกรณ์ ต้นสกุล (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “เรื่องการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงาน

ของพระสังฆาธิการในวัดพัฒนาตัวอย่าง” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวัดเป็นการปรับปรุงสภาพวัด และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้วัดมี ความเจริญรุ่งเรือง และเป็น ศูนย์รวมจิตใจของประชาชน เน้นการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องในวัด รวมทั้งส่งเสริม กระบวนการดำเนินงานกิจการพระศาสนาในวัดให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในอำเภอมหาราช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการอนุรักษ์พุทธสถานของวัด ในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

ด้านการดูแลรักษา มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ วัดมีการทำลายวัชพืชที่ขึ้นปกคลุมพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ วัดควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการดูแลพุทธสถาน วัดควรรณรงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญของพุทธสถาน ปฏิบัติตนในการอนุรักษ์แก่ประชาชน

การปกป้องคุ้มครอง มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ วัดหมั่นสำรวจไม่ให้มีสิ่งบดบังทัศนียภาพของพุทธสถาน ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดูแลรักษาพุทธสถาน ไม่ควรกระทำการโดยพลการจากงานซ่อมเล็กๆ น้อยๆ ควรปรึกษาผู้รู้ก่อน เพราะอาจจะทำให้เกิดผลเสียแก่พุทธสถาน

ด้านการเสริมความมั่นคง มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ วัดดำเนินการซ่อมแซมพุทธสถานให้คงรูปแบบเดิม และอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมศิลปากรอย่างใกล้ชิด ควรเร่งรัดหน่วยงานให้มีการกำหนดแนวทางไว้เป็นหลักปฏิบัติ การใช้ประโยชน์พุทธสถานต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อพุทธสถาน มีการกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน

การใช้ประโยชน์ มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ วัดใช้ประโยชน์ของพุทธสถานเป็นแหล่งในการให้องค์ความรู้ ใช้สถานที่ไม่คุ้มค่า การใช้ประโยชน์พุทธสถานต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อพุทธสถาน มีการกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion)

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะการอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. วัดควรมีการตัดสินใจที่เด็ดขาดว่าสิ่งใดคือปัญหาของพุทธสถาน เพื่อวางแผนหาแนวทางป้องกันพุทธสถานร่วมกับหน่วยงานราชการต่อไป
2. วัดควรมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม และหาแนวร่วมจากประชาชนและหน่วยงานราชการในการอนุรักษ์พุทธสถานอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม
3. วัดควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์พุทธสถาน เช่น การบริจาคทรัพย์ในการบูรณปฏิสังขรณ์ หรือร่วมอนุรักษ์พุทธสถานด้วยตนเอง
4. วัดควรร่วมมือกับหน่วยงานราชการในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการอนุรักษ์พุทธสถานอย่างใกล้ชิด
5. วัดควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้บุคคลภายนอกได้รับทราบถึงการอนุรักษ์พุทธสถานภายในวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. วัดจะต้องเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมตัดสินใจที่เด็ดขาดว่าสิ่งใดคือปัญหาของพุทธสถาน เพื่อวางแผนหาแนวทางป้องกันโบราณสถานร่วมกับหน่วยงานราชการต่อไป
2. วัดจะต้องเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม และหาแนวร่วมจากประชาชนและหน่วยงานราชการในการอนุรักษ์พุทธสถานอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม
3. วัดจะต้องเสียสละกำลังกายกำลังทรัพย์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์พุทธสถาน หรือเชิญชวนประชาชนให้มาร่วมในการบริจาคทรัพย์เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ หรือร่วมอนุรักษ์พุทธสถานให้อยู่คู่ประเทศไทยต่อไป
4. วัดจะต้องหาวิธีการร่วมมือกับหน่วยงานราชการในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการอนุรักษ์พุทธสถานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. วัดจะต้องทำการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงการอนุรักษ์พุทธสถานภายในวัด ว่ามีความสำคัญอย่างไร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเรื่อง ติดตามผล ประเมินผลในการดูแลอนุรักษ์พุทธสถานของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อที่จะได้ทราบแนวทาง และผลการ ปฏิบัติของพระสังฆาธิการต่อการอนุรักษ์พุทธสถานของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันจะนำไปสู่การปรับปรุงระบบการบริหารการอนุรักษ์พุทธสถานของพระสังฆาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรในการอนุรักษ์พุทธสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อที่จะได้ทราบความคิดเห็นของบุคลากรว่าเป็นอย่างไร เพื่อพัฒนาการอนุรักษ์พุทธสถาน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พุทธสถานกับประสิทธิภาพในการอนุรักษ์โบราณสถาน เพื่อจะได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม กับประสิทธิภาพในการอนุรักษ์โบราณสถาน และนำผลการวิจัยที่ได้นำไปพัฒนาการอนุรักษ์โบราณสถานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- นนท์ ธรรมสถิตย์ และชานะ พาชี้อ. (2542). *พระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬารามราชวิทยาลัย.
- นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ. (2553). *ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร*. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ปกรณัม ต้นสกุล. (2546). การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานของพระสังฆาธิการในวัดพัฒนาตัวอย่าง (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- พระเทพโสภณ (ประยูร รมุมจิตโต). (2546). พระสังฆาธิการที่พึงประสงค์. เอกสารโครงการอบรมบุคลากรคณะสงฆ์ ภาค 2 รุ่นที่ 2. (อัสสัมชัญ).
- พินิจ ลาภอนันท์. (2529). บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือเล่มสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). พุทธธรรมชุมชนทรัพย์จากพระโอษฐ์ (ฉบับคู่มือพุทธบริษัท). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บุญนิมิต.
- วสุ โปษะนันท์. (2551). อนาคตโลจิสติกส์เพื่อการบูรณะปราสาทสด๊กก๊อกธม. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร ธีร์. (2552). เอกลักษณ์ รูปแบบ และสี ของจิตรกรรมฝาผนังในจังหวัดสงขลา. (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- สมหวัง แสงไสย. (2542). การศึกษาหอพระไตรปิฎกในจังหวัดเพชรบุรี. (รายงานการวิจัย). เพชรบุรี: สำนักวิจัยและบริการวิชาการสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- เอกพงศ์ สุวรรณเกษร์. (2546). สารสนเทศทางภูมิศาสตร์กับโบราณสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนในจังหวัดนครปฐม. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียน
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

The Role of Missionary Monks in the Propagation of Buddhism in School at
Wihandaeng District, Saraburi Province

พระพุฒิพันธ์ จันทวิโส (จุลคณานุกิจ)¹

Phra Bhuttipan Candavamso (Julkananukit)

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจด้วยแบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.885 กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนประเทียวิทยาทาน จำนวน 255 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.595) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. ปัญหา อุปสรรคที่มี พบว่า 1) เนื้อหาในการเผยแผ่ไม่เหมาะสมกับนักเรียนเท่าที่ควร ต่างคนต่างสอน จึงไม่เป็นเอกภาพ 2) พระธรรมทูตมีเวลาในการพบปะนักเรียนน้อย 3) ใช้เทคนิคการสอนแบบเดิมๆ ทำให้เด็กนักเรียน เกิดความเบื่อหน่าย 4) การเผยแผ่ไม่ต่อเนื่อง และขาดการติดตามประเมินผล ข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรมีการพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียน และเป็นแบบมาตรฐานเดียวกัน 2) ควรเพิ่มชั่วโมงในการสอน 3) ควรพัฒนาเทคนิคการสอนใหม่ๆ 4) ควรมีหน่วยงานเข้าไปกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของพระธรรมทูตอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ (Keywords): บทบาท; พระธรรมทูต; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Received: 2021-06-08 Revised: 2021-10-03 Accepted: 2022-03-20

¹ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Buddhist Management Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: kemodji@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study the level of students' opinions 2. to compare students' opinions. Classification of personal factors. 3. To study the problems, obstacles and recommendations on The Role of Missionary Monks in the Propagation of Buddhism in School at Wihandaeng District, Saraburi Province. Research methodology is a combination of methods. during quantitative research It was a survey with a questionnaire with a confidence value of 0.885 in the sample group, namely high school students. and qualitative research by in-depth interviews with 8 key informants or persons. The results showed that 1. Students have opinions. Overall, it was at a high level ($\bar{X}$ =3.77, S.D.=0.595). at a high level in all aspects 2. The results of the research hypothesis test found that students with different sexes, ages and educational levels have an opinion The overall picture is no different. therefore reject the research hypothesis 3. Problems and obstacles found that 1) the content of the dissemination is not suitable for the students as they should. different people teach 2) The Dhammaduta had less time to meet the students. 3) Use the same teaching techniques. make children Boredom 4) Intermittent propagation and lack of follow-up and evaluation. Suggestions are: 1) There should be content development that is suitable for students. and the same standard 2) should increase teaching hours 3) should develop new teaching techniques 4) should have an agency to monitor, monitor and evaluate the performance of the Dhammaduta continually.

Keywords: Role; Dhammaduta; Propagation of Buddhism

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยนั้นได้มีการจัดตั้งโครงการพระธรรมทูตขึ้นมา เพื่อดำเนินการรับสนองงานคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2545) ในเชิงรุกให้เป็นรูปธรรมชัดเจน โดยกรมการศาสนาได้ริเริ่มโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 เป็นต้นมา (สุนน อมรวิวัฒน์, 2530) มีการถวายเป็นความรู้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อศักยภาพในการทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่จะขยายพระสอนศีลธรรมให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศ (ปรีชา กันธิยะ, 2552) ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่โดยตรงของพระธรรมทูต ไม่เพียงมุ่งหวังผลสำเร็จการใดๆ กล่าวคือ ให้พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันบรรลือธรรม นำปฏิบัติ ช่วยพัฒนา มีส่วนช่วยสังคมในด้านต่างๆ (คุณ โทษณ์, 2545)

หากสังเกตการทำงานของพระธรรมทูต จะพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญได้แก่ พระธรรมทูตขาดการประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติงานมีเวลาจำกัด ช่วงเวลาออกปฏิบัติงานตรงกับฤดูกาลเกษตรกรรมและนักเรียนอยู่ในช่วงของการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ขาดสื่อ และอุปกรณ์ประกอบการบรรยายที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความเข้าใจ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบการ

บรรยายปากเปล่า กลุ่มเป้าหมายยังเห็นคุณค่าประโยชน์ของหลักธรรมคำสอนน้อย และมองเห็นเป็นเรื่องน่าเบื่อ ไม่มีประโยชน์ เสียเวลาในการทำงานในส่วนอื่น อีกประการหนึ่ง เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดและประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิพาวดี เมฆสวรรค์, 2539)

จากการที่ผู้วิจัยเองที่มีส่วนในการทำงานเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี การปฏิบัติงานของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน นำสังคมให้เกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืนและถาวร อีกทั้งยังสามารถสร้างความเชื่อถือศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอีกด้วย ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่จะทำการศึกษาและทำการวิจัย บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เพื่อจะได้นำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต ให้เกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์สูงมากยิ่งขึ้น และทำให้การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้ให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 255 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 รูปหรือคน

เครื่องมือการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอเวียงเหนือ จังหวัดสระบุรี รวม 4 ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวม 4 ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยผู้วิจัย ระหว่างวันที่ 1-6 กุมภาพันธ์ 2564 รวมใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ สถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage : %) และพรรณนาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง อธิบายระดับบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอเวียงเหนือ จังหวัดสระบุรี ใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard : S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance : ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรที่มีสามกลุ่มขึ้นไป หากพบมีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Multiple Comparison) โดยใช้วิธีการ LSD (Least Significant Different : LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 8 รูป/คน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique) ตามโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ประกอบการสังเกตของผู้วิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ความคิดเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.595 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดสองด้าน คือ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระธรรมทูต และ วิธีการสอนของพระธรรมทูต ตามลำดับ

บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอเวียงเหนือ จังหวัดสระบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านวิธีการสอนของพระธรรมทูต	3.77	0.616	มาก

2. ด้านรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของพระธรรมทูต อำเภอวิหารแดง จังหวัด สระบุรี	3.78	0.614	มาก
รวม	3.77	0.595	มาก

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติ ฐาน	ตัว แปร ต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	รูปแบบ การเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของ พระธรรมทูต	0.161	-	0.747	-	✓
2.	อายุ	รูปแบบ การเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของ พระธรรมทูต	-	1.000	0.393	-	✓
3.	ระดับ การ ศึกษา	รูปแบบ การเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของ พระธรรมทูต	-	1.101	0.334	-	✓

3. ปัญหา อุปสรรคที่มีต่อบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า 1) เนื้อหาในการเผยแพร่ไม่เหมาะสมกับนักเรียนเท่าที่ควร ต่างคนต่างสอน จึงไม่เป็นเอกภาพ 2) มีเวลาในการพบปะนักเรียนน้อย 3) ใช้เทคนิคการสอนแบบเดิมๆ ทำให้เด็กนักเรียน เกิดความเบื่อหน่าย 4) การเผยแพร่ไม่ต่อเนื่อง และขาดการติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรมีการพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียน และเป็นแบบมาตรฐานเดียวกัน 2) โรงเรียนควรเพิ่มชั่วโมงในการสอนให้พระธรรมทูต 3) พระธรรมทูตควรพัฒนาเทคนิคการสอนใหม่ๆ และ 4) ควรมีหน่วยงานเข้าไปกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของพระธรรมทูตอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายผล โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.ผลการวิเคราะห์ เกี่ยวกับวิธีการสอนของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

จากการวิจัยพบว่า นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านสันตสัสนา การเทศน์ได้อย่างชัดเจน จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสันตสัสนา การเทศน์ได้อย่างชัดเจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระธรรมทูตบรรยายธรรมแล้วเข้าใจ แสดงเหตุผลได้ชัดเจน ไม่มั่ง อธิบายคำศัพท์ทางศาสนาได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย และมีการบูรณาการหลักศีล สมาธิ ปัญญา กับการใช้ชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระวุฒิกมล วุฒิกมล (2543)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “เทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของ พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต)” ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาพุทธธรรมของพระราชวรมณีมีจุดเด่นคือ มีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษาร่วมสมัย ฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึก ชัดเจน

สมาทปนา การเทศน์ได้จริงใจ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสมาทปนา การเทศน์ได้จริงใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระธรรมทูตสอนให้นักเรียนเกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำให้นักเรียนเกิดความยึดมั่นในหลักศีลธรรมและค่านิยมที่ดีงาม และเกิดความเชื่อมั่นในหลักธรรมที่ประกอบด้วยเหตุและผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระกิตติศักดิ์ ยโสโร (2549)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสารีบุตรเถระในการเผยแผ่พุทธธรรม” ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการเผยแผ่พุทธธรรม ท่านมีวิธีเผยแผ่ในลักษณะให้คำแนะนำ ปรีกษาสอนทบทวนปัญหาข้อข้องใจและการแสดงธรรม เมื่อได้ฟังจากพระบรมศาสดาแล้วนำไปถ่ายทอดแก่ภิกษุภิกษุณีอุบาสกอุบาสิกาและบุคคลทั่วไปให้เข้าใจหลักธรรม อันลึกซึ้งด้วยวิธีการบรรยายอธิบายขยายความ เปรียบเทียบ และตอบปัญหาธรรม เป็นต้น จนเป็นที่ไว้วางพระทัยของพระพุทธเจ้าทำให้บุคคลทั่วไปศรัทธาเลื่อมใสแล้วหันมานับถือพุทธธรรม

สมุตเตชนา การเทศน์ปลุกให้กล้า จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสมุตเตชนา การเทศน์ปลุกให้กล้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระธรรมทูตสอนให้นักเรียนเกิดความพยายามในการปฏิบัติตามหลักธรรมและศาสนพิธี ทั้งชักจูงให้นักเรียนกล้าปรับปรุงตนเอง ในเรื่องพฤติกรรม เช่น เลิกยาเสพติด บุหรี่ สุรา รวมทั้งชักจูงให้นักเรียนเห็นประโยชน์จากการละเว้นอบายมุข ต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญมี วรรณวิเศษ (2544)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมปนฺโน)” ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมวิสุทธิมงคล เป็นพระสงฆ์ที่เกิดในครอบครัวเกษตรกรรม แต่ฐานะการเงินของ

สกุลท่านอยู่ในสภาพค่อนข้างดี ขณะเข้าสู่ความเป็นสมณเพศ สังกัดคณะสงฆ์ ฝ่ายธรรมยุติ ยึดถืออุดมคติวัตร เป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจ เป็นพระสงฆ์นักปฏิบัติสมณกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน จากผลวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาของท่านมี 2 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ได้แก่ การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรม ความดีงาม ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นการปฏิบัติตามมากกว่าสอนให้ความรู้เท่านั้น

สัมปหังสนา การเทศน์ให้รำลึก จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านสัมปหังสนา การเทศน์ให้รำลึก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระธรรมทูตสอนสนุก มีลีลา มีอารมณ์ขัน สอดแทรกธรรมะ ฟังแล้วมีความรู้สึกเพลิดเพลินมีอารมณ์ร่วม อยากที่จะเรียนรู้ในเรื่องของพระพุทธศาสนา ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกิตติศักดิ์ ยโสโร (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสารีบุตรเถระในการเผยแผ่พุทธธรรม” ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการเผยแผ่พุทธธรรม ท่านมีวิธีเผยแผ่ในลักษณะให้คำแนะนำ ปรีกษาสนทนาตอบปัญหาข้อข้องใจและการแสดงธรรม อันลึกซึ้ง ด้วยวิธีการบรรยายอธิบายขยายความ เปรียบเทียบ และตอบปัญหาธรรม จนเป็นที่ไว้วางพระทัยของพระพุทธเจ้าทำให้บุคคลทั่วไปศรัทธาเลื่อมใสแล้วหันมานับถือพุทธธรรมกันอย่างแพร่หลาย

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านเนื้อหาการเผยแผ่ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านเนื้อหาการเผยแผ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระธรรมทูตเลือกเรื่อง เนื้อหา เข้าใจง่าย เหมาะกับผู้ฟัง ให้แง่คิด และหลักธรรม สำหรับดำรงชีวิต สร้างจิตสำนึกให้เป็นคนดี กระตุ้นให้เห็นคุณค่าในการทำมาหากิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวุฒิกมล วุฒิกมล (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “เทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของ พระราชวรมณี” ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาพุทธธรรม ของพระราชวรมณีนีมีจุดเด่นคือ มีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษารวมสมัย ฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึก ชัดเจน 6 วิธี คือ 1) การนำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ 2) นำเสนอโดยวิธีการยกอุปมาเปรียบเทียบ 3) นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิตปรีชาญาณ คำคม โคลง บทประพันธ์และบทกลอน เป็นต้น 4) นำเสนอโดยวิธีการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ 5) นำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลตัวอย่างประกอบการบรรยาย 6) นำเสนอโดยวิธีการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน

ด้านรูปแบบการเผยแผ่ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านรูปแบบการเผยแผ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระธรรมทูตมีการใช้เทคนิคและวิธีการสอนหลายๆ แบบ มีการใช้อุปกรณ์การสอนและสื่อการสอน เช่น สไลด์ วีดิโอ เพื่อดึงดูดความสนใจ

ผู้ฟัง ทั้งยังมีการจัดทำสื่อธรรม เช่นหนังสือ แผ่นพับ แจก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูขันติธรรมธารี (วิเชียร วงษ์ยาแดง)** (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทและ วิธีการทำงานของพระราชาชนายก (สำรวม ปิยธัมโม) ในฐานะเป็นพระธรรมทูตประจำจังหวัด นครนายก” ผลการวิจัยพบว่า พระราชาชนายก (สำรวม ปิยธัมโม) กล่าวถึงคุณสมบัติของพระธรรมทูตสมัย ปัจจุบัน คือ 1) มีความมุ่งมั่นในคุณค่าของความดีงาม 2) ต้องเข้าใจปัญหาและความต้องการ ของท้องถิ่น 3) มีเทคนิคและวิธีการสื่อสารเพื่อเข้าถึงปัญหาและความต้องการของบุคคล 4) มีความมุ่งมั่นต่ออุดมการณ์พระพุทธศาสนา

ด้านวิธีการเผยแผ่ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอมาเรศวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านวิธีการเผยแผ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระธรรมทูตมีทักษะในการพูดโน้มน้าวและชักจูงให้นักเรียนสนใจ และสร้างบรรยากาศในการบรรยายเหมาะสมกับเนื้อหา จูงใจผู้ฟัง และมีการให้รางวัล เช่น มอบทุนการศึกษาแก่ผู้สนใจเรียนธรรมะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (แซ่หลี่)** (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร” ผลการวิจัยพบว่าพระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ 9 ด้าน คือ 1. ด้านการให้คำปรึกษา 2. ด้านการสนทนาธรรม 3. ด้านการอบรมเยาวชน 4. ด้านการจัดกิจกรรมทาง 5. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ 6. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 7. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน 8. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม 9. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลักภavana 4 มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย

ด้านขั้นตอนการเผยแผ่ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอมาเรศวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านขั้นตอนการเผยแผ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระธรรมทูตมีการนัดหมายวันที่มาบรรยาย มีการจัดเตรียมสถานที่ หรือประสานงานเพื่อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ อย่างครบถ้วน มีการติดตามประเมินผล หลังการบรรยาย เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการบรรยายครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วราภรณ์ ผ่องสุวรรณ** (2553) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการสร้างความรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีม ของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสถาบันอุดมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกันที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ทีม 2) กระบวนการวิจัย 3) คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน 4) การแบ่งปันความรู้ และ 5) การประเมินผล ขั้นตอนการสร้างความรู้ร่วมกัน 9 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมความพร้อม 2) ตั้งทีมวิจัย 3) กำหนดประเด็นปัญหาวิจัยและแบ่งปันประสบการณ์ 4) วางแผนการวิจัย อภิปรายร่วมกัน 5) เก็บรวบรวมข้อมูล 6) วิเคราะห์ข้อมูล 7) สะท้อนผลการปฏิบัติงาน 8) ผสานความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ และ 9) นำเสนอรายงานวิจัยและประเมินผล

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอเวียงแดง จังหวัดสระบุรี” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นบทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอเวียงแดง จังหวัดสระบุรี มีดังนี้

ด้านสันถสสนา การเทศน์ได้อย่างชัดเจน มีความโดดเด่น โดยนักเรียนในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ พระธรรมทูตบรรยายธรรมแล้วเข้าใจ แสดงเหตุผลได้ชัดเจน ไม่มั่ง อธิบายคำศัพท์ทางศาสนาได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย และพระธรรมทูตบูรณาการหลักศีล สมาธิ ปัญญา กับการใช้ในชีวิตประจำวัน

ด้านสมทพนา การเทศน์ได้ใจ มีความโดดเด่น โดยนักเรียนในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ พระธรรมทูตสอนให้นักเรียนเกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในหลักศีลธรรมและค่านิยมที่ดีงาม และพระธรรมทูตสอนให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในหลักธรรมที่ประกอบด้วยเหตุและผล

ด้านสมุทเตชนา การเทศน์ปลุกให้กล้า มีความโดดเด่น โดยนักเรียนในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ พระธรรมทูตสอนให้นักเรียนเกิดความพยายามในการปฏิบัติตามหลักธรรมและศาสนพิธี ชักจูงให้นักเรียนกล้าปรับปรุงตนเอง ในเรื่องพฤติกรรม เช่น เลิกยาเสพติด บุหรี่ สุรา และพระธรรมทูตชักจูงให้นักเรียนเห็นประโยชน์จากการละเว้น อบายมุข ต่าง ๆ

ด้านสัมปหังสนา การเทศน์ให้รำลึก มีความโดดเด่น โดยนักเรียนในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ พระธรรมทูตสอนสนุก มีลีลา มีอารมณ์ขัน สอดแทรกธรรมะ ฟังพระธรรมทูตสอนแล้วมีความรู้สึกเพลิดเพลินมีอารมณ์ร่วม แล้วอยากที่จะเรียนรู้ในเรื่องของพระพุทธศาสนา ต่อไป

ด้านเนื้อหาการเผยแผ่ มีความโดดเด่น โดยนักเรียนในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ พระธรรมทูตเลือกเรื่อง เนื้อหา เข้าใจง่าย เหมาะกับผู้ฟัง เนื้อหาให้แง่คิด และหลักธรรม สำหรับดำรงชีวิต และเนื้อหาสามารถสร้างจิตสำนึกให้เป็นคนดี กระตุ้นให้เห็นคุณค่าในการทำความดี

ด้านรูปแบบการเผยแผ่ มีความโดดเด่น โดยนักเรียนในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ พระธรรมทูต มีการใช้เทคนิคและวิธีการสอนหลายๆ แบบ มีอุปกรณ์การสอนและสื่อการสอน เช่น สไลด์ วีดีโอ เพื่อดึงดูดความสนใจผู้ฟัง และมีการจัดทำสื่อธรรมชนิตอื่นๆ เช่น หนังสือ แผ่นพับ แจก

ด้านวิธีการเผยแผ่ มีความโดดเด่น โดยนักเรียนในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ พระธรรมทูตมีทักษะในการพูดโน้มน้าวและชักจูงให้นักเรียนอยู่ในอาการสงบ มีการสร้างบรรยากาศในการบรรยายเหมาะสมกับเนื้อหา จูงใจผู้ฟัง มีการให้รางวัล เช่น มอบทุนการศึกษาแก่ผู้ที่สนใจเรียนธรรมะ

ด้านขั้นตอนการเผยแผ่ มีความโดดเด่น โดยนักเรียนในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก คือ พระธรรมทูตมีการนัดหมายวันที่มาบรรยาย มีการจัดเตรียมสถานที่ หรือประสานงานเพื่อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ อย่างครบถ้วน มีการติดตาม การประเมินผล หลังการบรรยาย เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการบรรยายครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion)

ผลการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โครงการพระธรรมทูตในโรงเรียน ต้องมีหลักสูตรที่ชัดเจนและเหมาะสมกับยุคสมัย พร้อมทั้งการจัดอบรมให้แก่พระธรรมทูตก่อนจะออกปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นเอกภาพและไปในแนวทางเดียวกัน

2. โครงการพระธรรมทูตในโรงเรียน ต้องให้การนิเทศติดตาม ประสานงาน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนพระธรรมทูต โดยเฉพาะการจัดผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละส่วนที่ใกล้ชิดมากที่สุด เพื่อให้พระธรรมทูตสามารถปรึกษาหารือได้ในเวลาที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน

3. โครงการพระธรรมทูตในโรงเรียน ต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพระธรรมทูตในโรงเรียนและสถานศึกษาที่พระธรรมทูตเข้าไปปฏิบัติงานในเรื่องของการวัดผลประเมินผลเป็นต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ต้องมีหลักสูตรที่ชัดเจนและประเมินผลการสอนของพระธรรมทูตที่เข้าไปทำหน้าที่ในการสอนในโรงเรียน

2. กองงานพระธรรมทูตต้องให้ความสำคัญกับการจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการเผยแผ่ โดยภิกษุผู้ถูกคัดเลือกมาเป็นพระธรรมทูต จะต้องเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ต้องมีความรู้อย่างแท้จริง และสามารถถ่ายทอดความรู้ของตนให้กับผู้อื่นรู้แจ้งเห็นจริงตามด้วย

3. ควรปรับเปลี่ยนวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในโรงเรียน ให้มียุทธศาสตร์ทั้งเชิงรับและเชิงรุก การเผยแผ่เชิงรับ เป็นการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมเป็นหลัก ส่วนการเผยแผ่เชิงรุก เป็นการใช้การส่งเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการแจกทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่สนใจเรียนธรรมะ ซึ่งจะเป็นตัวนำให้เด็กนักเรียนสนใจเข้าหาธรรมะ และจะทำให้สามารถทำการเผยแผ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ควรเพิ่มการใช้สื่อสมัยใหม่ ในการเผยแผ่ให้หลากหลายมากขึ้น เช่น การอภิปราย, การแสดงละคร, การโต้วาทีเชิงพุทธ, อินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อให้สามารถเผยแผ่ธรรมะเข้าถึงนักเรียนได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนจากบทบาทการเผยแผ่ของพระธรรมทูต ไปเป็นบทบาทของคณะสงฆ์ในด้านอื่นๆ เช่น บทบาทของพระสอนศีลธรรม บทบาทของพระธรรมวิทยากร เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจระดับบทบาทของคณะสงฆ์ได้อย่างครอบคลุมในทุกๆ ด้าน เพื่อพัฒนาแนวทางการเผยแผ่ของพระสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถสืบทอดพระพุทธศาสนาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนจากบทบาทการเผยแผ่ของพระธรรมทูตไปเป็นประสิทธิภาพของพระธรรมทูตในด้านการเผยแผ่ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจว่าวิธีการเผยแผ่ของพระธรรมทูต ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนจากศึกษาบทบาทการเผยแผ่ของพระธรรมทูต ไปเป็นศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อที่จะได้ทราบว่าในแต่ละภาคของประเทศไทย พระธรรมทูตมีบทบาทในการเผยแผ่ต่างกันหรือไม่ ซึ่งจะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้หรือวิธีการเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพมาสู่ภาคอื่น ๆ อันจะเป็นการบูรณาการความรู้ของพระธรรมทูต แต่ละภาคเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อย่างมั่นคงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทจันทร์. (2545). *พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ปรีชา กันธิยะ. *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระกิตติศักดิ์ ยโสธโร. (2549). *การศึกษาบทบาทของพระสาวิบุตรเถระในการเผยแผ่พุทธธรรม*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูขันตธรรมธำรี (วิเชียร วงษ์ยาแดง). (2553). *ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวรนายก (สำรวม ปิยธมโม) ในฐานะเป็นพระธรรมทูตจังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (แช่หลี่). (2558). *รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญมี วรรณวิเศษ. (2544). *บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี : พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน)*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาอุทัยกรณ วุฒิกรโณ. (2543). *ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมนี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอุทัยกรณ วุฒิกรโณ. (2543). *ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมนี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรภรณ์ ผ่องสุวรรณ. (2553). *การพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ร่วมกับด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสถาบันอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2545). *กฎหมายศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2530). *การพัฒนาการเรียนรู้อยู่ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

การพยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วเหลืองของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม
จำกัด ไปประเทศญี่ปุ่น
Forecasting Export Quantity of Green Soybean of Lanna Agro Industry
Co., Ltd. to Japan

ภัทรนิตี กิระตูปันสิริคุณ¹ เฉลิมพล จตุพร² วสุ สุวรรณวิหค³

Phadnithi Geeratipunsirikhun, Chalermpon Jatuporn, Vasu Suvanvihok

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด และการค้าถั่วเหลือง และ 2. พยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วเหลืองของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งใช้ข้อมูลทุติยภูมิในลักษณะอนุกรมเวลา รายเดือน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 รวมข้อมูลทั้งสิ้น 96 เดือน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางเศรษฐมิติ ประกอบด้วย การทดสอบความนิ่งของข้อมูล และการพยากรณ์ด้วยวิธีบ็อกซ์-เจนกินส์ ตามลำดับ ผลการวิจัย พบว่า (1) ประเทศญี่ปุ่นมีการนำเข้าถั่วเหลืองจากต่างประเทศกว่า 75,000 ตันต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2563 บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออกถั่วเหลืองไปประเทศญี่ปุ่นกว่า 11,076 ตัน คิดเป็นร้อยละ 14.76 ของปริมาณนำเข้าถั่วเหลืองรวมของประเทศญี่ปุ่น หรือคิดสัดส่วนร้อยละ 70 ของปริมาณส่งออกรวมของบริษัทฯ สำหรับตลาดส่งออกถั่วเหลืองของบริษัทฯ อื่นๆ ได้แก่ อเมริกา ยุโรป และประเทศแถบตะวันออกกลาง และ (2) แบบจำลองที่เหมาะสมต่อการพยากรณ์ คือ SARIMA(0,1,1)(0,1,1)₁₂ โดยการพยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วเหลืองของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปยังประเทศญี่ปุ่น พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 มีแนวโน้มลดลงร้อยละ 4.44 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2563 สาเหตุเกิดจากเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นมีการชะลอตัวลงของกิจกรรมทาง

Received: 2021-06-07 Revised: 2021-07-23 Accepted: 2021-07-23

¹ หัวหน้าแผนกบริหาร บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด Supervisor, Management Division, Lanna Agro Industry Co., Ltd. Corresponding Author e-mail: Chalermpon.Jat@stou.ac.th; jatuporn.stou@gmail.com

² สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University. e-mail: Chalermpon.Jat@stou.ac.th

³ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University

เศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้การใช้จ่ายของผู้บริโภคลดลง ส่งผลให้การนำเข้าถั่วและถั่วเหลืองจากบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด มีแนวโน้มลดลง

คำสำคัญ (Keywords): การคาดการณ์; สินค้าเกษตร; การส่งออก

Abstract

The purposes of this research were to 1. study the situation of production, marketing, and trade of green soybean, and 2. forecast the export quantity of green soybean by Lanna Agro Industry Co., Ltd. to Japan. The quantitative research was considered using the secondary data in terms of monthly time series from January 2013 to December 2020, which included 96 months in total. The data analysis applied the econometric methods, including stationary tests and the Box-Jenkins forecasting approach. The results of the research showed that (1) Japan had imported more than 75,000 tons of green soybean per year. In this regard, Lanna Agro Industry Co., Ltd. exported 11,076 tons or 14.76 percent of those green soybean to Japan in 2020. This amount was accounted for 70 percent of the total export by this company. For the other exporting green soybean markets of the company, there were exported to America, Europe, and Middle East countries, and (2) the appropriate forecasting model was SARIMA(0,1,1)(0,1,1)₁₂. The results obtained from the forecast of the green soybean exported by Lanna Agro Industry Co., Ltd. to Japan showed that, in 2021, it was decreased by 4.44% compared to the year 2020. This reduction was caused by the Japanese economy slowed down due to the COVID-19 outbreak, which reduced the expenditure of the consumers and, hence, the reduction of green soybean imported from Lanna Agro Industry Co., Ltd.

Keywords: Prediction; Agricultural Commodity; Export

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่มีการส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สำคัญของโลก ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ น้ำตาล สินค้าประมงและผลิตภัณฑ์ ไก่แปรรูปและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น โดยสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยในปัจจุบันได้มีการพัฒนาทั้งด้านคุณภาพ รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจากสินค้าปฐมภูมิเป็นสินค้าแปรรูปอย่าง

ง่ายจนถึงแปรรูปอย่างซับซ้อนซึ่งสร้างมูลค่าและรายได้ให้แก่ประเทศตลอดมา นอกจากนี้ ภาครัฐมีนโยบายเพื่อส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น อีกทั้งพัฒนามาตรฐานของสินค้าสู่ระดับสากลด้วยการวิจัยและพัฒนาในด้านต่างๆ ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตสินค้าตลอดโซ่อุปทานโดยมีเป้าหมายให้สินค้าเกษตรมีคุณภาพได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด (Smart Agricultural Product) ตามยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560)

ถั่วเหลืองฝักสดหรือถั่วแระญี่ปุ่น (Green Soybean) เป็นพืชเศรษฐกิจส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกส่วนใหญ่ได้นำเข้ามาจากต่างประเทศ เรียกว่า “ถั่วแระญี่ปุ่น” โดยส่งออกในลักษณะฝักสดผ่านกระบวนการแช่แข็งและส่งออกต่างประเทศเป็นหลัก โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่นิยมบริโภคมากเนื่องจากเป็นพืชที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง และในปัจจุบันเป็นพืชเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงขึ้น เนื่องจากสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศทั้งในรูปฝักสดและแช่แข็งตลอดจนยังสามารถจำหน่ายภายในประเทศได้อีกด้วย ทั้งนี้ การปลูกถั่วเหลืองฝักสดหรือถั่วแระญี่ปุ่น พบว่า ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตในระดับสูงและเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ โดยประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดนำเข้าถั่วแระญี่ปุ่นที่สำคัญเนื่องจากประชาชนในประเทศญี่ปุ่นนิยมบริโภคกว่าปีละประมาณ 150,000 ตัน ซึ่งกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณการบริโภคพบว่าเป็นการนำเข้าถั่วเหลืองฝักสดแช่แข็งจากต่างประเทศ โดยนำเข้าถั่วแระญี่ปุ่นจากประเทศไต้หวันมากที่สุด รองลงมาคือ ไทย จีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม ตามลำดับ แต่ปัจจุบันไต้หวันมีแนวโน้มการผลิตลดลงเนื่องจากประสบปัญหาค่าจ้างแรงงานอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ประเทศไทยมีโอกาสส่งออกถั่วเหลืองฝักสดเพิ่มขึ้น รวมถึงการผลิตถั่วเหลืองฝักสดภายในประเทศญี่ปุ่นสามารถผลิตป้อนตลาดได้เฉพาะในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายนเท่านั้น จึงต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างชาติเป็นจำนวนมาก สำหรับการนำเข้าถั่วเหลืองฝักสดและถั่วเหลืองแช่แข็ง ในปี พ.ศ. 2563 พบว่า ญี่ปุ่นนำเข้าถั่วเหลืองฝักสดเป็นปริมาณเท่ากับ 77,567 ตัน โดยมีแหล่งนำเข้าสำคัญ ได้แก่ ไต้หวัน (31,923 ตัน) ไทย (21,555 ตัน) และจีน (20,795 ตัน) (Trade Statistics of Japan, 2021) ทั้งนี้ บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด เป็นบริษัทผู้ส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นที่สำคัญของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นโดยมีปริมาณส่งออกเฉลี่ยกว่าปีละ 12,250 ตัน

บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด เป็นผู้ผลิตและแปรรูปฝักและผลไม้แช่แข็งเพื่อการส่งออกมานานกว่า 20 ปี โดยสินค้าหลักของบริษัทฯ คือ ถั่วแระญี่ปุ่นแช่แข็งซึ่งจัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งในรูปแบบของการรับจ้างผลิตสินค้าในลักษณะของ Original Equipment Manufacturer (OEM) และผลิตเป็นแบรนด์สินค้าของบริษัทฯ และในปัจจุบันบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด เป็นผู้ผลิตและส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นรายใหญ่ที่สุดของประเทศไทย โดยกลุ่มลูกค้าหลัก คือ ประเทศญี่ปุ่น โดยมีโครงสร้างของธุรกิจที่สามารถควบคุมดูแลหรือเชื่อมโยง

หน่วยต่างๆ ตลอดห่วงโซ่อุปทานโดยเข้าไปดำเนินธุรกิจเองตั้งแต่ต้นน้ำ (การเพาะปลูก) โดยการสร้างความสัมพันธ์แบบเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming) ระหว่างเกษตรกรกับโรงงานแปรรูปของบริษัทฯ โดยมีการประกันราคารับซื้ออย่างชัดเจนรวมถึงมีผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพนักงานของบริษัทฯ ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเกษตรกรในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งการเก็บเกี่ยว ทำให้ผลผลิตได้ตามมาตรฐานตามข้อกำหนดเพื่อการส่งออกต่างประเทศ ก่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืนควบคู่ไปด้วยกัน และบริหารจัดการช่วงปลายน้ำ ตั้งแต่การแปรรูปจนถึงการจัดจำหน่ายและส่งออกที่สามารถควบคุมห่วงโซ่อุปทานได้ทั้งหมดซึ่งในด้านการผลิตมีผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์การทำงานมานานและใช้เทคโนโลยีประสิทธิภาพสูงที่สามารถควบคุมการผลิตและคุณภาพการผลิตให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเป้าหมายของการผลิตต้องได้สินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค บริษัทฯ ยังได้รับการรับรองมาตรฐาน GMP HACCP และ HALAL เป็นต้น เพื่อเป็นการยืนยันถึงคุณภาพความปลอดภัยด้านอาหาร ถั่วแระญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญต่อบริษัทลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด และเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนกว่า 2,500 ครัวเรือนที่ทำเกษตรพันธสัญญาร่วมกับบริษัทฯ

ปัจจุบันการนำเข้าถั่วแระญี่ปุ่นจากประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึงปี พ.ศ. 2563 (Trade Statistics of Japan, 2021) ซึ่งบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพยากรณ์ปริมาณของอุปสงค์ถั่วแระญี่ปุ่นจากลูกค้าโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่มีความต้องการถั่วแระญี่ปุ่นของบริษัทฯ เป็นอย่างมาก เพราะการดำเนินธุรกิจนั้นหน่วยผลิตจะต้องทราบอุปสงค์ของผู้บริโภคเสียก่อนว่าผู้บริโภคมีความต้องการซื้อสินค้าอย่างไรและจำนวนเท่าใด ทำให้ผู้ผลิตจะสามารถคาดการณ์ความต้องการได้ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะการดำเนินธุรกิจใดๆ นั้น หน่วยธุรกิจไม่สามารถอยู่รอดได้ถ้าหากหน่วยธุรกิจมีจำนวนอุปสงค์ในสินค้าและบริการไม่เพียงพอ หรือผู้ผลิตไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นจากลูกค้าปลายทางต่อปริมาณการส่งมอบสินค้า แต่หากอุปสงค์สินค้าและบริการมีมากเกินไปก็จะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการอุปทานสินค้าและอาจเกิดความเสียหายต่อบริษัทได้ ดังนั้นการพยากรณ์อุปสงค์ถั่วแระญี่ปุ่นของประเทศญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญต่อการเติบโตของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด เพื่อใช้ในการบริหารจัดการอุปสงค์และอุปทานถั่วแระญี่ปุ่น พร้อมทั้งเพื่อควบคุมการดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการซื้อของผู้บริโภคหรืออุปสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงยังเป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้มั่นคงควบคู่ไปกับการดำเนินงานของบริษัทต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิต การตลาด และการค้าข้าวแระญี่ปุ่นของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด
2. เพื่อพยากรณ์ปริมาณส่งออกข้าวแระญี่ปุ่นของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปยังประเทศญี่ปุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยข้อมูลที่ใช้ในการพยากรณ์ คือ ปริมาณส่งออกข้าวแระญี่ปุ่นไปประเทศญี่ปุ่นของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด โดยนำข้อมูลมาจากบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลารายเดือน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 รวมข้อมูลทั้งสิ้น 96 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ถึงสถานการณ์การผลิต การตลาด และการค้าข้าวแระญี่ปุ่นของ บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด กับประเทศญี่ปุ่น โดยแสดงในรูปของกราฟหรือภาพประกอบคำอธิบาย (2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการพยากรณ์ด้วยวิธีการของบ็อกซ์-เจนกินส์ (Box et al., 1994) หรือเรียกว่าแบบจำลอง SARIMA(p,d,q)(P,D,Q)s (เฉลิมพล จตุพร และพัฒนา สุขประเสริฐ, 2559; Jatuporn et al., 2020; Rueangrit et al., 2020; Tanong et al., 2021) ทั้งนี้ สามารถเขียนเป็นสูตรโครงสร้างของสมการได้ดังนี้

$$(1 - \phi_p L)(1 - \Phi_P L^s)(1 - L^d)(1 - L^D)Y_t = \alpha + (1 - \theta_q L)(1 - \Theta_Q L^s)\varepsilon_t$$

โดยกำหนดให้ Y หมายถึง ตัวแปรอนุกรมเวลา คือ ปริมาณส่งออกข้าวแระญี่ปุ่นรายเดือน (หน่วย: กิโลกรัม) ϕ , Φ , θ และ Θ หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ของรูปแบบ AR(p) SAR(P) MA(q) และ SMA(Q) ตามลำดับ d หมายถึง ลำดับความนิ่งแบบไม่มีฤดูกาล D หมายถึง ลำดับความนิ่งแบบมีฤดูกาล t หมายถึง คาบเวลา L หมายถึง ตัวดำเนินการของคาบเวลา α หมายถึง ค่าคงที่ และ ε หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

การพยากรณ์ด้วยวิธีการของบ็อกซ์-เจนกินส์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก (เฉลิมพล จตุพร และพัฒนา สุขประเสริฐ, 2559; Rueangrit et al., 2020, Tanong et al., 2021) ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการบ่งชี้รูปแบบจำลอง SARIMA(p,d,q)(P,D,Q)s เบื้องต้น (Identification) เริ่มจากการวิเคราะห์ความหยุดนิ่งของข้อมูล ด้วยวิธี ADF Unit Root (Dickey & Fuller, 1981) เพื่อตรวจสอบหาอันดับความหยุดนิ่งของอนุกรมเวลา และพิจารณาองค์ประกอบของ AR(p) SAR(P)

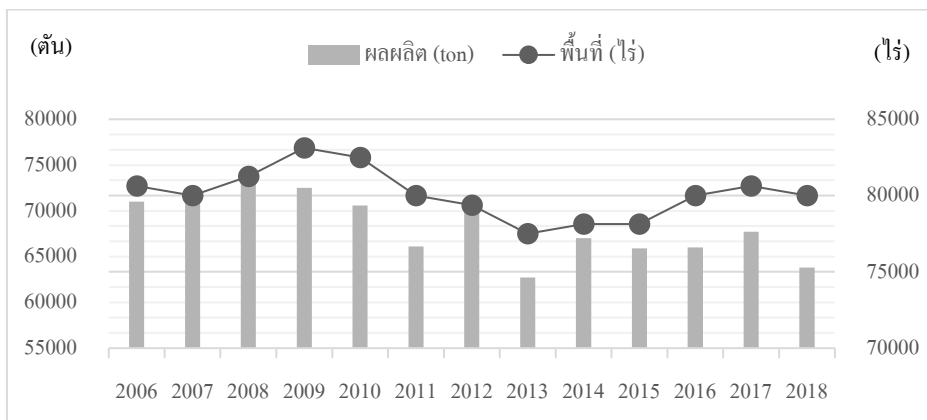
MA(q) และ SMA(Q) ด้วยแผนภาพคอร์รีโลแกรม (Correlogram) ขั้นตอนที่ 2 เป็นการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Parameter Estimation) ของแบบจำลอง SARIMA(p,d,q)(P,D,Q)s ซึ่งได้กำหนดมาในขั้นตอนแรก ด้วยวิธีภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง (Diagnostic Checking) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาตัวคลาดเคลื่อนมีสหสัมพันธ์ระหว่างคาบเวลา (Autocorrelation) โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติ Ljung-Box Q-statistic (Q_{LB}) และขั้นตอนที่ 4 การพยากรณ์ (Forecasting) โดยเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดเพื่อพยากรณ์ข้อมูล จำนวน 12 เดือนข้างหน้า กล่าวคือ เป็นการพยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นของ บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปประเทศญี่ปุ่น เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564

ผลการวิจัย (Research Results)

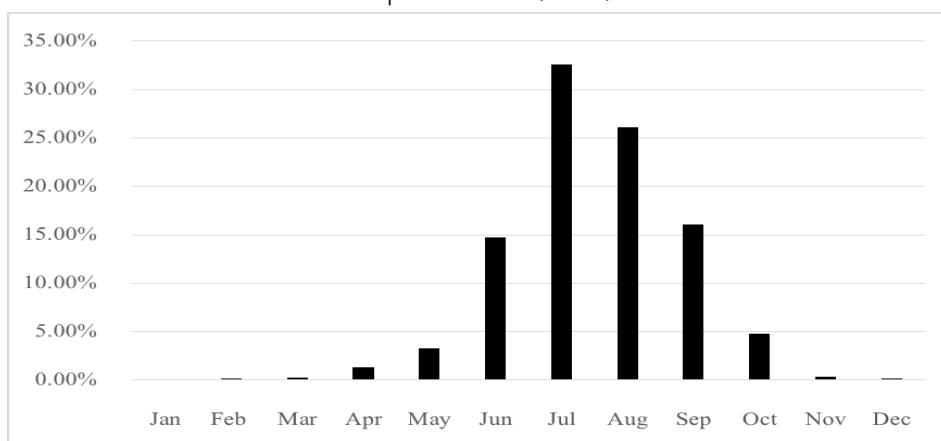
การวิจัยเรื่อง “การพยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นของ บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปประเทศญี่ปุ่น” มีผลการวิจัยดังนี้

1. สถานการณ์การผลิต การตลาด และการค้าถั่วแระญี่ปุ่น

จากข้อมูลทางสถิติ พบว่า ปริมาณความต้องการถั่วแระญี่ปุ่นเฉลี่ยรายปีของประเทศญี่ปุ่นอยู่ที่ประมาณ 150,000 ตัน โดยญี่ปุ่นสามารถผลิตได้เองเพียงร้อยละ 50 ซึ่งการผลิตมีแนวโน้มลดลงสืบเนื่องจากการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร ส่งผลให้พื้นที่ปลูกถั่วแระญี่ปุ่นลดลง ปริมาณผลผลิตจึงมีแนวโน้มลดลงตามไปด้วยตามที่แสดงไว้ในภาพที่ 1 ส่งผลให้ต้องมีการนำเข้าถั่วแระญี่ปุ่นจากต่างประเทศกว่าร้อยละ 50 โดยนำเข้าจากประเทศได้วันมากที่สุดรองลงมาคือ ไทย จีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม ตามลำดับ สำหรับสถานการณ์การตลาดและการค้าถั่วแระญี่ปุ่นของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด พบว่า การส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นของบริษัทฯ ไปยังประเทศญี่ปุ่นขึ้นอยู่กับฤดูกาลการผลิต ซึ่งในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน ปริมาณส่งออกจะมากกว่าในช่วงต้นปีและปลายปี เนื่องจากเป็นช่วงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของการผลิตถั่วแระญี่ปุ่นในประเทศไทย นอกจากนี้ผลผลิตถั่วแระญี่ปุ่นในช่วงดังกล่าวยังมีรสชาติที่อร่อยกว่าฤดูกาลอื่นๆ รวมถึงเป็นช่วงที่อุปสงค์ถั่วแระญี่ปุ่นมีมากเพราะเป็นช่วงเทศกาลสำคัญของประเทศญี่ปุ่น โดยสัดส่วนการจำหน่ายถั่วแระญี่ปุ่นรายเดือนของประเทศญี่ปุ่นแสดงไว้ในภาพที่ 2

ภาพที่ 1 ปริมาณผลผลิตถั่วแระญี่ปุ่น (ตัน) และพื้นที่ปลูก (ไร่) ของประเทศญี่ปุ่น
ที่มา: Japan CROPs (2018)

ภาพที่ 2 ร้อยละการจำหน่ายถั่วแระญี่ปุ่นรายเดือนของประเทศญี่ปุ่น
ที่มา: Japan CROPs (2018)

ด้านราคาของถั่วแระญี่ปุ่นที่จำหน่ายในประเทศญี่ปุ่นจะพบว่าในช่วงเดือนมิถุนายน - ตุลาคม จะอยู่ในระดับต่ำกว่าเดือนอื่นๆ เนื่องจากเป็นฤดูกาลผลิตถั่วแระญี่ปุ่นซึ่งมีผลผลิตออกสู่ตลาดค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอื่นๆ จากนั้นราคาถั่วแระญี่ปุ่นจะเริ่มปรับตัวสูงขึ้นตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - มกราคม ทั้งนี้ ราคาถั่วแระญี่ปุ่นจะอยู่ระดับสูงสุดในช่วงเดือนมกราคม ประมาณ 1,482 เยน/กิโลกรัม ดังแสดงให้เห็นในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ราคาจำหน่ายเฉลี่ยของข้าวแระญี่ปุ่นรายเดือนในเดือนประเทศญี่ปุ่น

ที่มา: Japan CROPS (2018)

บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด เป็นผู้ผลิตที่ส่งออกข้าวแระญี่ปุ่นไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยกลุ่มลูกค้าของบริษัทฯ ประกอบด้วย กลุ่มห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านอาหาร โดยการตั้งราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลักความเป็นธรรมต่อลูกค้าและต่อบริษัทฯ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งแล้วจะมีราคาใกล้เคียงหรือต่ำกว่า ในขณะที่คุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์ของบริษัทฯ จะอยู่ในระดับสูง ได้รับมาตรฐานต่างๆ มากมาย โดยช่องทางการจัดจำหน่ายที่สำคัญประกอบด้วย ผ่านตัวแทนจำหน่ายของประเทศญี่ปุ่น ในด้านการผลิตและการจัดหาวัตถุดิบ จะใช้การรับซื้อจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรพันธสัญญาหรือคอนแทรคฟาร์มมิ่ง (Contract Farming) ครอบคลุม 7 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา อุทัยธานี และเพชรบูรณ์ สำหรับการผลิตของบริษัทฯ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพโดยกำลังการผลิตในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งทำมีประสิทธิภาพการผลิตในระดับสูงทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันข้าวแระญี่ปุ่นมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ในแต่ละปีประเทศไทยสามารถส่งออกข้าวแระญี่ปุ่นไปจำหน่ายยังต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งเห็นได้จากที่บริษัทส่งออกหลายบริษัทเริ่มสร้างเครือข่ายกับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวเหลืองฝักสดมากขึ้น ทั้งนี้ บริษัทต่างๆ มีกลยุทธ์หลากหลายวิธี เช่น บริษัทจะออกค่าเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง รวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้กับเกษตรกรก่อน โดยหลังการเก็บเกี่ยวบริษัทก็มาหักค่าใช้จ่ายส่วนดังกล่าวจากการรับซื้อ ทั้งนี้ จากผลการสำรวจข้อมูลความคิดเห็นกับเกษตรกร พบว่า การปลูกข้าวแระญี่ปุ่นนั้นเกษตรกรจะเหลือผลกำไรเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 10,000 - 15,000 บาท ซึ่งเกษตรกรค่อนข้าง

พอใจในรายได้ เนื่องจากถั่วแระญี่ปุ่นมีระยะเวลาในการปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวสั้นเพียง 65 - 70 วัน (ทวีศักดิ์ ชัยเรืองยศ, 2563)

นอกจากนี้ ภาครัฐได้เริ่มส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกถั่วเหลืองฝักสดหรือถั่วแระญี่ปุ่น โดยการทำงานแบบบูรณาการในลักษณะโครงการพระราชรัฐ ประกอบด้วยเกษตรกร ภาครัฐ และ เอกชน ร่วมกันบริหารจัดการการผลิตถั่วเหลืองฝักสด (ถั่วแระญี่ปุ่น) โดยการใช้หลักการตลาดนำ การผลิตทำให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการไม่ประสบปัญหาด้านรายได้ซึ่งเป็นการสร้างงานสร้าง รายได้ให้กับเกษตรกรในชุมชน (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563)

2. การพยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปยังประเทศญี่ปุ่น

การพยากรณ์ด้วยวิธีการของบ็อกซ์-เจนกินส์ สามารถสรุปตามขั้นตอนได้ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 คือ การบ่งชี้รูปแบบจำลอง SARIMA(p,d,q)(P,D,Q)s เบื้องต้น เริ่มจากการวิเคราะห์ความหยุดนิ่ง ของอนุกรมเวลา ด้วยวิธี ADF Unit Root ในตารางที่ 1 จากแบบจำลอง 3 สมมติฐาน ได้แก่ แบบจำลองที่ไม่มีค่าคงที่และแนวโน้มเวลา (ADF without α) แบบจำลองที่มีเฉพาะค่าคงที่ (ADF with α) และแบบจำลองที่มีค่าคงที่และแนวโน้มเวลา (ADF with α & T) พบว่า ตัวแปรอนุกรม เวลาให้ค่าสถิติ (t-stat.) ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0 : อนุกรมเวลาไม่มีความหยุดนิ่ง) ณ ระดับปกติของข้อมูลแบบไม่มีฤดูกาลในทุกแบบจำลอง จากนั้นได้เพิ่มผลต่างเข้าไปหนึ่งลำดับชั้น แล้วพบว่าตัวแปรอนุกรมเวลาให้ค่าสถิติที่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ จึงกล่าวได้ว่าตัวแปร อนุกรมเวลามีอันดับความหยุดนิ่งแบบไม่มีฤดูกาล ณ ผลต่างลำดับหนึ่งหรือ I(d) เท่ากับ I(1) และ เมื่อตรวจสอบอันดับความหยุดนิ่งแบบมีฤดูกาล พบว่า ตัวแปรอนุกรมเวลาให้ค่าสถิติที่สามารถ ปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ในทุกแบบจำลอง จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอนุกรมเวลามีอันดับความหยุดนิ่ง แบบมีฤดูกาล ณ ผลต่างลำดับหนึ่งหรือ I(D) เท่ากับ I(1)

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบความหยุดนิ่งของอนุกรมเวลา ด้วยวิธี ADF Unit Root

Variable	Non-seasonal I(0)		Non-seasonal I(1)		Seasonal I(1)	
	t-stat.	p-value	t-stat.	p-value	t-stat.	p-value
ADF without α	1.296	0.951	-9.050*	<0.05	-8.978*	<0.05
ADF with α	-1.594	0.485	-9.297*	<0.05	-8.919*	<0.05
ADF with α & T	-1.284	0.891	-9.373*	<0.05	-8.870*	<0.05

* หมายถึง การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ลำดับถัดไปสำหรับขั้นตอนที่ 1 คือ การพิจารณาแผนภาพคอร์รีโลแกรมจากฟังก์ชันสหสัมพันธ์ในตัวเอง (Autocorrelation Function: ACF) และฟังก์ชันสหสัมพันธ์ในตัวเองบางส่วน (Partial Autocorrelation Function: PACF) พบว่า ได้องค์ประกอบของ AR(p) SAR(P) MA(q) และ SMA(Q) ในคาบเวลาที่ไม่เกิน AR(3) SAR(0) MA(1) และ SMA(2) ดังนั้น สรุปผลในขั้นตอนที่ 1 ได้ว่าตัวแบบจำลองที่เหมาะสมต่อการพยากรณ์เบื้องต้น คือ SRIMA(3,1,1)(0,1,2)₁₂

ขั้นตอนที่ 2 คือ การประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองในขั้นตอนที่ 1 ด้วยวิธี ML โดยตัวพารามิเตอร์จะต้องมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง ด้วยวิธี Q_{LB} โดยมีสมมติฐานหลัก คือ แบบจำลองไม่มีปัญหาสหสัมพันธ์ของตัวแปรคลาดเคลื่อนระหว่างคาบเวลา

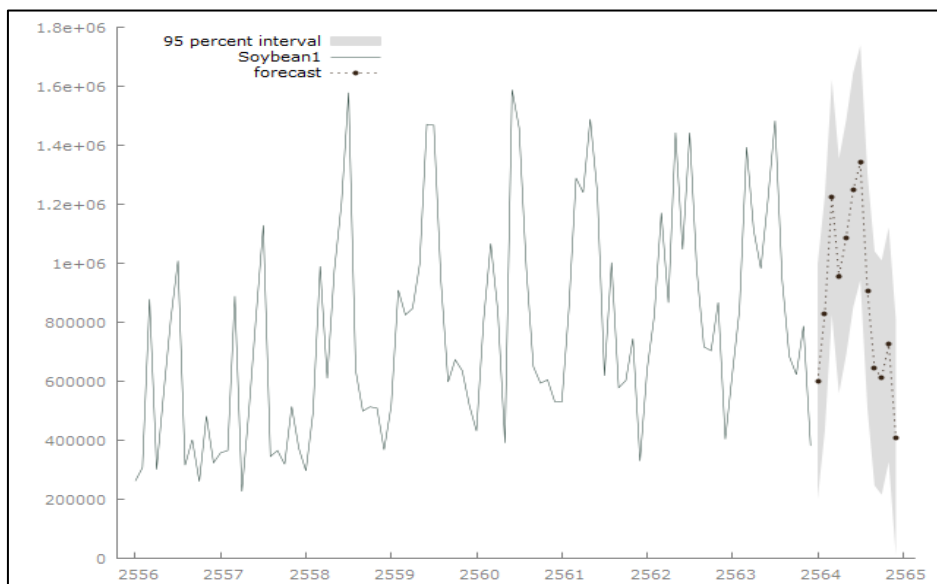
ตารางที่ 2 การประมาณการค่าพารามิเตอร์ของตัวแบบ SARIMA(p,d,q)(P,D,Q)_s

Variable	SARIMA(0,1,1)(1,1,0) ₁₂			SARIMA(0,1,1)(0,1,1) ₁₂		
	Coefficient	S.E.	z-stat.	Coefficient	S.E.	z-stat.
Constant	-1792.37*	864.633	-2.073	-2038.24*	677.915	-3.007
ϕ_1						
Φ_1	-0.346*	0.098	-3.510			
θ_1	-1.000*	0.039	-25.215	-1.000*	0.053	-18.639
Θ_1				-0.737*	0.154	-4.790
Q ₆	1.085			3.300		
(p-value)	(0.897)			(0.509)		
Q ₁₂	6.862			6.314		
(p-value)	(0.738)			(0.788)		
AIC	2299.547			2287.205		
BIC	2309.223			2296.880		

* หมายถึง การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

S.E. หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)

ตารางที่ 2 แสดงผลการประมาณการค่าพารามิเตอร์ของตัวแบบ SARIMA(p,d,q)(P,D,Q)_s พบว่า ตัวแปรอนุกรมเวลามีแบบจำลองที่ผ่านเงื่อนไขตามขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ SARIMA(0,1,1)(1,1,0)₁₂ และ SARIMA(0,1,1)(0,1,1)₁₂ ทั้งนี้ หากพิจารณาตัวแบบที่เหมาะสมต่อการพยากรณ์มากที่สุด พบว่า ตัวแบบ SARIMA(0,1,1)(0,1,1)₁₂ มีความเหมาะสมต่อการพยากรณ์ตัวแปรอนุกรมเวลามากที่สุด เนื่องจากให้ค่าสถิติ AIC และ SIC ต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแบบ SARIMA(0,1,1)(1,1,0)₁₂

ภาพที่ 4 การพยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นรายเดือน ปี พ.ศ. 2564
ของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด

ขั้นตอนที่ 4 การพยากรณ์ ด้วยตัวแบบ SARIMA(0,1,1)(0,1,1)₁₂ จากภาพที่ 4 พบว่า การส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นของบริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปยังประเทศญี่ปุ่นในอีก 12 เดือนข้างหน้า ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 มีแนวโน้มลดลง โดยผลการคาดการณ์พบว่าการส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นของบริษัทฯ ไปประเทศญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2564 มีปริมาณเท่ากับ 10,584,788 กิโลกรัม โดยคาดการณ์ว่าในไตรมาสที่ 2/2564 การส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นไปยังประเทศญี่ปุ่นจะมีปริมาณสูงสุดประมาณ 3,293,665 กิโลกรัม ในขณะที่ไตรมาสที่ 4/2564 การส่งออกจะมีปริมาณต่ำสุดในรอบปี

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

สืบเนื่องจากความต้องการบริโภคถั่วแระญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และศักยภาพการผลิตของประเทศญี่ปุ่นมีข้อจำกัดด้านแรงงาน ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นต้องพึ่งพาการนำเข้าถั่วแระญี่ปุ่นจากต่างประเทศกว่าร้อยละ 50 ทั้งนี้ บริษัท ลานนาเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ได้เห็นถึงโอกาสดังกล่าวเพื่อขยายโรงงานเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพื้นที่สต็อกสินค้าและยกระดับอุปทานภายในประเทศด้วยการส่งเสริมการปลูกถั่วแระญี่ปุ่นให้มากกว่าความต้องการของลูกค้า อย่างไรก็ตาม การพยากรณ์ปริมาณส่งออกถั่วแระญี่ปุ่นของบริษัท ลานนา

เกษตรอุตสาหกรรม จำกัด ไปประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรหันมาปลูกถั่วและญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นตามแนวโน้มความต้องการของตลาด รวมถึงสนับสนุนโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตถั่วและญี่ปุ่นภายในประเทศ เช่น (1) นโยบายการใช้น้ำภาคเกษตรควรมีการวางแผนที่เหมาะสมให้เกษตรกรมีน้ำใช้เพียงพอทั้งการผลิตในระยะสั้นและการผลิตในระยะยาว (2) การสนับสนุนด้านการเงินช่วยเหลือเกษตรกรปลูกถั่วและญี่ปุ่นหรือการประกันภัยพืชผลอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ และ (3) การวิจัยและพัฒนาด้านพันธุ์ถั่วและญี่ปุ่น การพัฒนาคุณภาพดิน การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตสมัยใหม่เพื่อประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรพิจารณาวิธีการพยากรณ์เพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพและความแม่นยำของตัวแบบพยากรณ์ (Co & Boosarawongse, 2007; Athanasopoulos & Vahid, 2008) เช่น การพยากรณ์ด้วยวิธี Exponential Smoothing การพยากรณ์ด้วยแนวคิดของแบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) หรือการพยากรณ์ด้วยวิธี Artificial Neural Networks (ANNs) เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตโดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาของอรพิมพ์ สุริยา และคณะ (2560) ไพรัตน์ พรหมชน และคณะ (2561) ปรมัตต์ ใสสะอาด และคณะ (2564) เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อใช้ในการกำหนดปัจจัย แนวทาง วิธีการ และพื้นที่ผลิตที่เหมาะสมต่อการผลิตถั่วและญี่ปุ่นให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมไปถึงควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาถั่วและญี่ปุ่น เนื่องจากหากอุปทานมีมากกว่าอุปสงค์จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของบริษัทฯ และเกษตรกรตามลำดับ เช่น การศึกษาของ Tunjaroen et al. (2019) และ Muangsrison et al. (2021) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

เฉลิมพล จตุพร และพัฒนา สุขประเสริฐ. (2559). ตัวแบบพยากรณ์ผลผลิตและปริมาณส่งออกยางพาราของประเทศไทย. *แก่นเกษตร*. 44(2), 219-228.

- ปรมัตต์ ใสสะอาด, เฉลิมพล จตุพร และมนูญ โต้ะยามา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 4(1), 25-37.
- ไพรัตน์ พรหมชน, พัฒนา สุขประเสริฐ, เฉลิมพล จตุพร, กิตติพงศ์ กิตติวัฒน์โสภณ และสุวิสา พัฒนเกียรติ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตองุ่นรับประทานสด: การวิเคราะห์เบื้องต้น. *สยามวิชาการ*. 19(2), 1-13.
- ทวีศักดิ์ ชัยเรืองยศ. (2563). ปลุก “ถั่วแระ” เพื่อป้อนตลาดส่งออก ที่ อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์. สืบค้น 18 มกราคม 2564, จาก https://www.technologychaoban.com/agriculturaltechnology/article_140696.
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). แล้งนี้ เกษตรกรฯ แนะนำเกษตรกรปลูกถั่วเหลืองฝักสด อายุสั้น ใช้น้ำน้อย ราคาดี มีตลาดแน่นอน. สืบค้น 18 มกราคม 2564, จาก <https://www.opsmoac.go.th/news-preview-421891792064>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2679) และแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564). สืบค้น 18 มกราคม 2564, จาก <https://www.ddd.go.th/www/files/96524.pdf>.
- อรพิมพ์ สุริยา, เฉลิมพล จตุพร, พัฒนา สุขประเสริฐ และสุวิสา พัฒนเกียรติ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกรในอำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*. 9(2), 208-218 .
- Athanasopoulos, G. & Vahid, F. (2008). VARMA versus VAR for macroeconomic forecasting. *Journal of Business & Economic Statistics*. 26(2), 237-252.
- Box, G.E.P., Jenkins, G.M. & Reinsel, G.C. (1994). *Time series analysis: Forecasting and control*. (3rd ed.). New Jersey: Englewood Cliffs Prentice-Hall.
- Co, H. C. & Boosarawongse, R. (2007). Forecasting Thailand's rice export: Statistical techniques vs. artificial neural networks. *Computers & Industrial Engineering*. 53(4), 610-627.
- Dickey, D.A. & Fuller, W.A. (1981). Likelihood ratio statistics for autoregressive time series with a unit root. *Econometrica*. 49(4), 1057-1072.
- Japan CROPS. (2018). *Green soybean*. Retrieved January, 18, 2021, from <https://japancrops.com/en/crops/green-soybean/>.

- Jatuporn, C., Sukprasert, P., Tongchue, S., Suvanvihok, V. & Thongkaew, S. (2020). Forecasting import demand of table grapes: Empirical evidence from Thailand. *Asian Journal of Agriculture and Rural Development*. 10(2), 578-586.
- Muangsrison, D., Jatuporn, C., Seerasarn, N. & Wanaset, A. (2021). Factors influencing farm-gate shrimp prices in Thailand: An empirical study using the time series method. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 8(5), 769-775.
- Rueangrit, P., Jatuporn, C., Suvanvihok, V. & Wanaset, A. (2020). Forecasting production and export of Thailand's durian fruit: An empirical study using the Box-Jenkins approach. *Humanities and Social Sciences Letters*. 8(4), 430-437.
- Tanong, K., Jatuporn, C., Suvanvihok, V. & Seerasarn, N. (2021). Forecasting import demand for soybean meal in Thailand using Box-Jenkins method. *Journal of Hunan University Natural Sciences*. 48(5), 58-65.
- Trade Statistics of Japan. (2021). *The import Edamame of Japan*. Retrieved May 10, 2021, from <https://www.customs.go.jp/toukei/srch/indexe.htm>.
- Tunjaroen, W., Jatuporn, C., Suvanvihok, V. & Adithipyangkul, P. (2019). The empirical study of factors influencing coconut price in Thailand. *International Journal of Management, Business, and Economics*. 6(3), 141-147.

ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัท
จำหน่ายเครื่องนอน ย่านบางบอน

Job Satisfaction to Works that Effects on The Employee Engagement of
The Mattress Sales Company at Bang Bon District

หฤทัย วรรณพงษ์พล¹ มณีกัญญา นากามัทสึ²

Harithai Wannapongspol, Maneekanya Nagamatsu

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในงานและความผูกพันของพนักงาน (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงาน แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลกับพนักงานที่ทำงานภายในบริษัทจำหน่ายที่นอน ย่านบางบอน จำนวน 300 คน ตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan (1970) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบด้วยความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference (LSD) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้วิธีของเพียร์สัน ผลการศึกษพบว่า (1) ปัจจัยความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.= 0.563) ด้านที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านนโยบายการบริหารของบริษัท ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.598) ปัจจัยความผูกพันของพนักงานในการทำงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.550) ด้านที่มีระดับความผูกพันมากที่สุด คือ ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.580) (2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ปัจจัยความพึงพอใจและปัจจัยความผูกพันในงานมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ (Keywords): ความพึงพอใจในงาน; ความผูกพันของพนักงาน; บริษัทจำหน่ายที่นอน

Received: 2021-06-08 Revised: 2021-07-12 Accepted: 2021-07-12

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate Student in Master of Business Administration, Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: mapingloving@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University

Abstract

The research objectives are (1) to explore factor levels of job satisfaction and employee engagement (2) to compare employee engagement factors among the staffs, classified by personal factors, and (3) to present the relationship between job satisfaction and employee engagement of the mattress sales company at Bang Bon district. The research employs quantitative method by using a close-ended questionnaire for survey research. Data were collected from 300 persons working in the mattress sales company at Bang Bon district under the concept of Krejcie & Morgan (1970). The research was conceptualized to analyze the percentage, mean, standard deviation, One-way ANOVA by Least Significant Difference (LSD) and Pearson's correlation by using a statistical software. The research findings revealed that (1) factor job satisfaction was in high level ($\bar{X}=3.81$, S.D.= 0.563), follows by company's management policy ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.598). factor employee engagement was in high level ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.550), follows by Behavior ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.580). (2) personal factors by age, experience, position is significantly related to employee engagement at .05 level, and (3) job satisfaction factors are significantly related to employee engagement at .01 level.

Keywords: Job Satisfaction; Employee Engagement; Mattress Sales Company

บทนำ (Introduction)

ในช่วงยุคโลกาภิวัตน์ การประกอบธุรกิจจะสามารถอยู่รอดได้ต้องมีการพัฒนา และปรับตัวอยู่ตลอดเวลา การดำเนินการธุรกิจนั้นไม่เพียงแต่มุ่งหวังจะสร้างผลกำไรให้เกิดกับบริษัทเพียงอย่างเดียว สิ่งทีทุกองค์กรจะต้องมีนั่นคือทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้น ๆ รองจากทุนที่เป็นต้นทุน (Cost) เพราะหากองค์กรใด ๆ ก็ตามขาดทุนมนุษย์แล้วจะไม่สามารถดำเนินการทางธุรกิจได้เลย ผู้บริหารทุก ๆ องค์กรจึงควรมีแผนกลยุทธ์ของตนเองในการรับสมัครพนักงานใหม่ การรักษาพนักงาน หรือการใด ๆ ก็ตามที่จะสามารถหาบุคคลเข้ามาเป็นพนักงานและรักษาพนักงานของตัวเองหลังจากเข้ามาทำงานแล้วให้อยู่ภายในองค์กรได้อย่างยาวนาน เพราะพนักงานเปรียบดังทรัพย์สินที่ล้ำค่าอย่างยิ่ง การนำบุคคลเข้ามาเป็นพนักงานในองค์กรจะต้องมีค่าใช้จ่ายอย่างสูงในการฝึกฝนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อมาทำงานในหน้าที่นั้น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย แต่การที่จะมีพนักงานดี ๆ อยู่กับองค์กรได้อย่างยาวนานจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องใส่ใจในเรื่องของสวัสดิการและความพึงพอใจให้กับพนักงานของตัวเองด้วย

สิ่งที่จะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจได้นั้นอาจมาจากสวัสดิการที่เป็นค่าตอบแทนในการทำงานของพนักงาน ดังนั้นสิ่งที่องค์กรทุกองค์กรควรมีนั่นคือสวัสดิการเพื่อเป็นการดึงดูดให้พนักงานของตัวเองเกิดความพึงพอใจ และสวัสดิการก็คือสิ่งที่องค์กรจ่ายเป็นค่าตอบแทนในการ

ทำงานของลูกจ้างหรือพนักงาน นอกจากในรูปของค่าจ้างหรือเงินเดือนโดยตรงแล้ว นายจ้างยังอาจมีสวัสดิการ (Welfare) ให้แก่ลูกจ้างด้วย ซึ่งสวัสดิการเป็นงานอย่างหนึ่งในหน้าที่ของนายจ้างที่ต้องจัดให้พนักงาน เพื่อให้พนักงานมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความพึงพอใจและความมั่นคงในการทำงาน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (นุสรา คงอินทร์, 2559)

สามารถกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากองค์กรได้ตอบสนองต่อความต้องการของพนักงานได้นั้นเป็นอย่างดี (สุดธิรัก นุชนาถ, 2562) และยังเป็นเสมือนแรงผลักดันต่อการส่งผลให้พนักงานเกิดความต้องการมาทำงานอยู่ตลอดเวลา การที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะประสบความสำเร็จในการดำเนินการธุรกิจได้นั้น สิ่งสำคัญที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ คือ การส่งเสริม “ให้พนักงานเกิดความพึงพอใจ” ซึ่งคนทำงาน คือ บุคคลหนึ่งในสังคมทั่วไปที่มีความปรารถนาให้ตนเองดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุขในการทำงาน อย่างไรก็ตามความสุขของคนในการทำงานอาจมีเงื่อนไขหรือเกณฑ์บางอย่างที่ต้องการมากกว่าบุคคลโดยทั่วไป อาทิ การมีความมั่นคงและความก้าวหน้าในสายอาชีพ การทำงานในองค์กรที่มั่นคง การได้รับโอกาสในการพัฒนา การได้รับเกียรติและมีคุณค่าในที่ทำงาน การได้รับการยอมรับจากบุคคลในที่ทำงานทุกระดับ การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรม การได้รับสวัสดิการที่พึงพอใจ การมีหัวหน้างาน และเพื่อนร่วมงานที่ดี

ดังนั้นเจ้าของกิจการ CEO หรือผู้บริหารระดับสูงควรที่จะพยายามหาวิธีที่ทำให้พนักงานภายในองค์กรเกิดความพึงพอใจในการเข้ามาทำงานไปจนเกิดเป็นความรักความผูกพันต่อองค์กรของตนเอง เพราะพนักงานจะทุ่มเทกำลังความสามารถของตนที่มีอยู่ในตนเองต่อการปฏิบัติตามหน้าที่ การสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานจึงเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อดำรงรักษาพนักงานให้อยู่กับองค์กรได้อย่างยาวนานขึ้นด้วยความเต็มใจ (เชิดพันธ์ พันธุ์สุข, 2560) ซึ่งในความผูกพันขององค์กรเป็นปัจจัยที่บ่งบอกทัศนคติที่บุคคลมีต่อองค์กรและอาจแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมของพนักงาน ได้แก่ ความตั้งใจในการทำงาน ความภักดีต่อองค์กร ความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง อีกทั้งความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรยังมีความสำคัญและมีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรและมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของบุคลากรเป็นอย่างมาก (นุสรา คงอินทร์, 2559)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้บริหารของแต่ละองค์กรต้องมีการปรับตัวเพื่อตัวรอดจากการแข่งขันอีกทั้งยังต้องหาวิธีทำให้พนักงานของตนดำรงอยู่ในองค์กรต่อไปได้ในอนาคต เพื่อลดการสรรหาหรือคัดเลือกพนักงานใหม่ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าเดิม ทางผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องของความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานในบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน จึงได้จัดทำงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยความ พึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายเครื่องนอน ย่านบางบอน” ขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาและปรับปรุงความพึงพอใจให้กับทางบริษัทที่กำลังประสบปัญหาอยู่ อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขและป้องกันสาเหตุอย่างยั่งยืนต่อการเกิดความไม่พึงพอใจที่จะส่งผลต่อความผูกพันในงานต่อองค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในงานและความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการศึกษาลงตัวแปรความพึงพอใจ ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านนโยบายการบริหารของบริษัท ด้านผลตอบแทน/ค่าตอบแทน ที่ส่งผลถึงความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานที่ทำงานอยู่ในบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน มีจำนวนทั้งสิ้น 1,360 คน (ฝ่ายบุคคล บริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน, 2563)
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานของบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan (1970) ภายใต้ความเชื่อมั่น 95% ยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ $\pm 5\%$ จำนวน 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ของพนักงานภายในองค์กร ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อายุงาน ตำแหน่ง และสถานภาพทางสมรส ซึ่งลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) มีจำนวนทั้งหมด 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัจจัยความพึงพอใจของพนักงานภายในองค์กร แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1 ความก้าวหน้าในอาชีพ 2 สภาพแวดล้อมในการทำงาน 3 ความมั่นคงในการทำงาน 4 นโยบายการบริหารของบริษัท และ 5 ผลตอบแทน/ค่าตอบแทน

ตอนที่ 3 ปัจจัยความผูกพันของพนักงานภายในองค์กร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1 ด้านทัศนคติ 2 ด้านพฤติกรรม 3 ด้านบรรทัดฐานของสังคม

โดยตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1977: 14)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานภายในองค์กร จำนวน 300 คน ในการดำเนินการ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสืออนุญาตจากทางมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เพื่อทำการขออนุญาตต่อบริษัทจำหน่ายเครื่องนอนย่านบางบอน ในการสำรวจและเก็บข้อมูลกับพนักงานกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

2. ผู้วิจัยจะทำการส่งแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่พนักงานกลุ่มตัวอย่าง โดยให้พนักงานกลุ่มตัวอย่างทำการตอบแบบสอบถาม แล้วส่งแบบสอบถามที่ผ่านการตอบจากพนักงานกลุ่มตัวอย่างแล้วกลับคืนไปยังผู้วิจัย

3. หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานกลุ่มตัวอย่างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วทำการลงรหัส เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะตัวแปรต้นและตัวแปรตาม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความพึงพอใจในงาน และปัจจัยความผูกพันของพนักงาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ประกอบด้วย วิเคราะห์การเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ เพศของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าเฉลี่ย t-test และวิเคราะห์การเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างมากกว่าสองกลุ่ม ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา อายุงาน และสถานภาพทางสมรส โดยการหาค่าเฉลี่ย f-test และทดสอบด้วยความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) และทดสอบแบบรายคู่โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference (LSD) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยความพึงพอใจในการทำงานกับปัจจัยความผูกพันของพนักงานภายในองค์กร โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายเครื่องนอน ย่านบางบอน” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 180 คน (ร้อยละ 60) อายุอยู่ระหว่าง 36-40 ปี จำนวน 167 คน (ร้อยละ 55.7) ที่มีวุฒิการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี จำนวน 248 คน (ร้อยละ 82.7) อายุงานอยู่ที่ 4-6 ปี จำนวน 162 คน (ร้อยละ 54.0) ตำแหน่งงานที่ทำเป็นพนักงานทั่วไป จำนวน 187 คน (ร้อยละ 62.3) สถานภาพสมรส 180 คน (ร้อยละ 60.0)

ระดับความพึงพอใจในงาน ผลการศึกษาพบว่า ระดับของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}=3.81$, S.D.= 0.563) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจใน

งานมีผลมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.70–3.92 เรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อยตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลได้ดังนี้ นโยบายการบริหารของบริษัท ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.598) สภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.616) ผลตอบแทน หรือค่าตอบแทน ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.606) ความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.614) ความก้าวหน้าในอาชีพ ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.613) ตามลำดับ

ระดับความผูกพันของพนักงานในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.550) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความผูกพันในการทำงานมีผลมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.77– 3.87 เรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อยตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลได้ดังนี้ ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.580) ด้านทัศนคติ ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.574) ด้าน บรรทัดฐานของสังคม ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.621) ตามลำดับ

สรุปการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พนักงานบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีความผูกพันของพนักงานในการทำงานที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความผูกพันของพนักงานในการทำงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน เพศ (sig.=.580) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านอายุ (sig.=.003*) พบว่า มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านวุฒิการศึกษา (sig.=.115) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านประสบการณ์ (sig.=.001*) พบว่า มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านตำแหน่งงาน (sig.=.001*) พบว่า มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสถานภาพ (sig.=.340) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ประสบการณ์ และตำแหน่งงาน แตกต่างกัน จะมีความผูกพันของพนักงานในการทำงานที่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ทางด้านเพศ วุฒิการศึกษา และสถานภาพ ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานในการทำงานบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับความผูกพันของพนักงานในการทำงานบริการของบริษัทจำหน่ายที่นอน ย่านบางบอนสัมพันธ์กัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยความพึงพอใจด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านนโยบายการบริหารของบริษัท ด้านผลตอบแทน/ค่าตอบแทน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัท

จำหน่ายที่นอนย่านบางบอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($R = .806^{**}, .829^{**}, .846^{**}, .828^{**}, .845^{**}, .899^{**}$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายเครื่องนอน ย่านบางบอน” โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล (2) ปัจจัยความพึงพอใจที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพัน

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน มีความแตกต่างต่อความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอน ย่านบางบอน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ทางด้านเพศ วุฒิการศึกษา และสถานภาพ ของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอน ย่านบางบอน ไม่มีความแตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชิดพันธ์ พันธุ์สุข (2560) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงานรักษาความปลอดภัยของโรงแรมในกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกันยกเว้นด้านเพศ ความพึงพอใจในงานด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน คุณค่าของงานที่ได้รับมอบหมาย สัมพันธภาพในที่ทำงาน บทบาทหน้าที่ในการทำงานและความมั่นคงในอาชีพการทำงาน เป็นปัจจัยความพึงพอใจในงานที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานแผนกรักษาความปลอดภัยของโรงแรม สอดคล้องกับเชิดพันธ์ พันธุ์สุข (2560) กล่าวว่า พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันทุกด้าน ยกเว้นด้านเพศ มีความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์การที่แตกต่างกันต่อองค์การของพนักงานรักษาความปลอดภัยของโรงแรมในกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ ศุภชัย เหมือนโพธิ์ นนทวัฒน์ สุขผล และณัฐพร วิรุฬหารุญ (2561) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด กล่าวว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านตำแหน่งงานที่ต่างกันส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ธนารักษ์ พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด และด้านระดับการศึกษาที่ต่างกัน ไม่ส่งผลต่อการความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ธนารักษ์ พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด

2. ปัจจัยความพึงพอใจที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพัน

ความพึงพอใจในงานกับความผูกพันของพนักงานในการทำงานบริการของบริษัทจำหน่ายที่นอน ย่านบางบอน สัมพันธ์กัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยความพึงพอใจด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านนโยบายการบริหารของบริษัท ด้านผลตอบแทน/ค่าตอบแทน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอนย่านบางบอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($R = .806^{**}, .829^{**},$

.846**, .828**, .845**, .899**) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณี วินยะกังสานนท์ (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า พยาบาลวิชาชีพมีความพึงพอใจในงานและมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูง โดยความผูกพันต่อองค์กรนั้นเป็นตัวที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลนครธน สอดคล้องกับ นุสรา คงอินทร์ (2559) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท อลิอันซ์อียูธยา ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) กล่าวว่า พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยด้านนโยบายการบริหารบริษัท ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ระดับพึงพอใจมาก ส่วนด้านระบบผลตอบแทน อยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง และพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับผูกพันมาก โดยด้านความถูกต้องหรือบรรทัดฐานของสังคม และด้านทัศนคติ พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับผูกพันมาก ส่วนด้านพฤติกรรม อยู่ในระดับความผูกพันปานกลาง ผลการศึกษายังพบอีกว่าด้านความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ในด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรม และด้านความถูกต้องหรือบรรทัดฐานของสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

การวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานในการทำงานของบริษัทจำหน่ายเครื่องนอน ย่านบางบอน” มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลตัวชี้วัดของความพึงพอใจใน พบว่า บริษัทที่พนักงานทำอยู่มีความท้าทาย โดยเปิดโอกาสให้ใช้ความรู้ความสามารถทำงานในสายงานของตนเองได้อย่างเต็มที่ และทุกคนในองค์กรการทำงานที่เป็นทีม ดังนั้นองค์กรควรส่งเสริมด้านการงานเป็นทีมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้พนักงานทุกคนในองค์กรจะได้ใช้ศักยภาพของตนเองออกได้อย่างเต็มความสามารถ โดยที่มีหัวหน้างานเป็นคนคอยสนับสนุนและช่วยเหลือมากกว่าเป็นหัวหน้างาน จะส่งผลให้พนักงานรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองมากขึ้น อีกทั้งค่าตอบแทนในการทำงานนั้นสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจด้วยเช่นกัน องค์กรควรให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมในการทำงานโดยวัดผลจากคุณภาพของงานและมีการให้ค่าตอบแทนพิเศษสำหรับพนักงานที่ได้ทำงานพิเศษได้เสร็จทันตามกำหนด

2. จากผลการศึกษาข้อมูลตัวชี้วัดของความผูกพันของพนักงาน พบว่า พนักงานที่ทำงานในองค์กรนี้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีม มีความสม่ำเสมอในการทำงาน ไม่ขาดตกบกพร่อง เป็นผลมาจากความพึงพอใจที่ได้เข้ามาทำงานที่องค์กรนี้ ทำให้ทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งพนักงานต้องการทำงานในองค์กรนี้ตลอดไป เป็นผลมาจาก พนักงานได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและมีการทำงานที่มีหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานคอยช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกันในการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะมุมมองด้านความพึงพอใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานภายในบริษัทเท่านั้น ดังนั้นควรทำการศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของบุคคลในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานภายในบริษัทเพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมตรงกับความต้องการของบริษัทในการนำไปใช้ได้กว้างขึ้น
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำงานของบริษัทจำหน่ายที่นอนในบริษัทอื่น ๆ สำหรับการเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กร ลดการลาออกของพนักงานได้ดีขึ้น
3. ควรมีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อนำมารวบรวมข้อมูลเชิงลึกถึงการทำงานของพนักงานภายในบริษัทจำหน่ายที่นอน ย่านบางบอน

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- เชิดพันธ์ พันธุ์สุข. (2560). ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานรักษาความปลอดภัยของโรงแรมในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตร มหาบัณฑิต การจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นุสรุา คงอินทร์. (2559). ความพึงพอใจในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท อลิอันซ์อียูธยา ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน). สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.
- วรรณิ วิริยะกัสนานท์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีสเทียณ.
- ศุภชัย เหมือนโพธิ์, นนทวัฒน์ สุขผล, และณัฐพร วิรุฬหารุญ. (2561). ความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. 4(2), 104-120.
- สุดที่รัก นุชนาถ. (2562). ความพึงพอใจและความภักดีในฐานะตัวแปรคันกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสมทางการตลาดสู่การตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชัน Grabfood ของผู้ใช้บริการในเขตฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice-hall Inc.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.

ประชากรกับการพัฒนากลยุทธ์ชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมชุมชนปลอดภัย
ในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Civil State with Development of Proactive Community Relations
Strategies to Promote Safe Communities in Amphawa District,
Samut Songkhram Province

ภาวิณี โสระเวช¹ สักпас แสงฉาย² ตรัยคุณ รอดเกษม³ ชิสากัญญ์ ปภาพันธ์เกียรติ⁴
Pawinee Sorawech, Sakapas Seangchai, Trikhun Rotkasem, Chisakan Papapankiad

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยผ่านกลไกภาครัฐ 2) เพื่อศึกษาและกำหนดกลยุทธ์ชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนปลอดภัย 3) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาชุมชนปลอดภัย วิธีดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (mix methodology method) คือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้แบบสอบถามจากบุคคลากรและประชาชนในพื้นที่จำนวน 30 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 7 คน ได้แก่บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารส่วนตำบลและอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 30 คน เนื่องจากเหตุการณ์ในช่วงสถานการณ์โควิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS of Window) ในการคำนวณค่าทางสถิติ ได้แก่ จำนวน และค่าร้อยละ ในการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัย มี 7 กระบวน คือ 1.1) ชุมชนสัมพันธ์ 1.2) ชุมชนความปลอดภัย 1.3) ชุมชนป้องกันอันตราย 1.4) ชุมชนเชื่อมโยงหน่วยงาน 1.5) ชุมชนเฝ้าระวัง 1.6) ชุมชนสำรวจความปลอดภัย และ 1.7) ชุมชนต่อต้านพฤติกรรมเสี่ยงชุมชน 2) กลยุทธ์ชุมชนสัมพันธ์

Received: 2021-06-09 Revised: 2021-07-22 Accepted: 2021-07-22

¹ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, Demonstration School of Suansunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail:pawinee.so@ssru.ac.th

² มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, Suansunandha Rajabhat University.
e-mail: sakapas.sa@ssru.ac.th

³ บริษัทเอชอาร์ดี ดีไซน์เนอร์ จำกัด, HRD DESIGNER Co.,Ltd Thailand.
e-mail: trikhun999@hotmail.com

⁴ บริษัททรัพย์มหาศาล(995)จำกัด,Sabmahasarn(995) Co.,LtdThailand.
e-mail: chisakan_n@icloud.com

เชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนปลอดภัยที่ได้มีทั้งหมด 5 กลยุทธ์ 3)การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนเสริมสร้างความเข้มแข็งใน การพัฒนาชุมชนปลอดภัย โดยให้ความรู้ แนวทางในการสร้างมาตรการ ความปลอดภัย ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย

คำสำคัญ (Keywords): ประชาธิปไตย; กลยุทธ์; ชุมชนปลอดภัย

Abstract

The research objectives are as follows. 1) to study and analyze the process of building a safe community through the civil state mechanism; 2) to study and formulate a proactive community relationship strategy by community participation process to develop a safe community model 3) To transfer knowledge to the community, to strengthen the development of a safe community The method of conducting research using a mix methodology method is qualitative research and quantitative research. Quantitative Research by collecting data on the use of questionnaires from personnel and people in the area of 30 issues and in-depth interviews of 7 people, namely personnel involved in sub-district administration and Amphawa district. Samut Songkhram Province by collecting information and handing out online questionnaires for 30 people due to the events during the Covid situation Data were analyzed using a packaged program (SPSS of Window) to calculate statistical values such as number and percentage in quantitative research. Analyzing the basic data, the general information questionnaires were gender, age, educational background. The results showed that 1) there were 7 processes for building a safe community, namely 1.1) community relations. 1.2) Safety Community, 1.3) Danger Prevention Community, 1.4) Community Linking Organizations, 1.5) Surveillance Community, 1.6) Safety Survey Community, and 1.7) Community Against Risk Behavior Community, 2) Proactive Community Relations Strategy by Community Participation Process. To develop a safe community model that has a total of 5 strategies. 3) Transfer of knowledge to the community to strengthen the community. safe community development by educating Guidelines for creating safety measures, knowledge of the law.

Keywords: Public Relations; Strategy; Safe Community

บทนำ (Introduction)

จากสถานการณ์ในปัจจุบันในจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางมีขนาดเล็กที่สุดของประเทศคือประมาณ 416.7 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดเป็นอันดับ 2

ของประเทศ เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นที่รู้จักกันในนาม “เวนิสตะวันออกแห่งสุดท้ายของเมืองสยาม” พื้นที่ของจังหวัดมีความแตกต่างกันโดยแบ่งออกได้เป็น 3 เขต จากข้อมูลความมั่นคงและระดับความรุนแรงระบุพื้นที่พบว่า (ที่มา: คณะอนุกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มภารกิจด้านความมั่นคง จังหวัดสมุทรสงคราม, 2558) พื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม มีปัญหาภัยคุกคาม และความรุนแรงของปัญหาแต่ละพื้นที่ ดังนี้มีปัญหาภัยคุกคาม 6 ประเภท ที่มีระดับปกติ คือ 1) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม 2) ปัญหาสาธารณภัยขนาดใหญ่/ภัยแล้ง 3) ปัญหาสาธารณภัยขนาดใหญ่วาทภัย แผ่นดินไหว 4) ปัญหาโรคระบาด 5) ปัญหาการทำผิดกฎหมายที่เชื่อมกับชุมชนทะเล 6) ปัญหาความยากจน มีปัญหาภัยคุกคามระดับไม่รุนแรง 3 ประเภท คือ 1) ปัญหายาเสพติด พื้นที่อำเภอเมือง ชุมชนเทศบาลเมือง 2) ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และ 3) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชนเป็นขั้นตอนหรือลำดับการดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชนปัจจุบันกระบวนการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชนได้ใช้กรอบแนวความคิดของโครงการชุมชนปลอดภัยจึงมีความสำคัญการลดปัญหาความไม่ปลอดภัยต่างๆทำให้คนในชุมชนมีชีวิตที่สงบสุขปราศจากภัยอันตรายที่ส่งผลทำลายสุขภาพเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนให้มีสุขภาพดีไม่ได้รับอันตราย โดยใช้กระบวนการสร้างเสริมความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ และยึดหลักการร่วมแรงร่วมใจกันของชุมชนเป็นพื้นฐาน การบริหารจัดการประเทศในปัจจุบัน เพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน จึงได้ศึกษาวิจัยเรื่องพระราชรัฐกับการพัฒนากลยุทธ์ชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมชุมชนปลอดภัย (Safety Community) ในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยผ่านกลไกพระราชรัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาและกำหนดกลยุทธ์ชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนปลอดภัย
3. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาชุมชนปลอดภัยของพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

แนวทางที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (mix methodology method) คือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ศึกษา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้จากแบบสอบถาม (questionnaire) และจากแบบ

สัมภาษณ์(interview form) การสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา มี กระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัย มี 7 กระบวน คือ 1) ชุมชนสัมพันธ์ 2)ชุมชนความปลอดภัย 3) ชุมชนป้องกันอันตราย4) ชุมชนเชื่อมโยงหน่วยงาน 5) ชุมชนเฝ้าระวัง6) ชุมชนสำรวจความปลอดภัย และ7) ชุมชนต่อต้านพฤติกรรมเสี่ยงชุมชน การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยที่ค้นพบอ้างอิงผลการวิจัยต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้แบบสอบถามจากบุคลากรและประชาชนในพื้นที่จำนวน 30 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 7 คน ได้แก่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารส่วนตำบลและอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 30 คน เนื่องจากเหตุการณ์ในช่วงสถานการณ์โควิด 2019

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยและชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนปลอดภัย และจากการสัมภาษณ์การสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนมี 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ ประเด็นพิจารณา อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงมีประเด็นพิจารณาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรายภาคชั้น ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่ามีประเด็นพิจารณาอยู่ในระดับมากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า มีประเด็นพิจารณาอยู่ในระดับน้อยที่สุด เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการวัดค่าการพิจารณาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Index of item Objective Congruence ; IOC) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลยุทธ์ชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างเสริมชุมชนปลอดภัย (Safety Community) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามออนไลน์ถึงบุคลากรและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เมื่อรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปราย ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ จากแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 30 คนแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 30 คน แบ่งเป็น ด้านเพศ เป็นเพศหญิงจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และเพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ด้านอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุในช่วงอายุในช่วง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 อายุในช่วง 36 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.70 อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.70 อายุในช่วง มากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.70 และอายุในช่วง 30 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.90 มีระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.70 ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 33.30 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 46.70 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 20.00 อาชีพรับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 20.00 และอาชีพอื่นๆคิดเป็นร้อยละ 13.33 ผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า(rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ส่วนที่1 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสัมพันธ์ผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 1	ระดับความคิดเห็น									
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำนวน		จำนวน		จำนวน		จำนวน		จำนวน	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
ชุมชนสัมพันธ์ประเด็นพิจารณา										
1)ภาครัฐมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ			1	3.33	13	43.3	10	33.3	6	20.0
						4		3		0
2)ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ	3	1	3	10.0	12	40.0	7	23.3	5	16.6
		0.		0		0		3		7
		0								
		0								
3)ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ			1	3.33	11	36.6	10	33.3	8	26.6
						7		3		7

จากตารางที่ 4.1 ส่วนที่1 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสัมพันธ์ผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1)ภาครัฐมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ให้แก่ชุมชน มีความคิดเห็นระดับปานกลางร้อยละ 43.34 2)ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ให้แก่ชุมชน มีความคิดเห็นระดับปานกลางร้อยละ 40.00 3)ภาคประชาชนประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะกิจการงานที่เป็นสาธารณะเพื่อประโยชน์ให้แก่ชุมชน มีความคิดเห็นระดับปานกลางร้อยละ 36.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ส่วนที่2 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภอ
อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 2 ชุมชน ปลอดภัย ประเด็น พิจารณา	ระดับความคิดเห็น									
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)มี สภาพแวดล้อม ที่สร้างเสริม ความ ปลอดภัยใน ชุมชน					9	30.0	15	50.0	6	20.0
						0		0		0
2)ประชาชน ทุกคนร่วมกัน รับผิดชอบ ความ ปลอดภัย ต่างๆ			2	6.6	8	26.6	15	50.0	5	16.6
				7		6		0		7
3)ประชาชน ร่วมกันแก้ไข ปัญหาและ ป้องกันการ เกิดภัย อันตราย			1	3.3	11	36.6	11	36.6	7	23.3
				3		7		7		3

จากตารางที่ 4.2 ส่วนที่2 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภอ
อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1)มีสภาพแวดล้อมที่สร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน มีความ
คิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00 2)ประชาชนทุกคนร่วมกันรับผิดชอบต่อความปลอดภัยต่างๆ
ของตนเองในชุมชน มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00 3)ประชาชนร่วมกันแก้ไขปัญหาและ

ป้องกันการเกิดภัยอันตรายต่างๆของชุมชน มีความคิดเห็นระดับปานกลางและมากร้อยละ 36.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ส่วนที่3 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนป้องกันอันตรายผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 3 ชุมชนป้องกัน อันตราย ประเด็น พิจารณา	ระดับความคิดเห็น									
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำ นว น	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)การป้องกัน ปัญหาของ ชุมชนจาก สารเสพติด			1	3.3	9	30.0	14	46.6	6	20.0
				3		0		6		0
2)การป้องกัน ปัญหาของ ชุมชนจาก อัคคีภัย			2	6.6	8	26.6	16	53.3	4	13.3
				7		7		3		3
3)การป้องกัน ปัญหาของ ชุมชนจากโจร ผู้ร้าย			2	6.6	9	30.0	15	50.0	4	13.3
				7		0		0		3

จากตารางที่ 4.3 ส่วนที่3 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนป้องกันอันตรายผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1)การป้องกันปัญหาของชุมชนจากสารเสพติด มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 46.66 2)การป้องกันปัญหาของชุมชนจากอัคคีภัย มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 53.33ระดับปานกลาง 3)การป้องกันปัญหาของชุมชนจากโจรผู้ร้าย มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 50.00 ระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ส่วนที่4 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเชื่อมโยงหน่วยงานผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 4 ชุมชน เชื่อมโยง หน่วยงาน ประเด็น พิจารณา	ระดับความคิดเห็น									
	1		2		3		4		5	
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำ	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พิจารณา	นวน	ละ		ละ		ละ		ละ		ละ
	น									
1)องค์กรในชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาภัยอันตราย			2	6.67	11	36.67	16	53.33	1	3.33
2)องค์กรในชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาความไม่ปลอดภัย			1	3.33	10	33.34	18	60.00	1	3.33
3)องค์กรในชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาภัยเสี่ยง			1	3.33	10	33.34	17	56.66	2	6.67

จากตารางที่ 4.4 ส่วนที่4 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเชื่อมโยงหน่วยงานผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1)องค์กรในชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาภัยอันตรายต่างๆ มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 53.33 2)องค์กรในชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัย มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 60.00 3)องค์กรในชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาภัยเสี่ยงต่อการเกิดภัยอันตรายต่างๆมีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 56.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ส่วนที่5 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเฝ้าระวังผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภอมัพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 5 ชุมชนเฝ้า ระวัง ประเด็น พิจารณา	ระดับความคิดเห็น									
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำ นว	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)ชุมชนมี การประเมิน ขนาดของ ปัญหาที่อาจ เกิดขึ้น			3	10.0 0	10	33.3 3	14	46.6 7	3	10.0 0
2)ชุมชนมี การประเมิน สาเหตุของ ปัญหา ที่อาจ เกิดขึ้น			4	13.3 3	8	26.6 7	14	46.6 7	4	13.3 3
3)ชุมชนมี การประเมิน ปัจจัยเสี่ยง ของความไม่ ปลอดภัย ต่างๆ			3	10.0 0	11	36.6 7	12	40.0 0	4	13.3 3

จากตารางที่ 4.5 ส่วนที่5 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเฝ้าระวังผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภอมัพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1)ชุมชนมีการประเมินขนาดของปัญหาที่อาจเกิดขึ้น มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 46.67 2)ชุมชนมีการประเมินสาเหตุของปัญหาที่อาจเกิดขึ้น มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 46.67 3)ชุมชนมีการประเมินปัจจัยเสี่ยงของความไม่ปลอดภัยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น มีความคิดเห็นระดับมากร้อยละ 40.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ส่วนที่ 6 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสำรวจความปลอดภัยผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 6 ชุมชนสำรวจ ความปลอดภัย ประเด็น พิจารณา	ระดับความคิดเห็น									
	1		2		3		4		5	
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำ นว	ร้อยละ	จำ นว	ร้อยละ	จำ นว	ร้อยละ	จำ นว	ร้อยละ	จำ นว	ร้อยละ
1)ชุมชนมี กิจกรรมสำรวจ พฤติกรรมเสี่ยง ในชุมชน			3	10.0	19	63.3	5	16.6	3	10.0
				0		3		7		0
2)มีการนำ พฤติกรรมเสี่ยง ในชุมชนมา วิเคราะห์ ร่วมกับข้อมูล การเกิด อันตราย			6	20.0	13	43.3	8	26.6	3	10.0
				0		3		7		0
3)มีการนำ พฤติกรรมเสี่ยง ในชุมชนมา วิเคราะห์ วางแผนแก้ไข ปัญหา	1	3.3	5	16.6	12	40.0	8	26.6	4	13.3
		3		7		0		7		3

จากตารางที่ 4.6 ส่วนที่ 6 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสำรวจความปลอดภัยผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1)ชุมชนมีกิจกรรมสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงในชุมชน มีความคิดเห็นระดับ ระดับปานกลางร้อยละ 63.33 2)มีการนำพฤติกรรมเสี่ยงในชุมชนมาวิเคราะห์ ร่วมกับข้อมูลการเกิดอันตราย มีความคิดเห็นระดับปานกลางร้อยละ 43.33 3)มีการนำพฤติกรรมเสี่ยงในชุมชนมาวิเคราะห์ เพื่อที่จะดำเนินการวางแผนแก้ไขปัญหามีความคิดเห็นระดับระดับปานกลางร้อยละ 40.00มี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ส่วนที่ 7 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนต่อต้านพฤติกรรมเสี่ยงผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 7 ชุมชนต่อต้าน พฤติกรรม เสี่ยง ประเด็น พิจารณา	ระดับความคิดเห็น									
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1)ชุมชนมีการต่อต้านผลิตภัณฑ์เสี่ยงเป็นอันตราย			3	10.00	11	36.67	9	30.00	7	23.33
				0		7		0		3
2)ชุมชนมีการต่อต้านสิ่งแวดล้อมเป็นอันตราย					12	40.00	11	36.67	7	23.33
						0		7		3
3)ชุมชนมีการต่อต้านพฤติกรรมก่อให้เกิดอันตรายของบุคคล					9	30.00	14	46.67	7	23.33
						0		7		3

จากตารางที่ 4.7 ส่วนที่ 7 กระบวนการเสริมสร้างชุมชนต่อต้านพฤติกรรมเสี่ยงผ่านกลไกประชารัฐในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1)ชุมชนมีการต่อต้านผลิตภัณฑ์เสี่ยงเป็นอันตราย มีความคิดเห็นระดับ ระดับปานกลางร้อยละ 36.67 2)ชุมชนมีการต่อต้านสิ่งแวดล้อมเป็นอันตราย มีความคิดเห็นระดับปานกลางร้อยละ 40.00 3)ชุมชนมีการต่อต้านพฤติกรรมก่อให้เกิดอันตรายของบุคคลมีความคิดเห็นระดับระดับมากร้อยละ 46.67 มี ตามลำดับ

ส่วนที่ 8 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ ให้ข้อคิดเห็นดังนี้ หัวหน้าหรือผู้นำชุมชน ควรเข้าถึงชาวบ้านและสอบถามความต้องการหรือปัญหาต่างๆตามสภาพที่ชาวบ้านต้องการให้ชุมชนดำเนินการเพื่อพัฒนาที่ดีขึ้น ชุมชนมีแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ของพื้นที่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดสมุทรสงคราม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการเสริมสร้างชุมชนสัมพันธ์ ดังนี้ กระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัย คือมีสภาพแวดล้อมที่สร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน ชุมชนป้องกันอันตรายคือการป้องกันปัญหาของชุมชนจากโจรผู้ร้าย ชุมชนเชื่อมโยงหน่วยงานคือองค์กรในชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัย ชุมชนเฝ้าระวังคือชุมชนมีการประเมินขนาดของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นชุมชนสำรวจความปลอดภัยคือชุมชนมีกิจกรรมสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงในชุมชนการเสริมสร้างชุมชนต่อต้านพฤติกรรมเสี่ยงคือชุมชนมีการต่อต้านพฤติกรรมก่อให้เกิดอันตรายของบุคคล จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปกลยุทธ์เชิงรุกที่ได้มีดังนี้ 1)กลยุทธ์การสร้างกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงเพื่อสาธารณประโยชน์ 2)กลยุทธ์การจัดทำแผนป้องกันอันตรายในชุมชน 3)กลยุทธ์การอบรมให้ความรู้ 4)กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ 5)กลยุทธ์การสร้างผู้นำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง:กรณีศึกษาชุมชนพุน้ำเย็น เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ของกมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะ กล่าวว่า คุณลักษณะชุมชนเข้มแข็ง สะท้อนได้จากความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน ความมั่นคงปลอดภัยของชุมชน การมีวิสัยทัศน์ของชุมชน และความรักและห่วงใยชุมชน โดยมีปัจจัยที่นำไปสู่ความเข้มแข็ง และงานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสถาบันอุดมศึกษา เขตภูมิภาคภาคใต้ ของ ศิริวรรณจุลฑาและคณะ กล่าวว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย การมีนโยบายเป้าหมายที่ชัดเจนและวิสัยทัศน์ของผู้นำการมีส่วนร่วมของผู้นำและบุคลากรการใช้ช่องทางที่หลากหลายและทันสมัยและบริหารจัดการกิจกรรมสื่อสารมวลชนสัมพันธ์สัมพันธ์กับสื่อมวลชน ทัศนคติที่นิกรวัฒน์และคณะ กล่าวใน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาว่าองค์ประกอบของความพึงพอใจคือการมีสุขภาพดีการมีสังคมที่ดีซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยกระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยผ่านกลไกประชารัฐโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนโดยกลยุทธ์การสร้างกิจกรรมความปลอดภัยในชุมชนและกลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งในครั้งต่อไป ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของส่งผลต่อการเสริมสร้างความปลอดภัยในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

2. การขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาคือไม่ความปลอดภัยในชุมชน และ

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านชุมชนปลอดภัยสามารถนำมาพัฒนากลยุทธ์ชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

แนวทางในการแก้ปัญหาในการวิจัยครั้งต่อไปประชาชนชุมชนเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายด้านความปลอดภัยจากเครือข่ายจากหน่วยงานต่างๆ มุ่งเน้นผลประโยชน์ทางสุขภาพและความปลอดภัยของบุคคลในชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว. (2560). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง:กรณีศึกษาชุมชนพุน้ำแพญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*. 5(1), 46-57.
- สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2561-2565*. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.samutsongkhram.go.th/V2013/index.php/2015-03-11-03-46-59/7951-1432-2561-2565>
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2. (2560). *แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง2 พ.ศ.2561 - 2564 (จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์)*. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.osmcentral-s2.moi.go.th/main/wp-content/uploads/2019/09/7>
- ศิริวรรณ จุลทับ. (2558). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสถาบันอุดมศึกษา เขตภูมิภาคใต้. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 2(2), 157-174.
- อรรถสิทธิ์ นิกรวัฒน์และคณะ. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. รายงานผลงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับการรักษา
ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก
Factors Affecting Practices of Diabetes Mellitus Patients Receiving
Treatment at Tambon Health Promoting Hospital in
Muang District, Tak Province

พิษณุ คงเมือง¹ พุฒิพงศ์ มากมาย² ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร³

ชวลิต หงส์เลิศสกุล⁴ วลัยลักษณ์ พันธุ์รี⁵ เมธี สุทธิศิลป์⁶

Phitsanu Khongmuang, Phutthipong Makmai, Kajornatthapol Pongwirithon,
Chavalit Honglertsakul, Walailak Panturee, Mathee Soothasil

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบตัดขวาง เพื่อปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 334 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วย โรคเบาหวานส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน และการปฏิบัติตนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.7 และร้อยละ 62.8 ตามลำดับ เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานต่อระดับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานโดยรวมมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติตนในด้านดูแลร่างกาย ด้านการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ด้านการรับประทานยาและการตรวจน้ำตาล และด้านการดูแลจิตใจ อารมณ์ และสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

คำสำคัญ (Keywords): แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ; ผู้ป่วยโรคเบาหวาน; โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Received: 2021-01-09 Revised: 2021-04-05 Accepted: 2021-04-08

¹ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Public-Health, Northern College.

Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Public-Health Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration Northern College

⁴ หน่วยศัลยศาสตร์ระบบทางเดินปัสสาวะ ภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช Division of Urology, Department of Medicine, Faculty of Medicine, Vajira hospital. Navamindhradiraj University

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁶ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Public-Health, Northern College

Abstract

This research is a cross-sectional study aimed to study factors affecting practices of diabetes mellitus patients who receiving Treatment at tambon Health Promoting hospital in Muang district tak Province. The sample (n=334) is a diabetes mellitus patient who receiving treatment at tambon health promoting hospital in muang district Tak Province. The sample selected by systematic sampling. The data were collected by a questionnaire. The data analyzed by using descriptive statistics and Chi-square test. Results of the study indicated that the diabetes mellitus patients had a moderate level of receiving and practice with 40.7%, and 62.8% respectively. The relationship between receiving level involving the diabetes mellitus disease related in the practices of diabetes mellitus patients at the significant level of 0.05. When considering of the receiving level related the practices of diabetes mellitus patients composed of self-care, preventing of complications, taking medicines and medical appointment and the mental health care, emotion, and social at the significant level of 0.05.

Keywords: Health Belief Model; Diabetes Mellitus Patients; Tambon Health Promoting Hospital

บทนำ (Introduction)

โรคเบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่รักษาหายขาดไม่ได้ ซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขทั่วโลก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน ทำให้พฤติกรรมต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมสุขภาพเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ผลที่ตามมาคือ การเกิดโรคต่าง ๆ เช่นโรคหลอดเลือด โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง ส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยและครอบครัว ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ (วิวัฒน์ โรจนพิทยากร, 2563) โรคเบาหวานเป็นโรคที่เกิดจากตับอ่อนสร้างฮอร์โมนอินซูลิน (Insulin) ได้น้อยหรือไม่ได้เลย ฮอร์โมนชนิดนี้มีหน้าที่คอยช่วยให้กระบวนการเมตาโบลิซึม ของคาร์โบไฮเดรตเป็นไปตามปกติ (ร่างกายเผาผลาญน้ำตาลมาใช้เป็นพลังงาน) เมื่ออินซูลินในร่างกายไม่พอ น้ำตาลก็ไม่ถูกนำไปใช้ จึงเกิดการคั่งของน้ำตาลในเลือดและอวัยวะต่าง ๆ เมื่อน้ำตาลคั่งในเลือดมาก ๆ ก็จะถูกไตกรองออกมาในปัสสาวะ โดยปกติไตมีหน้าที่ในการเก็บกักน้ำตาลไว้ในเลือดไม่เกิน 180-200 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ถ้าสูงเกินจากนี้จะถูกกรองออกจากเลือดและขับออกทางปัสสาวะและในขณะเดียวกันน้ำตาลที่ถูกกรองออกจากเลือดและขับออกทางปัสสาวะบ่อยมาก มีผลให้คอแห้ง กระหายน้ำ ต้องดื่มน้ำบ่อย ๆ เพื่อชดเชยส่วนที่ขาดและผลจากการที่ร่างกาย ไม่สามารถนำน้ำตาลกลูโคสที่ได้จากเมตาโบลิซึมของคาร์โบไฮเดรตไปใช้เป็นพลังงานได้ จึงมีการสลายไขมันและโปรตีนที่เก็บไว้มากำใช้เป็นพลังงานทดแทน ทำให้มีการสูญเสียเนื้อเยื่อร่วมกับการขาดน้ำ ผู้ป่วยจะมีอาการอ่อนเพลีย กล้ามเนื้อลีบฝ่อ น้ำหนักตัวลดลง ทั้ง ๆ ที่รับประทานอาหารจุหรือรับประทานอาหารปกติ ผลของการมีน้ำตาลในเลือดสูงเป็นเวลานาน ๆ จะก่อให้เกิดความผิดปกติต่ออวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้ เช่น ตา ไต หลอดเลือด เป็นต้น (อังศินันท์ อินทรกำแหง, 2560) จังหวัดตากเป็นจังหวัดหนึ่งที่เผชิญกับปัญหาสุขภาพและสถานการณ์ความรุนแรงของโรคเบาหวานจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน พบว่า ในปี พ.ศ. 2559, 2560 พบผู้ป่วยโรคเบาหวานรายใหม่ 84.48 และ 135.04 เพิ่มร้อยละ 37.443 นอกจากนี้พบว่า ผู้หญิงไทย

มีการสูญเสียปีสุขภาวะสูงสุดจากโรค เบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง โดยพบว่าสาเหตุหลักของการสูญเสียปีสุขภาวะ ทั้งในผู้ชายและผู้หญิงไทยมาจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง สาเหตุของการเกิดโรคเบาหวานนั้นยังไม่ทราบแน่นอน แต่องค์ประกอบปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญซึ่งอาจเป็นต้นเหตุของการเกิดโรคเบาหวานได้แก่ กรรมพันธุ์ ผู้ที่มีภาวะอ้วนดัชนีมวลกายมากกว่า 23 ขึ้นไป ผู้หญิงที่มีประวัติการคลอดน้ำหนักบุตรแรกเกิดมากกว่า 4 กิโลกรัมขึ้นไป ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป และมีประวัติญาติ พ่อแม่ พี่ น้อง สายตรงเป็นโรคเบาหวาน เป็นต้น หากบุคคลใดมีปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวมากย่อมมีโอกาสที่จะเป็นเบาหวาน นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่เกิดจากการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานด้วย เช่น ไม่ใส่ใจการดูแลร่างกาย การป้องกันภาวะแทรกซ้อน การดูแลรับประทานอาหารที่ถูกต้อง การดูแลจิตใจ อารมณ์ และสังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยอัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน พบว่า กลุ่มช่วงอายุวัยทำงาน คือ กลุ่มอายุ 15 – 39 ปี กลุ่มอายุ 40 – 49 ปี และ กลุ่มอายุ 50 – 59 ปี มีอัตราที่เพิ่มขึ้นทุกกลุ่ม โดยการคาดประมาณแนวโน้มการเสียชีวิตด้วยโรคต่าง ๆ ของประชากรไทยใน พ.ศ. 2558 – 2562 โรคเบาหวานเป็นสาเหตุการเสียชีวิตที่พบสูงสุดสำหรับผู้หญิงไทย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้คนไทยเสียชีวิตเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์การเจ็บป่วยที่สำคัญของคนไทยที่พบว่าแนวโน้มการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังที่ป้องกันได้เพิ่มขึ้นตลอดใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญของการควบคุมโรคเบาหวาน จึงได้บรรจุแผน การควบคุมโรคเบาหวานไว้ในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ใน ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อลดอัตราการป่วยด้วยโรคเบาหวาน ซึ่งเป็นโรคหนึ่งจากจำนวนโรคที่ป้องกันได้ 5 โรค คือโรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง และโรคมะเร็ง ดังนั้นสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการนโยบายด้านสาธารณสุขสนับสนุนการดำเนินการตามแนวทางของกฎหมายสุขภาพแห่งชาติ โดยเร่งดำเนินการมาตรการสร้างเสริมสุขภาพและลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพและการเจ็บป่วยเรื้อรัง โดยประสานความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากภาคีพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และอาสาสมัคร ร่วมสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างแรงจูงใจ หนุนแรงค์ให้เกิดการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพอนามัย รวมทั้งเป็นแนวทางการลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคเบาหวานต่อการเพิ่มจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวาน และการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยในด้านโรคเบาหวาน (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2560) จังหวัดตากเป็นจังหวัดหนึ่งที่เผชิญกับปัญหาสุขภาพและสถานการณ์ความรุนแรงของโรคเบาหวานจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน พบว่า ในปี พ.ศ. 2559, 2560 พบผู้ป่วยโรคเบาหวานรายใหม่ 84.48 และ 135.04 เพิ่มร้อยละ 37.443 นอกจากนี้พบว่า ผู้หญิงไทยมีการสูญเสียปีสุขภาวะสูงสุดจากโรค เบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง โดยพบว่าสาเหตุหลักของการสูญเสียปีสุขภาวะ ทั้งในผู้ชายและผู้หญิงไทยมาจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้แนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพมาเป็นแนวทางในการศึกษารั้งนี้ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลตนเองในการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน และรูปแบบการดำเนินงานเพื่อดูแลพฤติกรรมผู้ป่วยโรคเบาหวาน ให้มีความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ดี

อันนำไปสู่แนวทางการลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคเบาหวานและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อการปฏิบัติตนของผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) แบบภาคตัดขวาง (Cross - sectional study) ทำการศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานในจังหวัดตาก ได้แก่ 1. แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับเรื่องโรคเบาหวาน ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง ในจังหวัดตาก ซึ่งแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวาน และ 2. การปฏิบัติตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง ในจังหวัดตาก โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งได้สรุปความหมายคือ การปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ได้แก่ ด้านการดูแลร่างกาย ด้านการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ด้านการรับประทานยาและการตรวจตามนัด และด้านการดูแลจิตใจ อารมณ์ และสังคม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 21 แห่ง มีผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในจังหวัดตาก จำนวนทั้งสิ้น 48,181 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก, 2563) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 21 แห่ง ผู้วิจัยคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณแบบทราบบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของ Yamane (1967) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random Sampling) ซึ่ง k มีค่าเท่ากับ $N/n = 121$ ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้ $= 333.95 \approx 334$ คน โดยนำบัญชีรายชื่อผู้ป่วยโรคเบาหวานมาเรียงลำดับจากอำเภอที่มีจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานมากไปหาผู้ป่วยโรคเบาหวานน้อย แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) ซึ่ง k มีค่าเท่ากับ $N/n = 121$ และนำไปคำนวณกับประชากรให้ได้จำนวนเท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ (Kajornattthapol et al., 2020)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยโรคเบาหวาน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่ผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวาน วิธีการรักษา ภาวะแทรกซ้อน ประวัติครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ ครอบคลุม 4 ด้าน คือ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน 3 ข้อ การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน 4 ข้อ การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ 4 ข้อ และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวาน 4 ข้อ โดยเป็นลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ได้แก่

เห็นด้วย	หมายถึง ข้อความที่กล่าวมาตรงกับการรับรู้ของท่าน
ไม่แน่ใจ	หมายถึง ข้อความที่กล่าวมาท่านไม่สามารถตัดสินใจได้
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง ข้อความที่กล่าวมาไม่ตรงกับการรับรู้ของท่าน

ข้อความเชิงบวก จำนวน 6 ข้อ และ 9 ข้อความเชิงลบ จำนวน 9 ข้อ ซึ่งประยุกต์จากมาตรวัดของ ลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) เกณฑ์การให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อดังนี้

ข้อความเชิงบวก (Positive Statement) ข้อความเชิงลบ (Negative Statement)

เห็นด้วย	2	0
ไม่แน่ใจ	1	1
ไม่เห็นด้วย	0	2

รวมทั้งหมด 15 ข้อ รวมคะแนน 30 คะแนน

คะแนนการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน 3 ข้อ รวม 6 คะแนน

คะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน 4 ข้อ รวม 8 คะแนน

คะแนนการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ 4 ข้อ รวม 8 คะแนน

คะแนนการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวาน 4 ข้อ รวม 8 คะแนน

การแปลผลคะแนนเกณฑ์การแบ่งระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาเกณฑ์เฉลี่ยของระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน จากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ (Kajornatthapol, et al., 2020) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

การรับรู้ระดับสูง หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนมากกว่า $\bar{X} + \frac{1}{2} S.D$

การรับรู้ระดับปานกลาง หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วง $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D$

การรับรู้ระดับต่ำ หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - \frac{1}{2} S.D$

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 16 ข้อ ครอบคลุมการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน 4 ด้าน คือ การดูแลร่างกาย 4 ข้อ การป้องกันภาวะแทรกซ้อน 4 ข้อ การรับประทานยาและการตรวจตามนัด 4 ข้อ การดูแลจิตใจ อารมณ์ และสังคม

4 ข้อ โดย ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับซึ่งแต่ละข้อมีความหมายดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง ท่านดูแลตนเองตามข้อความที่กล่าวทุกวัน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง ท่านดูแลตนเองตามข้อความที่กล่าวเป็นบางครั้งประมาณ

1-3 วันต่อสัปดาห์

ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง ท่านไม่ได้ดูแลตนเองตามข้อความที่กล่าวเลย เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งได้ดังนี้ ข้อความเชิงบวก จำนวน 12 ข้อ ข้อความเชิงลบ จำนวน 4 ข้อ ประยุกต์จากมาตรวัดของ ลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale) เกณฑ์การให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อดังนี้

ข้อความเชิงบวก (Positive Statement) ข้อความเชิงลบ (Negative Statement)

ปฏิบัติเป็นประจำ	2	0
เป็นบางครั้ง	1	1
ไม่เคยปฏิบัติ	0	2

รวมทั้งหมด 16 ข้อ รวมคะแนน 32 คะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนในด้านการดูแลร่างกาย 4 ข้อ รวม 8 คะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนในด้านการป้องกันภาวะแทรกซ้อน 4 ข้อ รวม 8 คะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนในด้านการรับประทานยาและการตรวจวัด 4 ข้อ รวม 8 คะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนในด้านการดูแลจิตใจ อารมณ์ และสังคม 4 ข้อ รวม 8 คะแนน

การแปลผลคะแนนมีเกณฑ์การแบ่งระดับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาเกณฑ์เฉลี่ยของระดับปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน จากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้ (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

การปฏิบัติระดับสูง	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนมากกว่า $\bar{X} + \frac{1}{2} S.D$

การปฏิบัติระดับปานกลาง	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วง $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D$

การปฏิบัติระดับต่ำ	หมายถึง คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนน้อยกว่า $\bar{X} - \frac{1}{2} S.D$

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) แบบสอบถามแบบ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับโรคเบาหวาน และการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานมาคำนวณหา ค่าความสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 และ 0.76 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1. สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเบาหวานกับระดับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานโดยรวมและรายด้าน โดยใช้สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยการทดสอบด้วยสถิติวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 334 คน พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.3 มีอายุระหว่าง 40 – 60 ปี ร้อยละ 62.9 และมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 72.8 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 63.8 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 29.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 41.3 เป็นโรคเบาหวานมากกว่า 4 ปี ร้อยละ 53.9 มีวิธีการรักษาโดยใช้ยาเม็ด ร้อยละ 85.9 มีภาวะแทรกซ้อนส่วนใหญ่เป็นโรคความดันโลหิตสูง โรคชาปลายมือขาเท้า โรคหัวใจ และผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีประวัติ ญาติ พ่อ แม่ พี่ น้องเป็นโรคเบาหวาน ร้อยละ 52.4

การวิเคราะห์ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยโรคเบาหวาน พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีคะแนนการรับรู้ ($\bar{X}$ =21.71, S.D.=2.03) ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานในด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.50 โดยมีคะแนนการรับรู้ ($\bar{X}$ =4.51, S.D.=1.05) ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน ในระดับปานกลาง ร้อยละ 56.60 มีคะแนนการรับรู้ ($\bar{X}$ =5.74, S.D.=1.03) ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.70 มีคะแนนการรับรู้ ($\bar{X}$ =5.89, S.D.=1.89) และด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.90 มีคะแนนการรับรู้ ($\bar{X}$ =5.56, S.D.=2.13) แสดงได้ดังตารางที่ 1

การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีคะแนนการปฏิบัติตน ($\bar{X}$ =23.55, S.D.=3.76) ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนในด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ด้านการรับประทานยาและการตรวจตามนัด ด้านการดูแลสุขภาพจิตใจ อารมณ์ และสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 56.90, 51.50, 55.70 และ 62.30 ตามลำดับ แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตรฐาน และระดับระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ($n=334$)

การรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน		
			สูง (%)	ปานกลาง (%)	ต่ำ (%)
รายด้าน :					
- การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน	4.51	1.05	79 (23.70)	212 (63.50)	43 (12.90)
- การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน	5.74	1.30	87 (26.00)	189 (56.60)	58 (17.40)
- การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่	5.89	1.89	103 (30.80)	146 (43.70)	85 (25.40)
- การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคเบาหวาน	5.56	2.13	85 (25.40)	200 (59.90)	49 (14.70)
รวมทุกด้าน	21.71	2.03	104 (31.10)	136 (40.70)	94 (28.10)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำแนกตามรายด้าน (n=334)

การปฏิบัติของผู้ป่วย โรคเบาหวาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติตนของผู้ป่วย โรคเบาหวาน		
			สูง (%)	ปานกลาง (%)	ต่ำ (%)
รายด้าน :					
- การดูแลร่างกาย	5.34	1.33	62 (18.6)	190 (56.9)	82 (24.6)
- การป้องกันภาวะแทรกซ้อน	6.26	1.35	70 (21.0)	172 (51.5)	92 (27.5)
- การรับประทานยาและการ ตรวจตามนัด	6.62	1.22	93 (27.8)	186 (55.7)	55 (16.5)
- การดูแลจิตใจ อารมณ์ และ สังคม	5.30	1.65	87 (26.0)	208 (62.3)	39 (11.7)
รวมทุกด้าน	23.55	3.76	52 (15.6)	210 (62.9)	72 (21.6)

การทดสอบระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ P-Value=0.001 พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานอยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติตนจะอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 51.6 ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติตนจะอยู่ในระดับปานกลางและระดับสูงร้อยละ 35.9 เท่ากัน และผู้ป่วยโรคเบาหวานมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานอยู่ในระดับสูง ส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติตนจะอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.6 แสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคเบาหวานจำแนกตามระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานกับระดับการปฏิบัติตน (n=334)

ระดับการรับรู้	ระดับการปฏิบัติตน			รวม	χ^2	p-value
	ต่ำ (%)	ปานกลาง (%)	สูง (%)			
ต่ำ	48 (51.6)	35 (37.6)	10 (10.8)	93 (100.0)	45.849	0.001*
ปานกลาง	29 (28.2)	37 (35.9)	37 (35.9)	103 (100.0)		
สูง	19 (14.0)	62 (45.6)	55 (40.4)	136 (100.0)		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานและระดับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน จากการศึกษาผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานอยู่ในระดับสูง และการปฏิบัติตนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าถ้าผู้ป่วยโรคเบาหวานได้รับข้อมูลหรือมีการรับรู้เรื่องโรคเบาหวานที่ดี ซึ่งการรับรู้จะมีบทบาทในการช่วยปรับปรุงการปฏิบัติตนเองอย่างถูกวิธีและอย่างเหมาะสม ช่วยให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานลดการเสียชีวิตและช่วยลดการเพิ่มของจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมใจ จางวางและคณะ (2560) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงของประชาชนกลุ่มเสี่ยงพบว่า พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความรู้โรคเบาหวานที่มากขึ้นย่อมจะได้รับรู้ และรับทราบเกี่ยวกับโรคเบาหวานที่ดี มักจะตอบ สนองต่อทัศนคติในทางที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งจะแสดงออกมาในการปฏิบัติตน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานกับระดับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานโดยรวมและรายด้าน จากการศึกษาพบว่าระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวาน กล่าวคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้การปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ อมรรรัตน์ ภิรมย์ชม และอนงค์ หาญสกุล

(2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในอำเภอหนองหัวระแหง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีระดับการรับรู้สุขภาพarayด้าน และระดับพฤติกรรมการ ดูแลตนเองรายด้านและภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังคงคล้อยกับการศึกษาของ สมใจ จางวางและคณะ (2560) ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานโรงพยาบาลลี่ จังหวัดลำพูน พบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ

ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติตนด้านการดูแลร่างกาย และด้านการดูแลจิตใจ อารมณ์ และสังคม กล่าวคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานอยู่ในระดับสูง ทำให้การปฏิบัติตนด้านการดูแลร่างกาย และด้านการดูแลจิตใจ อารมณ์ และสังคมอยู่แค่ระดับปานกลาง เนื่องจากปัจจุบันสังคม เศรษฐกิจของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป ทำให้รับรู้และเข้าใจเหตุการณ์ ยอมรับกับความเป็นจริงในสิ่งรอบข้างและการยอมรับกับสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น ต้องมีความพยายามอย่างสูงในการกระทำหรือปรับเปลี่ยนให้เข้ากับชีวิตเมื่อเป็นโรคเบาหวานตลอดจนต้องมีการปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นุชชญากร คณาภรณ์ทิพย์ (2561) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับ โรคและการรักษาอยู่ในระดับสูงจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ

1. นำข้อมูลการปฏิบัติตนที่ได้ในแต่ละด้านจากการศึกษาไปเป็นพื้นฐานในการ ส่งเสริมการให้ ความรู้แก่ผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการให้บริการสุขภาพและสนับสนุนการปฏิบัติตนของผู้ป่วยแต่ละ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงขึ้น
2. ควรเพิ่มเวลาการให้บริการหรือเพิ่มจำนวนวันต่อสัปดาห์ของการให้บริการคลินิก โรคเบาหวานในแต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เพื่อจะได้มีเวลาเพียงพอในการให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างถูกวิธีแก่ผู้ป่วย ที่ผู้ป่วยจะได้เข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีการตรวจเยี่ยมผู้ป่วยที่บ้าน โดยเฉพาะผู้ป่วยที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลใน เลือดและผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนเกิดขึ้น เพื่อจะได้ให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยอย่างถูกต้อง
4. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ เป็นแนว ทางในการวางแผนการพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการปฏิบัติตน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับโรคเบาหวาน กับ การปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้ารับการรักษ ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขต อำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรค เบาหวานที่เข้ารับการ รักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปกับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก

เอกสารอ้างอิง (References)

- นุชชญากร คณาภรณ์ทิพย์. (2561). พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพสะ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง. *วารสารสถาบันบำราศนราดูร*. 12(2), 60-69.
- วิวัฒน์ โรจนพิทยากร. (2563). สถานการณ์และแนวโน้มทางสุขภาพของประเทศไทย 2561–2563. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*. 28(2), 1-2.
- จางวาง, เทพร พิชัยภินัน และนิรชร ชูติพัฒนะ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงของประชาชนกลุ่มเสี่ยง. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*. 3(1), 39-47.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก. (2563). *สถานการณ์โรคไม่ติดต่อ*. สืบวันที่ 20 มีนาคม 2563, จาก http://www.tako.moph.go.th/takmoph2016/file_download/file_2017031509445
- อมรรัตน์ ภิรมย์ชมและอนงค์ หาญสกุล (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2560). *ความรู้ด้านสุขภาพ: การวัดและการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Kajornatthapol Pongwiritthorn, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiriroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Yamane, T. (1967). *Elementary Sampling*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
สู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด
Local History Dynamics for Management, Promotion of Tourism
Charm by Community to Policy Formulation at the Local
and Provincial Levels

อนันต์ อุปสอด¹ ชุตินิษฐ์ ปานคำ² วิศว์ เศรษฐกร³
Anan Upasod, Chutinit Pankham, Wit Setthakorn

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อพัฒนาการทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนสร้างรายได้เพิ่มในชุมชน สร้างการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ประยุกต์ทักษะการให้บริการและสื่อสารกับลูกค้าทั้งภายในและภายนอกได้อย่างน่าประทับใจ ดำรงซึ่งเอกลักษณ์ภายในพื้นที่และวัฒนธรรมอันดีงามให้กับชุมชน และเพื่อขับเคลื่อนรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชน ซึ่งเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีสนทนากลุ่ม การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน พัฒนาชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะและบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง รวม 3 พื้นที่ ๆ ละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดนโยบายโดยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวจังหวัดลำปางและผู้ประกอบการท่องเที่ยว ได้กำหนดนโยบายและรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ผ่านการสื่อสารจากเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ชุมชนตามรอยวิถีวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ต่างกันตามบริบทของพื้นที่ดังนี้ 1.บ้านแม่แจ่ม มีเรื่องเล่าผ่านต้นแมคคาดีเมียต้นแรกเป็นจุดเริ่มต้นของชุมชน 2.บ้านจำปุย มีเรื่องเล่าผ่านศาลพ่อเจ้าประตู่ผาที่มีความรักบ้านเมืองปกป้องให้พ้นจากอริศัตรูตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และ 3. บ้านโป่งน้ำร้อน มีเรื่องเล่าผ่านต้นมะม่วงต้นแรกอายุกว่า 100 ปี จุดเริ่มต้นของ

Received: 2022-02-04 Revised: 2022-02-25 Accepted: 2022-03-15

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: ananupsod9541@gmail.com

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

ชุมชนและบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติที่สร้างรายได้สู่ชุมชน ทั้งสามพื้นที่ได้ถ่ายทอดวิถีชีวิตคู่กับอาหารพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยการสืบทอดและดำรงอยู่ของวัฒนธรรมประเพณีอันดั้งเดิมมาจนปัจจุบัน

คำสำคัญ (Keywords): พลวัต; ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น; การท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this article were to Local history dynamics for management, promotion of tourism charm by community to policy formulation at the local and provincial levels for develop a community-based tourism plan to generate. Additional, income in the community build a good host to apply impressive service skills and communicate with both internal and external customers. This unique living space and culture to the community and to propel tourism model to the policy in the area of each community. The qualitative research using in-depth interviews, focus groups discussion and sample groups were community leaders, community development, tourism entrepreneurs of Ban Mae Jam, Mueang Pan District, Ban Cham Pui District, Mae Mo District and Ban Pong Nam Ron. Serm Ngam District, Lampang Province. The research results were found that Policy formulation with the participation of community leaders District Administrative Office of Tourism Development Community, Lampang and tour operators. Established policies and forms of tourism in the area through historical stories, communities, following cultural traditions with different identities in the context of the area as follows: Baan Maejam Mueang Pan District, Lampang Province, which has the first macadamia tree as a starting point for the community and conveying lifestyles. Baan Jampui Mae Moh District, Lampang Province, that are bound by the Shrine of the Pratu Pha Shrine that have a love of the country to protected from enemies until present. Baan Pongnamron SoermNgam District, Lampang Province that the story will be followed in the culture traces use story telling through the first 100-year-old mango tree as a starting point for the community and natural hot springs that generate income to the community. Those areas share a unique lifestyle along with local cuisine. With the existence of cultural heritage and traditions to the present.

Keywords: Dynamics; Local History; Tourism

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันนโยบายเศรษฐกิจในหลายประเทศไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะการขยายตัวเพียงอย่างเดียว แต่ยังให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างทั่วถึงด้วย ปัญหาความเหลื่อมล้ำจึงได้รับความสนใจมากขึ้น เพราะเป็นกระแสดังกล่าวที่ครัวเรือนแต่ละกลุ่มจะได้รับผลดีจากการขยายตัวของเศรษฐกิจทั่วถึงมากขึ้นเพียงใด นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำที่อยู่ในระดับสูงมาเป็นเวลานานยังอาจบั่นทอนอัตราการเติบโตและเสถียรภาพโดยรวมของเศรษฐกิจได้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

รัฐบาลไทยมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการประชาคมให้ชุมชนเข้าถึงการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชน ด้วยการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสในการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชนเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิต รายได้และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเศรษฐกิจฐานรากด้วยนวัตกรรมและองค์ความรู้ที่หลากหลายศาสตร์สอดคล้องกับปรัชญาและพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ว่า “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” และการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม (University Engagement) ที่มีการบูรณาการงานวิจัย กับการจัดการเรียนการสอนการบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ออนไลน์)

จากประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมในภาพกว้างและนโยบายหลักในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำของภาครัฐ ตลอดจนพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาของพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ สามารถที่จะสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อที่จะก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิต ในมิติเศรษฐกิจ ได้แก่ ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตในชุมชนได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐาน สามารถแข่งขันในตลาดใหม่ได้ด้วยนวัตกรรมมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสร้างความตระหนัก รัก ห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ส่วนมิติทางสังคมได้แก่ การจัดการตนเองของชุมชน เพื่อนำไปสู่ชุมชนต้นแบบ รวมถึงสุขภาวะที่ดี การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างเครือข่ายในทุกระดับทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมรวมทั้งการผลักดันเป็นประเด็นไปสู่นโยบายในระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด นอกจากนี้ยังเน้น การยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ภายใต้ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ที่สอดคล้องกับ โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อันเป็นการต่อยอดพื้นที่ดำเนินการ มุ่งเน้นการบริหารจัดการที่ดี ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนการเชื่อมโยงความโดดเด่นที่สะท้อนถึง “อัตวิถิชุมชน” เข้ากับการสร้างมูลค่า และคุณค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชน มุ่งเน้นพื้นที่วิจัยใน 3 แห่งคือ บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาพลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะ และบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง เพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสามารถจัดการการท่องเที่ยวให้มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้นและสามารถส่งเสริมด้านเศรษฐกิจที่ยั่งยืนให้กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อวิเคราะห์พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อพัฒนาการจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้เพิ่มในชุมชน
3. เพื่อสร้างการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และประยุกต์ทักษะในการให้บริการและสื่อสารกับลูกค้าทั้งภายในและภายนอกได้อย่างน่าประทับใจโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ภายในพื้นที่และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นใจให้กับหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. เพื่อขับเคลื่อนรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาโดยการลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม เพื่อแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย ด้วยกระบวนการจัดเวทีสนทนากลุ่ม การประชุมกลุ่มย่อย การปฏิบัติการค้นหาศักยภาพทุนของชุมชนโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม (Participatory and Non-Participatory Observation) ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนได้ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งาน กิจกรรมและการประชุมประกอบการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในครั้งแรกโดยพิจารณาจากการเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่เมาะและบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง เพื่อทำการเก็บข้อมูล โดยทำการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 กลุ่มคือ 1. ผู้ประกอบการภายในชุมชนเช่น กลุ่มอาหาร, กลุ่มทอผ้า, กลุ่มสมุนไพร ฯลฯ 2. กลุ่มผู้ประกอบการ เช่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว, ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ 3. ผู้นำ

ท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร บุคลากรที่เกี่ยวข้องของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วัด โรงเรียน ในพื้นที่ เป็นต้น และ 4. ผู้นำทางความคิด เช่น ปราชญ์ชุมชน รวม 3 พื้นที่ ๆ ละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเหมาะสม (นิภา ศรีไพโรจน์, 2531)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนั้น การบันทึกข้อมูลภาคสนามจำเป็นต้องระบุนรายละเอียดต่างๆ ที่นักวิจัยได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมด้านการประกอบอาหารพื้นบ้าน จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือช่วยในการวิจัยหลายประเภท นอกจากจะใช้ตัวของคณะผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ประเด็นคำถามจะมีความยืดหยุ่น คณะผู้วิจัยสามารถปรับคำถามได้ตามสถานการณ์ในขณะสัมภาษณ์

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่มีความน่าเชื่อถือ คณะผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการใช้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษารวบรวมและรองรับความถูกต้องโดยการอ่านข้อมูลดังกล่าว พร้อมให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทักท้วงหรือยอมรับข้อมูลที่เสนอ (สุภางค์ จันทวานิช, 2540 อังโน ไจทิพย์ สอนดี, 2543)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ก่อนทำการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามในการศึกษาศักยภาพทุนของชุมชน โดยได้ทำการรวบรวมศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องบริบทของพื้นที่ก่อน เพื่อศึกษาความเป็นมาและขั้นตอนกระบวนการต่างๆของชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการลงภาคสนาม และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรอย่างเป็นทางการกับบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) กับบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกกับผู้ที่มีบทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการสังเกตการณ์ (Observation) ในการทำกิจกรรมและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีมาวิเคราะห์และตีความปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ศึกษาโดยใช้ทัศนะของคนใน (Emic) และทัศนะของคนนอก (Etic) มาช่วยอธิบายปรากฏการณ์ จากนั้นทำการจำแนกข้อมูล ตีความข้อมูล โดยอาศัยเครื่องมือทางความคิด (Conceptual Tools) โดยมีกรอบการวิเคราะห์ซึ่งใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ใช้ภาพรวมของปรากฏการณ์ ใช้บริบทของปรากฏการณ์มาอภิปรายผลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Descriptive) และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้านการปกครองทั้งสามหมู่บ้าน มีความเป็นมาดังนี้ กรณีหมู่บ้านแม่แจ่มตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มีการตั้งถิ่นฐานประมาณ 50 หลังคามานับปัจจุบันมีประมาณ 200 หลังคา การปกครองที่ปรากฏชัดเจนดังนี้ 1.พ.ศ. 2520 – 2532 มีผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนคือนายสุคำ หลักหมื่น 2.พ.ศ. 2532 – 2548 ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ ผู้ใหญ่คำ กันทา 3.ผู้ใหญ่เจริญ หมื่นคำลือ 4. ผู้ใหญ่สุวรรณ มูลคำดี 5.ผู้ใหญ่สุคำ หลักหมื่น 6.ผู้ใหญ่สมบัติ ปาแก้ว

ในอดีตที่ผ่านมาการปกครองในพื้นที่จะเป็นแบบพี่น้อง อยู่แบบครอบครัว อยู่อย่างเคารพนับถือกันไม่ก้าวร้าว ไม่รังเกียจคนจน ในชุมชนมีพี่น้องชาติพันธุ์อยู่ด้วยกันดังนี้ คนเมือง ลาหู่ เหย้า ผสมผสานไทยใหญ่ อีโก้ และการปกครองชุมชนจะมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาจากแต่ละชนเผ่า เสมือนเป็นพ่อหลวงในชุมชนของตนเองมีอำนาจในการบริหารจัดการชุมชนได้ ยกเว้นการเซ็นเอกสารต้องให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้เซ็นแต่เพียงผู้เดียวในการโยกย้ายถิ่นฐานมาจากแม่ชะจาน จังหวัดเชียงราย มาจากดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ บ้านต้นจุ่น แม่แจ่มนอก แม่แจ่มใน มารวมอยู่ร่วมกันประมาณ 9 ปีก่อนการเข้ามาหาเลี้ยงชีพจากการเก็บของป่า ทำป่าเหมี้ยงมาแต่ดั้งเดิมซึ่งเหมี้ยงออกเองโดยธรรมชาติ ต่อมามีการผสมผสานทำให้เกิดการแปรพันธุ์สมัยท่านผู้ว่าสามารถ ลอยฟ้ามาเป็นนายอำเภอ วิถีชีวิตชุมชนเรียบง่าย แต่เดิมถนนเป็นทางเดินม้า วัว ไปพักโปง อาหารการกินก็จะตามธรรมชาติ วิธีรักษา ก็จะแขวนตากไว้บนเตาครัวไฟ

แผนพัฒนาชุมชนต้องอาศัย องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ขับเคลื่อนและส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการร่วมกัน ซึ่งบ้านแม่แจ่มเป็นทางผ่านไปจังหวัดเชียงใหม่ได้ใกล้กว่าจังหวัดลำปาง ทำให้ชุมชนมีความสนใจในการขับเคลื่อนเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวและได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดลำปาง ทำให้หมู่บ้านแห่งนี้ได้เป็นที่รู้จักกันในเมืองที่มีอากาศเย็นตลอดปี และเป็นหมู่บ้านที่ถือว่ายังคงใหม่มาสำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง ภายในหมู่บ้านจะมีอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวหลายอย่างที่น่าสนใจและพร้อมจะให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชม ทั้งทางด้านธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ห่างจากอุทยานฯ แจ้ซ้อนมาประมาณ 30 กิโลเมตร หมู่บ้านแห่งนี้มีภูเขาโอบล้อมทำให้มีอากาศเย็นสบายตลอดปี และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่นี้และบริเวณโดยรอบจะเป็นชาวไทยภูเขา ทั้งเผ่าเย้าและลาหู่ จึงมีประเพณี วัฒนธรรม ภาษาพูดและการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ต่างกันไป คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่แล้วทำเกษตรกรรม โดยมีการส่งเสริมให้ปลูกพืชผลไม้เมืองหนาวอย่างลูกพลับ สาลี่ อะโวคาโด เสาวรส แต่ที่ทำกันจนเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมๆ ก็คือ “กาแฟอาราบิก้า” คุณภาพดี ชาวบ้านปลูกกันมากกว่า 20 ปีโดยการสนับสนุนจากโครงการหลวง กาแฟของที่นี่ขึ้นชื่อในเรื่องของการเป็นเกษตรอินทรีย์ ไม่ใช่สารพิษ อีกหนึ่งผลิตภัณฑ์สร้างรายได้ให้คนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดีก็คือ “ถั่วแมคคาเดเมีย” เนื่องจากดินที่อุดมสมบูรณ์และสภาพอากาศเหมาะสม ที่นี้จึงสามารถปลูกต้นแมคคาเดเมียและให้ผลผลิตได้เป็นอย่างดี เป็นที่ต้องการของตลาด และนอกจากจะกินผลอบแห้งแล้ว คนที่นี่ยังคิดค้นเมนูพิเศษอย่าง “น้ำพริกแมคคาเดเมีย” ที่นำเอาถั่วแมคคาเดเมียมาตำรวมกับพริกหนุ่ม หอมแดง กระเทียม กลายเป็นน้ำพริกรสชาติหอมมันแปลกไปอีกแบบ

นอกจากนั้นแล้วยังมีการทำเกษตรปลูกสวนส้ม ปลูกพริกหวาน รวมไปถึงอาชีพเสริมอย่างการทอดผ้าส่งให้ศูนย์ศิลปาชีพและการจักสานไม้ไผ่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

กรณีบ้านจำปุย หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ได้มีการก่อตั้งหมู่บ้านอย่างไม่เป็นทางการมาประมาณ 100 กว่าปี สภาพหมู่บ้านเป็นพื้นที่ราบสูง อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ของป่า และสัตว์ป่านานาชนิด ชาวบ้านมีอาชีพหาของป่า ทำการเกษตรเป็นหลักและมีอาชีพรับจ้างทั่วไป บ้านจำปุยมีกลุ่มบ้าน (ป๊อกบ้าน) กระจายอยู่ 3 กลุ่ม คือ จำปุย ห้วยตาดและปางผักหละ ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 58 , ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 40 และอื่น ๆ ร้อยละ 2 มีบ่อน้ำซึมไหลออกมาให้ชาวบ้านได้ใช้อุปโภค – บริโภค “บ้านจำปุย” ที่มาของชื่อหมู่บ้านคือ ต้นปุยที่อยู่ข้างบ่อน้ำธรรมชาติ มีแหล่งน้ำ ห้วยแม่เมาะ ห้วยตาดน้อย ห้วยตาดหลวง เลี้ยงชีวิตของชาวบ้านกลุ่มห้วยตาดและปางผักหละ ชาวบ้านอาศัยอยู่ด้วยกันด้วยความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันบ้านจำปุย หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เป็นหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่บนถนน สายลำปาง – จาว – พะเยา – เชียงราย อันเป็นจุดยุทธศาสตร์ เชื่อมต่อประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนฯ อีกทั้งเป็นศูนย์กลางความเชื่อทางจิตวิญญาณ เช่น ศาลเจ้าพ่อประตุมหา และ พระมหาเจดีย์พุทธคยา มีความหลากหลายทางระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เช่น ผาปึกธง , ถ้ำผายก , ถ้ำเด่นวัว , แหล่งดุนก , พรรณไม้กล้วยไม้หายาก เป็นแหล่งผลิตผลไม้พืชผักปลอดสารพิษที่หลากหลาย เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น อีวเมี่ยน, ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) และชนมอญอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่มีหลากหลายชนเผ่า อาทิเช่น ชาติพันธุ์เผ่าอีวเมี่ยน (เหยา) โยกย้ายถิ่นฐานมาจากเชียงแสน/เชียงของ จังหวัดเชียงราย ประมาณ 30 หลังคาชาติพันธุ์กระเหรี่ยง โยกย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากก่อนบ้านจำปุยประมาณ 10 หลังคา ปัจจุบันประมาณ 40 หลังคา มีต้นมะขามอายุกว่าร้อยปีที่มาตั้งถิ่นฐาน ชาติพันธุ์มอญ โยกย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศลาวตอนเหนือสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และมองประเทศไทยเป็นประเทศที่ปลอดภัย มาทำมาหากิน (รับจ้าง) ชุมชนชาวจีนที่ชุมชนสบตุ๋ย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ปัจจุบันมีประมาณ 20 หลังคา คนพื้นเมือง บริบทด้านความเชื่อ 50 เปอร์เซ็นต์ มีความเชื่อด้านผี ไหว้เจ้าที่ ผีเจ้าบ้าน ผีเจ้านายอย่างเช่นเจ้าพ่อประตุมหา วิสัยทัศน์ของหมู่บ้านได้แก่ “หมู่บ้านปลอดภัยปลอดภัย ดำเนินชีวิตภายใต้ประชาธิปไตย พึ่งพาตนเองได้ตามวิถีชีวิตพอเพียงตามหลักปรัชญาของพ่อหลวงของแผ่นดิน”

บ้านจำปุยมีสภาพเป็นพื้นที่ราบสูง อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่านานาชนิด มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 196 ครัวเรือน (ที่มา : ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2561) ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่รวมกัน 4 กลุ่ม คือ อีวเมี่ยน (เหยา) ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) มอญ และคนพื้นเมือง บ้านจำปุยมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นแตกต่างกัน เช่น ภูมิปัญญาของอีวเมี่ยนจะโดดเด่นในเรื่อง การปลูกข้าวตอย (ขุจิม) การทอดข้าวตอย (ขุดประจำเผ่า) และการถักตะกร้อใส่ไข่แดงสำหรับแจกในปีใหม่ ภูมิปัญญาของปกาเกอญอ จะโดดเด่นในเรื่อง การทอดผ้าสำหรับชนเผ่า การสานผักมิดพริ้ว ส่วนมอญมีภูมิปัญญาที่โดดเด่น คือ การทอดผ้าเพื่อทำชุดแต่งกายประจำเผ่า ยาสมุนไพรแก้ไอ และคนพื้นเมืองส่วนใหญ่มีภูมิปัญญาที่โดดเด่นเกี่ยวกับการเกษตร การจักสาน และการเลี้ยงสัตว์ และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และสวยงาม

ภายในหมู่บ้านหลายแห่ง เช่น ผาปึกธง ศาลเจ้าพ่อประตุผา ภาพเขียนสีโบราณ บ้านพักโฮมสเตย์ ลานค้าชุมชน ร้านค้าสมุนไพรริมทาง สวนผลไม้ และมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่น่าสนใจ คือ ผาปึกอ้วมเมียนผลไม้ สมุนไพร น้ำผึ้งป่า ผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

กรณีบ้านโป่งน้ำร้อน ม. 1 ต.เสริมกลาง อ.เสริมงาม จ.ลำปาง เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในแถบภูเขาอาศัยอยู่ในเขตลุ่มน้ำเสริมงาม จำนวน 123 ครัวเรือน จำนวนประชากร 475 คน แต่เดิมมีการโยกย้ายถิ่นฐานมาจากอำเภอสี จ.พิจิตร (อำเภอทุ่งหัวช้างในปัจจุบัน) ประมาณปี พ.ศ.2440 ได้มีการย้ายครอบครัวมา 7 ครอบครัวคือ ครอบครัวพ่อหลวงปืด ปืดแฮ พ่อหลวงหอม จินวัน พ่อหลวงตีบ วันดู พ่อหลวงอ้าย ปืดอ้าย ห่อหลวงแก้ว วันดู พ่อหลวงตา เชียงแก้ว ต่อมาก็ย้ายมาเพิ่มอีก 14 ครัวเรือน สาเหตุของการย้ายถิ่นฐานเพราะชาวบ้านตายด้วยโรคระบาด (โรคห่า) ได้กระจัดกระจายอยู่ตามพื้นที่ปลายนา ที่สวน ไร่เลื่อนลอย ตามหุบเขาและลำห้วยต่างๆ ต่อมาได้รวมกันตั้งหมู่บ้านโป่งน้ำร้อน 31 หลังคาเรือน ต่อมาชนพื้นเมืองได้เข้ามาทำมาหากินในพื้นที่และได้แต่งงานกับชนเผ่าก็ได้ย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นครอบครัว ปัจจุบันมีโรงเรียนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ชุมชนส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ทำอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ (วัว ควาย หมู ไก่) ร้อยละ 10 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันชุมชนที่มีบ่อน้ำร้อนจากธรรมชาติ และน้ำตกแม่พิม ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าปกาเกอะญอ ที่อาศัยอยู่กับป่าอย่างเรียบง่าย ขณะเดียวกันมีต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีอาหารจากธรรมชาติปลอดสารพิษและวัฒนธรรมวิถีชีวิตแบบชาวปกาเกอะญอ รวมถึงผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาจากวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น การทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ งานจักสานจากไม้ไผ่ และ กล้วยกรอบน้ำแร่ ซึ่งทางพัฒนาชุมชนอำเภอเสริมงามได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำเป็นอาชีพสร้างรายได้ โดยในปีงบประมาณ 2561 ได้จัดทำโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อสร้างและพัฒนาชาวบ้านและบุคลากร ในชุมชนที่เกี่ยวข้องในชุมชนท่องเที่ยว ให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ สามารถนำมาต่อยอด ในการบริหารจัดการชุมชน การพัฒนาสินค้าชุมชนเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่ยังรักษาอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน “โป่งน้ำร้อน” ได้อย่างชุมชนบ้านโป่งน้ำร้อน มีความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพราะนอกจากจะมีต้นทุนทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวิถีชาวปกาเกอะญอที่ บ่อน้ำพุร้อน น้ำตกที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนแล้วขณะนี้ชาวบ้านบางรายก็เริ่มทำบ้านให้เป็นที่พักแบบโฮมสเตย์เปิดให้นักท่องเที่ยวพัก โดยนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีการอยู่ การกินอาหารพื้นถิ่นแบบชาวปกาเกอะญอ ซึ่งถือว่าโครงการนวัตวิถีจะต่อยอดจากเดิมให้ มีศักยภาพขึ้นในเรื่องการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว บรรจุภัณฑ์ของสินค้าชุมชนเพื่อสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จัก ยกกระดับพัฒนาด้านทอผ้าโดยนำผ้าทอของชุมชนมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมใช้งานเช่น กระเป๋าเครื่องใช้ต่างๆ ส่วนงานจักสานจะพัฒนาโดยสอนให้ชาวบ้านทำผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายแบบมากขึ้น รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยว เกษตรโฮมสเตย์ ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว ให้มีความพร้อมเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีความเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อยกระดับ “บ้านโป่งน้ำร้อน” อ.เสริมงาม เป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ชูจุดขายวิถีถิ่นอยู่แบบปกาเกอะญอ ท่ามกลางขุนเขาแหล่งน้ำตก-บ่อน้ำพุร้อน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้เพิ่มในชุมชน นั้น การจัดทำแผนท่องเที่ยวชุมชนต้องอาศัยการทำงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ด้วยการเข้าร่วมเวทีประชาคมและการเก็บข้อมูลจากผู้นำในแต่ละพื้นที่ในเบื้องต้น ข้อมูลสำหรับจัดทำแผนการท่องเที่ยวชุมชนดังนี้

บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ต้องการยกระดับให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกชุมชน เพื่อทำเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน ชุมชนวิถีธรรมชาติและพักโฮมสเตย์อยู่ในพื้นที่พร้อมทานอาหารพื้นบ้าน และชมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เครื่องจักสานและสินค้าแปรรูปทางการเกษตรโดยเฉพาะสวนกาแฟและสวนแมคคาดีเมียเป็นจุดนำร่องขับเคลื่อนแผนสู่นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวพาร์มสเตย์ การท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตชุมชนและต้องการเวทีการจัดจำหน่ายสินค้าที่มีต่อเนื่องและกระจายให้ทั่วถึงกันในชุมชน

บ้านจำปุย อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง ต้องการยกระดับให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อทำเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน ชุมชนวิถีธรรมชาติ สักการะสิ่งศักดิ์คู่เมืองลำปาง (ศาลเจ้าพ่อประตูผา) ชมภาพเขียนสีประวัติศาสตร์และพักโฮมสเตย์อยู่ในพื้นที่พร้อมทานอาหารพื้นบ้าน และชมผลิตภัณฑ์ผ้าปัก และชมสวนผลไม้ ต้องการทักษะความรู้ด้านการสื่อสารออนไลน์เพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าได้เหมาะสม

บ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ต้องการยกระดับให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อทำเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน ชุมชนวิถีธรรมชาติ พักโฮมสเตย์อยู่ในพื้นที่พร้อมรับประทานอาหารพื้นบ้าน และชมผลิตภัณฑ์ผ้าทอเอกลักษณ์ปกากะญอ ไข่น้ำแร่ธรรมชาติภายใต้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า เพื่อสร้างการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และประยุกต์ทักษะในการให้บริการและสื่อสารกับลูกค้าทั้งภายในและภายนอกได้อย่างน่าประทับใจโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ภายในพื้นที่และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นใจให้กับหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน

การให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวในชุมชนเปรียบเหมือนกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การที่จะทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจและอยากกลับมาเที่ยวอีกครั้ง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการต้อนรับที่ดีและการบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ หากชุมชนการท่องเที่ยว นั้นๆ ต้อนรับไม่ดีก็ทำให้นักท่องเที่ยวไม่อยากจะกลับมาใช้บริการอีกแต่หากให้การต้อนรับที่ดีทำให้เกิดความประทับใจก็ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาใช้บริการอยู่เรื่อย ๆ เช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ที่เจ้าบ้านที่ดีจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ 1. เอาใจเขามาใส่ใจเรา และต้อนรับอย่างมีอัธยาศัย 2. มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลของการบริการแต่ละประเภทภายในชุมชนอย่างดี รวมทั้งมีความรู้รอบตัวเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่พอสังเขป 3. มีทักษะในการสื่อสาร และให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ด้วยทั้งคำพูด และท่าทีในขณะที่สื่อสาร 4. สามารถเข้าใจความต้องการของลูกค้าผู้มาเยือนได้อย่างเหมาะสม และให้คำแนะนำได้ตรงกับสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

สิ่งสำคัญที่คนในชุมชนจำเป็นต้องทราบผลกระทบ และผลประโยชน์ที่เกิดจากการให้บริการที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ประโยชน์โดยรวมที่จะได้รับนั้นจะมีผลกระทบ ดังนี้

1. ต่อเจ้าบ้าน 1) มีงานเสริมรายได้ที่เพิ่มเติมมากขึ้น 2) มีความรู้ในด้านต่างๆ ภายในชุมชนที่กว้างขวางมากขึ้น 3) มีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น 4) มีความภาคภูมิใจ จากการให้บริการที่ตรงความต้องการ และได้รับคำชมเชยจากนักท่องเที่ยว 5) มีความสนุกและมีความสุขในการให้บริการ 6) ได้เพื่อน จากการที่ทำให้ลูกค้าประทับใจ หลายๆ ครั้งจากการช่วยเหลือด้วยความจริงใจและ เต็มใจ จนความสัมพันธ์ได้พัฒนาจนกลายเป็นเพื่อนที่ดีในอนาคต

2. ต่อชุมชน 1) ชุมชนเข้มแข็ง เป็นปึกแผ่น 2) เป็นที่กล่าวขวัญถึงและมีภาพลักษณ์ที่ดี 3) มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ร่วมกับชุมชนอื่นในการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันเพิ่มเติมและกว้างขวางมากขึ้น 4) คนในชุมชนมีงานทำและอยู่ในพื้นที่โดยไม่โยกย้ายถิ่นฐานออกจากชุมชนโดยไม่จำเป็น ทำให้ครอบครัวของคนในชุมชนมีความอบอุ่นยิ่งขึ้น

3. ต่อนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน 1) ได้รับบริการที่ดี ได้ทั้งความสะดวกสบาย 2) ได้รับข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้อง ตรงตามความต้องการ 3) ได้รับความสนุก และความประทับใจจากการมาพักผ่อนในครั้งนั้น

ทั้งนี้จากการลงพื้นที่ของคณะผู้วิจัยในพื้นที่ พบว่าในชุมชนยังขาดความรู้ในเรื่องการให้บริการที่สร้างความประทับใจและการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงได้จัดหลักสูตรการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Approach) และหลัก Experiential Learning ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง อีกทั้งยังสามารถนำความรู้และความเข้าใจจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในงานของตนได้จริง หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมคือ 1) การเป็นเจ้าบ้านที่ดี 2) มัคคุเทศก์ชุมชน 3) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยวเบื้องต้น และ 4) มาตรฐานโฮมสเตย์ โดยมีวิธีการฝึกอบรมด้วยวิธี 1. การระดมสมอง (Brainstorming) 2. ฝึกหัดปฏิบัติ (Skills Practice) 3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) 4. กิจกรรมกลุ่ม (Group Activities)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า การขับเคลื่อนรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชน

บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง นำโดยผู้ใหญ่สมบัติ ปาแก้ว ร่วมกำหนดนโยบายโดยผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน และการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ผู้ประกอบการคณะผู้วิจัยและพี่น้องชาติพันธุ์ลาหู่เลื่องบ้านป่าคาสันติสุข ซึ่งได้แนวทางในการวางรูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในพื้นที่ผ่านเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ชุมชนที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในพื้นที่ปัจจุบัน โดยสรุปร่วมกันว่าจะดำเนินเรื่องเล่าตามรอยวิถีวัฒนธรรม ใช้การเล่าเรื่องผ่านต้นแมคคาเดเมียต้นแรกเป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนและถ่ายทอดวิถีชีวิตผ่านกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นคู่กับอาหารพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งทางการท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรและเสน่ห์แห่งวัฒนธรรมที่ไม่หยุดนิ่ง

บ้านจำป๋าย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง นำโดยผู้ใหญ่สมบูรณ์ คำปลิวร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บัญชาการค่ายประจักษ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาชุมชน และการท่องเที่ยวจังหวัด ผู้ประกอบการคณะผู้วิจัยและชาวบ้าน ซึ่งได้

แนวทางในการวางรูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในพื้นที่ผ่านเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ชุมชนที่ผูกพันกับศาลพ่อเจ้าประตู่ผาที่มีความรักบ้านเมือง ปกป้องให้พ้นจากอริศัตรูมาจนถึงปัจจุบัน โดยสรุปร่วมกันว่าจะดำเนินเรื่องเล่าตามรอยวิถีวัฒนธรรม ใช้การเล่าเรื่องผ่านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ เป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนและถ่ายทอดวิถีชีวิตผ่านกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นคู่กับอาหารพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและเรื่องเล่าของแต่ละชาติพันธุ์ เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งทางการท่องเที่ยวด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกป่อกบ้านได้รับโอกาสและวางแผนร่วมกันต่อไปในอนาคต

บ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอสริมงาม นำโดยผู้ใหญ่ปาน วันดู กำหนดนโยบาย ร่วมกับผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ครูโรงเรียนโป่งน้ำร้อน การท่องเที่ยวจังหวัด ผู้ประกอบการ คณะผู้วิจัยและพี่น้องชาติพันธุ์ปาเกะญอ ได้แนวทางในการวางรูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในพื้นที่ผ่านเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ชุมชนที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในพื้นที่ปัจจุบัน โดยสรุปร่วมกันว่าจะดำเนินเรื่องเล่าตามรอยวิถีวัฒนธรรม ใช้การเล่าเรื่องผ่านต้นมะม่วงต้นแรกอายุกว่า 100 ปี เป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนและถ่ายทอดวิถีชีวิตผ่านกิจกรรมทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และบ่อน้ำร้อนธรรมชาติที่สร้างรายได้สู่ชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นคู่กับอาหารพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งทางการท่องเที่ยวด้วยการพึ่งพาอาศัยกันและกันและจุดร่วมที่ 3 ชุมชนต้องการขับเคลื่อนรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชนมีดังนี้ 1) กำหนดต้นทุนทางทรัพยากรที่มีค่าของพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน 2) การเล่าเรื่องผ่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานมา 3) การถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านประเพณีความเชื่อของชุมชน 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านวิถีชีวิตชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน 5) การขับเคลื่อนภายในชุมชนให้เข้มแข็งก่อนแล้วยกระดับนโยบายสู่ระดับจังหวัดต่อไป โดยคณะผู้วิจัยได้ถอดองค์ความรู้ชุมชนจากการสัมภาษณ์ การเสวนากลุ่มและการสาธิตแบบมีส่วนร่วมตลอดจนการสังเคราะห์ข้อมูลหลังจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ดังภาพนำเสนอ ดังนี้

ภาพที่ 1 เปิดเวทีประชุม

ภาพที่ 2 การสนทนากลุ่มย่อย

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำ

ภาพที่ 4 การประชุมกลุ่มย่อย

ภาพที่ 5 การเปิดใจของผู้นำชุมชน

ภาพที่ 6 การให้คำแนะนำจากหน่วยงาน
ภาครัฐ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

การวิเคราะห์พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้ง 3 ชุมชนมีความสอดคล้องกับแนวคิดพลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local history) ซึ่งเป็นกระแสนการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับจากวงวิชาการและการได้รับการกล่าวถึงมาก ในฐานะที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและมีการขับเคลื่อนแบบไม่หยุดนิ่ง คือ การศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมหรือชุมชนที่อยู่นอกเหนือวงศูนย์อำนาจทางการเมืองของรัฐสังคมหรือชุมชน ศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของรัฐในที่นี้ ไม่ได้จำกัดความหมายอยู่แต่เฉพาะในเชิงกายภาพเท่านั้น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นส่วนใหญ่นิยมศึกษากันมักเป็นประวัติศาสตร์ของเมือง หมู่บ้าน หรือชนกลุ่มน้อยที่อยู่อาณาเขตราชธานีหรือเมืองหลวง/นครหลวงของรัฐออกไป แต่สังคมหรือชุมชนที่อยู่นอกศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของรัฐในที่นี้ หมายถึงเชิงวัฒนธรรม กล่าวคือ หมายถึงประวัติศาสตร์สังคม/กลุ่มชนในเชิงกายภาพอาจอยู่ในบริเวณศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของรัฐแต่ในเชิงวัฒนธรรมแล้ว ไม่ได้มีส่วนร่วมในการใช้อำนาจรัฐแต่อย่างใด ดังนั้นในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เลือกมาซึ่งรวมไปถึง “ท้องถิ่น” ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางอำนาจรัฐด้วย

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาพลวัตประวัติศาสตร์สังคมหรือชุมชนที่อยู่นอกศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของรัฐนี้ก็เนื่องจากว่าสังคมหรือชุมชนต่างๆเหล่านี้ล้วนแต่มีประวัติศาสตร์ของตนเอง นอกจากนั้นแล้วประวัติศาสตร์ของสังคมหรือชุมชนต่างๆยังมีบทบาทที่

แยกแยะกันไม่ได้ จากพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของรัฐหรือชุมชนหรือหน่วยงานทางสังคมหรือชุมชนอื่นๆ ดังนั้น การศึกษาพัฒนาการในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นในแนว Action Research เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพียงอย่างเดียว หากแต่รับรู้ถึงปัญหาของคนในชุมชนอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและแปลงข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น อันจะเป็นการช่วยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามารับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นมากขึ้นและนำไปสู่การแก้ปัญหาให้ตรงจุด

การจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้เพิ่มในชุมชน : บ้านแม่แจ่ม อำเภอเมืองปาน บ้านจำปุย อำเภอแม่มาะและบ้านโป่งน้ำร้อน อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ตรงกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการเตรียมขั้นตอนต่างๆ เพื่อนำองค์กรมุ่งหน้าไปสู่เป้าหมายหรือสถานภาพอันพึงปรารถนาแห่งอนาคต ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือตั้งไว้และสอดคล้องกับพรณา พลฤกษ์วารณ (2552) สรุปได้ว่ายุทธศาสตร์ หมายถึง การวางแผนงานสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ภายใต้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม คือ การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและภัยคุกคาม (อุปสรรค) โดยเป็นการวิเคราะห์ SWOT ในกรอบระยะเวลาที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อประกอบการวางแผนการใช้ทรัพยากรที่ประหยัดและบรรลุเป้าหมายสูงสุด ด้วยการจัดทำแผนท่องเที่ยวชุมชนต้องอาศัยการทำงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ด้วยการเข้าร่วมเวทีประชาคมและการเก็บข้อมูลจากผู้นำในแต่ละพื้นที่ในเบื้องต้น ภายใต้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการวางแผนยุทธศาสตร์ของวันชัย มีชาติ (2557) ว่าด้วยการวางแผนยุทธศาสตร์ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดพันธกิจขององค์กร 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ 4) การกำหนดยุทธศาสตร์ขององค์กร และ 5) การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ สอดคล้องกับ นิชนันท์ อ่อนรัตน์ (2561) ได้ทำการศึกษานโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี

การบริหารจัดการทั้ง 3 พื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวไทยสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นรูปแบบตามหลักสากลดัง Harssel (อ้างในเกษรา เกิดมงคล, 2545) จำแนกถึงรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ 10 รูปแบบดังนี้ 1. การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Nature Tourism) 2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) 3. การท่องเที่ยวเชิงสังคม (Social Tourism) 4. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรม (Active Tourism) 5. การท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมสร้างสรรค์ (Recreation Tourism) 6. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) 7. การท่องเที่ยวตามกลุ่มสนใจ (Specialized Tourism) 8. การท่องเที่ยวเชิงแสวงบุญ (Religious Tourism) 9. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) 10. การท่องเที่ยวเชิงสืบประเพณีชนกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism)

การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และประยุกต์ทักษะในการให้บริการและสื่อสารกับลูกค้าทั้งภายในและภายนอกได้อย่างน่าประทับใจโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ภายในพื้นที่และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นใจให้กับหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Culture Tourism) ว่าเป็น

กลไกที่แยก “นักท่องเที่ยวนอก” ออกจาก “นักท่องเที่ยว” ได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ ธรรมเนียมและความสนใจที่ค่อนข้างไปทางการศึกษา ที่ทำให้อยากรู้อยากเห็น ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสถานที่ที่ไปพบเห็น เพื่อเปรียบเทียบกับบ้านเมืองของตนเอง สะท้อนถึงความเป็นนักคิด นักจัดการที่แสวงประสบการณ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าจะสนุกอย่างเดียว เหมือนกับนักท่องเที่ยวนอกทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใดต่อชุมชนหรือประเทศที่ตนไปเที่ยว สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) สรุปได้ว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวเชิงความรู้และความภาคภูมิใจ” โรเบิร์ตดัลเบียร์ (Robert W. McIntosh, Charles R. Goelner :1986) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า “เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการท่องเที่ยวที่มนุษย์สามารถศึกษาถึงวิถีชีวิตและความนึกคิดซึ่งกันและกัน” และได้ให้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้ 1. ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม 2. พัฒนาการท่องเที่ยวที่จะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่าจะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากขึ้น 3. วิธีการและความถี่ในการโฆษณาการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบของประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าในท้องถิ่นนั้น ต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใดและจำนวนเท่าใด 4. ควรมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ 5. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวังและต้องวางแผนรองรับสิ่งที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นไว้ด้วย เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป 6. เงินทุน แรงงานรวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยวควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่นด้วย เพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ 7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้น 8. เรื่องราวและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น 9. การที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อยจากแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเบื้องต้น ซึ่งสอดคล้องกับพรดาว พุพานิชย์พฤษ (2559) ได้ทำการศึกษากรอบนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเกาะช้าง จังหวัดตราด ได้เสนอแนวทางการกรอบนโยบาย 4 ด้าน คือกรอบนโยบายด้านการจัดการภาครัฐ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และกรอบนโยบายด้านพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวคือ ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นทุกเรื่องและแจ้งระดับความต้องการในการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

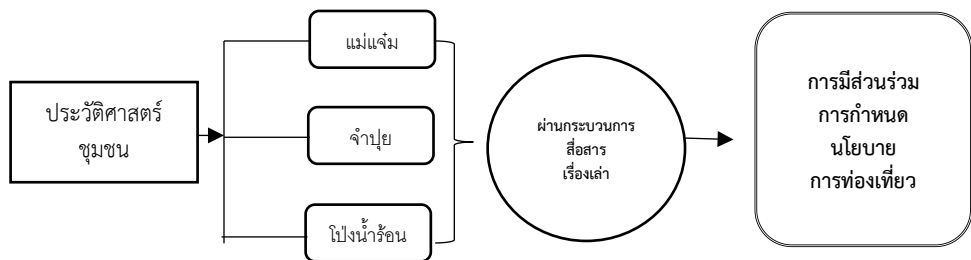
นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากคนในท้องถิ่น ภาครัฐและเอกชน ในฐานะที่เป็นผู้ชำนาญการเพื่อการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป

การต้อนรับนักท่องเที่ยวในชุมชนเปรียบเหมือนกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การที่จะทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจและอยากกลับมาเที่ยวอีกครั้ง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการต้อนรับที่ดีและการบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ หากชุมชนการท่องเที่ยวนั้นๆ ต้อนรับไม่ดีก็ทำให้นักท่องเที่ยวไม่อยากกลับมาใช้บริการอีกแต่หากให้การต้อนรับที่ดีทำให้เกิดความประทับใจก็ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาใช้บริการอยู่เรื่อย ๆ เช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ที่เจ้าบ้านที่ดีจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ 1. เอาใจเขามาใส่ใจเรา และต้อนรับอย่างมีอัธยาศัย 2. มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลของการบริการแต่ละประเภทภายในชุมชน อย่างดี รวมทั้งมีความรู้รอบตัวเกี่ยวกับชุมชนที่อยู่พอสังเขป 3. มีทักษะในการสื่อสาร และให้ข้อมูล การท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ด้วยทั้งคำพูด และท่าทีในขณะที่สื่อสาร 4. สามารถเข้าใจความต้องการของลูกค้าผู้มาเยือนได้อย่างเหมาะสม และให้คำแนะนำได้ตรงกับสิ่งที่ลูกค้าต้องการสิ่งสำคัญที่คนในชุมชนจำเป็นต้องทราบผลกระทบ และผลประโยชน์ที่เกิดจากการให้บริการที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การขับเคลื่อนรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชน ซึ่งทั้ง 3 ชุมชนต้องการขับเคลื่อนรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชนมีดังนี้ 1.กำหนดต้นทุนทางทรัพยากรที่มีค่าของพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน 2.การเล่าเรื่องผ่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานมา 3.การถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านประเพณีความเชื่อของชุมชน 4.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านวิถีชีวิตชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน 5.การขับเคลื่อนภายในชุมชนให้เข้มแข็ง ก่อนแล้วยกระดับนโยบายสู่ระดับจังหวัดต่อไปทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมหมายถึงการที่สมาชิกในสังคมได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจกระบวนการดำเนินงานร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในลักษณะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน (Stakeholder) กาญจนา แก้วเทพ (2548) ได้ให้ลักษณะการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้ 1.ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) คือการที่บุคคลได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนทำให้บุคคลสามารถเกิดความรู้สึก “ความเป็นเจ้าของ” ในสิ่งนั้นๆ ดังเช่นชาวบ้านลุ่มลบนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแม่น้ำมูลเมื่อรัฐบาลมาสร้างเขื่อนจึงมีการประท้วงต่อต้านเกิดขึ้น 2. มีส่วนร่วมทำให้เกิด “อัตลักษณ์” ที่หลากหลายคือการที่บุคคลได้แสดง “ตัวตน” ตามลักษณะแต่ละบุคคลแต่ละกลุ่มแต่ละวัฒนธรรมที่บุคคลเกิดความรู้สึกว่า “นี่เป็นแบบของเราเป็นของของเรา” 3. การมีส่วนร่วมสามารถสร้างความรู้สึกเกี่ยวข้องและผูกพัน (Concern) คือการที่บุคคลมีความรู้สึกรับรู้และผูกพันเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งที่ใกล้และไกลตัวด้วยการมองเห็นสรรพสิ่งทุกอย่างโยงใยผูกพันกันดังสำนวนที่ว่า “เด็ดดอกไม้ดอกหนึ่งสะเทือนไปถึงดวงดาว” 4. การมีส่วนร่วมช่วยให้สามารถระดมเอาพลังทางสังคมมาใช้งานได้คือการที่บุคคลผ่านกระบวนการกระตุ้นความรู้สึกถึงระดับการผลักดันให้เกิด “การลงมือกระทำ” ดัง

ตัวอย่างเช่นการจัดงานเฉลิมฉลองครองสิริราชสมบัติ 60 ปีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน พ.ศ. 2549 ทั้งภาครัฐและเอกชนได้สร้างความรู้สึกให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าเกิดความรู้สึก “จงรักภักดีต่อพระเจ้าอยู่หัวของเรา” ด้วยการระดมพลังทางสังคมมาใช้ได้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ทุกคนพร้อมใจสวมเสื้อสีเหลืองติดตราฉลองราชย์ฯ การประดับธงสัญลักษณ์ฉลองราชย์ฯ เป็นต้นกระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการระดมความร่วมมือร่วมใจของพลังทางสังคม

องค์ความรู้ใหม่ (Body of Knowledge)

แผนภาพที่ 1.1 องค์ความรู้พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

รูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในพื้นที่ผ่านการสื่อสารโดยเรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ชุมชนที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งเรื่องเล่าตามรอยวิถีวัฒนธรรมเป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนและถ่ายทอดวิถีชีวิตผ่านกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นคู่กับอาหารพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยบางพื้นที่ก็มีความโดดเด่นในเชิงประวัติศาสตร์ เช่น บ้านจำป๋วย มีพ่อเจ้าประตู่ที่มีความรักบ้านเมือง ปกป้องให้พ้นจากอริศัตรูมาจนถึงปัจจุบันเรื่องเล่าของแต่ละชาติพันธุ์ในพื้นที่ทั้งนี้เรื่องเล่าต่าง ๆ ถือว่าเป็นพลวัตประวัติศาสตร์ที่เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรและเสน่ห์แห่งวัฒนธรรมที่ไม่หยุดนิ่งอาศัยหลักการมีส่วนร่วมในทุกมิติของสังคมโดยการพึ่งพาอาศัยกันและกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ชุมชนควรยึดถือแนวทางการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของชุมชนเพื่อเป็นการสร้าง อัตลักษณ์ที่โดดเด่น
2. หน่วยงานในพื้นที่ควรให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน โดยการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวทั้งสามพื้นที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ
3. จังหวัดลำปาง ควรให้การสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน โดยกำหนดเป็นแผนระดับจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระดับประเทศ ซึ่งจะต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการท่องเที่ยวอัตลักษณ์ชุมชนซึ่งเป็นการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดลำปาง เพื่อเชื่อมโยงให้เกิดการท่องเที่ยวครอบคลุมทุกพื้นที่ภายในจังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กาญจนา แก้วเทพ. (2548). *สื่อพื้นบ้านเพื่อการพัฒนาภาพรวมงานวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นิชนันท์ อ่อนรัตน์. (2561). นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*. 4(2), 25.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2531). *หลักวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- พรธนา พฤกษ์วรารณ. (2552). *การบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลแม่เมาะ อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง*. ลำปาง: สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมือง และชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- แพรวดา พุพานิชย์พฤกษ์. (2559). กรอบนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา เกาะช้าง จังหวัดตราด. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*. 23(1), 57.
- วันชัย มีชาติ. (2557). *การบริหารองค์การ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2556). *ยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2540). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2562*. เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). *รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ
- McIntosh, Robert W. and Goeldner, Charles R. (1986). *Tourism Principle, Practices, Philosophines*. 5th ed. New York: John Wiley and Sons, Inc.

แนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสาร ของท่าอากาศยานในประเทศไทย

Approach to Solving Congestion Problems Inside the Departure Hall Terminal of Airports in Thailand

นัตยา ไยเจริญ¹

Nattaya Yaicharoen

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในอาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความแออัด 2) ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย บทความนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มจากผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญในท่าอากาศยาน จำนวน 19 คนผลการวิจัยพบว่า มี 8 ประเด็นปัญหาที่ทำให้เกิดความแออัด สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก จำนวน 4 แนวทาง ประกอบด้วย แนวทางที่ 1 หลักบริหารจัดการที่ดี มีความยุติธรรมคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานแนวทางที่ 2 การจัดสรรทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในอาคารผู้โดยสาร โดยมุ่งเน้นการให้บริการแก่ผู้โดยสารทุกเชื้อชาติด้วยภาษาที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางที่ 3 การมีส่วนร่วมของพนักงานทุกคนในองค์กร แนวทางที่ 4 การพัฒนาการให้บริการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ตามแบบ PDCA ทั้งนี้ การดำเนินงานของแต่ละแนวทางจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงโดยมีระบบและกลไกที่ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบประเมินข้อบกพร่องต่าง ๆ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งมอบการให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความประทับใจสูงสุดให้แก่ผู้โดยสาร

คำสำคัญ (Keywords): การแก้ปัญหา; ความแออัด; ห้องโถงผู้โดยสารขาออก

Received: 2021-09-21 Revised: 2021-10-14 Accepted: 2021-10-15

¹ คณะรัฐศาสตร์ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ Faculty of Political Science, Management North Bangkok University. Corresponding Author e-mail: nattaya.yai@northbkk.ac.th

Abstract

This research on the title of “Approach to solving congestion problems inside the departure hall terminal of Airports in Thailand” The purposes of the research are 1) Study the factors causing congestion problems 2) Study the approach to solving the congestion problem Inside the departure hall terminals of Airports in Thailand. This article is the result of a qualitative research. The data was collected through in-depth interviews and group discussion with 19 airport administrators and experts. The results are as follows: 8 problems that caused congestion inside the departure hall terminals. For guidelines for solving congestion problems inside the departure hall with 4 approaches consisting of the first approach, the good governance. The second approach, improving of resource allocation and facilities necessary in the terminal by focusing on providing services to passenger of all nationalities in a variety of languages effectively. The third approach, employee Involvement. The fourth approach continuous and efficient service development according to the PDCA model. However, the implementation of each approach requires the support of high-level executive, with systems and mechanisms comprising key factors including planning, implementation, review of deficiencies and continual improvement. To deliver the excellent services quality to passengers in the airport which could impact the most impression to passengers.

Keywords: Problem Solving; Congestion; Departure Hall Terminal

บทนำ (Introduction)

การคมนาคมขนส่งทางอากาศจัดเป็นการบริการที่ให้ความสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย กว่าคมนาคมขนส่งในรูปแบบอื่น ในหลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการปริมาณผู้โดยสารที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศไทยซึ่งได้เปรียบในด้านการมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ส่งผลให้ภาคธุรกิจหลายๆ ด้านเจริญเติบโต เป็นผลให้ต้องตระหนักในสำคัญของการเตรียมความพร้อมอุตสาหกรรมการคมนาคมขนส่งทางอากาศเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของธุรกิจการบิน ท่าอากาศยานในประเทศไทยจึงควรเน้นการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ และควรมีการออกแบบการก่อสร้างที่ทันสมัยพร้อมด้วยระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้โดยสารได้รับความสะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัย

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้โดยสารอย่างรวดเร็วตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามีก่อให้เกิดปัญหาในด้านขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสาร อาทิ ปัญหาความแออัดบริเวณจุดตรวจสัมภาระลงทะเบียน จุดตรวจหนังสือเดินทาง จุดตรวจบัตรโดยสาร บริเวณที่นั่งพักของผู้โดยสาร ปัญหาการไหลเวียนของผู้โดยสาร ห้องน้ำ ห้องพยาบาล ตลอดจนพื้นที่จอดรถที่มีไม่เพียงพอให้บริการ เป็นต้น

และปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้มาใช้บริการในท่าอากาศยาน เช่น ผู้โดยสารไม่สามารถเดินทางขึ้นอากาศยานได้ตามกำหนดเวลา ส่งผลให้เกิดข้อร้องเรียนรวมถึงภาพลักษณ์เชิงลบในการให้บริการ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งแก้ไขปัญหาลงแผนการบริหารจัดการท่าอากาศยานในระยะยาวที่ชัดเจน เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากท่าอากาศยานถือเป็นประตูแรกที่รับนักท่องเที่ยว นักลงทุน และนักธุรกิจจากต่างประเทศ และท่าอากาศยานยังถือเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของระบบการขนส่งสินค้าร่วมกับระบบราง รถยนต์ และทางน้ำ ที่จะก่อให้เกิดเครือข่ายระบบโลจิสติกส์ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการบริหารจัดการต้นทุน และการไหลเวียนของสินค้า หากการบริหารจัดการและการบริการของท่าอากาศยานไม่มีประสิทธิภาพที่ดี มีความสะดวกรวดเร็วไม่เพียงพอ จะส่งผลเสียต่อธุรกิจการบิน และยังส่งผลเสียต่อธุรกิจอื่น ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวที่จะส่งผลต่อนักท่องเที่ยวโดยตรง รวมทั้งการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงแรงงานที่อยู่ในภาคธุรกิจเหล่านั้น เพราะในปัจจุบันระบบโลจิสติกส์ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของภาคธุรกิจ หากระบบโลจิสติกส์ไม่มีประสิทธิภาพ อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักลงทุนและนักธุรกิจไม่ให้ความสำคัญที่จะมาลงทุนหรือดำเนินธุรกิจในไทย ทั้งนี้ ภาคธุรกิจเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทยมาโดยตลอด (ปิยกันัญญ์ โชติวนิช และคณะ, 2557)

จากสถานการณ์ในภาพรวมท่าอากาศยานของประเทศไทย มีปัญหาการให้บริการผู้โดยสารเกินกว่าขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสาร ทำให้ท่าอากาศยานในประเทศไทยต้องตระหนักถึงความสำคัญในการติดตาม และแก้ไขปัญหาความแออัดคับคั่ง เพื่อให้การเดินทางของผู้โดยสารเกิดความคล่องตัวและสะดวกสบาย ทั้งในส่วนของผู้โดยสารขาออกและผู้โดยสารขาเข้า ซึ่งได้แก่ กระบวนการมาถึงชานชาลา (Curbside) การตรวจบัตรโดยสาร (Check-in) การตรวจค้นผู้โดยสารและสัมภาระ (Security Check Point) การตรวจหนังสือเดินทาง (Immigration Control) การรอขึ้นเครื่อง (Boarding Gate) การรับสัมภาระ (Baggage Claim) การตรวจสอบสิ่งของต้องสำแดง (Custom Control) จนถึงบริการขนส่งสาธารณะออกจากท่าอากาศยาน ผลการวิจัยนี้จะช่วยให้ผู้โดยสารมั่นใจว่าจะได้รับการบริการในกระบวนการต่าง ๆ จากท่าอากาศยานในระดับที่เหมาะสมและเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการท่าอากาศยานรวมถึงส่งผลดีต่อภาคการท่องเที่ยวและธุรกิจในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความแออัดภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย
2. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารท่าอากาศยานระดับสูง ผู้บริหารท่าอากาศยานระดับกลาง และผู้บริหารท่าอากาศยานระดับต้น ของท่าอากาศยานในประเทศไทย รวมจำนวน 274 คน กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจงโดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาสภาพการให้บริการผู้โดยสาร ปัญหาความแออัด ภายในอาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย ไม่น้อยกว่า 20 ปี ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 19 คน โดยใช้หลักการกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำของโทมัส แมคมิลแลน (1971) ต้องไม่น้อยกว่า 17 คน

เครื่องมือวิจัยและคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาความแออัดการจัดพื้นที่ให้บริการและระบบการไหลเวียนภายในอาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย สาเหตุของปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบร่างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้แก่ผู้บริหารของท่าอากาศยานในประเทศไทย เพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการให้บริการผู้โดยสาร ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ใช้สถิติข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการของท่าอากาศยานที่มีอยู่ ณ ปัจจุบัน (ข้อมูลทุติยภูมิ) และเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนผู้ที่เข้ามาใช้บริการโดยวิธีเฝ้าสังเกต (Observation) และแบบบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

หลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการถอดเทปเสียงที่บันทึกไว้อย่างละเอียดทุกถ้อยคำพูดของผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ แยกประเด็นของเนื้อหาแล้ววิเคราะห์ตีความ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ มาตรวจสอบคุณภาพความถูกต้องโดยพิจารณาข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน ว่ามีความสอดคล้อง ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ยร้อยละค่าตัวเลขที่ได้จากการคำนวณตามทฤษฎีแถวคอย

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาคความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย สรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลทุติยภูมิโดยผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และข้อสังเกตที่ได้จากการพิจารณาประเด็นของปัญหาที่มีอยู่ในเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความแออัดภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย มี 8 ประเด็นดังนี้

1.1 การตรวจบัตรโดยสารมีความล่าช้า รวมถึงขั้นตอนการตรวจเพิ่มเติมตามมาตรการทางด้านสาธารณสุข

1.2 การตรวจสอบภาระสิ่งของต้องสำแดงก่อนขึ้นอากาศยาน

1.3 การวางแผนจัดพื้นที่เชิงพาณิชย์กับพื้นที่ให้บริการปะปนกัน

1.4 การไหลเวียนของผู้โดยสารไม่ได้ตามมาตรฐาน (Level of service: LOS) ที่กำหนดโดย สมาคมการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (International Air Transport Association: IATA)

1.5 การประชาสัมพันธ์ด้วยป้ายแสดงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผู้โดยสารไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกท่าอากาศยาน

1.6 การวางแผนเกี่ยวกับจำนวนพนักงานไม่สัมพันธ์กับงาน

1.7 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของพนักงานผู้ให้บริการแตกต่างกันตามประสบการณ์ทำงาน

1.8 การบริหารจัดการการใช้เคาน์เตอร์ตรวจบัตรโดยสารไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การตรวจบัตรโดยสารมีความล่าช้า รวมถึงขั้นตอนการตรวจเพิ่มเติมตามมาตรการทางด้านสาธารณสุข พบว่า พฤติกรรมของผู้โดยสารในการเตรียมตัวก่อนตรวจบัตรโดยสารมีความแตกต่างกันทำให้เกิดความแออัดในแถวคอย เช่น การลืมนำบัตรประจำตัวประชาชน สำหรับการเดินทางภายในประเทศ และ หนังสือเดินทางหมดอายุ สำหรับการเดินทางระหว่างประเทศ เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 การตรวจสอบภาระสิ่งของต้องสำแดงก่อนขึ้นอากาศยาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานอย่างเข้มงวด ส่งผลให้มีการกระจุกตัวของผู้โดยสารบริเวณแถวคอยเพื่อรอรับการตรวจตามมาตรการ เช่น การตรวจวัตถุต้องห้าม วัตถุที่มีความแหลมคม มีผู้โดยสารจำนวนมากที่ยังคงนำวัตถุดังกล่าวติดตัวก่อนขึ้นอากาศยาน

ทั้งนี้ จากประเด็นที่ 1 และ ประเด็นที่ 2 ท่าอากาศยานและสายการบินได้มีการประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนผู้โดยสารให้ทราบก่อนเข้ารับการตรวจ จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า ยังมีผู้โดยสารจำนวนมากที่ไม่ทราบมาตรการการแยกสัมภาระที่ต้องโหลดใต้ท้องอากาศยานกับสัมภาระที่สามารถนำติดตัวขึ้นอากาศยานได้

ประเด็นที่ 3 การวางแผนจัดพื้นที่เชิงพาณิชย์กับพื้นที่ให้บริการปะปนกัน พบว่า มีการจัดให้มีร้านค้าภายในบริเวณห้องโถงผู้โดยสารขาออก เป็นการกีดขวางเส้นทางกระบวนการผู้โดยสาร ส่งผลให้พื้นที่ในการรองรับปริมาณผู้โดยสารลดน้อยลง

ประเด็นที่ 4 การไหลเวียนของผู้โดยสารไม่ได้ตามมาตรฐาน (Level of service: LOS) ที่กำหนด(สมาคมการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ, 2019) พบว่า เกิดจากระบบการตรวจสัมภาระหลังเคาน์เตอร์ตรวจบัตรผู้โดยสารในแต่ละท่าอากาศยานที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้โดยสารเกิดความสับสน เช่น ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กรณีการเดินทางระหว่างประเทศ เมื่อผู้โดยสารโหลดสัมภาระหลังเคาน์เตอร์ตรวจบัตรผู้โดยสารเรียบร้อยแล้ว ผู้โดยสารสามารถเข้ากระบวนการต่อไปได้ทันที แตกต่างกับท่าอากาศยานดอนเมือง เมื่อผู้โดยสารซึ่งนำหนักสัมภาระที่จุดเคาน์เตอร์ตรวจบัตรผู้โดยสารเรียบร้อยแล้ว ผู้โดยสารต้องนำสัมภาระไปที่จุดตรวจค้นเพื่อทำการ X – Ray สัมภาระให้เรียบร้อยก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการต่อไป

ประเด็นที่ 5 การประชาสัมพันธ์ด้วยป้ายแสดงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผู้โดยสารไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกท่าอากาศยาน พบว่า ป้ายแนะนำ ป้ายข้อบังคับ ป้ายแสดงจุดบริการภายในพื้นที่อาคารผู้โดยสารขาออกของแต่ละท่าอากาศยาน มีสัญลักษณ์และสีที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้โดยสารสับสนและใช้เวลาในแต่ละกระบวนการนานเกินไป

ประเด็นที่ 6 การวางแผน เกี่ยวกับจำนวนพนักงานไม่สัมพันธ์กับงาน พบว่า พนักงานประจำสำนักงานมีมากเกินไป แต่พนักงานในระดับงานปฏิบัติการมีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้โดยสารรวมถึงช่วงที่มีผู้โดยสารหนาแน่น ท่าอากาศยานขาดการกำกับดูแลให้มีการจัดพนักงานสายการบินนั่งประจำทุกเคาน์เตอร์ตรวจบัตรโดยสาร นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีการจัดเจ้าหน้าที่นั่งประจำทุกเคาน์เตอร์ตรวจลงตราหนังสือเดินทาง เป็นต้น

ประเด็นที่ 7 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของพนักงานผู้ให้บริการ พบว่า การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของพนักงานผู้ให้บริการ มีความแตกต่างกันตามประสบการณ์ทำงาน พนักงานที่มีประสบการณ์สูง สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วกว่า พนักงานที่มีประสบการณ์น้อย

ประเด็นที่ 8 การบริหารจัดการการใช้เคาน์เตอร์ตรวจบัตรโดยสารไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพพบว่า ช่วงที่มีผู้โดยสารหนาแน่น มีเคาน์เตอร์ตรวจบัตรโดยสารที่ไม่ได้ใช้งาน เนื่องจากได้มีการกำหนดสิทธิการใช้งานของแต่ละเคาน์เตอร์ให้แต่ละสายการบินไว้แล้ว เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

2. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุของปัญหา ทั้ง 8 ประเด็น รวมถึงข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารจำนวน 19 คน มาทำการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ในมิติของความเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ตามหลักการของ SWOT Analysis และสังเคราะห์ด้วย TOWS Matrix

ภาพที่ 1 TOWS Matrix

ที่มา: ผู้วิจัย

แนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทยผู้วิจัยได้แนวทางการแก้ปัญหาความแออัด จำนวน 4 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 หลักบริหารจัดการที่ดี มีความยุติธรรมคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน
วัตถุประสงค์: เพื่อให้การทำงานเป็นการทำงานอย่างมีจิตใจสำนึก ถูกวิธี ซึ่งเป็นขั้นเป็นตอน มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นในสังคม เป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพโดยยึดแนวทางการบริการแบบธรรมาภิบาล (Good Governance)

วิธีดำเนินงาน

1. การกำกับดูแลกิจการที่มีความเป็นธรรม การจัดการให้พนักงานมีความซื่อสัตย์ในการทำงาน ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และไม่คดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่น ต้องมีความมุ่งมั่นทุ่มเทที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการบริการ มีความเสียสละ มีความยุติธรรมในการทำงานต้องไม่ลำเอียงหรือยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ตนเชื่อ การประเมินความดีความชอบต้องมีความเป็นกลาง ยึดถือในความถูกต้องเป็นหลัก ไม่มีอคติกับเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ยินหรือได้รับฟัง เพื่อให้เป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ร่วมงานมีความประหยัด ในการทำงานเริ่มตั้งแต่ผู้บริหารพนักงานปฏิบัติการทุกระดับจะต้องเรียนรู้ หลักการออม ไม่ฟุ่มเฟือย ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร มีความตรงต่อเวลาไม่มาทำงานสายและต้องส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนด การไม่ส่งงานตามกำหนดจะทำให้ผู้ที่ทำงานต่อได้รับผลกระทบ ทำให้งานนั้นไม่เสร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2. การนำระบบบริหารความเสี่ยงเข้ามาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ เป็นการบริหารที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการกิจของท่าอากาศยาน การประเมินความเสี่ยงจะช่วยให้ทราบในข้อดี ข้อด้อย เชิงรุก เชิงรับในกระบวนการให้บริการตามสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจของประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถพิจารณาถึงโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการให้บริการ เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการในการรับมือ แนวทางเชิงป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข สามารถกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานนั้น ๆ ได้ตามศักยภาพของหน่วยงาน โดยมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการและมีการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด

3. การจัดทำระบบควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจบริการของท่าอากาศยาน ระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพจะช่วยตรวจสอบกำกับดูแลในเรื่องของการลงทุน จัดซื้อจัดจ้างเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการ การกำหนดให้มีการอนุมัติตามลำดับบังคับบัญชาจะเป็นกลไกในการตรวจสอบการถ่วงดุลในการจัดซื้อจัดหาให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อให้ได้อุปกรณ์ที่ทันสมัย คุ้มค่า สามารถนำมาใช้ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารท่าอากาศยานได้อย่างมั่นคงถาวรและปลอดภัย

4. การจัดการด้านการบริการแบบลดขั้นตอนในการใช้บริการ การจัดทำป้ายสัญลักษณ์ที่มีความเข้าใจได้ง่าย ติดตั้งเฉพาะพื้นที่เท่าที่มีความจำเป็นต่อการให้บริการ เครื่องมือเครื่องใช้ในการบริการตนเองต้องมีคำอธิบาย และง่ายสำหรับผู้มาใช้บริการทุกชนชั้น คำนึงถึงประโยชน์ต่อผู้เดินทาง ความรวดเร็วในการเดินทางของผู้ใช้บริการท่าอากาศยานจะเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการดำเนินการ

5. การจัดการด้านช่องทางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานผู้ให้บริการภายในองค์กร เป็นการบริหารจัดการภายใน ที่ส่งผลต่อการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการ ให้ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง และควรนำหลักการบริหารที่มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอเป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

การประเมินผลความสำเร็จของแนวทางด้วยวิธี OKR (Objective Key Result) (Wodtke, C., 2016) กระทำได้โดยการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 พนักงานมีจิตสำนึกที่ดี รักองค์กรมีความซื่อสัตย์ในการทำงานพนักงานทุกคนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

ช่วงที่ 2 สามารถลดขั้นตอนการบริหาร การทำงานรวมถึงการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด

ช่วงที่ 3 ผู้บริหารสามารถพิจารณาถึงโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการให้บริการ เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการในการรับมือ แนวทางเชิงป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข สามารถกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานนั้น ๆ ได้ตามศักยภาพของหน่วยงาน

ช่วงที่ 4 ช่วยให้มีการปรับปรุงภารกิจบริการให้บริการแบบก้าวทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ
ด้านปัจจัยสนับสนุน พนักงานทุกคนมีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบในหน้าที่การงานตามที่ได้รับมอบหมาย สำหรับข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ พนักงานขาดธรรมชาติในการปฏิบัติงาน

แนวทางที่ 2 การจัดสรรทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในอาคารผู้โดยสาร โดยมุ่งเน้นการให้บริการแก่ผู้โดยสารทุกเชื้อชาติด้วยภาษาที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์: เพื่อจัดให้มีอย่างเพียงพอต่อปริมาณผู้โดยสาร ทำให้ผู้โดยสารทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างทั่วถึงทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ต้องการความช่วยเหลือพิเศษหรือผู้โดยสารทั่วไป ซึ่งจะส่งผลถึงความพึงพอใจในการให้บริการในด้านต่างๆ โดยพิจารณาจากความสะดวกสบายและความพึงพอใจของผู้โดยสาร

วิธีดำเนินงาน

1. การศึกษาสำรวจจำนวนผู้โดยสาร อายุ เพศ ว่ามีจำนวนใดมากกว่าให้เพิ่มสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลเหล่านั้นและลดจำนวนบางสิ่งลง เช่น ท่าอากาศยานมีเพศหญิงมากกว่าเพศชายควรเพิ่มห้องน้ำเพศหญิงมากขึ้น ลดจำนวนห้องน้ำชาย หรือพบว่าผู้พิการหรือผู้สูงอายุจำนวนมากควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบุคคลดังกล่าว

2. การเปลี่ยนแปลงกายภาพสนามบิน ควรทำการประกาศแจ้งให้ผู้โดยสารท่าอากาศยานทราบก่อนล่วงหน้า เพื่อให้ผู้โดยสารได้วางแผนล่วงหน้าหรือเผื่อเวลาก่อนมาใช้บริการในท่าอากาศยาน

3. การแยกอาคารพิเศษสำหรับรองรับผู้โดยสารที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นในช่วงเทศกาล เช่น กรณีสถานบินฝรั่งเศส ช่วงเทศกาลเล่นสกี แผ่นสกีมีขนาดใหญ่สนามบินจะมีอาคารที่เตรียมไว้สำหรับช่วงเทศกาลดังกล่าวโดยเฉพาะ และในท่าอากาศยานภูมิภาคจะมีอาคารเอนกประสงค์สำหรับช่วงเทศกาลประกอบพิธีฮัจญ์

4. การจัดการขั้นตอนกระบวนการผู้โดยสารขาออก ให้ไปอยู่นอกท่าอากาศยานโดยอาจไปอยู่ที่สถานีรถไฟ ที่อยู่กลางเมืองสามารถทำกระบวนการผู้โดยสารขาออกได้ มาถึงท่าอากาศยานสามารถขึ้นอากาศยานได้ทันที

5. การจัดการอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการผู้โดยสาร เช่นพื้นที่เชิงพาณิชย์ไม่ควรมีปะปนกับพื้นที่กระบวนการผู้โดยสารขาออก ควรให้ผู้โดยสารดำเนินการขั้นตอนเสร็จเรียบร้อยก่อนค่อยมีการนำพื้นที่เชิงพาณิชย์เข้ามาเพื่อให้ผู้โดยสารใช้เวลาอยู่ในท่าอากาศยานให้น้อยที่สุด เช่น สนามบินฮ่องกงกระบวนการผู้โดยสารขาออกจะไม่มีการจัดพื้นที่เชิงพาณิชย์ในกระบวนการขาออกเพื่อลดการใช้พื้นที่หรือใช้เวลาอยู่ในสนามบินให้น้อยที่สุด

6. การจัดพื้นที่จัดการสัมภาระให้กับผู้โดยสาร เพื่อไม่ให้เกิดการรื้อค้นสัมภาระ ขณะเข้าแถวรอตรวจบัตรโดยสาร

7. การจัดทำป้ายแสดงรายละเอียดสัมภาระที่สามารถนำติดตัวไปได้ หรือต้องนำโหลดใต้ท้องเครื่องให้ผู้โดยสารทราบก่อนเข้าแถวรอรับการตรวจบัตรโดยสาร

8. การสำรวจศึกษาพฤติกรรมของผู้โดยสาร รวมถึงอายุ เพศ ของผู้ใช้บริการแล้วนำปัจจัยเหล่านี้มาใช้ในการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกถึงพื้นที่ในการให้บริการ ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงหรือผู้สูงอายุอาจจะมีสัมภาระมากกว่าผู้ชายอาจต้องการใช้พื้นที่ในการให้บริการมากกว่าผู้ชาย หรือผู้สูงอายุอาจต้องการมาถึงท่าอากาศยานเร็วเพื่อมีเวลาสำหรับการเลือกซื้อของในท่าอากาศยาน ท่าอากาศยานก็ต้องคำนึงถึงพื้นที่ที่เป็นสัดส่วนเชิงพาณิชย์เพิ่มเข้ามา เพื่อให้มีธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบินเพิ่มเข้ามาเพื่อให้อาคารมีรายได้เพิ่มมากขึ้น หรือบางครั้งผู้สูงอายุหรือผู้พิการต้องการให้ท่าอากาศยานจัดให้มีทางเลื่อน เพื่ออำนวยความสะดวก แต่ในกรณีหนุ่มสาวอาจต้องการออกกำลังกาย ไม่ต้องการทางเลื่อน เป็นต้น ห้องโถงผู้โดยสารควรมีความกว้างและโปร่งใส โดยแต่ละกระบวนการของผู้โดยสารควรเป็นตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ทำห้องกระจกใสในส่วนของห้องตรวจหนังสือเดินทาง และห้องตรวจสัมภาระ

9. การจัดทำตู้แสดงตัวอย่างสิ่งของที่สมารถนำติดตัวขึ้นเครื่องได้และสิ่งของต้องห้ามนำติดตัว เพื่อให้ผู้โดยสารจัดสัมภาระได้เรียบร้อยก่อนเข้าตรวจบัตรโดยสารและไม่ให้ปัญหาการรื้อค้นสัมภาระขึ้นในระหว่างรอตรวจบัตรโดยสาร

10. การประชาสัมพันธ์ให้ผู้โดยสารทราบล่วงหน้า กรณีนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ หรือมีการปรับเปลี่ยนการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในท่าอากาศยาน

11. ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ให้ผู้มาใช้บริการทราบก่อนถึงอาคารผู้โดยสารเพื่อให้ผู้โดยสารลงประตูที่ใกล้เคียงกับเคาน์เตอร์ตรวจบัตรโดยสาร ลดการกระจุกตัวบริเวณเคาน์เตอร์ตรวจบัตรโดยสาร

การประเมินผลความสำเร็จของแนวทางด้วยวิธี OKR (Objective Key Result) กระทำได้โดยการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 สามารถจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการกับคนทุกกลุ่มได้

ช่วงที่ 2 ผู้โดยสารได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น

ช่วงที่ 3 ผู้โดยสารใช้เวลาในกระบวนการผู้โดยสารลดลง

ช่วงที่ 4 ค่าคะแนนความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยสนับสนุนเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของ ทอท. ในการเป็นผู้ดำเนินการจัดการท่าอากาศยานในระดับสากล สำหรับข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ งบประมาณ สถานการณ์การเมือง รวมถึงสภาวะแวดล้อมภายนอก

แนวทางที่ 3 การมีส่วนร่วมของพนักงานทุกคนในองค์กร (Employee Involvement)

วัตถุประสงค์: เพื่อให้พนักงานทุกคนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมการทำงานให้กับองค์กร มีการกำหนดเป้าหมายร่วมเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปรับปรุงและพัฒนา ระบบการทำงาน ระบบการให้บริการหรือการเปิดโอกาสให้พนักงานทุกคนในทีมสามารถแสดงความคิดเห็น

วิธีดำเนินงาน

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม การไว้วางใจ (Trust) เป็นพื้นฐานของการทำงาน หากได้รับการไว้วางใจจากผู้บริหาร และผู้บริหารมอบหมายความรับผิดชอบให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มความสามารถ

2. การจัดการด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) บุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือปฏิบัติงาน ต้องการความยึดมั่นหรือความผูกพัน โดยผู้บริหารควรที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือและฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ปฏิบัติงานจะมีความยึดมั่นผูกพันที่ได้จากการพัฒนา การยึดมั่นหรือผูกพันต่อองค์การเกิดจากการที่ผู้ปฏิบัติงานรู้ถึงเป้าหมายขององค์กรไปในทิศทางเดียวกัน และมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับผู้บริหาร โดยในการได้รับโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความขยันหมั่นเพียร กระตือรือร้น อุทิศสละ ทำให้เกิดผลตอบรับที่ดีกับการทำงานมากขึ้น

3. การจัดตั้งคณะทำงานแก้ปัญหาความแออัด การมีส่วนร่วมของพนักงานทุกคนในองค์กร การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ย่อมสามารถขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน เพราะทุกคนมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกันมีงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลลัพธ์ที่ได้จะมีประสิทธิภาพ

4. การจัดการให้มีความเป็นอิสระในการทำงาน (Autonomy) เป็นภาวะที่เป็นอิสระต่อความคิด ความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ และความสามารถในการรายงานสำหรับงานของแต่ละบุคคล โดยผู้ปฏิบัติงานต้องการความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการทำงานด้วยการตัดสินใจในงานของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทุ่มเทและเต็มใจในการทำงานอย่างเต็มที่ตามความรับผิดชอบที่ได้รับ

การประเมินผลความสำเร็จของแนวทางด้วยวิธี OKR (Objective Key Result) กระทำได้โดยการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 พนักงานระดับปฏิบัติการมีอิสระในการทำงานทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ช่วงที่ 2 พนักงานกล้าออกความคิดเห็นเพิ่มขึ้น

ช่วงที่ 3 สามารถขจัดความขัดแย้งระหว่างพนักงานและผู้บริหารได้เนื่องจากมีเป้าหมายความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

ช่วงที่ 4 ทุกคนทุ่มเทปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

ปัจจัยสนับสนุน ผู้บริหารยอมรับฟังข้อเสนอแนะของพนักงานระดับปฏิบัติการ สำหรับข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ พนักงานไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แท้จริง

แนวทางที่ 4 การพัฒนาการให้บริการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ (Continuous Improvement) ตามแบบ PDCA

วัตถุประสงค์: เพื่อให้บริการอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการสร้าง การวิเคราะห์ การจัดการ การวางแผนการปฏิบัติตามแผน และการควบคุมขององค์กร เพื่อสนองความจำเป็นและความต้องการของผู้ใช้บริการให้เกิดความพึงพอใจ

วิธีดำเนินงาน

1. การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการบริหารจัดการท่าอากาศยาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตัวชี้วัดที่มีความสำคัญกับผู้โดยสารและมีความสัมพันธ์กับค่าคะแนนความพึงพอใจของผู้โดยสารมากที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อให้คุณภาพ การบริการของท่าอากาศยานภายใต้ความรับผิดชอบของ ทอท. เป็นไปตามมาตรฐานระดับสากล

การใช้วงจร PDCA เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันดังนี้

P = Plan หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ และการตั้งเป้าหมายขององค์กรในการวางแผนการผลิตว่าจะผลิตอะไร และด้วยวิธีการใด เป็นต้น

D = Do หมายถึง การลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้

C = Check หมายถึง การตรวจสอบความก้าวหน้าผลการปฏิบัติงาน และการทบทวนข้อบกพร่องต่าง ๆ ว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้หรือไม่

A = Action หมายถึง หาแนวทางปรับปรุง แก้ไข และจัดทำมาตรฐานในส่วนที่ปฏิบัติได้ผลดีตลอดจนการกำหนดแนวทางในการปรับปรุง

ข้อพิจารณาในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนของวงจร PDCA

1. วงจร PDCA เป็นการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ โดยเริ่มในขอบข่ายที่กำหนดก่อนที่จะนำไปปฏิบัติ ต้องมีการทบทวน แก้ไขข้อผิดพลาดจนกว่าจะได้ผลดีและเป็นที่ยอมรับขององค์การมาตรฐาน

2. ต้องมีการติดต่อสื่อสารอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้รู้ถึงขั้นตอนการดำเนินงาน โดยเฉพาะระหว่างผู้วางแผนกับผู้ปฏิบัติ

3. กำหนดเป้าหมายที่เหมาะสม องค์กรจะต้องใช้ข้อมูลที่แท้จริงในการกำหนดเป้าหมาย จากนั้นจึงเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้การปรับปรุงมีประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

4. การกำหนดเป้าหมายของแผนครั้งต่อไป ต้องพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมเป็นสำคัญ

PDCA มีลักษณะไม่ถึงกับสลับซับซ้อนมากนัก แต่ในการปฏิบัติงานจริงองค์กรมักจะลงมือปฏิบัติโดยปราศจากการวางแผน และเมื่อลงมือปฏิบัติก็ไม่มีการตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา จึงทำให้ไม่มีการป้องกันแก้ไขหรือปรับปรุงการปฏิบัติงาน การดำเนินการ ถ้าไม่มีขั้นตอนตรวจสอบก็อาจจะต้องเริ่มต้นใหม่ทุกครั้งไป การขับเคลื่อนวงจร PDCA องค์กรไม่จำเป็นต้องเริ่มที่ P เสมอไป ขึ้นอยู่กับลักษณะและการใช้งานของแต่ละขั้นตอน องค์กรจะต้องวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่าควรเริ่มที่ขั้นไหนจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์

การบริหารงานตามหลัก PDCA เริ่มดำเนินการดังนี้

การวางแผนงาน และ กำหนดวิธีการ (Planning) หลังจากเรามีเป้าหมายแล้ว เราต้องนำเป้าหมายนั้นมากำหนดรายละเอียด ซึ่งต้องทำโดยเรียงตามลำดับความสำคัญ รายละเอียดขั้นตอนปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องใช้ ระยะเวลาเริ่ม-สิ้นสุด บุคคลหรือทีมงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน และที่

สำคัญที่สุดคือ ตัวชี้วัดผล (KPI) เนื่องจากแผนงานหมายถึง การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรที่ใช้ เพื่อที่จะได้ปรับแผนหรือวิธีการอย่างทันทั่วทั้งก่อนการลงมือปฏิบัติ

การลงมือปฏิบัติ (Do) ขั้นตอนนี้คือการลงมือปฏิบัติตามแผนงานและวิธีการที่เรากำหนดไว้อย่างเป็นระบบ โดยใช้ทักษะการบริหารงานต่าง ๆ มาใช้ในระหว่างการลงมือปฏิบัตินี้ เช่น การจัดทำมาตรการการแก้ไขปัญหาคอขวดในแต่ละจุดการให้บริการภายในอาคารผู้โดยสาร เช่น ขอความร่วมมือ หน่วยงานราชการ บริษัทสายการบินประชุมเพื่อวางแผนการเพิ่มกำลังพลหรือเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวก เพิ่มเติมเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดห้องสุขา รวมถึงการจัดหาเทคโนโลยีเพิ่มความรวดเร็วและสะดวกสบายบริเวณพื้นที่พักคอยและจุดบริการต่าง ๆ แล้วดำเนินการตรวจสอบความคืบหน้าการแก้ไขปัญหา ทำการมอบหมายงาน การพัฒนาสมรรถนะการทำงานของพนักงาน

การตรวจสอบ (Check) หลังจากเราเริ่มลงมือปฏิบัติไปได้สักระยะ ต้องเริ่มทำการตรวจสอบความคืบหน้าของสิ่งที่เราได้ลงมือปฏิบัติไปนั้นว่าเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ ซึ่งสิ่งที่ต้องบอกได้ก็คือตัวชี้วัดที่เรากำหนดไว้ ถ้าจุดที่เราตรวจสอบได้ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดที่เราตั้งไว้หรือดีกว่า แสดงว่าวิธีการที่เราเลือกใช้นั้นถูกต้อง แต่ถ้าตรวจสอบออกมาแล้วผลปรากฏว่าต่ำกว่าตัวชี้วัดที่ตั้งถือเป็นสัญญาณเตือนว่ามีความผิดปกติบางอย่างเกี่ยวกับแผนงานหรือวิธีการที่เรากำหนดไว้ในตอนแรก

การปรับปรุง (Act / Action) ขั้นตอนนี้คือการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการหรือทรัพยากรบางอย่างเพื่อให้ผลลัพธ์กลับมาอยู่ในแผนงานหรือเส้นทางสู่เป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในครั้งแรก ซึ่งกระบวนการปรับปรุงเริ่มจากการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่เราวางแผนหรือกำหนดไว้ ว่าเกิดจากองค์ประกอบหรือปัจจัยภายใน/ภายนอกใดบ้าง แล้วจึงมากำหนดมาตรการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป

การประเมินผลความสำเร็จของแนวทางด้วยวิธี OKRs (Objective Key Results) กระทำได้โดยการกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 สามารถคิดหาวิธีปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน และลดเวลาการปฏิบัติงาน โดยมีขั้นตอนที่ง่ายขึ้นได้

ช่วงที่ 2 สามารถคิดหาวิธีการปรับปรุงการใช้งานของอุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่ม

ช่วงที่ 3 สามารถคิดหาวิธีการประหยัดวัสดุ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น

ช่วงที่ 4 สามารถปรับปรุงสภาพการทำงานในด้านความปลอดภัยขณะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามเป้าหมายขององค์กร

ปัจจัยสนับสนุนพนักงาน รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นปรับปรุงงานที่ทำอยู่ ช่วยให้การปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ มีการพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่งผลให้องค์กรสามารถปรับปรุงงานและการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ ปัจจัยภายนอกส่งผลให้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่เราวางแผนหรือกำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการศึกษาปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความแออัด และแนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยาน ในประเทศไทย พบว่า

1. ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความแออัด มีดังนี้ 1) การตรวจบัตรโดยสารมีความล่าช้า รวมถึงขั้นตอนการตรวจเพิ่มเติมตามมาตรการทางด้านสาธารณสุข 2) การตรวจสัมภาระสิ่งของต้องสำแดงก่อนขึ้นอากาศยาน 3) การวางแผนจัดพื้นที่เชิงพาณิชย์กับพื้นที่ให้บริการปะปนกัน 4) การไหลเวียนของผู้โดยสารไม่ได้ตามมาตรฐาน (Level of service: LOS) ที่กำหนดโดย สมาคมการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (International Air Transport Association: IATA) 5) การประชาสัมพันธ์ด้วยป้ายแสดงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผู้โดยสารไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกท่าอากาศยาน 6) การวางแผนเกี่ยวกับจำนวนพนักงานไม่สัมพันธ์กับงาน 7) การแก้ไขเฉพาะหน้าของพนักงานผู้ให้บริการแตกต่างกันตามประสบการณ์ทำงาน และ 8) การบริหารจัดการการใช้เคาน์เตอร์ตรวจบัตรโดยสารไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานในประเทศไทย มีดังนี้

แนวทางที่ 1 หลักบริหารจัดการที่ดี มีความยุติธรรมคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน ช่วยให้พนักงานมีจิตสำนึกที่ดี มีใจรักองค์กร มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน เช่น การคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรในระบบการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่ง ทำให้การจัดสรรทรัพยากรเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของพระสุนทร กนตสีโล (ชากรม) (2556) เรื่อง การใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงานที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากเช่นกัน สรุปได้ว่า เมื่อองค์การยึดหลักบริหารจัดการที่ดี มีความยุติธรรมคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักธรรมาภิบาล จะทำให้องค์การได้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพรวมถึงสามารถคัดเลือกผู้ประกอบการได้ตรงตามความต้องการอย่างโปร่งใส

แนวทางที่ 2 การจัดสรรทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นภายในอาคารผู้โดยสาร โดยมุ่งเน้นการให้บริการแก่ผู้โดยสารทุกเชื้อชาติด้วยภาษาที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ที่สามารถสื่อสารกับผู้โดยสารได้ทุกเชื้อชาติ เป็นการเพิ่มศักยภาพในการให้บริการแสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่ในการบริการผู้โดยสารอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรันธร พัวเจริญ และ วรวิทย์ สุขเมธ (2562) เรื่อง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกของท่าอากาศยานรองในภูมิภาคของไทย ผลการวิจัยพบว่า ท่าอากาศยานมีบริบทของการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการคือ ลานจอดรถ ป้ายบอกทาง ร้านอาหาร ห้องสุขา ที่นั่งพักผ่อน ฝ่ายรักษาความปลอดภัย จุดเช็คอิน จุดตรวจร่างกาย จุด

บริการโทรศัพท์สาธารณะ ข้อมูลตารางการบิน จุดรับสัมภาระ จุดบริการรถแท็กซี่ ซึ่งในการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี การเพิ่มขึ้นของผู้โดยสารและนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายด้านการท่องเที่ยว สรุปได้ว่า

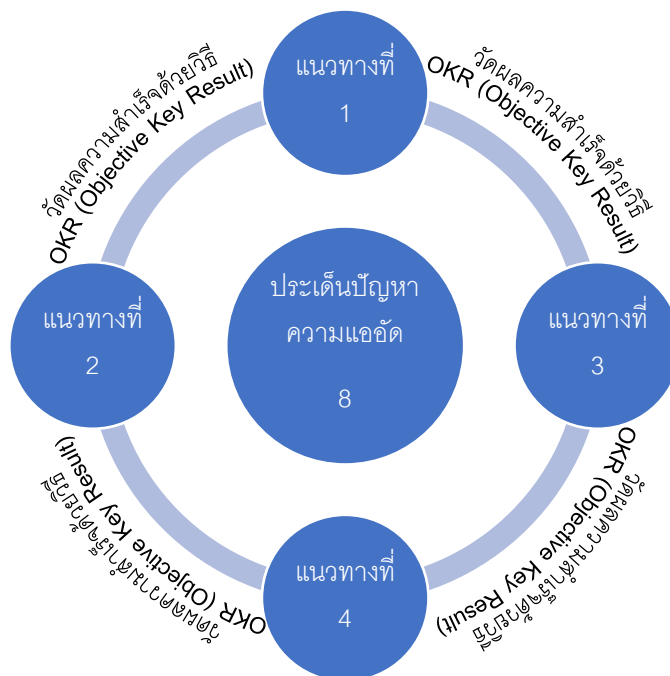
การสื่อสารให้ผู้โดยสารทุกเชื้อชาติได้รับทราบถึงการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มประสิทธิภาพส่งผลให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการ เป็นการแก้ปัญหาความแออัดภายในห้องโดยสารผู้โดยสารขาออกได้อย่างยั่งยืน

แนวทางที่ 3 การมีส่วนร่วมของพนักงานทุกคนในองค์กร พนักงานทุกคนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ช่วยลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการให้บริการ อีกทั้งช่วยให้มีการปรับปรุงภารกิจการให้บริการแบบก้าวทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสร การเกษ (2564) เรื่อง การลดความแออัด ณ แผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินในโรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาแผนกอุบัติเหตุ และฉุกเฉินคุณภาพ Emergency Care System (ECS) ตามเกณฑ์คุณภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กนิษฐา สุขสมัยและคณะ (2558) เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง และการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรโดยภาพรวมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านความไว้วางใจ ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความยึดมั่นผูกพันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่าองค์การที่มีการสื่อสารแบบหลายทิศทาง เช่น การสื่อสารแบบบนลงล่าง (Downward Communication) แบบล่างขึ้นบน (Upward Communication) แบบแนวนอน (Horizontal Communication) และแบบแนวทแยง (Diagonal Communication) แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารของผู้นำองค์กร ที่จะเลือกใช้กระบวนการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีความเหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กรและสามารถเห็นความแตกต่างของบุคลากรในส่วนงานหลายๆ ฝ่าย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารที่สามารถสื่อให้ทุกคนเข้าใจถึงภารกิจ เป็นการช่วยลดทอนปัญหาภายในองค์กร รวมถึงรู้จักสภาพที่แท้จริง ทำให้องค์กรได้รับประโยชน์อย่างสมบูรณ์

แนวทางที่ 4 การพัฒนาการให้บริการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ (Continuous Improvement) ตามแบบ PDCA ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการบริหารจัดการท่าอากาศยาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตัวชี้วัดที่มีความสำคัญกับผู้โดยสารและมีความสัมพันธ์กับค่าคะแนนความพึงพอใจของผู้โดยสารมากที่สุด เพื่อให้คุณภาพการบริการเป็นไปตามมาตรฐานระดับสากล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต สุขทร และคณะ (2556) เรื่อง การพัฒนาระบบจัดการเรียนการสอนตามหลักเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพเกิดจากการบูรณาการศาสตร์ 3 ประการ คือ บุคลากรคุณภาพ ระเบียบวิธีการและเทคนิคคุณภาพและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการพัฒนาให้

บุคลากรมีความรู้และมีคุณภาพ ผู้ถ่ายทอดต้องเตรียมความพร้อมในการร่วมพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนและผู้บริหารต้องมีแนวทางที่เป็นมาตรฐานในการตรวจสอบการพัฒนาตามระบบที่ตั้งไว้ สรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการให้บริการด้วยวงจร PDCA เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพบุคลากรในองค์กรต้องมีความพร้อมในด้านทักษะการทำงาน รวมถึงองค์กรต้องมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

ที่มา : ผู้วิจัย

โมเดลผลจากการศึกษาปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความแออัด และแนวทางการแก้ปัญหาความแออัด ภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยาน ในประเทศไทย พบว่ามี 8 ประเด็นปัญหาที่ส่งผลให้เกิดความแออัดภายในห้องโถงผู้โดยสารขาออก อาคารผู้โดยสาร ซึ่งมีแนวทางในการแก้ปัญหา 4 แนวทาง ตามที่ได้กล่าวมาแล้วโดยมีการวัดผลความสำเร็จ (OKRs) (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2563) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าทั้ง 4 แนวทางสามารถแก้ปัญหาความแออัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยนี้ ทำให้ทราบสภาพการให้บริการผู้โดยสาร และปัญหาความล่าช้าในการให้บริการของการท่าอากาศยานเพื่อนำมาปรับปรุงให้ผู้มารับบริการใช้เวลาในระบบแถวคอยน้อยที่สุด ซึ่งจะทำให้ผู้ให้บริการสามารถให้บริการได้เร็วขึ้น มีเวลารอคอยเฉลี่ยน้อยกว่าเวลารอคอยเฉลี่ยที่ผู้มารับบริการพึงพอใจ และสามารถเพิ่มจำนวนผู้มารับบริการต่อวันได้มากขึ้น

2. ผลการวิจัยนี้ ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ปัญหาคอขวดของผู้โดยสารของท่าอากาศยาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาอาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานไปสู่มาตรฐานสากลและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้โดยสารที่ใช้บริการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเพื่อก้าวไปสู่ท่าอากาศยานระดับแนวหน้าของภูมิภาคเอเชีย

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบแถวคอยของผู้โดยสารในท่าอากาศยาน รวมถึงพฤติกรรมในการใช้บริการและแนวโน้มความต้องการในการใช้บริการท่าอากาศยาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับท่าอากาศยานในประเทศไทย และผู้ดำเนินกิจการท่าอากาศยานรวมถึงผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการให้บริการที่มีอยู่ในปัจจุบันและการให้บริการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ควรนำผลงานวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อหาความเหมาะสมที่สุดในเชิงปฏิบัติ เนื่องจากลักษณะทางกายภาพ การจัดสรรพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงปริมาณผู้โดยสารที่มาใช้บริการของแต่ละท่าอากาศยานมีความแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนิษฐา สุขสมัย และคณะ. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*. 7(2), 9–25.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2563). การบริหารองค์การด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิด Objective and Key Results. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*. 37(2), 367–382.
- ปิยกนิษฐ์ โชติวนิช และคณะ. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยว จังหวัดนครพนม. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 6(2), 91–106.
- พีรันทร์ พัวเจริญ และ วรวัช สุเมธ. (2562). การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกของท่าอากาศยานรองในภูมิภาคของไทย. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 7(1), 46–54.
- วิจิต สุขทร และคณะ. (2556). การพัฒนาระบบจัดการเรียนการสอนตามหลักเทคโนโลยีสารสนเทศ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. 8(1), 52–64.
- อนุสร การเกษ. (2564). การลดความแออัด ณ แผนกอุบัติเหตุและฉุกเฉินในโรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่งจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*. 30(1), 102–112.
- Wodtke, C. (2016). *Introduction to OKRs*. CA: O'Reilly Media, Inc.

แนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน
กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
Guidelines for Promoting the Small and Medium Enterprises to Apply
the Sufficiency Economy Philosophy in Management to Make the
Country Stable, Prosperous and Sustainable: A Case Study of Small
and Medium Enterprises in Samut Prakan Province

พฤติยา ฉายชุมพล¹
Phuktiya Chaychupol

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1.) ระดับความเข้าใจ 2.) ระดับการประยุกต์ใช้ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสมุทรปราการ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายและสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถาม การสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยใช้วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสร้างข้อสรุป ผลการวิจัย พบว่า ระดับความเข้าใจและระดับความคิดเห็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ควรมุ่งเน้น ความพอประมาณ ความรู้และมีคุณธรรม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมการประยุกต์ใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Received: 2021-06-24 Revised: 2021-07-26 Accepted: 2021-07-26

¹ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, Command and General Staff College. Corresponding Author
e-mail: getsmart007jenny@gmail.com

คำสำคัญ (Keywords): วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; สมุทรปราการ

Abstract

The purpose of this research was to study 1.) the level of understanding 2.) level of application of the sufficiency economy philosophy to find the way to encourage the small and medium enterprises to apply the sufficiency economy philosophy in their organizations and make the country stable, prosperous and sustainable. The population and sample were the group of SMEs entrepreneurs in Samut Prakan Province. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula and got a total of 396 samples by using simple random sampling technique and in-depth interviewed with 5 key informants. Because the data is important, then the respondents have to voluntarily provide the answers in the questionnaire. The research instruments were the questionnaire with the combination of a checklist and 5-point rating scale. Quantitative data were analyzed by the descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation and statistical qualitative analysis to get the guidelines for promoting SMEs to apply the sufficiency economy philosophy in their organization and make the country stable, prosperous and sustainable by using the content analysis and drawing conclusions. The research results showed that the level of understanding and opinion level of the application of the sufficiency economy philosophy in the management of SMEs in Samut Prakan Province in overall was at a high level. Guidelines for promoting the SMEs to apply the sufficiency economy philosophy in management to make the country stable, prosperous and sustainable are to focus on moderation, knowledge, morality, enhance the knowledge and understanding, as well as continuously promote this application with the statistical significance at the level of 0.05.

Keywords: Small and Medium Enterprises; Sufficiency Economy Philosophy; Samut Prakan

บทนำ (Introduction)

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปมากโดยเฉพาะการเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยนั้นได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ประเทศมีการพัฒนาให้ทันสมัยมากขึ้นนั้น กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงของสังคมก็ได้เกิดผลลบติดตามาด้วยเช่นกัน ที่สำคัญคือ

ความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติ ประชากรในชนบทไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้เพราะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องพึ่งตลาดและพ่อค้าคนกลางในการค้าขายดำรงชีวิต ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมน้อยลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมา ถูกลืมเลือนและเริ่มสูญหายไป อีกทั้งในปัจจุบันเกิดการชะลอตัวของเศรษฐกิจทั่วโลกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะฐานะทางการเงินของภาคธุรกิจและครัวเรือนที่อ่อนแอลงจนทำให้หนี้สินอยู่ในระดับสูงขึ้นควบคู่ไปกับตลาดแรงงานที่ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่และอัตราการว่างงานสูง (Smart SME, 2562) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ทำให้คนในสังคมดำรงชีวิตโดยตั้งอยู่บนความไม่ประมาท รู้จักประมาณตน รู้จักใช้เหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกัน โดยยึดถือความรู้และคุณธรรมเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตัวเองได้ และแผ่ไปถึงสังคม ซึ่งสามารถนำหลักการปฏิบัติไปปรับใช้ได้ทั้งในการดำรงชีวิต การทำงาน และการพัฒนาธุรกิจ เช่นการรวมกลุ่มกันในวิชาชีพเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ในการทำธุรกิจของกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน การแลกเปลี่ยนแนวคิดการลงทุน เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ รวมไปถึงการแบ่งปันความช่วยเหลือส่งกลับคืนสู่สังคมไปสู่กลุ่มที่ยังต้องการความช่วยเหลืออยู่ เช่น กิจกรรมจิตอาสา เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้บรรจุปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย โดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จนถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปัจจุบัน ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งในปัจจุบันถือว่าเป็นช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น การน้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง ตามนโยบายของทางภาครัฐที่ต้องการพัฒนาประเทศมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559) ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการได้รับผลกระทบปัญหาจากโรคระบาด และเป็นจังหวัดที่มีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนมากเป็นอันดับ 4 ของประเทศ โดยมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs มากถึง 38,107 แห่ง (วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562) โดยมีการจ้างงานสูงสุดเป็นอันดับ 3 ของประเทศ อีกทั้งยังมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศ โดยมีอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ยานยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ เครื่องจักร/อุปกรณ์ผลิตภัณฑ์โลหะ ไฟฟ้า/ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์/สิ่งทอ/ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป เคมีภัณฑ์/พลาสติก เป็นต้น อีกทั้งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางของประเทศและยังเป็นแหล่งวัตถุดิบที่นำเข้าจากต่างประเทศ เป็นคลังสินค้าที่สำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ ทำให้การขนส่งวัตถุดิบและสินค้านี้มีความสะดวกและเสียค่าใช้จ่ายต่ำ ทำให้นักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นจำนวนมาก จึงถือว่าเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ

จากบริบทที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการผลักดันประเทศไปสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” หากผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสมุทรปราการ มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะส่งผลให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการ และเป็นส่วนช่วยผลักดันประเทศให้มีความมั่นคงขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative Research and Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อให้ทราบระดับความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ และหาแนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ซึ่งการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 38,107 แห่ง (วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2562) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane. 1967) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน โดย

วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) และสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) จำนวน 5 คน เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในงานวิจัย 2 ประเภท ดังนี้ 1.) แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งได้ 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ส่วนที่ 2 ระดับความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 4) ด้านความมีคุณธรรม และ 5) ด้านการมีความรู้ และส่วนที่ 3 ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใน 4 ด้านได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการตลาด ด้านการผลิต และด้านบุคคล แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Rensis, 1967) 5 ระดับ คือ ระดับความเข้าใจ/ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า ระดับความเข้าใจ/ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุดจนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่าค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความเข้าใจ/ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.94 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornattthapol et al., 2020) และ 2. แบบสัมภาษณ์แนวทางในการส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยข้อมูลโดยวิธีสำรวจ (Sample Survey) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการบรรยายลักษณะของส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในรูปแบบของผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสร้างข้อสรุปเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 396 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 62.10 อายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 62.40 มีตำแหน่งพนักงานปฏิบัติการ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 มีประสบการณ์การในการทำงานมากกว่า 9 ปี จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 65.20 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากช่องทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 67.42

การวิเคราะห์ระดับความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X} = 4.06$, S.D.=0.75) ด้านการมีความรู้ ($\bar{X} = 4.04$, S.D.=0.79) ด้านความพอประมาณ ($\bar{X} = 4.02$, S.D.=0.81) ด้านความมีคุณธรรม ($\bar{X} = 4.00$, S.D.=0.80) และด้านความมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=0.73) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม

ด้านที่	ความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเข้าใจ
1	ด้านความพอประมาณ	4.02	0.81	มาก
2	ด้านความมีเหตุผล	3.98	0.73	มาก
3	ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	4.06	0.75	มาก
4	ด้านความมีคุณธรรม	4.00	0.80	มาก
5	ด้านการมีความรู้	4.04	0.79	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.02	0.78	มาก

การวิเคราะห์ระดับความเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางในจังหวัดสมุทรปราการ โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$) เมื่อพิจารณารายข้อทุกข้อมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงมีความพอดี ไม่น้อยหรือมากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ($\bar{X}=4.10$), มีความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการพัฒนา ที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ($\bar{X}=4.06$), มีความเข้าใจในการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}=4.05$)

2. ด้านความมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีความเข้าใจในความเมตตาเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{X}=4.03$), มีความเข้าใจในความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความพอดีทั้งในการผลิตและการบริโภค ($\bar{X}=3.98$), มีความเข้าใจในความสามัคคีร่วมมือเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดย ปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอารัดเอาเปรียบกัน การมั่งร่ำรวยทำลายกัน ($\bar{X}=3.97$)

3. ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดอุดมคติที่มีภูมิคุ้มกันที่ดี ($\bar{X}=4.12$), มีความเข้าใจในการเตรียมรับกระแสโลกาภิวัตน์ไม่ให้เข้ามามีผลกระทบต่องานชีวิตมากเกินไป ($\bar{X}=4.09$), มีความเข้าใจในการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ($\bar{X}=4.07$)

4. ด้านความมีคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจให้มิจิตสำนึกในคุณธรรม ($\bar{X}=4.06$), มีความเข้าใจในความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทน ($\bar{X}=4.01$), มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตด้วยความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ ($\bar{X}=4.00$), มีความเข้าใจในการมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ($\bar{X}=3.98$)

5. ด้านความมีความรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีความเข้าใจในการนำความรู้มาใช้อย่างระมัดระวังในทุกขั้นตอนปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.07$), มีความเข้าใจในการแสวงหาความรู้อย่างถูกต้อง ($\bar{X}=4.06$), มีความเข้าใจในการศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาใช้ประกอบสัมมาอาชีพอย่างสุจริตซึ่งจะนำชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน ($\bar{X}=4.04$)

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$ S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตลาด ($\bar{X}=4.11$ S.D.=0.81) ด้านบุคคล ($\bar{X}=4.06$ S.D.=0.74) ด้านการผลิต ($\bar{X}=4.04$ S.D.=0.77) และด้านการเงิน ($\bar{X}=3.99$ S.D.=0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยภาพรวม

ด้านที่	การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านการเงิน	3.99	0.80	มาก
2	ด้านการตลาด	4.11	0.81	มาก
3	ด้านการผลิต	4.04	0.77	มาก
4	ด้านบุคคล	4.06	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.05	0.78	มาก

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการเงิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีการบริหารจัดการทาง

การเงินอย่างโปร่งใส มีหลักการที่ดี ($\bar{X}=4.02$), ให้ความสำคัญกับการมีผลกำไรที่เหมาะสม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ($\bar{X}=4.01$), มีการประกอบธุรกิจให้อยู่รอดได้ด้วยการประหยัดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายรับ ($\bar{X}=3.99$)

2. ด้านการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีการประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่มีการปรับปรุงสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ($\bar{X}=4.16$), มีการรักษาคุณภาพสินค้า ใช้วัตถุดิบคุณภาพดี ไม่เอาัดเอาเปรียบ ($\bar{X}=4.13$), มีการรวบรวมข้อมูลจากทั้งภายในและภายนอกกิจการ เพื่อประเมินสถานการณ์และปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.10$)

3. ด้านการผลิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีการประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่มีการพัฒนาเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาด้านวัตถุดิบเป็นของตนเองและจดสิทธิทางปัญญา ($\bar{X}=4.09$), มีการวางแผนการผลิตที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า ($\bar{X}=4.04$), มีการบริหารการผลิต การใช้เทคโนโลยี และการส่งเสริมนวัตกรรมในการผลิต ($\bar{X}=4.03$)

4. ด้านบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อมีการประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยสามลำดับ ได้แก่มีการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้พนักงาน ($\bar{X}=4.09$), มีการสร้างจิตสำนึกเรื่องคุณภาพ การเสริมสร้างบุคลากรให้มีระเบียบวินัยในการทำงาน มัธยัสถ์ เรียบง่าย ซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}=4.08$), มีการส่งเสริมให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน การพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ในงาน และสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ($\bar{X}=4.06$)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อแนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยใช้วิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งได้ข้อสรุปได้ว่า ในการดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดนั้น ต้องพบเจอกับปัญหาจากทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างมากมาย ทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้เช่น วิกฤติเศรษฐกิจ นโยบายรัฐ หรือกระแสการเปลี่ยนแปลงแบบหยุดชะงัก (Disruption) ที่รุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน การส่งเสริมให้ธุรกิจส่วนใหญ่ให้มีความพอประมาณ มีการมีเหตุผลที่ดีในการดำเนินธุรกิจ ประเทศมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาต่างๆ มีความรู้ และมีคุณธรรม จะทำให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน และลดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อภาพรวมของประเทศ ทำให้ประเทศสามารถพัฒนาได้อย่างมั่นคง ภาครัฐหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรเผยแพร่วิธีการและแบบอย่างความสำเร็จที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการแบบที่เข้าใจง่าย ให้เข้าถึงทุกวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยและให้มีหน่วยงานกลางที่เป็นที่ปรึกษาและคอยส่งเสริมการประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริม

ให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำเอาวิธีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการของผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจมายาวนานไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจการของตน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน
ที่มา: นักวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับระดับความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสมุทรปราการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี, ด้านการมีความรู้, ด้านความพอประมาณ, ด้านความมีคุณธรรม และด้านความมีเหตุผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสมุทรปราการมีความตระหนักถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงจนเกิดความเข้าใจในการเดินทางสายกลาง ไม่พัฒนาไปในทางทิศใดทิศหนึ่งจนมากเกินไป มีความสมดุลและความยั่งยืน เน้นการพัฒนาในลักษณะองค์รวม มีความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความพอดีทั้งในการผลิตและการบริโภค มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และการเสริมสร้างคุณภาพคน มุ่งเน้นให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร มีวินัย รอบคอบ มีสติ ไม่ประมาท มีการพัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร เทพสิทธิ (2548) ได้อธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 ได้ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาของประเทศ โดยมีแนวทางในการเดินทางสายกลาง ไม่พัฒนาไปในทางทิศใดทิศหนึ่งจนมากเกินไป เช่น การเปิดเสรีเต็มที่ มีความสมดุลและความยั่งยืน เน้นการพัฒนาในลักษณะองค์รวม มีความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความพอดีทั้งในการผลิตและการบริโภค มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และการเสริมสร้างคุณภาพคน มุ่งเน้นให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร มีวินัย รอบคอบ มีสติ ไม่ประมาท มีการพัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ญัณฐพงศ์ ทองภักดี (2550) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้แก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกกระดับ และเป็นหลักในการพัฒนาและบริหารประเทศไปพร้อม ๆ กัน โดยเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีความหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวัง รวมถึงการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพัทธ์ พูลสวัสดิ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับมาก แยกตามรายด้านได้ดังนี้ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี และด้านการมีคุณธรรม มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญกมล ดอนขวา (2557) ได้ศึกษาเรื่องแบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่า ประชาชนมีความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการนำไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับปานกลางถึงมาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างพอมีพอกิน ไม่มีหนี้สิน และสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุขได้ โดยหลักในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยใช้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม ในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในความพอเพียง

2. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสมุทรปราการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตลาด, ด้านบุคคล, ด้านการผลิต

และด้านการเงิน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสมุทรปราการ ได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการด้านการเงิน การตลาด การผลิต และบุคคลให้เกิดการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างราบรื่น รอบคอบ เดินทางสายกลาง ดำเนินงานอย่างสมเหตุสมผล มีการบริหารจัดการทางการเงินอย่างโปร่งใส มีหลักการที่ดี ให้ความสำคัญกับการมีผลกำไรที่เหมาะสม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีการปรับปรุงสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการรักษาคุณภาพสินค้า ใช้วัตถุดิบคุณภาพดี ไม่เอาเปรียบ มีการรวบรวมข้อมูลจากทั้งภายในและภายนอกกิจการ การฝึกอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้พนักงาน มีการสร้างจิตสำนึกเรื่องคุณภาพ การเสริมสร้างบุคลากรให้มีระเบียบวินัยในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญชัย ธนะสิทธิชัย (2556) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมกับการนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมโครงการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม (คพอ.) โดยรวมอยู่ในระดับมาก การนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจ SMEs โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนตณ ธนพัฒน์ทนน (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสัมพันธ์กันมาก วิธีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้นั้นประกอบด้วยหลัก 10 ประการ ได้แก่ การทำธุรกิจโดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับธุรกิจ การจ้างแรงงานเป็นหลัก การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาด การมีความซื่อสัตย์สุจริต มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อกระจายความเสี่ยง ไม่ก่อหนี้เกินความจำเป็น เน้นการทำตลาดภายในประเทศ และปฏิบัติตามกฎหมาย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล สุ่นสวัสดิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารธุรกิจตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อผลสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้ให้ความสำคัญในด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านทรัพยากรบุคคลเป็นสำคัญ โดยปัจจัยคุณลักษณะผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปัจจัยการจัดการองค์กร และปัจจัยสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ แนวทางในการส่งเสริมให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการควรมุ่งเน้นดังนี้

1. ควรมีการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความมีเหตุผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ จัดกิจกรรมอบรมศึกษาดูงานในหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนที่ประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้พนักงานเกิดความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น

2. ควรมีการประกันความเสี่ยงด้านการเงินของกิจการ เตรียมพร้อมด้านการเงินสำหรับโอกาสและความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น อยู่เสมอเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในธุรกิจของตน หน่วยงานของรัฐควรมีมาตรการเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในแต่ละพื้นที่ ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคต ได้แก่ การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่จังหวัดอื่นในประเทศไทย เพื่อนำผลการเปรียบเทียบที่ได้มาดำเนินการสร้างแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ขวัญมณเฑียร ดอนขวา. (2557). แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. (รายงานวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ณัฐพงศ์ ทองภักดี. (2550). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง:ความเป็นมาและความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพฯ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชนตณ ชนัตถนันทน. (2556). การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.
- นฤมล สุนทสวัสดิ์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสารสนเทศ. 16(1), 113-123.
- นันทพัทธ์ พูลสวัสดิ์. (2551). การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- บุญชัย ณะสิทธิชัย. (2556). *โครงการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมกับการนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). *จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs*. สรุปรายการ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์.
- สมพรเทพสิทธิ์. (2548). *เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ*. กรุงเทพฯ: สภาอุฎฺธพิทักษ์สมาคมแห่งชาติ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. สืบค้น 28 มกราคม 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- Kajornatthapol Pongwiritthorn, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. Matin, Ed. New York: Wiley & Son.
- Smart SME. (2562). *การวางแผนบริหารจัดการองค์กร*. สืบค้น 28 มกราคม 2563, จาก <https://bsc.dip.go.th/th/category/hr2/fs-manageplanbusiness>.
- Taro Yamane. (1967). *Taro Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.

รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของ
วัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
The Management Model of the Propagation of Buddhism Following
the Ascetic Practice of Wat Bhuddhobhavana in Bang Khurut
Sub-District, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province

พระเอกกวี ญาณวโร (แก่นวงศ์คำ)¹
Phra Eakawee Yanavaro (Kanwongkum)

บทคัดย่อ (Abstract)

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็น 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 รูป/คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของพระสงฆ์และประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 81 คน/รูป คิดเป็นร้อยละ 46.3 2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30-49 ปี จำนวน 64 คน/รูป คิดเป็นร้อยละ 36.6 3. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 107 คน/รูป คิดเป็นร้อยละ 61.1 4. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมอยู่ในระดับ ไม่มีวุฒิทางธรรม จำนวน 86 คน/รูป คิดเป็นร้อยละ 49.1 5. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพ อื่นๆ

Received: 2021-07-06 Revised: 2021-07-23 Accepted: 2021-07-23

¹ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Arts (Buddhist Management) Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: eakaweeaaa@gmail.com

ที่ไม่มีระบุในแบบสอบถาม จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.350) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองด้าน คือ ด้านการเผยแผ่ และ ด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ 3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า แบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. วิชาการ (Academician) หมายถึง บุคลากรต้องมีความรู้ทางวิชาการในด้านเกี่ยวกับธุดงค์วัตรเพื่อขยายจากสิ่งที่ปฏิบัติและประสบการณ์ที่ผ่านมา 2. ความสามารถ (Ability) หมายถึง ความสามารถในการด้านต่างๆเกี่ยวกับข้อวัตรธุดงค์ในการนำไปปฏิบัติใช้ในแต่ละสถานการณ์ บุคลากรต้องมีความสามารถมากกว่าการปฏิบัติธุดงค์ 3. ดึงดูดความสนใจ (Attracting attention) หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่ดึงดูดใจให้มีความสนใจในการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตร 4. ก้าวหน้า (Advance) หมายถึง การเผยแผ่ให้มีความก้าวหน้าและการเผยแผ่แบบเชิงรุกผ่านทางสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เข้าถึงพระสงฆ์และประชาชนใหม่มีความรู้และความเข้าใจโดยที่ไม่ต้องรอให้พระสงฆ์หรือประชาชนเข้าวัด

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารจัดการ; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; ธุดงค์วัตร

Abstract

The general condition of the monks and the people who had opinions on the administration of Buddhist propagation according to the ascetic practice of Wat Bhuddhobhavana, Bang Khurat Sub-District, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province found that 1. Most of the respondents, 94 people or 53.7% were women, followed by 81 people or 46.3% 2. Most of the respondents, 64 people or 36.6% 3. Most of the respondents, 107 people or 61.1% 4. Most of the respondents, 86 people or 49.1% 5. Most of the respondents 47 people or 26.9% 2. When the opinions of monks and people towards the Buddhist propagation management model according to the ascetic practice of Wat Bhuddhobhavana, Bang Khurat Sub-District, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province were compared, classified by personal factors found that in overall, the monks and the general public had opinions about the administration model of Buddhist propagation according to the ascetic practice of Wat Bhuddhobhavana, Bang Khurat Sub-District, Bang Bua Thong

District, Nonthaburi Province at a high level ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.350) When considered individually, they were found at a high level in both areas of propagation and administrative, respectively. 3. By presenting the model of Buddhism propagation management according to the ascetic practice of Wat Bhuddhobhavana, Bang Khurat Subdistrict, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province, it was found that, it was found that be divided into 4 aspects :- 1. Academic means personnel must have academic knowledge in the field of business operations (ascetic practices) to extend from past practices and experiences. 2. Ability refers to the ability in various aspects of the pilgrimage regulations to implement in each situation. Personnel must have more abilities than pilgrimage. 3. Attracting attention means personnel who are responsible for propagating Buddhism must behave in such a way that they are attracted to the Dhamma practice according to the Dhutanga Vatta. 4. Advance means the propagation of progress and proactive propagation through modern technology media to reach monks and new people with knowledge and understanding without going to study in the temple.

Keywords: Management; Propagation of Buddhism; Dhutanga Vatta

บทนำ (Introduction)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตร ได้มีรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุผู้เป็นต้นแบบในสมัยพุทธกาล คือ “พระมหากัสสปะ” ซึ่งได้แสดงคุณแห่งการถือธุดงค์ 2 ประการ ดังนี้ 1) เป็นการอยู่เป็นสุขในบัดนี้ 2) เพื่ออนุเคราะห์ประชุมชนในภายหลังจักได้ถือปฏิบัติเป็นทิวฐานุคติ คือปฏิบัติตาม (คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง, 2551) และเป็นองค์ปฐมของการเผยแผ่และปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตร ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระสงฆ์เห็นว่ามียุทธวิธีอย่างหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระสงฆ์สาวกที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเลิศในหมู่พระภิกษุสงฆ์ด้วยกัน พระมหากัสสปะเป็นหนึ่งในพระสงฆ์ทั้งหลายที่ได้รับการยกย่องให้เป็นเลิศจากพระผู้มีพระภาคเจ้า พระมหากัสสปะเป็นสาวกที่สำคัญรูปหนึ่งซึ่งมีแนวทางในภาคปฏิบัติที่งดงาม เป็นที่เคารพศรัทธาของพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย โดยเฉพาะบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันเป็นคำสั่งสอนขององค์พระศาสดาและได้ขนานนามว่า ผู้เป็นเลิศในทางธุดงค์และเป็นผู้ดำเนินการทำกิจต่างๆ ให้เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา บทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ เป็นผู้ที่มีความมกน้อยสันโดษ มีจริยวัตรที่งดงามนับได้ว่า เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่คณะสงฆ์ในสมัยครั้งพุทธกาลได้เป็นอย่างดีโดยปกติท่านจะถือธุดงค์”3 ข้ออย่างเคร่งครัด คือ 1) ถือการใช้ผ้าบังสุกุลเป็นวัตรคือ ท่านจะไม่ยอมใช้ผ้าจีวรที่หายากนำมาถวายให้ 2) ถือการเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร คือ อาหารที่ฉันต้องเป็นอาหารที่

ท่านได้มาจากการเที่ยวบิณฑบาตเท่านั้น และ 3) ถือการอยู่ป่าเป็นวัตรคือ ท่านพอใจ อยู่ในเสนาสนะป่า

คำว่า “อุตฺตงฺค” นั้น แปลตามตัวหมายถึง องค์คุณเครื่องกำจัดกิเลส ประกอบด้วยข้อจริยาวัตรปฏิบัติ 13 ข้อ ในวิสุทธิมรรค ประกอบด้วย 1) ถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร 2) ถือผ้าสามผืน เป็นวัตร 3) ถือการบิณฑบาตเป็นวัตร 4) ถือการบิณฑบาตตามลำดับบ้านเป็นวัตร 5) ถือการฉันมื้อเดียวเป็นวัตร 6) ถือการฉันในบาตรเป็นวัตร 7) ถือการห้ามภัก (อาหาร) ที่เขานำมาถวายภายหลังเป็นวัตร 8) ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร 9) ถือการอยู่โคนไม้เป็นวัตร 10) ถือการอยู่กลางแจ้งเป็นวัตร 11) ถือการอยู่ป่าช้าเป็นวัตร 12) ถือการอยู่ในเสนาสนะที่เขาจัดให้เป็นวัตรและ 13) “ถือการนั่งเป็นวัตร” ฤคควัตรที่กล่าวมาถือได้ว่า เป็นเจตนาที่แสดงออกเพื่อขจัดกิเลสของตน เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และความเพียรด้วยข้อปฏิบัติฤคควัตร (จุฬาทิพย์อุมะวชิเนและนภาเดช กาญจนะ, 2540) “ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสกล่าวสรรเสริญพระมหากัสสปเถระว่าเป็นผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่อาศัยเสมอด้วยพระองค์เป็นผู้สันโดษยินดีด้วยจิรวินิบาต เสนาสนะ เกสัช ตามมีตามได้ไม่มักมาก และกล่าวสรรเสริญคุณของความสันโดษด้วยปัจจัย 4 ว่า เธอไม่แสวงหาโดยทางที่ไม่ควร เพราะเหตุแห่งปัจจัย 4” แสวงหาไม่ได้ก็มีได้สะดุ้งกลัว ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาปัจจุบัน ฤคควัตรได้แพร่ไปยังสำนักต่าง ๆ และมีพระสงฆ์ถือปฏิบัติตามกันมาเป็น กระบวนการจนถึงยุคปัจจุบัน พระสงฆ์ในสังคมไทยที่ปรากฏเด่นชัดในหลักของการปฏิบัติฤคควัตร ประกอบด้วย (1) พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต (2) หลวงปู่ดูลย์ อตุโล (3) พระมหาบัว ญาณสมปนโน และ (4) ท่านพ่อลี ธมมธโร เป็นต้น ได้ถือปฏิบัติฤคควัตรมาเป็นประจำไม่ลดละ การปฏิบัติฤคควัตร จึงเป็นการทวนกระแสเข้าสู่วิถีเดิมของการปฏิบัติ เนื่องจากอัครสาวกในพุทธกาลไม่ว่าพระมหากัสสปเถระ พระอุบาลีเถระและท่านอื่น ๆ อีกหลายรูปที่ได้ดำเนินตามแบบทางพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างบรรลุมรรคผลในการปฏิบัติก็มาก และการปฏิบัติฤคควัตรยังให้อานิสงส์ต่อผู้ที่ปฏิบัติ ช่วยให้ผู้ที่ปฏิบัติ พัฒนาทางด้านจิตใจ”พัฒนาทางด้านปัญญาญาณ และสะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรมที่ดูเป็นที่น่าเลื่อมใส การปฏิบัติฤคควัตรนี้เป็นการปฏิบัติตามหลัก ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ไม่ได้แตกต่างอะไรไปจากหลักธรรมข้ออื่น ๆ แต่เป็นหลักธรรมพิเศษที่ผู้ปฏิบัติใคร่ต่อการประพฤติเท่านั้นเอง ฤคควัตร เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงกระแสแห่งธรรมที่ยังเข้าไม่ถึง เห็นในสิ่งที่ยังไม่ได้เห็น ความเข้มงวดแห่งการปฏิบัตินี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงธรรมได้ง่าย เพราะหลักฤคควัตรที่กล่าวมาในเบื้องต้น จะคอยขัดเกลาให้กิเลสของผู้ปฏิบัติเบาบางลง พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงบังคับให้ภิกษุถือปฏิบัติ ใครจะปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ ผู้ที่จะปฏิบัติฤคควัตรนั้น”สามารถเลือกได้เองตามความสมัครใจว่าจะปฏิบัติข้อใดบ้าง เป็นเวลานานเท่าใด เมื่อจะถือปฏิบัติก็เพียงแต่กล่าวคำสมาทาน ฤคควัตรตามข้อที่ตนเลือก แล้วก็เริ่มปฏิบัติได้เลย วิธีการปฏิบัติเช่นนี้ บางคนเข้าใจผิดว่าเป็นไปในทางสุดโต่ง 2 ทาง คือ อัตตกลีมนานุโยค คือ การประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเองการ

ปีบั้นทรมาณตนให้เดือดร้อน และ 2. กามสุขัลลิกานุโยค คือ หมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขทั้งหลาย พระสงฆ์ผู้ถือธุดงค์วัตรทั้งหลายที่กล่าวมา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) ปฏิบัติเพื่อ ลด ละ เลิก ความยึดมั่นถือมั่นกับ สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนแสวงหา และไม่ให้อึดไปหมกมุ่นอยู่กับเรื่องของกาม ราคะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ใจเศร้า หมอง ดังนั้น ธุดงค์วัตร จึงเป็นข้อวัตรปฏิบัติอย่างหนึ่งของพระภิกษุ สงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องขัดเกลาทำลายกิเลสตัณหาในจิตใจให้หมดสิ้นไป ข้อวัตรเหล่านี้ ผู้ ปฏิบัติธุดงค์จะต้องปฏิบัติเพิ่ม”จากการรักษาศีล 227 ข้อ และเพื่อความผ่องใสของศีลไม่ได้บังคับ ใครจะเลือกปฏิบัติหรือไม่เลือกปฏิบัติก็ได้

วัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นวัดที่ศึกษาและ ยึดถือหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตร ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติธรรมตามแบบ ธุดงค์วัตรที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติของพระสงฆ์ รวมไปถึงประชาชนผู้สนใจเข้ามา ศึกษาและปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ผู้ที่เข้ามาฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมต้องยึดหลักธุดงค์วัตร 13 ข้อ เสมอ ทั้งนี้ไม่บังคับว่าจะต้องปฏิบัติครบทุกข้อ สามารถเลือกปฏิบัติได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเลือก ปฏิบัติทั้งหมดก็ได้เมื่อวัดพุทธโธภาวนามีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรเป็นหลัก แต่ ด้านบริหารจัดการด้านการเผยแผ่นั้นกลับเป็นปัญหาในการเข้าถึงหลักธุดงค์วัตรว่าวัดพุทธโธภาวนามี การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่อย่างไร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัด นนทบุรี ว่ารูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรนั้นเป็น ประโยชน์ต่อพระสงฆ์และประชาชนอย่างไร เพื่อเป็นต้นแบบและแนวทางต่อบุคคลหรือวัดที่จะ ศึกษาการบริหารจัดการการเผยแผ่ตามแบบธุดงค์วัตรสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของพระสงฆ์และประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหาร จัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อการบริหาร จัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์ วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

1. พระสงฆ์และประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน
2. พระสงฆ์และประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน
3. พระสงฆ์และประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน
4. พระสงฆ์และประชาชนที่มีวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน
5. พระสงฆ์และประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับแบบสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้

ประชากร ได้แก่พระภิกษุผู้อยู่ภายในและมาปฏิบัติธรรมที่วัดพุทธโฆสาวนา และประชากรที่มาปฏิบัติธรรมภายในวัดพุทธโฆสาวนา โดยทำการสุ่มมาจากระชากรจำนวน 320 รูป/คน โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรจากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
4. สร้างเครื่องมือการวิจัย
5. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
6. เครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
7. ปรับปรุงแก้ไข
8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าอาวาสวัดพุทธโรภาวนา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)
3. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือประชากรจำนวน 320 รูป/คน และกลุ่มตัวอย่างคือ พระสงฆ์และประชาชนภายในวัดพุทธโรภาวนา จำนวน 175 รูป/คน โดยในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยผู้วิจัย ระหว่างวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 รวมใช้ระยะเวลา 4 วัน ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน 175 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการ“รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)
3. การทดสอบสมมติฐานในการวิจัยใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อบอกทิศทางและขนาดความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการแปลความหมายดังนี้
4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อ“รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technic)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นใน “รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

1. สภาพทั่วไปของพระสงฆ์และประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 2. อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30-49 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมาคืออายุ 50-59 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 ถัดลงมาอายุ 20-29 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และที่น้อยที่สุดคืออายุ 60 ขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 3. วุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมามีวุฒิการศึกษาสายสามัญ

อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และที่น้อยที่สุดมีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 4. วุฒิการศึกษานักธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมอยู่ในระดับไม่มีวุฒิทางธรรม จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมามีวุฒิการศึกษานักธรรมอยู่ในระดับนักธรรมตรี/ธรรมศึกษาตรี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 ถัดลงมามีวุฒิการศึกษานักธรรมอยู่ในระดับนักธรรมโท/ธรรมศึกษาโท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 และที่น้อยที่สุดมีการศึกษาอยู่ในระดับนักธรรมเอก/ธรรมศึกษาเอก จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 5. อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพ อื่นๆ ที่ไม่มีระบุในแบบสอบถาม จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมามีอาชีพพนักงานลูกจ้าง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 ถัดมาอาชีพข้าราชการ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 ถัดมาอาชีพนักบวช จำนวน 32 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.3 และที่น้อยที่สุดมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโรภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการบริหารจัดการมี 5 ด้าน ด้านละ 4 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ จากตารางที่ 4.2 - 4.8

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชน ที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโรภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 5 ด้าน

(n=175)

การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธ โรภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี (ด้านการบริหารจัดการ) โดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็นของประชาชน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	4.35	0.449	มาก
2. ด้านการจัดองค์กร	4.18	0.541	มาก
3. ด้านการบังคับบัญชา	4.63	0.481	มากที่สุด
4. ด้านการประสานงาน	4.24	0.509	มาก
5. ด้านการควบคุม	4.17	0.484	มาก
ภาพรวม	4.31	0.37	มาก

จากตารางที่ 2. พบว่า การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.370)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนามี 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ จากตารางที่ 4.9 - 4.12

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 3 ด้าน

การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของ วัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี (ด้านการเผยแผ่) โดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็นของประชาชน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการเผยแผ่	4.48	0.437	มาก
2. ด้านวิธีการเผยแผ่	4.31	0.459	มาก
3. ด้านสื่อในการเผยแผ่	4.27	0.535	มาก
รวม	4.35	0.39	มาก

จากตารางที่ 3. พบว่า การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการเผยแผ่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.390)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการวิจัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้

ด้านการวางแผน แสดงให้เห็นว่า วัดพุทธโธภาวนา มีการวางแผนสำหรับรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้ดี วัดมีการวางแผนในเรื่องของกฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่างๆเกี่ยวกับธุดงค์วัตร วัดมีการทำปฏิทินและตารางเวลาในการปฏิบัติธรรมแสดงให้เห็นถึงการวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรม

ทั้งพระสงฆ์และประชาชนได้มีเวลาในการเตรียมตัวโดยวัดมีโครงการหลักเกี่ยวกับธุดงค์วัตรเป็นพื้นฐานหลักในการวางแผน

ด้านการจัดองค์กร แสดงให้เห็นว่า วัดพุทธโฆวานานัน มีเจ้าหน้าที่แผนกให้ความรู้เกี่ยวกับการเดินธุดงค์หรือการปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตร มีเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรมมีแผนกในการติดต่อสอบถามประชาสัมพันธ์และมีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือเมื่อเจอสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะปฏิบัติธรรม

ด้านการบังคับบัญชา แสดงให้เห็นว่า เจ้าอาวาสหรือผู้ช่วย มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในเรื่องของธุดงค์วัตรมีการบริหารจัดการด้วยความสุภาพและเรียบร้อย สามารถอบรมและปฏิบัติได้ตามแบบธุดงค์วัตรพร้อมทั้งยังสามารถช่วยเหลือผู้ปฏิบัติเฉพาะหน้าได้

ด้านการประสานงาน แสดงให้เห็นว่า วัดมีการติดต่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตรได้เป็นอย่างดี วัดมีการประสานเกี่ยวกับหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่เช่น เทศบาลเมืองบางคูรัด อำเภอบางบัวทองเป็นต้นในการใช้พื้นที่ในการปฏิบัติธรรมหรือประสานงานประชาสัมพันธ์ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ วัดมีการประสานงานเกี่ยวกับโรงพยาบาลหรือคลินิกใกล้เคียงเมื่อเกิดอุบัติเหตุซึ่งการประสานงานในด้านต่างๆ

ด้านการควบคุม วัดมีการจัดแบ่งโซนพื้นที่อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติธรรมให้กับผู้ปฏิบัติธรรมทั้งพระสงฆ์และประชาชน และควบคุมการปฏิบัติธรรมระหว่างพระสงฆ์และประชาชนอย่างชัดเจน วัดมีการป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นได้เสมอในขณะที่ปฏิบัติได้เป็นอย่างดีและวัดมีการควบคุมการใช้สื่อเทคโนโลยีตลอดการปฏิบัติเพื่อให้ผู้ปฏิบัตินั้นได้ปฏิบัติอย่างเต็มที่

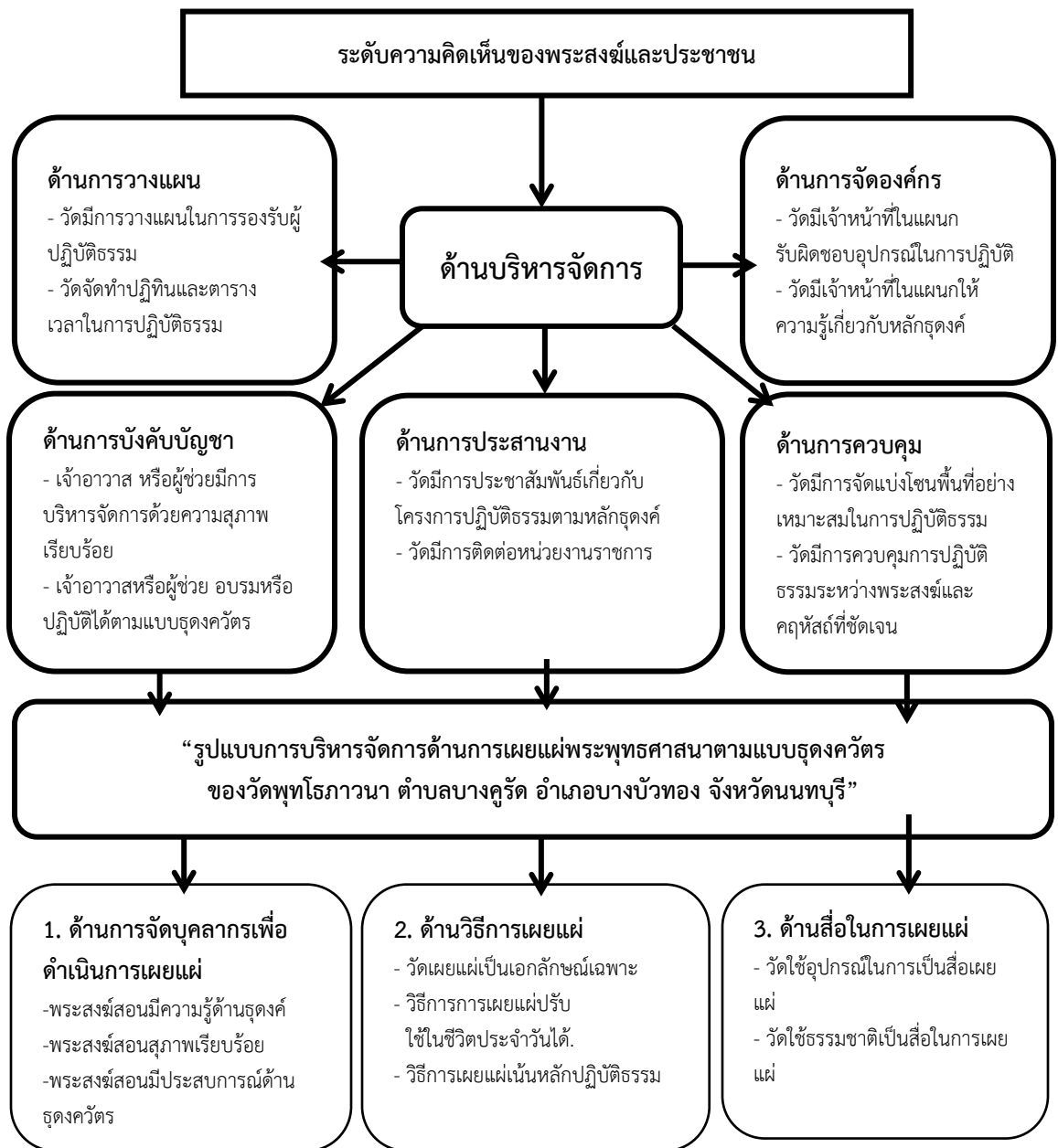
ด้านการจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการเผยแผ่ แสดงให้เห็นว่า วัดพุทธโฆวานานันมีพระอาจารย์ผู้สอนที่ความเชี่ยวชาญในด้านธุดงค์วัตรและอบรมด้วยความสุภาพเรียบร้อยสามารถปรึกษาได้ตลอดเวลา และพระอาจารย์ผู้สอนยึดหลักการสอนให้อยู่ในกรอบแบบธุดงค์วัตร มีวาจาในการสนทนาที่สุภาพ

ด้านวิธีการเผยแผ่ แสดงให้เห็นว่า วัดมีการจัดบรรยายปาฐกถาธรรม หรือการบรรยายธรรมเกี่ยวกับธุดงค์วัตรและปฏิบัติธรรมแสดงธรรมเป็นเอกลักษณ์โดยอยู่ในกรอบแบบธุดงค์วัตร เช่นการฉันในบาตรเป็นวัตร บิณฑบาตไปตามแถวเป็นวัตรมีการปฏิบัติธรรมในรูปแบบธุดงค์วัตรเป็นวิธีการเผยแผ่ในกรอบแบบธุดงค์วัตร เมื่อมีการปฏิบัติธรรมที่ไม่สบายใจ วัดก็ยังมีการจัดสอบอารมณ์ปรับอารมณ์

ด้านสื่อในการเผยแผ่ พบว่า แสดงให้เห็นว่า วัดพุทธโฆวานานันมีการใช้สื่อธรรมชาติเช่น ป่า ต้นไม้ในการอบรมผู้ปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรและยังใช้อุปกรณ์ในการพัฒนาผู้ปฏิบัติและเผยแผ่พระพุทธศาสนาเช่น ลูกประคำ เทียน หรือการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมให้เข้าใจได้ยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบ
ธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้สรุปองค์
ความรู้ที่ได้จากการวิจัยโดยการแสดงแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 : องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สรุปตามแผนภาพได้ดังนี้

1. ด้านการจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการเผยแผ่

การวางแผน พระสงฆ์ต้องผ่านโครงการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตรที่ทางวัดฝึกมาเป็นอย่างดีเพื่อเป็นบุคลากรในการเผยแผ่

การจัดองค์กร พระสงฆ์ที่มีความสามารถในแต่ละด้านจะได้รับมอบหมายให้ประจำในแผนกต่างๆ เช่น การจัดเตรียมอุปกรณ์ธุดงค์วัตรให้แก่ผู้ปฏิบัติ

การบังคับบัญชา พระสงฆ์ต้องสามารถทำหน้าที่แทนผู้นำได้และต้องอยู่ในหลักธุดงค์วัตรที่อบรมมา สามารถสั่งการหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายส่งต่อให้ผู้อื่นได้

การประสานงาน พระสงฆ์ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประสานงานกับพระสังฆาธิการและหน่วยงานราชการให้เข้าใจการเผยแผ่แบบธุดงค์วัตร

การควบคุม พระสงฆ์ที่สอนต้องสามารถสอนได้ทั้งพระสงฆ์และประชาชนที่มาปฏิบัติธรรมให้อยู่ในหลักธุดงค์วัตรได้

2. ด้านวิธีการเผยแผ่

การวางแผน วัดจัดโครงการในการปฏิบัติธรรมโดยเน้นด้านธุดงค์วัตรเป็นพื้นฐานหลัก

การจัดองค์กร ต้องมีความเชี่ยวชาญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรได้เป็นอย่างดีและแต่ละแผนกต้องรักษารูปแบบการเผยแผ่แบบธุดงค์วัตรได้

การบังคับบัญชา พระสงฆ์ต้องมีวิธีเผยแผ่ทางสั่งการหรือบัญชาการให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตามแบบธุดงค์วัตรได้เช่น การสั่งให้ผู้ปฏิบัติฝึกอบรมข้อวัตรการนอนกลางแจ้ง เป็นต้น

การประสานงาน ได้รับความร่วมมือและคำแนะนำจากพระสังฆาธิการและหน่วยงานราชการให้เข้าใจรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรและประชาสัมพันธ์วัดในรูปแบบการปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตร

การควบคุม การเผยแผ่อยู่ในหลักธุดงค์วัตรมีเอกลักษณ์ในแบบธุดงค์วัตรเป็นจุดเด่นและสามารถปรับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยเน้นด้านการปฏิบัติ

3. ด้านสื่อในการเผยแผ่

การวางแผน การหาพื้นที่ในการสอนปฏิบัติและวางแผนในการใช้อุปกรณ์ต่างๆเข้ามาเป็นสื่อในการสอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจในการสอนง่ายขึ้น

การจัดองค์กร อุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการเผยแผ่เกี่ยวข้องกับหลักธุดงค์วัตรโดยมีเจ้าหน้าที่ภายในวัดเป็นผู้จัดหาให้

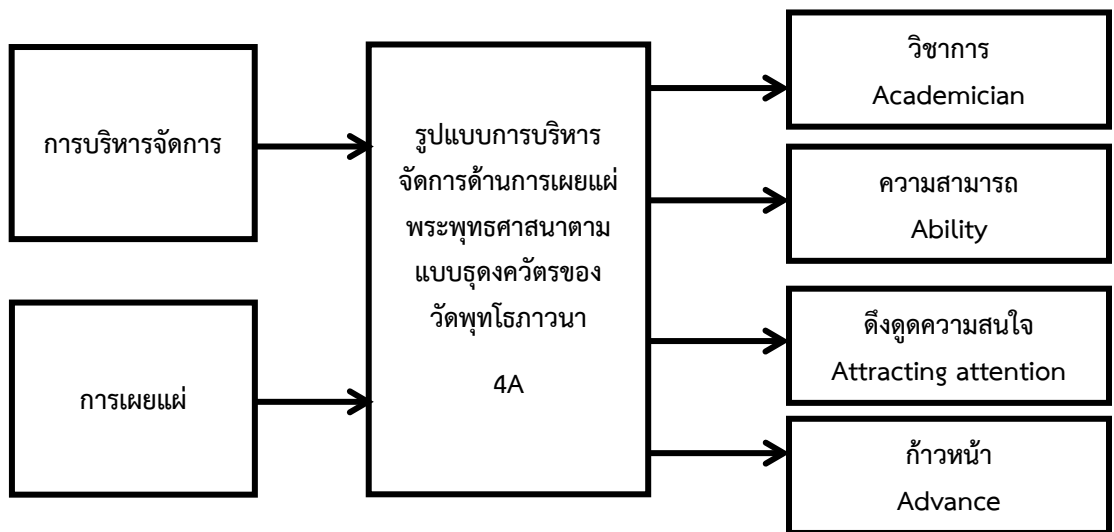
การบังคับบัญชา การสั่งให้ปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตรโดยใช้สื่อธรรมชาติเป็นหลักในการออกคำสั่งกำหนดและนำพาปฏิบัติเช่น การจำวัตรได้ต้นไม้ การฉันทเฉพาะภาชนะเดียว เป็นต้น

การประสานงาน ในการเผยแผ่ใช้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องด้านเอกสารหรือเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแผ่โดยติดต่อผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เฉพาะทางด้านนี้

การควบคุม การให้อยู่ในวัฒนธรรมชาติและปฏิบัติภายใต้ธรรมชาติโดยใช้สื่อธรรมชาติเป็นหลักแล้วควบคุมไม่ให้ออกนอกกรอบแบบทางตรงตัว

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยโดยการแสดงแผนภาพ ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2: องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

สรุปเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโรภาวา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” จากการสังเคราะห์ที่ได้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. **วิชาการ (Academician)** หมายถึง บุคลากรต้องมีความรู้ทางวิชาการในด้านเกี่ยวกับธุดงค์วัตรเพื่อขยายจากสิ่งที่ปฏิบัติและประสบการณ์ที่ผ่านมา มาสอนให้ชัดเจนและเข้าใจในด้านธุดงค์วัตรเพื่อเพิ่มทักษะให้กับบุคลากรในการนำความรู้ไปอธิบายให้ผู้สนใจได้เข้าใจในหลักการปฏิบัติ เช่น ภาษาบาลีที่ใช้สมทาน การศึกษาพระไตรปิฎกอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของธุดงค์วัตรให้ชัดเจน การนำศาสตร์สมัยใหม่มาใช้ในการประกอบการสอนและการเผยแผ่

2. **ความสามารถ (Ability)** หมายถึง ความสามารถในการด้านต่างๆเกี่ยวกับข้อวัตรธุดงค์ในการนำไปปฏิบัติใช้ในแต่ละสถานการณ์บุคลากรต้องมีความสามารถมากกว่าการปฏิบัติธุดงค์คือต้องมีความสามารถหลายๆด้านที่สามารถนำมาบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ตามแบบธุดงค์วัตรได้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการสอนปฏิบัติ เช่น การใช้เทคโนโลยี

มาเป็นตัวขยายในการอธิบายความในการปฏิบัติ, ความสามารถในการเจรจา, สามารถนำพาผู้ปฏิบัติแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้

3. ดึงดูดความสนใจ (Attracting attention) หมายถึงบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่ดึงดูดในให้มีความสนใจในการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตร ต้องมีความเรียบร้อยและพัฒนาตนให้เป็นต้นแบบที่ดี การเผยแผ่ต้องมีแรงดึงดูดให้มีความน่าสนใจ คั่นคว้าแล้วน้อมมาปฏิบัติตาม

4. ก้าวหน้า (Advance) หมายถึง การเผยแผ่ให้มีความก้าวหน้าและการเผยแผ่แบบเชิงรุกผ่านทางสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เข้าถึงพระสงฆ์และประชาชนใหม่มีความรู้และความเข้าใจโดยไม่ต้องรอให้พระสงฆ์หรือประชาชนเข้าวัดแต่ต้องเผยแผ่เชิงรุกผ่านทางเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือแอปพลิเคชันต่างๆพร้อมทั้งการพัฒนารูปแบบให้มีความทันสมัย ไม่ตกยุคหรือไม่ซ้ำซากจนเกินไป ต้องพัฒนาตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ให้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบธุดงค์วัตรผ่านทางแอปพลิเคชันสมัยใหม่ เพื่อให้พระสงฆ์และประชาชนได้เข้าถึงการปฏิบัติแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น

2. ให้มีเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรมแบบธุดงค์วัตรมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่นให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนพาเด็กและเยาวชนมาปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตรมากยิ่งขึ้นในวันหยุดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

3. สร้างรูปแบบการเผยแผ่ด้วยหลักการทางวิชาการประกอบด้วยและประยุกต์ให้เข้ากับหลักธุดงค์วัตรผ่านทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เกิดความรู้ความเข้าใจกับประชาชน

4. ติดตามประกาศประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรก่อให้เกิดผลดีอย่างไรเมื่อได้ปฏิบัติธรรมแบบธุดงค์วัตร

2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้มีการปฏิบัติภาคนามโดยเรียนรู้จากสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจในหลักธุดงค์วัตรมากยิ่งขึ้น

2. เสริมทักษะด้านความรู้ความเข้าใจในเชิงรุก ปฏิบัติแบบธุดงค์วัตรให้กับชุมชนและเยาวชนรวมถึงผู้ที่สนใจให้เข้าใจถึงหลักการปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตร

3. ให้มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน สร้างเพจหรือเว็บไซต์ที่สามารถแนะนำบอกกล่าวและเข้าถึงการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ทำในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเฉพาะพระสงฆ์และประชาชนที่เดินทางมาปฏิบัติธรรมภายใน วัดพุทธธรรมาภิบาล ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

เท่านั้น ยังไม่มีการกระจายทั่วทั้งประเทศ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในที่อื่น เพื่อมีรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรทั่วทุกจังหวัด และนำผลการวิเคราะห์วิจัยข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน เพื่อจะได้ผลการศึกษาพัฒนาเป็นกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ทำเฉพาะด้านการเผยแผ่ของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น ยังไม่มีพัฒนาให้ครบและตรงกับกิจการการบริหารคณะสงฆ์ 6 ด้าน ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในด้านอื่น เพื่อมีรูปแบบการบริหารจัดการด้านต่างๆตามแบบธุดงค์วัตรทั่วทุกข้อ และนำผลการวิเคราะห์วิจัยข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน เพื่อจะได้ผลการศึกษาพัฒนาเป็นกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

คณาจารย์สำนักพิมพ์เชียงใหม่. (2551). *อนุพุทธประวัติ 80 องค์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เชียงใหม่.
จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี และ นภาเดช กาญจนะ. (2551). *พระป่า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตลาดสีเขียวและความสามารถเชิงนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย

The Causal Relationship Model of Green Marketing and Innovative Capability that Affect the Performance of Social Enterprise in Thailand

ฤดี เสริมชยุต¹ ลีลา เตี้ยงสูงเนิน² ศิริเดช คำสุพรหม³

Rudee Sermchayut, Leela Tiangsoongnern, Siridech Kumsuprom

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการตลาดสีเขียวที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงนวัตกรรมของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย 2) ศึกษาความสามารถเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย 3) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตลาดสีเขียว ความสามารถเชิงนวัตกรรม และผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหารกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย จำนวน 250 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ตัวอย่างเป็นกิจการเพื่อสังคมที่ตั้งโดยเอกชนและเป็นสมาชิกของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ยมีรายได้จากการประกอบธุรกิจและมุ่งสร้างกำไรผ่านการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเป็นหลัก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การตลาดสีเขียว ความสามารถเชิงนวัตกรรม และผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวก นอกจากนี้ยังพบว่าการตลาดสีเขียวมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถเชิงนวัตกรรมและผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ข้อค้นพบของงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย และงานวิจัยในอนาคตต่อไป

Received: 2021-06-17 Revised: 2021-10-25 Accepted: 2021-10-28

¹ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต College of Innovative Business and Accountancy (CIBA) Dhurakij Pundit University. Corresponding Author e-mail: rudee_nok@yahoo.com

² วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต College of Innovative Business and Accountancy (CIBA) Dhurakij Pundit University

³ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต College of Innovative Business and Accountancy (CIBA) Dhurakij Pundit University

คำสำคัญ (Keywords): การตลาดสีเขียว; ความสามารถเชิงนวัตกรรม; กิจกรรมเพื่อสังคมในประเทศไทย

Abstract

This research aims to 1) identify green marketing that affects innovative capabilities of social enterprises in Thailand 2) to identify innovative capabilities that affects performance of social enterprises in Thailand 3) identify the causal relationship of green marketing, innovation capability and performance of social enterprises in Thailand. This study used questionnaire to collect data from management of 250 social enterprises in Thailand. Data were analyzed by using descriptive statistics, and hypotheses were tested by using correlation coefficient analysis, confirmative component analysis and structural equation analysis. The results showed that majority of samples are social enterprises established by private sectors and member of the Social Enterprise Promotion Agency Thailand. They operate businesses and aim to generate profit mainly through helping and developing low-income community groups. Hypotheses testing revealed that green marketing, innovation capability and social enterprise performance were positively correlated. It was also found that green marketing has a direct effect on the innovation capability and performance of social enterprises in Thailand, at significant level of 0.05. The findings of this research might help to manage the social enterprises performances in Thailand and future research.

Keyword: Green Marketing; Innovative Capability; Social Enterprise in Thailand

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันผู้บริโภคตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นกระแสหนึ่งที่ถูกพูดถึงในวงกว้าง โดยเฉพาะเรื่องการลดการสร้างขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทั่วโลก ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความกังวลและแสดงความสนใจอย่างมากในการปกป้องสิ่งแวดล้อม จากรายงานของ Euro monitor International ในเดือนมิถุนายน 2018 เรื่อง ECO WORRIERS: GLOBAL GREEN BEHAVIOUR AND MARKET IMPACT ได้ ระบุถึงการสำรวจว่ามีประชากร 64% ที่มีความพยายามที่จะช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ที่รักษาสิ่งแวดล้อม มีผลการศึกษาว่าผู้บริโภคถึง 87% ในประเทศที่พัฒนาแล้วจะไม่ต้องการซื้อสินค้าจากผู้ผลิตที่มีกระบวนการผลิตที่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Lifestyle Monitor trend Magazine, 2008) จากความตระหนักของผู้บริโภคดังกล่าวทำให้การตลาดสีเขียว (Green Marketing) เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย มีการระบุว่าองค์กรต่างๆ ได้นำมาใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในด้านความแตกต่างของ

ผลิตภัณฑ์ (Chen,2010 : 313) การที่ธุรกิจพัฒนากลยุทธ์ ปรับตัวเข้าสู่สังคมการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต้องใช้นวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนสู่ยุคการบริโภคสีเขียว ต้องอาศัยนวัตกรรมใหม่ๆมาเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการต่างๆในการดำเนินงาน ความสามารถเชิงนวัตกรรมจึงหมายถึงการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ และประสบการณ์ทางเทคโนโลยีหรือการจัดการ มาพัฒนาและผลิตสินค้าใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ หรือบริการใหม่ ซึ่งตอบสนองความต้องการของตลาด

นอกจากมุมมองทางด้านเศรษฐกิจแล้ว เมื่อนำคำว่า “นวัตกรรม” มารวมกับคำว่า “สังคม” เกิดเป็น “นวัตกรรมเพื่อสังคม (Social Innovation)” ซึ่งมีความหมายและบริบทแตกต่างไปจากนวัตกรรมปกติ นวัตกรรมทางสังคม คือ สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นมาจากความคิดสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็น กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ หรือรูปแบบการพัฒนาที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อแก้ไขและตอบสนองต่อปัญหาทางสังคม (วิทยากร เชียงกูล,2012) นอกจากนี้ ยังต้องสามารถแพร่กระจายไปยังสังคมอื่นๆ ได้โดยต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ 3 อย่าง ได้แก่ 1) มีความใหม่และตรงตามความต้องการของสังคม 2) เกิดขึ้นได้จริงและสามารถแพร่กระจายไปสู่สังคมได้ และ 3) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม ตรงกับเป้าหมายของกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE)” ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมเป็นหลัก แต่จะมีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดรายได้หล่อเลี้ยงองค์กรให้อยู่ได้และเกิดความต่อเนื่อง เช่นเดียวกับองค์กรไม่แสวงหากำไร ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเป็นการจัดการระหว่าง รายได้ที่เกิดขึ้น ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ให้มีความสมดุลกัน (สมาคมธุรกิจเพื่อสังคม,2019) ในหลายๆประเทศ รวมทั้งประเทศไทย พบว่า การเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ และทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และยังมีผลพวงทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน (Harding, 2006; เพิ่มอ้างอิงจากประเทศไทย)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยพบว่านักวิชาการส่วนใหญ่เน้นมุ่งที่จะศึกษาและอธิบายลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม โดยเน้นที่จะแสดงถึงคุณสมบัติและพฤติกรรมของผู้ประกอบการแรงจูงใจในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ความสามารถในการมองเห็นโอกาสที่บุคคลอื่นมองไม่เห็น และความพยายามเปลี่ยนแปลงสังคมโดยใช้ทักษะความเป็นผู้นำและการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการประกอบการ อาทิ ตัวอย่างงานเหล่านั้น แต่ยังมีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่ศึกษาโดยตรงถึงประเด็นตลาดสีเขียว ความสามารถเชิงนวัตกรรม และผลการดำเนินงานในเชิงวิเคราะห์องค์ประกอบและสาเหตุของความสัมพันธ ซึ่งจะส่งต่อไปยังความสามารถในการบริหารการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหัวข้อวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดสีเขียวที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงนวัตกรรมของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถเชิงนวัตกรรมและผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตลาดสีเขียว ความสามารถเชิงนวัตกรรม และผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารระดับสูง ของกิจการเพื่อสังคม ที่อยู่ใน Set Social Impact จำนวน 78 ราย ที่จดทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม 148 องค์กร และเป็นสมาชิกของสมาคมธุรกิจเพื่อสังคม 48 รายรวมทั้งสิ้น 274 ราย การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ใช้ช่องทางการจัดส่งลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ในรูปแบบ Google Form ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมทั้งหมด 250 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.25

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีทั้งหมด 8 ข้อ ได้แก่ 1) ลักษณะของกิจการ 2) ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ 3)การเป็นสมาชิกในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) วัตถุประสงค์หลักของกิจการ 5) รูปแบบการได้รับการสนับสนุน 6)รูปแบบการหารายได้ 7) กลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์จากกิจการ และ 8) วัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานของกิจการ

ตอนที่ 2 การตลาดสีเขียวประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ข้อ 2)ด้านราคา จำนวน 4 ข้อ 3) ด้านการกระจายสินค้า จำนวน 3 ข้อ และ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด จำนวน 6 ข้อ (อ้างอิงตัวอย่างที่มาของคำถาม)

ตอนที่ 3 ความสามารถเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ด้านนวัตกรรมสินค้า จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านนวัตกรรมกระบวนการ จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านนวัตกรรมองค์กร จำนวน 5 ข้อ และ 4) ด้านนวัตกรรมการตลาดมีจำนวน 6 ข้อ (อ้างอิงตัวอย่างที่มาของคำถาม)

ตอนที่ 4 ผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม ประกอบด้วย 1) สินทรัพย์ จำนวน 3 ข้อ 2) กำไรจำนวน 3 ข้อ 3) หนี้สิน จำนวน 3 ข้อ 4) ด้านการตลาดจำนวน 5 ข้อ 5) ด้านพนักงานจำนวน 4 ข้อและ 6) ด้านสังคม จำนวน 6 ข้อ (อ้างอิงตัวอย่างที่มาของคำถาม)

ใช้มาตรวัด 5 ระดับความเห็นด้วยของ Likert ในการตอบ ได้แก่ 1=น้อยที่สุด 2=น้อย 3=ปานกลาง 4=มาก และ 5= มากที่สุด

การสร้างและทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามชุดนี้ได้ทดสอบความเที่ยงของข้อคำถามโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามโดยใช้การวัดดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) 3 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0.67–1.00 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Rovinelli and Hambleton, 1977) หลังจากนั้นนำข้อคำถามดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 ชุด นำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่า Cronbach Alpha Coefficient มีค่าเท่ากับ 0.84 ต่อมาได้นำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 274 ราย นำไปวิเคราะห์ในภาพรวมหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดได้ทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่า Cronbach Alpha Coefficient มีค่าเท่ากับ 0.84 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ต่อไปได้ (Cho and Kim, 2015)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม

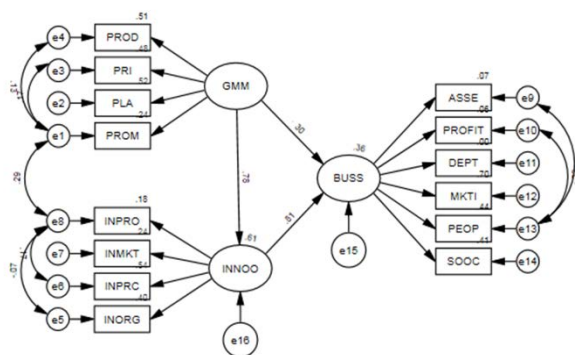
ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นกิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งโดยภาคเอกชน จำนวน 145 ราย คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาเป็นกิจการเพื่อสังคมที่ก่อตั้งโดยเครือข่ายและองค์กรชุมชน เช่น วิทยาลัยชุมชน จำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 22 กิจการเพื่อสังคมที่ก่อตั้งขึ้นโดยหน่วยงานราชการ จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.40 และกิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งโดยผู้ประกอบการใหม่ จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.60 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำเนินกิจการ 1-3 ปี จำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 22 มีระยะเวลาดำเนินกิจการ 6 - 10 ปี จำนวน 90 ราย คิดเป็นร้อยละ 36 เป็นสมาชิกสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 145 ราย คิดเป็นร้อยละ 58 และมีวัตถุประสงค์หลักของกิจการเพื่อมุ่งสร้างกำไร จำนวน 138 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.20 นอกจากนี้ส่วนใหญ่เคยได้รับเงินทุนและการสนับสนุนรูปแบบเป็นเงินทุนให้เปล่าจากรัฐบาล จำนวน 102 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.80

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 91 คู่ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมีขนาดของความสัมพันธ์หรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง 0.146 - 0.575 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งถือว่าไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multi collinearity) โดยเมื่อวัดตัวแปรแฝงเดียวกัน พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน มีค่าเป็นบวกซึ่งมีความสัมพันธ์ กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ผลการดำเนินงานด้านกำไรกับการดำเนินงานด้านการตลาด ($r = 0.602$) ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ผลการดำเนินงานด้านกำไรกับผลการดำเนินงานด้านการตลาด ($r = 0.182$) และเมื่อวัดตัวแปรแฝงต่างกัน พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันโดยมีค่าเป็นบวก ซึ่งมีความสัมพันธ์ กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ นวัตกรรม กระบวนการกับราคา ($r = 0.504$) ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ กำไรกับนวัตกรรม การตลาด ($r = 0.139$) สรุปผลการศึกษาพบว่า ทุกแบบจำลองของตัวแปรมีความสอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรไม่มากกว่า 0.80 แสดงว่าแต่ละตัวแปรไม่เกิดปัญหาการมีสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปร (Multicollinearity) (Hair et al., 2006) ดังนั้นแต่ละองค์ประกอบเป็นตัวบ่งชี้ที่ดีของตัวแปรแฝงได้อย่างเหมาะสม

การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวม

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ความสัมพันธ์การตลาดสีเขียว ความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 185.125 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 65 ค่าความน่าจะเป็น(p) เท่ากับ 0.62 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของ ส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.02 (อ้างอิงข้อมูล)

$\chi^2 = 185.125$, $df = 65$ $\chi^2/df = 6.01$, $p = 0.62$ CFI = 0.98, GFI = 0.97, AGFI = 0.93, RMSEA = 0.05, SRMR = 0.02

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวม

การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม

จากตารางที่ 1 พบว่าการตลาดสีเขียว (GMM) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม (BUSS) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.15 การตลาดสีเขียว (GMM) มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถเชิงนวัตกรรม (INNOO) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.78 ความสามารถเชิงนวัตกรรม (INNOO) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม (BUSS) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.81 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ

ตัวแปรตาม	อิทธิพล	ตัวแปรอิสระ	
		การตลาดสีเขียว (GMM)	ความสามารถเชิงนวัตกรรม (INNOO)
การตลาดสีเขียว (GMM)	DE	-	0.78
	IE	-	-
	TE	-	0.78
ผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม (BUSS)	DE	0.15	0.81
	IE	0.63	-
	TE	0.78	0.81

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่าการตลาดสีเขียว (GMM) มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถเชิงนวัตกรรม (INNOO) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่การตลาดสีเขียว มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถเชิงนวัตกรรม เท่ากับ 0.78

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่าความสามารถเชิงนวัตกรรม (INNOO) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม (BUSS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ความสามารถเชิงนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม เท่ากับ 0.81

และ ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่า การตลาดสีเขียว (GMM) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม (BUSS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่แนวความคิดการตลาดสีเขียวมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม เท่ากับ 0.61

สมมติฐาน	สัมประสิทธิ์ ความถดถอย มาตรฐาน	C.R.	P	แปลผล
สมมติฐาน ที่ 1 การตลาดสีเขียวมี ความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถเชิง นวัตกรรมของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย	0.78	5.392	****	สนับสนุน
สมมติฐาน ที่ 2 ความสามารถเชิงนวัตกรรมมี ความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของ กิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย	0.81	2.63	****	สนับสนุน
สมมติฐาน ที่ 3 การตลาดสีเขียวมีอิทธิพล ทางตรงต่อการดำเนินงานของกิจการเพื่อ สังคมในประเทศไทย	0.61	5.04	****	สนับสนุน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาพบว่าการตลาดสีเขียวมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าองค์กรที่ใช้การตลาดสีเขียวส่วนใหญ่ต้องมีการขับเคลื่อนทางนวัตกรรมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย ของChen, Lai & Wen(2006) ที่พบว่า นวัตกรรมกระบวนการสีเขียวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กร และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ผลการศึกษาของ Guang Shi et al. (2012) ที่พบว่า เมื่อกิจการใช้ความสามารถการจัดการทรัพยากรจะส่งผลให้กิจการเกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เห็นว่าคู่แข่ง และตรงกับผลการวิจัยของ ทศพร กาญจนภรพัฒน์(2019) ที่พบว่า การตลาดสีเขียวทำให้โรงแรมสามารถควบคุมต้นทุนด้านการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว โดยพิจารณาเลือกใช้ซัพพลายเออร์และวัตถุดิบในท้องถิ่นที่ช่วยลดต้นทุนด้านการดำเนินงานของโรงแรมให้ต่ำลงได้ นอกจากนี้ยังสนับสนุนงานวิจัยของ Vaccaro (2009) ที่พบว่าความสามารถเชิงนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับการตลาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพราะนวัตกรรมใหม่ รวมไปถึง ผลิตภัณฑ์ การบริการ ตลอดจนนวัตกรรมกระบวนการ จากความสอดคล้องข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การตลาดสีเขียวมีการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เป็นสำคัญในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการที่กิจการจะมีผลิตภัณฑ์สีเขียวได้นั้น ต้องมีการพัฒนา ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบให้สอดคล้องกับหลักการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็จำเป็นต้องใช้นวัตกรรมเป็นหลัก ในส่วนของด้านราคา เป็นไปตามกลไกของการบริหารต้นทุน เมื่อกิจการมีการใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ๆ มีส่วนให้ต้นทุนสูงขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องตั้งราคาสินค้าสูงขึ้น กิจการที่ใช้การตลาดสีเขียว มีการดำเนินงานด้านการกระจายสินค้าที่เป็นไปตามหลักการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้น้ำมันหรือเชื้อเพลิงที่สะอาด รวมถึงการใช้กระบวนการขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีต้นทุนที่สูงกว่าปกติ และด้านการส่งเสริมการตลาด จะมีความสอดคล้องกับความสามารถเชิงนวัตกรรมได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากปัจจุบัน การสื่อสารการตลาดหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและจำนวนมาก

ข้อค้นพบที่ว่าความสามารถเชิงนวัตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยโดยนวัตกรรมกระบวนการมีค่ามากที่สุดนั้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Murat (2013) ที่พบว่านวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ มีความสำคัญและมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัทเนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำให้เกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องที่ช่วยให้ บริษัทอยู่รอดและเติบโตได้เร็วขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นและในที่สุดก็สามารถทำกำไรได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้สร้างนวัตกรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bach (2019) และ Armando et al. (2019) ที่พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมกระบวนการ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต้องวางแผนพัฒนาให้ธุรกิจมีทั้งนวัตกรรมกระบวนการและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานทางการเงินด้วย สนับสนุนงานของศิวนันท์ ศิวพิทักษ์ (2016) ที่กล่าวว่า นวัตกรรม เป็นกระบวนการในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า บริการ และกระบวนการทำงานใหม่แต่อย่างใดก็ตาม นวัตกรรมไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นมีประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กร สังคมและประเทศชาติเนื่องจากนวัตกรรมมีความเกี่ยวข้องกับต้นทุนทางสังคม/เครือข่ายขององค์กรธุรกิจ ในด้านความร่วมมือที่เกิดขึ้นภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อการมีข้อได้เปรียบเชิงการแข่งขันให้แก่องค์กร จากความสอดคล้องข้างต้นสื่อให้เห็นได้ว่า ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลและส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่การดำเนินธุรกิจมีการแข่งขันสูง มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคให้มากขึ้น รวมทั้งยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นนวัตกรรมใหม่เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะกิจการเพื่อสังคมที่มีความแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป การนำนวัตกรรมมาใช้ส่งผลดีต่อต้นทุนทางสังคมและการสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างกิจการ

นอกจากนี้ยังพบว่าการตลาดสีเขียวมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Donkor et al.(2018) ที่พบว่ากลยุทธ์การตลาดสีเขียวเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถเชิงนวัตกรรมในองค์กร และนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการดำเนินงานและส่งผลต่อกำไรและความสามารถทางการแข่งขันในที่สุด และสอดคล้องกับ (Yashodip & Abhijeet,2017) กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดสีเขียว มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อให้บรรลุข้อได้เปรียบด้านการแข่งขัน การเพิ่มส่วนแบ่งตลาดทั้งหมดและเพิ่มผลกำไรในตลาด เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Kotler, Wolcott & Chandrasekhar (2009) ที่พบว่าบริษัทที่มีผลิตภัณฑ์ที่เน้นทางด้านสิ่งแวดล้อมสามารถทำให้บริษัทมีความสามารถเชิงการแข่งขันที่ดีส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่ดีไปด้วย สนับสนุนการค้นพบของ Abolghasem & Ahmad (2014) ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดสีเขียว มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้า การตลาดสีเขียวช่วยให้ บริษัทจะโดดเด่นกว่าคู่แข่งด้วยการเสนอขายผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ช่วยเพิ่มชิ้นมูลค่าของบริษัทสำหรับลูกค้าเพิ่มความภักดีของลูกค้าและความสามารถในการทำกำไรในที่สุด Sharma & Iyer(2012) ที่พบว่ามียุทธศาสตร์ที่ยินดีจ่ายราคาพรีเมียมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ช่วยให้แนวทางการใช้ตลาดสีเขียวแพร่หลายและองค์กรได้กำไรเพิ่มขึ้นจากลูกค้ากลุ่มนี้ทำให้องค์กรต่างๆ มีแรงจูงใจและเหตุผลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากความสอดคล้องข้างต้น สะท้อนให้เห็นได้ว่า องค์กรหรือกิจการที่นำการตลาดสีเขียวมาใช้จะทำให้ผลการดำเนินงานในบางด้านดีขึ้น โดยเฉพาะกิจการเพื่อสังคมจะได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคที่มีแนวความคิดด้านสิ่งแวดล้อมหรือพฤติกรรมสีเขียวมากขึ้น หากกิจการเพื่อสังคมนำการตลาดสีเขียวมาใช้อย่างชัดเจนจะสามารถสื่อสารไปยังคนกลุ่มนี้ที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีโอกาสนในการทำกำไรเพิ่มมากขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

1. ผู้ประกอบกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย อาทิ ผลใดนำไปใช้อย่างไร สัก 2 ประเด็น
2. ผู้ที่สนใจสามารถนำแบบจำลองการวัดการตลาดสีเขียว ความสามารถเชิงนวัตกรรม และผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย จากงานวิจัยนี้ไปศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างกิจการที่ต่างกัน เช่น ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กับ ธุรกิจขนาดใหญ่ หรือนำไปศึกษากิจการเพื่อสังคมในบริบทอื่นๆ เช่น การเปรียบเทียบกิจการเพื่อสังคมของเอเชีย และ ยุโรป เนื่องจากการใช้การตลาดสีเขียว และนวัตกรรมในระดับที่มีความแตกต่างกัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- วิทยากร เชียงกุล. (2556). นวัตกรรมสังคม คืออะไร เพื่ออะไร. คอลัมน์ “ปฏิรูปประเทศไทยแบบไหนอย่างไร”. *กรุงเทพธุรกิจ*. (2012)
- ทศพร กาญจนภรพัฒน์. 2019. *การบริหารจัดการโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์. (2563). ทฤษฎีด้านนวัตกรรม. *วารสารเซนต์จอห์น*. 23(32), 251-265.
- Al-Salaymeh M. (2013). The Application of the Concept of Green Marketing in the Productive Companies from the Perspective of Workers. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*. 4(12), 634-641
- Arseculeratne, D., & Yazdanifard, R. (2014). How green marketing can create a sustainable competitive advantage for the business. *International business research*. 7(1), 130-137.
- Chen, Y. S. (2013). Towards green loyalty: driving from green perceived value, green satisfaction and green trust. *Sustainable Development*. 21(5), 294-308

- Cho, E., & Kim, S. (2015). Cronbach's coefficient alpha: Well-known but poorly understood. *Organizational research methods*. 18(2), 207-230.
- Chipo Mukonza, Ilze Swarts (2019). The influence of green marketing strategies on business performance and corporate image in the retail sector. *Business Strategy and the Environment*. 29(3), 838-845
- Ferraresi et al., (2012). Knowledge management and strategic orientation: leveraging innovativeness and performance. *Journal of knowledge management*, 16(5), 688-701.
- Guang Shi et al. 2012. Natural resource based green supply chain management. *Supply Chain Manag.: Int. J.* 17 (1), 54-67.
- Hair et al. (2014). Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLSSEM): An Emerging Tool in Business Research. *European Business Review*, 26(2), 106-121.
- Harding, R. (2006). *Social entrepreneurship monitor: United Kingdom*. Global Entrepreneurship Monitor United Kingdom. London Business School and The Work Foundation.
- Kline. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling*. (4th ed.). New York: The Guilford Press.
- Kotler P., et al.. (2009). *Principle of marketing*. 12 th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Liao, et al. (2010). Knowledge sharing, absorptive capacity, and innovation capability: an empirical study of Taiwan's knowledge intensive industries. *Journal of Information Science*. 4(3), 340-359.
- Murat A., et al. (2013) *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 75(3), 226-235
- Rubera & Kirca (2012) Firm Innovativeness and its Performance Outcomes: A Meta-analytic Review and Theoretical Integration. *Journal of Marketing*. 76(18), 130-147
- Sharma and Iyer (2012). Resource-constrained product development: Implications for green marketing and green supply chains. *Industrial Marketing Management*. 41(4), 599-608.
- Shin C. (2018) . How Social Entrepreneurs Affect Performance of Social Enterprises in Korea: The Mediating Effect of Innovativeness. *Sustainability*. 10(2643), 1-14.
- Vaccaro, V.L. (2009). B2B green marketing and innovation theory for competitive advantage. *Journal of Systems and Information Technology*. 11(4), 315-330.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายก

Factors Affected on Morale and Encouragement for Teacher to Work in School of Nakhonnayok Primary Educational Service Area Office

ประภาพร ธรรมรจน์¹ อีระวัฒน์ มอนไธสง²

Prapaporn Tummaroj, Teerawat Montaisong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก 2) ศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำนวน 306 คน ซึ่งได้มาโดยการกระบวนกรแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับสูง ($r = 0.702$) โดยมี 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และสวัสดิการที่ได้รับ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษา สามารถร่วมกันทำนายขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ได้ร้อยละ 50

คำสำคัญ (Keywords): การปฏิบัติงานของครู; ขวัญกำลังใจ; ปัจจัยที่ส่งผล

Received: 2021-08-16 Revised: 2021-08-22 Accepted: 2021-08-23

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Student of the Master of Educational Administration Program in Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: 76277034@aru.ac.th

² สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Program in Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

Abstract

The objectives of this research were 1) to study expected factors affecting teachers' morale for enhancing their job performance under the Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office, 2) to study teachers' morale for enhancing their job performance under the Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office, and 3) to study factors affecting teachers' morale for enhancing their job performance under the Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office. The sample of this study consisted of 306 civil servant teachers under the Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office, which were obtained by a stratified sampling. A five-rating scale questionnaire was used as a research instrument for data collection. Quantitative data were then analyzed using statistics, including, mean, percentage, standard deviation, Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results of the research indicated that 1) overall expected factors affecting teachers' morale for enhancing their job performance under the Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office were at a high level, 2) overall teachers' morale for enhancing their job performance under the Nakhon Nayok Primary Educational Service Area Office was at a high level, 3) overall factors affecting teachers' morale were highly correlated with their morale for enhancing their job performance ($r = 0.702$). Four factors affecting teachers' morale in their performance included salary and promotion, welfare, relationship with co-workers, and working environment, and policy factors for school administration that could jointly predict 50% of the variation in teachers' morale for enhancing their job performance.

Keywords: teacher's performance; Morale; Factors

บทนำ (Introduction)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามความต้องการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และรวมกับในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่งนั้นก่อให้เกิดนโยบายต่างๆ ตามมา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของ “ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งรัฐและเอกชน จากนโยบายที่เกิดขึ้นตลอด ครูจึงต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นครูถือว่ามีความสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งเป็นบุคคลสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ในปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจเกี่ยวกับระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งด้านคุณภาพ และประสิทธิภาพของการศึกษา ครูต้องคอยปรับตัวตามนโยบาย

ที่เกิดขึ้นใหม่ และแข่งขันกับเป้าหมายการศึกษาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ก่อให้เกิดความเครียดจากการทำงาน ซึ่งความเครียดนั้นจะส่งผลกระทบต่อความผิดปกติของร่างกาย จิตใจ และประสิทธิภาพในการทำงาน (จิราพรณเบญญศรี. 2553) เป็นผลทำให้ครูไม่รู้สึกดีต่อการทำงานหรือไม่พึงใจต่อการทำงาน ส่งผลทำให้บุคลากรทำงานไม่มีประสิทธิภาพ และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หากบุคลากรเกิดความเครียด หรือไม่รู้สึกดีต่อการทำงาน ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ย่อมทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่ำลง บางครั้งเกิดการหลบเลี่ยงการทำงาน หยัดงาน ไม่มีความกระตือรือร้น ซึ่งจะส่งผลเสียต่อองค์กร ทำให้งานล่าช้าหรือเกิดความเสียหาย สิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ การที่มนุษย์หรือบุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจจึงเป็นเรื่องสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะขวัญกำลังใจของบุคลากรในองค์กร เป็นการสะท้อนถึงเจตคติ ทศนคติ ที่มีต่อการปฏิบัติงาน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2555) อีกทั้ง จากการที่ได้ศึกษาบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกนั้น อัตราข้าราชการครูส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด เมื่อถึงครบกำหนดเวลาจะมีการเขียนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม ซึ่งพบว่าในปีการศึกษา 2561 ครูมีอัตราการเขียนย้ายภายในสังกัด 36 คน เขียนย้ายต่างสังกัด 20 คน รวมเป็น 56 คน ในปีการศึกษา 2562 ครูมีอัตราการเขียนย้ายภายในสังกัด 40 คน เขียนย้ายต่างสังกัด 23 คน รวมเป็น 63 คน ในปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมาครูมีอัตราการเขียนย้ายภายในสังกัด 41 คน เขียนย้ายต่างสังกัด 23 คน รวมเป็น 64 คนซึ่งมีอัตราการย้ายค่อนข้างสูงทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนหากไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน หรือสิ่งที่ก่อให้เกิดขวัญกำลังใจ ก็จะทำให้รู้สึกเบื่อหน่าย หรือท้อแท้กับการทำงานได้ (เนตรดาว ใจผ่อง นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ กลุ่มบริหารงานบุคคล สพป.นครนายก : 2564) ดังนั้นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานบุคคล ผู้นำจะบริหารงานได้ดีและบรรลุเป้าหมายในการทำงาน ครูจะต้องมีขวัญกำลังใจที่ดี ได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างเหมาะสม (พนัส หันนาคินทร์. 2550) หากองค์กรใดมีบุคลากรที่มีขวัญกำลังใจดี จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของขวัญกำลังใจแก่ครูทุกคน และหาแนวทางในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจของบุคลากรในองค์กรให้อยู่ในสภาพที่มีขวัญกำลังใจดี ขวัญกำลังใจมีความสำคัญในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จและเป็นสิ่งที่ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ตลอดจนหัวหน้างานควรให้ความสนใจและต้องพยายามสร้างขึ้นในหน่วยงาน เพราะนอกจากจะทำให้งานสำเร็จแล้ว ยังทำให้งานมีประสิทธิภาพด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าหากผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญกำลังใจในการทำ จะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง ผู้วิจัยในฐานะครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จึงเห็นความสำคัญต่อการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ด้วยการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา นครนายก 5 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และสวัสดิการที่ได้รับ 2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 3) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 5) ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. ศึกษาระดับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก
2. ศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก
3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก

สมมุติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก อยู่ในระดับมาก
2. ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก อยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,495 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ปีการศึกษา 2563 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน ซึ่งกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากการสุ่มตัวอย่างด้วยกระบวนการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งตามอำเภอในจังหวัดนครนายก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 3 ตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานเพื่อขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูล นำส่งแบบสอบถามโดยแนบ QR CODE ใช้การตอบแบบสอบถามด้วย Google Form พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ให้กับ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม 2564 ถึงวันที่ 14 สิงหาคม 2564 ได้รับความร่วมมือในการตอบกลับทั้งหมด 306 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของประชากร วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษานครนายก ในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก พบว่า ระดับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และ สวัสดิการที่ได้รับ เมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่า

1.1 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน เพื่อนร่วมงานในสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษาได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เพื่อนร่วมงานมีวิธีการลดปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

1.2 ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารสถานศึกษาได้ในหลากหลายช่องทาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีการกระจายภาระงานความรับผิดชอบตามความสามารถของบุคคล

1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ห้องปฏิบัติงานในสถานศึกษามีการแบ่งมุมต่าง ๆ อย่างเป็นสัดส่วน สะอาด น่ามองและเป็นระเบียบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษามีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานเพียงพอกับความต้องการ

1.4 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถเหมาะสมต่อการบริหารงานและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมอบหมายภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเหมาะสมตามความสามารถของบุคลากร

1.5 ปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และ สวัสดิการที่ได้รับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ตามสิทธิที่ควรได้รับ

อย่างเป็นธรรมชาติ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดสวัสดิการที่พึงอาศัยมีความเหมาะสมกับสถานภาพ/ตำแหน่งหน้าที่

2. ผลการศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก พบว่า ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ความมั่นคงในการปฏิบัติงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1 ความมั่นคงในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้สึกมั่นคงและปลอดภัยในการปฏิบัติงานและมีหลักประกันให้ครอบครัว และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ในสถานศึกษาส่งเสริมหรือให้การสนับสนุน ให้มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานตลอดเวลา

2.3 ความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความยินดีที่จะรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ คือ ผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานได้รับความชื่นชมและยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน

2.2 ความประสบความสำเร็จ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้แสดงศักยภาพของตนเองในการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการสอนไม่ด้อยไปกว่าครูท่านอื่น

2.4 ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความสุขต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .702 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการแสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยส่วนย่อยของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ด้วยวิธีการแบบขั้นตอน และทดสอบค่าเบต้าของตัวแปร ค่าสถิติ t พบว่ามี 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และสวัสดิการที่ได้รับ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และ ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และสามารถรวมทำนายขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 50 ($R^2 = .493$) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาระดับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก พบว่า ปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการ

ปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และสวัสดิการที่ได้รับ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวลักษณ์ วรรณโกษิตย์ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าโดยภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า

1.1 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพื่อนร่วมงานภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการทำงาน หรือเรื่องส่วนตัว เพื่อนร่วมงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ยอมรับฟังความคิดเห็น และคำแนะนำของกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัย อรกาญจน์ ฉิดเสน (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครู สังกัดเทศบาลนครภูเก็ตผลการวิจัยพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนการปฏิบัติร่วมกัน มีการกระจายอำนาจภาระงานตามความสามารถของบุคคล อีกทั้งมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัย พณิญา นาดาสง (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการในสถานศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านนโยบายและการบริหาร อยู่ในระดับมาก

1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ที่มีความจำเป็นต่อการทำงาน เพียงพอกับความต้องการ สถานศึกษามีห้องปฏิบัติการที่มีความเหมาะสม ทั้งด้านขนาดพื้นที่ บรรยากาศที่เหมาะสมต่อการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัย อรกาญจน์ ฉิดเสน (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครู สังกัดเทศบาลนครภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก

1.4 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์อันดีกับครู มีการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของบุคคลกรภายในโรงเรียน มีความชัดเจน อีกทั้งสามารถแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน หรือแก้ปัญหาให้กับครูภายในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม และมีความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับงานวิจัย เยาวลักษณ์ วรรณโกษิตย์ (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับสูง

1.5 ปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และ สวัสดิการที่ได้รับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เงินเดือนของครูที่ได้รับนั้นมีความเพียงพอต่อการดำรงชีวิต การเลื่อนขั้นเงินเดือนในเปอร์เซ็นต์ที่เหมาะสมและมีความยุติธรรม รวมทั้งสวัสดิการอื่นๆ อาทิ บ้านพักครู ค่ารักษาพยาบาล ที่ได้รับมีความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวลักษณ์ วรรณโกษิตย์ (2557) ได้

ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความพอเพียงของรายได้ อยู่ในระดับสูง

2. ผลการศึกษาระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ด้านความประสบความสำเร็จ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณิสสา เสนาวงค์ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยของรัฐภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทั้งโดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ความมั่นคงในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การประกอบอาชีพครู ทำให้รู้สึกมีความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน การได้รับนำเงินบำนาญ รวมทั้งค่ารักษาพยาบาลส่งผลให้ครูมีหลักประกันในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญคำ ศรีแก้ว (2550) ได้ศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจของครูผู้สอนในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 อำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน อยู่ในระดับมาก

2.2 ความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ มีความรู้สึกยินดีที่จะรับผิดชอบงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา อีกทั้งผลงานที่ได้ออกมานั้น ได้รับความชื่นชมและยอมรับ สอดคล้องกับงานวิจัย วิภา แซ่อึ้ง (2560) ได้ศึกษา ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน กรุงเทพมหานคร พบว่าด้านความรู้สึกรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก

2.3 ความประสบความสำเร็จ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพ สามารถสร้างผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเป้าหมาย และทันเวลา ครูมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้แสดงศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัย วิภา แซ่อึ้ง (2560) ได้ศึกษา ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านความประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก

2.4 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีความสุขต่อการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจต่อนโยบายและการบริหารงาน รวมทั้ง พึงพอใจต่องานที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับงานวิจัย วิภา แซ่อึ้ง (2560) ได้ศึกษา ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน กรุงเทพมหานคร พบว่าด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก มีประเด็นอภิปรายดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .702 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการแสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยส่วนย่อยของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ด้วยวิธีการแบบขั้นตอน และทดสอบค่าเบต้าของตัวแปร ค่าสถิติ t พบว่ามี 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และสวัสดิการที่ได้รับ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และ ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และสามารถร่วมทำนายขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 50 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ได้รับสวัสดิการต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรเปอร์เซ็นต์เงินเดือนที่เหมาะสม การปฏิบัติงานในสถานศึกษามีเพื่อนร่วมงานที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนการปฏิบัติงาน และนโยบายการบริหารสถานศึกษาที่ครูได้มีส่วนร่วมกำหนดและมีการมอบหมายงานที่เหมาะสมตรงตามความสามารถ ซึ่งทำให้ครูรู้สึกพร้อม ได้รับดูแลการเอาใจใส่จากสถานศึกษา จากผู้บังคับบัญชา ทำให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข ส่งผลทำให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดี สอดคล้องกับ พิชราภรณ์ สมัครการ (2558) ได้กล่าวถึง การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน คือ วิธีการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากร คือความสัมพันธ์ของหัวหน้าและผู้ปฏิบัติงาน การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะสิ่งต่างๆ ที่ส่งผลให้บุคลากรมีความมั่นใจ มั่นคงในองค์กร มีความตั้งใจทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรนั้นมีขวัญกำลังใจในการทำงานนั่นเอง อรภาณูญ์ นีตเสน (2558 : หน้า 72) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครู สังกัดเทศบาลนครภูเก็ต พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.สถานศึกษาควรมีวิธีการ หรือกระบวนการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้มีความเหมาะสม ยุติธรรม โปร่งใสตามระเบียบของทางราชการ การเลื่อนขั้นเงินเดือนต้องคำนึงถึงคุณภาพ ปริมาณงาน และผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ตลอดจนความสามารถและความอดุสาหะในการปฏิบัติงาน
- 2.สถานศึกษาควรส่งเสริมบรรยากาศให้ครูมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
- 3.สถานศึกษาควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอกับความต้องการของครู
- 4.สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายต่างๆ ที่มีความชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และแจ้งให้ทราบอย่างทั่วถึง มีการกระจายภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ มอบหมายให้ตรงตามความสามารถ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1.ควรศึกษาแนวทางการนำปัจจัยที่มีการส่งผลต่อขวัญกำลังใจไปสู่การปฏิบัติงานของครู
- 2.ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิราพรรณ เบญญศรี. (2553). ความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในครูที่สอนนักเรียนพิการทางการศึกษา ระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตรลดา ศรีจันทร์ดี. (2557). วิเคราะห์ปัจจัยที่อิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดารารัตน์ อ้นถาวร. (2562). การเสริมสร้างพลังอำนาจส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ครุศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เนตรดาว ใจผ่อง. (2564). นวัตกรรมการบุคคลชำนาญการ กลุ่มบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. [บทสัมภาษณ์].
- บุญคำ ศรีแก้ว. (2550). สภาพขวัญและกำลังใจของครูผู้สอนในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 อำเภอฟาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการบริการการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด
- ปานิสสา เสนางค์. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาย สนับสนุนกลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชราภรณ์ สมักรการ (2558). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 3 (ภาคเหนือ) จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พณิณญา นาทาแสง. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการใน สถานศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พนัส หันนาคินทร์. (2550). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- เยาวลักษณ์ วรรณโกษิตย์. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- รังสินันท์ แป้นทอง (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายสองพี่น้อง ห้วยแม่เพรียง ป่าเต็ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วิภา แซ่อึ้ง (2560). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรกาญจน์ ฉีดเสน (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครู สังกัดเทศบาลนครภูเก็ต. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- Smith,P. (2008), *Predicting Teacher Morale in the Los Angeles Unified School*.Dissertations Abstracts International South Dakota University.

การพัฒนาโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย-
สังเกต-อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
Development of Scientific Concept through Using Predict-Observe-
Explain (POE) Learning Management with Graphic Organizers
Technique of Mathayomsuksa 3 Students

ศิวพร ไตรทิพย์¹ นิตกร อ่อนโยน²

Siwapohn Tritip, Nitikorn Onyon

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีทำนาย-สังเกต-อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก 2. เพื่อศึกษาพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธี ทำนาย-สังเกต-อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนแห่งหนึ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 27 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลวิธีทำนาย-สังเกต-อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก 2) แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ค่าความเชื่อมั่น 0.88 ค่าความยากง่าย 0.26-0.78 และค่าอำนาจจำแนก 0.21-0.79 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนพัฒนาการ และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย-สังเกต-อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกมีคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 2) นักเรียนส่วนใหญ่ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย-สังเกต-อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก มีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยทางมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ในระดับกลาง

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการเรียนรู้แบบกลวิธี ทำนาย-สังเกต-อธิบาย; เทคนิคแผนผังกราฟิก; มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

Received: 2021-06-16 Revised: 2021-07-23 Accepted: 2021-07-23

¹นักศึกษาสาขาชีววิทยาและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, Student of Biology and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage. Corresponding Author email: o.nitikorn@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to 1) to compare scientific concepts before and after learning by using Predict - Observe - Explain (POE) learning management with graphic organizers Technique and 2) to study the development of scientific concepts of students between before and after learning with Predict - Observe - Explain Learning management with graphic organizers technique. Samples were 27 students of Mathayomsuksa 3 students which school located in PathumThani Primary Educational Service Area 2, randomly selected by cluster random sampling. Research tools were 1) lesson plan which focus on Predict - Observe - Explain Learning management with graphic organizers technique and 2) scientific concepts test with reliability at 0.88, difficulty index between 0.26-0.78 and discrimination index between 0.21-0.79. The collected data were analyze by using mean, standard deviation, gain score and t-test for dependence. The research findings were as follow; 1) Students who received the learning management to with Predict - Observe - Explain Learning management with graphic organizers technique had scientific concept after learning greater than before learning with statistical significant level at .05 2) Students who received the learning management to with Predict - Observe - Explain (POE) learning management with graphic organizers technique had scientific concept at a moderate level.

Keywords: Predict-Observe-Explain; Graphic Organizers Technique; Scientific Concept

บทนำ (Introduction)

วิทยาศาสตร์มีความสำคัญกับชีวิตประจำวันเราเป็นอย่างยิ่ง เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของทุกคน ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาระบบการคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถที่จะตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge-based society) ทุกคนจึงต้องเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อนำไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

อย่างไรก็ตาม จากการประเมินคุณภาพนักเรียนในระดับชาติซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้สะท้อนคุณภาพของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลจากการประเมินจะใช้เป็นข้อมูลในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งในระดับชาติ ตลอดจนระดับเล็กที่สุด คือ ระดับชั้นเรียน ทั้งนี้จากการประเมินคุณภาพนักเรียนในระดับชาติ (O-NET) พบว่า

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 มีคะแนนสอบของวิชาวิทยาศาสตร์ไม่ถึงร้อยละ 50 โดยมีคะแนนเฉลี่ยวิชาวิทยาศาสตร์เท่ากับ 32.28 คะแนน (The National Institute of Educational Testing Service, 2020) ซึ่งผลการทดสอบดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขให้นักเรียนมีมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น เพราะหากนักเรียนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะส่งผลต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ทั้งเรื่องที่กำลังเรียนอยู่ในปัจจุบันและเรื่องที่จะเรียนต่อไป เนื่องจากผู้เรียนเรียนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาในการต่อยอดกับการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนไม่สามารถนำมโนทัศน์เดิมไปต่อยอดกับมโนทัศน์ใหม่ได้จะเป็นอุปสรรคขัดขวางไม่ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

จากปัญหาดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการที่นักเรียนมีมโนทัศน์คลาดเคลื่อนแตกต่างกันไปจากมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความรู้ความเข้าใจของนักเรียน จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนให้ถูกต้องและปัจจุบันมีหลายรูปแบบหลายวิธี ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนายสังเกต-อธิบาย (Predict-Observe-Explain) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ซึ่งเป็นการสร้างมโนทัศน์ใหม่โดยการให้นักเรียนได้มีการเชื่อมความรู้และประสบการณ์เดิมโดยเน้นให้นักเรียนได้ทำนายสิ่งที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นหรือผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้มโนทัศน์เดิมมาอธิบาย ซึ่งอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับ มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก็ได้ จากนั้นนักเรียนจะเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพิสูจน์สิ่งที่ทำนายไว้ด้วยการสังเกต การทดลอง และการสำรวจตรวจสอบ ด้วยตนเอง และนักเรียนจะได้อธิบายด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าการทำนายนั้นสอดคล้องกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ หากการทำนายสอดคล้องกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์นักเรียนจะยิ่งเพิ่มพูนความรู้และเกิดความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ของตนเองยิ่งขึ้น แต่หากการทำนายไม่สอดคล้องกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนจะได้ปรับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนให้เป็นมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และใช้ข้อมูลประจักษ์และเหตุผลเชิงมาอธิบายความคลาดเคลื่อนนั้นได้ (White & Gunstone, 1992; Palmer, 1995) การจัดการเรียนรู้แบบนี้ นอกจากจะช่วยให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจมโนทัศน์ ยังสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกในการเรียนวิทยาศาสตร์อีกด้วย (Haysom & Bowen, 2021)

นอกจากนี้ ในการวิจัยนี้ได้นำเทคนิคผังกราฟิก (Graphic organizers technique) มาร่วมในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากผังกราฟิกเป็นการเรียนรู้ด้วยการคิดหรือการสร้างความรู้ที่เรียกว่า การสร้างมโนทัศน์ (concept) ซึ่งสนับสนุนด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ ออซูเบล (David Ausubel) ที่เชื่อว่า โครงสร้างการรู้คิด (Cognitive structure) ของนักเรียนนั้นมีลักษณะเป็นลำดับชั้นลดหลั่นกันลงมาเป็นมโนทัศน์หลัก มโนทัศน์รอง มโนทัศน์ย่อย เมื่อประสบการณ์ใหม่สัมพันธ์กับมโนทัศน์เดิมที่เคยทราบมาแล้วก็จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายแก่นักเรียน (มนัส บุญประกอบ, 2548) ซึ่งผังกราฟิกเป็นแบบของการสื่อสารเพื่อให้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบให้เข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน ผังกราฟิกจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนจัดข้อมูลกระจัดกระจายให้เป็นระบบระเบียบ อยู่ในรูปแบบที่อธิบายให้เข้าใจและจดจำง่าย

1. แบบแผนการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบ Pre-experimental research ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One group pretest-posttest design (Ary, Jacob, & Sorenson, 2010)

$$O_1-----X-----O_2$$

- O_1 หมายถึง การเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง
- X หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย-สังเกต - อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก
- O_2 หมายถึง การเก็บข้อมูลหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 102 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ห้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ขอเปิดเผยชื่อโรงเรียนเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยตามหลักจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแห่งหนึ่ง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 27 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีเนื้อหาย่อยจำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วย องค์ประกอบของระบบนิเวศ สายใยอาหาร การสะสมสารพิษในสิ่งมีชีวิต การอยู่ร่วมกันของสิ่งมีชีวิต ความแตกต่างของชนิดสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศต่าง ๆ และความหลากหลายทางชีวภาพกับการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย - สังเกต - อธิบาย (Predict-Observe-Explain, POE) ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพโดยนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย - สังเกต - อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึงพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาสาระ เพื่อนำข้อเสนอมาปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ สร้างแบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งพัฒนาตามวิธีการของ Haslam & Tregust (1987) ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดเลือกตอบพร้อมเหตุผล จึงมีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเชิงเนื้อหา และตอนที่ 2 เป็นเหตุผลสนับสนุนในตอนต้น

นำแบบวัดไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Item-objective congruence, IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00

นำแบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดรายข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัด และค่าระดับความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบเป็นรายข้อ พบว่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88 ค่าความยาก (P) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.26-0.78 และค่าอำนาจจำแนก (R) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.21-0.79

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอน คือ ดำเนินการสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นจึงดำเนินการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย - สังเกต - อธิบาย (Predict-Observe-Explain, POE) ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกในชั่วโมงเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เมื่อสอนเสร็จจึงดำเนินการสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดชุดเดียวกับที่ใช้สอบก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียน โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบสัมพันธ์กัน (t-test for dependent sample)

ศึกษาพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียน โดยใช้วิธีคำนวณคะแนนพัฒนาการของ Kanjanawasri (2013) ซึ่งวิธีนี้แสดงให้เห็นถึงขนาดของพัฒนาการเมื่อเทียบกับศักยภาพที่จะพัฒนาได้ ตามสูตรข้างล่างนี้ และแปลความหมายคะแนนพัฒนาการใช้เกณฑ์ Kanjanawasri (2013) ดังตารางที่ 1

$$\text{คะแนนพัฒนาการ} = \frac{(\text{คะแนนหลังเรียน} - \text{คะแนนก่อนเรียน}) \times 100}{(\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนก่อนเรียน})}$$

ตารางที่ 1 เกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบกับระดับพัฒนาการ

คะแนนพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ	คะแนนพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ
76 – 100	พัฒนาการระดับสูงมาก	26 – 50	พัฒนาการระดับกลาง
51 – 75	พัฒนาการระดับสูง	0 -25	พัฒนาการระดับต้น

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย - สังเกต - อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1

ผู้วิจัยได้นำคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ t – test Dependent Sample ได้ผลแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีของคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก

การทดลอง	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D	t	Sig
ก่อนเรียน	27	7.85	5.08	6.47*	0.00
หลังเรียน	27	12.33	4.72		

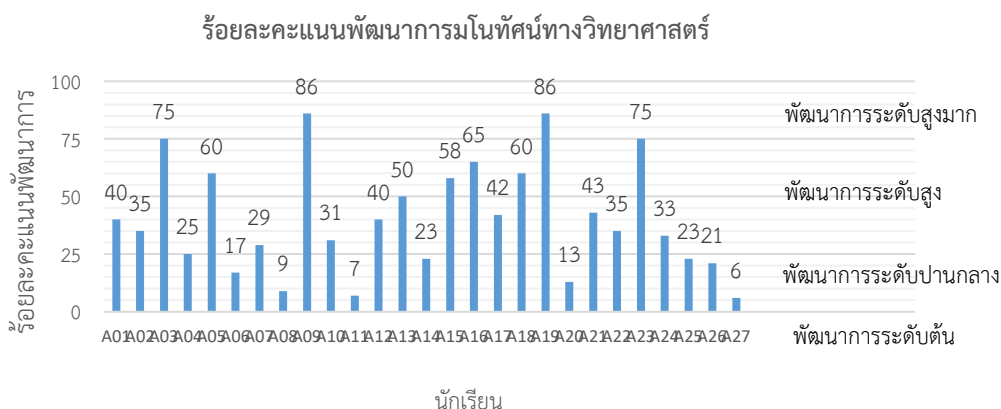
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.85 และ 5.08 ตามลำดับ และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.33 และ 4.72 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนและก่อนเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก มีคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2

ผู้วิจัยได้นำคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนมาคำนวณหาคะแนนพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้สูตรคะแนนพัฒนาการและแปลคะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการของ Kanjanawasri (2013) ดังภาพที่ 1 และ ตารางที่ 3

ภาพที่ 1 กราฟแสดงร้อยละคะแนนพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแต่ละคน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีระดับคะแนนพัฒนาการของมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ จำแนกตามระดับพัฒนาการ (นักเรียนจำนวน 27 คน)

เกณฑ์คะแนนพัฒนาการ สัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
76 – 100	พัฒนาการระดับสูงมาก	3	11.11
51 – 75	พัฒนาการระดับสูง	5	18.52
26 – 50	พัฒนาการระดับกลาง	10	37.04
0 -25	พัฒนาการระดับต้น	9	33.33
	รวม	27	100

จากภาพที่ 1 และตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก มีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

เมื่อจำแนกกลุ่มนักเรียนตามระดับพัฒนาการ พบว่า มีนักเรียนร้อยละ 11.11 (3 คน) มีพัฒนาการระดับสูงมาก มีนักเรียนร้อยละ 18.52 (5 คน) มีพัฒนาการระดับสูง มีนักเรียนร้อยละ 37.04 (10 คน) มีพัฒนาการระดับกลาง และมีนักเรียนร้อยละ 33.33 (9 คน) มีพัฒนาการระดับต้น ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่ มีคะแนนพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นในระดับกลาง

อภิปรายผล (Research Discussion)

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก สามารถช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดความเข้าใจมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ (Understanding scientific concepts) โดยนักเรียนมีคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 อีกทั้งยังพบว่า นักเรียนคิดเป็นร้อยละ 100 มีพัฒนาการมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น โดยมีนักเรียนร้อยละ 11.11 มีพัฒนาการระดับสูงมาก มีนักเรียนร้อยละ 18.52 มีพัฒนาการระดับสูง มีนักเรียนร้อยละ 37.04 มีพัฒนาการระดับกลาง และ มีนักเรียนร้อยละ 33.33 มีพัฒนาการระดับต้น

อย่างไรก็ตามผลวิจัยที่เกิดขึ้นสามารถอภิปรายได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ถูกออกแบบเพื่อกระตุ้นการสืบเสาะหาความรู้ รวมถึงท้าทายมโนทัศน์เดิมที่มีอยู่ภายในโครงสร้างทางสติปัญญาของนักเรียน (Haysom & Bowen, 2021) เป็นกระบวนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง เน้นให้นักเรียนได้มีการเชื่อมความรู้และประสบการณ์เดิม โดยให้นักเรียนได้ทำนายสิ่งที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นจากการใช้มโนทัศน์เดิมมาอธิบาย ซึ่งอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก็ได้ จากนั้นให้นักเรียนพิสูจน์สิ่งที่ทำนายไว้ด้วยเก็บรวบรวมข้อมูล

เช่น การสืบค้น การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าการทำงานนั้นสอดคล้องกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ ทั้งนี้หากการทำงานสอดคล้องกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์นักเรียนจะยิ่งเพิ่มพูนความรู้และความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น แต่หากไม่สอดคล้องนักเรียนจะได้ปรับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนให้เป็นมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และใช้เหตุผลเชิงประจักษ์มาอธิบายความคลาดเคลื่อนนั้นได้ (White & Gunstone, 1995; Palmer, 1992) โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานเกี่ยวกับเนื้อหาที่ตนเองจะเรียนในแต่ละชั่วโมง เช่น นักเรียนได้ทำนายผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อองค์ประกอบที่มีชีวิตในระบบนิเวศขาดองค์ประกอบที่ไม่มีชีวิตไปจะส่งผลอย่างไร นักเรียนได้ร่วมกันคิดและเขียนคำตอบโดยการทำนายจากความรู้เดิมของตนเองกับเพื่อนในกลุ่มและได้แสดงความคิดของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด แสดงคำตอบของตนเองจากความรู้เดิมที่ถูกรวบรวมจากเพื่อนทุกคนในกลุ่ม ทำให้มีคำตอบที่หลากหลาย ทำให้เกิดกระบวนการคิดและแสวงหาความรู้เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องและสนับสนุนความคิดของตนเอง มีความสุขในการทำกิจกรรมในชั่วโมงเรียนมากยิ่งขึ้น

นอกจากการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย แล้ว ผู้วิจัยได้นำแผนผังกราฟิกมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบแบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย โดยผังกราฟิกเป็นรูปแบบของการสื่อสารเพื่อให้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน ผังกราฟิกได้มาจากการนำข้อมูลดิบ หรือความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาทำการจัดกระทำข้อมูลในการจัดกระทำข้อมูลต้องใช้ทักษะการคิด เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การแยกแยะ การจัดประเภท การเรียงลำดับ การใช้ตัวเลข เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และการสรุป เป็นต้น จากนั้นจึงมีการเลือกแบบผังกราฟิกเพื่อนำเสนอข้อมูลที่จัดกระทำแล้วตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้นำเสนอต้องการ (Sophon, 2021) ซึ่งผังกราฟิกเป็นแบบของการสื่อสารเพื่อให้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบให้เข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน ผังกราฟิกจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนจัดข้อมูลกระจัดกระจายให้เป็นระบบระเบียบ อยู่ในรูปแบบที่อธิบายให้เข้าใจและจดจำง่ายขึ้น ซึ่งช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาในเรื่องที่กำลังเรียนอยู่ได้ง่ายยิ่งขึ้น (ทศนา แหมมณี, 2561) โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำผังกราฟิกเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น แผนผังกราฟิกแบบวงกลมทับซ้อน (Venn diagrams) ผังมโนทัศน์ (Concept map) ผังต้นไม้ (Tree diagrams) พีระมิด (Pyramid Table) และผังความคิด (Mind mapping) ซึ่งนักเรียนจะได้สรุปความคิดรวบยอดของตนเองที่ได้เรียนรู้จากการเรียนในแต่ละชั่วโมงออกมาในรูปแบบแผนผังกราฟิกที่แตกต่างกันออกไปและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนในแต่ละครั้ง ซึ่งช่วยให้นักเรียนจัดระเบียบความรู้ของตนเองและเขียนนำเสนอในรูปแบบแผนผังกราฟิก ซึ่งช่วยให้นักเรียนจดจำและเข้าใจเนื้อหาในการเรียนได้ดียิ่งขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของพัชรวิรินทร์ เกลี้ยงนวล (2556) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่

1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นการสนับสนุนข้อค้นพบที่ว่า การจัดการเรียนรู้แบบแบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก สามารถพัฒนานักเรียนให้มีโน้ตค้นทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า นักเรียนต้องมีเวลาในการคิดและรวบรวมความรู้เดิมของตนเอง หรือให้นักเรียนทบทวนความรู้เดิมล่วงหน้าก่อนเริ่มเรียนในเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการทำกิจกรรม ดังนั้นครูควรให้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมก่อนเรียนค่อนข้างมาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยอาจจะศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น การสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ผู้วิจัยอาจจะศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีทำนาย – สังเกต – อธิบาย ร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น เทคนิคการใช้คำถาม เป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ทิตินา แคมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรพรินทร์ เกลี้ยงนวล. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ Predict–Observe – Explain (POE) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มนัส บุญประกอบ. (2548). *ซีเอ็ม: แนวทางการจัดระบบความคิด*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มศว.
- Ary, D., Jacobs, L.C., and Sorenson, C. (2010). *Introduction to Research in Education*. USA: Wadsworth.

- Haysom, J. and Bowen, M. (2021). *Predict-Observe-Explain Activities Enhancing Scientific Understanding*. Texas: The National Science Teachers Association.
- Haslam, F. and Tregust, D.F. (2021). *Diagnosing secondary students misconceptions of photosynthesis and respiration in plant using a two-tier multiple choice instrument*. Retrieved March 12, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/234647942_Diagnosing_Secondary_Students'_Misconceptions_of_Photosynthesis_and_Respiration_in_Plants_Using_a_Two-Tier_Multiple_Choice_Instrument.
- Kanjanawasri, S. (2013). *Classical Testing Theory*. Bangkok: Chulalongkorn Printing.
- Osborne, R., and Freyberg, P. (1985). *Learning in Science: The Implications of Children's Science*. Auckland: Heinemann.
- Palmer, D. (1995). The POE in the primary school: An evaluation. *Research in Science Education*. 25 (3), 323-332.
- Sophon, B. (2021). *Graphic Organizer*. Retrieved May 5, 2021, from <http://www.benpublishing.net/2017/02/25/graphicorganizer/>
- The National Institute of Educational Testing Service. (2020). *Report of O-NET Testing Statistics*. Retrieved April 9, 2020, from <http://www.newonetestresult.niets.or.th/>
- White, R. T., and Gunstone, R. F. (1992). *Probing Understanding*. London: Falmer Press.

**แนวทางการแก้ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน
ตำบลดอยงาม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย**
**Guidelines for Accountancy Problems Solving of Community Product
Entrepreneurs Doi Ngam Subdistrict, Phan District, Chiang Rai Province**

อรวรรณ เชื้อเมืองพาน¹ วรณรัตน์ ไชยวงศ์²
Orawon Chuamaungphan, Wattanarat Chaiwong

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดทำบัญชี แนวทางในการแก้ปัญหาและการหารูปแบบการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมแก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลดอยงาม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ด.ดอยงาม อ.พาน จ.เชียงรายจำนวน 170 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนและเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการศึกษาพบว่า ประเด็นสภาพปัญหา ของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การอ่านงบการเงินไม่เป็น ($\bar{X} = 4.98$) รองลงมาคือ การขาดความรู้ความเข้าใจในระบบบัญชี ($\bar{X} = 4.95$) แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชี ($\bar{X} = 4.86$) รองลงมาคือ การออกแบบและพัฒนาระบบบัญชีอย่างง่ายให้สอดคล้องกับความต้องการ ($\bar{X} = 4.74$) จากนั้นผู้วิจัยได้ออกแบบคู่มือการบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างง่ายและเหมาะสมเพื่อสะดวกสำหรับผู้ประกอบการทั้งที่มีความรู้และไม่มีความรู้ด้านบัญชีก็สามารถจัดทำได้อย่างถูกต้องและสามารถทราบผลการดำเนินงานในการประกอบอาชีพได้

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทาง; การแก้ปัญหา; การจัดทำบัญชี

Received: 2022-02-11 Revised: 2022-03-12 Accepted: 2022-03-14

¹ สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย School of Accounting, Chiang Rai Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: jerry_bugs@hotmail.com

² คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา Faculty of Business Administration and Liberal Arts Rajamangala University of Technology Lanna Chiang Rai

Abstract

This research aimed to analyze problems in accountancy, guidelines for solving problems, and find out a suitable accounting model for community product entrepreneurs in Doi Ngam subdistrict, Phan district, Chiang Rai province. The sample consisted of 170 community product entrepreneurs in Doi Ngam subdistrict, Phan district, Chiang Rai province, by purposive sampling. The instrument used for collecting data was questionnaire. The data was statistically analyzed in term of descriptive statistics; frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of this study were found that the problem of community product entrepreneurs about accounting system aspect was at the highest level ($\bar{X}=4.59$). According to the statistical data results in each aspect showed that the most perceived point is inability to read financial statements with the mean score of ($\bar{X}=4.98$), followed by a lack of knowledge and understanding of accounting system with the mean score of ($\bar{X}=4.95$). The guidelines for solving problem of community product entrepreneurs about accounting system was at the highest level ($\bar{X}=4.39$). When considering in each aspect was found that the highest average mean score is the training in accounting ($\bar{X}=4.86$) and the design and development of a simple accounting system in accordance with the need ($\bar{X}=4.74$) respectively. In addition, the researcher has designed a simple and appropriate income and expenses account manual recording for entrepreneurs who have and do not have knowledge in accountancy. Thus, it's convenience for entrepreneurs to account correctly and know the results of operation in the career

Keywords: Guidelines; Problem Solving; Accountancy

บทนำ (Introduction)

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยการส่งเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชน การส่งเสริมการมีรายได้นอกเหนือจากการทำอาชีพหลัก ถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาค่าความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่สู่การพัฒนา แปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเป็น

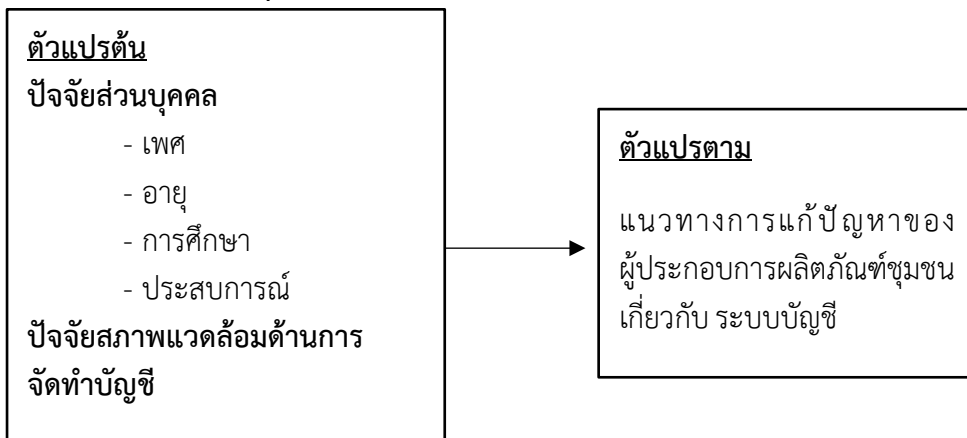
ฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา, 2558)

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้รับการรณรงค์ส่งเสริมเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ปัญหาในการประกอบธุรกิจประกอบด้วยปัจจัยหลายๆ ประการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านเงินทุนหมุนเวียน ด้านแรงงาน ด้านเทคโนโลยีและด้านบัญชี โดยเฉพาะปัญหา ทางด้านบัญชี ที่ยังคงมีการจัดทำบัญชีที่ไม่เป็นระบบระเบียบ ถูกต้องและต่อเนื่อง จึงไม่สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขที่ได้มาใช้ในการวางแผนและการตัดสินใจได้ เนื่องจากเมื่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐแล้ว สามารถดำเนินงานไปได้ แต่ขาดการวางแผนและขาดการรายงานผลการดำเนินงาน เนื่องมาจากการขาดการตระหนักหรือการไม่ให้ความสำคัญของการจัดทำบัญชี เพื่อใช้ในการวางแผนและการตัดสินใจรวมไปถึงการกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อการได้เปรียบในการแข่งขันแล้ว จึงทำให้เมื่อเงินทุนหมดลงมักจะเลิกดำเนินงานในที่สุด (ขวัญชน ห่านนิมิตกุลชัย, 2556)

สภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชีของผลิตภัณฑ์ชุมชนยังคงอยู่ในรูปแบบการจดบันทึกอย่างง่าย โดยตัวแทนสมาชิกที่ได้รับความไว้วางใจภายในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่คือ การไม่มีการจัดทำบัญชีสินค้าคงเหลือ การสูญหายของเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ขาดผู้ที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี (ชมภูษ หน่นาค, 2562)

ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการแก้ปัญหาความยุ่งยากในการจัดทำบัญชีให้กับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขได้อย่างแท้จริง จึงได้จัดทำงานวิจัยเรื่องแนวทางการแก้ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลอยางาม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งผู้ประกอบการและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนการดำเนินงานและการใช้ข้อมูลทางการบัญชีที่สะท้อนถึงผลการดำเนินงาน การสร้างกลยุทธ์ การวางแผนการดำเนินงานนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็นต่อไป

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

รูปภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลดอยงาม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลดอยงาม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อหารูปแบบการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมแก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลดอยงาม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร คือ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลดอยงาม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 293 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลดอยงาม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 170 คน

โดยวิธีการเลือกตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้การคำนวณสูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamana, 1973) ดังนี้

	n	=	$\frac{N}{1+Ne^2}$
โดยที่	N	=	จำนวนประชากร
	e	=	ค่าความคลาดเคลื่อน
	n	=	จำนวนตัวอย่าง
แทนค่าในสูตรได้เท่ากับ	N	=	293
	e	=	0.05
	n	=	$\frac{293}{1+293 \times 0.05^2}$
	n	=	170

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 170 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามที่ได้ผ่านการพิจารณา ให้คะแนน และให้ความเห็น จากผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดทำบัญชี เพื่อพิจารณาและให้ความเห็นด้านความตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจน ความถูกต้อง ความเหมาะสม และสำนวนภาษา จำนวน 3 ท่าน นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม แต่ละข้อกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of congruence : IOC)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับ ระบบบัญชี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านระบบบัญชี

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 2 และที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชีและแนวทางการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี วิเคราะห์โดยแบบสอบถามตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert scale) โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเกณฑ์ความคิดเห็นเป็น 5 ระดับคำนวณจากสูตร การหาอันตรภาคชั้น (สุวิมล ติรภานันท์, 2546)

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ได้เกณฑ์การแบ่งกลุ่มความคิดเห็น ในการแปลคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.20 - 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.40 - 4.19	หมายถึง ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.60 - 3.39	หมายถึง ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.80 - 2.59	หมายถึง ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.79	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็นทั้งหมด 3 ตอนตามแบบสอบถามได้ดังนี้
การวิเคราะห์ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	29	17
หญิง	141	83

รวม	170	100

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 83 และเป็นเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามตามช่วงอายุ

ตามช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 25 ปี	5	3
25-30 ปี	17	10
35-40 ปี	34	20
45-50 ปี	75	44
60 ปีขึ้นไป	39	23
รวม	170	100

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นตามช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามช่วงอายุ 25-30 ปีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตามช่วงอายุ 35-40 ปีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ตามช่วงอายุ 45-50 ปีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 44 และตามช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	22	13
ประถมศึกษา	49	29
มัธยมศึกษาตอนต้น	54	32
มัธยมศึกษาตอนปลาย	28	16
อื่นๆ เช่น ปวส อนุปริญญา ปริญญาตรี เป็นต้น	17	10
รวม	170	100

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ปฐมศึกษาจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 29 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 32 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และอื่นๆ เช่น ปวส อนุปริญา ปริญญาตรี เป็นต้น จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ประสพการณ์การเป็นผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน

กลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	30	18
มากกว่า 5 ปี - 10 ปี	64	38
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	76	44
รวม	170	100

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประสพการณ์การเป็นผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่มีประสพการณ์ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 44 มากกว่า 5 ปี - 10 ปี จำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 38 ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 18

การวิเคราะห์ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประเด็นสภาพปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี

ประเด็นสภาพปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	แปลผล
		มาตรฐาน	
1. การขาดความรู้ความเข้าใจในระบบบัญชี	4.95	0.91	ระดับมากที่สุด
2. การขาดความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี	4.86	0.35	ระดับมากที่สุด
3. การปกปิดข้อเท็จจริงเรื่องการเงินและบัญชี	4.26	0.91	ระดับมากที่สุด

4. การไม่เห็นความสำคัญของระบบบัญชี	4.09	0.28	ระดับมาก
5. มีความยุ่งยากและซับซ้อนเกินไป	4.54	1.08	ระดับมากที่สุด
6. การขาดหลักฐานและเอกสารการลงบัญชี	4.54	0.96	ระดับมากที่สุด
7. การอ่านงบการเงินไม่เป็น	4.98	0.15	ระดับมากที่สุด
8. การขาดที่ปรึกษาทางด้านการจัดทำบัญชี	4.77	0.65	ระดับมากที่สุด
9. การขาดการส่งเสริมและรณรงค์จาก ภาครัฐบาล	3.95	1.28	ระดับมาก
10. ขาดการติดตามและประเมินผลอย่าง จริงจังและสม่ำเสมอ	4.92	0.27	ระดับมากที่สุด
รวม	4.59	0.69	ระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามประเด็นสภาพปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การอ่านงบการเงินไม่เป็น ($\bar{X} = 4.98$) รองลงมาคือ การขาดความรู้ความเข้าใจในระบบบัญชี ($\bar{X} = 4.95$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การขาดการส่งเสริมและรณรงค์จากภาครัฐบาล ($\bar{X} = 3.95$)

การวิเคราะห์ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประเด็นแนวทางการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี

ประเด็นแนวทางการแก้ปัญหาของ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบ บัญชี	ระดับความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชี	4.86	0.35	ระดับมากที่สุด

2. การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ	4.66	0.56	ระดับมากที่สุด
3. การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและ เสนอแนะข้อดีและประโยชน์จากการจัดทำบัญชี	4.43	0.72	ระดับมากที่สุด
4. การออกแบบและพัฒนาระบบบัญชีอย่างง่ายให้สอดคล้องกับความต้องการ	4.74	0.52	ระดับมากที่สุด
5. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต	4.31	0.87	ระดับมากที่สุด
6. การจัดเตรียมเอกสารการจัดทำบัญชี	4.03	1.18	ระดับมาก
7. การให้ความรู้ด้านการวิเคราะห์งบการเงิน	3.42	1.45	ระดับมากที่สุด
8. การให้รางวัลหรือแรงจูงใจในการจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ	4.65	0.51	ระดับมากที่สุด
9. การมีพี่เลี้ยงให้คำแนะนำปรึกษาด้านการจัดทำบัญชี	4.12	1.17	ระดับมากที่สุด
10. ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระยะๆ	4.64	0.63	ระดับมากที่สุด
รวม	4.39	0.80	ระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามประเด็นแนวทางการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับระบบบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อ พิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชี ($\bar{X} = 4.86$) รองลงมาคือ การออกแบบและพัฒนาระบบบัญชีอย่างง่ายให้สอดคล้องกับความต้องการ ($\bar{X} = 4.74$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การให้ความรู้ด้านการวิเคราะห์งบการเงิน ($\bar{X} = 3.42$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1.สภาพปัญหาของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่ คือการอ่านงบการเงินไม่เป็น รองลงมาคือ การขาดความรู้ความเข้าใจในระบบบัญชี รวมไปถึงปัจจัยอื่นๆด้วย เช่น การขาดความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี การไม่เห็นความสำคัญของระบบบัญชี ระบบบัญชีที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนเกินไป การขาดความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี การปกปิดข้อเท็จจริงเรื่องการเงินและ

บัญชี การขาดหลักฐานและเอกสารการลงบัญชี การขาดที่ปรึกษาทางด้านการจัดทำบัญชี การขาดการส่งเสริมและแรงจูงใจจากภาครัฐบาลรวมไปถึงการขาดการติดตามและประเมินผลอย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ ชมภูษ หุ่นาค (2562) ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีคือการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีและความยุ่งยากซับซ้อนของระบบบัญชี

2.แนวทางการแก้ปัญหาเรื่องระบบบัญชีของกลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนมากที่สุดคือการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชี รองลงมาคือการออกแบบและพัฒนากระบบบัญชีอย่างง่ายให้สอดคล้องกับความต้องการและแนวทางการแก้ปัญหาอย่างอื่นด้วยเช่นกัน คือ การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและ เสนอแนะข้อดีและประโยชน์จากการจัดทำบัญชี การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต การจัดเตรียมเอกสารการจัดทำบัญชี การให้ความรู้ด้านการวิเคราะห์งบการเงิน การให้รางวัลหรือแรงจูงใจในการจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ การมีพี่เลี้ยงให้คำแนะนำปรึกษาด้านการจัดทำบัญชี ตลอดจน ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระยะๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ชมภูษ หุ่นาค (2562) ที่พบว่าแนวทางพัฒนาในการจัดทำบัญชีคือการให้ความรู้เรื่องการวางระบบบัญชีและการเงิน การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบทางด้านบัญชีการเงิน จัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์จากการใช้ข้อมูลทางการเงินที่มีความถูกต้อง เชื่อได้ ใช้ในการวางแผนในการบริหารงานก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืนได้ สอดคล้องกับ ไพโรจน์ พรเจริญ (2563) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดทำบัญชี ของวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรางวัลหรือผลการประเมินวิสาหกิจชุมชนดีเด่นเพื่อนำมาเป็นข้อมูลและต้นแบบที่ดีในการ จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ต่อไปให้มีความเหมาะสมและยั่งยืน

3.ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยจาก ขวัญชน ห่านนิมิตกุลชัย (2556) และชมภูษ หุ่นาค (2562) เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหากการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า ระบบบัญชีต้องไม่มีความยุ่งยากและซับซ้อนจนเกินไปควรเป็นรูปแบบที่สามารถเข้าใจและจดบันทึกอย่างง่ายได้และสามารถทราบผลการดำเนินงานได้ ส่วนอรวรรณ เชื้อเมืองพาน (2560) กล่าวว่ากำหนดตัวเลขเป็นรหัสบัญชีเพื่อให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าใจได้ในทิศทางเดียวกันและผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นคู่มือในการจัดทำบัญชีของผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ดังนี้

คู่มือการจัดทำบัญชีอย่างง่ายและเหมาะสมเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของผลิตภัณฑ์ชุมชน

รหัสบัญชี คือการแสดง การจำแนกของบัญชีใน ออกเป็นแต่ละหมวดหมู่ โดยมักจะนิยมใช้เป็น ตัวเลขหรือตัวอักษรก็ได้ การจำแนกของบัญชีจะขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของธุรกิจ ความซับซ้อนของรายการค้า ซึ่งสามารถปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม หรือ ลดรายการได้ตามความเหมาะสม เพื่อสะดวกในการ บันทึกบัญชี และไม่ให้เกิดการสับสนในระบบบัญชี โดยเฉพาะถ้าหาก

[illegible]

รวม									

บัญชีรายรับและรายจ่าย

ผลิตภัณฑ์ ข้าวหอมนิล

ระหว่างวันที่ xx ถึงวันที่ xx เดือน.....ปี 25xx

รายรับ:

401 รายได้จากการขายข้าวหอมนิล

xx

402 รายได้อื่น

xx

รวมรายรับ

xx

หัก รายจ่าย :

501 ซื้อมะลิตพันธุ์

xx

502 ปุ๋ย

xx

503 ค่าแรงงาน

xx

504

xx

505

xx

รวมรายจ่าย

(xx)

รายรับสูง (ต่ำ) กว่ารายจ่าย

xx

บวก สินค้า/วัตถุดิบ/วัสดุคงเหลือต้นงวด

xx

หัก สินค้า/วัตถุดิบ/วัสดุคงเหลือปลายงวด

(xx)

กำไร (ขาดทุน) จากการดำเนินงาน

xx

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการประยุกต์ใช้คู่มือการจัดทำบัญชีอย่างง่ายและเหมาะสมเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของผลิตภัณฑ์ชุมชน ในกลุ่มอื่นๆ หรือในพื้นที่อื่นต่อไป
2. ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้คู่มือการจัดทำบัญชีอย่างง่ายและเหมาะสมเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของผลิตภัณฑ์ชุมชน
3. ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดทำผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ถูกต้องแก่ ผู้จัดทำบัญชี โดยผู้เชี่ยวชาญ และควรมีการจัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความรู้แก่ผู้จัดทำบัญชีและส่งเสริมให้ วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีให้เต็มรูปแบบที่สะท้อนถึงฐานะการเงินอย่างถูกต้องและเหมาะสมหรือพัฒนาประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนต่อไป
2. การมีพี่เลี้ยงคอยกำกับดูแลรวมไปถึงการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดทำบัญชีและการให้ความสำคัญของระบบบัญชีมากขึ้น
3. การปลูกจิตสำนึกให้มีคุณธรรม จริยธรรมทางการบัญชี ความซื่อสัตย์ สุจริตต่อการประกอบอาชีพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ขวัญชนก ห่านนิมิตกุลชัย. (2556). แนวปฏิบัติและปัญหาในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดสกลนคร. สกลนคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัด สกลนคร.
- จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา. (2558). แนวทางการจัดการที่มีคุณภาพ ของวิสาหกิจชุมชน เพื่อการบรรลุยุทธศาสตร์ด้านการอยู่ดีมีสุข ในจังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Slipakorn University*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 8(2), 2039-2053.
- ชมภูณัฐ หุ่นาค, สมพร เพื่องจันทร์, และปภาวดี มนตรีวัต. (2562) แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอยะรัง จ.ปัตตานี. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 9(1), 85-97.
- ไพโรจน์ พรเจริญ. (2563). การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*. 22(2), 10-18.

- สุวิมล ติรกานันท์. (2546). *การใช้สถิติการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรรรณ เชื้อเมืองพาน. (2560). *การบัญชีภาคปฏิบัติ*. เชียงราย: สำนักวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York: Harper and Row Publications.

การจัดการโซ่อุปทานแพะเนื้อในภาคใต้ของประเทศไทย

Supply Chain Management of Meat Goats in the South of Thailand

พิไลวรรณ ประพฤติ¹ ศรัณยู กาญจนสุวรรณ² อีรศักดิ์ จินดาบ³

Pilaiwan Prapruit, Sarunyoo Kanchanasuwan, Teerasak Jondabot

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโซ่อุปทานแพะเนื้อของภาคใต้ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักในกิจกรรมของโซ่อุปทาน ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 23 ราย ผู้รวบรวมแพะ/นายหน้า จำนวน 11 ราย และโรงเชือดจำนวน 11 ราย และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ จำนวน 2 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 47 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างโซ่อุปทานแพะเนื้อในภาคใต้ ประกอบด้วยโซ่ต้นน้ำ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ โซ่กลางน้ำ คือ ผู้รวบรวมแพะในท้องถิ่น/นายหน้า/กลุ่มเกษตรกร และพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดแพะ และโซ่ปลายน้ำ คือ ผู้บริโภคทั้งที่เป็นแพะมีชีวิต และเนื้อแพะชำแหละ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งพบว่า พ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดแพะในโซ่กลางน้ำ เป็นจุดเชื่อมโยงการไหลของแพะระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคเพื่อการบริโภคในภูมิภาค จากการที่พ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดมีเฉพาะพ่อค้าที่เป็นคนไทยมุสลิมเท่านั้น ส่งผลให้การบริโภคในส่วนของปลายน้ำเป็นแพะประเพณีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้รวบรวม/นายหน้าในโซ่กลางน้ำเป็นจุดเชื่อมโยงการไหลของแพะไปประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม แนวทางการพัฒนาโซ่อุปทานแพะเนื้อในภาคใต้ ได้แก่ 1) กิจกรรมต้นน้ำ ควรพัฒนาศักยภาพและคุณภาพการผลิตให้เป็นการเลี้ยงเชิงพาณิชย์มากขึ้น 2) กิจกรรมกลางน้ำ ควรพัฒนาการตลาดเนื้อแพะให้มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย การสื่อสารข้อมูลทางการตลาดอย่างชัดเจนกับผู้เกี่ยวข้องในโซ่อุปทาน และการส่งเสริมโรงเชือดให้มีมาตรฐาน และ 3) กิจกรรมปลายน้ำ ควรส่งเสริมการบริโภคเนื้อแพะในกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลาย สร้างการรับรู้คุณค่าจากการบริโภคเนื้อแพะผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

คำสำคัญ (Keywords): โซ่อุปทาน; แพะเนื้อ; ภาคใต้

Received: 2021-09-21 Revised: 2021-10-30 Accepted: 2021-11-04

¹ สาขาวิชานวัตกรรมและการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Agricultural Innovation and Management Division, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University. Corresponding Author e-mail: ppilaiwa@gmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Faculty of Management Science, Prince of Songkla University

³ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ Business Administration Division, Faculty of Management Science, Prince of Songkla University

Abstract

This study was qualitative research that aimed to examine the supply chain of meat goats in the South. The data collection was through stakeholder involving in the supply chain activities. Those were 23 goat-raising farmers, 11 goat collectors/brokers, 11 slaughters, and 2-livestock officers for the total of 47 informants. A semi-structured interview and non-participatory observation methods were tools for data collection. Data triangulation and content analysis were for all data synthesis. Results of this study indicated the following parts of the supply chain of meat goats in the South: The upstream part consisted of goat-raising farmers.; the midstream part consisted of local goat collectors/brokers/farmer groups/slaughter.; and the downstream part consisted of consumers who consumed alive-meat goats and slaughtered-goat meat both domestic and foreign ones. The study found that brokers/slaughters at the midstream supply chain were connecting points for the flow of meat goats between producers and consumers for regional consumption. Because brokers/slaughters were only Thai Muslims, this affected the most consumption at the portion of the downstream supply chain to be only the traditional meat goats. For collectors/brokers at the midstream supply chain, those were the connecting points for the flow of meat goats to Malaysia and Vietnam. The directions for developing the supply chain of meat goats in the South should be the following. 1) Upstream activities: There should be developing potential and quality into more commercial production. 2) Midstream activities: There should be a developing meat goat market to have more various meat goat products, having clear marketing communication among people involved in the supply chain, and promoting slaughterhouses to be the standard ones. 3) Downstream activities: There should be promoting goat meat consumption in various consumer groups and building perception of consuming values of goat meat through public relation media.

Keywords: Supply Chain; Meat Goat; South

บทนำ (Introduction)

แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่มีการเลี้ยงกระจายอยู่ทั่วโลก ประเทศไทยมีการเลี้ยงแพะเป็นอันดับที่ 6 ของกลุ่มประเทศอาเซียน (FAO STAT, 2020) แนวโน้มการบริโภคแพะสูงขึ้น เนื่องจากคนมีความต้องการแพะเป็นอาหารและใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (เสกสรร สุธรรมานนท์ และคณะ, 2556) จากการประเมินขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติพบว่ามีความ

ต้องการบริโภคแพะมากถึง 2 เท่าของจำนวนแพะที่มีอยู่ทั่วโลก ในภูมิภาคเอเชียมีความต้องการมากถึง 210 ล้านตัวต่อปี (FAO STAT, 2020) ส่งผลให้แนวโน้มการเลี้ยงแพะในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภาคใต้ของประเทศไทยมีการเลี้ยงแพะเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะทั้งหมดจำนวน 51,183 ครัวเรือน (ร้อยละ 77.73 ของประเทศ) รองลงมาคือ ภาคกลางจำนวน 8,224 ครัวเรือน (ร้อยละ 12.49) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 3,821 ครัวเรือน (ร้อยละ 5.80) และภาคเหนือ จำนวน 2,622 ครัวเรือน (ร้อยละ 3.98) ตามลำดับ ซึ่งจังหวัดที่มีการเลี้ยงแพะมากที่สุดในปี พ.ศ. 2562 คือจังหวัดยะลา (13,963 ครัวเรือน) รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส (9,885 ครัวเรือน) ปัตตานี (9,776 ครัวเรือน) และสงขลา (5,771 ครัวเรือน) ตามลำดับ (กรมปศุสัตว์, 2563) อย่างไรก็ตามแม้ว่าการผลิตแพะในปัจจุบันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ปริมาณผลผลิตยังไม่เพียงพอความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เนื้อแพะเป็นเนื้อคุณภาพดีที่มีโปรตีนและธาตุเหล็กสูง อีกทั้งมีแคลอรีและไขมันอิ่มตัวต่ำกว่าเนื้อชนิดอื่น ๆ เหมาะสำหรับผู้ที่สนใจดูแลสุขภาพ (ปริญญา เติตโณม และคณะ, 2558) นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการผลิตเนื้อแพะเป็นกระบวนการที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์น้อยกว่ากระบวนการผลิตเนื้อสัตว์อื่น ๆ ซึ่งทำให้ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการเลือกบริโภคเนื้อแพะเป็นทางเลือกเพื่อสุขภาพและยั่งยืนแทนที่การเลือกบริโภคเนื้อสัตว์ประเภทอื่น ๆ (วิรัช วิโรจน์แสงอรุณ, 2556) จากคุณภาพของเนื้อแพะดังกล่าว ทำให้เริ่มมีแนวโน้มความต้องการของตลาดเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ภาครัฐเริ่มมีการส่งเสริมให้เกิดการเลี้ยงแพะเพิ่มสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2562 มีเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเนื้อในภาคใต้จำนวน 51,752 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.86 ของเกษตรกรเลี้ยงแพะเนื้อทั้งประเทศ (กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2563) ทั้งนี้กรมปศุสัตว์ได้ให้ความสำคัญกับการเลี้ยงแพะ โดยมีการส่งเสริมการเลี้ยงแพะอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่ต้องศึกษาตามมาจากการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงแพะมากขึ้นคือการสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นตลอดโซ่อุปทานระหว่างจำนวนการผลิตและปริมาณการบริโภคเนื้อแพะในประเทศ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอสถานการณ์ปัจจุบันของโซ่อุปทานเนื้อแพะในภาคใต้ของประเทศไทยเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในระบบโซ่อุปทานและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโซ่อุปทานเนื้อแพะ การไหลของเนื้อตั้งแต่ฟาร์มเกษตรกรจนถึงการบริโภคในรูปแบบแพะมีชีวิตและเนื้อแพะชำแหละพร้อมปรุงเสร็จ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการดำเนินงานและสามารถมองเห็นภาพโดยรวมเพื่อการจัดการโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objective)

เพื่อศึกษาการดำเนินงานโซ่อุปทานเนื้อแพะในภาคใต้ของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research methods)

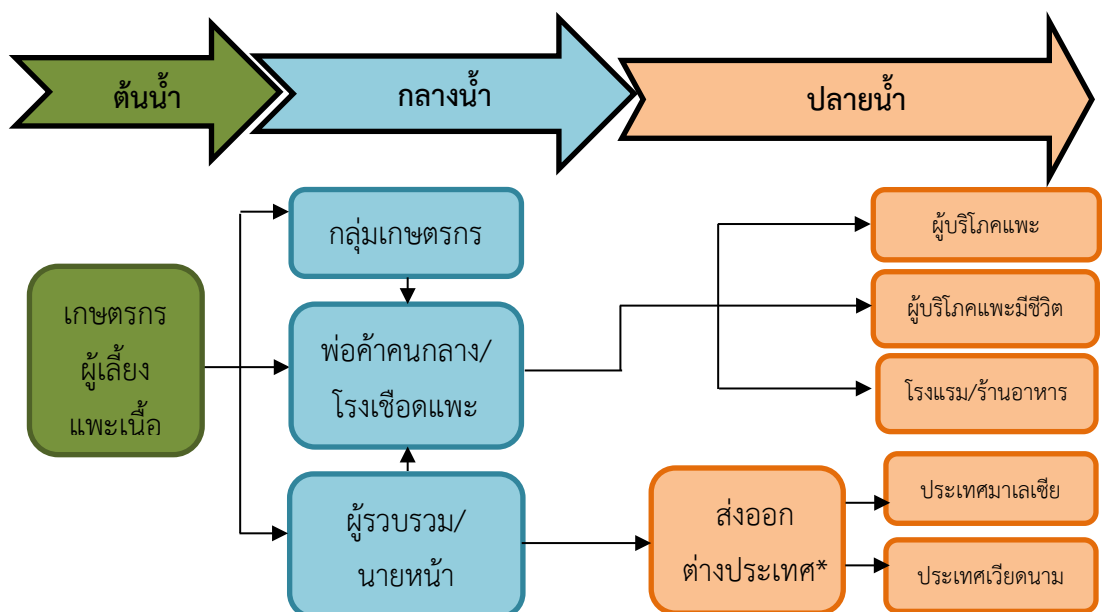
ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทานแพะเนื้อของภาคใต้ ประกอบด้วย เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ผู้รวบรวมแพะ/พ่อค้าคนกลาง และโรงเชือดแพะ กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยใช้เทคนิคการบอกต่อ (Snow Ball) จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงตลอดโซ่อุปทาน โดยเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะจำนวน 23 ราย ผู้รวบรวมแพะ/นายหน้า จำนวน 11 ราย และโรงเชือดจำนวน 11 ราย และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ จำนวน 2 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 47 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผ่านเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่อยู่โซ่อุปทานท่านอื่น และเก็บข้อมูลจนกระทั่งข้อมูลมีความอิ่มตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์/สังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิตามภายใต้การไหลของแพะเนื้อในโซ่อุปทาน

ผลการวิจัย (Research results)

ผลจากการวิจัยพบว่าโครงสร้างโซ่อุปทานในภาคใต้ (ภาพที่ 1) ประกอบด้วย เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ผู้รวบรวมแพะในท้องถิ่น/นายหน้า โรงเชือด และผู้บริโภค โดยสามารถอธิบายรายละเอียดของแต่ละห่วงโซ่ตามโครงสร้างดังกล่าว ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 โครงสร้างโซ่อุปทานแพะเนื้อในภาคใต้ของประเทศไทย

หมายเหตุ: *ส่งออกต่างประเทศเฉพาะแพะมีชีวิต

กลุ่มต้นน้ำ พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ชายแดน ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นรายย่อย มีการเลี้ยงแบบดั้งเดิมปล่อยตามธรรมชาติ ปล่อยแพะทะเล็มในพื้นที่หญ้าตามธรรมชาติ ในสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน มีระยะเวลาการเลี้ยงแพะ 7-8 เดือน ถึงจะสามารถออกสู่ตลาดได้ ซึ่งมีน้ำหนักไม่เกิน 20 กิโลกรัม หรือบางครั้งมีการขายเหมาเป็นตัว เกษตรกรแต่ละรายมีจำนวนแพะรายละไม่เกิน 10 - 20 ตัว การเลี้ยงยังไม่เป็นแบบมาตรฐานฟาร์ม ยังคงเลี้ยงแพะแบบดั้งเดิม ไม่เน้นเรื่องสายพันธุ์ ส่วนใหญ่เลี้ยงแพะพันธุ์พื้นเมือง หรือเป็นแพะสายพันธุ์ผสมที่มีเลือดต่ำ อาศัยอาหารจากหญ้าตามธรรมชาติ ไม่มีการจัดการเรื่องโรค โรงเรือนมีสภาพไม่เป็นมาตรฐานเท่าที่ควร ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ เช่น การรวมกลุ่มของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และบางส่วนของจังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มในลักษณะของการช่วยเหลือกันในการผลิตและจำหน่ายเป็นหลัก มีระบบฟาร์มที่เป็นมาตรฐานมากขึ้น ใช้พันธุ์แพะลูกผสม มีการจัดการโรคและอาหาร ทำให้แพะที่เกษตรกรเลี้ยงได้มีน้ำหนักสูงกว่าการเลี้ยงแบบปล่อยธรรมชาติ ใช้เวลาขุนเพียงไม่เกิน 6 เดือน สามารถจำหน่ายแพะออกสู่ตลาดได้ โดยราคาแพะที่มีขนาดเล็กจะสูงกว่าแพะที่มีขนาดใหญ่กิโลกรัมละ 10 บาท

การเลี้ยงในระดับฟาร์มหรือรายเกษตรกร นอกจากเกษตรกรต้องมีการจัดการฟาร์มเพื่อให้แพะที่เลี้ยงเติบโตอย่างคุ้มกับต้นทุนที่ลงไป ซึ่งหมายถึงการลงทุนในโรงเรือน อุปกรณ์ ระบบฟาร์มทั้งหมดแล้วนั้น การดำเนินการต้องมีความเชื่อมโยงกับแหล่งปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่ต้องนำมาใช้ในการเลี้ยงแพะ เช่น แหล่งพันธุ์ อาหาร ยาและเวชภัณฑ์ และเมื่อสามารถผลิตแพะออกมาได้ ย่อมต้องอาศัยตลาดจำหน่ายแพะ หรือผ่านไปสู่ผู้ประกอบการกลางน้ำหรือผู้รวบรวมแพะในท้องถิ่นหรือต่างท้องถิ่นที่มีการสื่อสารข้อมูลทางการตลาดทั้งโดยตรงและโดยอ้อมผ่านระบบนายหน้า (ซื้อเป่าแหล่งจับแพะ) ในบางพื้นที่

เกษตรกรต้นน้ำผู้ผลิตแพะเนื้อในภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ขายผลผลิตตามความต้องการของผู้บริโภคผ่านการสื่อสารจากพ่อค้าคนกลาง โดยพบว่าผู้บริโภคในภาคใต้ต้องการแพะขนาดเล็กที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาเป็นหลัก อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีเกษตรกรต้นน้ำหลายรายหันมาผลิตแพะขนาดใหญ่มากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวเป็นกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิตแพะขนาดใหญ่จะมีการจัดการฟาร์มที่มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น ผลิตโดยคำนึงถึงผลตอบแทนจากการลงทุน โดยเฉพาะการลงทุนในสายพันธุ์แพะ มีการจัดการอาหารและแปลงหญ้า มีการจัดการโรคอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อลดต้นทุนในการผลิต และมีความพยายามในการติดต่อสื่อสารกับผู้รวบรวมแพะที่สามารถรับซื้อแพะขนาดใหญ่ ซึ่งปัจจุบันคือผู้รวบรวมแพะที่อยู่นอกภูมิภาค คือ จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ (ส่งต่อไปประเทศเวียดนาม) ซึ่งกิจกรรมหลักของเกษตรกรที่ต้องทำในกรณีที่แพะมีน้ำหนักพร้อมขายประกอบด้วย การเลือกแพะที่มีคุณภาพที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า การจับแพะ การชั่งน้ำหนัก การยกขึ้นรถกระบะเพื่อขนไปยังเกษตรกรรายอื่น ๆ หรือผู้รวบรวมแพะ

กลุ่มกลางน้ำ คือ กลุ่มเกษตรกร (ที่ทำหน้าที่รวบรวมแพะ) ผู้รวบรวมแพะ และโรงเชือด ทำหน้าที่รับซื้อแพะเนื่องจากเกษตรกรต้นน้ำ และดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งต่อแพะเนื้อไปยังผู้บริโภคกลุ่มปลายน้ำ ลักษณะการดำเนินการ ได้แก่ การรวบรวม ขำแหละเนื้อ และแปรรูปเป็นอาหาร ผู้เชือดแพะทั้งหมดเป็นคนไทยมุสลิม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากที่สุด ที่เหลือกระจายอยู่ในพื้นที่ชุมชนมุสลิมของจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้ ทั้งนี้เนื่องจากการบริโภคผลผลิตแพะหลักของภาคใต้คือเป็นสินค้าประเพณีของผู้บริโภคทั้งไทยมุสลิมและไทยพุทธ ที่เหลือเป็นการบริโภคเพื่อเป็นอาหาร

ผู้รวบรวม/นายหน้าแพะเนื้อ มีทั้งผู้รวบรวมในระดับท้องถิ่นและต่างท้องถิ่น ลักษณะของการรวบรวมแพะ คือ การนำแพะจากแหล่งผลิตให้ได้ตามขนาดและจำนวนของการสั่งซื้อ ไปสู่พ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดและผู้บริโภคตามวัตถุประสงค์ของการบริโภค ทั้งในลักษณะของแพะมีชีวิต และแพะชำแหละ ทำให้กิจกรรมของโซ่กลางน้ำอุปทานแพะเนื้อ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๆ ดังนี้

(1) กิจกรรมรวบรวมแพะ

การรวบรวมแพะแต่ละครั้ง ผู้รวบรวมแพะส่วนใหญ่ใช้รถกระบะต่อรั้วเหล็กที่สามารถบรรทุกแพะมีชีวิตได้ประมาณ 25-30 ตัวต่อครั้ง ใช้อุปกรณ์เครื่องซังแบบแขวน ใช้แรงงานในการรวบรวม 1-2 คน ช่วงเวลาในการขนส่ง หากระยะทางไกล มักใช้เวลาช่วงเย็นหรือค่ำ เพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับแพะ กรณีรวบรวมในพื้นที่ที่ไม่ไกลกับโรงเชือดหรือสถานประกอบการของพ่อค้า การรวบรวมแพะมักจะดำเนินการในช่วงเช้า เมื่อแขวนซังแพะเสร็จ จะแขวนตัวเลขน้ำหนักที่คอของแพะแต่ละตัว น้ำหนักของแพะจะยึดน้ำหนักหน้าฟาร์มเกษตรกรเป็นน้ำหนักที่ใช้ไปจนถึงพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดแพะ การประสานงานในการรวบรวมแพะ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

(1.1) ผู้รวบรวมประสานงานกับนายหน้าที่อยู่ในพื้นที่ในการจัดหาแพะจากเกษตรกรรายย่อย ให้ได้แพะตามขนาดและจำนวนที่ต้องการ หลังจากนั้นจะเดินทางมารับแพะที่จัดหาได้ โดยมีรูปแบบการรวบรวม 2 วิธี คือ 1) ผู้รวบรวมมารับแพะ ณ จุดรวบรวม (ส่วนใหญ่จะเป็นที่บ้านของนายหน้า) และ 2) ผู้รวบรวมตระเวนรับแพะจากฟาร์มของเกษตรกรรายย่อยตามที่นายหน้าได้ประสานงานไว้แล้ว ลักษณะการรวบรวมนี้อาจเกิดขึ้นเด่นชัดในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ชายแดนและภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

(1.2) ผู้รวบรวมประสานงานกับกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้ทางกลุ่มฯ ทำหน้าที่รวบรวมแพะจากสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะจับแพะจากฟาร์มของตัวเอง มาซังน้ำหนักที่จุดรวบรวมในวันที่มีการนัดหมายส่งแพะให้ผู้รวบรวม เช่น ที่ทำการของกลุ่ม บ้านของประธานกลุ่ม หรือจุดนัดพบ เป็นต้น ผู้รวบรวมจะมารับแพะตามขนาดและจำนวนที่ต้องการ ลักษณะดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเด่นชัดในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (เช่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช)

(1.3) ผู้รวบรวมประสานงานโดยตรงกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ โดยผู้รวบรวมมักจะเป็นผู้รวบรวมที่อยู่ในท้องถิ่นและรู้จักสนิทสนมกับเกษตรกรค่อนข้างดี การรับแพะมีทั้งแบบผู้รวบรวมทำ

การจัดส่งแพะให้กับพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือด และแบบพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดมารับแพะที่ผู้รวบรวมเอง ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นปกติทั่วไปในทุกจังหวัดของภาคใต้

(2) กิจกรรมจำหน่ายแพะสู่ผู้บริโภค ตามรูปแบบความต้องการของผู้บริโภค ดังนี้

(2.1) การชำแหละแพะ เป็นกิจกรรมหลักของพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดทุกรายในภาคใต้ โดยให้บริการแก่ผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกในการนำเนื้อแพะไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการซื้อ ส่วนใหญ่มักจะเป็นลักษณะโรงเชือดหลังบ้าน การดำเนินงานมีการคิดค่าบริการชำแหละแพะในอัตรา 250 – 300 บาทต่อตัว โดยมีต้นทุนในการชำแหละ ได้แก่ แรงงานในการชำแหละ 1 – 2 คน ค่าเชื้อเพลิงแก๊สหุงต้มในการเผาขน ค่าน้ำ และค่าเสื่อมอุปกรณ์ชำแหละ ได้แก่ มีด เขียง อุปกรณ์เผา เป็นต้น

(2.2) การจำหน่ายแพะมีชีวิต ขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการใช้แพะแบบมีชีวิตตามวัตถุประสงค์ของผู้ซื้อ เช่น ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (พิธีกรรมที่แตกต่างกัน จะมีความต้องการแพะมีชีวิตที่แตกต่างกัน) การแก่ง การเลี้ยงแบบขุนต่อ เป็นต้น ต้องมีการเคลื่อนย้ายแพะมีชีวิตต่อไปยังผู้บริโภคในลักษณะดังกล่าวทั้งภายในท้องถิ่น และต่างท้องถิ่น สัดส่วนการจำหน่ายแพะมีชีวิตของภาคใต้มีสูงถึงร้อยละ 80-90 ของผลผลิตแพะทั้งหมด

จะเห็นได้ว่าพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือด ทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางในการรวบรวมแพะมีชีวิตและกระจายทั้งแพะแบบมีชีวิต และแพะแบบชำแหละไปยังผู้บริโภค โดยการรวบรวมมีทั้งลักษณะรวบรวมที่ฟาร์มเกษตรกรโดยตรง และผ่านระบบนายหน้าจัดหาแพะ โดยข้อมูลที่พ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดมีให้กับผู้ผลิต ได้แก่ ขนาดน้ำหนักของแพะที่ตลาดต้องการ ซึ่งผู้บริโภคในภาคใต้นิยมบริโภคแพะขนาดเล็ก แม้ว่าเกษตรกรในระดับฟาร์มปัจจุบันต้องการขายแพะขนาดใหญ่ที่มีน้ำหนักมาก แต่ด้วยข้อจำกัดของลักษณะตลาดแพะเนื้อที่พ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดทั้งหมดเป็นพ่อค้าคนไทยมุสลิมที่ต้องการกระจายแพะไปยังผู้บริโภคเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (ที่ต้องการแพะขนาดเล็ก) ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงต้องขายแพะขนาดเล็กตามความต้องการของตลาดในภูมิภาค การดำเนินการของพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดไม่ได้มีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบมากนัก เป็นลักษณะเจ้าของคนเดียว มีการเชือดในโรงเชือดหลังบ้านที่ยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร อาศัยความน่าเชื่อถือจากการประกอบพิธีกรรม กลุ่มพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดมีเครือข่ายของผู้ค้าในระดับเดียวกันเพื่อช่วยเหลือในกรณีที่สินค้าหรือแพะไม่สามารถรวบรวมได้ทันต่อความต้องการของลูกค้า

กลุ่มปลายน้ำ คือผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้ใช้แพะทั้งในรูปแพะเนื้อมีชีวิต เนื้อแพะชำแหละ และผลิตภัณฑ์เนื้อแพะที่ปรุงแปรรูปเป็นอาหารต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริโภคจึงเป็นทั้งผู้บริโภคทั่วไปที่บริโภคเนื้อแพะแปรรูปเป็นอาหาร ร้านอาหาร และผู้บริโภคแพะประเพณีที่ใช้แพะมีชีวิต ดังนี้

1) ผู้บริโภคแพะชำแหละ กลุ่มนี้ยังแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ (1) ผู้บริโภคเนื้อสดในลักษณะขายปลีกแบบแยกชิ้นส่วน ได้แก่ ผู้บริโภคทั่วไป โรงแรม/ภัตตาคาร เป็นต้น ราคาเนื้อแพะที่จำหน่ายเฉลี่ยอยู่ที่กิโลกรัมละ 400-450 บาท และ (2) ผู้บริโภคเนื้อแพะชำแหละทั้งตัว (สับรวมกันไม่แยกชิ้นส่วน) ได้แก่ ผู้บริโภคทั่วไป ร้านอาหาร/ร้านข้าวแกง เป็นต้น ราคาเนื้อแพะที่จำหน่ายเฉลี่ยอยู่ที่กิโลกรัมละ 300-350 บาท

กลุ่มนี้ได้แก่ผู้นำแพะไปใช้เป็นแพะประเพณี ได้แก่ บริโภคในช่วงรอมฎอน การแก้บน การทำบุญในพิธีทางศาสนา (พิธีเลี้ยงรับขวัญบุตร (อาแกเกาะห์), พิธีเชือดสัตว์ (อากีกะฮ์), ประเพณีฮารีรายอ) เป็นต้น

2) ผู้บริโภคแพะมีชีวิต กลุ่มนี้ ได้แก่ (1) ผู้นำไปใช้เป็นแพะประเพณี เช่น กรุบัน อากีเกาะห์ เมาลิด พิธีเลี้ยงรับขวัญบุตร (อาแกเกาะห์) พิธีเชือดสัตว์ (อากีกะฮ์) ประเพณีฮารีรายอ และการแก้บน เป็นต้น พบว่าปริมาณการบริโภคแพะในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นการใช้แพะเพื่อประเพณีซึ่งมีสัดส่วนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการบริโภคในลักษณะอื่น ๆ โดยผู้บริโภคในกลุ่มนี้มีทั้งชาวไทยมุสลิมและไทยพุทธ และ (2) ผู้นำแพะมีชีวิตไปเลี้ยงหรือขุนต่อ และ (3) ผู้ส่งออกแพะไปขายต่อต่างภูมิภาค (เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์) ผู้ส่งออกไปต่างประเทศ (มาเลเซีย และเวียดนาม) เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้บริโภคแพะในภาคใต้ส่วนใหญ่นอกจากบริโภคแพะเป็นอาหารแล้วยังมีวัฒนธรรมการบริโภคทางศาสนา รวมถึงผู้บริโภคคนไทยพุทธที่นิยมบริโภคแพะเพื่อวัฒนธรรม โดยเฉพาะการแก้บน ปัจจุบันความต้องการบริโภคแพะของคนในภาคใต้ยังมีสูงกว่าปริมาณแพะที่ผลิตได้ในพื้นที่ ทำให้ต้องมีการนำแพะจากภาคกลางเข้ามา อย่างไรก็ตาม แม้ความต้องการที่มากของผู้บริโภคก็ไม่ได้ทำให้ราคาแพะหน้าฟาร์มเพิ่มขึ้นตามความต้องการเท่าที่ควร

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลผลิตแพะเนื้อในภาคใต้ยังมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในภูมิภาค โดยเฉพาะความต้องการแพะจากพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่กลุ่มผู้บริโภคหลัก (ชาวไทยมุสลิม) รูปแบบการบริโภคแพะเนื้อนอกจากการบริโภคเนื้อแพะแล้ว ยังมีการบริโภคแพะที่มีชีวิตในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น บริโภคในช่วงรอมฎอน กรุบัน อากีเกาะห์ เมาลิด และการแก้บนอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชารีนา สือแม (2550) ที่สรุปว่าความต้องการแพะตามวิถีมุสลิมเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา เช่น พิธีเลี้ยงรับขวัญบุตร (อาแกเกาะห์ อากีกะฮ์หรือพิธีเชือดสัตว์) ประเพณีฮารีรายอ และพิธีนุหรีหรือพิธีแก้บน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันมีความต้องการใช้แพะเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่ออยู่เป็นจำนวนมากในแต่ละปี ทำให้ต้องนำแพะจากนอกพื้นที่ที่เป็นจังหวัดภาคใต้ด้วยกัน และแพะจากนอกภูมิภาค (ภาคกลาง) เข้ามา ซึ่งแพะที่นำเข้ามาส่วนใหญ่เป็นแพะขนาดเล็ก น้ำหนักอยู่ที่ 20 – 25 กิโลกรัม ไม่มีข้อจำกัดด้านพันธุ์แพะ ให้เป็นไปตามหลักของศาสนาเท่านั้น ข้อมูลดังกล่าวเป็นอุปสรรคในการเลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์ที่ต้องการน้ำหนักแพะที่มากเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่มากขึ้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของธีรยุทธ มุเล็ง และคณะ (2559) ที่สรุปไว้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มของแพะฮาลาล สามารถทำได้ใน 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การเลี้ยง การเชือดและชำแหละ และการจำหน่าย/แปรรูปนมแพะ โดยกิจกรรมการเลี้ยงของกลุ่มต้นน้ำ มีต้นทุนรวมทั้ง 5 กิจกรรมหลัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 105.67 บาทต่อกิโลกรัม (แพะมีชีวิต) หากเกษตรกรสามารถผลิตได้น้ำหนักมากขึ้น ก็สามารถทำกำไรหรือสร้างรายได้จากการเลี้ยงได้เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า พ่อค้ากลาง/โรงเชือด ที่อยู่ในโซ่อุปทานกลางน้ำของภาคใต้ ทั้งหมด จะมีเฉพาะพ่อค้าที่เป็นคนไทยมุสลิม นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น ทำให้เห็นว่าการบริโภคในส่วนของปลายน้ำ จึงเป็นไปในลักษณะของแพะประเพณีเป็นส่วนใหญ่ การบริโภคโดยทั่วไปจึงไม่กระจายตัวไปยังผู้บริโภคที่หลากหลายมากนัก สอดคล้องกับศึกษาของปริญาญ เฉิดโฉมและคณะ (2553) ที่พบปัญหาที่ผู้บริโภคสะท้อน ได้แก่ ปัญหาแหล่งจำหน่ายมีน้อย ปัญหาราคาที่สูงเมื่อเทียบกับเนื้อสัตว์ประเภทอื่น ผลิตภัณฑ์เนื้อแพะไม่มีความหลากหลาย และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงข้อมูลทางโภชนาการมีน้อย ทั้งที่ในความเป็นจริง กลุ่มผู้บริโภคบางกลุ่ม เช่น คนไทยเชื้อสายจีน ก็มีความต้องการเนื้อแพะค่อนข้างสูง และมีกำลังในการซื้อค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาพร้อมกับโครงสร้างโซ่อุปทานแพะเนื้อในภาคใต้ที่เห็นชัดเจนว่าพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดแพะในโซ่กลางน้ำเป็นจุดเชื่อมโยงการไหลของแพะระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคเพื่อการบริโภคในภูมิภาค ส่วนผู้รวบรวม/นายหน้าในโซ่กลางน้ำเป็นจุดเชื่อมโยงการไหลของแพะไปประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม จากลักษณะดังกล่าว จึงเป็นประเด็นของการหาแนวทางการพัฒนาตลาดแพะเนื้อที่เหมาะสมกับการผลิต โดยผลักดันในส่วนของการเพิ่มความต้องการผู้บริโภคให้มากขึ้น เช่น สร้างการรับรู้คุณค่าทางโภชนาการของเนื้อแพะ การสร้างผลิตภัณฑ์จากแพะเนื้อที่หลากหลาย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Berto et, al. (2019) ที่เสนอทางเลือกในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแพะโดยการใช้ส่วนต่าง ๆ ของแพะมาสร้างผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น หนังแพะ เนื้อแพะ และมูลแพะ เป็นต้น และผลักดันในส่วนของการผลิตให้มีมาตรฐานสำหรับการบริโภคมากขึ้น โดยพ่อค้าคนกลาง/โรงเชือดเป็นกลไกที่สำคัญของการไหลของข้อมูลดังกล่าว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้จำแนกตามกิจกรรมในโซ่อุปทาน ได้ดังนี้

1. กิจกรรมต้นน้ำ ควรพัฒนาศักยภาพและคุณภาพการผลิตแพะเนื้อ เช่น
 - พัฒนาการเลี้ยงให้เป็นเชิงพาณิชย์มากขึ้น โดยการส่งเสริมการใช้พันธุ์แพะที่โตเร็ว ทนต่อโรค และสามารถปรับตัวได้ดีด้านอาหารที่มีในท้องถิ่นเพื่อลดต้นทุนการผลิต
 - ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงแพะ และสร้างเครือข่ายผู้เลี้ยงแพะ เพื่อพัฒนาการสื่อสารกับผู้บริโภคในตลาดให้มีการตัดสินใจซื้อที่หลากหลายขึ้น
2. กิจกรรมกลางน้ำ ควรพัฒนาการตลาดแพะเนื้อ เช่น
 - พัฒนาผลิตภัณฑ์จากแพะเนื้อให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์จากหนังแพะ (เสื้อหนัง เข็มขัด ฯลฯ) ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อแพะ (ไส้กรอก ลูกชิ้น เบอร์เกอร์ ฯลฯ) และผลิตภัณฑ์จากมูลแพะ เช่น ปุ๋ยมูลแพะ เป็นต้น
 - ส่งเสริมโรงเชือดให้มีมาตรฐาน
 - สื่อสารข้อมูลทางการตลาดอย่างชัดเจนกับผู้เกี่ยวข้องในโซ่อุปทาน

3. กิจกรรมปลายน้ำ ควรมุ่งเน้นไปยังการส่งเสริมการบริโภคเนื้อแพะในกลุ่มลูกค้าผู้มุ่งหวัง เช่น

- ส่งเสริมการบริโภคเนื้อแพะในกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลาย เช่น กลุ่มผู้รักสุขภาพ การนำเสนอเมนูอาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้บริโภคทั่วไป
- สร้างการรับรู้คุณค่าทางโภชนาการของเนื้อแพะให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายผ่านสื่อต่างๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมปศุสัตว์. (2563). ยุทธศาสตร์แพะปี 2560– 2564. กรุงเทพฯ: กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2563). ข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และแพะรายภาค ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: กรมปศุสัตว์.
- ชารีนา สือแม. (2550). การเลี้ยงแพะตามวิถีสลิม: แนวทางสู่ความสำเร็จ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 2(1), 72-81.
- วีรชัย วิโรจน์แสงอรุณ. (2556). การบริโภคเนื้อแพะเพื่อความยั่งยืน. สืบค้น 26 สิงหาคม 2564 , จาก <http://pvlo-sgk.dld.go.th/webnew/index.php/en/service-menu/learning-sgk/93-2016-03-16-09-27-17>.
- เสกสรร สุธรรมานนท์, นิกร ศิริวงศ์ไพศาล, พัลลภ เพ็ญจำรัส, รัตนา วุ่นชีว์, และกนกวรรณ บัวศิริ. (2556). การศึกษาระบบการจัดการโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมแพะในจังหวัดสตูล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Berto, M. W., Dewie, S. A. and Ywang, N. P. (2019). Value chain analysis on goat processed products in Surabaya. *Indonesian Journal of Business and Entrepreneurship*. 5(2): 204-213.
- FAO STAT. (2020). สถิติปริมาณการเลี้ยงแพะในโลกสถิติปริมาณการเลี้ยงแพะในโลก. สืบค้น 18 สิงหาคม 2564, จาก <http://faostat.fao.org/>.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค่าตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงาน
กรณีศึกษา : พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้
บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

A Study of The Relationship Between Compensation factors
and Employee Competency: A Case Study the Airport Security Officer
Under the Airports of Thailand Company Limited

นเรศร์ อนันต์โท¹

Nares Anantatho

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค่าตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคล (ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน) กับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานจำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน จะมีสมรรถนะหลักที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับ พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน จะมีสมรรถนะหลักที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยค่าตอบแทน; สมรรถนะหลัก; พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน

Abstract

This research was a quantitative technique aimed. The purposes of the research are 1) To study of the relationship of compensation factor and core

Received: 2021-09-21 Revised: 2021-09-11 Accepted: 2021-10-14

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Doctor of Philosophy program, Faculty of Political Science, Department of Management North
Bangkok University. Corresponding Author e-mail: nares.ana@bkk.ac.th

competency of the airport security officer under the airports of Thailand company limited. 2) To comparative the competency factors classified by personal factors (position aspect and work experience aspect). The sample was used in the research were 384 persons from the airport security officer under the airports of Thailand company limited. Data were collected by questionnaires. The techniques and statistics were used Correlation coefficient analysis and One-Way ANOVA statistics. The results are as follows: compensation factor had the relationship with the core competency of the airport security officer in the same direction with statistical significance at .01 and the different position aspect of the airport security officer had different impacts on core competency with statistical significance at .01. For the different work experience aspect of the airport security officer had different impacts on core competency with statistical significance at .01

Keywords: Compensation Factors; Core Competency; The Airport Security Officer

บทนำ (Introduction)

การให้บริการด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานถือเป็นหน้าที่สำคัญในการดำเนินกิจการท่าอากาศยานของ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) หรือ AOT เพื่อให้ผู้ใช้บริการจากนานาชาติทั่วโลก มีความมั่นใจในมาตรการการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานของประเทศไทย ภายใต้มาตรฐานและคำแนะนำขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) อีกทั้งยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลัก ในด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานตามแผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติ (National Civil Aviation Security Programme: NCASP) ของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (The Civil Aviation Authority of Thailand: CAAT) หรือ กพท. ดังนั้น หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่หรือประกอบกิจการท่าอากาศยานในประเทศไทย ต้องปฏิบัติตามแผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติ (NCASP) อย่างเคร่งครัด (สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย, 2563) เป็นการช่วยลดโอกาสในการเกิดข้อบกพร่องที่มีนัยสำคัญต่อการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน (Significant Safety Concern: SSC) รวมถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตรวจสอบด้านการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานโดย ICAO ตามที่เคยติดธงแดงให้กับประเทศไทยในปี 2558 บทเรียนราคาแพงที่แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านมาตรฐานความปลอดภัยทางการบินของประเทศไทย ส่งผลให้ผู้ใช้บริการท่าอากาศยานขาดความเชื่อมั่นในการใช้บริการด้านการบิน การถูกจำกัดจำนวนเที่ยวบินแบบเช่าเหมาลำที่เดินทางจากประเทศไทยไปยังประเทศที่ให้ความสำคัญในด้านมาตรฐานความปลอดภัย ช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยสูญเสียรายได้ไปกว่า 8,400 ล้านบาท (ชลันทิพย์ ประดับพงษา, 2559)

ในแต่ละท่าอากาศยานของ AOT ได้ดำเนินการตามแผนรักษาความปลอดภัยสนามบิน (Airport Security Programme: ASP) ด้วยการนำเอาทรัพยากรของท่าอากาศยานในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านมาตรการการรักษาความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน สำหรับบุคลากรที่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน หรือ พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน ถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินการตามแผนรักษาความปลอดภัยสนามบิน (Airport Security Programme: ASP) ภายใต้การดำเนินการของหน่วยงานรักษาความปลอดภัย (Security Department) ทั้ง 6 แห่งของ AOT ดังนั้น การดำรงไว้ซึ่งมาตรการการรักษาความปลอดภัยสนามบิน จำเป็นต้องใช้พนักงานปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานในกลุ่มงานต่าง ๆ ดังนี้ กลุ่มงานตระเวนระงับเหตุ, กลุ่มงานรักษาการณ์, กลุ่มงานจราจร, กลุ่มงานตรวจค้น และกลุ่มงานศูนย์รักษาความปลอดภัย

AOT ได้กำหนดให้มีหน่วยงานภายในและหน่วยงานกำกับดูแลจากองค์กรภายนอก ทำหน้าที่สุ่มตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยทุกกลุ่มงานให้เป็นไปตาม SOPs ของท่าอากาศยาน สุ่มทดสอบสมรรถนะของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานในด้านการรักษาความปลอดภัยการบินพลเรือน ทั้งแบบแจ้งให้ทราบล่วงหน้า (Overt Test) และแบบไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า (Covert Test) ตามวงรอบมากกว่า 8 - 10 ครั้งต่อเดือน เพื่อให้มั่นใจว่าการรักษาความปลอดภัยในแต่ละกลุ่มงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามที่ AOT กำหนด ทั้งนี้ จากการสุ่มตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยแบบไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า (Covert Security Test) พบว่ามีพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานปฏิบัติงานไม่เป็นไปตาม SOPs กำหนด ได้แก่ การละทิ้งหน้าที่จากจุดปฏิบัติงานในความรับผิดชอบซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการแทรกแซงโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่ออากาศยาน การหลับในขณะปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลให้เกิดการละเมิดมาตรการรักษาความปลอดภัยและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน การตรวจการณ์ของพนักงานรักษาความปลอดภัยไม่เป็นไปตามกรอบเวลาที่กำหนด ทำให้เกิดช่องว่างหรือโอกาสในการกระทำการก่อการร้ายต่อท่าอากาศยานได้โดยง่าย เป็นต้น ข้อบกพร่องของพนักงานรักษาความปลอดภัยที่ถูกตรวจพบโดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานกำกับดูแลจากองค์กรภายนอกจะถูกรายงานต่อผู้อำนวยการท่าอากาศยาน เพื่อหาแนวทางในการจัดการข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและต้องรายงานผลการแก้ไขตามระยะเวลาที่กำหนดต่อไป หากท่าอากาศยานไม่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวได้ตามระยะเวลาที่กำหนดอาจส่งผลกระทบต่อการบินของสนามบินสาธารณะจนกว่าจะมีรายงานการแก้ไขข้อบกพร่องเรียบร้อยแล้ว (พระราชบัญญัติการเดินอากาศ, 2497)

ข้อบกพร่องที่ถูกตรวจพบ อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านใดด้านหนึ่งของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน หรืออาจเกิดขึ้นจากปัจจัยอาชีพการงานในด้านค่าตอบแทนที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล (ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน) และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค่าตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน เพื่อให้การจัดการสมรรถนะของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานในด้านการรักษามาตรฐานความปลอดภัยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นหรือสูงขึ้นอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังส่งผลให้การดำเนินงานรักษาความปลอดภัยเป็นไปตามแผนรักษาความปลอดภัยสนามบิน (Airport Security Programme: ASP) ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะมีคุณค่ายิ่งต่อการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน เป็นแนวทางให้กับองค์การสำหรับการวางแผนการบริหารงานทรัพยากรบุคคลและการพัฒนาบุคลากร เพื่อยกระดับมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานของประเทศไทยสู่ระดับสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคล (ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน) กับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคำตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. พนักงานที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกันจะมีสมรรถนะหลักแตกต่างกัน
2. พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันจะมีสมรรถนะหลักแตกต่างกัน
3. ปัจจัยคำตอบแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานของ AOT และพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานของบริษัทรับจ้างเหมาแรงงานจากภายนอก ที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานทั้ง 6 แห่งของ AOT รวมจำนวน 5,442 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน การแจกแบบสอบถามด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
2. กรอบแนวคิดของงานวิจัย ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ดังนี้ ตัวแปรต้น/อิสระ ได้มาจากแนวคิดของ Herzberg. F (1959) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) ตัวแปรตาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ สมรรถนะหลัก อ้างอิงจากปัจจัยสมรรถนะของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) สำหรับ สมรรถนะตามหน้าที่ ได้มาจากการสังเคราะห์ปัจจัยการประเมินสมรรถนะพนักงานจากผู้เชี่ยวชาญ/ผู้บริหาร AOT

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น/อิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง รายได้ ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น และปัจจัยด้านอาชีพการงาน คือ ด้านค่าตอบแทน, ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน, ด้านการปฏิบัติงาน, ด้านลักษณะของงาน, ด้านความมั่นคงในการทำงาน, ด้านการยอมรับในอาชีพ, ด้านสถานภาพทางอาชีพ และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

3.2 ตัวแปรตาม (dependent Variable) คือ ปัจจัยด้านสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน แบ่งออกเป็น สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย ด้านการรักษามาตรฐานความปลอดภัย, ด้านการให้บริการ, ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ, ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นทีม และ สมรรถนะตามหน้าที่ (Functional Competency) ประกอบด้วย ด้านความรู้ในการปฏิบัติงาน, ด้านความรับผิดชอบ, ด้านความเป็นผู้ไว้วางใจได้, ด้านความเป็นผู้นำ, ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และด้านมนุษยสัมพันธ์

4. เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิดในการวิจัย ข้อคำถามมีจำนวน 95 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ด้านคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยส่งข้อคำถามแก่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมิน/ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) และ การตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบรัช (Cronbrach's Alpha)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามตามรายชื่อของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ทั้งแบบ Hard Copy และ Google Forms ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน

6. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค่าตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงาน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) การทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบค่าเอฟ (F- test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้วิธี LSD (Least Significant Difference) เปรียบเทียบระดับความสำคัญรายคู่

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคำตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ขอสรุปดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 384 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 68.50 มากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 31.50 ซึ่งมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 45.80 รองลงมาคือ 41-50 ปีคิดเป็นร้อยละ 22.70 อายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.40 สำหรับอายุมากกว่า 50 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.20 ตามลำดับ

1.1 ด้านตำแหน่ง พบว่า มีพนักงานรักษาความปลอดภัย ระดับ 2 - ลูกจ้าง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.70 รองลงมาคือ พนักงานรักษาความปลอดภัยของ Outsource คิดเป็นร้อยละ 19 พนักงานรักษาความปลอดภัย ระดับ 6 คิดเป็นร้อยละ 17.70 พนักงานรักษาความปลอดภัย ระดับ 4 คิดเป็นร้อยละ 15.10 พนักงานรักษาความปลอดภัย ระดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 10.20 และพนักงานรักษาความปลอดภัย ระดับ 5 คิดเป็นร้อยละ 7.30 ตามลำดับ

1.2 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปี ขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.80 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.80 และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.40 ตามลำดับ

2. การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยสมรรถนะหลักโดยจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า พนักงานกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อระดับสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะครบทุกปัจจัย คือ ด้านตำแหน่ง และด้านต้นสังกัด รองลงมาคือ ด้านเพศ ด้านประสบการณ์ทำงาน ด้านสถานที่ปฏิบัติงานที่ ด้านรายได้ต่อเดือน ด้านระดับการศึกษา และด้านอายุ ตามลำดับ

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis) ข้อที่ 1 พนักงานที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกัน จะมีสมรรถนะหลักที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามตำแหน่ง กับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน

ปัจจัยสมรรถนะหลัก	แหล่ง	ss	df.	MS	F	p-value
	ความแปรปรวน					
1.ด้านการรักษามาตรฐานความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	8.974	5	1.795	10.652**	.000
	ภายในกลุ่ม	63.697	378	.169		
	รวม	72.671	383			

2.ด้านการให้บริการ	ระหว่าง	6.675	5	1.335	8.215**	.000
	กลุ่ม					
	ภายใน	61.425	378	.162		
	กลุ่ม					
	รวม	68.100	383			
3.ด้านการส่งเสริมความ	ระหว่าง	6.353	5	1.271	6.610**	.000
เชี่ยวชาญ	กลุ่ม					
ในงานอาชีพ	ภายใน	72.663	378	.192		
	กลุ่ม					
	รวม	79.016	383			
4.ด้านการยึดมั่นในความ	ระหว่าง	3.591	5	.718	4.149**	.001
ถูกต้อง	กลุ่ม					
ชอบธรรมและจริยธรรม	ภายใน	65.431	378	.173		
	กลุ่ม					
	รวม	69.022	383			
5.ด้านการทำงานเป็นทีม	ระหว่าง	5.645	5	1.129	6.235**	.000
	กลุ่ม					
	ภายใน	68.445	378	.181		
	กลุ่ม					
	รวม	74.089	383			
	ระหว่าง	5.382	5	1.076	11.321**	.000
	กลุ่ม					
รวม	ภายใน	35.943	378	.095		
	กลุ่ม					
	รวม	41.326	383			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ตำแหน่งในภาพรวม มีความแตกต่างกันตามตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 11.237$, Sig. = .000) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สมรรถนะหลักในด้านการรักษามาตรฐานความปลอดภัย ($F = 10.652$, Sig. = .000) ด้านการให้บริการ ($F = 8.215$, Sig. = .000) ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($F = 6.610$, Sig. = .000) และด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ($F = 4.149$, Sig. = .001) มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า

พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน จะมีสมรรถนะหลักที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis) ข้อที่ 2 พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันจะมีสมรรถนะหลักแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน กับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน

ปัจจัยด้านสมรรถนะหลัก	แหล่งความแปรปรวน	ss	df.	MS	F	p-value
1.ด้านการรักษามาตรฐานความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	4.518	2	2.259	12.628**	.000
	ภายในกลุ่ม	68.153	381	.179		
	รวม	72.671	383			
2.ด้านการให้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	4.422	2	2.211	13.229**	.000
	ภายในกลุ่ม	63.677	381	.167		
	รวม	68.100	383			
3.ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3.430	2	1.715	8.644**	.000
	ภายในกลุ่ม	75.586	381	.198		
	รวม	79.016	383			
4.ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.661	2	.330	1.841	.160
	ภายในกลุ่ม	68.362	381	.179		
	รวม	69.022	383			
5.ด้านการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	2.611	2	1.306	6.959**	.001
	ภายในกลุ่ม	71.478	381	.188		
	รวม	74.089	383			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.575	2	1.288	12.660**	.000
	ภายในกลุ่ม	38.750	381	.102		
	รวม	41.326	383			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวมมีความแตกต่างกันตามประสบการณ์ทำงานของผู้ให้ข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 14.960$, $Sig. = .000$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สมรรถนะในด้านการให้บริการ ($F = 13.229$, $Sig. = .000$) ด้านการรักษามาตรฐานความปลอดภัย ($F = 12.628$, $Sig. = .000$) ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($F = 8.644$, $Sig. = .000$) ด้านการทำงานเป็นทีม ($F = 6.959$, $Sig. = .001$) มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน จะมีสมรรถนะหลักที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis) ข้อที่ 3 ปัจจัยค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้ บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค่าตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงาน

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D	1	2	3	4	5	6
1.ค่าตอบแทน	3.2 5	.74	1					
2.การรักษามาตรฐานความปลอดภัย	3.8 1	.44	.379*	1				
3.การให้บริการ	3.7 2	.42	.292*	.587*	1			
4.การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	3.7 6	.45	.277*	.448*	.448*	1		
5.การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม	3.9 4	.42	.226*	.335*	.559*	.467*	1	
6.การทำงานเป็นทีม	3.8 3	.44	.195*	.416*	.463*	.404*	.504*	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยสมรรถนะหลักของพนักงาน ($r = .379 .292 .277 .226$ และ $.195$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ในระดับ “มาก” ผู้วิจัยจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคำตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

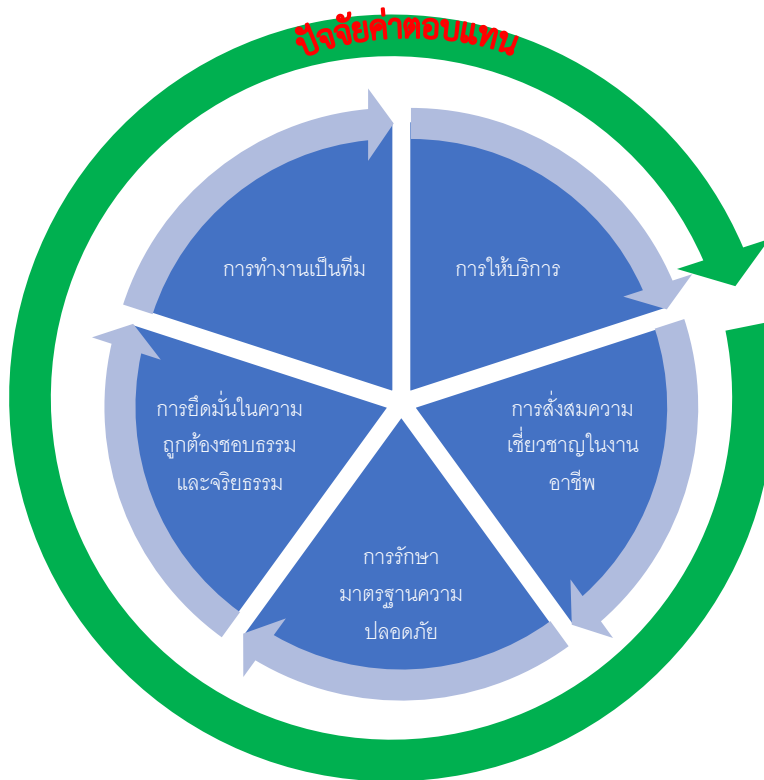
1. ปัจจัยด้านตำแหน่งพบว่า พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานที่มีตำแหน่งสูง มีการสั่งสมความเชี่ยวชาญสูงขึ้นตามตำแหน่งงาน จะมีความตระหนักในด้านการรักษามาตรฐานความปลอดภัยที่สูงขึ้น มีทักษะในด้านการให้บริการสูงขึ้น มีการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรมดำรงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์ และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมที่สูงกว่าพนักงานที่มีตำแหน่งต่ำกว่า ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานสูงขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วุฒิชัย อารักษ์โพธิ์วงศ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินสมรรถนะหลักของบุคลากรภาครัฐที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ, วุฒิการศึกษา, สำนัก/กอง/หน่วยงานที่สังกัด, ประเภทของสถานภาพการทำงาน และตำแหน่งประเภทที่แตกต่างกันส่งผลต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาครที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ณัฐพร เปรมศักดิ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะเฉพาะตามลักษณะตำแหน่งกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบันทึกข้อมูล สังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ผลการวิจัยพบว่า เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลที่มีสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะตำแหน่งแตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีความแตกต่างกัน และจากการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ ANOVA พบว่า พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน จะมีสมรรถนะหลักที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานพบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่สูงกว่าจะมีทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการทำงานสูงกว่า สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องโดยไม่ลังเล ไม่จำเป็นต้องสอบถามแนวทางแก้ไขจากผู้บังคับบัญชา พนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่สูงกว่าจะมีประสบการณ์ในการให้บริการในลักษณะอ่อนน้อมแต่แข็งใน เช่น การขอตรวจค้นด้วยวิธีที่สุภาพนุ่มนวล และมีเทคนิคที่ดีในการทำงานร่วมกันกับหน่วยข้างเคียง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิลาวัลย์ พุดติ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรโรงพยาบาลบ้านโป่ง ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรโรงพยาบาลบ้านโป่ง ที่มีระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สถานะในการปฏิบัติงาน และตำแหน่งที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักแตกต่างกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พิษชากร จวงวาณิชย์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของช่วงอายุต่อความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนรวมและความผูกพันต่อองค์กรในวิชาชีพบัญชี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกันจะมีความสัมพันธ์ต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรที่ต่างกัน และจากการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ ANOVA พบว่า พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน

ยานที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน จะมีสมรรถนะหลักที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3. ปัจจัยด้านค่าตอบแทนพบว่า เมื่อพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานได้รับค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงานหรือเพียงพอต่อการดำรงชีพในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน จะส่งผลให้สมรรถนะหลักในแต่ละด้านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สูงขึ้น ที่สำคัญพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ตกอยู่ในอำนาจของผู้ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ในเขตท่าอากาศยาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิชญาก้าวสระแสน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยในการทำงาน ความเครียด และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผลตอบแทน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวม ของพนักงานบริษัทอสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ศิวา หลาบคำ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ โอกาสก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สถานะทางอาชีพ นโยบายและการบริหารสภาพแวดล้อมการทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในการทำงาน และวิธีการปกครองบังคับบัญชา มีความสัมพันธ์ในระดับ “ปานกลาง” กับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยสมรรถนะหลักของพนักงาน ($r = .379 .292 .277 .226$ และ $.195$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ในระดับ “มาก” จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

ที่มา: ผู้วิจัย

การจากศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค่าตอบแทนกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสมรรถนะหลักของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานภายใต้ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) หมายความว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนของพนักงานรักษาความปลอดภัยที่มีความเหมาะสมกับทักษะความรู้ความสามารถและเพียงพอต่อการดำรงชีพในเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน จะส่งผลให้พนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานสามารถแสดงสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้านในทิศทางที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับแผนรักษาความปลอดภัยสนามบิน (Airport Security Programme: ASP) อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลจากการวิจัยนี้ สามารถนำไปพัฒนาจุดแข็งด้านตำแหน่งหน้าที่การงาน โดยใช้เป็น

แรงจูงใจต่อพนักงานให้มีเป้าหมายในการทำงาน สร้างโอกาสในความก้าวหน้า เมื่อพนักงานมีสมรรถนะที่สูงขึ้นประสิทธิภาพของการรักษาความปลอดภัยในภาพรวมจะสูงขึ้น ส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

2. การส่งเสริมให้พนักงานให้ได้รับทักษะ องค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้แก่พนักงานในการนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือนำมาพัฒนาต่อยอดเพื่อเตรียมรับมือกับการก่อร้ายที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3. การพิจารณาด้านค่าตอบแทน เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานด้านการรักษาความปลอดภัย การลงทุนเพียงเล็กน้อยขององค์กรด้วยการเพิ่มเบี้ยขยัน เพิ่มค่าความเสี่ยงในการทำงานจะช่วยประหยัดงบประมาณก้อนใหญ่ในทางทางอ้อม เช่น ช่วยลดการหยุดงาน ขาดงานของพนักงานเมื่อมีพนักงานขาดงาน องค์กรจะต้องจ้างพนักงานมาทำงานล่วงเวลา ซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่าเม็ดเงินที่จ่ายเป็นค่าเบี้ยขยัน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางในการคัดเลือกบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน โดยมุ่งเน้นในเรื่องของคุณสมบัติก่อนเข้างาน เช่น วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานด้านการรักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน

2. ควรศึกษาแนวทางการจัดการสมรรถนะในด้านการรักษามาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในเขตท่าอากาศยาน โดยมุ่งเน้นในเรื่องปัจจัยภายในองค์กร ปัจจัยใดที่ส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นของสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชลันทิพย์ ประดับพงษา. (2559). *ป๋อแดงแดงหรือป๋อแดงชัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันการบินพลเรือน.
- ณัฐพร เปรมศักดิ์. (2557). *สมรรถนะเฉพาะตามลักษณะตำแหน่งกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบันทึกข้อมูล สังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระราชบัญญัติการเดินอากาศ. (2497). สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- พิชญา แก้วสระแสน และคณะ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยในการทำงาน ความเครียด และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอสังหาริมทรัพย์ใน กรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 10(1), 65.
- พิชชากร จวงวาณิชย์. (2560). *อิทธิพลของช่วงอายุต่อความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนรวมและความผูกพันต่อองค์กรในวิชาชีพบัญชี*. คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- วิลาวัลย์ พุดติ. (2562). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของบุคลากรโรงพยาบาลบ้านโป่ง. *วารสารหัวหินสุขใจไกลกังวล*. 4(3), 79.

ศิวา หลาบคำ และคณะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน). วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล. 7(2), 65.

จิตวิทยาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร Psychology of Human Resource Management in Organization

สุรารักษ์ สุพัฒน์มงคล¹ อภินันท์ จันทะนี²

Surarak Supatthanamongkol, Aphinant Chantane

บทคัดย่อ (Abstract)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญมากในองค์กร เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยนำหลักธรรมอริยาสีล 4 มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ คือใช้ฉันทะเป็นความพึงพอใจในงานและรักงานที่ทำ วิริยะต้องมีความเพียรพยายามและมุ่งมั่นในงานที่ทำ จิตตะซึ่งมีความตั้งใจทำและมีใจจดจ่ออยู่ที่งานนั้นๆ และวิมังสาต้องทำงานโดยใช้ปัญญาและพิจารณาใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล ในการบริหารจัดการคนเก่งที่มีพรสวรรค์ให้ทำงานอยู่ร่วมกับองค์กรได้นั้นต้องมีปัจจัยแวดล้อมในการทำงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน และเป็นงานที่ท้าทาย เพราะคนเก่งต้องการพัฒนาตนเองและแสดงออกในศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่องานและองค์กร ซึ่งท้ายที่สุดแล้วทุกคนต่างก็ได้ผลประโยชน์ที่ดีร่วมกัน สำหรับจิตวิทยาในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกจะต้องมีความสามัคคี มีเมตตา กรุณา และความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน อาศัยการบริหารจัดการกับอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับตนเอง การรับรู้อารมณ์ และการบริหารจัดการด้านสัมพันธภาพต่อบุคคลอื่น

คำสำคัญ (Keywords): จิตวิทยา; การบริหารทรัพยากรมนุษย์; องค์กร

Abstract

Human Resource management Psychology in an organization is very important. Because there is management of personnel or people within the department to work efficiently and effectively by using the path of accomplishment as a guideline for practice, aspiration using it as satisfaction and loving work, exertion requires diligence and determination in his work thoughtfulness, with the intention of concentrating on the work and investigation must work wisely and

Received: 2021-06-18 Revised: 2021-11-26 Accepted: 2021-12-01

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Faculty of Management Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: m_surarak@hotmail.co.th

² วิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus

consider reasonably in managing talented and talented people to work well with the organization, there must be a work environment. Career progress and challenging tasks, because smart people want to develop themselves and demonstrate their potential to be useful for work and organization. In the end, everyone gets good benefits together. For effective work psychology, members must have unity, benevolence, kindness and generosity to each other. Relying on emotional management self- motivation emotional perception and management of relationships with others

Keywords: Psychology; Human Resource Management; Organization

บทนำ (Introduction)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเพื่อให้ประสบความสำเร็จและทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับบุคลากรภายในองค์กรที่มีคุณภาพ โดยหัวหน้างานถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญในการทำหน้าที่นำทีมงาน และมีความเข้าใจในกระบวนการบริหารทีมงานที่ดีมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับทีมงานเพื่อดึงศักยภาพของทีมงานออกมาได้อย่างเต็มความสามารถ จึงจำเป็นต้องมีการบริหารทีมงานที่ดีมีการทำงานเป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การทำงานนั้นเกิดประสิทธิผลต่อองค์กร โดยการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้เกิดจิตสำนึกและความรู้สึกรักว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ การบริหารทีมงานเพื่อความสำเร็จขององค์กรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือ เพราะทุกฝ่ายมีความสำคัญที่จะนำพาให้การทำงานนั้นมีคุณภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว บุคลากรในองค์กรที่เป็นผู้บริหารหรือผู้จัดการจึงมีความสำคัญในการบริหารทีมงาน การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานและพัฒนาบุคลากรระดับหัวหน้างานให้มีศักยภาพเข้าใจในหน้าที่ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายขององค์กรตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องจิตวิทยาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ซึ่งบุคลากรสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยแนวความคิดตามหลักจิตวิทยาร่วมกับหลักการบริหารบุคลากรในองค์กร

หลักการบริหารบุคลากรในองค์กร

ในการบริหารตนเอง นับว่ามีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะการที่ตนเองจะทำการบริหารงานในองค์กรได้ดีมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ในการบริหารบุคลากรในองค์กร ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ลดความเครียดของบุคลากรในขณะที่ปฏิบัติงาน ในขณะเดียวกันผู้บริหารเอง ย่อมต้องมีวิธีบริหารตนเองเพื่อให้เป็นผู้บริหารที่ดีและมีความสุข การบริหารตนเองโดยบริหารเพื่อทำให้งานต่างๆที่ตั้งเป้าหมายไว้สำเร็จลุล่วงด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล วิธีการ

ดำเนินการควบคุม ปรับปรุง และพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจึงควรปฏิบัติการ ดังนี้ (อภินันท์ จันตะณี, 2564)

1) ปฏิบัติตามหลักธรรมอริยาสีล 4 ซึ่งเป็นธรรมะที่ใช้ในการทำงานสู่ความสำเร็จ คือ มีฉันทะเป็นความพึงพอใจในงานและรักงานที่ทำ มีวิริยะซึ่งมีความเพียรพยายามและมุ่งมั่นต่องานที่ทำ มีจิตตะที่มีความตั้งใจทำและมีใจจดจ่ออยู่ทำงาน และมีวิมังสาโดยทำงานที่ใช้ปัญญาเพื่อพิจารณาและใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล

2) มีความใฝ่รู้ กระตือรือร้น ตื่นตัวที่จะแสวงหาความรู้ พัฒนาตนเองในทางบวกและสร้างสรรค์ ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3) มีความคิดที่ดี คือความคิดทางบวก เป็นความคิดที่นำความสุขมาให้ตนเอง และผู้อื่น ช่วยให้องค์กรในแง่ดี จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีกำลังใจและพลังที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

4) การบริหารเวลา คือ การจัดการงานที่ดี จัดสรรเวลาทำสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีให้เกิดประสิทธิภาพเต็มที่ มีหลักการบริหารเวลา คือ การจัดลำดับความสำคัญของงาน และการมอบหมายงานให้บุคคลที่เหมาะสมทำแทน

5) การสร้างวินัยที่ดีในการทำงาน คือ ความตรงต่อเวลา ความมีระเบียบในการทำงาน ซึ่งสามารถช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดความหุนหันพลันแล่น ทำให้ไม่เสียเวลา ไม่สับสน หลงลืม หรือละเลยงานบางชิ้นไป ความมีระเบียบจะเป็นรากฐานของการทำงานอย่างเป็นระบบ

6) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนในองค์กร เพื่อการร่วมมือกัน ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานการมีมรรยาท พูดจาอย่างสร้างสรรค์ พูดชมเชย ขอโทษและยอมรับความผิดพลาด ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ประสานความเข้าใจ ลดความขัดแย้งในการทำงาน

7) การสร้างความเข้มแข็งทางกายและทางจิต การออกกำลังกายช่วยให้ร่างกายแข็งแรง ผ่อนคลายความเครียด ความเข้มแข็งทางจิตใจโดยสร้างความเชื่อมั่นให้ตนเอง พัฒนาปรับปรุงตัวเอง เข้าใจชีวิตและควรสร้างความอบอุ่นในครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นกำลังใจที่สำคัญในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ให้พ้นไปได้

8) การพักผ่อนหย่อนใจเพื่อผ่อนคลายจิตใจ พร้อมทั้งจะกลับไปทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประสิทธิผล การบริหารตนเองช่วยให้ชีวิตประสบความสำเร็จทั้งเรื่องส่วนตัว หน้าที่การงานและชีวิตครอบครัวสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารตนเองมีประสิทธิภาพคือ มีจิตใจที่เข้มแข็ง เพราะถ้าบริหารจิตใจให้มีความเข้มแข็งไม่หวั่นไหวต่อสถานการณ์ใด ๆ ที่จะมากระทบไม่ว่าสุขหรือทุกข์จะช่วยให้ดำเนินชีวิตผ่านไปได้ด้วยดี

ทัศนะเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านพฤติกรรมของผู้ที่ชาญฉลาดด้าน “Practical intelligence” ที่จะเอื้อต่อความสำเร็จด้านวิชาชีพในการบริหารจัดการชีวิตของตนเอง ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (Wegner & Sternberg, 1985)

(1) การครองตน (Managing self) คือ ความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง ในแต่ละวัน ให้ได้ผลสำเร็จสูงสุด เช่น การจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องทำการกระตุ้นชั้นนำตนให้มุ่งสู่สัมฤทธิ์ผล

(2) การครองคน (Managing others) คือ ทักษะความรู้ในการบริหารจัดการผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ การมอบหมายงานให้ทำตรงกับทักษะความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติแต่ละคน และให้รางวัลตามผลงานที่ได้ปฏิบัติ

(3) การครองอาชีพ (Managing career) คือ การบริหารจัดการอาชีพของตน การสร้างผลผลิตที่ดีให้กับสังคม องค์กร และประเทศชาติ การสร้างชื่อเสียงเกียรติภูมิของตนได้ในทางที่ดี การจัดลำดับความสำคัญจำเป็นของตนให้สอดคล้องกับสิ่งที่องค์กรให้ความสำคัญ ความสามารถโน้มน้าวผู้เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญกับอาชีพและเห็นด้วยด้วย

ความฉลาดทางอารมณ์ ที่เอื้อต่อความสำเร็จด้านวิชาชีพในการบริหารจัดการชีวิตของตนเอง แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (1) การครองตน คือความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในแต่ละวัน ให้ได้ผลสำเร็จสูงสุด (2) การครองคน คือทักษะความรู้ในการบริหารจัดการผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ การมอบหมายงานให้ทำตรงกับทักษะความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติแต่ละคน และให้รางวัลตามผลงานที่ได้ปฏิบัติ (3) การครองอาชีพ คือ การบริหารจัดการอาชีพของตน การสร้างผลผลิตที่ดีให้กับสังคม องค์กร และประเทศชาติ

การสรรหาคนเก่งเพื่อร่วมทีมงาน

ในยุคดิจิทัลที่มีการแข่งขันกันสูงมาก องค์กรที่ประสบความสำเร็จและก้าวไปได้ไกลกว่าองค์กรอื่นนั้น มักจะมีบุคลากรที่เรียกว่า “คนเก่งที่มีพรสวรรค์ (Talent)” อยู่เบื้องหลังเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตามความเป็นจริงนั้นบุคลากรที่ “เก่ง” ถ้าเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์มีอยู่ไม่มากนัก ดังนั้นองค์กรไหนที่สามารถดึงคนเก่งไปร่วมงานด้วยได้มากเท่าไรก็ยิ่งทำให้องค์กรนั้นมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูงไปด้วย ในขณะที่เดียวกันหากองค์กรนั้นได้ คนเก่งไปแล้วแต่ไม่สามารถรักษาคนเก่งเหล่านั้นให้อยู่กับองค์กรได้ โอกาสที่องค์กรจะก้าวหน้าก็ขาดโอกาสไป ดังนั้น องค์กรจะต้องดำเนินการ 2 ประการคือ การสรรหาคนเก่งหรือการพัฒนาคนเก่ง และการรักษาคนเก่ง (Hrnote.asia. Retrived March 20, 2021, website)

1. การสรรหาคนเก่ง (Recruiting talented people)

การสรรหาบุคลากรที่เก่งฉลาดมาทำงานกับองค์กรค่อนข้างหายาก ในขณะเดียวกันการที่จะรักษาให้บุคลากรที่เก่งๆ อยู่กับองค์กรไปเรื่อย ๆ นั้นยากกว่า ทั้งนี้เพราะคนเก่งมักโดดเด่นด้วยความสามารถรอบด้าน แต่หากองค์กรใช้ประโยชน์จากคนเก่งไม่เป็น รวมถึงไม่มีระบบบริหารจัดการคนเก่งที่ดีก็จะทำให้คนเก่งที่มีอยู่ในมือนั้นไร้ค่าก็ได้เช่นกัน จึงทำให้วิธีหรือหลักการบริหารคนเก่ง (Talent Management) เป็นวิธีการที่หลายฝ่ายให้ความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ผู้จัดการฝ่ายบุคลากรในองค์กรต่างๆ ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ต่างก็หามาตรการเพื่อใส่ใจเรื่องนี้อย่างจริงจัง ซึ่งทำให้การบริหารคนเก่ง (Talent Management) นั้นเป็นองค์ความรู้ที่เริ่มให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น และมีการบริหารจัดการเป็นระบบอย่างชัดเจน โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบบริหารจัดการคนเก่ง (Talent Management System) จัดทำเป็นขั้นตอนหรือเป็นกระบวนการบริหารจัดการบุคลากรที่มีพรสวรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขั้นตอนต่างๆ ต้องทำอย่างใส่ใจ และวางแผนให้ดีตลอดทั้ง

กระบวนการ เพราะทุกอย่างล้วนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันและมีรายละเอียดแต่ละกระบวนการ ดังนี้

1.1 การสรรหาแหล่งบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยการค้นหาแหล่งที่มีบุคลากรที่มีคุณภาพ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการสรรหาเช่นกัน การรอคนเก่งมาหาบริษัทนั้นอาจมีโอกาสมากกว่าการที่บริษัทพุ่งตรงไปหาคนคุณภาพยังแหล่งที่ดีตั้งแต่ต้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดเราจะต้องรู้ว่าเป้าหมายและลักษณะองค์กรเป็นอย่างไร และคุณลักษณะของคนที่ต้องการเป็นแบบไหน เพราะจะทำให้เราไปยังแหล่งที่มีบุคลากรที่เราต้องการได้ถูกต้อง

1.2 การสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยชั้นนำ โดยมหาวิทยาลัยชั้นนำต่างๆ คือแหล่งสรรหาคนเก่งมีความสามารถที่ดีที่สุดแหล่งหนึ่ง บริษัทต่างๆ มักมาคัดเลือก “ช้างเผือก” กันที่นี้ตั้งแต่ นักศึกษายังเรียนไม่จบกันเลยทีเดียว องค์กรใหญ่มีชื่อเสียงมักมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับแต่ละคณะตลอดจนมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพไว้ เพื่อให้อาจารย์ต่างๆ ที่เห็นแววคนเก่งได้แนะนำให้กับองค์กรของตน หรือไม่ก็อาจมีการจัด Job Faire ที่มหาวิทยาลัยนั้นๆ โดยตรง โดยมุ่งไปยังมหาวิทยาลัยที่มีบุคลากรคุณภาพเป็นอันดับแรก

1.3 การกำหนดโปรแกรมการฝึกงานอย่างเป็นทางการ ซึ่งในปัจจุบันมีบริษัทได้ปรับกลยุทธ์ในการรุกสู่ตลาดแรงงานมาเป็นการสร้างมูลค่าให้กับระบบฝึกงานของตนเองเพื่อดึงคนที่มีศักยภาพให้มาฝึกงานด้วย การฝึกงานนั้นมักเป็นการฝึกทำงานจริงอย่างเข้มข้นไปพร้อมกับการฝึกอบรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์มากมาย เรียกได้ว่าไม่ได้งานก็ได้ความรู้กลับไปบ้าน และยังได้ประสบการณ์ที่ดีในการไปสมัครงานกับที่อื่นๆ ด้วย การฝึกงานแบบนี้เปรียบเสมือนการแข่งขันกลายๆ ที่นอกจากองค์กรจะคัดเฉพาะหัวกะทิเข้ามาแล้ว แต่ละคนยังจะแข่งขันกันเพื่อให้ตัวเองฉายแววให้โดดเด่นที่สุดด้วย ซึ่งทำให้มีโอกาสนในการถูกคัดเลือกเข้าทำงานกับองค์กรได้

1.3.1) การคัดกรอง (Screening)

วิธีการคัดกรองเป็นกระบวนการที่สำคัญมากสำหรับการคัดเลือกคนเก่ง เพราะคนเก่งบางที่ก็วัดได้ยาก โดยผู้ทำหน้าที่คัดกรองควรมีความรู้รอบด้าน รวมทั้งรู้เรื่องของพฤติกรรมมนุษย์และจิตวิทยาเป็นอย่างดีด้วย ซึ่งมักจะมีคนเก่งมาให้สรรหาเป็นจำนวนมาก แต่การคัดกรองคนเก่งก็ทำให้เสียเวลาไปไม่น้อย แต่ทางองค์กรก็จะได้คนเก่งตามที่คาดหวังไว้

1.3.2) การคัดสรร (Selection)

การคัดสรรจะต่างจากคัดเลือกตรง เพราะจะประเมินละเอียดในการเลือกอะไรแต่ละอย่างอย่างดีที่สุด เมื่อผ่านกระบวนการคัดกรองคนที่มีคุณสมบัติน่าสนใจมาแล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการคัดสรรคนที่เหมาะสมที่สุดเลือกคนเก่งให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กร แต่การทำงานหรือปฏิบัติจริงมักจะมีเรื่องวัฒนธรรมองค์กรเข้ามาเกี่ยวข้องกับการทำงานอยู่บ้าง เพราะวัฒนธรรมองค์กรบางประเภทอาจไม่เหมาะกับคนเก่งบางประเภท หากบริษัทได้คนเก่งที่ไม่เข้ากับวัฒนธรรมองค์กรไปก็ทำให้อยู่ด้วยกันได้ไม่นาน

1.3.3) การใช้คนเก่งทำงาน (Deployment)

การที่บุคลากรเป็นคนเก่งจะทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรู้ที่เก่งบริหารคนเก่ง เป็นด้วย หากองค์กรมีการจัดการบริหารคนเก่งไม่เหมาะกับคนเก่ง อาจจะทำให้คนเก่งอยู่กับองค์กรได้ไม่นาน หรือใช้ทำงานที่เขาไม่ได้แสดงออกถึงศักยภาพของคนเก่งและจะทำให้รู้ค่ากับบริษัท หรือทำให้เขาลดศักยภาพลง และอาจเป็นเหตุให้อยู่กับองค์กรได้ไม่นาน ดังนั้นการที่ต้องการคนเก่งมาร่วมงานด้วยก็ต้องทำงานกับคนเก่งให้เป็นและใช้งานหรือมอบหมายงานให้เหมาะสมด้วย

1.3.4) การพัฒนาคนเก่ง (Development)

วิธีการที่เป็นกระบวนการที่จะทำให้องค์กรมีความมั่นคงและยั่งยืนยาวนาน จะมีการพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพให้กับคนเก่งอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นองค์กรจะต้องมีโครงการพัฒนาคนเก่งอย่างต่อเนื่องไว้รองรับ ย่อมทำให้คนเก่งรู้สึกมีค่าและได้พัฒนาตัวเองให้เก่งขึ้นอยู่เสมอ หากองค์กรไม่มีวิธีการพัฒนาคนเก่งก็อาจทำให้คนเก่งคนนั้นย้ายองค์กรหรือถูกซื้อตัวไปได้ง่าย ในทางตรงกันข้ามองค์กรที่มีมาตรการพัฒนาคนเก่งที่ชัดเจนและโดดเด่นก็จะดึงดูดคนเก่งจากแหล่งอื่นให้อยากมาร่วมงานกับองค์กรได้เช่นกัน โดยการพัฒนาคนเก่งก็มีตั้งแต่โครงการพัฒนาทักษะให้เก่งยิ่งขึ้น การพัฒนาด้านการบริหาร การมีงานที่ท้าทายใหม่ๆ อยู่เสมอ หรือการส่งเสริมเรื่องการอบรมและศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

อย่างไรก็ตามหากไม่สามารถสรรหาคคนเก่งเข้ามาอยู่ในองค์กรได้ เป็นเพราะแต่ละองค์กรหรือบริษัทมีการแข่งขันกันสูงที่ต้องการคนเก่งเข้ามาทำงานในองค์กรของตน ดังนั้น องค์กรควรใช้วิธีการสร้างคนเก่งด้วยบุคลากรภายในองค์กรเอง (Organization Self-Training) โดยปรับแผนการสรรหาคคนเก่งจากแหล่งต่างๆ มาเป็นการสร้างบุคลากรในองค์กรให้มีความเก่งกาจขึ้นเอง วิธีนี้จะแตกต่างจากการฝึกงานก็ตรงที่เป็นการจัดอบรมจากบุคลากรที่รับเข้ามาทำงานอยู่แล้วซึ่งยังไม่เก่งพอ แต่มีแววในการพัฒนาให้เป็นคนเก่งได้ โดยในองค์กรหรือบริษัทจะจัดโครงการเสริมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพคนที่มีแววจะสามารถพัฒนาให้เป็นคนเก่งที่สามารถรอบรู้ได้ ทั้งนี้เพื่อสร้างบุคลากรให้เป็นคนเก่งนั่นเอง

1.3.5) การรักษาให้คงอยู่ (Retention)

เมื่อได้คนเก่งมีความรอบรู้มาอยู่ในองค์กรหรือบริษัทแล้ว ประเด็นสำคัญคือการรักษาคคนเก่งไว้ในองค์กรซึ่งจะทำให้องค์กรหรือบริษัทมีความเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนอย่างยาวนาน นับว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะทำให้สามารถรั้งคนเก่งหรือเป็นการซื้อใจคนเก่งๆ ให้ทำงานกับองค์กรได้ในระยะยาวมากที่สุด ขั้นตอนของการรักษาคคนเก่งให้คงอยู่กับบริษัทอาจเป็นหน้าที่ที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลจะต้องให้ความสำคัญและใส่ใจเป็นพิเศษ สิ่งที่เขาได้คือเรื่องอัตราจ้างที่เหมาะสม การดึงดูดใจ สวัสดิการที่คุ้มค่า การพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสม การศึกษาต่อ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการปฏิบัติงานฯ ดังนั้น การรักษาคนเก่งให้คงอยู่นี้ถือว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ของผู้จัดการฝ่ายบุคคล ทั้งนี้เพราะยุคเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์เพื่อรักษาคคนเก่งหรือการซื้อใจคนเก่งไว้ในองค์กร โดยมีมิติการดึงดูดใจให้คนเก่งคงอยู่กับองค์กร ดังนี้

1) วิธีการเรียนรู้และพัฒนาคนเก่ง (Learning and Development Dimension) ซึ่งคนเก่งที่รอบรู้ส่วนใหญ่ชอบเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ หากทำงานแล้วไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปตามยุคดิจิทัล ก็ทำให้ตกยุคอาจทำคนที่เคยเก่งตกยุคก็อาจเป็นไปได้ ซึ่งจะทำให้ไม่ดึงดูดคนเก่งให้อยู่กับองค์กรหรืออยู่กับบริษัท เพราะยุคดิจิทัลได้ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว

2) การปรับสภาพแวดล้อมในการทำงานของคนเก่ง (Work Environment Dimension) สำหรับสิ่งแวดล้อมในการทำงานยุคนี้จำเป็นอย่างมาก องค์กรใหญ่หลายองค์กร รวมถึงองค์กรของคนรุ่นใหม่ ต่างใช้วิธีที่เป็นกลยุทธ์ในการดึงดูดคนเก่งไปร่วมงาน ตั้งแต่การสร้างออฟฟิศให้น่าอยู่ นำทำงาน มีการสนับสนุน (Work-Life Balance) ทั้งนี้หากสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีจะทำให้คุณภาพผลงานจะดีขึ้นด้วย นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมยังอาจหมายถึงเรื่องของคนไปจนถึงระบบการทำงาน หากสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ทำงาน คนเก่งก็อาจจะมาร่วมงานด้วยและดึงดูดคนเก่งอื่นๆ ให้มาร่วมงานเพิ่มขึ้นอีกด้วย

3) การเพิ่มรางวัลและผลตอบแทนให้คนเก่ง (Reward and Compensation Dimension) : ในการเพิ่มค่าตอบแทนอาจเป็นการเพิ่มตามชิ้นงานหรือการเพิ่มอัตราจ้างถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งควรทำให้อยู่ในจุดที่พอใจทั้งนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง ส่วนเรื่องรางวัลก็เป็นสิ่งกระตุ้นที่สำคัญเช่นกัน รางวัลนี้อาจมาในรูปแบบรางวัลโดยตรงอย่างเช่น บุคลากรดีเด่น ฯลฯ หรือแม้แต่วางวัลของหน่วยงาน บางทีรางวัลก็ไม่จำเป็นต้องเป็นวัตถุเสมอไป การให้คำชมเชย การยกย่อง หรือส่งเสริมให้เป็นหัวหน้างาน ก็ถือเป็นรางวัลที่ดีได้เช่นกัน

4) มิติความท้าทายใหม่ๆ และโอกาสที่น่าสนใจ (New Challenged Opportunity Dimension) เพราะคนเก่งมักจะชอบงานที่ท้าทาย หากมีโอกาสให้คนเก่งได้ลองทำงานใหม่ ๆ นอกจากจะช่วยพัฒนาความสามารถของคนเก่งแล้ว ยังทำให้คนเก่งต้องการทำงานกับองค์กรต่อไปเรื่อยๆ เพราะได้พัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น

1.3.6) การทำงานเป็นทีม (Team work)

สำหรับการทำงานเป็นทีม คือ การทำงานร่วมกันของสมาชิกหรือพนักงานในองค์กรมากกว่า 1 คนขึ้นไป โดยหัวใจสำคัญ คือทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกัน และเต็มใจร่วมกันปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในความสำเร็จ โดยทุกคนจะรวมตัวกันเพื่อทำงานเป็นระบบทีมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้

การทำงานระบบทีม (Team) คือการทำงานที่มีสมาชิกมากกว่า 1 คน มารวมตัวทำงานร่วมกันที่มีเป้าหมายเดียวกัน แต่สิ่งสำคัญจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน มีการวางแผนงาน ตลอดจนวางระบบการทำงานที่ดี ทุกคนรู้ภาระหน้าที่ของตนเอง มีแรงผลักดันร่วมกัน มุ่งมั่นที่จะทำภารกิจให้สำเร็จเพื่อบรรลุเป้าหมาย มีการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน ส่งเสริมกัน ตลอดจนมีการประเมินผล แก้ไขปัญหา อุดรอยรั่ว เพื่อทำให้การทำงานผิดพลาดน้อยที่สุด แล้วทุกคนทำเพื่อผลสำเร็จเดียวกันที่เป็นผลงานของทีม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่จะทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร โดยทีมงานต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) ลักษณะของผู้นำหรือหัวหน้างานที่ดีต้องแสดงบทบาท/หน้าที่อย่างชัดเจน
- 2) การมีภาวะผู้นำและหัวหน้างานจะต้องสอดคล้องยุคเทคโนโลยีดิจิทัล
- 3) การพัฒนาและการบริหารทีมงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 4) การกำหนดภารกิจของหัวหน้างานในทีมงานให้ชัดเจนที่ปฏิบัติได้
- 5) กลยุทธ์ในการสร้างทีมสำหรับหัวหน้างานเน้นลดปัญหาในทีมงาน
- 6) การสื่อสารที่ดีในการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล
- 7) หัวหน้างานหรือผู้นำทีมงานต้องสร้างแรงจูงใจให้ทีมงานให้ทีมที่ดี
- 8) ความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ (EQ) ทุกคนในทีมงาน

- การรับรู้อารมณ์แห่งตน (Know one's emotion)
- การจัดการอารมณ์ตนเอง (Managing emotion)
- การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง (Motivation oneself)
- การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น (Recognizing emotion in others)
- การจัดการด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ (Handling relationship)

(1) การรับรู้อารมณ์แห่งตน (Know one's emotion) มีตนแล้วให้รู้ตน หรือบางทีเรียกว่าการตระหนักรู้ตน (Self-awareness) เข้าใจยังรู้ความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ ภาวะอารมณ์ ต้องการของตนในแต่ละช่วงเวลาและ สถานการณ์ เข้าทำนองผู้ที่รู้จักตัวเองและเอาชนะตนเองได้ เป็น ผู้ที่ฉลาดที่สุด

(2) การจัดการอารมณ์ตนเอง (Managing emotion) เป็นความสามารถที่จะ ควบคุมจัดการกับความรู้สึกหรือภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและชาญฉลาด โดยสร้างเสริม จาก ภาวะที่ตระหนักรู้ในอารมณ์ของตน เมื่อเศร้า โกรธ ผิดหวัง หรือเสียใจก็ควบคุมตนได้ ไม่โมโห หรือหา “แพะรับบาป” สร้างความทุกข์ระทมให้เกิดแก่ตนนำพาภาวะอารมณ์ของตนให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้โดยเร็วผ่านร้ายให้กลายเป็นดี คิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ

(3) การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง (Motivation oneself) การกระตุ้นเตือนตนให้ คิด ริเริ่มอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันตนมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จะนำมาซึ่งความสำเร็จ สามารถ ถอดได้รอได้ ไม่หุนหันใจเร็วด่วนได้ ผู้ที่สามารถทำได้ดังนี้ ถือเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในงาน มุ่งสู่ เป้าหมายอย่างมีพลังของความตั้งใจมั่น มองอะไรที่ไม่ติดกับเงินหรือตำแหน่ง

(4) การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น (Recognizing emotion in others) ความสามารถเอาใจ เขามาใส่ใจเราเป็นพื้นฐานของความ “เก่งคน” รู้เท่าทันในความรู้สึกความต้องการ และข้อวิตกกังวล ของผู้อื่นอย่างชาญฉลาด มีไหวพริบ มีความสำคัญต่อบางอาชีพ เช่น งานที่ เกี่ยวกับการ รักษาพยาบาล การขาย การสอน และการบริหารจัดการ

(5) การจัดการด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ (Handling relationship) เป็น ผลรวมข้อ 1 – 4 ทำอย่างไรที่จะมีความสามารถในการสร้างและรักษาเครือข่ายสายสัมพันธ์ส่วนตัว และที่เกี่ยวกับงานไว้ ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากกับความเป็นผู้มีชื่อเสียง ความเป็นผู้นำและความเก่ง คน Gardner ถือว่าเป็นลักษณะของ “Interpersonal Intelligence” ที่ประกอบจากการจัดตั้งกลุ่มหรือ เครือข่าย

การเจรจาแสวงหาทางออก การสร้างสายสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวและเป็นผู้ที่มีความสามารถ วิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมได้ดี

โดยทุกคนที่สามารถทำงานระบบทีมที่ดี มีความเข้าใจในระบบงานเป็นอย่างดี ก็ทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในทีมงานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จิตวิทยาทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีมเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งการทำงานเป็นทีมต้องการหล่อหลอมบุคคลผู้ปฏิบัติงานทั้งหลายให้เป็นคณะเดียวกันเพื่อให้สมาชิกทุกคนรู้สึกว่าคุณอยู่ในกลุ่มเดียวกัน มีเป้าหมายและมาตรฐานของงาน ตลอดจนแนวปฏิบัติเช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของทีมงาน ผลงาน มีความสุขในการทำงาน และต้องคำนึงถึงการติดต่อระหว่างหัวหน้างานกับสมาชิกในทีม การติดต่อระหว่างสมาชิกด้วยกันเองภายในทีม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ข่าวสาร และรับผิดชอบร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปสมดังเจตนารมณ์ของทีม ดังนั้นการทำงานเป็นทีมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทีมงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุ เป้าหมาย โดยมีการเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมทีมที่แสดงออกในทีมงาน เรื่องราวเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับวิชาการทางด้าน จิตวิทยาเป็นอย่างมาก ซึ่งนักจิตวิทยาด้านนี้ได้ให้ความหมายไว้สอดคล้องกันพอสรุปสาระสำคัญว่า “ทีมงาน” มีความหมายลึกซึ้งมากกว่าการที่บุคคลมารวมกิจกรรมกันเท่านั้น แต่ทีมงานจะต้อง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ (นฤมล สติโกตะ, 2564)

- 1) สมาชิกต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมและต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน
- 2) ผลงานที่เกิดขึ้นจะต้องมาจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในทีม
- 3) มีการสื่อสารทางวาจา หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้

หลักการสำคัญในการทำงานเป็นทีมคือ ต้องเปิดเผย ตรงไปตรงมา จริงใจต่อกันและไว้วางใจกันการเปิดใจกันเป็นส่วนสำคัญของการทำงานระบบทีม เพราะการทำงานระบบทีมนี้เน้นวัดความสำเร็จที่องค์กรรวม ฉะนั้นทุกคนจึงควรเปิดใจกัน ยอมรับกัน พูดกันอย่างตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อม ทำงานแบบช่วยเหลือกันแทนที่จะแข่งขันกัน ไว้วางใจกัน ไม่ปิดบังข้อมูลกัน โดยแต่ละคนไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีดังนี้

1) สร้างกำลังใจในการทำงานให้กับสมาชิกตลอดจนองค์กร เมื่อการทำงานระบบทีมสามารถบรรลุความสำเร็จได้ ย่อมเกิดความภาคภูมิใจกลับมาต่อองค์กรและสมาชิกทุกคน สิ่งนี้จะช่วยสร้างกำลังใจในการทำงานให้ทำงานได้ดีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดผลสำเร็จอยู่เรื่อยๆ

2) สร้างความมั่นคงในอาชีพ เมื่อการทำงานระบบทีมทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น แน่ใจว่าย่อมก่อให้เกิดผลสำเร็จกับองค์กรได้อย่างงดงาม ผลประกอบการดี องค์กรมีกำไร

และผลประโยชน์จะตอบกลับมาที่พนักงานด้วย เมื่อพนักงานทำงานระบบทีมได้ดี องค์กรอยากรักษาทีมงานไว้ นั่นส่งผลให้เกิดความมั่นคงในการทำงานในระยะยาวได้ในที่สุดเช่นกัน

3) สร้างระบบการทำงานที่ดี การทำงานระบบทีมที่มีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากการวางแผนและระบบงานที่ดี ซึ่งทำให้การทำงานราบรื่น ก่อให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด หากการทำงานระบบทีมแข็งแกร่ง การทำงานขององค์กรในภาพรวมก็จะยิ่งสะดวก ไม่ติดขัด ไม่ก่อให้เกิดข้อผิดพลาด หรือหากเกิดข้อผิดพลาดก็จะแก้ไขได้เร็ว ทำให้ระบบการทำงานในองค์กรรวมเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

4) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีของการทำงานและสมาชิกในทีม หลักหนึ่งในการทำงานระบบทีมที่ทุกคนจะต้องยึดถือร่วมกันให้ดีก็คือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ทั้งในระดับบุคคลไปจนถึงระดับแผนกและองค์กร เพราะหากความสัมพันธ์แน่นแฟ้นย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อการทำงานระบบทีมแน่นอน การเชื่อมสัมพันธ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเมื่อทุกคนเชื่อมสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอแล้วก็ย่อมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้องค์กรมีสภาพแวดล้อมในการทำงานและบรรยากาศในการปฏิบัติงานที่ดี องค์กรที่มีความสัมพันธ์ที่ดีย่อมมีพลังในการทำงานที่ดี นั่นทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้นด้วย

5) ทำให้องค์กรและบุคลากรเกิดการพัฒนาดตลอดเวลา องค์กรที่ดีนั้นย่อมไม่หยุดพัฒนา และหากระบบการทำงานที่ดีทำให้องค์กรสำเร็จแล้ว พนักงานในองค์กรทุกคนย่อมอยากที่จะพัฒนาตัวเองมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อที่จะให้บรรลุผลสำเร็จต่อไป สิ่งที่ได้รับจากการทำงานเป็นทีมคือทำให้องค์กรพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ พนักงานทุกคนมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ องค์กรก็จะเติบโตไปเรื่อยๆ อย่างยอดเยี่ยม ดังนั้น การทำงานแบบระบบทีมที่ดีได้นั้นย่อมเกิดจากทีมงาน (Team Work) ซึ่งทีมงานที่ทำงานระบบทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและเกิดความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ องค์กรที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ย่อมสร้างผลสำเร็จได้อย่างยอดเยี่ยมเช่นกัน และนั่นก่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรตลอดจนบุคลากรที่จะก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

จิตวิทยาในการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีดังนี้ (นฤมล สิตถิตะ , 2564)

- 1) สมาชิกในทีมงานต้องมีเป้าหมายร่วมเป็นหนึ่งเดียวกัน
- 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ มอบหมายอำนาจ และความรับผิดชอบให้ชัดเจน
- 3) บรรยากาศในการทำงานแบบลักษณะให้เป็นกันเอง อย่างจริงใจ
- 4) สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ รับฟังซึ่งกันและกัน
- 5) ทีมงานพยายามส่งเสริมให้สมาชิกมีความคิดสร้างสรรค์และใช้หลักประชาธิปไตย ในการทำงานร่วมกัน
- 6) มีการประชุมพิจารณาผลการปฏิบัติงาน และติดตาม อย่างสม่ำเสมอ
- 7) สมาชิกมุ่งประโยชน์ของทีมเป็นหลัก มากกว่าตนเอง
- 8) สมาชิกให้ความร่วมมือร่วมใจ มีความไว้วางใจ และบริสุทธิ์ใจในการทำงานต่อกัน

9) สมาชิกจะร่วมมือกันหาทางแก้ไขร่วมกันเมื่อเกิดปัญหา

10) การตัดสินใจของทีมงานถือว่าสมาชิกทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบทุก ๆ เรื่อง

โดยทีมงานที่ดีมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะของสมาชิกจะต้องมีความสามารถทัดเทียมกัน มีการวางแผน การบริหารงาน และการจัดการที่ดี สมาชิกจะต้องมีความสามัคคี กลมเกลียว มีความเมตตาและเอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น

การใช้จิตวิทยาของผู้บริหารในองค์กร

ในการบริหารบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กร ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้นำในการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเน้นการส่งเสริมสร้างทักษะในการใช้จิตวิทยาการบริหารประกอบการใช้ทักษะของหัวหน้างานยุคใหม่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ เทคนิคที่ได้รับไปปรับใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์หรือบริหารคนในองค์กร โดยเฉพาะผู้บริหารองค์กรสมัยใหม่ ซึ่งผู้บริหารองค์กรควรเน้นให้มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการทำงานมีหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า “บุคลากร (Man)” คือทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด เพราะบุคลากรที่มีคุณภาพมีความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างนวัตกรรมในการทำงาน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ (Business Value Added) ในการสนับสนุนการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและผู้ให้บริการได้ ดังนั้น ผู้บริหารและหัวหน้างานจึงต้องมีจิตวิทยาการบริหารเพื่อให้งานบรรลุผลให้คนบรรลุใจเพราะผู้บริหารและหัวหน้างานต้องบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทีมงานหรือลูกน้องซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลจึงจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารองค์กร จำเป็นจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจใน 4 ประการ ดังนี้

1) การทำความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ ก่อนใช้จิตวิทยากับบุคลากรในองค์กรที่ตนบริหาร โดยพิจารณาคุณวุฒิ วิทยุฒิ และศักยภาพของบุคลากรในแต่ละคน เพื่อพิจารณาให้ชัดเจน เช่น คุณนอก บอกคนได้ และใช้คนเป็น ซึ่งถือว่าเป็นการใช้จิตวิทยาของผู้บริหารและหัวหน้างานในองค์กร เป็นต้น

2) การใช้จิตวิทยาเพื่อพัฒนาความคิดตนเอง โดยเน้นการคิดในทางสร้างสรรค์หรือคิดในเชิงบวกกับพนักงาน และการบริหารความเปลี่ยนแปลงกับการทำงาน การควบคุมอารมณ์ตนเองในการบริหารงานหรือการทำงานร่วมกับคนอื่นในองค์กร

3) การมีจิตวิทยาเพื่อการบริหารงานบุคคลให้บรรลุผลงาน โดยพิจารณาความสามารถของพนักงานแต่ละคนให้ชัดเจนด้วยจิตวิทยาพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำทีมงานหรือลูกน้องเพื่อให้งานบรรลุผลและบรรลุใจ ไม่ใช้วิธีการตำหนิทีมงานหรือลูกน้อง แต่ควรใช้วิธีแบบบัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น ซึ่งผู้บริหารต้องใช้จิตวิทยาเชิงบวก

4) การใช้จิตวิทยาของผู้บริหารเพื่อให้เข้าอกเข้าใจหรือบรรลุใจผู้คน โดยใช้หลักเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดี การลดข้อขัดแย้งในการทำงาน รวมทั้ง

ใช้จิตวิทยาการสื่อสารและประสานงานด้วยการเปิดประตูใจ เพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุผลเป้าหมายในองค์กร

ผู้บริหารและหัวหน้างานต้องมีจิตวิทยาการบริหารเพื่อให้งานบรรลุผลให้คนบรรลุใจ เพราะ ผู้บริหารและหัวหน้างานต้องบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทีมงานหรือบุคลากรในทีมซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลจึงจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ อาศัยหลัก 4 ประการคือ การทำความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ การใช้จิตวิทยาเพื่อพัฒนาความคิดตนเอง การมีจิตวิทยาเพื่อการบริหารงานบุคคลให้บรรลุผลงาน และการใช้จิตวิทยาของผู้บริหารเพื่อให้เข้าอกเข้าใจหรือบรรลุใจผู้คน

บทสรุป

การบริหารจัดการบุคลากรในองค์กรต่างๆ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก มีทั้งบุคลากรที่เป็นคนเก่งรอบรู้ที่มีจำนวนน้อยหรือคนที่ไม่ค่อยเก่ง ที่เป็นบุคลากรภายในองค์กรหรือบริษัทต่างๆ แต่การบริหารจัดการจะต้องทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ คือใช้ฉันทะเป็นความพึงพอใจในงานและรักงานที่ทำ วิริยะต้องมีความเพียรพยายามและมุ่งมั่นในงานที่ทำ จิตตะซึ่งมีความตั้งใจทำและมีใจจดจ่ออยู่ที่งานนั้นๆ และวิมังสาต้องทำงานโดยใช้ปัญญาและพิจารณาใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล ส่วนการบริหารจัดการคนเก่งที่มีพรสวรรค์ให้ทำงานอยู่ร่วมกับองค์กรได้ดีนั้นมีปัจจัยแวดล้อมในการทำงานหลายด้าน คือ ความก้าวหน้าในการทำงาน การศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาให้ทันยุคเทคโนโลยี ดิจิทัล และชอบลักษณะงานที่ทำทนาย เพราะคนเก่งต้องการพัฒนาตนเองและแสดงออกในศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่องานและองค์กร จึงเป็นสิ่งที่ทำทนายสำหรับผู้บริหารองค์กรหรือบริษัท เพราะทำให้ทุกคนต่างได้ผลประโยชน์ที่ดีร่วมกัน

สำหรับจิตวิทยาบริหารจัดการบุคลากรในองค์กร โดยสมาชิกในทีมงานมีเป้าหมายร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกัน กำหนดบทบาท มอบหมายอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกไว้ชัดเจน สร้างบรรยากาศในการทำงานมีลักษณะเป็นกันเอง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ทีมงานพยายามส่งเสริมให้สมาชิกมีความคิดสร้างสรรค์และเป็นประชาธิปไตย มีการประชุมพิจารณาผลการปฏิบัติงานเป็นประจำ ต้องมุ่งประโยชน์ของทีมเป็นหลัก และให้ความร่วมมือร่วมใจ มีความไว้วางใจและบริสุทธิ์ใจต่อกัน ร่วมมือกันหาทางแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา มีการตัดสินใจของทีมงานถือว่าสมาชิกทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ โดยสมาชิกทุกคนพอใจที่ได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม ทั้งนี้ทีมที่ดีและมีประสิทธิภาพ ต้องมีคุณลักษณะของสมาชิกจะต้องมีความสามารถทัดเทียมกัน มีการวางแผน การบริหารงาน และการจัดการที่ดี สมาชิกจะต้องมีความสามัคคี กลมเกลียว มีความเมตตา กรุณา เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ส่วนการบริหารจัดการกับอารมณ์ ทุกคนในทีมงาน ต้องรับรู้อารมณ์ของตนและสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับตนเอง การรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น และการบริหารจัดการด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นด้วย โดยผู้บริหารและหัวหน้างานในองค์กรต้องใช้จิตวิทยาการบริหารให้งานบรรลุผลและทำให้องค์กรประสบความสำเร็จคือ ต้องทำความเข้าใจในธรรมชาติ

ของมนุษย์ ก่อนใช้จิตวิทยากับบุคลากรในองค์กรที่ตนบริหาร โดยพิจารณาคุณวุฒิ วัยวุฒิ และ ศักยภาพของบุคลากรในแต่ละคน เพื่อพิจารณาให้ชัดเจน เช่น ดูนอก บอกคนได้ และใช้คนเป็น ต้องพัฒนาความคิดของผู้บริหารให้สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองในการบริหารการทำงานหรือการทำงานร่วมกับคนอื่นในองค์กร ต้องมีจิตวิทยาเพื่อการบริหารให้งานบุคคลให้บรรลุผลงานโดย พิจารณาความสามารถของพนักงานแต่ละคนให้ชัดเจนด้วยจิตวิทยาพฤติกรรมเพื่อให้คำปรึกษาหรือ แนะนำทีมงานหรือลูกน้องเพื่อให้งานบรรลุผลและบรรลุใจ รวมทั้งการใช้จิตวิทยาบริหารเพื่อให้เข้า เอกเข้าใจหรือบรรลุใจผู้คนโดยใช้หลักเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการสร้าง สัมพันธภาพที่ดี การลดข้อขัดแย้งในการทำงาน รวมทั้งใช้จิตวิทยาการสื่อสารและประสานงานด้วย เปิดประตูใจ เพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทำให้องค์กรมีความมั่นคงและยั่งยืน ตลอดไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กานดา จันทร์แย้ม. (2556). *จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนส โตร์.
- ณัฐกร อินทุยศ. (2556). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล. (2561). *จิตวิทยาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บริษัทจรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- สมศักดิ์ ประเสริฐสุข. (2556). *จิตวิทยาการจัดการองค์การอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอ เดียนสโตร์.
- สวัสดี เพชรโชติวงศ์. (2557). *ทฤษฎีองค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- อภิรักษ์ จันทะนี. (2564). *คู่มือการพัฒนาผลงานทางวิชาการ*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานวิจัย และนวัตกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- นฤมล สติภูตะ. (2564). *การบริหารและการจัดการศึกษา*. สืบค้น 20 มีนาคม 2564, จาก <https://sites.google.com/site/narubadininterschool/phl-ngan/citwithya-kar-thangan-pen-thim>
- Bloom Benjamin S.J. Thomas and George F. Maduas. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of student Leahing*. New York: McGraw-Hill Book co
- Hrnote.asia. (2564). *การบริหารจัดการคนเก่งในองค์กร*. Retrived March 20, 2021, from <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190114-th-talentmanagement>.

สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในการดำเนินชีวิต

Rights and Duties of Citizens in Their Lives

พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จันทวโร)¹ พระครูโอภาสชนนทกิตติ์ (ศักดิ์ โอภาโส)²
Phrakhru Wimonswanankorn (Sompong Cantavaro),
Phrakru Opasonthakit (Sakda Opaso)

บทคัดย่อ (Abstract)

ในอดีตวิถีชีวิตของคนไทยมีความผูกพันกันเป็นเครือญาติ มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รักความสงบ อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและญาติผู้ใหญ่ มีศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามเป็นหลักในการดำเนินชีวิต แต่ปัจจุบันจากกระแสโลกาภิวัตน์ คนไทยกลับมุ่งให้ความสำคัญกับวัตถุและความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยี ความเสื่อมทางด้านศีลธรรมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายและยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น สิ่งหนึ่งที่จะช่วยทำให้สังคมไทยกลับไปมีความสุขและมีสันติสุขได้คือ คนไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยต้องยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมายดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งการสร้างความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยให้ประสบความสำเร็จได้นั้น สังคมจำเป็นต้องสร้างพลเมืองดีที่สามารถปกครองตนเองได้ เข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และช่วยกันทำให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้าและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords): สิทธิ; หน้าที่; พลเมือง

Abstract

In the past, the way of life of Thai people was related to each other as relatives. have a simple life, love peace, live together in harmony and know how to help each other Being grateful to benefactors and elders, having good religion, traditions and culture as the main way of life But now from globalization Instead, Thai people focus on objects and technological modernity. Moral deterioration is

Received: 2021-08-03 Revised: 2021-08-30 Accepted: 2021-07-04

¹ รองเจ้าคณะอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี Deputy Chief of Pak Kret District Nonthaburi Province. E-mail: Thitiwut.man@mcu.ac.th

² เจ้าคณะอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี Priest of Bang Kruai District Nonthaburi Province. E-mail: Armmo_2006@hotmail.com

increasing. impact on Thai society cause various problems many and more and more violent One thing that will help bring Thai society back to peace and tranquility is All Thai people must act as good citizens under a democratic regime. by adhering to the moral and moral principles of religion have democratic principles for living Act according to the law, maintain oneself for the benefit of society. in which to create successful citizenship in a democratic system Society needs to create good citizens who can govern themselves. truly understand democracy and help make the country progress and have sustainable stability

Keywords: Rights, Duties, Citizens

บทนำ (Introduction)

การจะเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยนั้น ประชาชนจะต้องเข้าใจในหน้าที่ของพลเมือง และมีวิถีชีวิตในลักษณะประชาธิปไตย โดยจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ สันติสุข และเสรีภาพ กล่าวคือ ประชาชนในสังคมต้องเป็นพลเมืองดี มีความสงบสุข ปลอดภัยและมีอิสระที่จะกระทำการใดๆ ภายใต้ขอบเขตกฎหมาย โดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ทั้งนี้ในเบื้องต้นประชาชนต้องทำความเข้าใจลักษณะของการเป็นพลเมืองดีและลักษณะของระบอบประชาธิปไตยก่อน

ความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีคืออะไร?

การเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลกนั้นย่อมมีจิตใจรักชาติและประเทศของตน ปฏิบัติตามแนวทางของวัฒนธรรมและกฎระเบียบที่ชาติและสังคมนั้นๆ กำหนดไว้ และต้องมีความรัก ความสามัคคีจึงจะทำให้ทุกคนในประเทศชาติและสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การที่เราทุกคนเป็นพลเมืองที่ดีนั้น จะสร้างประโยชน์มากมายให้แก่ประเทศชาติและตัวเราเอง หากประเทศใดมีคนส่วนใหญ่เป็นพลเมืองที่ดี ประเทศนั้นย่อมเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างมั่นคง พลเมืองที่ดีสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ประเทศชาติ ได้ดังนี้ (ทสมล ชนาดีชัย, 2557)

1. ด้านการเมืองการปกครอง เพราะพลเมืองดีจะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ตามที่กฎหมายและรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ โดยมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เพื่อให้ประเทศคงไว้ซึ่งระบอบการปกครองนั้นๆ และทำให้ประเทศขับเคลื่อนไปข้างหน้า
2. ด้านสังคม เพราะพลเมืองดีจะไม่ก่อความวุ่นวายหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุขแก่สังคม นอกจากนี้พลเมืองดีจะดักเตือนและปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลบางส่วนที่ยังหลงผิดประพฤติไม่ดีอยู่

3. ด้านเศรษฐกิจ เพราะพลเมืองดีจะประกอบอาชีพสุจริต และใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะทำให้ตนเองมีฐานะมั่นคง และทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง พลเมืองบางคนอาจนำทรัพย์สินบางส่วนไปบริจาคช่วยเหลือผู้ยากไร้ หรือตั้งมูลนิธิขึ้นมา เพื่อพัฒนาสังคมโดยรวมให้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่าพลเมืองมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้า ดังนั้นถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของสังคมเป็นพลเมืองดี ย่อมทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555)

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้กล่าวว่า ถ้าสมาชิกในสังคมรู้จักปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ย่อมเกิดผลดีต่อสังคมและประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) ดังนี้

1. ทำให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปอย่างมั่นคง เพราะการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย และมีเหตุผลในงานหรือโครงการต่างๆ ทั้งในระดับชุมชนถึงระดับประเทศ ตลอดจนเปิดโอกาสให้คนที่มีความรู้ ความสามารถได้ร่วมกันทำงาน ย่อมส่งผลให้การทำงานและผลงานนั้นมีประสิทธิภาพ

2. เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ เพราะเมื่อมีการทำกิจกรรมร่วมกันย่อมมีความผูกพัน ร่วมแรงร่วมใจในการทำงานทั้งปวงให้บรรลุเป้าหมายได้

3. สังคมมีความเป็นระเบียบ สงบเรียบร้อย เพราะทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบกติกาสังคม ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับ

4. สังคมมีความเป็นธรรม สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ทำให้สมาชิกทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

5. สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน โดยยึดหลักศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อกันตามวิถีประชาธิปไตย

พลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยควรเป็นเช่นไร ?

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งส่งเสริมให้พลเมืองทำตามหน้าที่และใช้สิทธิเสรีภาพของตนอย่างรับผิดชอบ พลเมืองไทยจึงควรที่จะทราบว่าตนมีหน้าที่ และได้รับสิทธิเสรีภาพใดบ้าง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม (กรมเลขาธิการชาติและคณะ, 2540) นอกจากนั้น พลเมืองดีควรเข้าใจถึงกระบวนการประชาธิปไตยและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม ติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่เสมอ และมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม ซึ่งหากสมาชิกในสังคมร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติ สังคมไทยจะกลายเป็นสังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ สงบสุข และยั่งยืน

สิ่งหนึ่งที่จะทำให้สังคมไทยมีความสุขและเกิดสันติสุขได้คือ คนไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย มีหลักประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมาย และดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งการสร้างความเป็นพลเมืองไม่ใช่การทำให้ประชาชนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองมี แต่จะต้องทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจพื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยให้ถูกต้องด้วย ทั้งนี้พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยแบ่งเป็น 3 ประการ (อมร รักสัตย์และคณะ, 2543) ได้แก่

1. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากันมีอาจล่วงละเมิดได้ การมีอิสรภาพและความเสมอภาค การยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคล โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม ยอมรับความแตกต่างของทุกคน

2. เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ การมีกฎกติกาที่วางอยู่บนความยุติธรรมและชอบธรรม มีหลักนิติรัฐในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพมิให้ถูกละเมิด

3. รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม โดยตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นเนื้อหาที่มีคุณลักษณะสำคัญ ในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม การดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุและผล

ดังนั้น หากประชาชนได้เข้าใจในหลักพื้นฐานความเป็นพลเมือง ดังกล่าวข้างต้นอย่างถูกต้องแล้ว และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ก็จะทำให้สังคมไทยพัฒนาเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยนั้น ประชาชนจะต้องเข้าใจและมีวิถีชีวิตในลักษณะประชาธิปไตย โดยจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ สันติสุข และเสรีภาพ คือประชาชนในสังคมมีความสุข ปลอดภัยและมีอิสระที่จะกระทำการใดๆ ภายใต้ขอบเขตกฎหมาย โดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ทั้งนี้ต้องทำความเข้าใจในลักษณะของประชาธิปไตยก่อนว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ ซึ่งหมายถึง การมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในเหตุผลความสามารถ อิสรภาพและเสรีภาพของมนุษย์

2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง และวิธีการจัดระเบียบการปกครอง ซึ่งหมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนหรือการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งหมายถึง การอยู่ร่วมกันและปฏิบัติต่อกันด้วยความเสมอภาคในสิทธิและเสรีภาพของสมาชิกทุกคนไม่ก้าวก่ายในสิทธิ

ของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตลอดจนใช้สติปัญญาแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

พลเมืองในสังคมประชาธิปไตยควรมีหลักการอย่างไร ?

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องสร้าง “ความเป็นพลเมือง” ให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้ ดังนั้น ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นบุคคลที่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่และรับผิดชอบต่อตนเองต่อสังคม อีกทั้งดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมประชาธิปไตย ซึ่งการสร้างพลเมืองให้มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีหลักพื้นฐานอยู่ 3 ประการ ได้แก่

หลักการที่ 1 การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

หลักการที่ 2 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม

หลักการที่ 3 การรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ทั้งนี้ หลักการพื้นฐานดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นถึงการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย โดยในแต่ละหลักการมีรายละเอียด ดังนี้

หลักการที่ 1 การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ การยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคล โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม หลักการนี้มีองค์ประกอบย่อย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556 :9-19) ดังนี้ 1) สำนึกในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) ตระหนักในความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ 3) เคารพในความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม 4) ยึดหลักอดทน อดกลั้นต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง

การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันคือ ศีลธรรมพื้นฐานของสังคม เป็นรากฐานของประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ความเป็นธรรมทางสังคมการพัฒนาต่างๆ ต้องอยู่บนฐานและนำไปสู่การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือ ต้องเอาการเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเป็นตัวตั้ง รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบย่อยของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีดังต่อไปนี้

1. สำนึกในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่เฉพาะกับความเป็นมนุษย์เท่านั้น โดยไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นใดทั้งสิ้น เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น

จะได้รับความเคารพเสมอไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีสถานะทางสังคมอย่างไร และยังคงมีตัวตนบุคคลตลอดไป ทั้งในเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่หรือได้สิ้นชีวิตไปแล้ว ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีฐานะเหนือกว่าสิทธิเสรีภาพทั่วไป และเป็นคุณค่าที่มีอาจจะล่วงละเมิดได้ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นการยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละบุคคล โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม สังคมปัจจุบันมักจะละเลยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะมีการให้คุณค่าของคนแตกต่างกัน สังคมทั่วไปให้คุณค่าของความเป็นคนที่สถานภาพทางสังคมของผู้นั้น เช่น เป็นกำนัน ทหาร นายกรัฐมนตรี ผู้พิพากษา เป็นต้น สถานภาพทางสังคมของคนแต่ละคน ไม่ใช่ตัวชี้วัดว่ามนุษย์หรือคนนั้นมีศักดิ์ศรีของมนุษย์หรือไม่ แต่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์คือการให้คุณค่าความเป็นคนตามธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ว่าจะเกิดมาพิการ เป็นเด็กผู้หญิง ผู้ชาย หรือเกิดมาเป็นคนปัญญาอ่อน หรือยากจน คนทุกคนที่เกิดมาถือว่ามีความเท่ากัน ต้องปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคกัน เพราะการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมอย่างเสมอภาคกันเป็นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหากมีผู้กระทำความผิดก็ต้องว่าไปตามกระบวนการกฎหมาย ผู้ใดที่ละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ผู้นั้นกระทำความผิดกฎหมายอย่างรุนแรง กระทำผิดต่อหลักศาสนา และกระทำผิดต่อศีลธรรม การธำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์จะต้องกระทำโดยรัฐในเบื้องต้น ได้แก่ การพยายามขจัด ตัวแปรที่จะนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในสังคม สิ่งที่รัฐต้องทำให้เกิดขึ้นให้ได้ก็คือต้องทำให้มนุษย์ที่อยู่ในสังคมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐดำรงชีวิตอย่างมีความสุข กล่าวได้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง ความมีอิสรภาพในการที่จะกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ทั้งสิทธิในชีวิตและร่างกาย และสิทธิในความเสมอภาคในด้านต่างๆ การได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยปราศจากเงื่อนไข อาทิ เชื้อชาติ ศาสนา วัย และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อันจะนำมาซึ่งการถูกกลั่นแกล้งสิทธิและความเสมอภาคทางสังคม รวมไปถึงการถูกเลือกปฏิบัติจากคนในสังคมนั้นๆ โดยศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ถือว่าเป็นสิ่งที่ติดตัวทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด ไม่มีใครสามารถพรากสิทธิดังกล่าวจากปัจเจกบุคคล (ความเป็นตัวตน) ได้ มนุษย์ทุกคนล้วนมีคุณค่าในตนเองซึ่งควรจะได้รับปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

2. ตระหนักในความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค (equality) ตามหลักสิทธิมนุษยชน หมายถึง ความเท่าเทียมของมนุษย์ทุกคนในการได้รับสิทธิพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยผ่านการปฏิบัติต่อกันระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ด้วยความเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความหมายของความเสมอภาค ตามหลักกฎหมาย หมายถึง หลักการพื้นฐานของความยุติธรรมที่กำหนดให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อย่างเท่าเทียมกัน

ความเสมอภาค ตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนทุกคนในประเทศมีความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกันในเรื่องสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่เป็นขั้นพื้นฐานต่อการอยู่รอด และพัฒนาตัวเองตามหลักสิทธิมนุษยชนคือ ปัจจัยสี่ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย การนับถือศาสนา การศึกษาและการรับรู้ข่าวสาร การเข้าถึงบริการสาธารณะและ

สวัสดิการสังคม การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ความเสมอภาค มักได้ยื่นพร้อมกับคำว่า สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการพิทักษ์ประโยชน์ สร้างความสงบ และการอยู่อย่างสันติ สำหรับมนุษย์ทุกคนพึงได้รับ นับแต่การปฏิสนธิไปจนถึงสิ้นชีวิต ความเสมอภาคเป็นหลักสำคัญในการเชื่อมประสานสิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ให้เป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ ความเสมอภาคจำแนกประเภทตามแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน (ศรีณยู หมั่นทรัพย์, (ออนไลน์) ได้ดังนี้

1. ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง ความเท่าเทียมกันของโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะของรัฐ และไม่ถูกกีดกันออกจากกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น โอกาสได้รับการศึกษา โอกาสได้รับการจ้างงาน โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ได้แก่ โอกาสในการได้รับการฉีดวัคซีน และโอกาสในการเข้าถึงยารักษาโรค เป็นต้น

2. ความเสมอภาคทางสังคม หมายถึง ความเท่าเทียมกันทางสังคมของสมาชิกทุกคนในสังคม การไม่เลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางอัตลักษณ์ของบุคคล หรือกล่าวได้ว่า ถิ่นกำเนิด ชาติพันธุ์ ภาษา ผิวสี เพศ ศาสนา รายได้หรือทรัพย์สิน ชนชั้น วรรณะ ความสมบูรณ์ของร่างกาย สุขภาพ ความคิดเห็นที่แตกต่าง การถูกตัดสินว่ากระทำผิด ไม่เป็น เหตุให้เกิดการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน

3. ความเสมอภาคทางกฎหมาย หมายถึง สิทธิที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน มีความหมายรวมถึง กระบวนการทางกฎหมายที่มีผลต่อประชาชนโดยรวม ตั้งแต่การออกกฎหมายที่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน การบังคับใช้กฎหมายและการพิจารณาคดีต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคเท่าเทียมต่อประชาชนทุกคน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการคุ้มครองทางกฎหมายเพื่อการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันด้วย

4. ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึง การมีสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน ในที่นี้รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางตัวแทน และการมีส่วนร่วมทางตรงโดยการกำหนดในกฎหมายให้ผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ มีสิทธิในการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียม และรัฐต้องจัดให้เกิดความสะดวกและการเท่าเทียมในโอกาสออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้วยการจัดสรรจุดเลือกตั้งสำหรับประชาชนอย่างเท่าเทียมทั่วถึงทั้งในและต่างประเทศ คณะเสียงของประชาชนทุกคนมีค่าเท่ากัน มีความเท่าเทียมกันของผู้สมัครทั้งคุณสมบัติผู้สมัคร โอกาสหาเสียงและวงเงินในการหาเสียง มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการเลือกตั้งอย่างไม่เลือกปฏิบัติ

กล่าวได้ว่า ความเสมอภาค เริ่มจากแนวคิดที่ว่าคนเรามีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ตั้งแต่เกิด มีศักยภาพ มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ เปลี่ยนแปลงได้ มนุษย์ต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จนทำให้สังคมอยู่รอดจนทุกวันนี้ สังคมต้องสร้างคุณค่าใหม่ที่เน้นความเสมอภาค เคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

3. เคารพในความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม สังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เพราะประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม การเรียนรู้ความแตกต่างเพื่อป้องกันความแตกแยก จึงเป็นสิ่งสำคัญที่พลเมืองไทยพึงปฏิบัติ เพื่อพัฒนาชาติไทยให้เจริญก้าวหน้าและสงบสุข การเคารพและการยอมรับความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่าง สมาชิกในสังคมควรเปิดใจให้กว้าง เพื่อยอมรับความแตกต่างที่เกิดขึ้น และพยายามปรับตัวให้เข้ากับคนทุกเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม มีความระมัดระวังในการกระทำและคำพูดที่อาจนำมาซึ่งความแตกแยกขัดแย้ง ตลอดจนเคารพในหน้าที่ สิทธิเสรีภาพของกันและกัน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมไทย จึงควรยึดแนวทางปฏิบัติ (ชาญวิทย์ ปริชาพาณิขพัฒนา, (ออนไลน์) ดังนี้

1. เรียนรู้ความแตกต่าง เปิดใจให้กว้าง พร้อมรับสิ่งใหม่ ศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา ภาษาของชนกลุ่มอื่น ผ่านแหล่งความรู้ที่หลากหลาย และควรศึกษาด้วยใจที่เป็นกลาง ปราศจากอคติ เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม หรือกิจกรรมที่มีคนจากหลายวัฒนธรรมมาทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ยึดมั่นในขันติธรรม มีความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่าง ปรับวิธีคิดและท่าทีให้เป็นกลาง สอดคล้องกับสภาพสังคมแห่งความหลากหลาย เคารพและให้เกียรติต่อความแตกต่างของเพื่อนร่วมสังคม โดยไม่เยาะเย้ยถากถาง หรือลบหลู่ดูหมิ่น ความเป็นอัตลักษณ์ของกันและกัน

3. คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน มีความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติหรือให้สิทธิพิเศษเฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่กระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือความเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ แก่เพื่อนร่วมสังคม ปฏิบัติตามหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพของตน โดยไม่ไปละเมิดหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น ยึดหลักอดทน อดกลั้นต่อความคิดเห็นที่แตกต่างในโอกาสที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การร่วมมือกันในประชาคมของประชาอาเซียน มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างประเทศสมาชิกมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่พลเมืองในสังคมต้องเรียนรู้ถึงระเบียบแบบแผนที่ควรประพฤติปฏิบัติ หรือควรละเว้นตามมารยาทของกันและกันในแต่ละสังคม เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกัน (นิติไทย นัมคณิสสรณ์, 2556)

4. ยึดหลักอดทน อดกลั้นต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง ความอดทนอดกลั้น (tolerance) มาจากคำว่า ขันติ ซึ่งหมายถึง การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกรบกวนหรือขัดขวางด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนา หรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นเหมือนแผ่นดิน ซึ่งไม่หวั่นไหว จะมีคนทะเลาะไปไม่ว่าจะเป็นของเสีย ของหอม ของสกปรกหรือของดีงามก็ตาม งานทุกชิ้นในโลกไม่ว่าจะเป็นงานเล็กงานใหญ่ ที่สำเร็จขึ้นมาได้ นอกจากจะอาศัยปัญญาเป็นตัวนำแล้ว ล้วนต้องอาศัยคุณธรรมประการหนึ่งเป็นพื้นฐานจึงสำเร็จได้ คุณธรรมนั้นก็คือ “ขันติ” อดกลั้นในความแตกต่าง หมายถึง การยอมรับความแตกต่างของกันและกันว่าเป็นสิ่งที่ปกติของมนุษย์ ทั้งความ

แตกต่างในเรื่องกายภาพและในเรื่องพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และ
ตราบใดที่ความต่างต่างนั้นไม่ทำความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้ใด การไม่กล่าวหาใครง่าย ๆ โดยไม่คิด
ใคร่ครวญให้รอบคอบเสียก่อน ซึ่งการอดกลั้นในความแตกต่างจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเรามีความ
เคารพซึ่งกันและกัน อันนำมาซึ่งการเห็นพ้องต้องกันที่จะไม่เห็นด้วยกันได้ และสามารถสร้าง
เอกภาพในความแตกต่างของการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ และแน่นอนว่าความอดทน อดกลั้น ของแต่ละ
คนย่อมไม่เหมือนกัน ขีดจำกัดของคนก็ต่างกัน การที่จะตัดสินว่าคนนั้น คนนี้ ไม่มีความอดทน
อดกลั้น จะต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายๆ ด้านด้วยกัน

จากที่กล่าวข้างต้น ในหลักพื้นฐานความเป็นพลเมืองของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์จึงเป็นการเคารพในความเป็นคน ในความเป็นมนุษย์โดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ ไม่ดูถูกดูแคลนกัน
ไม่ถือยศ ถือศักดิ์ ถือชาติตระกูล ถือชนชั้น และเคารพในความสามารถของกันและกัน เปิดโอกาสให้
แสดงความสามารถ แสดงความคิดเห็น ให้การยกย่องชมเชย ยอมรับในความแตกต่างและพร้อมที่
จะอดทน อดกลั้น และถ้าคนเราเคารพซึ่งกันและกันมากขึ้นเท่าใด ก็เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา อัน
จะทำให้เกิดความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน เกิดความร่วมมือที่ดีต่อกันในสังคม เพื่อสร้างสรรค์สิ่ง
ดีๆ และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. (2540). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.4-ม.6*. กรุงเทพฯ: บริษัท อักษรเจริญทัศน์ จำกัด.
- ทสมล ชนาดีชัย. (2557). *อัจฉริยะ 100 หน้า หน้าที่พลเมือง*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- นิติไทย นัมฉนิสรณ์. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชา ศท 121 การดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ และประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). *พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อมร รักษาสัตย์ และคณะ. (2543). *ประชาธิปไตย: อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองของหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนำนโยบายประชารัฐ
ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติ
Analysis of Political Communication Strategies in Implementing Civil
State Policies of The Government of General Prayut Chan-Ocha
to Practice

มนัสชัย อันทะแสง¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยนนท์³
Manaschai Antasaeng, Wijittra Srisorn, Sunthan Chayanon

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชารัฐนั้น กลยุทธ์ที่ได้มีการนำมาใช้ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองส่งถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาล เพื่อให้เกิดการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลและนำไปสู่การกำหนดนโยบายเพื่อประชาชนหรือที่เรียกว่า “นโยบายประชารัฐ” ซึ่งเป็นการสื่อสารทางการเมืองไปยังประชาชนได้อย่างทั่วถึงโดยการสร้างความสัมพันธ์ขึ้นมาระหว่างประชาชนและรัฐบาลผ่านการสื่อสารทางนโยบาย เกิดการกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชนทั่วไปทุกคนสามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการ ซึ่งเป็นเครื่องมือของการสื่อสารทางการเมืองของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐก็คือ เครือข่ายสังคมนั่นเอง

คำสำคัญ (Keyword): กลยุทธ์; การสื่อสารทางการเมือง; นโยบายประชารัฐ

Abstract

Analysis of the political communication strategy of the civil state policy. Strategies that are currently being used. It mainly focuses on all forms of communication carried out by politicians and those involved in politics directly to politicians. and meet the needs of the people. It is the process of bringing people's

Received: 2021-08-05 Revised: 2021-09-07 Accepted: 2021-09-11

¹ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation Management College, Suansunandha University. Corresponding Author e-mail: s59463825040@ssru.ac.th

² วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation Management College, Suansunandha University

³ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation Management College, Suansunandha University

demands and needs to the government. In order to formulate policies and decisions of the government and lead to policy making for the people, known as “Civil State Policies” which is political communication to the people thoroughly by building relationships between people and government through policy communication. The distribution of benefits to the general public, everyone has access to the welfare system. which is a tool of political communication of the state welfare card policy is Social Media Network

Keywords: Strategy; Political communication; Civil state policy

บทนำ (Introduction)

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณเน้นในเรื่องวาทวิทยา (Rhetoric) การเมืองและจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) มาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสาร ในฐานะเครื่องมือกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสาร จากกรณีการศึกษานโยบายสำคัญ ๆ ของรัฐบาลในทางความหมาย ทั้งประชานิยม และประชารัฐนั้น เป็นคนละประเภทกัน จึงเปรียบเทียบกันแบบตรง ๆ ไม่ได้โดยที่อย่างแรก เป็นนโยบายทางการเมืองประเภทหนึ่ง ขณะที่อันหลังเป็นแนวทางหรือกระบวนการวิธีในการทำงานพัฒนาในรูปแบบหนึ่ง ชูตินันท์ ปราณีราษฎร์ (2561) อนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ นั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารซึ่งมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนทุกนโยบาย เพื่อให้เกิดการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด พร้อมกับตอบโจทย์การขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในสภาวะปัจจุบันเป็นอย่างมาก กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองว่า มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกทางการเมือง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น (นพดล กรรณิกา, 2559)

สำหรับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเองอาจไม่ได้เชื่อมโยงกับบทบาทของทุนใหญ่โดยตรง แต่ก็มีข้อสังเกตได้ว่าตัวบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงเริ่มแรกนั้นถูกจำกัดให้ซื้อสินค้าได้กับร้านค้าบางร้านเท่านั้น จนนำไปสู่ข้อวิพากษ์ว่าตัวนโยบายอาจจะมีการเอื้อประโยชน์ให้กับทุนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการประชารัฐ แม้ข้อจำกัดนี้จะถูกอธิบายว่าได้ลดบทบาทลงไปภายหลัง แต่บริบท

แวดล้อมการกำหนดนโยบายที่ทุนใหญ่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชนบทในช่วงทศวรรษที่ผ่านมามีขึ้นระหว่างรัฐที่หันมาทำหน้าที่อุดหนุนชนบท และชาวนาผู้ซึ่งผ่านการพัฒนาทางเศรษฐกิจจนมีฐานะแบบรายได้ปานกลาง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559)

สังคมชนบทไทยที่ปรับเปลี่ยนไปภายใต้ความสัมพันธ์ใหม่นี้ ความต้องการพื้นฐานของชนบทว่าไม่ใช่เรื่องของการสมยอมหรือการมุ่งต่อต้านการทุจริตของรัฐอีกต่อไป หากแต่สิ่งที่พวกเขาแสวงหาภายใต้บริบทที่รัฐเข้ามาทำหน้าที่อุดหนุนก็คือการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐ เพื่อดึงเอาทรัพยากรและอำนาจมาสร้างประโยชน์กับตนเองและความสัมพันธ์กับรัฐแบบใหม่นี้เองยังเป็นฐานทางอัตลักษณ์ใหม่ให้กับพวกเขาเส้นทางที่คนชนบทไทยในสังคมการเมืองจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับรัฐได้นั้นมีหลากหลาย ผ่านทางนโยบายและโครงการพัฒนาหลายรูปแบบที่ตัวแทนอำนาจรัฐได้นำเข้าไปโยนกับกลุ่มคนที่แตกต่างกันในชนบท แต่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้ นโยบายก็มักจะออกมาขาดระบบระเบียบและปล่อยให้สายสัมพันธ์ส่วนตัวเข้ามามีบทบาท จนทำให้คนชั้นกลางในเมืองมักจะมองนโยบายเหล่านี้ว่าขาดความก้าวหน้าของการเมืองสมัยใหม่ (บุษบา สันสมบุรณ์, 2553)

สำหรับบทความฉบับนี้เป็นการกล่าวคือ กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนำนโยบายประชารัฐของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยหลักการการสื่อสารทางการเมือง ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนำนโยบายประชารัฐของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติรายละเอียดนำเสนอได้ดังนี้

หลักการการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่มยุครีกโบราณ เน้นในเรื่องวาทวิทยา การเมือง และจริยธรรมเป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อมาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสารในฐานะเครื่องมือกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสาร การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องต่อการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล เป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป (ธฤติ ดอกโสม, 2555)

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยัง

เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ตามความหมายของ อัลมอนด์ และโคลแมน (Almond & Coleman, 1960) ระบุว่า การสื่อสารทางการเมืองคือ กิจกรรมที่เผยแพร่ทั่วไป อันเป็นการทำหน้าที่ทั้งหลายดำเนินอยู่ในระบบการเมือง กระบวนการ สังคมประกิต การสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎ การประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง (Rush & Althoff, 1971) การส่งข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่ง โดยใช้กระบวนการ (Process) อย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่อยู่นิ่งและไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดจบที่เห็นชัดเจน (David K. Berlo, 1960) เป็นกระบวนการซึ่งปัจเจกแต่ละบุคคลในบริบทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเครือญาติ องค์กร และสังคมชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองและสร้างข้อมูลข่าวสารเพื่อที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับบริบทหรือสภาพแวดล้อมและผู้อื่นในสังคม (จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำให้เกิดการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

นิยามดังกล่าวเป็นนิยามที่รวมทั้งภาษาที่เป็นการพูดและการเขียนที่เป็นวาทศิลป์ทางการเมือง แต่ไม่รวมถึงการกระทำที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง แต่ในทัศนะของแมคเนียร์ การสื่อสารทางการเมืองจะรวมถึงสัญญาเพื่อที่จะเข้าใจกระบวนการทางการเมืองทั้งหมด

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองนั้น แนวคิดของลูเซียน พาย (Lucian W. Pye, 1972) เห็นว่าการสื่อสารโครงข่ายที่โยงใยสังคมมนุษย์ โครงสร้างของระบบการสื่อสารเปรียบเสมือนโครงกระดูกของสังคม เนื้อหาสาระ (Content) ของการสื่อสารก็คือใจความสำคัญ (Substance) ของการปฏิสัมพันธ์กันของมนุษย์ (Intercourse) การไหลเวียนของสารสื่อสารจะกำหนดทิศทางและอัตราการพลวัตการพัฒนาของสังคม การสื่อสารแผ่ซ่านไปทั่วสังคมและพบเห็นได้ในทุกส่วนในวิถีสังคม ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่จะทำการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมทั้งหมดโดยอาศัยโครงสร้างเนื้อหาสาระและการไหลเวียนของการสื่อสาร พาย ได้พิจารณาบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาทางการเมือง โดยแบ่งสังคมออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ แบบสังคมโบราณ (Traditional Society) คือ เป็นสังคมซึ่งระบบการเมืองยังไม่พัฒนาอาจเป็นระบบหัวหน้าเผ่า (Tribal Leader) หรือ

เจ้าผู้ครองนครหรือราชาธิปไตย หรือคณาธิปไตยซึ่งคงรูปไม่แน่นอนในสังคมเช่นนี้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปตามระดับสถานะทางการเมืองซึ่งกำหนดแน่นอนตายตัวการถ่ายทอดข่าวสารและความคิดเห็นไปในทางเดียวคือ จากเบื้องบน (ผู้ครองอำนาจในแผ่นดิน) ลงมาสู่ประชาชน แบบสังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ในสังคมเช่นนี้ อำนาจทางการเมืองกระจายออกไป สังคมประกอบด้วยกลุ่มชนซึ่งมุ่งปกป้องรักษาสีทธิและผลประโยชน์ของตนเอง อำนาจทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยสันติการสื่อสารทางการเมืองเป็นไปในลักษณะทิศทางที่สวนกันคือข่าวสารและความคิดเห็นถูกถ่ายทอดจากผู้คุมอำนาจทางการเมืองมาสู่มวลชนและจากมวลชนย้อนกลับ (Feedback) ขึ้นไปสู่เบื้องบนอีกครั้งหนึ่งในสังคมเช่นนี้การสื่อสารมวลชนเป็นสื่อสำคัญทางการเมือง เพราะเป็นสื่อถ่ายทอดข่าวสาร และเป็นตลาดเสรีของความคิดเห็นและแบบสังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป (Transitional Society) เป็นสังคมซึ่งอยู่ในระดับระหว่างสังคมโบราณและสังคมสมัยใหม่คือ สังคมที่กำลังพัฒนาจากสังคมโบราณแต่ยังไม่บรรลุถึงความสำเร็จที่จะเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริงในสังคมชนิดนี้ อำนาจทางการเมืองยังไม่กระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่มวลชนเริ่มมีสิทธิมีเสียงในการเมือง (Political Participation) ในสังคมเช่นนี้ กลุ่มชนที่สำคัญ คือ ผู้นำสมัยใหม่ซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับการศึกษาดี ตระหนักในภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้นำสมัยใหม่เหล่านี้เป็นพลังสำคัญในสังคมแบบนี้ เพราะเป็นผู้ผลักดันมวลชนรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ในสังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูปการสื่อสารมวลชนเริ่มฟักตัวเกิดขึ้นฉะนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนอาจไม่สมบูรณ์เช่นในสังคมสมัยใหม่คือ ยังไม่มีการถ่ายทอดสวนทิศทางระหว่างผู้มีอำนาจกับมวลชนอย่างแท้จริง บทบาทของสื่อมวลชนในสังคมเช่นนี้ มักจะเป็นไปในรูปที่ผู้นำจะเป็นผู้ชี้ทางให้ประชาชนเข้าใจในสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับสื่อมวลชนนั้นก็มีภาระหน้าที่เป็นพิเศษ คือเป็นผู้นำและเป็นผู้สอนให้เข้าใจในบทบาททางการเมืองของตน (Shaffer, David R., 1975)

การสื่อสารทางการเมืองในความหมายกว้างหมายถึงกิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์กระทำหรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตนเอง การยื่นข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ การกล่าวคำปราศรัยของนักการเมือง ความหมายเชิงแคบ หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันเฉพาะซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่กระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิดและทัศนคติอันเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง การศึกษา การสื่อสารทางการเมืองส่วนใหญ่่มักจะมองการสื่อสารทางการเมืองโดยนัยแห่งความหมายนี้ (Pool., 1968)

การสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วย การสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่เจาะจง การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่งถึงนักการเมืองและกิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมือง ส่วนการสื่อสารทางการเมือง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ องค์การทางการเมือง (Political Organization) สื่อ (Media) และประชาชน (Citizens) หรือผู้รับสาร (Audience)

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง มีความสำคัญต่อระบบการเมืองเป็น

กิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ทั้งการสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์การสร้างกฎ การประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎ ล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือด้วยกัน ทั้งสิ้นเป็นเครื่องมือในการสื่อสารการนำนโยบายไปสู่ประชาชน ซึ่งในการนำนโยบายประชารัฐของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัตินั้นนโยบายที่เรียกว่า นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นนโยบายที่ต้องทำการสื่อสารสร้างความเข้าใจและต้องเข้าถึงประชาชนให้ทั่วถึง โดยนโยบายนี้มีความสำคัญซึ่งสามารถอธิบายได้ดังหัวข้อต่อไปนี้

นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

โครงการประชารัฐสวัสดิการ เป็นนวัตกรรมในการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้พ้นจากปัญหาความยากจนของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีด้วยการให้มีการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลัง จากนั้นจะออกเป็นบัตรสวัสดิการเพื่อช่วยในการลดค่าครองชีพ ทั้งการซื้อสินค้า และการเดินทาง ซึ่งเป็นนวัตกรรมในการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้พ้นจากปัญหาความยากจนของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีด้วยการให้มีการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลัง จากนั้นจะออกเป็นบัตรสวัสดิการเพื่อช่วยในการลดค่าครองชีพ ทั้งการซื้อสินค้าและการเดินทาง แนวคิดเกิดจากรัฐบาลต้องการผลักดันยุทธศาสตร์ National e-Payment ซึ่งมุ่งการโอนเงิน สวัสดิการแห่งรัฐผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ขณะนั้นมีข้อจำกัดเรื่องข้อมูลที่ไม่เพียงพอ และยังไม่ได้มีการชำระระบบข้อมูลทางรัฐมนตรืว่าการกระทรวงการคลังจึงเห็นว่าควรจะมีการลงทะเบียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยมากขึ้น ถูกต้อง สมบูรณ์กว่าที่เคยมีมาก่อนหน้า โดยจะมีการสะสมข้อมูลเข้าซ้อนไม่ทันสมัยออกไป ซึ่งจะทำให้การช่วยเหลือตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการอย่างแท้จริง “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจึงเกิดขึ้นมารองรับกับข้อมูลปัจจุบัน และยังเป็นการแสดงตัวตนได้ ด้วยว่าเป็นตัวจริงเป็นผู้ที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติมาแล้ว เพื่อที่การโอนเงินสวัสดิการจะได้มีประสิทธิภาพคือ จ่ายตรงให้กับผู้มีสิทธิจริง ๆ ทำให้ต้องมีการจัดลงทะเบียนเกิดขึ้น” (วารสารไทยคู่ฟ้า, 2561)

เป้าหมายจริง ๆ คือให้ผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างถาวร ด้วยการช่วยให้คนเหล่านี้มีแผนที่ชีวิตที่จะพัฒนาตัวเองได้ เหมือนกับที่ผ่านมาคือการให้ปลาให้อาหารไปทาน แต่จากนี้ จะเป็นการให้เครื่องมือให้เบ็ดไปจับปลา อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั่นเอง โดยเป็นส่งเสริม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านของการมีงานทำหรือต้องการแหล่งเงินทุน ด้านการฝึกทักษะอาชีพจะมีโครงการฝึกอบรมอาชีพ ด้านการช่วยเหลือให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน สำหรับผู้ที่ไม่อยากเป็นลูกจ้างอยากทำอาชีพอิสระ มีกิจการของตนเอง ซึ่งกระทรวงการคลังมีธนาคารของรัฐที่พร้อมจะช่วยเหลือ และเมื่อได้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วนั้นพบว่ามีปัญหาในด้านการสื่อสารการเมืองในประเด็นสำคัญคือ การให้ความร่วมมือ ความสนใจของกลุ่มเป้าหมายว่ามีความตั้งใจเข้าร่วมพัฒนาตนเองหรือไม่ เพราะครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการให้เปล่า แต่จะต้องมีการพัฒนาตัวเองด้วย ซึ่งถ้าคนในกลุ่มเป้าหมายไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่คิดที่จะพัฒนาตนเอง มาตรการนี้ก็จะไม่เกิดผลตามที่ต้องการอย่างแท้จริง สำหรับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเองอาจ

ไม่ได้เชื่อมโยงกับบทบาทของทุนใหญ่โดยตรง แต่ก็มีข้อสังเกตได้ว่าตัวบัตริสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงเริ่มแรกนั้นถูกจำกัดให้ซื้อสินค้าได้กับร้านค้าบางร้านเท่านั้น จนนำไปสู่ข้อวิพากษ์ว่าตัวนโยบายอาจจะมีการเอื้อประโยชน์ให้กับทุนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการประชารัฐ แม้ข้อจำกัดนี้จะถูกอธิบายว่าได้ลดบทบาทลงไปภายหลัง แต่บริบทแวดล้อมการกำหนดนโยบายที่ทุนใหญ่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นก็ยังคงมีความสำคัญอยู่การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชนบทในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาทำให้เกิดขึ้นระหว่างรัฐที่หันมาทำหน้าที่อุดหนุนชนบท และชาวนาผู้ซึ่งผ่านการพัฒนาทางเศรษฐกิจจนมีฐานะแบบรายได้ปานกลาง อาจกล่าวได้ว่า สวัสดิการประชารัฐกำลังสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้คุณค่าและความสำคัญของอัตลักษณ์ “ชาวนา” ในทางการเมืองของคนชนบทถดถอย และสร้างอัตลักษณ์ใหม่ในการเป็น “คนจน” เข้าแทนที่นัยยะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่สวัสดิการประชารัฐสร้างขึ้นกับชนบทไทยคือในเบื้องต้นในสองแง่มุม คือ (1) การเปลี่ยนแปลงในภาคการเกษตร และ (2) การลดความเหลื่อมล้ำที่คนชนบทต้องเผชิญ (ศรีศักดิ์ จามรมาน, 2560)

สรุปได้ว่าสวัสดิการประชารัฐนั้นถูกขับเคลื่อนมาจากกระแสต้านประชานิยม สภาพเช่นนี้อาจกลับไปเป็นเงื่อนไขที่สร้างข้อจำกัดต่อโอกาสการขยายตัวและเพิ่มศักยภาพของสวัสดิการประชารัฐได้ เนื่องจากทัศนคติจากคนหลายกลุ่มต่อนโยบายสวัสดิการเพื่อคนจนนั้นยังอยู่ในแง่ลบ การหันมาให้สวัสดิการเฉพาะเจาะจงที่คนจนก็เสี่ยงได้ยากที่จะต้องเผชิญทัศนคติทางลบต่อไป และยิ่งอาจรุนแรงขึ้นเสียด้วยซ้ำหากรัฐมุ่งหน้าขยายสวัสดิการในรูปแบบใหม่

วิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองในการนำนโยบายประชารัฐของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปปฏิบัติ

จากการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องต่อการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงที่ชนะและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมการเมืองเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ซึ่งจากการวิเคราะห์เอกสารประกอบนั้น การสื่อสารทางการเมืองในมุมมองของผู้เขียนประกอบด้วยกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้

1. การสื่อสารทุกรูปแบบของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น เป็นการดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ในการมุ่งใจให้ประชาชนเข้าใจได้ว่าเป็นการกำหนดนโยบายโดยพรรคของตน ซึ่งการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนไทยทุกคนแล้วแต่ต้องการหรือได้รับบริโภควารสารด้วยกันทั้งนั้นเนื่องจากมองว่าการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเป็นนโยบายที่มีประโยชน์ต่อตนเอง เมื่อมีความต้องการมากขึ้นโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่สื่อมีความก้าวหน้ามากขึ้น ความแตกต่างหลากหลายก็ย่อมมีมากตามไปด้วยตามแต่วัตถุประสงค์ของสื่อแต่ละแขนงที่ต้องการจะนำเสนอ หรือหาเป้าหมายของตนให้เป็นไปในรูปแบบไหนหรือลักษณะใด

2. การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถส่งถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน การสื่อสารของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมุ่งเน้นอธิบายกระบวนการได้รับเงินวิธีการใช้เงิน จำนวนเงินที่จะได้รับ คุณสมบัติของประชาชนที่จะได้รับ

ประโยชน์ ซึ่งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงทัศนคติและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม การเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป การสื่อสารทางการเมืองคือกิจกรรมที่เผยแพร่ทั่วไป อันเป็นการทำหน้าที่ทั้งหลายดำเนินอยู่ในระบบการเมือง กระบวนการ สังคมประกิต การสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎการประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ

3. การสื่อสารของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ประสบผลสำเร็จอีกประเด็นคือกิจกรรมของนโยบายเป็นกิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมืองเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองนั้นมีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของการเมือง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองส่วนใหญ่นำมาใช้ในลักษณะของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จะอยู่ที่การผสมผสานการตลาดให้ผสมกลมกลืน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ภายใต้แนวคิดประชานิยม ใช้กลไกของงบประมาณรัฐเพื่อสร้างภาพลักษณ์ และคะแนนนิยม ใช้ช่องทางการปรับเปลี่ยนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจูงใจประชาชนด้วยผลประโยชน์เฉพาะหน้า ซึ่งการสื่อสารด้วยกระบวนการต่าง ๆ นั้นกล่าวคือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหมดซึ่งสามารถอ่านและส่งผ่านได้รวดเร็ว นำเสนอในลักษณะใดก็ได้ตามความต้องการใช้งานของผู้ใช้งานทำให้เกิดสื่อใหม่ ซึ่งเกิดจากการหลอมรวมเทคโนโลยีการสื่อสารและในยุคปัจจุบันสื่อที่เป็นเครื่องมือของการสื่อสารทางการเมืองของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐก็คือ เครือข่ายสังคม (Social Media Network) นั่นเอง

บทสรุป (Conclusion)

สำหรับกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชารัฐนั้นกลยุทธ์ที่ได้มีการนำมาใช้ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองซึ่งสามารถส่งถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของการเมืองและขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการ

กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น สวัสดิการประชารัฐได้เข้ามาปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ดังกล่าว หากเส้นทางของสวัสดิการประชารัฐดำเนินต่อไปและลักษณะต่าง ๆ ที่ถูกผลักดันให้ชัดเจนขึ้น ก็คงจะไม่เกินเลยนักที่จะตั้งข้อสังเกตว่าสังคมชนบทไทยภายใต้อิทธิพลของสวัสดิการประชารัฐกำลังเคลื่อนออกจากสภาพของชานเมืองจริงอยู่ที่รัฐไทยยังทำหน้าที่อุดหนุนชนบท ถึงจะไม่ชัดเจนเท่าแต่ก่อน แต่ความสัมพันธ์ที่มาพร้อมกับการอุดหนุนของสวัสดิการประชารัฐก็ดูจะต่างไปจากแบบที่ชนบทได้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับรัฐเพื่อชิงเอาประโยชน์มาสู่ตนเอง แต่เป็นความสัมพันธ์ใหม่ที่รัฐและระบบราชการใช้อำนาจและความเชี่ยวชาญเข้าไปจัดสรรการอุดหนุนคนยากจน ทั้งสายสัมพันธ์ผ่านทางนโยบายและโครงการที่หลากหลายก็ยังมีแนวโน้มจะถูกแทนที่ด้วยสายสัมพันธ์หลักของกระบวนการคัดกรองและกระจายประโยชน์สู่เฉพาะคนจน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). *วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุนันท์ ปราณิราษฎร์. (2561). *การเมืองในนโยบายประชานิยมประเทศไทย พ.ศ. 2544-2557*. หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพดล กรรณิกา. (2559). *เปรียบเทียบนโยบายประชานิยมรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งกับนโยบายประชารัฐของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ: มุมมองเชิงยุทธศาสตร์ที่ควรจะเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มาสเตอร์โพล.
- บุษบา สินสมบูรณ์. (2553). *ผู้นำการเมืองไทยยุคโลกาภิวัตน์กับยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดที่ส่งผลกระทบต่อหลักธรรมาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2544-2549*. หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ธฤทธิ์ ดอกโธสง. (2555). *การประเมินประสิทธิผลของนโยบายประชานิยมในการพัฒนาระดับท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดเพชรบูรณ์*. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ.
- Almond, G.A., & Coleman, J.S. (1960). *The Politics of the Developing Area*. Princeton: Princeton University Press.
- David Ogilvy. (1995). *The populist challenge to liberal democracy*. Retrieved June 23, 1995, from <http://www.fes.de/ipg/ONLINE3/ARTDECKER.PDF>
- Rush, M., & Althoff, P. (1971). *An Introduction to Political Sociology*. London: Thomas Nelson and Sons.
- Shaffer, David R. (1975). *Developmental Psychology: Theory. Research and Applications*. Montacy: Wad worth Inc.

กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกับความไม่เท่าเทียมในหน่วยงานภาครัฐ

Gender Diversity and Inequality in Government Agencies

กิริติวรรณ กัลยานมิตร¹ จักรวาล สุขไมตรี² สืบสวัสดิ์ วุฒิวิโรดิษฐ์³

Keratiwan Kalayanamit, Jagraval Sukmaitree, Suebsawad Vuttivoradit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการละเว้นหรือเลือกปฏิบัติกับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในการทำงาน ซึ่งปัจจุบันนี้ประเด็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกับสิทธิในสังคมเป็นประเด็นที่ถูกนำมาถกเถียงและนำไปสู่การเรียกร้องรวมไปถึงรวมตัวกันเพื่อขับเคลื่อนในการต่อสู้และยื่นหยัดเพื่อสิทธิความเป็นพลเมืองในหลากหลายประเด็นด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องการเลือกปฏิบัติกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงานภาครัฐนั้นเป็นประเด็นที่หลายภาคส่วนในสังคมไทยปัจจุบันให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นหลักปฏิบัติสากล รวมไปถึงการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน จากการศึกษาพบว่า การยกระดับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติในหน่วยงานภาครัฐนั้นยังคงพบว่ามีปัญหอยู่มากในด้านความรู้ ความเข้าใจ และการให้ความร่วมมือซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมกันในหน่วยงานภาครัฐและนำมาสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เข้าใจระหว่างกันในหน่วยงาน อันเป็นการละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นพลเมืองและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เนื่องจากในสังคมไทยการยอมรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังคงเป็นเรื่องใหม่ซึ่งต้องอาศัยทุกภาคส่วนในสังคมร่วมมือกันสร้างความรู้ ความเข้าใจและเคารพสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอันเป็นนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

คำสำคัญ (Keywords): หน่วยงานภาครัฐ; กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ; ความไม่เท่าเทียม; สิทธิมนุษยชน

Received: 2022-02-23 Revised: 2022-02-27 Accepted: 2022-02-28

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: keratiwan.ka@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: jagraval.su@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: suebsawad.vu@ssru.ac.th

Abstract

This article aims to study the inequality that occurs in government agencies. This includes refraining from or discriminating against Gender Diversity in the workplace. Today, the issue of Gender Diversity and social rights is the subject of debate and has led to calls for and unite to drive the fight and stand up for civil rights in many areas issues together. However, the issue of discrimination against Gender Diversity in government agencies is an issue that many sectors of Thai society are interested in today because it is an issue related to human rights principles. It is a universal practice that respects differences and non-discrimination as one of the fundamental requirements of equality as human beings, as well as respect for each other's rights. In today's global society, human rights are very important because respect for human dignity is something that citizens of the world and every state should focus on and promote. However, the study found that Improving the promotion and support of equality and non-discrimination in government agencies still faces many problems in the areas of knowledge, understanding, and cooperation, which are the main obstacles leading to this leads to discrimination and inequality in government agencies and leads to the problem of inequality and misunderstanding between agencies which violates the fundamental rights of citizenship and human dignity. This is because, in Thai society, acceptance of Gender Diversity is still a new matter which requires all sectors in society to collaborate to create knowledge, understanding and respecting the rights of Gender Diversity leads to peaceful and non-discriminatory coexistence as part of democratic governance.

Keywords: Government Agencies; Gender Diversity; Inequality; Human Rights

บทนำ (Introduction)

บุคลากรถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินกลยุทธ์ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าประสงค์ ดังเช่นทฤษฎีการพึ่งพาทรัพยากร (Resource Dependence Theory) ที่มีแนวคิดว่าทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาขององค์กร และขีดความสามารถขององค์กรจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของคน (Noknoi, 2009) โดยเฉพาะในยุคที่มีความหลากหลายของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอันมีลักษณะเป็นพลวัตในปัจจุบันรวมไปถึงการโอกาสกับความหลากหลาย (diversity) ของทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในสังคมอย่างไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้น การบริหารความหลากหลาย (diversity management) ของบุคลากรภายในองค์กรจึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญในการที่จะผลักดันให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เพราะความ

หลากหลายของบุคลากรในหน่วยงานจะสร้างโอกาสให้กับองค์การในเรื่องของการยอมรับความแตกต่างที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันรวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและการบริการที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการส่งเสริมและยกระดับการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมผ่านการฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อให้องค์การสามารถจัดการกับความหลากหลายของบุคลากรให้องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาและหลากหลายในโลกปัจจุบัน

กลุ่มผู้เขียนเห็นถึงปัญหาและความสำคัญจากที่กล่าวมาจึงนำมาสู่การศึกษาในประเด็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกับความไม่เท่าเทียมในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในสังคมโลกปัจจุบันการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐแนวใหม่มีความสอดคล้องกับแนวคิดการไม่เลือกปฏิบัติและแนวคิดความเท่าเทียมด้านโอกาสของบุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งในองค์การปัจจุบันเป็นยุคที่ทรัพยากรมนุษย์ล้วนมีความหลากหลาย จึงทำให้ โดยประเด็นการไม่เลือกปฏิบัติและความเท่าเทียมในหน่วยงานเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ รวมถึงเวทีโลกที่ให้ความสนใจกับประเด็นนี้เป็นอย่างมาก (Bilkis, Habib, & Sharmin, 2010) ซึ่งมีความสอดคล้องกับประเด็นด้านแรงงานและสิทธิมนุษยชนที่ถูกเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมอันเนื่องมาจากความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ เพศ ศาสนา วัฒนธรรม ความเห็นต่างทางการเมือง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นในระดับระหว่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในลักษณะองค์รวมเรื่องหลักสิทธิมนุษยชนอันถือเป็นหลักการสำคัญที่สมาชิกใหญ่แห่งสหประชาชาติซึ่งประกอบด้วยสมาชิกประเทศต่างๆ ได้ลงมติรับรองและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ถึงแม้ว่าปฏิญญานี้จะไม่ใช่สนธิสัญญาระหว่างประเทศแต่ก็จัดเป็นกฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุด ซึ่งประเทศต่างๆ จำต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้ตราไว้ในปฏิญญานี้ โดยถือเป็นพื้นฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (United Nations)

จะเห็นได้ว่าความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงานภาครัฐนั้นเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในเวทีโลก เรื่องการเคารพต่อหลักสากลโลกก็คือหลักสิทธิมนุษยชนด้วย ไม่ใช่เป็นแต่เพียงอุปสรรคในการพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าประสงค์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม เรื่องการเลือกปฏิบัติได้นำมาซึ่งทฤษฎีความเท่าเทียมกันทางด้านโอกาสเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม ดังนั้นการมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการในการปฏิบัติงานเป็นการกำจัดสิ่งที่เรียกว่า “เพดานกระจก” (glass ceiling) ซึ่งเป็นคำอุปมาหมายถึง “อุปสรรคที่มองไม่เห็น” (Ricucci & Naff, 2008) ที่กลายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในองค์การ โดยทั่วไปจะใช้กับอุปสรรคที่คอยกีดกันเพศหญิงหรือชนกลุ่มน้อยในการทำงาน การเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น โดยการเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมกันในองค์การอาจเกิดขึ้นได้ในหลายขั้นตอนของการดำเนินงาน เช่น การคัดเลือกตำแหน่ง

งาน การเลื่อนตำแหน่ง การลาพักร้อน สวัสดิการ เงินเดือน การมอบหมายงานตามหน้าที่ การพิจารณาให้ออกจากงาน (Naff, Riccucci & Freyss, 2014)

ฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อประเด็นความไม่เท่าเทียมและเลือกปฏิบัติในหน่วยงาน ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานบุคคล โดยหากให้มีการเลือกปฏิบัติต่อคนในหน่วยงาน หรือบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้ามาทำงานในหน่วยงานนั้นก็จะเป็นการเลือกปฏิบัติ อันแสดงให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาล้วนมีความเท่าเทียมกันไม่มีใครควรถูกเลือกปฏิบัติจากความแตกต่างไม่ว่าจะเป็น เพศ ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม แม้แต่ชาติพันธุ์ เมื่อพิจารณาดังนี้บุคลากรทุกคนย่อมต้องได้สิทธิเสรีภาพในการทำงานอย่างเท่าเทียมกันด้วย ไม่สามารถเลือกปฏิบัติได้ นอกจากนี้แล้วหากมีการเลือกปฏิบัติดังนี้ยังถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายในหลายๆประเทศที่พัฒนาแล้ว (Developed Countries) และปฏิบัติตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) รวมถึงในประเทศไทยเอง ก็ถือว่าผิดกฎหมายด้วยเช่นเดียวกัน อีกทั้งการเลือกปฏิบัติซึ่งถือว่าเกี่ยวข้องกับการไม่ได้รับโอกาสและความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติงานถือเป็นสิ่งที่ความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงระเบียบและวิธีการของระบบราชการไปสู่การบริหารแบบใหม่ โดยใช้กระบวนการของภาคเอกชนมาบูรณาการการทำงานซึ่งเน้นผลสำเร็จและความรับผิดชอบรวมไปถึงการปรับตัวเป็นองค์การสมัยใหม่ที่รองรับกับความหลากหลายในสังคมปัจจุบันที่ทรัพยากรมนุษย์เองซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การก็มีความหลากหลายด้วยเช่นเดียวกัน

ดังนั้น การเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรมนุษย์ที่มีความหลากหลายทางจึงถือเป็นสิ่งที่กระทบต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) โดยเฉพาะในต่างประเทศหรือประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Countries) ซึ่งให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนโดยหลักการสำคัญคือและการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างจากประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing Countries) ทั้งนี้โดยเมื่อสำรวจงานวิจัย หรือบทความวิชาการจากต่างประเทศล้วนมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลส่วนที่มีการให้ความสำคัญและศึกษาเรื่องการความไม่เท่าเทียมและโอกาสในการปฏิบัติที่ถูกกีดกันจากความแตกต่างในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ สีผิว ภาษา ศาสนา ชาติพันธุ์ ในขณะที่เดียวกันงานวิจัยและบทความวิชาการที่เผยแพร่ในประเทศไทยมักเน้นไปที่โครงสร้างการบริหารงานราชการ แนวคิดทฤษฎีด้านกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนองค์การโดยไม่ได้มีประเด็นเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติกับกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่าง โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเลย ทั้งที่การเลือกปฏิบัติในการเข้ารับปฏิบัติงานรวมถึงความไม่เท่าเทียมกันในหน่วยงานนั้นล้วนขัดกับหลักสากลระหว่างประเทศซึ่งก็คือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ซึ่งถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่นับได้ว่าเป็นที่ยึดถือของหน่วยงานต่างๆในปัจจุบัน เช่น องค์การระหว่างประเทศ ดังนั้น รัฐบาลีต่าง ๆ ย่อมมีหน้าที่ตามพันธกรณีในการที่จะนำหลักปฏิญญาดังกล่าวเป็น

ต้นแบบวางหลักเกณฑ์ในสังคมให้สอดคล้องกับมาตรฐานตามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เสมอภาคกัน อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนขององค์การอย่างพัฒนาและยั่งยืนจากการยอมรับความหลากหลายและแตกต่างของบุคลากรซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในทรัพยากรที่สำคัญในการบริหารงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ

ในส่วนของการทำงานของหน่วยงานภาครัฐกับการจัดความไม่เท่าเทียมกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น ควรส่งเสริมให้การปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐเป็นภารกิจที่ทุกคนสามารถเป็นส่วนหนึ่งได้ โดยในการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานนั้นต้องห้ามเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะห้ามเลือกเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มที่ตนเองต้องการ หรือตัดบุคคลหรือกลุ่มที่ตนเองต้องการออกไปได้ โดยใช้ความรู้สึกร่วมตัวในการตัดสินใจ และในหน่วยงานภาครัฐเองบุคลากรจะต้องได้รับโอกาสในการทำงานและได้รับการปฏิบัติที่อย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งถ้าหน่วยงานรัฐไม่สามารถจัดการเลือกปฏิบัติของบุคลากรบางกลุ่มได้ก็จะส่งผลต่อภาพรวมของการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐให้เกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพได้

แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน

กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกับความไม่เท่าเทียมในหน่วยงานภาครัฐนั้นมี ความสอดคล้องโดยตรงกับแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสิทธิพื้นฐานมาจากศักดิ์ศรีที่ติดตัวมนุษย์มาทุกคนตั้งแต่กำเนิด สิทธิมนุษยชนไม่ใช่สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยกฎหมายหรือโดยนิติบัญญัติและไม่ได้เกิดจากการที่รัฐเป็นผู้กำหนดขึ้น แต่สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสิทธิของบุคคลทุกคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ ดังนั้นรัฐต่าง ๆ จึงมีหน้าที่เคารพ ปกป้อง และเติมเต็มสิทธิมนุษยชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ 1) พันธะหน้าที่ที่ต้องเคารพ กล่าวคือรัฐต้องละเว้นการละเมิดสิทธิ รัฐต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคล 2) พันธะหน้าที่ที่ต้องปกป้อง กล่าวคือรัฐต้องปกป้องและป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นละเมิดสิทธิของบุคคล และ 3) พันธะหน้าที่ที่ต้องเติมเต็ม กล่าวคือรัฐต้องมีมาตรการเพื่อประกันการเข้าถึงสิทธิทั้งปวงภายใต้กฎหมายของรัฐนั้น ๆ (Dutta, 2008)

หลักการว่าด้วยปณญญาสิทธิมนุษยชนมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับสิทธิในการทำงานอย่าง ยุติธรรมในข้อ 23 โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน ในการเลือกงานอย่างอิสระ ในเงื่อนไขอันยุติธรรม และเป็นประโยชน์แห่งการทำงาน และในการคุ้มครองต่อการว่างงาน 2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าจ้างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ 3) ทุกคนที่ทำงานมีสิทธิที่จะได้รับสินจ้างที่ยุติธรรมและเป็นประโยชน์ที่จะให้ประกันแก่ตนเองและครอบครัวแห่งตน ซึ่งความเป็นอยู่อันคู่ควรต่อเกียรติศักดิ์ของมนุษย์ และถ้าจำเป็นก็จะต้องได้รับวิถีทางคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย และ 4) ทุกคนมีสิทธิที่จะจัดตั้ง และที่จะเข้าร่วมสหพันธกรรมกร เพื่อความคุ้มครองแห่งผลประโยชน์ของตน (Phiang-udon, 2015)

ดังนั้น แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนที่ยึดหลักพื้นฐานเรื่องหลักความเสมอภาคของบุคคลทุกคนว่ามีความเท่าเทียมกัน จึงสอดคล้องกับการทำงานในหน่วยงานของรัฐที่ย่อมต้องถือว่าบุคคลทุก

คนมีความเสมอภาคกันในการเข้าทำงานกับหน่วยงานของรัฐ โดยการเลือกปฏิบัติไม่รับเข้าทำงานด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งนอกจากเหตุผลเรื่องความรู้ความสามารถซึ่งเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครจะไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งจะทำให้พลเมืองทุกคนมีความเสมอภาคกันในการเข้าทำงานกับหน่วยงานของรัฐ (The Office of the Administrative Courts of Thailand, 2009)

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในกฎหมายสากล

กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและทางร่างกายในระบบกฎหมายเหมือนกับกลุ่มคนทั่วไปเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติหรือหลักการต่าง ๆ เช่น ปญญาสากล่าวด้วยสิทธิทางเพศ หลักการยกยอการเคารพ รวมถึงรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศที่ให้การคุ้มครองอันประกอบไปด้วยสิทธิในชีวิต ที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอิสระที่จะกำหนดตนเอง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง เป็นสิทธิของบุคคลทุกคน กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศจึงมีสิทธิเหล่านี้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ รัฐควรให้ความเคารพและต้องไม่ทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดบุคคลดังกล่าวนี้ รวมไปถึงการเลือกปฏิบัติในหน่วยงานอย่างไม่เท่าเทียมอันถือว่าขัดกับหลักการสำคัญนี้ด้วย

สิทธิเสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัย การรับรองสิทธิของบุคคลทุกคนที่มีความหลากหลายทางเพศมีความเกี่ยวข้องกับเสรีภาพสิทธิความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล ตามมาตรา 3 ของปญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนที่ให้การรับรองว่าทุกคนย่อมมีสิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิความมั่นคงปลอดภัยของบุคคลและยังไม่มี การรับรองสิทธิเสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัย ตามมาตรา 9 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมืองว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมตามอำเภอใจไม่ได้ บุคคลจะถูกทรมานหรือปฏิบัติอย่างโหดร้ายได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย

ในด้านหลักสากลระหว่างประเทศ แม้ไม่ได้มีกฎหมายเฉพาะเรื่องสิทธิด้านความหลากหลายทางเพศ แต่ได้มีการรับรองในเรื่องความไม่เท่าเทียมและการไม่เลือกปฏิบัติบนฐานเรื่องเพศสรีระ(sex) เพศสภาวะ(Gender) และเพศวิถี(Sexuality) ไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศแทบทุกฉบับ แต่เนื่องจากการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีเพศวิถีที่แตกต่างจากกระแสหลักยังคงพบเห็นได้ทั่วไป จึงทำให้นักเคลื่อนไหว นักเรียกร้องสิทธิต่างๆ รวมตัวกันเพื่อร่วมร่างหลักการว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนสากลในเรื่องเกี่ยวกับเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ หรือที่เรียกว่าหลักการยอร์กยาคาตาขึ้น (Principles on the Application of International Human Rights Law in relation to Sexual Orientation and Gender Identity) หลักการนี้ได้ยืนยันสิทธิตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศมีมีผลผูกพันกับรัฐภาคีให้ปฏิบัติตามพันธกรณีเพื่อสร้างหลักประกันคุ้มครองกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

ประเด็นเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงาน

ในช่วงทศวรรษที่ 60-80 เป็นช่วงที่หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับประเด็นการเลือกปฏิบัติของผู้หญิงและเชื้อชาติแต่ในช่วงทศวรรษที่ 90 เป็นต้นมา โดยได้มีการขยายปัญหาไปยังประเด็นอื่น ๆ เช่น ประเด็นเรื่องการเลือกปฏิบัติของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสถานที่ทำงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการคุกคาม (harassment) และการปฏิบัติที่แตกต่าง (differential treatment) บนรากฐานของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งแต่เดิมมีการใช้คำว่า “Sexual Preference” หรือ “Affectional Preference” (Gossett, 2012) หรือในปัจจุบันอาจเรียกโดยรวมว่ากลุ่ม LGBTQ (lesbian, gay, bisexual, transgender/transsexual, and questioning transgendered persons) (Naff, Riccucci, & Freyss, 2014) โดยคนกลุ่มนี้ได้มีการถูกกีดกันทางด้านโอกาสและการถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงานตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1950 เช่น การได้รับค่าจ้างที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศชาย หญิง กับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และในปัจจุบันกลุ่ม LGBTQ ได้ถูกขยายคำจำกัดความ โดยเพิ่ม “I” ในกลุ่มดังกล่าว คือ “Intersex” ซึ่งหมายถึง คนที่เกิดมามีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างจากปกติจนกระทั่งไม่สามารถระบุเพศได้ชัดเจน เช่น การมีอวัยวะสืบพันธุ์ทั้ง 2 เพศ ตั้งแต่กำเนิด ปริมาณฮอร์โมนหรือโครโมโซมเพศที่ผิดปกติ

ในอดีตเมื่อมีการกล่าวถึงคำว่า “เพศ” จะหมายถึงเพศชายและเพศหญิงแต่เพียงเท่านั้น แต่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเพศภาวะนั้นเป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคมไม่ตายตัวและลื่นไหลได้ (sexual fluidity) เช่น การแบ่งพฤติกรรมทางเพศของบุคคลโดยอาศัยพื้นฐานทางจิตวิทยาและประสบการณ์ทางเพศที่ได้รับการเปิดเผยของบุคคล โดยสร้างมาตรวัดเป็น 7 ระดับ (a seven-step continuum or seven-point scale) ได้แก่ 1) กลุ่มรักต่างเพศ (heterosexual) 2) กลุ่มรักต่างเพศแต่มีประสบการณ์รักร่วมเพศ (predominantly heterosexual or reaction homosexual) 3) กลุ่มรักต่างเพศและมีประสบการณ์รักร่วมเพศหลายครั้ง (predominantly heterosexual often homosexual) 4) กลุ่มรักต่างเพศและรักร่วมเพศเท่า ๆ กัน (equality) 5) กลุ่มรักร่วมเพศและเคยมีประสบการณ์การรักต่างเพศ (predominantly homosexual) 6) กลุ่มรักร่วมเพศและเคยมีประสบการณ์รักเพศเดียวกันหลายครั้ง (almost entirely homosexual) และ 7) กลุ่มรักร่วมเพศ (homosexual) (Noknoi, 2011)

สหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ.1994 ได้มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องของการไม่เลือกปฏิบัติในการจ้างงาน (The Employment Non-Discrimination Act: ENDA) ที่มีการห้ามในการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในเรื่องการจ้างงาน ส่วนสมัยของประธานาธิบดี Bill Clinton ซึ่งเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนที่ 42 ดำรงตำแหน่งในช่วงปี ค.ศ. 1993-2001 ได้ออกหนังสือคำสั่งที่ 13087 (Executive Order 13087) ห้ามให้มีการเลือกปฏิบัติกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงการเพิ่มคำว่ากลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศลงเป็นหนึ่งในประเภทของการเลือกปฏิบัติ (Gossett, 2012) และอีก 5 ปีต่อมาประธานาธิบดี Clinton ได้ยกประเด็นปัญหาต่อกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาที่รู้จักในนาม

นโยบาย “Don’t Ask, Don’t tell” (Naff, Riccucci, & Freyss, 2014) ที่เป็นการปกป้องสิทธิของเกย์และเลสเบียนในกองทัพ

ในประเทศไทยปัจจุบันมีการสำรวจพบกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี แต่ยังไม่มีการเก็บผลทางสถิติที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันมีการยอมรับในกลุ่มผู้รักเพศเดียวกันมากขึ้นโดยมีจำนวนผู้ชายที่อยู่ในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 และผู้หญิงที่อยู่ในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 (Noknoi, 2011) แม้จะคนบางกลุ่มยังไม่เห็นด้วยในการเปิดเผยตัวตนของกลุ่มผู้ซึ่งรักเพศเดียวกัน อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีในสังคมไทย ครอบครัวไม่ยอมรับ กลัวว่าจะมีผลกระทบกับหน้าที่การงาน ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แม้ว่ากลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยจะมีแนวโน้มที่ได้รับการยอมรับสูงขึ้นก็ตามเมื่อเทียบกับในอดีต อันเนื่องมาจากบริบทของสังคมโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารไร้สายส่งผลให้โลกสามารถเชื่อมต่อกันอย่างเข้มข้นในทุกมิติหรือที่เรียกกันว่าโลกไร้แดน

แนวทางการปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงานภาครัฐเพื่อยุติการเลือกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม

ในหน่วยงานภาครัฐนั้นถือเป็นว่าสถานที่ที่ทำงานซึ่งมีบุคลากรที่มีความหลากหลายในด้านต่าง ๆ จึงทำให้การปฏิบัติต่อกันด้วยความความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติจะช่วยสร้างความเป็นเอกภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กรได้ โดยยึดตามหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ที่ได้ระบุไว้ว่า”บุคคลย่อมมีความเสมอภาคทางกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำได้” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา27,2560) และส่งเสริมความเสมอภาคซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตามการมีแต่ข้อกฎหมายอย่างเดียวอาจไม่สามารถยุติการเลือกปฏิบัติได้ เนื่องจากอคติอันเกิดจากการความรู้ความเข้าใจรวมถึงขาดการส่งเสริมการอยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างเท่าเทียม ควรได้รับการพิจารณาจากหน่วยงานผ่านการประชาสัมพันธ์ จัดโครงการฝึกอบรมทักษะการทำงานร่วมกันตามหลักธรรมาภิบาล (good governance) โดยการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถใช้หลักธรรมาภิบาล (good governance) ในการบริหารงานบุคคลซึ่งเป็นหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ โดยหลักธรรมาภิบาล หมายถึงหลักในการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการให้เป็นไปตามครรลองธรรม ซึ่งมีหลัก “ความเสมอภาค” (equity) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญ โดยได้รับการปฏิบัติและได้รับการบริการอย่างเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งแยกชายหรือหญิง ถิ่นกำเนิด

เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่น ๆ (Office of the Civil Service Commission, 2019) บนพื้นฐานของหลักการเคารพสิทธิมนุษยชน การเคารพกฎหมาย การเคารพความแตกต่าง โดยมีการผสมผสานระหว่างนโยบายและการปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยยุติการปฏิบัติต่อกันในที่ทำงานอย่างไม่เท่าเทียมโดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงาน

บทสรุป (Conclude)

การค้นคว้าและศึกษาความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงานภาครัฐนั้น พบว่า ในหน่วยงานภาครัฐยังคงให้ความสำคัญกับประเด็นการเลือกปฏิบัติและความไม่เท่าเทียมในโอกาสในการปฏิบัติงานน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เช่น ด้านกลยุทธ์การขับเคลื่อนหน่วยงาน การปฏิบัติงานตามพันธกิจ การรับนโยบายจากรัฐบาลมาปฏิบัติ โดยแทบไม่มีการกล่าวถึงหรือมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างมีนัยยะสำคัญเลย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ความไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นยังมีความสำคัญไม่เท่าที่ควร แม้ว่าสังคมโลกปัจจุบันจะมีการขับเคลื่อนและออกมาเรียกร้องถึงสิทธิด้านต่างๆของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างกว้างขวางก็ตามแต่ในหน่วยงานภาครัฐกลับไม่มีบทบัญญัติหรือข้อกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลเหล่านี้เลย ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนองค์กรภาครัฐนั้นหนึ่งในทรัพยากรที่สำคัญซึ่งมีส่วนในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของพันธกิจก็คือทรัพยากรมนุษย์กลับเป็นประเด็นที่ไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร รวมไปถึงการเลือกปฏิบัติในหน่วยงานภาครัฐซึ่งหมายถึงรวมถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหลักปฏิญญาสากลอันถือเป็นการผิดต่อหลักสากลระหว่างประเทศ โดยเมื่อพิจารณาจากข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้ระบุเรื่องแนวทางแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศลงไปอย่างชัดเจน รวมไปถึงไม่ได้มีหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนต่อกลุ่มบุคคลเหล่านี้

จากการศึกษากลุ่มผู้ศึกษาพบเรื่องการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการถูกจำกัดสิทธิและขัดขวางความก้าวหน้าในการทำงาน อีกทั้งยังขาดข้อระเบียบปฏิบัติต่างๆในแง่ของการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่เท่าเทียม ความเหลื่อมล้ำ การเลือกปฏิบัติในหน่วยงาน รวมถึงโอกาสในการก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากร อย่างไรก็ตาม ซึ่งหากพิจารณาในเรื่องของการคุ้มครองให้เกิดความเสมอภาคในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงานภาครัฐแล้วพบว่ายังคงมีปัญหาในเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ และการเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนอันถือเป็นหลักการสากลของนานาชาติ ที่สำคัญคือการความชัดเจนในเรื่องของบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน จึงทำให้ความไม่เท่าเทียมกันสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังคงเป็น

ปัญหาที่พบอยู่อย่างกว้างขวางในหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ซึ่งมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐเอง ทุกส่วนในหน่วยงานควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลายในองค์กรและยุติการเลือกปฏิบัติในหน่วยงานกับกลุ่มบุคคลเหล่านี้อย่างไม่เป็นธรรมและไม่เสมอภาคอันขัดกับหลักสากลระหว่างประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนและดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- Bilkis, Afroza, ShamimaBinte Habib, & TasnuvaSharmin. (2010) A Review of Discrimination in Employment and Workplace. *ASA University Review*. 4(2), 137.
- Dutta, K. (2008). *Handbook of Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination*. Bangkok: Asian Institute for Human Rights.
- Gossett, Charles W. (2012). *Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgendered Employees in the Public*. Florida: CRC Press.
- Naff, Katherine C., Norma M. Riccucci, & Siegrun Fox Freyss. (2014). *Personnel Management in Government*. (7th ed.). Florida: CRC Press.
- Noknoi, J. (2009). *Contemporary human resource management concepts*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Noknoi, J. (2011). *Diversity management in an organization*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Office of the Administrative Courts of Thailand. (2009). *The principle of equality and unfair discrimination*. Bangkok: Administrative Litigation Center, Office of Research and Academic.
- Phiang-udon, S. (2015). *Human rights and the third sex (LGBT) person*. Retrieved November 17, 2019, from <http://www.humanrightscenter.go.th>
- Riccucci, Norma M., & Katherine C. Naff. (2008). *Personnel Management in Government: Politics and process*. (6th Edition). Florida: CRC Press.

นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงระบบภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561–2580)
System Development and Improvement Policy
Under National Strategy (2018–2047)

ไกรสร วันละ¹ ภักดี โพธิ์สิงห์²
Kraisorn Wanla, Phakdee Phosing

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอนโยบายการพัฒนาและปรับปรุงระบบภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 - 2580) เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) และเพื่อให้เป้าหมายข้างต้นเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นที่ 20 คือ การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ได้มุ่งเน้นพัฒนาการให้บริการของรัฐให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และเป็นการพัฒนาแบบครอบคลุมทั่วถึง บูรณาการไร้รอยต่อ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการดิจิทัล ดำเนินการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชน และผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ ไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ และกลุ่มคน รวมทั้งนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดค่าใช้จ่ายของประชาชน ยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นที่ 20 ประกอบไปด้วย 5 แผนย่อย ได้แก่ การพัฒนาบริการประชาชน, การบริหารจัดการการเงินการคลัง, การปรับสมดุลภาครัฐ, การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ, การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

คำสำคัญ (Keywords): นโยบาย; การพัฒนา; ปรับปรุงระบบ; ยุทธศาสตร์ชาติ

Abstract

This article aims to present the policy of system development and improvement under the National Strategy (2018 - 2037). In order to be in accordance with the Master Plan under the National Strategy (2018 - 2037) and to achieve the above objective concrete. The national strategy in issue 20 is public service and public sector

Received: 2021-05-29 **Revised:** 2021-08-18 **Accepted:** 2022-02-07

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University. Corresponding Author E-mail: kraisorn.wanla256@gmail.com

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University

efficiency focused on improving the service of the government to be efficient with quality that is acceptable to the users. And is a comprehensive development Seamless integration with a focus on the development of digital services Develop a system to facilitate services in the public sector for the people and service recipients of all groups can access them easily, conveniently, quickly, and transparently various channels of inspection without time limitations, space and people, and apply digital technology innovations to increase efficiency reduce the cost of the people the national strategy in the 20th issue consists of five sub-plans: public service development, financial and financial management, government rebalancing, development of public administration system, building and developing government personnel.

Keywords: Policy; Development; Update the system; National strategy

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในยุค 3.0 และอยู่ในช่วงที่ประเทศไทยได้ติดอยู่ในภาวะที่เรียกว่า “กักตกรายได้ปานกลาง” (Middle Income Trap) ไม่สามารถที่จะขยับขึ้นไปแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่ขับเคลื่อนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ได้ และประเทศไทยยังติดอยู่ใน “กักตกรายได้ต่ำ” (Inequality Trap) คือ ช่องว่างของรายได้ระหว่างคนจนและ คน รวยห่างออกมากขึ้น อีกทั้งยังติดใน “กักตกรายได้ไม่สมดุล” (Imbalance Trap) คือ มุ่งเน้นที่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และละเลยเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างสังคมที่อยู่ดี มีสุข ทั้งสามกักตกรายได้ใน Thailand 3.0 จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถสร้างความมั่งคั่ง มีความ มั่นคงและความยั่งยืนได้ (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559)

กลไกของภาครัฐจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสามารถช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตาม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทุกประเด็น เพื่อบูรณาการทั้งในเชิงประเด็น เชิงภารกิจ และเชิงพื้นที่ มีการเชื่อมโยงการทำงานทุกระดับให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และการ พัฒนาดังกล่าวจะต้องบูรณาการกันอย่างมีเอกภาพและสอดคล้องกัน มีการประสานงานบนความ ร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคส่วนอื่นในสังคม ระบบการเงินการคลังของประเทศจะต้องสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ชาติ ระบบงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณตอบสนองความเร่งด่วน และมีเป้าหมายร่วมกันทั้ง ในระดับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งสามารถติดตามประเมินผลสำเร็จของ การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐเข้าสู่ความ สมดุล ในความสัมพันธ์ของพื้นที่ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมได้ในการติดตาม ประเมินผลและในการพัฒนาบริการสาธารณะ (อัมภร โคตรสิงห์, 2560)

ยุทธศาสตร์ชาติคืออะไร

ยุทธศาสตร์ชาติคือเป้าหมายระยะยาว ในการพัฒนาประเทศเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเข้ามาบริหารประเทศ และก่อนที่จะมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับอื่นๆ รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ

การที่จะต้องมียุทธศาสตร์ชาตินั้น เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่เคยมีแผนการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาวที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาประเทศ ขณะที่หลายประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญกับแผนระยะยาว เช่น ประเทศฝรั่งเศสที่ออกแบบแผนพัฒนาประเทศในระยะ 20 ปี หรือประเทศสิงคโปร์ที่วางยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะเวลา 20 ปี ทั้งนี้เพื่อวางเป้าหมายร่วมในระยะยาวของประเทศ และเพื่อเป็นกลไกเตรียมรองรับความท้าทายและสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดจน เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกัน เนื่องจากมาตรา 65 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ได้กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมาย การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

ส่วนขั้นตอนในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้ดำเนินการตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้คำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศไทย ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และเป้าหมายการปฏิรูปประเทศ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ โดยให้ดำเนินงานตามกระบวนการ ดังนี้ 1. มีการใช้ข้อมูลความรู้ที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆอย่างรอบคอบ 2. วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างรอบด้านทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดรวมทั้งความเสี่ยงของประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศต่อการเปลี่ยนแปลง 3. การให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และความเป็นเจ้าของยุทธศาสตร์ชาติร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สามารถแก้ไขหรือปรับปรุงได้ โดยตามมาตรา 11 พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้คณะกรรมการจัดให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติทุก 5 ปี หรือในกรณีที่สถานการณ์ของโลกหรือสถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถดำเนินการตามเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ด้านใดด้านหนึ่งได้ หากคณะกรรมการเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้คณะกรรมการขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนดำเนินการ

การปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) โดยเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่

การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น และเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) และเปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ไปสู่ Smart Enterprises และ Startups บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง อีกทั้งเปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่ High Value Services และสุดท้ายเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง (สุวิทย์, 2561) เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 – 2580) ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นที่ 20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ประกอบไปด้วย 5 แผนย่อย ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

การพัฒนาบริการประชาชน

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย คือ งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ได้แก่ ปรับเปลี่ยนกระบวนการงานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัลจำนวน 2,180 กระบวนการ ดังนั้นเป้าหมายสำคัญของการบริการภาครัฐ คือ ภาครัฐต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส โดยภาครัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ให้การบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐบาลอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยต้องมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันดำเนินการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนและผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ เสียค่าใช้จ่ายน้อย ไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ และกลุ่มคน และผู้ใช้งานไม่ต้องร้องขอ หรือยื่นเรื่องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยออกแบบแนวทาง ขั้นตอน รูปแบบการให้บริการของภาครัฐให้เป็นรูปแบบดิจิทัลและวางแผนให้มีการเชื่อมโยงหลายหน่วยงาน และสร้างความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มีความพร้อมในการให้บริการประชาชน สามารถพัฒนานวัตกรรมมาใช้สร้างสรรค์และพัฒนาบริการเดิม และสร้างบริการใหม่ที่เป็นพลวัตสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์และขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชน ภาคธุรกิจ และผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรขยายการบริการในรูปแบบดิจิทัล ให้มีความครอบคลุมกับการให้บริการในทุกรูปแบบ โดยอาจเริ่มจากการให้บริการที่มีขั้นตอนและความซับซ้อนน้อยก่อนที่จะขยายขอบเขตการให้บริการ ไปยังการบริการที่มีขั้นตอนและความ

ซับซ้อนมากขึ้น เปรียบเทียบงานที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น งานทะเบียนราษฎร พร้อมทั้งการปรับแนวทางให้บริการดิจิทัลมีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงควรเร่งรัดให้มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การเชื่อมต่อแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ และออกกฎระเบียบที่รองรับการดำเนินงานผ่านช่องทางดิจิทัล อย่างบูรณาการโดยยึดประชาชนเป็นหลัก เพื่อยกระดับศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของประเทศไทย ลดความคลาดเคลื่อนและซ้ำซ้อนของประชาชน โดยภาครัฐอาจจัดทำบัญชีผู้ใช้งานและรหัสผ่านชุดเดียวกัน สำหรับประชาชนในการเข้ารับบริการจากภาครัฐ ซึ่งจะช่วยลดขั้นตอนในการยืนยันตัวตนและลดภาระให้กับประชาชนในการบันทึกข้อมูล นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงฐานข้อมูลใหม่ที่มีความทันสมัย เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ช่วยอำนวยความสะดวกในกระบวนการดำเนินนโยบาย อีกทั้ง ภาครัฐควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในการเปลี่ยนมาใช้การบริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล อาทิ การปรับลดค่าธรรมเนียม สำหรับผู้เข้าใช้บริการในระบบดิจิทัลให้ต่ำกว่าการเข้ารับบริการตามปกติ หรือการเข้ารับบริการนอกเวลาราชการ

การบริหารจัดการการเงินการคลัง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย คือ หน่วยงานภาครัฐบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ได้แก่ มีแผนงาน/โครงการภายใต้ 15 ประเด็นเร่งด่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติครบถ้วน ดังนั้นภาครัฐจึงเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรบริการและประโยชน์สาธารณะเพื่อให้เกิดการพัฒนา และการขับเคลื่อนประเทศ ดังนั้น แผนย่อยการบริหารจัดการการเงินการคลังจึงถูกจัดทำขึ้นเพื่อให้ภาครัฐดำเนินการภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการเงิน มีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินการคลัง บริหารและจัดการการเงินการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐใช้จ่ายในจำนวนที่เหมาะสม อย่างโปร่งใส โดยที่ประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ สามารถตรวจสอบการใช้จ่ายของภาครัฐได้ทุกขั้นตอน และมีมาตรการทางเศรษฐกิจการเงิน และการค้าที่เท่าทันต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมุ่งเน้นการประสานนโยบายและมาตรการด้านการเงินการคลังภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการเงินการคลัง และสอดคล้องกับมาตรฐานการเงินการคลังสากล มุ่งเน้นการบริหารภาพรวมเศรษฐกิจและดูแลให้เศรษฐกิจ สามารถกลับมาเติบโตได้ตามศักยภาพหลังจากวิกฤตโควิด-19 และสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของการคลังในระยะยาว โดยให้ความสำคัญกับการบริหารการจัดเก็บรายได้ให้ได้ตามเป้าหมายและการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ๆ ให้มีความยืดหยุ่นตามโครงสร้าง ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป และควรเร่งพัฒนาช่องทางให้ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและระเบียบวิธีการรูปแบบใหม่ ๆ ของการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลของโครงการ/การดำเนินการที่สามารถสะท้อนการบรรลุผลสัมฤทธิ์ ตามยุทธศาสตร์ชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563 อย่างเคร่งครัด และการพัฒนาระบบ การเตือนภัยทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังโดยการบูรณาการฐานข้อมูล

เกี่ยวข้อง ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดทำนโยบาย เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังภายใต้บริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การปรับสมดุลภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย คือ เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการ จัดบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ได้แก่ ระดับความสำเร็จในการเปิดให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการบริการสาธารณะ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ดังนั้นภาครัฐจึงเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำและให้บริการสาธารณะ ส่งผลให้ภาครัฐมีขนาด ใหญ่ และขยายตัว มีอัตรากำลังภาครัฐและสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายประจำและค่าใช้จ่ายบุคลากร ภาครัฐเพิ่มขึ้นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณการลงทุนของประเทศ ซึ่งแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีจุดเน้นสำคัญประการหนึ่งในการ ปรับสมดุล ให้ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำ หน้าที่ในการกำกับหรือการให้บริการ ซึ่งในปัจจุบันภาคส่วนอื่นได้มีขีดความสามารถในการจัดทำ บริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันกับภาครัฐได้ รวมทั้งมีทางเลือกในการส่ง มอบบริการให้กับประชาชน หลายรูปแบบ อาทิ การถ่ายโอนภารกิจของภาครัฐในปัจจุบันให้ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม หรือภาคประชาชน ในรูปแบบโมเดลประชารัฐเป็นผู้ดำเนินการแทน

การพัฒนาการปรับสมดุลภาครัฐ จึงมุ่งเน้นการลดบทบาทและขนาดของภาครัฐ ด้วยการ เสริมสร้างบทบาทของภาคส่วนอื่นในสังคม เพื่อให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้าถึงบริการสาธารณะได้ ง่าย มีทางเลือกที่หลากหลาย และได้รับบริการที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่ม คน เพื่อตอบโจทยที่ว่าประชาชนคือหัวใจสำคัญของการบริการสาธารณะ เพื่อให้การบริหารจัดการ ภาครัฐเกิดความสมดุลตามภารกิจที่เหมาะสมระหว่างบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วน อื่น ๆ โดยเฉพาะประชาชน การปรับสมดุลภาครัฐจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของ ภาครัฐ ทั้งในด้านการปรับขนาดของภาครัฐ และโครงสร้างให้เหมาะสมกับภารกิจด้านการกำกับดูแล การให้บริการในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ให้ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นภาครัฐที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ในการจัดบริการสาธารณะ โดยส่งเสริมประชาชนให้ได้มีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจการบริหาร จัดการให้ชุมชนท้องถิ่นดำเนินการสร้างความเข้มแข็ง และมีสมรรถนะสูงและมีธรรมาภิบาล โดย คำนี้ถึงบทบาทในเชิงพื้นที่ รูปแบบการให้บริการสาธารณะ และปรับปรุงระบบภาษีของท้องถิ่น เพื่อให้มีรายได้ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนในการดำเนินงานในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การลดข้อจำกัดของกฎหมายและกระบวนการ ดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ ชุมชน เอกชน หรือประชารัฐโมเดลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจและ อำนาจในการบริหารการเงินการคลังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจน นอกจากนี้ การ

เปิดการสื่อสารรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐ และการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การจัดทำข้อเสนอ การอนุมัติ แผนงาน/โครงการ การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานผ่านระบบ ThaiME เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การให้บริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย คือ ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ได้แก่ ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) อยู่ในระดับ 2 และสัดส่วนของหน่วยงานที่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างสูงตามเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 การพัฒนาให้ภาครัฐมีระบบบริหารงานที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในอนาคต ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมได้ทำให้การปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่เพียงแต่ต้องปฏิบัติราชการให้แล้วเสร็จเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติราชการโดยรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นเลิศ ซึ่งนวัตกรรมเทคโนโลยี ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบวิธีปฏิบัติราชการแบบดิจิทัล และสอดคล้องกับไทยแลนด์ 4.0 จึงเป็นเครื่องมือที่หน่วยงานภาครัฐต้องนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในบริบทต่าง ๆ และความต้องการของประชาชนโดยรวมได้

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังต้องมีกลไกด้านโครงสร้างและมีวิธีการปฏิบัติราชการที่ยืดหยุ่น หลากหลาย คล่องตัว สามารถตอบสนองต่อการกิจและการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลและกระบวนการร่วมกันเสมือนเป็นองค์กรเดียว รวมทั้งเชื่อมโยงกับระบบข้อมูลขนาดใหญ่ พัฒนางค์ความรู้ ปรับเปลี่ยนสภาพการทำงานภายในองค์กร โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลและเครื่องมือสมัยใหม่มาใช้ปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการที่ใช้หลักฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าการวินิจฉัยโดยบุคคล มีการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลเปิดที่มีความโปร่งใสและคล่องตัวโดยนำภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบริการของประชาชน เพื่อประชาชน และการทำให้ภาครัฐเป็นฐานการต่อยอดการสร้างคุณค่าของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัล เพื่อให้พร้อมรับกับการปรับเปลี่ยนและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อสร้างนวัตกรรมบริการและพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชน และผู้รับบริการโดยมุ่งหมายให้ประชาชนและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจและเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติราชการ และการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายในปี 2565 ควรเร่งเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในยุคดิจิทัลทั้งในด้านทักษะที่เป็นและในด้านทัศนคติการทำงานให้เปิดรับ

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาศักยภาพองค์กรทั้งการปรับกระบวนการทำงานภายในและนวัตกรรมการทำงานให้เอื้อในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ควบคู่กับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเร่งพัฒนานวัตกรรม การให้บริการให้มีความสะดวกต่อการขอรับบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ควรเร่งปรับกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ให้ทันสมัย และไม่ใช่อุปสรรคต่อการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้

การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย คือ บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ได้แก่ ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสัดส่วนเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดกฎหมายลดจ้อยละ 20 บุคลากรภาครัฐจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการพัฒนาประเทศให้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดและให้อำนาจไว้ เพื่อการปฏิบัติภารกิจของรัฐในด้านต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนและการพัฒนาประเทศ ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น ในการสร้างและพัฒนาให้บุคลากรภาครัฐมีความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ กรอบความคิด และทัศนคติในการขับเคลื่อนภารกิจยุทธศาสตร์ชาติให้ประสบผลสำเร็จ ภาครัฐจำเป็นต้องทบทวนพัฒนาและปรับปรุงระบบกลไก และวิธีการบริหารงานบุคคลในปัจจุบัน ตลอดจนออกแบบและปรับปรุงการบริหารและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในทุกมิติ เพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มีภาวะผู้นำ มุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ มีทักษะการปฏิบัติงานที่ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นมืออาชีพ มีจรรยาบรรณ กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักการแห่งวิชาชีพ โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และมีความพร้อมในการปฏิบัติงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานและเพื่อส่วนรวม เพื่อประโยชน์ในการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถของบุคลากรภาครัฐทุกคน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย (จันทร์เพ็ญ ชุนพิลึก, 2557) การพัฒนาบุคลากรภาครัฐในระยะต่อไป ต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงพัฒนาหลักเกณฑ์ กฎ กติกา ตลอดจนแนวปฏิบัติต่าง ๆ ในกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างคนดีคนเก่งในภาครัฐ รวมถึงนำเทคโนโลยีที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ด้านการบริหารงานบุคคลภาครัฐมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งเสริมสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ พัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐให้กับบุคลากรด้านนี้ในทุกๆ ระดับ รวมถึงพัฒนาภาวะผู้นำของ ผู้บริหารส่วนราชการทุกระดับ โดยส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของ

การบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐและสร้างความสามารถในการสร้างการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานทั้งในด้านกลไกและเครื่องมือการติดตามประเมินผล เพื่อให้สามารถประเมินผลบุคลากรภาครัฐได้บนหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ควรเพิ่มการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบการสอนงาน (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) มากขึ้น เนื่องจากเป็นเทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากร ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ และต้องเร่งผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับการวางระบบการจัดการ กำลังคนและเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน

แนวนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และแนวทางการบริหารราชการ 4.0 ที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานราชการ

แนวนโยบายไทยแลนด์ 4.0 หรือ ประเทศไทย 4.0 เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่ “Value Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมีอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ประเทศไทย 1.0 ที่เน้นการเกษตร ไปสู่ประเทศไทย 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และปัจจุบันคือประเทศไทย 3.0 เน้นอุตสาหกรรมหนัก อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทย 4.0 คือการยกระดับการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยการใช้วิทยาการด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา การเปลี่ยนแปลงเพื่อก้าวเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 โดยปรับเปลี่ยนการเติบโต (New Growth Engines) เพื่อเปลี่ยนผ่านประเทศไปสู่การเป็นประเทศในโลกที่ 1 ภายในปี 2575 ประกอบด้วย 3 กลไกหลัก ได้แก่ กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ (Competitive Growth Engines) กลไกการกระจายรายได้ โอกาสและความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม (Inclusive Growth Engine) และกลไกการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth Engine)

ระบบราชการ 4.0 เป็นการปฏิรูประบบราชการและข้าราชการ ซึ่งเป็นความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลให้สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารของประเทศไทย 4.0 โดยภาครัฐต้องปรับตัวให้สามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมยุคดิจิทัล ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่สามารถคาดเดาได้ จึงต้องมุ่งเน้นความคล่องตัวเพื่อขับเคลื่อนภาคพิเศษ (Agenda – Based) และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสร้างเป็นนวัตกรรมในการปฏิบัติงานให้แก่องค์กรได้ กรอบแนวทางการปฏิรูประบบราชการ 4.0 ภาครัฐจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง 3 แนวทางหลัก คือ การจัดระเบียบโครงสร้างใหม่ เปลี่ยนโครงสร้างที่เน้นภาครัฐหรือระบบราชการเป็นกลไกหลักในการบริการกิจการบ้านเมืองไปสู่การเปิดกว้างให้กลไกหรือภาคส่วนอื่นๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทเพิ่มขึ้น การวางระบบและวิธีการทำงานใหม่โดยยึดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการบริหารงานภาครัฐ หรือหลักบริหารราชการแผ่นดินที่ดี กำหนดให้ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็น

ศูนย์กลางการบริการและเข้าถึงความต้องการในระดับ ปัจเจก (Citizen – Centric and Service – Oriented Government) และภาครัฐอัจฉริยะ (Smart and High Performance Government) โดยมีลักษณะการทำงานอย่างเตรียมการณไวล่วงหน้า มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์ทันต่อเวลา สร้างนวัตกรรมหรือริเริ่มและประยุกต์องค์ความรู้เข้ามาใช้ในการตอบโต้กับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานใหม่ โดยการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ มุ่งเน้นความซื่อสัตย์สุจริตและประโยชน์ส่วนรวม

ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จที่ส่งผลการพัฒนาไปสู่ระบบราชการ 4.0 โดยกำหนดปัจจัยสำคัญไว้ 3 ประการ คือ การสานพลังระหว่างภาครัฐและส่วนอื่นๆ ในสังคม (Collaboration) เป็นการยกระดับการทำงานจากการประสานงานกัน (Collaboration) หรือทำงานร่วมกันไปสู่การร่วมมือกันเป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองในรูปแบบประชาธิปไตย การสร้างนวัตกรรม (Innovation) เป็นการคิดค้นและหาวิธีการ หรือศึกษาเรื่องใหม่ ๆ (บุญเกียรติ, 2560) เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจ การปรับเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) เป็นการผสมผสานการจัดเก็บและการประมวลผลข้อมูลผ่านระบบคลาวด์ อุปกรณ์สมาร์ทโฟน และเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการดำเนินการให้บริการของราชการ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และทุกช่องทางได้อย่างมั่นคง ปลอดภัยและประหยัด

บทสรุป (Conclude)

ภาครัฐของไทยกำลังเผชิญความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกอย่างรวดเร็ว รุนแรง และผันผวน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ภาครัฐต้องเร่งพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการประชาชนให้เป็นรูปแบบดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ มีการปฏิรูปโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ เพื่อให้การทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่เกิดความเข้มแข็ง ไม่ซ้ำซ้อนชัดเจน ภายใต้ขนาดของรัฐบาลที่เหมาะสม ทุกฝ่ายถือเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ มีการติดตามประเมินผลให้ครอบคลุม ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ระดับโครงการ โดยระบบงบประมาณและระบบการตรวจสอบต้องส่งเสริมแรงขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งในมิติภารกิจพื้นฐาน ภารกิจยุทธศาสตร์ และภารกิจพื้นที่ โดยบุคลากรภาครัฐต้องมีความมุ่งมั่น มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะสูง มีระบบค่าตอบแทนที่เป็นระบบมีมาตรฐาน และสอดคล้องกับภาระงาน โดยมีค่านิยมและวัฒนธรรมในการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อประชาชน มีความมุ่งมั่น และมีแรงบันดาลใจในการที่จะร่วมกันพลิกโฉมประเทศไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. (2561).
พิมพ์เขียว THAILAND 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน.
สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>.
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580)*. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/>.
- จันทร์เพ็ญ ชุนพิลึก. (2557). *การปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรในสำนักงานที่ดิน จังหวัดชลบุรี และสาขา*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉันทพร โคตรสิงห์. (2560). ประชารัฐ: จากแนวคิดการบริหารสู่การปฏิบัติในประเทศไทย. *วารสารพัฒนาสังคม*. 19(1), 179-180.
- สุธี มากบุญ. (2560). *มหาดไทย 4.0*. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/social/think/482984>.

นวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดิน แก้ปัญหาน้ำทั้งระบบแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนของ
องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี
Groundwater Bank Innovation Solve Water Problems in the Whole
System Engaging with the Community Kao Kham Subdistrict
Administrative Organization, Namyo District, Ubon Ratchathani Province

ธนภุต รุ่งแสนทวี¹ ภักดี โพธิ์สิงห์² ขวัญใจ เปื่อยหนองแซ่³

Thanakrit Rungseanthawee, Phakdee Phosing, Khwanjai Pueynongkae

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดนวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดิน แก้ปัญหาน้ำทั้งระบบแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษา พบว่า กรอบแนวคิดนวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดิน แก้ปัญหาน้ำทั้งระบบแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี มีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ (1) นวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง Sufficiency Groundwater bank (SGB) (2) การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนากระบวนธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง (3) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด) (4) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบเปิด) และ (5) ประโยชน์ของธนาคารน้ำใต้ดิน อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขามที่ยังจะต้องสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนและประชาชนให้ได้ทราบและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับภัยแล้ง และทำให้ประชาชนในตำบล มีความรู้ความเข้าใจสามารถร่วมแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เพื่อที่ประชาชนจะได้มีน้ำในการอุปโภค บริโภค รวมถึงภาคการเกษตรที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ (Keywords): นวัตกรรม; ธนาคารน้ำใต้ดิน; การมีส่วนร่วม

Received: 2021-05-29 Revised: 2021-07-30 Accepted: 2021-08-04

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: dvoice6556@gmail.com

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University.

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University.

Abstract

This article aims to present the conceptual framework of groundwater bank innovation. Solve water problems with the whole system in engaging with the community of Kao Kham Sub-District Administrative Organization. According to the study, the conceptual framework for groundwater bank innovation was found. Solve water problems with the whole system in engaging with the community of Kao Kham Sub-District Administrative Organization. Nam Yam District, Ubon Ratchathani Province There are 5 elements: (1) Sufficiency Groundwater Bank (SGB) Innovation (2) Community Participation for Sufficiency Groundwater Banking System Development (3) Adoption of technology in groundwater banking projects (closed system) (4) Adoption of technology in groundwater banking projects (open systems) and (5) benefits of groundwater banks However, if you It remains the duty of the old administrative organization to raise awareness of the community and the people and awareness of the problems associated with the drought and enable the people in the sub-district to have the knowledge and understanding to solve the problem correctly. In order for people to have water for consumption as well as quality agriculture forever.

Keywords: Innovation; Underground water bank; Participation

บทนำ (Introduction)

บริบทของปัญหาน้ำท่วมขัง-ภัยแล้งของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานมีน้ำท่วมฉับพลันทุกปีในฤดูฝน โดยประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร ได้รับผลกระทบจากฤดูแล้ง ไม่มีน้ำเกิดปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เป็นปัญหาที่มีความท้าทายอย่างสูงต่อหน่วยงานภาครัฐ ทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ที่ยังไม่สามารถดำเนินการปรับปรุง แก้ไขเปลี่ยนแปลง ป้องกันได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่ได้ ทวีความรุนแรงมากขึ้นในทุกปี ทั้งยังประสบกับปัญหาการใช้สารเคมีของเกษตรกรบางพื้นที่ทั้งนี้เมื่อมีฝนตกลงมาและ มีน้ำไหลผ่านจะทำให้เกิดการกัดเซาะชั้นหน้าดินโดยธรรมชาติ จะทำให้ดินแข็งกระด้างและเสื่อมโทรมส่งผลกระทบ โดยตรงต่อผลผลิตทางการเกษตรอย่างมาก โดยประชาชนมีความต้องการขั้นพื้นฐานสำคัญ คือ การมีน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค ทำการเกษตร โดยภาครัฐจำเป็นต้องให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม, 2564)

สภาพปัญหาในพื้นที่ตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขามได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมขัง และภัยแล้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้กับประชาชนตามอำนาจหน้าที่ภายใต้กฎหมาย เนื่องจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาจากภาครัฐ ที่ยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง จึงได้นำปัญหานี้กำหนดเป็นนโยบายหลัก ในการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนให้กับประชาชนจึงได้คิดค้นนวัตกรรม การบริหารจัดการน้ำ โดย

ได้น้อมนำ “ศาสตร์พระราชา” การบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในโครงการแก้มลิงเพื่อแก้ปัญหาอุทกภัยในภาคกลาง มาเป็นแนวทางในพัฒนาการคิดระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ ร่วมกับองค์ความรู้ของพระนิเทศศาสนคุณ (หลวงพ่อดม สิริปัญโญ) ภายใต้บริบทของพื้นที่ โดยการเก็บน้ำฝนไว้ใต้ดิน เกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ “ธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง” Sufficiency Groundwater Bank (SGB) ที่เรียบง่ายอย่างสร้างสรรค์มีการสร้างกลไก ในการป้องกันการปนเปื้อนของน้ำบาดาลที่ไหลสู่ใต้ดินแบบพอประดีษฐ์ ผ่านกระบวนการกรองโดยธรรมชาติ เป็นระบบการบริหารจัดการตามหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐที่ทุกคนสามารถเข้าถึงนวัตกรรมตลอดจนแนวทางในการดำเนินงานและสามารถทำเองได้จนประสบความสำเร็จ เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์ ซึ่งมีวิธีการนำเสนอ ประกอบด้วยการสร้างองค์ความรู้ ปัญหา ความท้าทาย วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ตัวชี้วัดความสำเร็จ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค การถ่ายทอดองค์ความรู้และบทเรียนที่ได้รับจากนวัตกรรมนี้

นวัตกรรมนี้จะเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ประสบปัญหาน้ำท่วมขัง-ภัยแล้ง เป็น New Model ที่จะนำไปสู่การต่อยอดการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นตามบริบทของทุกภูมิภาคในประเทศไทยได้

กรอบแนวความคิดนวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดิน

ตำบลต้นแบบธนาคารน้ำใต้ดินของประเทศ นำใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างท้องถิ่นมั่นคงและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวความคิดขององค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ตำบลเก่าขามแยกเขตการปกครองออกจากตำบลยาง มีพื้นที่ทั้งหมด 74.95 ตารางกิโลเมตร หรือ 46,875 ไร่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลเก่าขามเป็นที่ราบลุ่ม อากาศร้อนชื้น ลักษณะของดินเป็นดินร่วนปนทราย ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ตำบลเก่าขามอยู่นอกเขตชลประทาน ประสบปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วม น้ำขัง ภัยแล้ง น้ำไม่เพียงพอกับการอุปโภคบริโภค ช่วงเวลาน้ำท่วมพืชผลทางการเกษตร โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคม ระบบน้ำต่างๆ เกิดความเสียหายเป็นประจำทุกปี พ.ศ.2557 องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม ได้ทำโครงการการบริหารจัดการนํ้านอกเขตชลประทานด้วยระบบธนาคารน้ำใต้ดิน (Groundwater Bank) ดำเนินการครั้งแรก จำนวน 10 บ่อ ทั้งระบบบ่อปิดและระบบบ่อเปิด การติดตามผลเห็นว่าสามารถแก้ปัญหา น้ำท่วม น้ำขังได้จริง พ.ศ.2559 จึงได้เพิ่มเติมอีก 40 บ่อ รวมทั้งหมด 50 บ่อ ผลปรากฏว่าบ่อทั้งหมดสามารถรับน้ำฝนเก็บลงใต้ดินได้เพียงพอต่อความต้องการ ไม่เกิดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเกษตร เป็นประโยชน์กับประชาชนเป็นอย่างมาก

อำเภอน้ำยืนพื้นที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของ สบป.ลาว และ กัมพูชา ลักษณะเป็นที่ราบสูงมีภูเขาเรอต่อเขต ประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 2 ประเทศ โดยต้องรอฝนตกในทุกปีทำให้พื้นที่ประสบปัญหา

ความแห้งแล้งและน้ำท่วมซ้ำซากมายาวนานเป็นร้อยปี เวลาฝนตกได้รับมลน้ำมหาศาลจากภูเขา ปรากรธรรมชาติคือต้นไม้ถูกตัดทำลายบวกกับแหล่งน้ำตื้นเขิน ข้อดีธนาคารน้ำใต้ดินคือช่วยแก้ปัญหา น้ำท่วมขังแก้ปัญหาพื้นที่แห้งแล้ง ช่วยเพิ่มระดับน้ำใต้ดินบาดาลน้ำตื้น เพิ่มความชุ่มชื้นให้ผิวดินทำให้ ต้นไม้และพืชเขียวทั้งปี ลดการระเหยของน้ำลดน้ำเสียในชุมชน ช่วยปรับปรุงคุณภาพน้ำและดินไปใน ตัว ลดความเสียหายด้านโครงสร้างพื้นฐานเพราะถนนขวางทางน้ำกัดเซาะของถนนหรือน้ำป่าไหลหลาก ช่วยป้องกันไฟป่าปีนี้ไม่มีไฟไหม้ในพื้นที่ นอกจากนี้ยังช่วยแก้ปัญหาน้ำเค็ม โดยส่งน้ำจากผิวดินลงไป กดทับน้ำเค็มที่มีความถ่วงจำเพาะมากกว่าไม่ให้ขึ้นมาปนเปื้อนน้ำที่มีไว้ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค

ธนาคารน้ำใต้ดินสามารถเติมน้ำลงชั้นใต้ดินได้ไม่น้อยกว่า 6 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง หรือ 6,000 ลิตรต่อชั่วโมง แต่ก็มีข้อจำกัดของการทำธนาคารน้ำใต้ดินคือไม่สามารถทำได้ในเขต อุตสาหกรรม ที่มีบ่อบดน้ำเสียของโรงงาน หรือพื้นที่พบการใช้สารเคมีฆ่าแมลงสูง

ธนาคารน้ำใต้ดิน (Ground Water Bank) คือ การที่เราสามารถส่งน้ำฝนที่ตกตามฤดูกาลใน แต่ละปี ลงไปสู่อู่ใต้ดินในชั้นบาดาล (Confined Aquifer) ซึ่งเป็นชั้นที่มีคุณสมบัติในการเก็บกักน้ำไว้ได้ดี และวิธีส่งน้ำลงไปเก็บไว้ใต้ดินตามทฤษฎี “ธนาคารน้ำใต้ดิน” (Ground Water Bank) คือ การขุดบ่อ ให้เป็นจุดรับน้ำเพื่อเติมลงไปเก็บยังชั้นใต้ดิน (Recharge) ให้ความลึกที่ทะลุชั้นดินเหนียว (ซึ่งกันไว้ทำ ให้น้ำฝนลงไปสู่ชั้นบาดาลไม่ได้) ขุดลึกจนถึงชั้นหินอุ้มน้ำให้น้ำฝนลงสู่ชั้นบาดาล และกลไกสำคัญที่ทำให้ น้ำฝนที่มีปริมาณมากมายที่ตกในฤดูฝนไหลลงไปเติมในชั้นบาดาลได้ทั้งหมดที่ไม่ปล่อยให้ไหลล้นลง ทุ่งสู่แม่น้ำ จากแม่น้ำไปทะเล (น้ำจืดจะกลายเป็นน้ำเค็มและใช้ไม่ได้) ก็คือบ่อที่เราขุดนั้นนอกจากจะลึก ถึงชั้นหินอุ้มน้ำแล้ว อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือ ต้องไม่มีคันขอบบ่อ เพื่อให้ น้ำไหลลงบ่อได้สะดวก และ ผนังบ่อต้องเอียงให้โค้งศา ทิศทางเป็นไปตามการหมุนรอบตัวเองของโลก เพราะว่าการที่โลกหมุนรอบ ตัวเอง (1,666.33 กม./ชม.) ตลอดเวลา และยังหมุนรอบดวงอาทิตย์ (107,200 กม./ชม.) นั้นจะทำให้ เกิดแรงเหวี่ยงและเมื่อฝนตกลงมาๆ และไหลรวมตัวกันมาสู่บ่อของเรา น้ำจำนวนมากนี้จะถูกดูดลง ไปยังชั้นบาดาลอย่างรวดเร็ว ซึ่งก็คือการฝากน้ำจืดลงไปเก็บในใต้ดิน เมื่อหมดฤดูฝนเราจะได้เบิกน้ำจืด มาใช้ได้ไม่ขาดแคลน จากในอดีตคนเราเจาะน้ำบาดาลขึ้นมาใช้กันโดยตลอด แต่ไม่เคยเติมน้ำกลับลงไป คืนสู่ชั้นบาดาลเลย ฝนตกลงมาก็ไหลบนชั้นพื้นผิวดินและไหลทิ้งลงแม่น้ำ ทะเลไปเฉยๆ ปัจจุบันหลาย พื้นที่น้ำบาดาลขาดแคลนในชั้นระดับวิกฤต เพราะได้แต่นำน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ (ถอน) ไม่เคยเติมน้ำ (ฝาก) กลับลงไปคืนสู่ชั้นบาดาลเลย

ก่อนทำธนาคารน้ำใต้ดินแต่ละพื้นที่จะต้องมีการศึกษาเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรธรณี การสำรวจชั้นดิน และข้อมูลด้านน้ำในชุมชน รวมทั้งทิศทางการไหลของน้ำใต้ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำระดับ ชุมชน การเจาะสำรวจชั้นดินต้องมีการวางแผนและกำหนดจุดระบบการเติมน้ำลงในแผนเสียก่อนไม่ว่า ทุกพื้นที่จะสามารถทำธนาคารน้ำใต้ดินได้

นวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง Sufficiency Groundwater bank (SGB)

นวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง (Sufficiency Groundwater bank (SGB)) (องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม, 2564) เป็นนวัตกรรมเก็บน้ำฝนลงสู่ใต้ดิน เพื่อให้ น้ำที่ไหลอยู่บนผิว

ดินลงไปเก็บไว้ที่ใต้ดิน โดยบ่อประติฐ์ไม่ใช้วัสดุสังเคราะห์ที่ก่อให้เกิดมลภาวะกับน้ำใต้ดินวัสดุหาง่าย มีในธรรมชาติทุกๆ ท้องถิ่นและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นนวัตกรรมที่ทำได้ง่ายในครัวเรือน ไม่ซับซ้อนทำได้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ

ประสิทธิภาพของบ่อนวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง (Sufficiency Groundwater bank (SGB)) จะต้องวางตำแหน่งบ่อให้ทุกบ่อเชื่อมโยงซึ่งกันและกันเป็นเครือข่าย Network สามารถรับน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทุกบ่อจะต้องส่งน้ำเชื่อมโยงซึ่งกันและกันทางใต้ดิน ที่สำคัญตำแหน่งบ่อนวัตกรรม ถ้าวางได้เหมาะสมตามสภาพพื้นที่แต่ละพื้นที่จะสามารถเชื่อมโยงเติมน้ำให้กับแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่เดิมได้ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง หรือบ่อเก็บน้ำที่ขุดขึ้นใหม่ จะเป็นเส้นทางลำเลียงน้ำที่มีอยู่ในธรรมชาติ เข้าสู่ภาคการเกษตรได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการใช้ธรรมชาติบำบัดภัยแล้ง

การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง

ในอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติผ่านระบบความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแสดงออกมาผ่านวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านและกระบวนการจัดการทรัพยากรในรูปแบบต่างๆ ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการจัดการโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน การรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนที่คอยชักชวนกันเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ของชุมชน ในการจัดการโครงการธนาคารน้ำใต้ดินให้ยั่งยืน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการทำโครงการธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง

การทำโครงการธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียง ต้องมีการเชื่อมโยงสถานการณ์ปัจจุบันเข้ากับสภาพของปัญหาด้านนโยบายที่ส่งผลในการเพิ่มพื้นที่น้ำ นโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำยังไม่มีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องของแนวทางการดำเนินงาน เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการน้ำ ข้อมูลน้ำของแต่ละหน่วยงาน การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานกับการบริหารจัดการน้ำขาดความสอดคล้องกัน (นริศรินทร์, 2564) จากการดำเนินการเหล่านี้มุ่งหวังประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลักแต่ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาต่อทรัพยากรธรรมชาติทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ ได้รับความเสียหายและเกิดผลเสียหายเป็นอย่างมากต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติ

การทำระบบธนาคารน้ำใต้ดิน (Ground water Bank) ของ อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานีนั้น ทำให้เกิดปรากฏการณ์ น้ำผุด หรือน้ำพุ (Spring) ที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างจริงจัง ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้านและประชาชนทุกชุมชนทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอ จนปริมาณน้ำใต้ดินมีปริมาณพอทำให้เกิดแรงดันของน้ำที่กักเก็บไว้มาก ซึ่งเกิดจากระดับน้ำใต้ดินสูงกว่าระดับผิวดินในบริเวณที่เกิดน้ำพุทำให้เราเห็น น้ำไหลออกมาจากผิวดิน บางแห่งเป็นน้ำพุที่มีแรงดันสูงก็จะเห็นน้ำพุ่งออกมาแรงมาก บางแห่งก็ซึมออกมาตามแนวแตกหรือโพรงหิน (เครดิต : สถาบันน้ำนิเทศศาสตร์คุณ และองค์การบริหารส่วนตำบลยางซึก อ.เมืองใน จ.อุบลราชธานี) น้ำผุด น้ำพุ หรือ Spring ในภาษาอังกฤษ เป็นน้ำบาดาลที่ไหลออกมาสู่ผิวดิน ซึ่งเกิด

จากระดับน้ำใต้ดินสูงกว่าระดับผิวดินในบริเวณที่เกิดน้ำพุทำให้เราเห็นน้ำไหลออกมาจากผิวดิน บางแห่งเป็นน้ำพุที่มีแรงดันสูงก็จะเห็นน้ำพุ่งออกมาแรงมาก บางแห่งก็ซึมออกมาตามแนวแตกหรือโพรงหิน เช่นเดียวกันกับน้ำผุดในพื้นที่ตำบลน้ำเย็นนี้ ก็เกิดจากชั้นน้ำใต้ดินในโพรงของหินปูนมีระดับสูงกว่าระดับผิวดินและผิวดินหรือหินในบริเวณนั้นไม่สามารถต้านทานแรงดันน้ำใต้ดินได้อันเนื่องจากอาจมีรอยแตกหรือโพรงทำให้น้ำสามารถดันขึ้นสู่ผิวดินได้เราจึงเห็นว่ามีน้ำพุออกมา และมีน้ำไหลออกมาตลอดปีไม่มีการแห้ง ก็เนื่องจากว่าชั้นน้ำใต้ดินนี้มีน้ำมาเติมตลอดเวลา จากการทำระบบธนาคารน้ำใต้ดิน (Ground water Bank) ระบบปิดของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง การร่วมมือกันทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน และประชาชน ก็ทำให้ระบบธนาคารน้ำใต้ดิน (Ground water Bank) สามารถแก้ไขปัญหาทั่วหม่ แก้ไขปัญหายั่งยืน และเก็บกักน้ำได้ดี จะสังเกตได้ว่าในบริเวณไร่ นาของเกษตรกร จะมีน้ำพุลักษณะคล้ายกันนี้หลายแห่งซึ่งน่าจะพัฒนาเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรได้อย่างยั่งยืน

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด)

โครงการการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินด้วยเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในพื้นที่ชุมชนอำเภอน้ำเย็น เพื่อแก้ปัญหการขาดแคลนน้ำในระดับชุมชน โดยนวัตกรรมธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด) มีจุดเด่นคือ ไม่จำเป็นต้องใช้พื้นที่มาก น้ำสามารถไหลลงบ่อใต้ดินได้รวดเร็วช่วยป้องกันปัญหาน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน สำหรับโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด) เกิดจากแนวคิดหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่ต้องการจะกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง ชาวบ้านประสบปัญหาไม่มีน้ำกินน้ำใช้ (นริศรินทร์, 2564)

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด) เพราะที่เปลือกโลกชั้นบนนี้มีความเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล คือ ฤดูฝนดินอมน้ำคล้ายกระดาศซับน้ำ ฤดูแล้งแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ “การทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิด” คือการเติมน้ำลงใต้ดินในระดับบนสุดของน้ำใต้ดินที่เปลือกโลกชั้นผิวดิน (water table) ซึ่งเป็นเขตที่มีอากาศแทรกในชั้นหิน (zone of aeration) เมื่อเติมน้ำฝนลงที่ zone of aeration สามารถเติมได้ จึงสามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังได้ทันทีเพียงชั่วข้ามคืน (องค์การบริหารส่วนตำบลเก่าขาม, 2564) ไม่รอการระบาย การทำบ่อธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิด เป็นเพียงบ่อเล็กๆ ที่เติมน้ำลงใต้ดินได้เรื่อย ๆ ทุกครั้งที่ฝนตกน้ำก็จะซึมลงใต้ดินได้เร็วขึ้นลดปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่

ขั้นตอนการทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบบ่อปิด

1. การขุดบ่อ ความกว้างยาวของปากบ่อ 1-5 เมตร ลึก 1-5 เมตร ความกว้างและความลึกตามสภาพพื้นที่ แต่ความลึกต้องไม่น้อยกว่าความกว้างของปากบ่อ มักทำในบริเวณที่น้ำท่วมขัง เช่น ถ้าเป็นบ่อวงกลม ปากบ่อเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร ก้นบ่อเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.70 เมตร ลึก 1.5 เมตร เป็นต้น

2. นำวัสดุหยาบ เช่น ยางรถยนต์ เพื่อป้องกันการพังทลายของบ่อดิน หินหรือวัสดุที่มีในครัวเรือน เช่น เศษไม้สัด ขวดแก้วต้องไม่มีสารเคมี ขวดน้ำพลาสติก (ใส่น้ำ 3 ใน 4 ส่วน) เศษปูน ลงในบ่อและใส่ท่อ PVC ลงตรงกลางบ่อ เพื่อใช้ระบายอากาศออก วัสดุหยาบทั้งหมดต้องต่ำกว่าปากบ่อ 20 เซนติเมตร

3. นำผ้าตาข่ายสีฟ้า หรือผ้าสแลนปูทับด้านบน แล้วนำทรายหยาบ แล้วตามด้วยหินก่อสร้างหรือกรวดแม่น้ำให้เสมอปากบ่อ เพื่อป้องกันสิ่งปนเปื้อนที่มากับน้ำลงสู่บ่อ และง่ายต่อการดูแลรักษา หากมีดินโคลนติดมากับน้ำก็สามารถขยับผ้าตาข่ายสีฟ้า เพื่อให้โคลนหลุดออกและน้ำไหลผ่านได้สะดวก

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบเปิด)

ชั้นดินของประเทศไทยส่วนใหญ่ประกอบด้วยชั้นดินเหนียวหนา 7-12 เมตร ซึ่งเป็นอุปสรรคในการซึมผ่านของน้ำลงสู่ระดับน้ำใต้ดินตามธรรมชาติ ปัจจุบันยังมีการใช้เครื่องจักรกลหนักทางการเกษตรก่อให้เกิดชั้นดินแข็ง การใช้สารเคมีในระยะยาวที่ก่อให้เกิดการแข็งตัวของดินการเร่งระบายน้ำโดยการขุดคลองให้เป็นเส้นตรง เป็นการทำลายโครงสร้างซึ่งเป็นจุดเติมน้ำตามธรรมชาติ และการทำคลองชลประทานแบบคอนกรีตก็เป็นการทำลายจุดเติมน้ำตามธรรมชาติเช่นกัน แต่ความต้องการน้ำบาดาลกลับเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ดังนั้นการช่วยธรรมชาติในการเติมน้ำกลับลงสู่ระดับน้ำใต้ดินจึงมีความจำเป็น และยังสามารถช่วยแก้ปัญหาน้ำท่วมในช่วงหน้าฝน และเก็บน้ำเอาไว้ใช้ช่วงหน้าแล้งอีกด้วย

หลักการของธนาคารน้ำใต้ดินระบบบ่อเปิด การเติมน้ำลงสู่ระดับน้ำใต้ดิน ประกอบด้วย 4 หลักการคือ

1. หลักการด้านธรณีวิทยา เนื่องจากชั้นดินเหนียวของประเทศไทยหนา 7-12 เมตร ซึ่งเป็นอุปสรรคในการซึมผ่านของน้ำตามธรรมชาติ ทำให้กระบวนการซึมลงสู่ใต้ดินของน้ำจนถึงระดับน้ำใต้ดินใช้เวลานานับ 100 ปี ธนาคารน้ำใต้ดินจึงใช้วิธีขุดบ่อเติมน้ำโดยขุดให้ผ่านชั้นดินเหนียว ให้ลึก 7-12 เมตร หรือให้ลึกถึงชั้นหินอุ้มน้ำ เพื่อช่วยลดระยะเวลาในการเติมน้ำกลับลงสู่ระดับน้ำใต้ดิน

2. หลักการด้านแรงโน้มถ่วงของโลก น้ำผิวดินจะไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ เมื่อขุดบ่อเพื่อช่วยเติมน้ำสู่ธรรมชาติ ในช่วงฝนมวลของน้ำจำนวนมากที่อยู่ด้านบน จะมีน้ำหนักมากกว่า และจะกดทับน้ำด้านล่างให้ซึมผ่านชั้นหินอุ้มน้ำลงสู่ระดับน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาลตามแรงโน้มถ่วงของโลก ในขณะที่หน้าแล้ง มวลของน้ำลดลง น้ำในระดับน้ำใต้ดินก็就会被ผลักดันกลับขึ้นมาในระดับน้ำผิวดิน ทำให้สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ได้

3. หลักการด้านสัพพัญญูอากาศ บ่อเติมน้ำช่วยธรรมชาติ ซึ่งมักขุดไว้กลางลำน้ำ เมื่อมวลน้ำของน้ำกดทับลงสู่ระดับน้ำใต้ดิน น้ำจะไปแทนที่อากาศซึ่งอยู่ใต้ดิน อากาศก็จะต้องหาทางออก จึงจำเป็นต้องขุดบ่อลมอีก 1-2 บ่อ เพื่อระบายอากาศออก

4. หลักการด้านแรงเหวี่ยงของโลก น้ำในระดับน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาลจะไหลจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก การเลือกขุดบ่อเติมน้ำหรือบ่อชาร์จน้ำ และบ่อลมต้องดูทิศทางลมของ

น้ำใต้ดินด้วย การขุดบ่อเติมน้ำหรือขาร์ตน้ำตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก และบ่อลมจะต้องขุดทางทิศตะวันออก หรือทิศตะวันตกเฉียงใต้ หรือทิศใต้

การเลือกพื้นที่สำหรับขุดบ่อเติมน้ำหรือบ่อขาร์ตน้ำและบ่อลม

บ่อเติมน้ำต้องขุดบ่อไว้กลางลำน้ำธรรมชาติ ขุดตรงบริเวณที่เป็นโค้งหรือวังเดิม ซึ่งเป็นจุดเติมน้ำตามธรรมชาติอยู่แล้ว ขุดบริเวณพื้นที่สูง เพื่อเลี้ยงเลี้ยงสารเคมี บ่อเติมน้ำใช้สำหรับเติมน้ำลงสู่ชั้นหินอุ้มน้ำ และระดับน้ำใต้ดินตามลำดับ

ส่วนบ่อลม มีไว้สำหรับระบายอากาศและใช้อากาศชักนำน้ำให้ลงสู่ระดับน้ำใต้ดินอย่างรวดเร็ว บ่อลมยังเป็นบ่อที่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากเครือข่ายระดับน้ำใต้ดินเชื่อมโยงกันทั้งหมด บ่อลมนี้นี้จะมีน้ำใช้ตลอดปี

ขนาดของบ่อเปิดมาตรฐาน กว้าง 40 เมตร ยาว 60 เมตร หรือกว้าง 20 เมตร ยาว 40 เมตร ลาดเอียง 45 องศา ลึก 7-12 เมตร หรือลึกถึงชั้นหินอุ้มน้ำ หรืออาจขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการ

การนำน้ำขึ้นมาใช้มี 2 วิธี คือ

1. ใช้จากบ่อลมโดยตรง ซึ่งจะมีน้ำอยู่ตลอดปี
2. เจาะบาดาลเพื่อสูบน้ำขึ้นมาใช้ สามารถพบเจอน้ำได้ในทุกพื้นที่ในระดับไม่ลึกมาก เพราะมีเครือข่ายธารน้ำใต้ดินครอบคลุมอยู่ และบ่อบาดาลบางจุดที่ไม่เคยเจอน้ำเลย กลับมีน้ำผุดขึ้นมาเอง

ประโยชน์ของธารน้ำใต้ดิน (สมจิตต์และคณะ, 2562)

1. สามารถป้องกันปัญหาเกี่ยวกับน้ำผิวดินได้ทั้งระบบ เริ่มจากเก็บน้ำจากน้ำฝนปกติ น้ำฝนที่มากกว่าปกติที่ไหลบ่าจากที่อื่นเข้ามาท่วมขังให้หมดไป และยังเก็บน้ำทุกหยดที่ผ่านเข้ามาไว้ในพื้นที่ โดยเก็บน้ำไว้ที่ระดับน้ำใต้ดิน
2. ป้องกันแผ่นดินทรุดตัว เนื่องจากการนำน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้มากเกินไป เพราะธารน้ำใต้ดินจะเติมน้ำลงไปยังระดับน้ำใต้ดิน ทำให้เกิดการสมดุลขึ้น
3. สามารถใช้ทรัพยากรน้ำได้อย่างคุ้มค่า
4. หากสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายธารน้ำใต้ดินระบบบ่อเปิดและบ่อปิดได้ ในระดับภูมิภาคหรือประเทศ ร่วมกับโครงการ “โคกหนองนาโมเดล” ในระดับลุ่มน้ำต่างๆ จะสามารถเก็บกักน้ำฝนที่ตกลงมาในแผ่นดินไทยได้ทั้งหมด โดยกักเก็บในรูปแบบน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ซึ่งจะยังประโยชน์แก่ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม เป็นครัวอาหารของโลก
5. สามารถป้องกันน้ำท่วม และลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้ เนื่องจากปริมาณน้ำจำนวนมากจะถูกกักเก็บด้วยธารน้ำใต้ดินระบบบ่อเปิดและบ่อปิดและโคกหนองนาโมเดล

6. การเติมน้ำลงสู่ระดับน้ำใต้ดินโดยตรง อาจส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนสารเคมีในน้ำบาดาลได้ (ระบบบ่อเปิด) ควรให้ความรู้ดูแล และระมัดระวังเรื่องการใช้สารเคมีในพื้นที่ที่ทำธนาคารน้ำใต้ดิน

7. การใช้ยางรถยนต์ และขวดน้ำพลาสติกเป็นวัสดุที่ใช้ในระบบบ่อเปิด อาจเกิดการย่อยสลายสารพิษลงในระดับน้ำใต้ดินได้ ซึ่งอาจไม่เห็นผลในตอนนี้ เพราะความลึกของระบบบ่อปิดยังอยู่เหนือระดับชั้นดินเหนียว วัสดุที่ใช้ในระบบบ่อปิด ควรเป็นวัสดุที่ย่อยสลายช้าและเป็นวัสดุตามธรรมชาติ เช่น หินก้อนใหญ่ เป็นต้น

บทสรุป (Conclude)

ธนาคารน้ำใต้ดินมีประโยชน์อย่างมาก สามารถป้องกันน้ำท่วมขัง แก้ปัญหาภัยแล้ง ใช้พื้นที่และงบประมาณในการดำเนินการน้อย เพิ่มการกักเก็บน้ำให้อยู่กับที่โดยเก็บกักไว้ในระดับน้ำใต้ดินเพิ่มความชื้นให้แก่ดิน สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ในการเกษตรได้อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี โดยการขุดบ่อหลุม หรือบ่อบาดาลก็ได้ จากความแห้งแล้งที่ไม่สามารถปลูกพืชเพื่อสร้างรายได้ ปัจจุบันธนาคารน้ำใต้ดินทำให้เกษตรกรสามารถผลิตพืชได้ทั้งปี ผลิตสินค้าที่มีราคาสูงได้ เช่น ผัก พริก มะละกอ สร้างรายได้หลักล้านบาท ผลิตผลดีทั้งปริมาณและคุณภาพ สามารถส่งผลผลิตให้กับการตลาดหลักๆ เช่น ตลาดไท รับคำสั่งซื้อจากต่างประเทศ เป็นต้น เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์และความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นกับอาชีพทางการเกษตรในอนาคต ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือร่วมใจกันทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเก่า ขาม เกษตรกร และชุมชน แต่ทั้งนี้ในการดำเนินโครงการธนาคารน้ำใต้ดินจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจะอย่างไรให้โครงการธนาคารน้ำใต้ดินแบบพอเพียงเป็นสมบัติของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นสืบไป ทั้งนี้เพื่อการดูแลรักษาธนาคารน้ำใต้ดินให้เกิดประโยชน์และใช้ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- นริศรินทร พันธเพชรและคณะ. (2564). รูปแบบการจัดการโครงการธนาคารน้ำใต้ดินอย่างยั่งยืนของ จังหวัดยโสธร. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 6(3), 76.
- สมจิตต์ เลิศดิษยวรรณและคณะ. (2563). ธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ. *วารสารอนุรักษ์ดินและน้ำ*. 34(3), 79.

กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชานิยม

Political Communication Strategies of Populism Policy

สิริมาส หมื่นสาย¹ ธนาภรณ์ แสงทอง² ภวัต พัฒนนิภากร³

Sirimas Muensai, Thanaporn Swangthong, Phawat Phattananiphakorn

บทคัดย่อ (Abstract)

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองมีความสำคัญต่อระบบการเมือง เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ทั้งการสร้างเครือข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์การสร้างกฎ การประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎ รวมถึงเป็นการสื่อสารนโยบายทางการเมือง หรือที่เรียกว่านโยบายประชานิยม ของพรรคการเมืองต่างๆ ล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือด้วยกันทั้งสิ้น กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชานิยมนั้นกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในปัจจุบันมุ่งเน้นการสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ซึ่งสามารถส่งข้อมูลถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของการเมืองและขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ (Keyword): การสื่อสารทางการเมือง; นโยบายประชานิยม; กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง

Abstract

Political communication is a political process that gives rise to the interaction between members of the political society is important to the political system. It is a widespread activity. Both creating a network of interests coordination of interests, rule creation, application of rules and rule modification. Including the

Received: 2021-05-20 Revised: 2021-07-16 Accepted: 2021-07-17

¹ สาขาการบริหารการพัฒนาองค์กร คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Organization Development Administration Branch Faculty of Administration and Management Chaopraya University. Corresponding Author e-mail: is.sirimas08@gmail.com

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Humanities and Social Science. Chaopraya University. e-mail: tpingpong@gmail.com

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Humanities and Social Sciences. Chaopraya University. e-mail: phawat.pha58@gmail.com

communication of political policy also known as populism policy of various political parties are all carried out by means of communication as a tool together. For the political communication strategy of populism policy, the strategy adopted today focuses on all forms of communication carried out by politicians and political stakeholders. Which can send information to politicians directly and meet the needs of the people. It is a systematic nature of the dissemination of political news to members of politics, and at the same time it is the process of bringing the demands and needs of the people to the government. That will make government policy formulation and decisions more consistent and better respond to the needs of the people

Keywords: Political communication; Populist policy; Political communication strategy

บทนำ (Introduction)

“ประชานิยม” เริ่มเป็นที่รู้จักในสังคมไทยมาตั้งแต่การเลือกตั้งในปี 2544 และได้ถูกกล่าวถึงบ่อยมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และก็ได้มีการนำมาใช้กันแพร่หลายมากขึ้น ในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน นักวิชาการและปัญญาชนจำนวนหนึ่งได้วิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลทักษิณว่า เป็นนโยบายประชานิยมแบบลาตินอเมริกาขณะที่รัฐบาลในยุคนี้ เรียกนโยบายที่ดำเนินการอยู่ว่าเป็นนโยบาย คู่ขนาน (Dual Track Policy) เป็นนโยบายเพื่อคนรากหญ้า เพื่อแก้ปัญหาความยากจน นอกจากนี้ประชานิยม มักจะถูกนำมาเอามาใช้และสร้างความเข้าใจในการเรียกนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ ประชาชนชื่นชอบหรือพึงพอใจ โดยประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักคือ ประชาชนที่มีฐานะยากจน การจัดทำนโยบายประชานิยมจึงมีทั้งด้านบวกและด้านลบ รวมทั้งได้กลายมาเป็นรูปแบบที่นักการเมืองใช้เป็นนโยบาย ในการหาเสียงกันมากที่สุดในปัจจุบัน

รัฐบาลในยุคต่อ ๆ มา ก็ไม่สามารถก้าวข้ามพ้นนโยบายประชานิยมได้เนื่องจากเป็นนโยบายที่ สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนได้แต่นโยบายเหล่านี้ล้วนเป็นนโยบายที่สร้างภาระทางการคลังจำนวนมาก ในปัจจุบันและอนาคต ในการนำนโยบายประชานิยมมาใช้ รัฐบาลยังต้องดำเนินการแสวงหาเงินเพื่อมาใช้จ่าย ในการดำเนินนโยบาย แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลก็ต้องดำเนินการอุดหนุนโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่มี อยู่อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เองเพื่อให้ภาระในการหาเงินเพื่อมาใช้ในนโยบายต่าง ๆ รัฐบาล จึงจำเป็นต้อง ลดการอุดหนุนในด้านต่าง ๆ ลง ซึ่งในที่สุดนโยบายทางเศรษฐกิจสำคัญ ๆ ที่เคยใช้มาก็เริ่มจะล้มเหลว หรือไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ซึ่งจะทำให้ความมั่นคงของรัฐบาลตกไปสู่ในสถานะที่อันตราย แต่ถ้าได้ดำเนินการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจด้วยการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจย่อมส่งผลดีในระยะยาวมากกว่า ซึ่งในด้านความมีเหตุมีผลทางเศรษฐศาสตร์แล้ว นักวิชาการบางกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นว่านโยบายประชานิยม

นิยม เหล่านี้มีต้นทุนที่สูงมากและไม่คุ้มค่าที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องและไม่เหมาะสมที่จะนำมาเพื่อแก้ไข ปัญหาความยากจนในประเทศไทยในระยะยาว (ชุตินันท์ ปราณีราษฎร์, 2561)

การศึกษาแนวคิดนโยบายประชานิยมและแนวคิดสำหรับการสื่อสารทางการเมืองนั้นเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลมุ่งที่จะทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดีจริง ๆ ต้องทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดีได้ต่อเนื่อง ผลแบบนี้เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อนโยบายเศรษฐกิจสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในระดับมหภาคทำให้ประชาชนมีรายได้ มีงานทำมีโอกาสที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้นได้ ถ้าเศรษฐกิจเข้มแข็งความเป็นอยู่ของประชาชนก็จะดีขึ้นตาม (แพรวา ศรีธานี, 2557) ซึ่งการที่สังคมไทยจะก้าวข้ามพ้นประชานิยมได้นั้น ต้องสร้างระบบรัฐสวัสดิการเข้ามาแทนที่หากยังไม่มีความพร้อมทางฐานะทางการคลัง ควรมีการพัฒนาสังคมสวัสดิการ อันเป็นการจัดระบบสวัสดิการให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อลดภาระทางการคลังขึ้นมานอกจากนี้ยังต้องสร้างประชาธิปไตยที่มีรากฐานจากประชาสังคมและสำนึกพลเมืองเพื่อออกจากประชานิยม ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการวิธีการสื่อสารทางการเมืองเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน

นโยบายประชานิยมทำให้ทุกพรรคต้องขายนโยบายให้กับประชาชน ซึ่งปรากฏการณ์นี้ทำให้ทุกพรรคการเมืองจะต้องคิด วางแผน และออกแบบนโยบายที่ทำได้และเกิดประโยชน์กับประชาชนจริงๆ เพราะการเมืองหลังจากที่ไทยรักไทยเสนอขายนโยบายประชานิยมที่ทำได้จริง และประชาชนได้ประโยชน์ ถือว่าเป็นมาตรฐานใหม่ให้พรรคการเมืองทุกพรรคจะต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายก่อนการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้หลายพรรคการเมืองจะพากันขูนโยบายลักษณะประชานิยมเพื่อหวังคะแนนเสียงจากประชาชนก่อนการเลือกตั้ง นโยบายดังกล่าวควรออกแบบให้สามารถทำได้จริง คุ้มค่า มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมกับคนทุกกลุ่มในสังคม ไม่ใช่แค่มุ่งใช้นโยบายเพื่อหวังผลทางการเมืองเท่านั้น (ชัยญานันต์ คุ่มดีและคณะ, 2563)

แต่นโยบายทำนองนี้ก็เป็นดาบสองคม คือ ด้านหนึ่งให้ประโยชน์แก่ประชาชน แต่อีกด้านหนึ่งเป็นภาระทางด้านการเงินกับรัฐบาล และประชาชนผู้เสียภาษีซึ่งจะต้องแบกรับภาระทางด้านการเงินเพิ่มขึ้นทุกปี ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และความรุนแรงของปัญหาความยากจนที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงปัญหาแทรกซ้อนอันเกิดจากนโยบายประชานิยมหรือนโยบายภายใต้ชื่ออื่นใด ซึ่งมีเนื้อหาในทำนองเดียวกัน เนื่องจากเหตุปัจจัยสำคัญ (นพดล กรรณิกา, 2559) กล่าวคือ การแก้ปัญหาความเดือดร้อนอันเกิดจากความยากจน ด้วยการให้เงินหรือแม้กระทั่งการเข้าไปแบกรับดอกเบี้ยแทนประชาชนผู้เป็นหนี้ ถึงแม้จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนได้บ้าง ก็เป็นเพียงระยะสั้นๆ แต่เป็นการปลูกฝังอุปนิสัยให้คนงอมืองอเท้า รอคอยความช่วยเหลือจากรัฐจนกลายเป็นอุปนิสัยประกอบกับประเทศไทยมิได้เป็นประเทศร่ำรวย มีฐานะการเงิน การคลังที่มั่นคงอยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ ตรงกันข้ามฐานะการเงิน การคลังของประเทศย่ำแย่ จะเห็นได้จากการมีหนี้เพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นเนื่องจากการจัดเก็บรายได้ไม่พอที่จะนำมาบริหารประเทศ จะเห็นได้จากการตั้งงบประมาณขาดดุลติดต่อกันมาหลายปีแล้ว และรายจ่ายส่วนหนึ่งของงบประมาณก็คือ การจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้นคืน (ภาวินศิริ ประภาณุกุล, 2558)

สำหรับบทความวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนมุ่งเน้นอธิบายประเด็นสำคัญ 3 ประเด็นคือ 1) การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดของนโยบายประชานิยมซึ่งประกอบด้วย กรอบแนวคิดของนโยบายประชานิยมและผลกระทบจากนโยบายประชานิยม 2) แนวคิดการสื่อสารทางการเมืองซึ่งประกอบด้วย ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง ลักษณะของการสื่อสาร และความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง และประเด็นที่ 3) การวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชานิยม ซึ่งเนื้อหาทั้ง 3 ส่วนอธิบายได้ดังนี้

แนวคิดของนโยบายประชานิยม

1.1 กรอบแนวคิดของนโยบายประชานิยม

โดยพื้นฐานแล้ว คำว่า “ประชานิยม” มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Populus” หมายถึงประชาชนทั้งประเทศ หมายความว่า นโยบายประชานิยมแบบดั้งเดิม คือนโยบายที่เกิดขึ้นโดยประชาชนทั้งประเทศ และเพื่อประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งจะตรงข้ามกับกลุ่มที่มีแนวความเชื่ออื่นๆ ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการโดยกลุ่มคนย่อยๆ ที่มีอำนาจเหนือคนอื่นๆ อาทิเช่น กลุ่มชนชั้นสูง (Elite) ด้วยเหตุนี้เอง ในอดีตคำว่าประชานิยม จึงเป็นเครื่องแสดงความเชื่อทางรัฐศาสตร์เพื่อแสดงถึงความคิดเห็นต่อวิธีการบริหารจัดการโดยภาครัฐ

นอกจากนี้ นโยบายประชานิยมแบบดั้งเดิมยังมีความหมายตรงกับการพัฒนาประเทศตามหลักการ พาเรโต (Pareto's improvement) ในทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวเป็นการจัดสรรทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจะถูกกระจายไปยังประชาชนทุกคนตัวอย่างเช่น การจัดสรรสินค้าสาธารณะ เป็นที่ทราบกันดีว่าสินค้าสาธารณะเป็นสินค้าที่ประชาชนสามารถบริโภคร่วมกันได้ และผู้บริโภคก็ไม่สามารถที่จะกีดกันผู้บริโภคอื่นไม่ให้ได้รับการบริโภคได้ เช่น ระบบป้องกันประเทศ หรือ เสาส่งกระแสไฟฟ้าตามท้องถนน ดังนั้น ผู้บริโภคจึงไม่มีแรงจูงใจที่จะลงทุนซื้อสินค้านี้ แต่ถ้ามีแรงจูงใจที่จะใช้สินค้านี้ดังกล่าว หากมีผู้อื่นซื้อมาใช้บริโภค ด้วยเหตุนี้เอง สินค้าสาธารณะจึงเป็นสินค้าที่ไม่มีผู้จัดซื้อตามกลไกตลาด เพราะฉะนั้น ภาครัฐจึงสามารถที่จะพัฒนาประเทศตามหลักการพาเรโตได้ โดยการรวบรวมเงินจากประชาชนผู้ที่ใช้บริการเข้าด้วยกัน เช่น การจัดเก็บภาษีอากรมาใช้ในการจัดสรรสินค้าสาธารณะต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับประโยชน์จากการมีอยู่ของสินค้าสาธารณะเหล่านั้น (บุษบา สันสมบุรณ์, 2553)

อย่างไรก็ดี นโยบายเพื่อการพัฒนาประเทศในสภาพความเป็นจริงแล้ว นโยบายส่วนใหญ่ มักจะก่อให้เกิดผลดีกับประชาชนกลุ่มหนึ่ง ในขณะที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง ตัวอย่างเช่น นโยบายจำนำข้าว ซึ่งจะให้ประโยชน์กับกลุ่มเกษตรกร ในขณะที่ผลเสียจะเกิดกับคนที่เสียภาษีในรูปของเงินภาษีบางส่วนที่ต้องจ่ายเพื่ออุดหนุนนโยบายดังกล่าว หรือนโยบายการเก็บภาษีที่ดินจะให้ประโยชน์กับคนที่มียอดที่ดินน้อย ในขณะที่ผลเสียจะตกอยู่กับผู้ที่มีที่ดินจำนวนมาก เนื่องจากคนที่มียอดที่ดินน้อยมีภาระภาษีที่น้อยกว่า แต่ผลประโยชน์ จากเงินภาษีอากรจะตกถึงประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

1.2 ผลกระทบจากนโยบายประชานิยม

ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายประชานิยม ทั้งที่เป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทางสังคมวัฒนธรรม และทางการเมือง แบบให้เห็นความเชื่อมโยงกันได้ นโยบายประชานิยมจะทำให้เพิ่ม หนี้ภาครัฐ และประชาชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น ไม่สามารถหลุดพ้นวงจรหนี้สิน และนั่นคือไม่อาจหลุดพ้นจาก ความยากจนได้เพราะเอาทุนไปใช้เพื่อการบริโภคมากกว่าการผลิต การบริโภคมากมี ส่วนทำให้กลุ่มธุรกิจ ที่สนับสนุนรัฐบาลมีความมั่งคั่ง ยิ่งขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลมั่นคง และประชาชนก็ต้องขึ้นต่อรัฐบาลในรูปแบบของ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์สมกับทุนนิยม สุดท้ายประชาชนจึงไม่อาจมีอำนาจที่แท้จริงในทางการเมืองและเศรษฐกิจตลอดไป

ในภาคสังคมและวัฒนธรรม โครงการประชานิยมต่าง ๆ จะส่งผลต่อการบริโภคที่ เพิ่มขึ้น อย่างมากมายผลที่เกิดขึ้นนี้ก็คือการขยายตัวของวัฒนธรรมบริโภคนิยม จริงอยู่ที่วัฒนธรรมบริโภคนิยม นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากแรงกระตุ้นของระบบทุนนิยมโลกโดยเฉพาะจากวัฒนธรรมตะวันตก ที่ผ่านมาทางเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร แต่การโอนเงินลงไปในชุมชนผ่านมือของปัจเจกบุคคลที่มีเสรีภาพ ที่จะใช้สอยย่อมเป็นการ เพิ่มโอกาสให้การบริโภคทำได้ง่ายขึ้น แต่การพัฒนาที่เอาเงินเป็นตัวต่ออาจจะนำมาซึ่งความล่มสลายของ ชุมชนได้เพราะว่า “ความเป็นชุมชนเป็นเรื่องของการวิ่งเข้าหากันของคนในชุมชน แต่ถ้าเงินเข้าไปคนจะ วิ่งเข้าหาเงิน จะไม่วิ่งเข้าหากัน” และการที่นโยบายของรัฐเน้นให้ประชาชนกู้เงินได้มากขึ้นนั้นกลายเป็น ดาบสองคม เพราะว่า “คนที่มีอาชีพการงานพอใช้ได้และรู้จักการบริหารการเงินที่ดีก็พอประคับประคอง ตัวเองได้หรือยกฐานะได้บ้าง คนที่มีอาชีพรายได้ไม่แน่นอนและการบริหารไม่ดียิ่งจะมีต้นทุนสูงขึ้นอีก เช่น เสียดอกเบี้ยเอกชนสูงเพื่อหมุนเงินมาใช้หนี้ธนาคารและมีภาระหนี้มากขึ้น” (บุรฉัตร พานธรักษ์, 2555)

ส่วนในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมซึ่งส่งผลกระทบต่อหนี้สาธารณะและส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินการคลังของประเทศ โดยมีข้อเสนอแนะคือการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่เดิม ได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 พระราชบัญญัติให้อำนาจกระทรวงการคลังกองรวมหรือยุบเลิกทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติและระเบียบการเงินการคลังอื่นที่เกี่ยวข้อง และต้องยกร่างกฎหมายการเงินการคลังภาครัฐฉบับใหม่ เพื่อช่วยให้การใช้จ่ายเงินแผ่นดินของรัฐบาล อยู่ในกรอบวินัยการเงิน การคลังมากขึ้น เมื่อรัฐบาลใช้นโยบายประชานิยมในการหาเสียง และแถลงนโยบาย ต่อรัฐสภา ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ควรที่จะต้องมีความชัดเจนในเรื่องของจำนวนเงินที่ จะนำมาใช้ระบุดึงแหล่งที่มา ซึ่งในบางครั้งรัฐบาลจะต้องกู้เงินมาดำเนินโครงการตามสัญญา ที่ให้ไว้กับประชาชน อาจส่งผลให้หนี้สาธารณะมีจำนวนเพิ่มขึ้น

ดังนั้นถ้าประเทศยังคงใช้นโยบายลด แลก แจก แถมต่อไป ไม่ว่าจะเรียกชื่ออะไร สักวันหนึ่งข้างหน้าประเทศไทยก็คงจะเหมือนหลายประเทศที่เคยใช้นโยบายประชานิยมคือลุ่มจมอยู่ในกองหนี้แน่นอนแต่การให้ความช่วยเหลือทั้งในรูปแบบของประชานิยมและประชารัฐ ไม่ได้เน้นการช่วยเหลือให้ประชาชนพึ่งตนเองได้อย่างถาวร แต่เน้นผลสำเร็จระยะสั้นๆ เพื่อหวังผลการเมือง และ

ยังทำให้ประเทศมีหนี้สินเพิ่มขึ้นด้วย แต่จะปฏิเสธไม่ได้หากไม่พัฒนาประเทศด้วยการกำหนดนโยบายประชานิยมออกมาเลย ซึ่งการกำหนดนโยบายออกมานั้นนอกจากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วสิ่งที่รัฐบาลต้องทำคือการสร้างความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนในกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายประชานิยมที่ออกมาซึ่งจากความรู้ความเข้าใจนี้ผู้เขียนจึงได้สนใจและทำการวิเคราะห์หลักการประชานิยมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและการสื่อสารทางการเมืองระหว่างรัฐบาลไปยังประชาชนให้เกิดการรับรู้สร้างความเข้าใจและตระหนักถึงการนำไปปฏิบัติให้ตรงเป้าหมายที่นโยบายกำหนดไว้

แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

2.1 ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ เน้นในเรื่องวาทวิทยา การเมืองและจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อมาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมือง เป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสาร ในฐานะเครื่องมือกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสาร การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องต่อการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล เป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง และทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป (ธฤทธิ์ ดอกโธสง, 2555)

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษ ที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยังเป็น กิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ตามความหมายของ อัลมอนด์ และโคลแมน (Almond & Coleman, 1960) ระบุว่า การสื่อสารทางการเมืองคือ กิจกรรมที่เผยแพร่ทั่วไป อันเป็นการทำหน้าที่ทั้งหลายดำเนินอยู่ในระบบการเมือง กระบวนการ สังคมประกิต การสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎ การประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎ ล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ

นอกจากนี้การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมือง ไปยังอีก ส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง (Rush & Althoff, 1971) ซึ่งการส่งข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่ง โดยใช้กระบวนการ (process) อย่างหนึ่งเช่นเดียวกับการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวอยู่

ตลอดเวลา ไม่อยู่นิ่งและไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดจบที่เห็นชัดเจน (David K. Berlo, 1960) นอกจากนี้ การสื่อสารยังเป็นกระบวนการซึ่งปัจเจกแต่ละบุคคลในบริบทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเครือญาติ องค์กร และสังคมชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองและสร้างข้อมูลข่าวสารเพื่อที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับ บริบทหรือสภาพแวดล้อมและผู้อื่นในสังคม (จุฑาพรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551)

การสื่อสารทางการเมืองยังมีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยัง สมาชิกของการเมือง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือ กระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมือง หรือกล่าว อีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดย เป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของ รัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความ ต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล สอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น (Shaffee, 1975) และหากมอง การสื่อสารทางการเมืองในความหมายเชิงกว้างและเชิงแคบ ในความหมายเชิงกว้างการสื่อสารทาง การเมืองหมายถึง กิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์กระทำขึ้นหรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตน การยื่น ข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ หรือการกล่าวคำปราศรัยของนักการเมืองย่อมหมายถึง การสื่อสารทาง การเมือง ส่วนในความหมายเชิงแคบนั้น การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของ สถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิด และทัศนคติ อัน เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองการปกครองซึ่งส่วนใหญ่แล้ว การศึกษาเรื่องการเมืองการสื่อสารทางการเมือง มักจะ มองการสื่อสารทางการเมือง โดยนัยแห่งความหมายแคบนี้ เช่น การศึกษาเรื่องการรณรงค์หาเสียง ในการเลือกตั้ง อาจเน้นในเรื่องการใช้โทรทัศน์โปสเตอร์และการกล่าวคำปราศรัยของพรรคและ นักการเมือง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการถ่ายทอด และการ แพร่ของข่าวสารทางการเมือง อันเกี่ยวกับการเมืองระหว่างผู้มีตำแหน่งทางการเมืองกับประชาชน หรือระหว่างนักการเมืองกับสถาบันทางการเมืองที่ครอบคลุมการสื่อสารในทุกกิจกรรมของมนุษย์ ทางสังคมและการเมือง รวมทั้งเป็นการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจซึ่ง กันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมการเมือง เช่น การเข้าร่วมทางการเมืองการ เลือกสรรทางการเมือง (Pool, 1968)

สรุปได้จากนิยามดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นนิยามที่รวมทั้งภาษาที่เป็นการพูดและการเขียนที่ เป็นวาทศิลป์ทางการเมือง แต่ไม่รวมถึงการกระทำที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง แต่ในทัศนะของ แมคเนร์ การสื่อสารทางการเมืองจะรวมถึงสัญลักษณ์เพื่อที่จะเข้าใจกระบวนการทางการเมืองทั้งหมด เช่น คำนิยามของโดริส แกร็บเบอร์ (Doris Graber) ที่อธิบายการสื่อสารทางการเมืองนั้นรวมถึง ภาษาทางการเมือง (political language) ซึ่งไม่ได้มีเพียงการสื่อสารที่เป็นคำพูด หากรวมถึง การ สื่อสารที่ไม่เป็นคำพูด (paralinguistic) ด้วย ได้แก่ภาษาร่างกาย การกระทำทางการเมือง เช่น การ คว่ำบาตรและการประท้วง เป็นต้น

2.2 ลักษณะของการสื่อสาร

การสื่อสารมีลักษณะธรรมชาติที่ค่อนข้างซับซ้อนหลายประการสรุปลักษณะของการสื่อสารไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. การสื่อสารเป็นกระบวนการแห่งพลวัต (Dynamic) การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่ดำเนินต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดยั้ง กล่าวคือ มนุษย์สื่อสารระหว่างกันด้วยคำพูดที่ส่งถึงกัน ท่าทางการเคลื่อนไหวของอากัปกริยา สีหน้า แววตาท่าทาง กระบวนการการแปรผลคำพูด หรือการกระทำในสมอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเชื่อ การรับรู้ ค่านิยม โลกทัศน์ จะถูกกระทบหรือแทนที่ด้วยถ้อยคำและการกระทำของผู้อื่น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทแห่งสัมพันธ์อยู่เสมอ

2. การสื่อสารเป็นสิ่งที่เปลี่ยนผ่านไม่ถาวรยั่งยืน (Transitory) คือ เมื่อเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เกิดขึ้นแล้ว จะไม่สามารถเกิดขึ้นใหม่ได้อีก ไม่ว่าจะเป็นพูดหรือกระทำใด ๆ ลงไปแล้วก็จะไม่สามารถย้อนกลับคืนมาอีกได้

3. การสื่อสารทำให้มนุษย์วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์และคนอื่นก่อนสะท้อนย้อนดูตัวเอง (Self-Reflective) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของบริบทการสื่อสารจะเห็นว่าปัจจัยนั้นไม่เพียงแต่รับและส่งสารเท่านั้น แต่ยังเฝ้าวิเคราะห์ข้อมูลและการสนองตอบของสิ่งที่อยู่รอบตัวไม่ว่าจะเป็นบริบทหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประเมินการสื่อสารทั้งของตนเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ มนุษย์มีความสามารถที่จะคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับตัวเอง ความสามารถที่จะเฝ้ามองความเป็นไปของโลก และสะท้อนให้เห็นถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

4. การสื่อสารเป็นระบบแห่งสัญลักษณ์ (Symbolic) การสร้างและการบริโภคสัญลักษณ์เป็นความสามารถของการสื่อสาร เพราะสัญลักษณ์ทางการสื่อสารนั้นมีจำนวนมากและหลากหลายขึ้นอยู่กับสังคมวัฒนธรรม

5. การสื่อสารเป็นระบบ (Systemic) การสื่อสารได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับระบบธรรมชาติของการสื่อสาร เช่น สถานที่ โอกาส เวลา และจำนวนบุคคล

6. การสื่อสารเกี่ยวพันกับการอนุมานอ้างอิง (Inferential) สืบเนื่องมาจากการที่มนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงความคิดและความรู้สึกของคนอื่นได้อย่างแท้จริง จึงสามารถทำได้เพียงการอนุมานอ้างอิงจากประสบการณ์ของคนอื่นและตัวเองเท่านั้น

7. การสื่อสารยังผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ตามมา (Consequent) เมื่อมนุษย์ได้รับข่าวสารอาจเกิดการตอบสนองต่าง ๆ ทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ดังนั้นการสื่อสารจึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในบุคคล จึงควรมีการระมัดระวังใสการสื่อสาร เพราะอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตคนอื่นได้ทั้งที่อาจไม่ตั้งใจให้เกิดขึ้นก็ได้

ลักษณะของการสื่อสารที่กล่าวข้างต้นนั้นสรุปได้ว่าลักษณะของการสื่อสารกระบวนการแห่งพลวัตการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่ดำเนินต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดยั้ง เป็นสิ่งที่เปลี่ยนผ่านไม่ถาวรยั่งยืน ทำให้มนุษย์วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์และคนอื่นก่อนสะท้อนย้อนดูตัวเอง เป็นระบบแห่งสัญลักษณ์ ได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับระบบธรรมชาติของการสื่อสาร และการสื่อสารให้ผลลัพธ์ที่ตามมาซึ่งอาจกระทบต่อชีวิตคนอื่นโดยรอบๆ ได้

2.3 ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

สำหรับความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองแนวคิดของลูเซียน พาย (Lucian W. Pye, 1972) เห็นว่าการสื่อสารโครงข่ายที่โยงใยสังคมมนุษย์ โครงสร้างของระบบการสื่อสารเปรียบเสมือนโครงกระดูกของสังคม เนื้อหาสาระ (content) ของการสื่อสารก็คือใจความสำคัญ (substance) ของการปฏิสัมพันธ์กันของมนุษย์ (intercourse) การไหลเวียนของสารสื่อสารจะกำหนดทิศทางและอัตราการพลวัตการพัฒนาของสังคม การสื่อสารแผ่ซ่านไปทั่วสังคมและพบเห็นได้ในทุกส่วนในวิถีสังคม ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่จะทำการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมทั้งหมดโดยอาศัย โครงสร้างเนื้อหาสาระ และการไหลเวียนของการสื่อสาร พาย ได้พิจารณาบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาทางการเมือง โดยแบ่งสังคมออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. สังคมโบราณ (Traditional Society) คือ เป็นสังคมซึ่งระบบการเมืองยังไม่พัฒนาอาจเป็นระบบหัวหน้าเผ่า (Tribal Leader) หรือเจ้าผู้ครองนครหรือราชาธิปไตย หรือคณาธิปไตยซึ่งคงรูปแบบแน่นอนในสังคมเช่นนี้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปตามระดับสถานะทางการเมืองซึ่งกำหนดแน่นอนตายตัวการถ่ายทอดข่าวสารและความคิดเห็นไปในทางเดียว คือ จากเบื้องบน (ผู้ครองอำนาจในแผ่นดิน) ลงมาสู่ประชาชน ไม่มีการถ่ายทอดย้อนกลับจากประชาชนไปสู่ผู้กุมอำนาจ ในการปกครองในสังคมแบบนี้ การสื่อสารมวลชนยังไม่กำเนิดขึ้น เพราะมวลชนยังไม่มีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง มวลชนมีหน้าที่เพียงรับฟังคำสั่งและการณ์หรือคำชี้แจงจากรัฐบาลเท่านั้น

2. สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ในสังคมเช่นนี้ อำนาจทางการเมืองกระจายออกไป สังคมประกอบด้วยกลุ่มชนซึ่งมุ่งปกป้องรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง อำนาจทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยสันติ การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปในลักษณะทิศทางที่สวนกันคือ ข่าวสารและความคิดเห็นถูกถ่ายทอดจากผู้กุมอำนาจทางการเมืองมาสู่มวลชนและจากมวลชนย้อนกลับ (Feedback) ขึ้นไปสู่เบื้องบนอีกครั้งหนึ่งในสังคมเช่นนี้การสื่อสารมวลชนเป็นสื่อสำคัญทางการเมืองเพราะเป็นสื่อถ่ายทอดข่าวสาร และเป็นตลาดเสรีของความคิดเห็น

3. สังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป (Transitional Society) เป็นสังคมซึ่งอยู่ในระดับระหว่างสังคมโบราณและสังคมสมัยใหม่ คือ สังคมที่กำลังพัฒนาจากสังคมโบราณแต่ยังไม่บรรลุถึงความสำเร็จที่จะเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริง ในสังคมชนิดนี้ อำนาจทางการเมืองยังไม่กระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่มวลชนเริ่มมีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง (Political Participation) ในสังคมเช่นนี้ กลุ่มชนที่สำคัญ คือ ผู้นำสมัยใหม่ซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับการศึกษาดีตระหนักในภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้นำสมัยใหม่เหล่านี้เป็นพลังสำคัญในสังคมแบบนี้ เพราะเป็นผู้ผลักดันมวลชนรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ในสังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป การสื่อสารมวลชนเริ่มพิกัดตัวเกิดขึ้นฉะนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนอาจไม่สมบูรณ์เช่นในสังคมสมัยใหม่ คือ ยังไม่มีการถ่ายทอดสวนทิศทางระหว่างผู้กุมอำนาจกับมวลชนอย่างแท้จริง บทบาทของสื่อมวลชนในสังคมเช่นนี้ มักจะเป็นไปในรูปที่ผู้นำจะเป็นผู้ชี้ทางให้ประชาชนเข้าใจในสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับสื่อมวลชนนั้นก็มีภาระหน้าที่เป็นพิเศษ คือเป็นผู้นำและผู้สอนให้เข้าใจในบทบาททางการเมืองของตน

การสื่อสารทางการเมืองในความหมายกว้างหมายถึงกิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์กระทำหรือเกิดขึ้นนอกบ้านเรือนของตนเอง การยื่นข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ การกล่าวคำปราศรัยของนักการเมือง ความหมายเชิงแคบ หมายถึง กิจกรรมใดๆ ของสถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่กระจายข้อมูลข่าวสาร ความคิดและทัศนคติอันเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองส่วนใหญ่มักจะมองการสื่อสารทางการเมืองโดยนัยแห่งความหมายซึ่งประกอบด้วย การสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่เจาะจง การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่งถึงนักการเมือง และ กิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมือง โดยผ่าน องค์กรทางการเมือง (political organization) ผ่านสื่อ (media) และผ่านประชาชน (citizens) หรือผู้รับสาร (audience) หน้าที่ของการสื่อสารทางการเมืองซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ทัศนคติทางการเมือง การสร้างความสนใจในการเมือง การสร้างความรู้และความเข้าใจทางการเมือง และการสร้างบทบาททางการเมือง

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง มีความสำคัญต่อระบบการเมือง เป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ทั้งการสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์การสร้างกฎการประยุกต์ ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎ ล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือด้วยกันทั้งสิ้น

การวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชานิยม

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องต่อการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงทัศนคติและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมืองเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป ประกอบด้วยกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้

- 1.การสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ในการจูงใจให้เลือกนโยบายพรรคตนเอง สื่อได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนไทยมากขึ้นเป็นลำดับ ทุกคนล้วนแล้วแต่ต้องการหรือได้รับบริโภคข่าวสารด้วยกันทั้งนั้น เมื่อมีความต้องการมากขึ้น โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่สื่อมีความก้าวหน้ามากขึ้น ความแตกต่างหลากหลายก็ย่อมมีมากตามไปด้วยตามแต่วัตถุประสงค์ของสื่อแต่ละแขนงที่ต้องการจะนำเสนอ หรือหาเป้าหมายของตนให้เป็นไปในรูปแบบไหน หรือ ลักษณะใด

- 2.การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถส่งถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงทัศนคติและความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษ ที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของ

สังคม การเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป การสื่อสารทางการเมืองคือกิจกรรมที่เผยแพร่ทั่วไป อันเป็นการทำหน้าที่ทั้งหลายดำเนินอยู่ในระบบการเมือง กระบวนการ สังคมประกิต การสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎการประยุกต์ใช้กฎและการปรับเปลี่ยนกฎล้วนดำเนินไปโดยอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ

3.กิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมืองเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองนั้นในการหาเสียง มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของการเมือง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

กลยุทธ์สำหรับการสื่อสารทางการเมืองส่วนใหญ่นำมาใช้ในลักษณะของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จะอยู่ที่การผสมผสานการตลาดให้ผสมกลมกลืน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ต้องรู้จักการพลิกวิกฤตให้มาเป็นโอกาส ภายใต้แนวคิดประชานิยม ใช้กลไกของงบประมาณรัฐเพื่อสร้างภาพลักษณ์ และคะแนนนิยม ใช้ช่องทางการปรับเปลี่ยนโครงสร้างรัฐธรรมนูญให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจูงใจประชาชนด้วยผลประโยชน์เฉพาะหน้า ทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อที่จะทำให้การรณรงค์หาเสียงนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งการสื่อสารด้วยกระบวนการวิธีต่าง ๆ นั้นกล่าวคือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหมดซึ่งสามารถอ่านและส่งผ่านได้รวดเร็วด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์แล้วยังสามารถ นำเสนอในลักษณะใดก็ได้ตามความต้องการใช้งานของผู้ใช้งาน ทำให้เกิดสื่อใหม่ (New Media) สื่อใหม่ที่เกิดขึ้นเกิดจากการหลอมรวมเทคโนโลยีการสื่อสารภายใต้พัฒนาการของภาษาระบบตัวเลข (Digital Language) เทคโนโลยีการสื่อสาร 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ เทคโนโลยีการพิมพ์ เทคโนโลยีแพร่ภาพและกระจายเสียงและเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม และคอมพิวเตอร์ ผลผลิตที่ได้จากการหลอมรวมในครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ โปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ เช่น เครือข่ายสังคม (Social Media Network) เป็นต้น

บทสรุป (Conclusion)

สำหรับนโยบายประชานิยมเป็นนโยบายที่ได้คะแนนเสียงไว้เป็นที่ชื่นชอบของประชาชนสามารถฝัง เข้าไปในจิตใจประชาชนได้ง่าย เนื่องจากหลงใหลได้ปลื้มกับความสุขสบายที่จะบังเกิดขึ้นเป็นเบื้องต้นที่รัฐ ได้หยิบยื่นให้กับประชาชน มีการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ลดภาระค่าใช้จ่ายเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ดีขึ้น ซึ่งนโยบายประชานิยมต้องใช้งบประมาณที่สูง แหล่งที่มาของรายได้ที่รัฐต้องหามาเพื่อใช้เพื่อทำ โครงการ คือ การกู้ การใช้เงินในคลัง รวมถึงการเก็บภาษีรายได้

ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นเพื่อมาชดเชย รายจ่ายที่เสียไปและในท้ายที่สุดจะส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจ เช่น อัตราเงินเฟ้อ ฐานะการคลังของภาครัฐเอง ที่จะอ่อนแอ หนี้ภาครัฐจะมีมากขึ้นในกรณีที่มีการกู้ยืม หรือการที่สถาบันการเงินของภาครัฐปล่อยสินเชื่อ ให้ประชาชนในอัตราดอกเบี้ยต่ำและมาตรฐานการปล่อยสินเชื่ออาจไม่รัดกุมพอ ทำให้สถาบันการเงินที่ปล่อยกู้มีหนี้เสียมากขึ้น จนกระทบเงินกองทุน และกระทบความสามารถในการทำธุรกิจของสถาบันการเงินนั้น นโยบายประชานิยมจึงดูดีระยะสั้น ในระดับจุลภาค แต่สร้างความเสียหายในระดับมหภาคและระยะยาว

สำหรับกลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของนโยบายประชานิยมนั้นกลยุทธ์ที่ได้มีการนำมาใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ซึ่งสามารถส่งถึงนักการเมืองได้โดยตรงและตอบสนองความต้องการของประชาชน มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของเมืองและขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). *วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยญากานต์ คุ่มดีและคณะ. (2563). ประชาธิปไตย: กลไกการเสริมสร้างความมั่นคงด้านสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในประเทศไทย-ญี่ปุ่น. *วารสาร มจร การพัฒนาลังคม*. 5(2), 16-25
- ชุตินันท์ ปราณีราษฎร์ (2561). *การเมืองในนโยบายประชานิยมประเทศไทยพ.ศ. 2544-2557*. หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพดล กรรณิกา. (2559). *เปรียบเทียบนโยบายประชานิยมรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งกับนโยบายประชารัฐของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ: มุมมองเชิงยุทธศาสตร์ที่ควรจะเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มาสเตอร์โพล.
- บุษบา สนิสมบูรณ์. (2553). *ผู้นำการเมืองไทยยุคโลกาภิวัตน์กับยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดที่ส่งผลกระทบต่อหลักธรรมาภิบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2544-2549*. หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- บุรฉัตร พานธงรักษ์. (2555). *การตลาดการเมืองของพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554*. หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรวา ศรีขำนิ. (2557). *ความล้มเหลวของพรรคเพื่อไทยในการใช้การตลาดทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2554 ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตร

ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธฤทธิ์ ดอกไธสง. (2555). *การประเมินประสิทธิผลของนโยบายประชานิยมในการพัฒนาระดับท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดเพชรบูรณ์* หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ.

ภาวินศิริ ประภาณุกุล. (2558). *ประชารัฐ-ประชานิยม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะเศรษฐศาสตร์.

Almond, G.A., & Coleman, J.S. (1960). *The Politics of the Developing Area*. Princeton: Princeton University Press.

David Ogilvy (1995). *The populist challenge to liberal democracy*. Retrieved June 23, 1995, from <http://www.fes.de/ipg/ONLINE3/ARTDECKER.PDF>

Pool. (1968)., *Ithiel de Sola. Communication Political. In David Shills (ed.)*. International Encyclopedia of Social Vol. 3, New York: The Macmillan company and the Free Press.

Rush, M., & Althoff, P. (1971). *An Introduction to Political Sociology*. London: Thomas Nelson and Sons.

Shaffer, David R. (1975). *Developmental Psychology: Theory. Research and Applications*. Montacy: Wad worth Inc.

การวางแผนนโยบายสาธารณะโดยใช้กระบวนทัศน์แบบองค์รวม และการมีส่วนร่วมของประชาชน

Planning Public Policy Using a Holistic Paradigm and Public Participation

อาทิตย์ บริหาร¹ ยูภาพร ยูภาศ²
Arthit Borihan, Yupaporn Yupas

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการวางแผนนโยบายสาธารณะโดยใช้กระบวนทัศน์แบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้การวางแผน (Planning) เป็นกระบวนการในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นโดยเลือกวิธีทำงานที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนดเป็นการกำหนดวิธีการที่ต้องกระทำไว้ล่วงหน้าในทางเลือกกว่าจะให้ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร มีขั้นตอนดำเนินการใช้ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ในการศึกษาแนวทางและกระบวนทัศน์ การพัฒนาประเทศไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพิจารณาสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เนื่องจากแผนดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในฐานะ ที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งกำหนด แนวทางการพัฒนาประเทศ โดยในแต่ละระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่ละฉบับ จะมีแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาประเทศที่แตกต่างกันตามเวลาและสถานการณ์ ซึ่งส่งผลต่อวิถีทางการพัฒนาประเทศที่ต่างกันในแต่ละช่วงเวลา

คำสำคัญ (Keywords): การวางแผน; นโยบายสาธารณะ; การมีส่วนร่วม

Abstract

This article aims to present public policy planning using a holistic paradigm and public participation. Planning is the process of determining the direction, goals,

Received: 2021-06-08 Revised: 2021-07-31 Accepted: 2021-08-20

¹ นักศึกษาปริญญาเอก ร.ป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม D.P.A. Student (Public Administration), Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University. Corresponding Author e-mail: artit9412@gmail.com

² คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University. e-mail: Yupaporn_yu1@yahoo.com

objectives that you want to achieve by choosing the best way to work. It determines the methods that must be done in advance in the choice of who to do what. where how There are procedures in the process. Using resources to effectively achieve your organization's objectives and goals In the study of approaches and paradigms. Thailand's development needs to focus on determining the essence of the National Economic and Social Development Plan, as it plays an important role as a strategic plan that sets out the country's development guidelines. Each phase of the National Economic and Social Development Plan has a basic concept of developing different countries according to time and circumstance, which affects the way. Developing different countries over time

Keywords: Planning; Public Policy; Participation

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่หลายมาตรา อาทิตามมาตรา 78 รัฐต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตรวมทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และอื่นๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน และรัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการ ตามมาตรา 65 ในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วน และมาตรา 77 ก่อนการออกกฎหมายทุกฉบับ รัฐต้องจัดรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นต่อประชาชน

ในส่วนของนโยบายสาธารณะก็เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศ ทำให้รัฐบาลของทุกประเทศในโลกต้องสนใจที่จะกำหนดนโยบายที่ดีและให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุข ความเสมอภาค ความเป็นธรรมให้กับประชาชนและความเจริญให้แก่ประเทศ นโยบายถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวในการบริหารประเทศ นอกจากนั้น ยังส่งผลกระทบต่อฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องในสังคมโดยเฉพาะประชาชน เนื่องจากนโยบายของพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่ต้องมีการเผยแพร่ออกสู่สาธารณะ ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดได้ง่าย และสะดวกมากขึ้น และในเวลาต่อมา นโยบายพรรคการเมืองอาจจะกลายเป็นนโยบายของรัฐบาล เมื่อพรรคการเมืองนั้นๆได้รับการเลือกตั้งให้เป็นรัฐบาล (ศุภชัย, 2550) และนโยบายที่ขาดไม่ได้เลยคือนโยบายการกำกับดูแลองค์กร ที่ดี ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นนโยบายที่มุ่งเน้น

การให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางปฏิบัติ อาทิ การสร้างกลไกในการรับฟังความคิดเห็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและประชาชน การสำรวจความพึงพอใจ การสร้างระบบ/กลไกจัดการข้อร้องเรียน และการติดตามแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ดังนั้น การวางแผนนโยบายสาธารณะโดยใช้กระบวนการทัศน์แบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ 1. เน้นการพิจารณานโยบายสาธารณะในแง่ที่เป็นกิจกรรมหรือการกระทำหรืองดเว้นไม่กระทำ 2. เน้นการพิจารณาในแง่ที่เป็นการตัดสินใจ 3. เน้นการพิจารณาในแง่ที่เป็นแนวทางหรือหนทางการกระทำ ซึ่งอาจปรากฏในรูปแบบหรือลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ในรูปของหลักการ แผนงาน โครงการ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศผ่านทางช่องทางต่างๆ เริ่มตั้งแต่ร่วมคิดร่วมวางแผนในนโยบายเพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ศุภชัย, 2550)

การวางแผนนโยบายสาธารณะ

การวางแผนนโยบายสาธารณะ คือ กระบวนการวิเคราะห์และการตัดสินใจ การกำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติงาน ขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย แผน แผนงานที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการวางแผนจึงนำเอาข้อมูลข่าวสารในอดีตมากำหนด หรือพยากรณ์อนาคต การวางแผนจึงเป็นตัวช่วยหลัก/หลักประกันในผลสำเร็จของงานที่จะเกิดขึ้นนั่นเอง การวางแผนเป็นการคาดคะเนอนาคตเพื่อรองรับสภาวะการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นความพร้อมในการเผชิญปัญหา การวางแผนเป็นการให้แนวทางเพื่อการตัดสินใจถูกต้องรอบคอบ การวางแผนเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ และการปฏิบัติงานแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ นำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องสมบูรณ์และได้ผล การวางแผนเป็นการป้องกันการทำงานซ้ำซ้อน และการสูญเสียการใช้ทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ การวางแผนช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (ศุภชัย, 2550)

ประโยชน์ของการวางแผน

เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหา และความผิดพลาดในการปฏิบัติ เพื่อเป็นกรอบหรือตัวกำหนดทิศทางของการปฏิบัติงาน เพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ประหยัดทรัพยากรในการปฏิบัติ ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบทั้งในด้านประสานงาน ควบคุม ฯ ช่วยให้ผู้บริหาร หรือผู้บังคับบัญชาสามารถควบคุมและการปฏิบัติงานต่างๆ ได้โดยง่ายและสะดวกขึ้น ทำให้ทราบปัญหาหรืออุปสรรคจากการปฏิบัติงานตามแผนได้เป็นอย่างดี องค์ประกอบและคุณสมบัติของการวางแผน

1. ต้องเป็นกระบวนการ

2. ต้องเป็นชุดของกิจกรรม
3. ต้องเป็นการจัดเตรียมทรัพยากร
4. ต้องเป็นการตัดสินใจ เพื่อการกระทำวิธีการ/แนวทาง
5. ต้องเกิดขึ้นในอนาคต
6. ต้องมีความมุ่งมั่นจะให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

หลักการของการวางแผนโดยทั่วไป

ระบบภารกิจ ความต้องการ วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายให้ชัดเจน กำหนดวิธีการ/แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมที่สามารถจะบรรลุวัตถุประสงค์ จัดทำแผนงานตามแนวทางที่ได้เลือกไว้ซึ่งจะต้องกำหนดไว้แล้วว่ามอบหมายให้ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไรต่อไป ต้องมีกระบวนการสั่งการให้มีการดำเนินการตามแผนงาน ต้องมีการศึกษาสถานการณ์ และติดตามผล การเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับปรุง แก้ไขแผนงานได้ตลอดเวลา ก่อนลงมือปฏิบัติ ลักษณะของการวางแผนที่ดี ต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และดำเนินการตลอดเวลา ต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และข้อมูลเพียงพอ เพื่อใช้ในการวางแผน ต้องมีการบริหารทรัพยากรอย่างเพียงพอ เพื่อใช้ในการดำเนินการ ต้องมีการสร้างทางเลือก /วิเคราะห์ทางเลือก และต้องเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดได้หลายวิธี ต้องเป็นการกระทำที่จะสามารถเกิดขึ้น/เป็นไปได้ในอนาคต การวางแผนที่ดีควรมีการคาดเดา/คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ถูกต้อง มิติที่สำคัญเกี่ยวกับการวางแผน ความสลับซับซ้อน ความสำคัญ ความครอบคลุม ความสมบูรณ์ ความจำเพาะ เวลา ความยืดหยุ่น ลักษณะปกปิด การปฏิบัติอย่างเป็นทางการ การมอบอำนาจหน้าที่ ความง่ายในการนำไปปฏิบัติ ความง่ายในการควบคุม (จุมพล, 2549)

ประเภทของแผน แผนงาน

พิจารณาตามมิติของระยะเวลา ได้แก่ แผนระยะสั้น แผนระยะกลาง และแผนระยะยาว พิจารณาตามมิติของระดับการบริหารองค์การ ได้แก่ แผนกลยุทธ์ แผนกลยุทธ์ /การบริหารแผนดำเนินงาน / แผนปฏิบัติงาน พิจารณาตามมิติลักษณะของการใช้ ได้แก่ แผนใช้ครั้งเดียว แผนถาวร พิจารณาตามมิติลักษณะความสำคัญ ได้แก่ แผนรวม แผนหลัก แผนปฏิบัติการ และแผนปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคการวางแผน (สุรพล, 2547) มีดังนี้

1. ขาดความรู้และความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับการวางแผน
2. ไม่ให้ความสำคัญในแผนงาน เนื่องจากอาจเพิ่มงบประมาณหรือเพิ่มต้นทุนการดำเนินการ
3. ขาดข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ รวมถึงไม่เพียงพอ
4. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ หรือผู้เชี่ยวชาญในการวางแผน
5. การวางแผนไว้แล้วแต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติ ซึ่งทำให้แผนไร้ค่า
6. ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจคุณค่า และความสำคัญของแผน

กระบวนทัศน์แบบองค์รวม

กระบวนทัศน์ (paradigm) หมายถึง ความคิดหรือทัศนะพื้นฐานในการมองโลก อันเป็นแบบจำลองหรือแบบกระบวนในทางความคิด เป็นองค์รวมของรูปแบบ กระบวนการ กรรมวิธีในการคิด โลกทัศน์ในการคิด อันเชื่อมโยงไปถึงญาณทัศน์ ปัญญาทัศน์ หรือวิสัยทัศน์ ของคนเราในการมองโลกการจำแนกกระบวนทัศน์ เป็นประเภทใหญ่ๆได้แก่กระบวนทัศน์แบบแยกส่วนย่อย (reduction) และกระบวนทัศน์แบบการสรุปรวบยอด (deduction) (วิลาศ, 2564)

กระบวนทัศน์แบบองค์รวม (holistic) องค์รวม (holistic) มาจากคำว่า holos (whole) ในภาษากรีก หมายถึง ทัศนะที่ถือว่าความเป็นจริงทั้งหมดของสิ่งใดย่อมมีคุณสมบัติสำคัญเฉพาะตน ซึ่ง ไม่สามารถจะเข้าใจได้ด้วยวิธีการแยกสิ่งนั้นออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วศึกษาจากคุณสมบัติของส่วนย่อย ๆ นั้น แม้จะเอาคุณสมบัติส่วนย่อยนั้นๆมารวมกันก็ไม่สามารถเทียบความหมายหรือความสำคัญกับคุณสมบัติองค์รวมเดิมได้ ในการทำความเข้าใจต่อธรรมชาติและสิ่งต่างๆของมนุษย์ หากจำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆ ในกระบวนกรรับรู้หรือปรัชญาในการคิดและความเชื่อจำแนกได้เป็น ทฤษฎีองค์รวมเป็นแนวคิดที่ตรงข้ามกับทฤษฎีแบบแยกส่วน (reductionism) ที่เชื่อว่าสามารถแยกองค์ประกอบออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจทั้งหมดเกี่ยวกับองค์ประกอบ เกิดจากการสรุปรวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน

ถ้าจะกล่าวให้ถูกต้องที่สุดตามแนวคิดองค์รวมแล้ว ความเป็นจริงก็คือ สิ่งที่ปัจเจกร่วมกันสร้างขึ้น ผู้ที่มีอัตลักษณ์ อัตวิสัยใกล้เคียงกัน ก็ร่วมกันสร้างความเป็นจริงชุดหนึ่งที่มีความแตกต่างกับความเป็นจริงชุดอื่น ที่กลุ่มอื่นที่มีอัตลักษณ์ อัตวิสัยคล้ายกันสร้างขึ้น ฉะนั้น ความเป็นจริงจึงเป็นพหุพจน์ไม่ใช่เอกพจน์ มีสภาพเฉพาะกลุ่ม เฉพาะพื้นที่ มิใช่สิ่งสากล นอกจากนี้ ความเป็นจริงที่ปัจเจกร่วมกันสร้างขึ้นนี้ ก็ยังแปรเปลี่ยนไปตามการปฏิสัมพันธ์ของปัจเจกอีกด้วย เช่น ทุกวันนี้การมีโทรศัพท์มือถือใช้กันอย่างแพร่หลาย นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ทำให้การไม่ตรงต่อเวลาของกลุ่มวัยรุ่นทั่วโลกไม่ใช่ความผิดอีกต่อไป トラバไต่ยังสามารถติดต่อกันได้ด้วยโทรศัพท์มือถือ สำหรับกลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้แล้ว การไม่มาตามนัดไม่ใช่ความผิดที่หนักหนา ทว่าการลืมเปิดโทรศัพท์มือถือ หรือการปล่อยให้แบตเตอรี่หมดต่างหากที่ถือเป็นความผิดอันใหญ่หลวง (จตุรงค์, 2546)

วัตถุประสงค์หลักในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมคือ การรวบรวมและคัดสรรข้อมูลเพื่อสร้างความเป็นจริงร่วมกัน โดยมีการร่วมกันทำงานเป็นวัตถุประสงค์รอง เพราะหากไม่ทราบความเป็นจริงเสียแล้ว การกระทำทั้งหลายก็เท่ากับสูญเปล่า การรวมตัวแบบองค์รวมนั้น เกิดขึ้นทั่วไปในธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ห้าเปอร์เซ็นต์ของดีเอ็นเอ ในสิ่งมีชีวิตแทบทุกชนิด ทำหน้าที่ผลิตโปรตีนซึ่งถือเป็นงานหลักของดีเอ็นเอ แต่เก้าสิบห้าเปอร์เซ็นต์ของดีเอ็นเอ กลับทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ระหว่างกัน หรืออีกนัยหนึ่งร่วมกันกำหนดรหัสของดีเอ็นเอ แม้แต่ในสังคมชนบททั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยเดิมที่ผู้คนก็ใช้เวลาส่วนน้อยกับการเพาะปลูกและการหาเลี้ยงชีพ แต่ใช้เวลาส่วนใหญ่กับการพูดคุยติดต่อ และร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมกันในชุมชน ความ

แตกต่างหลากหลายเป็นสิ่งที่จำเป็นในสังคมแบบองค์รวม เพราะยังมีความแตกต่างหลากหลายมากเท่าไร ความเป็นจริงที่ปัจเจกร่วมกันสร้างก็ยิ่งสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น สังคมแบบองค์รวมจึงประกอบไปด้วยชุมชนต่างๆ ที่แตกต่างหลากหลาย ทับซ้อนกันไปมา โดยต่างก็มีอิสระในการกำหนดและจัดการตามความเป็นจริงของตน และด้วยการติดต่อสื่อสารกันอย่างเสรี ก็เกิดกลายเป็นเครือข่ายที่สลับซับซ้อนเพื่อร่วมกันคัดสรรปรับปรุงความเป็นจริงของตนให้ครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้นไปอีก ก่อเกิดเป็นเอกภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลาย (วิลาศ, 2564)

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (people's participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำ ที่เริ่มใช้กันเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา เพื่อแสดงว่าโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่นำไปให้ชาวบ้านในชุมชน ต่าง ๆ นั้น ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม บ้างก็บอกว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยชุมชนมีส่วนสมทบประมาณ 5 - 10 % ถ้าไม่มีเป็นเงินก็คิดจากมูลค่าแรงงาน วัสดุสิ่งของ วัตถุดิบ หรืออะไรก็ได้ที่มาจากชุมชน งบประมาณเกือบทั้งหมดรวมทั้งการคิดและวางแผน “ มาจากข้างบน ” (top down) คือมาจากหน่วยงานภายนอก ทั้งหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชน บ้างก็บอกว่ามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือการเก็บข้อมูล วางแผน การปฏิบัติ และประเมินผล และอ้างว่านี่คือกระบวนการที่ “ มาจากข้างล่าง ” (bottom up) รวมทั้งอ้างว่าได้มีการทำประชาพิจารณ์ (public hearing) แล้ว ซึ่งหมายความว่าได้รับการ “ รับรอง ” จากชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนวันนี้ที่มีความหมายสำคัญที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน จึงต้องมีการแยกแยะเนื้อหา และรูปแบบของ “ การมีส่วนร่วมของประชาชน ” ให้เหมาะสมกับแต่ละเรื่อง พร้อมกับวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่ใช่แต่เพียงรูปแบบ เช่น การเลือกตั้งในทุกระดับแล้วก็ปล่อยให้ผู้ได้รับเลือกตั้งไปดำเนินการทุกอย่างทุกเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายความว่า หลังเลือกตั้งประชาชนมีหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่ใช่เพียงไปหา 5 - 10 % มาสมทบโครงการที่องค์กรจากภายนอกนำเข้าไปให้ ไม่ใช่แค่การไปช่วยเก็บข้อมูลให้ข้าราชการที่บอกว่าเขาไปทำโครงการมาพัฒนาท้องถิ่น ไม่ใช่แค่การไปร่วมประชุมรับฟังการเสนอโครงการแล้วก็มีรับรองแล้วอ้างว่าเป็นประชาพิจารณ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการแสดงออกถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของชุมชนในการจัดการทุนชุมชน จัดการชีวิตของตนเอง ยกตัวอย่าง การมีส่วนร่วมของประชาชน (สุรพล, 2547) เช่น

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง

5. ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน (มาตรา 87) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

การวางแผนนโยบายสาธารณะโดยใช้กระบวนการทัศน์แบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การพัฒนาแนวคิดและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการทัศน์แบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น แนวคิดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ให้เกิดขึ้นในทุกระดับของสังคมไทย ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมจนถึงระดับประเทศ ควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ในรูปแบบที่หลากหลายและครอบคลุมองค์ความรู้สาขาต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับเข้าใจกระบวนการทัศน์แบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของประชาชน จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในลักษณะที่สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคลให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และสร้างบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการใช้กระบวนการทัศน์แบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่การปฏิบัติในวงกว้าง และสามารถนำหลักการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในทุกภาคส่วนของสังคม อย่างไรก็ตาม รัฐควรสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ เนื่องจากมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมสู่ความสมดุลและยั่งยืน ระบบการศึกษาของประเทศไทยต้องอบรมขัดเกลาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านวิชาการ จริยธรรม ศิลธรรม การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม สามารถบริหารจัดการตนเองและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ รู้สึกเป็นทุกข์เป็นร้อนกับปัญหาของสังคม และต้องการร่วมสร้างสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต และควรเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคม โดยให้ความสำคัญกับการจัดแบ่งบทบาทหลักที่ชัดเจนของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงภาคชุมชนเพื่อสามารถดำเนินการกิจร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิลาศ, 2564)

รัฐควรต้องปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การพัฒนา ที่สมดุลและยั่งยืน ให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกฎหมายที่ทันสมัย และครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรทางกฎหมายให้มีความรู้ ความสามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งสำคัญ

ประการสุดท้าย คือ สนับสนุนให้เกิดการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน นำไปสู่การวางแผนการพัฒนาและการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้กระบวนการทัศน์แบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของประชาชน จนถึงขั้นสามารถติดตามประเมินผลการพัฒนา ตลอดจนเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศในอนาคต (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง , 2546)

บทสรุป (Conclusion)

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางการพัฒนาประเทศ ต้องมีฐานมาจากการมีส่วนร่วมสูงสุดของประชาชน เน้นกระบวนการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นมาจากประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและการตระหนักถึงปัญหาในชุมชนของตนเอง การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน เป็นการใช้ทุนที่มีอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อรับรู้ถึงผลการดำเนินงานและการทบทวนบทเรียนในการพัฒนาต่อไป ซึ่งเน้นการตัดสินใจร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวม ทั้งความสัมพันธ์ภายในชุมชนและขยายรูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะเครือข่ายชุมชน อันมีฐานมาจากการใช้ทุนชุมชนร่วมกัน โดยยึดหลักการพัฒนาเหล่านี้เป็นกรอบใหญ่อย่างหนักแน่น อันจะนำไปสู่การต่อยอดในกระบวนการดำเนินงานและการเลือกเครื่องมือกลไกที่เหมาะสมต่อไป ควบคู่ไปกับกลไกการทำงานควรประสานทั้งภายในชุมชนเอง คือ ประชาชน ผู้นำองค์กรชุมชน ตลอดจนกลไกการทำงานอันเป็นฝ่ายสนับสนุนจากภายนอก คือ องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ผ่านกระบวนการทำงานภายในชุมชนเบื้องต้นที่สำคัญที่สุด คือ กระบวนการมีส่วนร่วมต้องดึงการเข้าร่วมในการพัฒนาของทุกภาคส่วนในชุมชนให้ได้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง (References)

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2546). *การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร. (2546). *ความยากจนสถานการณ์และบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุรพล ปธานวนิช. (2547). *นโยบายสังคมเส้นทางสู่รัฐสวัสดิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ยาวะประภา. (2550). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิลาศ เตชะไพฑูริย์. (2564). สังคมไทยแบบองค์รวมกับองค์รวมแบบไทยๆ. สืบค้น 2 มิถุนายน 2564, จาก <http://www.fpps.or.th/news>.

Touraine, Alain. (2001). *Beyond Neoliberalism*. London: Polity press

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม และการศึกษา เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ เช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ค้นหาค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่นต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/index>. เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าน้ำหนักกระดาษความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข⁽¹⁾ เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข⁽¹⁾ กำกับไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้นิพนธ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้นิพนธ์นั้น ผู้นิพนธ์ต้องระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หัวข้อย่อ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความที่กำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

เอกสารอ้างอิงในบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น อนุวัต กระสังข์ (2560) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. ผู้แต่งหนึ่งคน ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์, 2561)

2. ผู้แต่งสองคน ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสองคนโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์และสมาน งามสนิท, 2560)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (สมาน งามสนิทและคณะ, 2562)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Therry, 2018)

2. ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองคน โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Horry & Peter, 2018)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Peter et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปีที่พิมพ์.//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.
Author.//(Year of Publication).//Title of Book.//Edition of Book.//Place of
Publication.//Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2560). *พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*. New york:
John wiley & sons.

2. วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปี,เดือน/วันที่พิมพ์.//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่
พิมพ์.//เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//Title of Article.//Name of
Journal.//Year(Volume).//page.

ตัวอย่าง

ยรรยงวรกร ทองแย้ม. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นในการ
สร้างแบรนด์ชุมชนกาแฟไทยของบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.
วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 6(4), 55-68.

3. หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปี,เดือน/วันที่พิมพ์.//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//Title of Article.//Name of Newspaper.//
page.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). เกียรติอันภาคภูมิ. *กรุงเทพธุรกิจ*, น. 13.

Jewell, Mark. (2006, November 7). Silent Aircraft' Spreads its Wings.

Bangkok Post, p. 13

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์.//วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต,
มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงให้ชัดเจน)//ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title of Thesis.//Degree of Thesis.//

Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม*.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

5. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//รายงานผลการวิจัย.//สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

อนุวัต กระสังข์. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม*.

รายงานผลการวิจัย). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์

ราชวิทยาลัย.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).//ตำแหน่ง//[บทสัมภาษณ์].

สุรพล สุยะพรหม. (2560, 5 มีนาคม). รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรณ์ราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).//ชื่อเรื่อง.//สืบค้น วัน เดือน ปี, //จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). *พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548, จาก

<http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com3.htm>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*.

Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

